

SUOMALAIS-
UGRILAINEN SEURA.

SOCIÉTÉ
FINNO-UGRIENNE.

MORDVA-
KIRJAIN
KIRJAIN.

INNOUITÉ
MUSIQUE
MORDVAINE.

Axel O. Heikel.

* *
LIBRARY OF THE
COOPER-HEWITT MUSEUM OF DESIGN

• SMITHSONIAN INSTITUTION •

Bequest of
Estate of Merian Hague

* *

KANSATIETEELLISIÄ TUTKIMUKSIA

SUOMALAISTEN KANSAKUNTAIN ASUMA-ALOILTA.

KIRJOITTANUT

Toht. AXEL O. HEIKEL.

II.

MORDVALAISTEN PUKUJA JA KUOSEJA.

HELSINKI, 1899.

ETHNOGRAPHISCHE FORSCHUNGEN

AUF DEM GEBIETE DER

FINNISCHEN VÖLKERSCHAFTEN.

VON

Dr. AXEL O. HEIKEL.

II.

TRACHTEN UND MUSTER DER MORDVINEN.

HELSINGFORS, 1899.

PRINTED IN NORWAY

1051
M6H4X
CHM
SUOMALAIS-UGRILAINEN SEURA — SOCIÉTÉ FINNO-UGRIENNE

Kansatieteellisiä julkaisuja I — Travaux ethnographiques I

AXEL O. HEIKEL^{oai}

MORDVALAISTEN
PUKUJA
JA KUOSEJA

TRACHTEN
UND MUSTER
DER MORDVINEN

HELSINGFORS 1899
SOCIÉTÉ FINNO-UGRIENNE

9. GT
91051
M644X
CHM.

SEMENTO U ESTATE
E' MAN EN HET

401214

Sisällys. Inhalt.

	Sivu. Seite.
Alkulause. — Vorwort	I—III.
Johdanto. — Einleitung	IV—XXVII.
Taulujen selityksiä. — Erklärender Text zu den Tafeln.	1—41.
Nimellisiä koristeita ja kuoseja. — Benannte Ornamente und Muster	42—43.
Ompelukoristeita. — Stickornamente. 1—63.	
Taulut. — Die Tafeln. I—CXCIX.	

Alkulause.

Tässä julkaisen toisen osan niitä kansatie-teellisiä aineksia, jotka kokoelin kesinä 1883—1885 tekemilläni tutkimusmatkoilla keskisen Wolgan seuđuilla, ja joihin silloinen Helsingin yliopiston v. t. kansleri, vapaaherra TH. BRUN oli matkaravoja myöntänyt yliopiston varoista; esi-neitten ostamista varten antoi sitä paitsi yliopiston konsistori varoja. Siten ostetut esineet kuulvat nyt Suomen historiälliseen museoon. Sitä ennen oli mordvalaiselta alalta sanotussa mu-seossa ainoastaan toistakymmentä esinettä. En-simäinen osa mainittuja aineksia on julaistu teok-sessa: „Rakennukset tsheremisseillä, mordvalai-silla, virolaisilla ja suomalaisilla“, joka ilmestyi suomeksi v. 1887 Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran ja saksaksi v. 1888 Suomalais-ugrilaisen Seuran kustannuksella. Että niin pitkä aika on kulunut ensimmäisen ja toisen osan julkaisemisen välillä, siihen on etupäässä syynä värillisten kuvien kalleus. Aikaisia valmistuksia tähän teokseen ei ole kuitenkaan puuttunut. Jo 1880-luvun keskivaiheilla teetin suuren joukon kuvia mord-valaisten ja tsheremissien kuoseista, — joista jäl-kimäisistä on samallinen kokoelma pukujakin, kuin mordvalaisista, vielä julkaisematta. Ne maa-lasi vesivärillä neiti INGEBORG LINDGREN Janak-kalassa ja kustannukset siitä työstä suoritti Suomalais-ugrilainen Seura.

Vorwort.

Hiermit veröffentliche ich den zweiten Teil des ethnographischen Materiales, das ich in den Sommermonaten der Jahre 1883—1885, auf Studienreisen an der mittleren Wolga gesammelt habe. Es war der damalige stellvertretende Kanzler der Universität zu Helsingfors, Freiherr TH. BRUN, der mir aus den Fonds der Universität das nö-tige Reisegeld bewilligte, und ausserdem erhielt ich von dem Consistorium Academicum Mittel zum Einkauf ethnographischer Gegenstände. Die auf diesen Reisen gekauften Gegenstände sind jetzt im Besitz des Finnischen historischen Museums. Früher waren hier nur etwa zehn bis zwanzig mordvinische Gegenstände vorhanden. Der erste Teil des erwähnten Materiales ist in dem Werke: „Die Gebäude der Tscheremissen, Mordvinen, Esten und Finnen“ veröffentlicht worden, das i. J. 1887 im Verlage der Finni-schen Litteratur-Gesellschaft in finnischér und i. J. 1888 in deutscher Sprache im Verlage der Finnisch-Ugrischen Gesellschaft erschien. Dass zwischen dem Erscheinen des ersten und zweiten Teiles eine so lange Zeit verflossen ist, daran ist in erster Hand der Umstand schuld, dass die farbigen Bilder sich sehr teuer stellen. Es waren jedoch schon längst Vorbereitungen zu diesem Werke gemacht worden. Schon um die Mitte der achtziger Jahre liess ich eine grosse Anzahl Bilder mit mordvinischen und tshere-missischen Mustern hestellen, — von welchen letztgenannten eine ähnliche Sammlung Trachten, wie die mordvinischen, einstweilen noch nicht herausgegeben ist. Dieselben sind von Frl. INGEBORG LINDGREN in Janakkala mit Wasserfarben gemalt, und die Kosten dieser Arbeit hat die Finnisch-Ugrische Gesellschaft bestritten.

Mutta vasta kun tohtori TH. SCHWINDT v. 1895 oli julkaissut teoksensa: „Suomalaisia koristeita. I. Ompelukoristeita ja kuoseja“, päätin tehokkaasti ryhtyä kokoomieni puku- ja kuosiainesten julkaisemiseen ainakin osaksi. Ensi tehtäväksi otin koristeiden piirustuttamisen, johon työhön rupesi neiti AGNES NORDENSKIÖLD, joka siitä saakka on tätä teosta varten ollut piirustustyötä suorittamassa. Näitä koristeita onkin karttunut yli 1800. Tähän alkupiirustukseen antoi Suomen muinaismuistoyhdistys apua, kunnes Suomalais-ugrilainen Seura päätti kustantaa mordvalaisten puku- ja kuosiainesten julkaisemisen. Ensimmäinen vihko, sisältäen 16 ensimmäistä kuvataulua, ilmestyi keväällä 1896. Seuraavana keväänä sain tilaisuutta silloisen v. t. yliopiston-kanslerin W. C. v. DEHN'in yliopiston varoista myöntämällä matkarahalla käydä valokuvaamassa ja piirustuttamassa niitä mordvalaisia pukuja ja kuoseja, jotka löytyivät Venäjän museoissa. Piirustajana seurasi mukana neiti A. Nordenskiöld. Tällä matkalla kävin tiede- ja taideakatemoitten museoissa Pietarissa, Rumjantsevin museoissa Moskovassa, yliopiston ja kaupungin museoissa Kazanissa, joiden museoiden päälliköille ja hoitajille olen kiitollisuuden velassa niistä kuvista, jotka ovat tauluissa CXLVIII—CXCIX. Ensi kerran kävin kuitenkin Pietarin tiede-akatemian ja Kazanin yliopiston museoissa jo v. 1883. Tältä ajalta ovat kuvat tauluissa CXXI, CXLVII ja CL. Saman kesän matkalta ovat myöskin alkuperäiset kuvat tauluihin XVII—XIX ja tauluun XLII. Arvokkaimmat ja kauneimmat kuvat tässä teoksessa ovat AGATHON REINHOLM vainajan käsialaa. Hän seurasi mukana matkalla kesällä v. 1884. Hänen tekemiä ovat alkuperäiset kuvat tauluihin I—IV, VII—IX, LXXXII—LXXXIII ja CXIV. Muut pukuun kuuluvat ja tauluissa kuvatut esineet ja koristeet ovat piirustetut osakeyhtiö Weilin & Göösin atelieerissa Helsingissä. Paitsi jo mainittuja koristeita sekä johdannossa olevia kuvalehtiä on neiti Nordenskiöld piirustanut kaikki teknilliset kuvat ja suuren joukon kuoseja. Taulut ovat painetut Weilin & Göösilä Helsingissä ja on niihin tehty 1—15 väripainoa.

Erst i. J. 1895 jedoch, als Dr. TH. SCHWINDT sein Werk „Finnische Ornamente I. Stickornamente und Muster“ herausgegeben hatte, habe ich mich entschlossen wenigstens einen Teil meines Trachten- und Mustermateriales zu veröffentlichen. Zuerst habe ich die Ornamente abzeichnen lassen, welche Arbeit Fr. AGNES NORDENSKIÖLD ausgeführt hat. Auch ist die Zahl dieser Stickornamente allmählich bis über 1800 hinaus gestiegen. Diese ersten Zeichnungen unterstützte die Finnische Alterthums-Gesellschaft, bis die Finnisch-Ugrische Gesellschaft beschlossen hat die Kosten für die Veröffentlichung des Werkes über die Trachten und Muster der Mordvinen zu tragen. Die erste Lieferung mit den 16 ersten Bildertafeln erschien im Frühjahr 1896. Im folgenden Frühjahr erhielt ich, dank dem damaligen stellvertretenden Kanzler der Universität, W. C. v. DEHN, von der Universität die nötigen Mittel, um die in den russischen Museen aufbewahrten mordvinischen Trachten und Muster, an Ort und Stelle photographiren und abzeichnen zu lassen. Auf der zu diesem Zwecke vorgenommenen Reise hat Fr. A. Nordenskiöld mich als Abzeichnerin begleitet. Auf dieser Reise habe ich die Museen der Wissenschafts- und Kunstakademie zu St. Petersburg, das Rumjantsevsche Museum in Moskau, das Museum der Universität und der Stadt Kazan besucht, und fühle mich den Vorstehern und Konservatoren dieser Museen für die Bilder auf den Tafeln CXLVIII—CXCIX zu Dank verpflichtet. Ich war jedoch schon i. J. 1883 ein Mal im Museum der Akademie der Wissenschaften zu St. Petersburg wie auch im Museum der Universität zu Kazan gewesen. Aus dieser Zeit stammen die Bilder der Tafeln CXXI, CXLVII und CL. Von den Reisen desselben Sommers rühren die ursprünglichen Bilder der Tafeln XVII—XIX und XLII her. Die wertvollsten und schönsten Bilder dieses Werkes entstammen der Hand des verstorbenen Künstlers AGATHON REINHOLM, welcher mich auf meiner Reise im Sommer 1884 begleitete. Von ihm sind die ursprünglichen Bilder auf den Tafeln I—IV, VII—IX, LXXXII—LXXXIII und CXIV gezeichnet. Die übrigen zur Tracht gehörenden Gegenstände und Schmucksachen sind im Atelier der Aktiengesellschaft Weilin & Gööös in Helsingfors abgezeichnet worden. Ausser den erwähnten Ornamenten hat Fr. Nordenskiöld alle technischen Bilder und einen grossen Teil der Muster gezeichnet. Die Tafeln sind bei Weilin & Gööös in Helsingfors gedruckt und zwar sind zu denselben 1 bis 15 Farbendrucke verwendet.

Teoksessa esiintyvien mordvalaiskielisten nimitysten fonetillisen oikeinkirjoituksen on suorittanut tohtori H. PAASONEN, jonka teokseen „Mordvinische lautlehre“ (Yliopistoll. väitöskirja, Helsingissä 1893), mitä tulee kirjainten merkitykseen, saan viitata. Paitsi sitä on tohtori Paasonen antanut paljon arvokkaita selityksiä esineitten nimityksiin. Ollen tutkimusmatkoilla Venäjällä tohtori Paasonen ei ole ollut tilaisuudessa lukemaan korehturia tämän kirjan tekstiin.

Koska niitä tekotapoja, joita mordvalaiset neulojattaret itse käyttävät kuosien ompelemiseen, on useimmiten vaikeata mukaila, mutta toiselta puolen on pidetty suotavana, että kauniit mordvalaiset kuosit mahdollisimman helposti ja käyttämällä nykyään tavallista tekotapaa pääsisivät kaunistamaan kotejamme, päätti Suomalais-ugrilainen Seura jo syksyllä 1897 erikseen julaista *Käytännöllisiä lisälehtiä teokseen Mordvalaisten pukuja ja kuoseja*, joissa kussakin lehdessä olevien värittömien kuosipiirrosten ohessa on viittauksia vastaaviin tauluihin ja niissä oleviin värikuviin. Nämät lisälehdetkin on neiti Nordenskiöld piirustanut.

Alkuaan oli tarkoitukseni teokseni johdannossa luoda lyhyt, vertaileva silmäys suomensukuisten heimojen pukuihin ja kuoseihin, mutta koska kirja muutenkin on paisunut yli alkupe-
räisten rajojen, olen päättänyt esittää tämän silmäyksen — sitten myöskin täydellisemmin — erityisessä teoksessa. „Mordvalaisten pukuja ja kuoseja“ ilmestyy tässä sen takia yksinkertaisena ainekokoelmana.

Helsingissä, joulukuulla 1899.

Die in diesem Werke vorkommenden mordvinischen Wörter sind von Dr. H. PAASONEN phonetisch transskribirt worden, weshalb ich auf seine Arbeit „Mordvinische lautlehre“, Helsingfors 1893, betreffs der Bedeutung der Buchstaben verweisen kann. Ausserdem hat Dr. Paasonen viele für die Benennungen der Gegenstände wichtigen Erklärungen gegeben. Da er sich gegenwärtig auf einer Studienreise in Russland befindet, hat er keine Gelegenheit gehabt die Korrektur zum Texte dieses Werkes zu lesen.

Da die Technik, welche die mordvinischen Stickerinnen selbst beim Nähen ihrer Muster benutzen, öfters schwer nachzuahmen ist, man es aber andererseits für wünschenswert gehalten hat, den hübschen mordvinischen Mustern in der heutzutage gebräuchlichen Technik den Zugang zu unseren Wohnungen, d. h. zum Schmücken derselben zu erleichtern, beschloss die Finnisch-Ugrische Gesellschaft schon im Herbst des Jahres 1897 *Praktische Ergänzungsblätter zu dem Werke Trachten und Muster der Mordvinen* herauszugeben, wo neben den, auf jedem Blatte befindlichen, schwarzen Musterzeichnungen ein Hinweis zu den entsprechenden Tafeln und den darauf befindlichen farbigen Bildern verzeichnet ist. Auch diese Beiblätter sind von Fr. Nordenskiöld gezeichnet.

Es war anfangs meine Absicht, in der Einleitung die Trachten und Muster verschiedener Völkerstämme finnischen Ursprunges vergleichend darzustellen, da aber das Werk auch schon ohnedem über die ursprünglichen Grenzen hinaus angeschwollen ist, habe ich beschlossen diese Darstellung in einem besonderen Werke zu liefern. Die „Trachten und Muster der Mordvinen“ erscheinen deshalb hier nur in Form einer Sammlung ethnographischen Materiales.

Helsingfors, im December 1899.

Axel O. Heikel.

Johdanto.

Mordvalaisia tavataan nykyään seuraavissa lääneissä: Nizhnij-Novgorodin, Tambovin, Pensa, Simbirskin, Saratovin, Kazanin, Samaran ja Orenburgin. Heidän alkuperäinen asutopaikkansa oli, sen mukaan kuin siitä tiedetään, Okan ja Suran välisillä seuduilla, joista heitä viimeisinä vuosisatoina, varsinkin uutisasukkaina, on siirtynyt Wolgan itäpuolisillekin aloille. Mordvalaiset jaetaan kielellisesti kahteen päähaaraan, mokshalaiseen ja ersalaiseen, joista, yleensä sanoen, edellistä, alkuperäisen asutopaikkansa puolesta, voi sanoa läntiseksi, jälkimäistä itäiseksi.

Vaikkakin mordvan kansa nykyään varsinkin kieleltään on venäläistymäisillään, on se kuitenkin viimeisiin aikoihin asti säilyttänyt paljon kansallisuutensa tuntomerkkejä, esimerkiksi puvussa. Tämä on nimittäin tapahtunut siihen määrään, että kansallispuku näkyy olevan se korsi, joista enite venäläistyneet mordvalaiset, upotessaan muukalaisuuden mereen, ovat melkein kaikkein viimeksi pitäneet kiinni. Todistukseksi tähän mainittakoot *terjuhani-* (tauluissa I—XVI) ja *karatai-* „mordvalaisten“ (tauluissa LXXXII ja LXXXIII kuvatut) puvut ja kuosit. Edelliset puhuvat venäjän, jälkimäiset tatarin kieltä. Suomalaisen kielentutkijan AUG. AHLQVIST vainajan mukaan olisivat tosin Kazanin läänissä asuvat *karatai-* „mordvalaiset“ alkuankin tatareja, jotka kääntymyksen kristinuskoon olivat muka itselleen omistaneet „sivistyksessä ja itsetunnossa heitä alemman ja heiltä halveksitun“ mordvan kansan puvun (Suomi. 1857. s. 264). Tämän arvelun Ahlqvist perustaa etupäässä heidän kieleensä. Tämä meistä ei kuitenkaan riitä tämän arvelun perustukseksi. Ollen tatarilaisuuden vaikutuksen

Einleitung.

Heutzutage wohnen die Mordvinen in folgenden Gouvernemenen: Nizhnij-Novgorod, Tambov, Pensa, Simbirsk, Saratov, Kazan, Samara und Orenburg. Ihre ursprüngliche Heimat war, soviel man weiss, in der Gegend zwischen der Oka und der Sura, von wo ein Teil von ihnen sich während der letzten Jahrhunderte entfernt und hauptsächlich als Ansiedler auch östlich von der Wolga niedergelassen hat. Die Mordvinen werden ihrer Sprache nach in zwei Hauptgruppen eingeteilt, nämlich in *Mokscha-* und *Erza-Mordvinen*, von denen die erstere Gruppe ihres ursprünglichen Wohnortes wegen im allgemeinen die westliche, die letztere die östliche genannt werden kann.

Obgleich die Mordvinen in unserer Zeit besonders hinsichtlich ihrer Sprache allmählich immer mehr verrussen, haben sie dennoch bis in die letzte Zeit viele eigentümliche, nationale Kennzeichen, z. B. in ihrer Tracht, beibehalten. Ja sogar die am meisten verrussten Mordvinen scheinen beinahe immer bis aufs längste an der Nationaltracht, wie an einem Strohalm, beim Versinken in das Meer des Russentums festgehalten zu haben. Als Beweis hierfür will ich nur die Tracht und die Muster der *Terjuhanchan-* (Tafel I—XVI) und die der *Karatai-* „Mordvinen“ (abgebildet auf Tafeln LXXXII und LXXXIII) anführen. Jene reden russisch, diese tatarisch. Nach dem verstorbenen finnischen Sprachforscher AUG. AHLQVIST wären in der Tat die im Gouvernement Kazan ansässigen *Karatai-* „Mordvinen“ ursprünglich Tataren, die nachdem sie zum Christentum bekehrt worden waren, sich die Tracht der „an Kultur und Selbstbewusstsein ihnen unterlegenen und von ihnen verachteten“ Mordvinen angeeignet hätten (Suomi. 1857. S. 264). Diese Vermutung Ahlqvist's

alaisina, joka varsinkin menneinä vuosisatoina Kazanin khanatin pääpaikan läheisyydessä oli voimakas tämän kukistuttuakin v. 1552, ovat karatai-„mordvalaiset“ hyvin voineet kielensä puolesta muukalaistua. Samalla tapaa käy nykyään yleensä, vaikkei tiettävästikään aina, venäläistyminen ensinnä kielen puolesta. Tuskin tavattaneekaan ainoatakaan mordvalaista miestä, joka ei osaisi puhua venäjän kieltä; ja miesten pukukin on melkein kokonaan venäläinen. Naisia sitä vastoin on paljon, jotka eivät ymmärrä venäjää; heidän kautta onkin puku säilynyt perhemuistona ammoisista ajoista nykyaikaan saakka, jolloin versovan kansansivistyksen ja vasta viimeisillä vuosikymmenillä ilmestyneiden mordvalais-venäläisten avioliittojen kautta perheetkin tavallista nopeammin venäläistyvät mordvalaisissakin kylissä. Sitten ulkonainen kuori, kansallispukukin heitetään. Karatai-„mordvalaisissa“ tatarilainen vaikutus nähtävästi ei ennätänyt näin pitkälle, kun toiselta puolen pakanallinen mieliala pyhitti vanhan kansallispuvun. Siis luulen, päinvastoin kuin Ahlqvist, että karatai-„mordvalaisten“ puku on heidän pakanallisuutensa, eikä suinkaan heidän kristillisyytensä tuntomerkinä. Tueksi tälle katsantokannalle mainittakoon tässä ainoastaan, että esim. Ufan läänissä, jossa paikoittain tapaa puvultaan osaksi tatarilaistuneita tsheremissiläisiä ja votjakkilaisia miehiä, nämät kuitenkin pakanallisissa uhritoimituksissaan esiintyvät ainoastaan kansallisissa s. o. valkoisissa puvuissaan, jota vastoin mustat takkiset s. o. tatarilaiseen pukuun puetut saavat pysyä loitolla uhripaikasta. Kun sitäpaitsi nykyään Wolgan ja Kaman mailla on sentuja, joissa asukkaat puhuvat neljääkin kieltä, eikä tämä kielten sekasorto ole meidän päiviemme synnyttämä, niin ei ole vaikea otaksua, että yksi ja toinen ryhmä olisi aikojen kuluessa saattanut kokonaankin kielensä muuttaa. Terjuhaneista ei ole kukaan väittänyt, etteivät he olisi alkuaan mordvalaisia, vaikka he nykyään ovat kieleltään niin kokonaan venäläistyneet, etteivät ensinkään osaa mordvan kieltä. Että terjuhanit todella ovat olleet mordvalaisia, sen voi historiallisestikin todistaa. Tiedetään nimittäin, että kun Oranskij-luostari perustettiin heidän alueelleen v. 1634, oli paikkakunta täydellisesti mordvalainen. (Katso: Описание Оранскаго монастыря. Сочинение Иеромонаха Гавриила. Нижній-Новгородъ. 1871).

stützt sich hauptsächlich auf die Sprache dieses Stammes, uns ist dieses jedoch kein genügender Grund zu einer solchen Behauptung. Da nämlich die Karatai-„Mordvinen“ unter tatarischem Einfluss standen, welcher besonders während der vergangenen Jahrhunderte in der Nähe des Chanates von Kazan sich geltend machte, und auch noch nach der Blütezeit dieses Ortes im J. 1552 mächtig war, ist es sehr möglich, dass dieselben betreffs ihrer Sprache dem fremden Einfluss unterlägen. Auf ähnliche Weise, so nämlich dass der Anfang mit der Sprache gemacht wird, geht auch heutzutage im allgemeinen, wenn auch so viel man weiss, nicht immer, der Prozess der Verrussung vor sich. Man dürfte kaum einen Mordvinen finden, der nicht Russisch sprechen könnte, und auch die Tracht der Männer ist beinahe eine vollständig russische. Dagegen giebt es viele Weiber, die kein Russisch verstehen; dank ihnen hat sich auch die Tracht als eine Familientradition von undenklichen Zeiten bis auf unsere Tage beibehalten, wodurch die zunehmende Civilisation und die erst in den letzten Jahrzehnten vorkommenden mordvinisch-russischen Ehen, die Familien auch in den mordvinischen Dörfern, schneller als gewöhnlich verrusst werden. Dann wird auch die äussere Hülle, die Nationaltracht, abgelegt. Bei den Karatai-„Mordvinen“ streckte sich der tatarische Einfluss augenscheinlich nicht so weit und andererseits wurde die alte Nationaltracht von der heidnischen Gesinnung geheiligt. Ich glaube somit, im Gegensatz zu Ahlqvist, dass die Tracht der Karatai-„Mordvinen“ ein Kennzeichen ihres Heidentums und durchaus nicht ihres Christentums ist. Als eine Stütze für diese Anschauungsweise will ich nur erwähnen, dass im Gouvernement Ufa, wo man stellenweise tscheremissische und votjaksische Männer findet, die hinsichtlich ihrer Tracht tatarischen Einfluss zeigen, dieselben dennoch bei ihren heidnischen Opfern nur in der nationalen, d. h. in der weissen Tracht erscheinen, wogegen die Schwarzröcke, d. h. die tatarisch gekleideten, sich der Opferstätte nicht nähern dürfen. Da es ausserdem noch heutzutage in den Gebieten der Wolga und der Kama Gegenden giebt, wo die Einwohner sogar vier Sprachen reden, diese Sprachverwirrung aber nicht aus unserer Zeit stammt, so ist es nicht schwer vorauszusetzen, dass die eine oder andere Volksgruppe im Verlaufe der Zeit ihre Sprache auch gänzlich hätte verändern können. — Was die Terjuhanen anbelangt, hat auch Niemand bestritten, dass sie ursprünglich Mordvinen wären, trotzdem sie heut-

Mutta myös meshtsheriläinen puku on otettu tähän teokseen (tauluissa CXLII—CXLIV), vaikka meshtshereistäkin, jotka nykyään puhuvat venäjää, ollaan epätietoisia, ovatko he olleet tatareja, vai mordvalaisia ja vaikka heidän pukunsa paljon eroaa mordvalaisesta puvusta. Etupäässä ovat minua tähän kuitenkin houkuttelleet — kuosit, jotka ovat täydellisesti mordvalaisia. Vieläpä semmoisella sarvekkaalla ristillä, joka taulussa CXLIV. 7 nähdään, on vastineensa mordvalaisella alalla (kts. taulua LXXXI. 4) ei ainoastaan muodon, vaan myöskin tekotavan puolesta. Tämä yhtäläisyys ei kuitenkaan oikeuta meitä pitämään meshtsheriläistä päähineitä (taulu CXLII. 1 ja 2) kokonaisuudessaan mordvalaisena. Jättäen lopulliset johtopäätökset toistaiseksi (kts. alkulauseita), tahdon tässä huomauttaa ainoastaan muutamista seikoista. Lakimuksen olemassaolo on muun muassa pidettävä yhteisenä tuntomerkinä Suomen Karjalan ja Wolgan suomalaisheimojen päähineissä eroitukseksi erittäinkin venäläisistä päähineistä. Mainitussa meshtsheriläisessä päähineessä on myöskin olemassa lakimus. Palmikossa riippuva koriste taulussa CXLII. 3 muistuttaa sekä muotonsa että koristustapansa puolesta vastaavaa mordvalaista koristetta (vrt. taul. CXVI. 2). Samaa voi sanoa korvarenkaista (kts. taul. CXLII. 4 ja CXVI. 4). Muuta pukuun kuuluvia osia en ole ottanut tauluihin, koska ne muodoltaan eivät ole mordvalaisia. Koska taulussa CXLIII kuitenkin on muutamia kuoseja, jotka kuuluvat hameen eli lyhyen koltin tapaiseen vaatteeseen, olen sen kuvattanut tähän johdantoon (kts. kuv. 14 päällystakkien y. m. sarjassa).

Ainekset olen järjestänyt kylittäin siten, että olen asettanut kunkin ryhmän etupäähän henkilökuvia, jotka joko ovat täysissä tamineissa tahi vain esittävät eri tilaisuuksissa käytettäviä päähineitä (taul. I, II, XVII—XIX, XLII, LXXXII, LXXXIII ja CXIV). Näitä seuraa niihin kuu-

zutage hinsichtlich ihrer Sprache so vollkommen verrusst sind, dass sie gar nicht Mordvinisch können. Dass die Terjuhanen in der Tat Mordvinen gewesen sind, kann man auch historisch beweisen. Man weiss nämlich, dass als i. J. 1634 das Oranskij-Kloster auf ihrem Gebiete gestiftet wurde, die Gegend vollständig mordvinisch war. (Siehe Описание Оранскаго монастыря. Соч. Иеромонаха Гавриіла. Нижній-Новгородъ. 1871).

Auch die Trachten der Meschtscheren haben in diesem Werke (CXLII—CXLIV) einen Platz gefunden, trotzdem wir auch von dieser Völkergruppe, die heutzutage Russisch redet, nicht bestimmt wissen, ob sie eine tatarische oder eine mordvinische gewesen ist, und trotzdem sie in ihrer Tracht wesentlich von der mordvinischen abweicht. — In erster Hand haben mich die Muster, die vollkommen mordvinisch sind, zu diesem Schritte veranlasst. Sogar ein solches ausgeschweiftes Kreuz, wie uns Tafel CXLIV. 7 zeigt, hat seine entsprechende mordvinische Figur (siehe Taf. LXXXI. 4), nicht allein betreffs der Form, sondern auch hinsichtlich der Technik. Diese Ähnlichkeit berechtigt uns jedoch nicht die meschtscherische Kopfbedeckung (Taf. CXLII. 1 und 2) für eine ganz und gar mordvinische anzusehen. Indem ich mir vorbehalte, die endgültigen Schlussfolgerungen ein anderes Mal zu geben (siehe das Vorwort), will ich hier nur einige Punkte hervorheben. Der Brauch des Nackenlatzes an der Kopfbedeckung ist u. a. als ein gemeinsames Kennzeichen der Meschtscheren, der finnischen Karelier und der finnischen Völkerstämme an der Wolga, zum Unterschiede besonders von der russischen Kopfbedeckung anzusehen. Der am Zopf hängende Schmuck, Taf. CXLII. 3, erinnert sowohl durch seine Form als auch durch die Art seiner Verzierung an den entsprechenden mordvinischen Schmuck (vergl. Taf. CXVI. 2). Dasselbe gilt von den Ohrgehängen (siehe Taf. CXLII. 4 und CXVI. 4). Die übrigen Teile der Tracht habe ich nicht in die Tafeln aufgenommen, da sie ihrer Form nach nicht mordvinisch sind. Da aber auf Tafel CXLIII doch einige Muster vorkommen, die zum Rock, d. h. zu dem, einem kurzen Wams ähnlichen Kleidungsstücke gehören, habe ich dieses hier in der Einleitung abgebildet (siehe Übreröcke u. a. Bild 14).

Das Material habe ich nach den Dörfern geordnet, und zwar derart, dass ich bei jeder Abteilung die Personenbilder, die uns entweder die vollständige Bekleidung oder auch nur die bei verschiedenen Gelegenheiten gebräuchlichen Kopfbedeckungen zeigen, obenan gestellt habe.

luvia vaatekappaleita, koristeita ja kuoseja. Kun henkilökuvia ei ole ollut, on täytynyt tyytyä vaatekappaleisiin ja koristeihin. Toisinaan olen vienyt yhteen ryhmään esineitä eri kylistäkin, silmällä pitäen pukuun kuuluvien eri kappalten muotoja ja kuosien tekotapoja. Täten olen saanut seuraavat ryhmät:

1) Taulut I—XVI Armanihasta Nizhnij-Novgorodin lääninä.

2—3) Taulut XXII—LXIX Kargashinosta ja Drakinosta Tambovin lääninä.

4—5) Taulut LXX—LXXXVI ja LXXXVII—LXXXI Alomajevosta ja Kakinosta Nizhnij-Novgorodin lääninä.

6) Taulut LXXXII—CXIII Mensitovosta Kazanin lääninä, Boldovosta, Suzgarjesta, Pitshurista ja Drakinosta Pensan lääninä, Kozlovkasta ja Tamnikovin seuduilta Tambovin lääninä.

7) Taulut CXIV—CXL Binoradkarasta ja Novo-Symeikinosta Samaran lääninä Sutschkinosta Saratovin lääninä, Tshetvertakovosta ja Malyja Karmalysta Simbirskin lääninä.

8) Taulut CXLII—CXLIV Kirilovosta Tambovin lääninä.

9) Taulut CXLI ja CXLV—CXCIX. Venäjän museoista keväällä 1897 saadut ainekset olen vienyt eri ryhmään, jossa puvut ja koristeet kuvataan järjestään museoitain, jonka jälkeen seuraa kuosit. Paikkakunnallisia ryhmiä ei siinä olisi johdonmukaisesti voitu aikaansaada, koska esineitten kotipaikkoja ei ole joka museossa tunnettu.

Helpoittaaksemme yleiskatsausta ja käsitystä mordvalaisista päähineistä, päällysvaatteista ja hameina käytetyistä naispaidoista kaikine vaihtelevine muotoineen olemme tähän teettäneet niistä konturikuvia. Yksi osa edellämäinnittuja ei ole tässä teoksessa kuvattuna; kuvatut olen sitä vastoin varustanut osoitteella vastaaviin tauluihin.

(Taf. I, II, XVII—XIX, XLII, LXXXII, LXXXIII und CXIV). Darauf folgen die dazu gehörenden Kleidungsstücke, Schmucksachen und Muster. Wo kein Personenbild vorhanden gewesen ist, habe ich mit Kleidungsstücken und Schmuckgegenständen vorlieb nehmen müssen. Bisweilen habe ich Gegenstände aus verschiedenen Dörfern zu derselben Gruppe geführt, indem ich immer mein Augenmerk auf die Form der einzelnen Kleidungsstücke und auf die Technik der Muster gerichtet habe. Auf diese Art habe ich folgende Gruppen zusammengestellt:

1) Die Tafeln aus I—XVI aus Armaniha im Gouvernement Nizhnij-Novgorod.

2—3) Die Tafeln XVII—LXIX aus Kargashino und Drakino im Gouvernement Tambov.

4—5) Die Tafeln LXX—LXXXVI und LXXXVII—LXXXI aus Alomajevo und Kakino im Gouvernement Nizhnij-Novgorod.

6) Die Tafeln LXXXII—CXIII aus Mensitovo im Gouvernement Kazan, aus Boldovo, Suzgarje, Pitschuri und Drakino im Gouvernement Pensa, aus Kozlovka und der Umgegend von Temnikov im Gouvernement Tambov.

7) Die Tafeln CXIV—CXL aus Binoradka und Novo-Symeikino im Gouvernement Samara, Sutschkino im Gouvernement Saratov, Tshetvertakovo und Malyja Karmaly im Gouvernement Simbirsk.

8) Die Tafeln CXLII—CXLIV aus Kirilovo im Gouvernement Tambov.

9) Die Tafeln CXLI und CXLV—CXCIX, welche das in den russischen Museen im Sommer 1897 gesammelte Material darstellen, habe ich zu einer aparten Gruppe geführt, wo die Trachten und Schmuckgegenstände nach den Museen geordnet, abgebildet sind; darauf folgen die Muster. Es wäre hier nicht gut möglich gewesen, nach den verschiedenen Dörfern geordnete Gruppen zustande zu bringen, da man die Heimat der einzelnen Gegenstände nicht in jedem Museum kannte.

Um die Anschaulichkeit und das Verständnis der mannigfaltigen Formen, die uns bei den mordvinischen Kopfbedeckungen, Überröcken und als Kleider benutzten Hemden begegnen, zu erleichtern, geben wir hier die Umrissbilder derselben. Ein Teil der erst genannten sind in diesem Werke nicht abgebildet; diejenigen aber die es sind, habe ich mit solchen den betreffenden Tafeln entsprechenden Überschriften versehen.

Naisten päähineet.

Päähine on kansatieteellisesti epäilemättä koko puuvun tärkein osa. Tavallisesti astuu siinä kansatieteelliset eroavaisuudet räikeimmin silmiin. Niin mordvalaisillakin. Ei missään osassa pukua mokshalaisuus eroa ersalaisuudesta jyrkemmin kuin päähineessä. *Mokshalaisen* tyypillisimmän, jokapäiväisen *päähineen* muodostaa pääasiallisesti pitkä, palttinainen liina, m. *prü-rutšä* eli *prürtšä* (kontraheerattu), jonka kumpainenkin pää on koruneulouksillakin kaunistettu. Tämän sitovat sekä vaimot että tytöt, vaikka eri tavalla, pään ympäri, johon sitä ennen on kiinnitetty päähineen tuki ja niskalappu. (Kts. tarkemmin tauluja XVIII. 2—3, XXIII. 1—2, XXIV. 4, XLII. 1—2 ja 6—7 sekä niihin kuuluvaa tekstiä). Tässä mainittakoon sivumennen, että juuri tämä seikka typologisesti yhdistää ainakin mokshalais-mordvalaisia, tsheremissiläisiä, votjakkilaisia ja Suomen karjalaisia päähineitä yhdeksi suureksi päähinetyypiksi.

Toiselta puolen meillä on *ersalainen* ryhmä, jossa *päähine* muodostaa yhden kappaleen (kts. päähinemuotojen kuvat 1—24). Näiden päähineitten tavallisin ersalainen nimi on *paŋgo*. Erästä toisesta nimityksestä, *šlygan*, antaa Paasonen seuraavat tiedot. „Se tavataan ainakin Saratovin läänin Hvalynskin piirin ersalaisilla, joilla se merkitsee samantapaista naisten päähinettä, kuin se, jota yleiseen nimitetään *paŋgo*, joka sana on heille tuntematon. Samaten on se tunnettu Orenburgin läänin ersalaisilla“.

Tässä ryhmässä on eroavaisuuksia esim. siinä, että päähineen niskapuoliset siivet, jotka epäilemättä vastaavat mokshalalaisten päällinojen kaunistettuja päitä parissa muodossa (kuv. 1 ja 2) voi levittää (kts. tauluja XXIII. 3 ja XLIII. 1—2), jonka takia päähine käytettäessä on hakasilla kiinnitettävä pään ympäri. Tämä levittäminen lienee sekin jälkiä päällinan ominaisuuksista. Muissa tämän ryhmän muodoissa joko niskapuoliset siivet ovat niin päähineeseen kiinninnot, että niitä ei käy missään tapauksessa levittäminen (kts. kuvia 3—5), tahi puuttuvat ne kokonaan. Kumpaisessakin tapauksessa päähineen yläpuoli on tehty myssyntapaiseksi. Varsinaisen päähineen alla pidetään nykyään jonkinlainen myssy, m. *ološnik*, joka lienee myö-

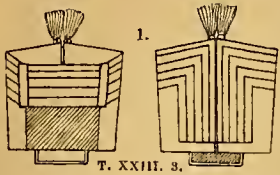
Weibliche Kopfbedeckungen.

Vom ethnographischen Standpunkte aus ist die Kopfbedeckung der wichtigste Teil der ganzen Tracht, denn gewöhnlich treten bei derselben die ethnographischen Ungleichheiten am ausgeprägtesten hervor. So auch bei den Mordvinen. In keiner Hinsicht unterscheidet sich die mokschanische Tracht schärfer von der erzanischen, als in der Kopfbedeckung. Die am meisten typische mokschanische Alltags-*kopfbedeckung* besteht hauptsächlich aus einem langen, leinenen Tucho, dessen beide Enden auch mit Stickereien verziert sind. Dieses binden sowohl die Frauen als auch die Mädchen — obgleich auf verschiedene Weise — um den Kopf, nachdem sie erst auf diesen eine Stütze für die Kopfbedeckung, sowie den Nackenlatz befestigt haben. (Siehe näher die Tafeln XVIII. 2—3, XXIII. 1—2, XXIV. 4, XLII. 1—2 und 6—7, sowie den dazu gehörenden Text). Hier mag im Vorübergehen erwähnt werden, dass gerade dieser Umstand immerhin die mokschanisch-mordvinischen, die tsheremissischen, wotjakischen und die finnischen Karelischen Kopfbedeckungen zu einem grossen Typus vereinigt.

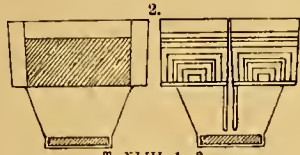
Andererseits haben wir die *erzanische* Gruppe, wo die *Kopfbedeckung* aus einem Stück besteht (siehe die Bilder von Kopfbedeckungen 1—24). Der gewöhnlichste erschanische Name dieser Kopfbedeckungen ist *paŋgo*. Über eine andere Benennung, *šlygan*, giebt Paasonen folgenden Anschluss: „Man findet sie allenfalls bei den Erzanen des Hvalynschen Kreises im Gouvernement Saratov, wo sie eine ähnliche weibliche Kopfbedeckung bezeichnet, wie die, die allgemein *paŋgo* genannt wird, welches Wort ihnen unbekannt ist. Unter demselben Namen ist sie auch bei den Erzanen des Gouvernements Orenburg bekannt“.

Einen für die erzanische Tracht eigentümlichen Umstand finden wir z. B. darin, dass bei der Kopfbedeckung die hinteren Zipfel, die ohne Zweifel den bei der mokschanischen Kopfbedeckung gebräuchlichen, verzierten Enden entsprechen, in einigen Formen (Bild 1 und 2) ausgebreitet werden können (siehe Taf. XXIII. 3 und XLIII. 1—2), weshalb die Kopfbedeckung mit Haken um den Kopf befestigt wird. Diese Art des Ausbreitens dürfte auch ein Überbleibsel der Eigenschaften des Kopftuches sein. Bei den übrigen Formen der Kopfbedeckung dieser Gruppe sind die hinteren Zipfel entweder derart an die Kopfbedeckung festgenäht, dass es ganz unmöglich wäre sie auszubreiten (siehe Bild 3—5), oder auch fehlen dieselben gänzlich. In beiden Fäl-

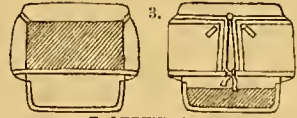
Naisten päähineitä.

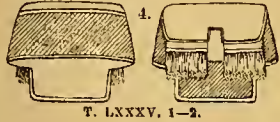
T. XXIII. 3.

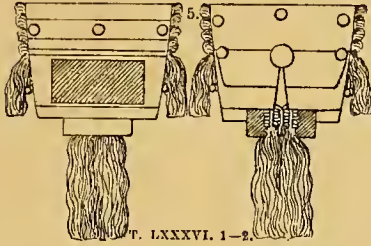
T. XLIII. 1-2.

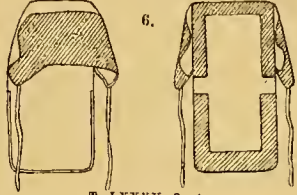
T. LXXXVI. 3-4.

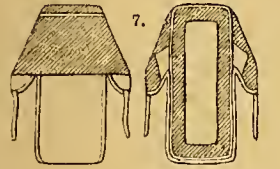
T. LXXXV. 1-2.

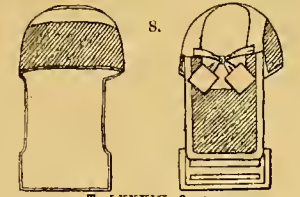
T. LXXXVI. 1-2.

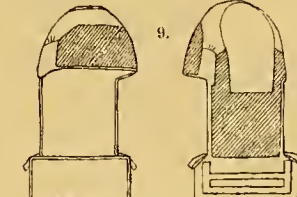
T. LXXXV. 3-4.

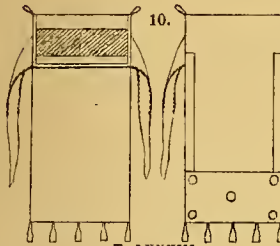
7.

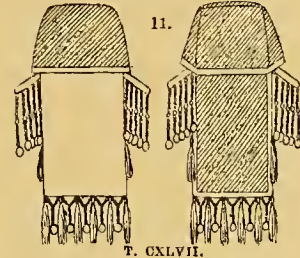
T. LXXXIV. 3-4.

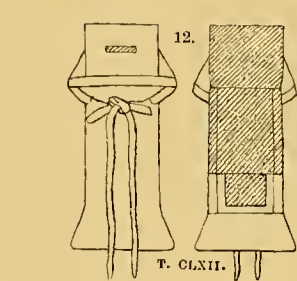
T. LXXXIV. 1-2.

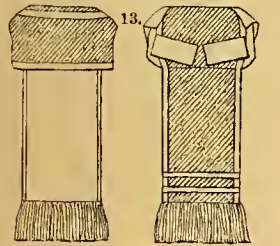
T. LXXXIII.

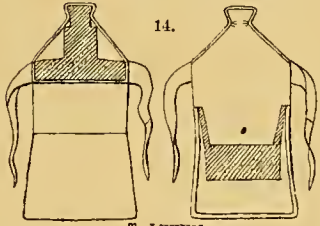
T. CXLVII.

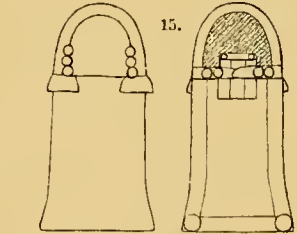
T. CLXII.

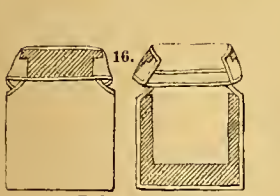
T. CLIII.

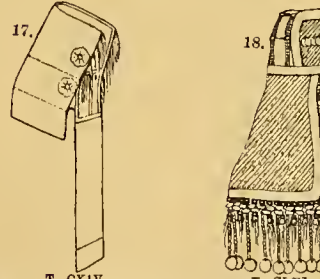
T. LXXVII.

T. CLII.

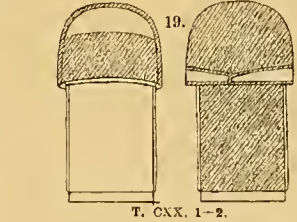
T. LXX. 1-2.

T. CXIV.

T. CLVI.

T. CXX. 1-2.

20.

21.

T. CXV. 1-2.

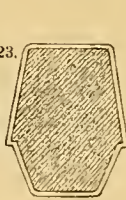
22.

T. CXV. 3-4.

23.

Weibliche Kopfbedeckungen.

hänäikuista ja venäläistä alkuperää (= venäl. *волосникъ*). Huomioon on otettava että muodot 1—2 tavataan juhlapukimena kylissä, joissa edellisessä kerrottu mokshalainen päähine on tavallinen. Me taidammekin tämän muodon suhteen tehdä sen johtopäätöksen, että sen muodostumiseen on mokshalainen päähinetyyppi ollut vaikuttamassa. Se nähdään siitakin, että uiskalappu (taulussa XXIII. 2), joka tavallisessa mokshalaisessa päähineessä käytetään irtonaisena kappaleena, on tässä päähineessä (kuva 1 ja 2) kasvanut päähineeseen kiinni — lakimukseksi, jonka nimi on *prüttsä-pula* s. o. päälliina-häntä. Toiselta puolen moneen ersalaismuotoiseen päähineeseen kuuluu erityinen päänauha, joka sidotaan pään ympäri päähineen päälle (kts. tauluja CXVII. 1 ja CXX. 3). Tämmöistä irtonaista päänauhaa ynnä niitä päähineitä, joiden kanssa niitä käytetään (kuva 20—23), saanemmekin pitää *tyypillisimpinä ersalais-päähinemuotoina*. Nämät muodot kuuluvatkin ainesryhmään 7. On taas toisia muotoja, joissa nämät pään sidenauhut ovat päähineeseen kiinnineulutut joko niin, että silloin kun päähinettä ei käytetä niiden päät voivat heilua vapaina (kuv. 6, 7, 10, 12 ja 14), tahi niin, että niillä ei ole mitään käytännöllistä tarkoitusta (kuv. 8, 13, 15, 16 ja 19). Jälkimmäisessä tapauksessa nämät päänauhut saattavat kokonaankin puuttua (kuv. 9). Juhlapäähineitä (kuvissa 17—18), jotka ovat ersalaismuotoisia, kantavat juhlissa tytöt, morsiamet ja nuorikot. Tekstissä tauluun II olen selittänyt kuinka morsiamen päähine taulussa I puetaan päähän.

Naisten paidat.

Näitten muotoja tarkastaessamme huomaamme, että voimme jakaa ne kahteen pääryhmään, joista toiseen eli *mokshalaiseen* kuuluu kolme ensimmäistä, toiseen eli *ersalaiseen* kaikki muut. Pääeroitus näiden muotoryhmien välillä on siinä, että ensimmäisessä ei ole mitään neulousta rinnan sepaluksen ja helman välissä, joka toisessa ryhmässä tavataan. Näennäisesti sitä ei ole olemassa myöskään muodoissa 12—18, mutta asian-

len ist die obere Hälfte der Kopfbedeckung in Form einer Haube gemacht. Heutzutage wird unter der eigentlichen Kopfbedeckung eine Art von Haube, m. *ološnik*, getragen, welches ein neuerer Brauch russischen Ursprunges sein dürfte (russisch *волосникъ*). Zu bemerken ist, dass die Formen 1—2 bei festlichen Gelegenheiten gebräuchlich sind in Dörfern, wo die früher erwähnte mokshanische Kopfbedeckung die gewöhnliche ist. Wir können auch betreffs dieser Form den Schluss ziehen, dass der Einfluss eines mokshanischen Kopfbedeckungstypus bei ihr unverkennbar ist. Dieses sehen wir auch daraus, dass der Nackenlatz (Taf. XXIII. 2), der bei einer gewöhnlichen mokshanischen Kopfbedeckung ein besonderes Stück bildet, bei dieser (Bild 1 und 2) mit der Kopfbedeckung zu einem Nackenlatze zusammengewachsen ist, dessen Namen *prüttsä-pula* ist, d. h. Kopftuch-Schwanz. Andererseits gehört zu mancher Kopfbedeckung von erzanischer Form ein besonderes Kopfband, das über die Kopfbedeckung um den Kopf gebunden wird (siehe Taf. CXVII. 1 und CXX. 3). Solche Kopfbänder und die Kopfbedeckungen mit denen dieselben getragen werden (Bild 20—23) dürften wohl als *die am meisten typischen Formen erzanischer Kopfbedeckungen* angesehen werden. Diese Formen gehören zur 7:ten Gruppe des zusammengebrachten Materiales. Es giebt wiederum andere Formen, wo diese Kopfbänder an die Kopfbedeckung angenäht sind, entweder derart, dass wenn die letzteren nicht benutzt werden, dieselben lose herunter hängen können (Bild 6, 7, 10, 12 und 14), oder auch so dass sie keinem praktischen Zwecke dienen (Bild 8, 13, 15, 16 und 19). In dem letzten Falle fehlen diese Bänder bisweilen auch gänzlich (Bild 9). Die Feiertagskopfbedeckungen (Bild 17—18), von erzanischem Typus, werden bei festlichen Gelegenheiten von Mädchen, Bräuten und jungen Frauen getragen. Im Text zur Tafel II habe ich beschrieben, wie die Kopfbedeckung der Braut Taf. I am Kopfe befestigt wird.

Weibliche Hemden.

Betrachten wir genauer die Formen der Hemden, sehen wir, dass sie in zwei Hauptgruppen eingeteilt werden können, wobei die drei ersten zu der *mokshanischen*, und alle die übrigen zu der *erzanischen* geführt werden müssen. Der Hauptunterschied zwischen diesen beiden Gruppen besteht darin, dass bei der ersten zwischen dem Schlitz und dem Saum keine Stickerei vorkommt, was dagegen bei der zwei-

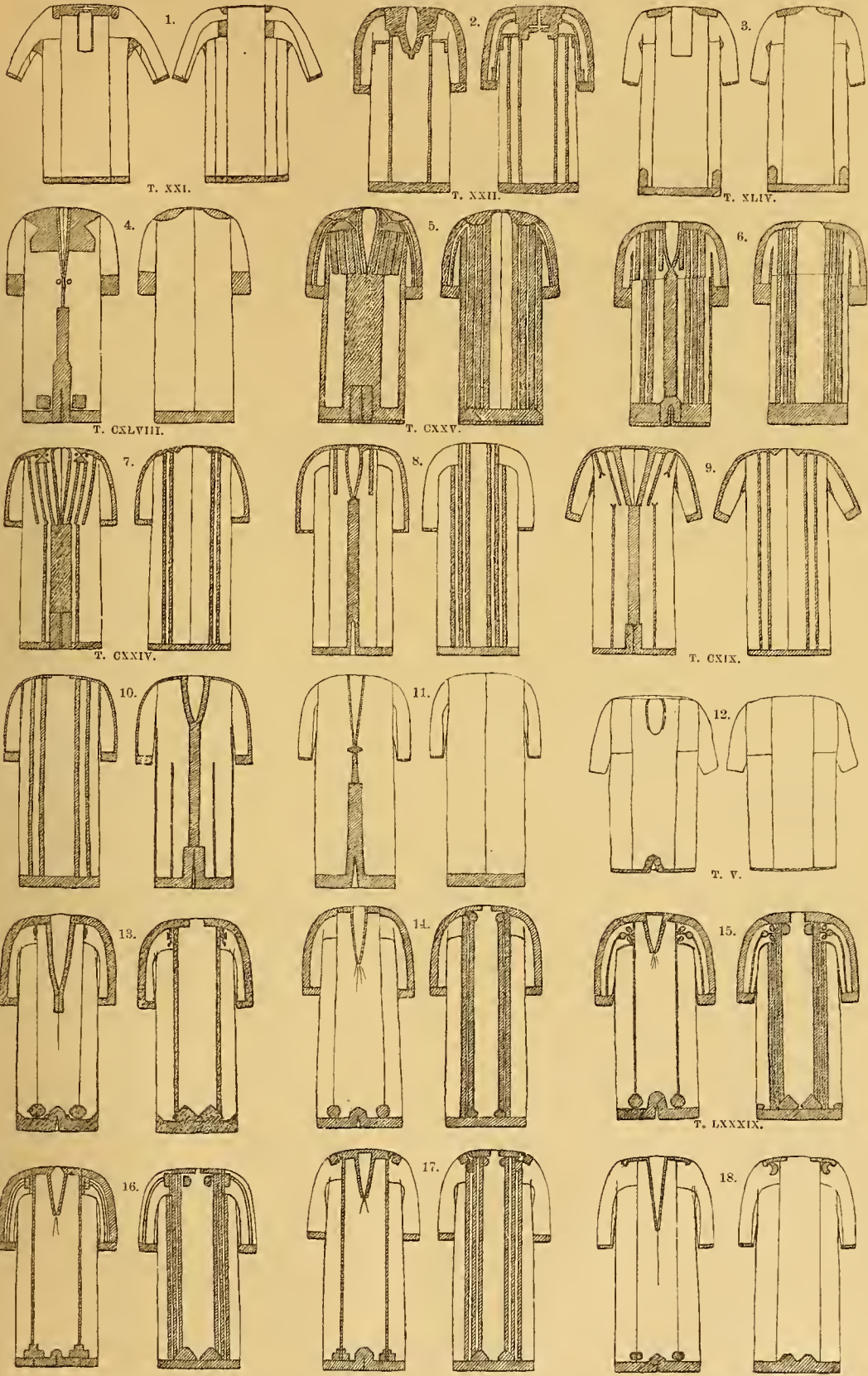
laita on nähtävästi se, että se kaareva neulous eli oik. ne kaksi *nalä*-nimistä ompelusta, jotka näissä paidoissa nähdään kahden puolen helman etupuolella olevaa uurrosta, m. *urmatš*, ovat pidettävät jäännöksenä tahi taaksepäin menevänä kehitysmuotona semmoisesta sepaluksen ja helman välisestä neulouksesta, joka tyyppillisenä tavataan paidassa viime vuosisadalta Pallasin kokoelmassa (kuva 4 = taul. CXLVIII). Sillä jos lähemmin katselemme tätä koristettua osaa paidassa taulussa LXXII. 1, joka kuvaa melkein samanmuotoista paitaa, kuin se, jonka mukaan konturikuva 11 on piirretty, näemme, että kysymyksessä ja lähellä helmaa olevan neulouksen jatkoksi ylöspäin on paitaan kiinnitetty punainen kangas, jonka päälle muutamia koristeita on neulottu. Nämät molemmat samanmuotoiset paidat ovat nykyaikuisia, jota vastoin paita taulussa CXLVIII on, kuten sanottu, viime vuosisadalta. Jo tästä saattaisimme päättää, että punainen kangas on pantu edellisiin paitoihin vanhaan aikaan tavallisen neulouksen asemesta. Samanlaatuista kehitystä on huomattava myöskin mordvalaisissa viitoissa. Seuraava askel on tietysti se, että punainen kangaskin jätetään pois. Siten saamme semmoisen paidanmuodon, kuin kuva 12 näyttää, joka onkin aivan venäläistyneestä Armanihasta (kts. taulua V).

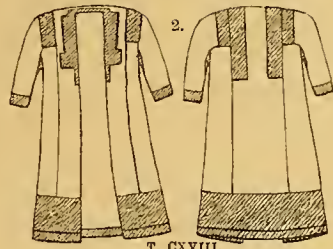
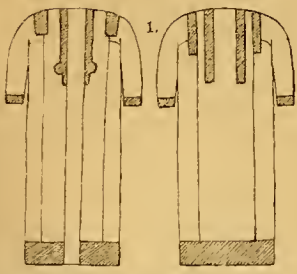
Jälkimmäisen eli ersalaisen muotoryhmän saattamme kuitenkin jakaa kahteen osaan, joista toinen käsittää ersalaisia paitamuotoja ahtaammassa merkityksessä. Tähän osaan ovat luettavat muodot 5—10, jotka kuuluvat ainesryhmään 7. Kuva 4 liittyy ryhmään 6. Muotoja 13—18 voi muutamissa kohden pitää mokshalais-ersalaisina väli-muotoina. Niissä on nim. koristeiden tekotavan ja muodonkin puolesta samallaisia neulouksia ylhäältä alaspäin kapeissa rihmankaltaisissa kais-taleissa paidan sekä etu- että selkäpuolella, kuin mokshalaisissa paidoissa, muodoissa 1 ja 2 (kts. mainittuja muotoja vastaavia tauluja). Samanlaatuaisia neulouskaistaleita on kyllä varsinaisen ersalaisryhmänkin paidoissa, mutta niiden neulokset ovat tekotavaltaan toisenlaisia, niinkuin edempänä saamme nähdä.

ten der Fall ist. Dem Anscheine nach fehlt diese Stickerei ebenfalls bei den Formen 12—18; hiermit verhält es sich jedoch augenscheinlich so, dass die bogenförmige Stickerei, oder eigentlich die beiden *nalä* benannten Stickereien, die bei diesen Hemden zu beiden Seiten des vorderen Saumeinschnittes, m. *urmatš*, vorkommen, als ein Überbleibsel oder eine zurückgehende Entwicklung einer derartigen, zwischen dem Schlitz und dem Saum befindlichen Stickerei anzusehen ist, wie sie für die Hemden aus dem letzten Jahrhundert in der Pallas'schen Sammlung (Bild 4 = Taf. CXLVIII) typisch ist. Denn betrachten wir näher diesen verzierten Teil bei dem Hemde auf Tafel LXXII. 1, das uns eine beinahe ähnliche Form zeigt wie die, nach welcher das Umriss bild 11 gezeichnet ist, so sehen wir, dass ein mit einigen Stickereien verzierter, roter Stoffstreifen die obere Fortsetzung der bewussten nahe dem Saume befindlichen Stickerei bildet. Diese beiden einander ähnlichen Hemden sind aus unserer Zeit, wogegen das Hemd auf Tafel CXLVIII, wie gesagt, aus dem vorigen Jahrhundert stammt. Schon hieraus können wir schliessen, dass der rote Stoffstreifen an den früher erwähnten Hemden als ein Ersatz der ehemals gebräuchlichen Stickerei dienen soll. Eine ähnliche Entwicklung können wir auch bei den mordvinischen Überrocken wahrnehmen. Der folgende Schritt ist natürlich der, dass auch der rote Stoffstreifen wegfällt. Derart erhalten wir eine solche Hemdenform, wie sie auf Bild 12 dargestellt ist, die freilich aus dem gänzlich verrussten Armaniha stammt (siehe Taf. V).

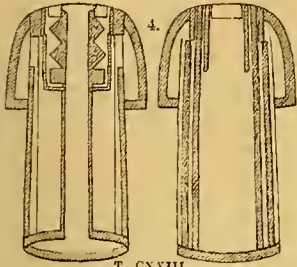
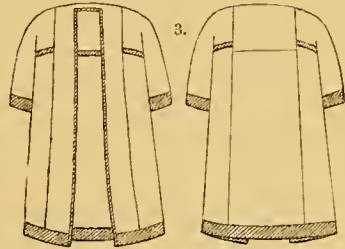
Die spätere, d. h. die erzanische Formgruppe, können wir jedoch in zwei Unterabteilungen einteilen, von denen die eine, erzanische Hemdenformen im engeren Sinne umfasst. Zu dieser Abteilung sind die Formen 5—10, die zur Gruppe 7 des Materiales gehören, zu zählen. Bild 4 gehört zur Gruppe 6. Die Formen 13—18 können wir in mancher Hinsicht als eine mokschanisch-erzanische Zwischenform ansehen. An diesen sind nämlich längs dem Hemde schmale, bandähnliche Streifen sowohl auf der Vorder- wie auf der Rückseite des Hemdes angebracht, welche Streifen nicht nur an Form, sondern auch an Technik den der mokschanischen Hemden gleich sind (siehe den Fig. 1 u. 2 entsprechenden Tafeln). Ähnliche Stickereistreifen kommen zwar auch bei den Hemden der eigentlichen Erzanengruppe vor, aber die Stickereien derselben sind, wie wir späterhin sehen werden, verschieden.

Naisten paitoja.

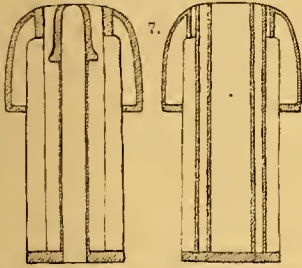
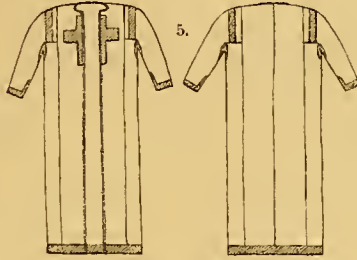

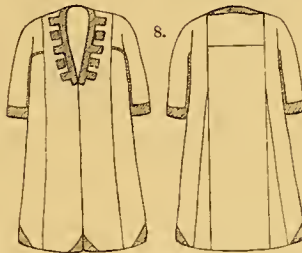
T. CXVIII.

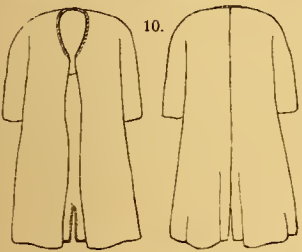
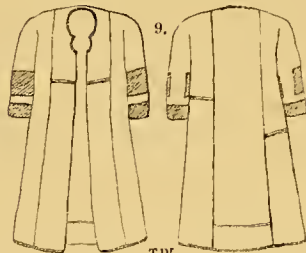
T. CXIX.

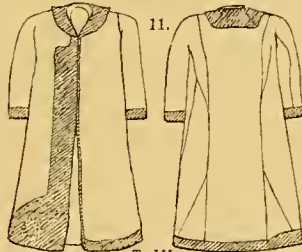
T. CXX.

T. XXI.

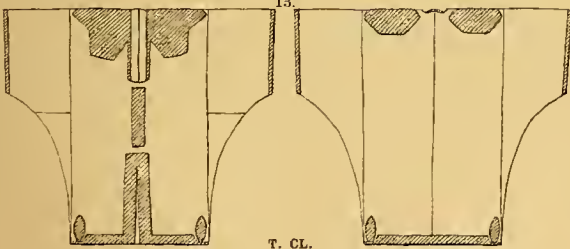
T. XXII.

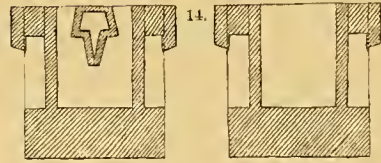
T. XXIII.

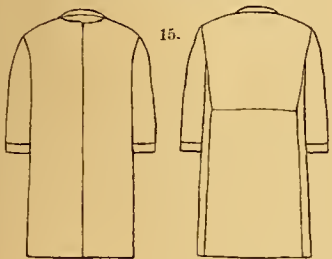
T. XXIV.

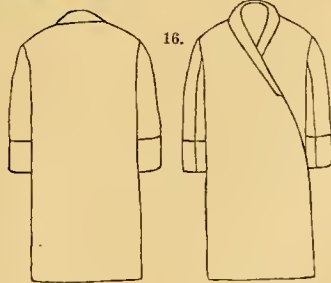
T. XXV.

T. XXVI.

T. XXVII.

T. XXVIII.

T. XXIX.

Smirnovin mukaan ersalainen nainen pitää paitaansa kantapäihin asti ulottuvana, siis alempana kuin mokshalainen nainen, joka vyön avulla pitää sitä laskettuna ainoastaan polviin asti. *) Vainajia pukiessa paita mokshalaisillakin laskeetaan jalkoihin asti.

Naisten päällystakit.

Nämät tehdään tavallisesti tasalevyisistä kangaskappaleista ilman kiiloja ja poimuja. Arvattavasti tämä tekotapa on alkuperäinen, mikä näyttäytyy sinäkin, ettei tämmöistä viittaa kaulan ympärillä ole kaarevaksi leikattu (kuv. 1—3), yhtä vähän kuin sen muodosteleminen muidenkaan ruumiin-osien mukaan on tullut kysymykseen. Toisissa muodoissa huomaa vaateen sovittelusta ainakin kaulan mukaan (4—7), jonka lisäksi kehittyneemmissä muodoissa voi huomata ruumiinmukaisuudenkin tavoittelemista kiilojen tai poimujen lisäämisellä (kuv. 8, 11 ja 12). Mahdollisesti vielä itse kangastakin paikoittain leikataan kapeammaksi (kuv. 9 ja 10, joka jälkimäinen muuten on tatarilaista mallia).

Omituisinta päällysvaatemuotoa on kuva 13 (kts. taulua CL); tämä muoto on paidan tyylä ja koruompeluksilla varustettu. Mahdollisesti näyttää kuva 14 edellisestä kutistunutta muotoa; se mainitaan CXLIII:n taulun tekstissä.

Tapa koristaa viittoja koruompeluksilla on sekin katoamaisillaan. Niinpä suurin osa värikkäistä s. o. koristetuista paikoista viitassa kuv. 2 (kts. taulua CXVIII) on tehty kankaalla ja rihmoilla eikä ompeluksilla. — Varsinkin ersalainen mielellään käyttää viittaa kesälläkin.

Usein käyttää mordvalainen nainen kahtakin viittaa päällystysten. Se saattaa tapahtua juhlatilaisuuksissa (kts. taulua I), vieläpä joskus muutenkin. Niinpä esim. Aljkinossa Narovtshatin piirikunnassa Pensan lääniä kuuluvat naiset kantavan erästä *muškas*-nimistä liinaviittaa, jota käytetään päällysviitan *šoman*'in alla, — sen nimi on toisilla mordvalaisilla *suman* (kts. Suomalais-Ugr. Seur. Aik., XV., 2. s. 50), — jottei paita ryvet-

Nach Smirnov trägt die Erzanin ihr Hemd bis zu den Füßen herunterhängend, also länger als die Mokschanin, die das ihrige mit Hilfe des Gürtels so schützt, dass es nur bis zu den Knien reicht*). In dem Leichenanzuge der Mokschanen reicht das Hemd bis zu den Füßen.

Weibliche Überrocke.

Diese werden gewöhnlich aus gleich breiten Stoffbahnen, ohne Keile oder Falten verfertigt. Wahrscheinlich ist dieser Schnitt der ursprüngliche, was man auch daraus ersieht, dass ein solcher Überrock oben am Halse keinen runden Ausschnitt hat (Bild 1—3), ebenso wenig wie das Anpassen desselben an die übrigen Körperteile in Frage gekommen ist. Bei anderen Formen kann man das Anpassen des Kleidungsstückes wenigstens oben am Halse (4—7) merken, wozu sich noch bei den mehr entwickelten Formen ein Streben nach einer gewissen Übereinstimmung zwischen den Kleidungsstücken und der Gestalt, in dem Hinzufügen von Keilen oder Falten gesellt (Bild 8, 11 und 12). Möglicherweise wird auch der Stoff selber, stellenweise schmaler geschnitten (Bild 9 und 10, von welchen das letztere sonst eine tatarische Form zeigt).

Eine höchst eigentümliche Überrockform sehen wir auf Bild 13 (siehe Taf. CL); sie ist einem Hemde ähnlich und mit Stickereien verziert. Es ist möglich, dass Bild 14 eine zusammengeschrumpfte Form dieses Überrockes darstellt; diese wird im Texte zur Tafel CXLIII erwähnt.

Auch die Sitte die Überrocke mit Stickereien zu verzieren hört allmählich auf. So sind z. B. die bunten, d. h. die verzierten Stellen am Überrocke Bild 2 (siehe Taf. CXVIII) zum größten Teil aus Zeug oder Bändern, und nicht aus Stickereien verfertigt. — Besonders die Erzanin trägt gern den Überrock auch im Sommer.

Oft trägt die Mordvinin sogar zwei Überrocke über einander. Dieses kann bei feierlichen Gelegenheiten vorkommen (siehe Taf. 1), und bisweilen sogar auch sonst. So z. B. sollen die Frauen in Aljkino, im Narovtschatschen Kreise im Gouvernement Pensa einen *muškas* genannten, leinenen Überrock benutzen, der unter dem eigentlichen Überrock, m. *šoman* — dessen Name bei einigen Mord-

*) П. Н. Смирновъ, Мордва. Изв. Общества Арх. Ист. и Этнографіи. Казань. 1893. Т. XI. вып. 5. s. 428.

*) П. Н. Смирновъ, Мордва. Изв. Общества Арх. Ист. и Этнографіи. Казань. 1893. Т. XI. вып. 5. s. 428.

tyisi. Siinä ei ole ensinkään kirjailuja, ainoastaan „kumats“ia s. o. bokharalaista pumpulikangasta on kaulustimen ja hihansuiden ympärillä sekä helmassa. (Paasonen).

Muuten Paasonen antaa naisten päällystakien nimityksistä seuraavan selityksen: „*rušša* merkitsee ersalaisilla naisten kirjailtua liinaviitaa (kts. taul. CXVIII), mokshalaisilla tämä sana merkitsee liinaa l. huivia (kts. taul. XXIV. 4), Nizhnij-Novgorodin läänin ersalaiset — Arsamasin piirikunnassa ainakin — eivät käytä kuitenkaan tätä sanaa, vaan kutsuvat naisten liinaviitaa nimellä *šušpan* (vert. taul. CXLIII): mokshalaiset taas, missä semmoinen mekko (viitta) on käytännössä, nimittävät sitä *muškas*, Saratovin läänin Kuznetskin piiriin mokshalaiset (Sutshkinon kylän ynnä naapurikylien) *paňzat* l. *paňdžat* nimellä“ (kts. taul. CXXII).

Temnikovin piirikunnassa kannetaan, kuten kerrotaan, bartioilla omituista päällysvaatetta, nimitt. nelikulmaista vaatekappaletta, joka solmitaan kaulan ympäri. *) Tämä päällysvaate, jos sen käytäntöä olen oikein ymmärtänyt, on sitä omituisempi, kun se lienee hyvin vanhan-aikuista perua. Sillä se, ymmärtääkseni, on samanlaatuinen kuin roomalainen „toga“, joka muuten kaikenlaisissa vaihtelevissa muodoissa on pysynyt läpi keskiajan käytännössä useissa Euroopan kansoissa. Suomen Karjalassa ja Inkerissä „toga“ päällysvaatteena on säilynyt meidän päivimme asti eräässä muodossa, joka tunnetaan „hurstut“-nimellä. (Sitä on monta kappaletta Helsingin kansatieteellisessä museossa).

Muuta naisten pukuun kuuluvata.

Pallas kertoo, että hänen aikansa oli ersalaisessa Pilokshovossa Nizhnij-Novgorodin lääninä useimmilla työillä jo tullut tavaksi pitää venäläiseen tapaan ainoastaan yhtä lettiä, kun he sitä vastoin ennen kantoivat niitä yhdeksänkin kappaletta (kts. tekstissä tauluun CXLVII mainittua teosta). Mainoff mainitsee, että vieläkin tapaa morsiamia, joilla on 25:kin palmik-

vinen *sumai* ist (siehe Journal de la Société Finno-Ougrienne XV., 2. s. 50) — getragen wird, damit das Hemd sich sauber halte. An An diesem Überrocke sind gar keine Verzierungen, nur ein Streifen bokharischen Baumwollstoffes, „kumats“, ist an Kragen, Saum und Ärmelmündungen angebracht. (Paasonen).

Paasonen giebt sonst folgende Erklärung über die Benennungen der weiblichen Überrocke: „*rušša* bedeutet bei den Erzanen der verzierte, weibliche Überrock aus Leinwand (siehe Taf. CXVIII) — bei den Mokschanen bezeichnet dieses Wort ein Tuch (siehe Taf. XXIV. 4). Die Erzanen im Gouvernement Nizhnij-Novgorod — wenigstens die im Kreise Arsamias — gebrauchen jedoch nicht dieses Wort, sondern nennen den weiblichen Überrock *šušpan* (vergl. Taf. CXLIII); die Mokschanen wiederum, bei denen ein solcher Rock gebräuchlich ist, nennen ihn *muškas*; bei den Mokschanen im Kreise Kuznetsk, im Gouvernement Saratov (den Einwohnern des Dorfes Sutshkino und denen der Nachbardörfer) heisst er *paňzat* oder *paňdžat*“ (siehe Taf. CXXII).

Im Temnikov'schen Kreise wird, wie man behauptet, ein eigentümliches Kleidungsstück über den Schultern getragen, nämlich ein vierreckiges Stück Zeug, das um den Hals zusammengebunden wird. *) Dieses Kleidungsstück ist, falls ich seine Anwendung richtig verstanden habe, um so eigentümlicher, da es sehr altertümlich sein dürfte. Denn meines Wissens, ist es der römischen „Toga“ ähnlich, die in übrigens sehr wechselnden Formen das ganze Mittelalter hindurch bei vielen europäischen Völkern gebräuchlich war. Im finnischen Karelen und in Ingermanland hat sich die „Toga“ als Überrock in einer Form, die den Namen „hurstut“ trägt, bis auf unsere Tage beibehalten. (Im ethnographischen Museum in Helsingfors finden sich mehrere Exemplare dieses Kleidungsstückes).

Übrige Teile der weiblichen Tracht.

Pallas erzählt, das schon zur Zeit seines Besuches in dem erzanischen Dorfe Pilokshovo, im Gouvernement Nizhnij-Novgorod die meisten Mädchen nach russischem Brauche gewöhnlich nur einen Zopf trugen; früher konnten sie dagegen sogar bis neun Stück derselben tragen. (Siehe das im Texte zur Tafel CXLVII genannte Werk). Mainoff erwähnt, dass man noch heute

*) Пам. кн. Тамб. губ. г. 1876. Темниковъ. S. 10.

*) Пам. кн. Тамб. губ. г. 1876. Темниковъ. S. 10.

koa. Useampia lettejä pitäessä tehtiin ennen kummallekin puolelle korvan taakse yksi isompi letti, johon oli kiinnitetty kaikenlaisia helyjä. Kaikki letit pidennettiin villarihmoilla tahi mustalla lampaanvillalla ja pistettiin vyön alle. Tällä tavalla sitoivat mordvalaiset vaimotkin hiuksiansa Volgan varrella. Yhteydessä tämän kanssa mainittakoon, että votjakkilaisella vaimolla on kahden puolen kasvoja kaksi kovaksi kierrettyä nutturaa. Mokshalaisilla vaimoilla Shadymin kylässä Insarin piirikuntaa Pensan läänissä huomasi Pallas olevan tapana koota hiukset niskassa lyhyeen, sylinterimäiseen, puusta tehtyyn koteloon, jonka sisässä oleva osa hiuksia oli monella rihmalla palmikoitu, mutta jonka alapuolella ne liehuivat vapaina seljässä. Jo Pallasinkin aikaan tämä hiuslaitos, m. *śoka* (josta katso Suomalais-Ugr. Seur. Aikak. XV. 2: 141), ei enää ollut käytännössä muilla kuin vanhoilla akoilla. *)

Lepechin (Дневный записки. С. Петербургъ. 1795. s. 156, 157) kertoo myöskin villaleteistä. (jolle hän antaa nimitykset „Сюрлакъ, пряемъ“, jotka Paasosen antaman tiedon mukaan edes „eivät soinnu mordvalaisilta, kunhan eivät liene tshuvassilaisia?“). Mutta Lepechin lisää, että näiden lettien sivuille ripustetaan vaskilankakerroksella päällystetty puinen putki, jonka läpi pujotetaan pieni hiustupsu. Lepechinin tässä kohden mainitsemat nimitykset kuuluisivat: „m. ers. *pulo-keř*, m. moks. *pula-keř*, joka sana Paasoselta saamani ilmoituksen mukaan merkitsisi „palmikko-kuorta“ (*pulo* l. *pula* = palmikko, letti; *keř* = lehmuksen kuori); tuo putki kai siis ei ollut oikeastaan puusta, vaan kuoresta.“ Vielä nykyjäänkin mordvalaisnaiset kiinalaisten tapaan pidentävät lettinsä villalangoilla, jota paitsi niihin ripustetaan kulkusia, simpukoita y. m. koristeita (taul. XVII, XIX, XLIII. 6, CXVI. 2, CXX. 5 ja CXLII. 3). Muinaistieteelliseltä kannalta kuitenkin Pallasin ja Lepechinin antamat tiedot ovat vielä tärkeämmät ja hauskemmat, sillä monesta mordvalaisten nykyisillä ja entisillä asumusaloilta viime vuosikymmenien kuluessa tutkitusta kalmistosta on löydetty mainitunlaisia hiuskoteloita. Nämät ovat paikoittain olleet metallilangallakin käärityt,

eine Braut, die 25 Zöpfe trägt, sehen kann. Hatte man mehrere Flechten, wurde früher hinter jedem Ohr eine grössere geflochten, an welche allerhand klirrende Schmucksachen befestigt wurden. Alle Zöpfe wurden durch Bänder oder schwarze Schafswolle verlängert und unter den Gürtel gesteckt. So trugen auch die mordvinischen Frauen an der Wolga ihr Haar. Im Zusammenhange hiermit kann erwähnt werden, dass die wotjakischen Frauen ihr Haar zu beiden Seiten des Gesichts in zwei fest zusammengebundenen Haarknorren tragen. Bei den mokshanischen Weibern im Dorfe Schadym des Insarischen Kreises im Gouvernement Pensa bemerkte Pallas, dass sie ihr Haar im Nacken in ein kurzes, cylinderförmiges, hölzernes Futteral zu sammeln pflegten; innerhalb desselben war es mit vielen Bändern zusammengeflochten, um am untern Ende frei auf den Rücken herunter zu wallen. Schon zur Zeit Pallas' war diese Haartracht, m. *śoka* (hierüber siehe Journal de la Société Finno-Ougrienne. XV. 2: 141), nur noch bei alten Weibern gebräuchlich. *)

Auch Lepechin (Дневный записки. С. Петербургъ 1795. S. 156, 157) erzählt von Flechten aus Wolle (denen er die Namen „Сюрлакъ, пряемъ“ giebt, welche Wörter nach den von Paasonen gegebenen Aufschlüssen „nicht mordvinisch klingen, dürften sie vielleicht tshuvassisch sein?“). Aber Lepechin fügt hinzu, dass neben diesen Zöpfen ein mit Messingdraht umspinnener, hölzerner Cylinder gehängt wird, durch welchen man einen kleinen Haarbüschel zieht. Die von Lepechin hier gegebenen Namen sind: „m. erz. *pulo-keř*, m. moks. *pula-keř*, welches Wort nach Paasonen, „Flechten-Hülse“ bedeutet (*pulo* oder *pula* = Zopf, Flechte; *keř* = Lindenrinde); wahrscheinlich war also jener Cylinder nicht aus Holz, sondern aus Baumrinde“. Noch heutzutage verlängern die mordvinischen Weiber in der Art der Chinesen ihre Flechten mit wollenen Fäden und hängen ausserdem Schellen, Muscheln u. a. Zierrate an dieselben. (Taf. XVII, XIX, XLIII. 6, CXVI. 2, CXX. 5 und CXLII. 3). Noch wichtiger und interessanter aber sind die von Pallas und von Lepechin gegebenen Aufschlüsse vom Standpunkte der Altertumsforschung aus betrachtet, denn während der letzten Jahrzehnte hat man in den

*) Pääasiallisesti Pallasin mukaan on mordvalaisesta puvusta kerrottu ruotsiksi sanomalehdessä: Åbo tidningar 1794. N:o 36—38 sekä teoksessa: Folkslagens historia af Carl Iser. Örebro, 1809. II: 165—171 (värrikuvilla).

*) Hauptsächlich nach Pallas ist über mordvinische Trachten auf Schwedisch in der Zeitung: Åbo tidningar 1794. N:o 36—38, sowie in dem Werke: Folkslagens historia af Carl Iser. Örebro. 1809. II: 165—171 (mit farbigen Bildern) erzählt worden.

johon seikkaan muuten löytää vertauskohtia muinaisliiviläisistä haudoista, jopa nykyaikaan säilyneestä tavasta kääriä „sykeröä“ Suomen Karjalassa *).

Tyttö kantaa tavallisesti päässään liinaa, joka on joko heleävärinen tabi muuten neulouksilla kaunistettu (taul. XVII, XVIII. 3, XXIV. 4 ja XC. 7). Paikoittain pääliina sidotaan päänauhalla (taul. XLIII. 3, XC. 7 ja CXX. 6). Juhlatilaisuuksissa, niinkuin markkinoilla olen nähnyt tyttöjen koristelevan päätänsä silkkipaperisella sepeleellä. Ehkäpä pantiin päähän koivusepelekin (Рускии Вѣстникъ. 1867. Окт. s. 414). Tytön juhlapäähineitä on kuvattu tauluissa I, XVII, XVIII. 1, LXXXII ja CLVI. Että tytön hiuksia niin kannetaan, kuin taulussa LXXXII nähdään, ei liene tavallista. Päähineestä taulussa CLVI sanotaan nimenomaan, että sen alla seljässä riippuu koristettu letti. Paikoittain morsian pukee päähänsä ostetun huivin, m. *lemtska* (ven. ленточка), jommoista työtökin käyttävät. Toisinaan morsian puetaan erityiseen ruunuun (taul. I ja CXIV). Usein nuorikko häittenkin jälkeen kantaa tytön pukua, jopa käy paljain päin, isoissa saappaissa ja palmikoitsee hiuksensa, koristaen niitä nauhoilla, kunnes hän näkee vanhempansa, joka saattaa tapahtua vasta vuoden kuluttua. Silloin hänen päähänsä erityisillä menoilla puetaan vaimon päähine (Mainoff).

jetzigen und ehemaligen Wohnorten der Mordvinen ähnliche Haarcylinder in Grabstätten gefunden. Diese Cylinder sind auch stellenweise mit Metalldraht umwunden gewesen, zu welchem Umstande die Funde aus den alten livländischen Gräbern übrigens auch Berührungspunkte liefern, sowie der bis auf den heutigen Tag im finnischen Karelén beibehaltene Brauch einen s. g. „sykerö“ zu drehen, d. h. das ungeflochtene Haar mit Bändern umzubinden *).

Das Mädchen trägt gewöhnlich auf dem Kopfe ein helles, buntes, oder mit Stickereien verziertes Tuch (Taf. XVII, XVIII. 3, XXIV. 4 und XC. 7). In einigen Gegenden wird das Kopftuch mit einem Kopfbande umbunden (Taf. XLIII. 3, XC. 7, und CXX. 6). Bei festlichen Gelegenheiten, sowie auf dem Jahrmärkte habe ich gesehen, dass die Mädchen ihren Kopf mit einem Kranz aus Seidenpapier schmücken. Ehemals kam es hisweilen auch vor, dass man sich einen Kranz aus Birkenlaub aufsetzte. (Рускии Вѣстникъ. 1867. Окт. S. 414). Feiertagskopfbedeckungen von Mädchen finden sich auf den Tafeln I, XVII, XVIII. 1, LXXXII und CLVI abgebildet. Dass die Mädchen ihre Haare so tragen, wie Tafel LXXXII uns zeigt, dürfte ziemlich ungewöhnlich sein. Von der Kopfbedeckung auf Tafel CLVI wird besonders gesagt, dass unter derselben ein geschmückter Zopf auf den Rücken herunterhängt. An einigen Orten bindet die Braut ein gekauftes Tuch, m. *lemtska* (russ. ленточка) um den Kopf, und auch die Mädchen benutzen ein solches. Bisweilen wird die Braut mit einer besonderen Krone geschmückt (Taf. I und CXIV). Oft trägt die junge Frau auch noch nach der Hochzeit die Tracht eines Mädchens, geht sogar bisweilen mit unbedecktem Haupte und in grossen Stiefeln, flicht ihre Haare und schmückt dieselben mit Bändern, bis sie zum ersten Mal ihren Eltern begegnet, was zuweilen erst nach Verlauf eines Jahres vorkommen kann. Dann wird ihr, unter besonderen Ceremonien, die Kopfbedeckung einer verheiraten Frau auf den Kopf gesetzt (Mainoff).

*) Myöskin Mongoliassa tavataan naisia, jotka pitävät hiuksiansa kotelossa. Vrt. Г. Н. Потанинъ. Тангутско-тибетская окраина и центральная Монголія. С. Петербургъ. 1893. I: 354. — Vogulilaisetkin tytöt kiertävät hiuksiansa niskassa metallirenkailla. Труды общ. естеств. при Каз. унив. Т. III. 4. taulut VI—VII. — Vastakkaisen tiedon mukaan olisivat mordvalaiset (miehet?) ennen muinoin ajaneet hiuksensa niskassa; Изв. Общ. Арх. etc. Kazani. XII. 4. s. 340, jossa viitataan muihin teoksiin.

*) Auch in der Mongolei sieht man Weiber die ihr Haar in einem ähnlichen Cylinder tragen. Vgl. Г. Н. Потанинъ. Тангутско-тибетская окраина и центральная Монголія. С. Петербургъ. 1893. I: 354. — Auch die wogulischen Mädchen tragen ihr Haar im Nacken umwunden von metallenen Ringen. Труды общ. естеств. при Каз. унив. Т. III. 4. Taf. VI—VII. — Einer diesen Aufschlüssen widersprechenden Urkunde gemäss hätten die Mordvinen (die Männer?) ehemals ihr Haar im Nacken kurz geschoren; Изв. Общ. Арх. etc. Kazan. XII. 4. S. 340, wo auf andere Werke hingewiesen wird.

Paitsi lettiä, koristaa mordvalainen nainen varsinkin korviaan, kaulaansa ja rintaansa. Korvarenkaat kuuluivat ainakin ennen jokapäiväiseen pukuun (kts. taul. LXXVII. 3, CXVI. 4, CLVII. 1, CLXI. 2 ja 3). Korvarenkaaseen ripustetaan kaikenlaisia helmiä, nappeja ja kulkusia, mutta erittäin muodissa lienee eräs pallero (kts. taul. I ja II), jonka mokshalainen nimi on *sorga*. Se muodostetaan jäniksen hännästä (vrt. F. H. Müller. Der ugrische Volkstamm. Berlin. 1879. II: 473), taikka hanhen tahi sorsan untuvista.

Kaulassa ja rinnassa saattaa mordvalaisella tytöllä olla yht'aikaa toistakymmentäkin kaulanauhaa (taul. XVII, XVIII, XXIV. 1, 3, XLIII. 4—5, LXX. 3, LXXXVIII. 1—2, XC. 1—5, CXIV, CXVI. 3, 6, CXX. 4, 7, CXXI. 1—2, 4—5, CXLV, CXLVI, CLVII. 4, CLVIII. 2—5, CLX. 2—4, CLXI. 1, 4, 6 ja CLXVI). Millerin mukaan (kts. teosta tekstissä tauluun CLVI), ripustetaan kaulanauhaan, paitsi rahoja, kulkusia, ristejä ja pähkinöitä, myöskin karhunkynsiä, hiustöytöjä (vrt. taul. CXX. 1 ja 3), sian torahampaita y. m. Niinikään huomasi Kargashinossa pieniä lapsia, jotka kaulanauhoissa kantoivat siankärsiä, pussiin pantua omenakukkaa y. m., hyvää unta j. m. s. varten.

Miller mainitsee myöskin erästä rintakoristetta, joka hevosenkengänmuotoisesti käy yli rinnan, olkapään ja seljän. Sen kotipaikkaa ei mainita, eikä sitä tavata Millerin kertomuksessa manekiineistä. En minäkään nähnyt näissä semmoista *).

*) Että tämmöinen koriste, jommoista tosin en ole nähnyt mordvalaisilla, kuitenkin lienee heillä ainakin ennen ollut tunnettu, siitä olkoot todistuksena myös seuraavat Paasonen antamat tiedot:

„*Kaštazn'-t's'ifks* (Millerillä: каштазѣнь-цивскъ), minulle outo, nähtävästi mokshalainen nimitys Krasnoslobodskin piirikunnasta. *Kaštas*-sanaa, jonka genitiivimuoto tässä esiintyy, en ole missään tavannut; se esiintyy kuitenkin eräässä Reguly-vainajan kokoelmiin kuuluvassa ersa-mordvalaisessa laulussa, joka nähtävästi, kielestä päättäen, on peräisin Nizhnij-Novgorodin etäläosasta, ehkä Lukajonovon piirikunnasta (kts. Ny K. V. s. 104. Julkaisemaansa Reguly'n mordvalaiseen sanaluetteloon Budenz sitä ei ole ottanut, eikä osaa sitä yllämainitussa paikassa kääntääkkään): „*tejterin' kaštas kuroksisk*“ = niiden s. o. hevosten kuolaimet ovat kuin neiden *kaštas*

Ausser ihre Flechten schmückt die Mordvinin besonders ihre Ohren, ihren Hals und ihre Brust. Die Ohringe gehörten wenigstens früher zur Alltagstracht (siehe Taf. LXXVII. 3, CXVI. 4, CLVII. 1, CLXI. 2 und 3). An die Ohringe werden allerhand Perlen, Knöpfe und Schellen gehängt, besonders beliebt aber soll heutzutage eine Art Büschel (siehe Taf. I und II) sein, dessen mokschanischer Name *sorga* ist, und der aus einem Hasenschwanz, (vergl. F. H. Müller. Der ugrische Volkstamm. Berlin. 1879. II: 473), oder aus Gänse- oder Entendaunen verfertigt wird.

Auf Brust und Hals kann ein mordvinisches Mädchen gleichzeitig sogar zehn bis zwanzig Perlenschnüre tragen (Taf. XVII, XVIII, XXIV. 1, 3, XLIII. 4—5, LXX. 3, LXXXVIII. 1—2, XC. 1—5, CXIV, CXVI. 3, 6, CXX. 4, 7, CXXI. 1—2, 4—5, CXLV, CXLVI, CLVII. 4, CLVIII. 2—5, CLX. 2—4, CLXI. 1, 4, 6 und CLXVI). Nach Miller (siehe den Text zur Taf. CLVI), hängt man an das Halsband ausser Geldstücken, Schellen, Kreuze und Nüssen, auch Bärenklauen, Haarbüschel (vergl. Taf. CXX. 1 und 3) Haulzähne der Schweine u. s. w. So z. B. sah ich in Kargaschino kleine Kinder, die an ihren Halsbändern die Schnauze eines Schweines, in einem Säckchen verwahrte Apfelblüten u. a. m. des guten Schlafes halber trugen.

Miller erwähnt auch eine Art von Brustschmuck, der hufeisenförmig sich über Brust, Schulter und Rücken erstreckt. Die Heimat dieses Zierrates wird nicht erwähnt, auch finden wir sie in den Mannequinbeschreibungen Millers nicht, und ich habe ebenfalls keinen solchen Schmuck an den Mannequins finden können *).

*) Dass ein solcher Schmuck, den ich in der Tat bei den Mordvinen nicht gesehen, ihnen dennoch, wenigstens früher nicht fremd war, darüber mögen folgende, von Paasonen gelieferte Aufschlüsse als Beweis dienen:

„*Kaštazn'-t's'ifks* (bei Miller: каштазѣнь-цивскъ), mir unbekannt, augenscheinlich eine mokschanische Benennung aus dem Kreise Krasnoslobodsk. Das Wort *kaštas*, mit dessen Genitivform wir es hier zu thun haben, habe ich nirgends gefunden; es kommt aber in einer Liedersammlung von Reguly, in einem erzansisch-mordvinischen Liede vor, welches letztere, aus der Mundart desselben zu schliessen, aus dem südlichen Teil von Nizhnij-Novgorod, vielleicht aus dem Kreise Lukajonovo stammt (siehe Ny K. V. S. 104. Budenz hat es nicht in das von ihm herausgegebene Wörterverzeichnis von Reguly aufgenommen, kann es in dem obenerwähnten Falle auch

Rintakoristetta taulussa CLXIV. 1 luulen pikemmin tšheremissiläiseksi, kuin mordvalaiseksi.

Soljet voidaan jakaa kahteen päämuotoon, joista toinen on omituinen niistä kolmikulmaisista lehdistä, joilla solki on alaspäin pidennetty. Toisinaan nämät lehdet ovat erikseen, toisinaan yhteen juotetut (kts. tauluja XXIII. 4, XLIII. 8 ja CLXIV. 1. Samallinen solki on myös taulussa XC. 2). Tätä tyyppiä voi pitää *mokshalaisena*. Muuten tekevät Paasosen antaman tiedon mukaan mokshalaiset naiset eroituksen pienemmän rintasoljen, *šur^{rkä}*, ja isomman, *šulgam*, välillä. Samoin huomauttaa Pallas myös ersalaisista. Minkäuköinen edellinen on, en voi sanoa; jälkimäinen on kuvattu viitatuissa tauluissa.

Toisesta soljen päämuodosta edellämäinitut lehdet puuttuvat. (Kts. tauluja VI. 1, LXXII. 3, LXXXVIII. 3, CXVI. 5, CLVII. 5, CLVIII. 1 ja CLXI. 5). Tätä tyyppiä voi sanoa *ersalaiseksi*. Yleinen on tapa solkeen ripustaa kaikenlaisia lisäkoristuksia. Toisinaan käytetään paidan sepaluksessa kahtakin solkea, niinkuin näkyy taulusta CXXIV. 1. Tässä taulussa kuvatut soljet ovat muuten aivan toista muotoa, kuin kaikki edelliset mordvalaiset soljet. (Kts. myös taul. CXXI. 4). Myöskin kannetaan solkia ainoastaan koristuksina. (Kts. taul. VI. 1 ja LXXXII). Pallasin aikana koristelivat mokshalaiset naiset pukuansa lukuisillakin soljilla.

(kehumalla sanottu), joka siis nähtävästi on joku tyttöjen koriste. *T's'ifks* on erään Krasnoslobodskin piirikunnan mokshalaisilla tavattava tyttöjen rintakoristeen nimi = helmiverkko, helmistä tehty koriste rinnalla. Sana tavataan myös Regulyn koelmissa (kts. Ny K. V. s. 186), joka kääntää sen kahdella tavalla: 1) helmiverkko, 2) rintakoriste, johon on ommeltu pieniä hopearahoja. (Vrt. taul. XLIII. 5, vaikka sen nimi on *korgan'-p'ür'f'*, oik. kaulan ympäri, siis = kaulassa kannettava koriste). Samoin Ahlqvistin moksha-mordval. sanalnettelossa merkitys „lederner Brustschmuck, der mit kleiner Silbermünzen benäht ist“. (Vrt. taul. CLXIV. 1). Insarin piirikunnan mokshalaiset eivät käytä sanaa tässä merkityksessä; puheenalaista koristetta nimitävät he: *pajaravan'-kžrgan'ü*, joka käännettynä olisi: „herrasnaisen kaulakoriste“.

Den Brustschmuck auf Tafel CLXIV. 1 halte ich eher für einen tšheremissischen, als für einen mordvinischen.

Die Spangen kann man in zwei Gruppen einteilen, von denen die eine sich durch die dreieckigen Blättchen auszeichnet, mit denen der untere Teil der Spange verlängert ist. Bald stehen diese Blättchen frei von einander, bald sind sie wiederum zusammengelötet (siehe Taf. XXIII. 4, XLIII. 8 und CLXIV. 1. Eine ähnliche Spange kommt auch auf Taf. XC. 2 vor). Diesen Spangentypus kann man als den *mokschanischen* ansehen. Übrigens machen, nach Paasonen, die mokschanischen Weiber einen Unterschied zwischen einer kleineren Spange *šur^{rkä}*, und einer grösseren, *šulgam*. Dasselbe sagt auch Pallas von den Erzanen. Wie die erstere aussieht, weiss ich nicht zu sagen, die letztere ist auf den angeführten Tafeln abgebildet.

An den Spangen des zweiten Typus fehlen die erwähnten Blättchen (siehe Taf. VI. 1, LXXII. 3, LXXXVIII. 3, CXVI. 5, CLVII. 5, CLVIII. 1 ued CLXI. 5). Dieser Typus kann als der *erzanische* angesehen werden. Allgemein ist der Brauch allerhand Zierrate an die Spange zu hängen. Bisweilen werden am Hemschlitz sogar zwei Spangen getragen, wie auf Tafel CXXIV. 1 zu sehen ist. Die auf dieser Tafel abgebildeten Spangen sind sonst von einer ganz anderen Form, als alle anderen mordvinischen Schnallen (siehe auch Taf. CXXI. 4). Man trägt sie auch nur als Schmuck (siehe Taf. VI. 1 und LXXXII). (Zur Zeit Pallas' schmückten die Weiber ihren Anzug sogar mit zahlreichen solchen.

nicht übersetzen): „*tejterin' kaštas kurokšisk*“ = ihr, d. h. der Pferde Zaum ist wie der *kaštas* der Jungfrauen (als Lob gesagt), welches fremde Wort also offenbar irgend einen Schmuck der Mädchen bezeichnet. *T's'ifks* ist der Name eines von den mokschanischen Mädchen im Krasnoslobodskischen Kreise getragenen Schmuckes, = Perlennetz, ein aus Perlen verfertigter Brustschmuck. Auch in den Sammlungen von Regulyn (siehe Ny K. V. S. 186) findet man das Wort, und zwar auf zwei verschiedene Arten übersetzt: 1) Perlennetz, 2) Brustschmuck, mit kleinen silbernen Münzen benäht (vergl. Taf. XLIII. 5, obgleich sein Name *korgan'-p'ür'f'*, ist, eigentl. um den Hals, also = um den Hals getragener Schmuck). Dieselbe Erklärung giebt Ahlqvist in seinem mokschanisch-mordvinischen Wörterverzeichnis „lederner Brustschmuck, der mit kleinen Silbermünzen benäht ist“. (Vergl. Taf. CLXIV. 1). Die Mokschanen des Insarischen Kreises gebrauchen das Wort nicht in dieser Bedeutung; der besprochene Schmuck heisst bei ihnen: *pajaravan' kžrgan'ü*, was übersetzt wäre: „Halsschmuck einer Herrschaftsdame“.

Mutta myöskin vyö on hyvin tärkeä osa mordvalaisten puvussa. Tietysti tehtiin vyöt ennen kotona (taul. VI. 3, XVIII. 2, XXIV. 2, LXX. 4), mutta nykyään niitä paljon ostetaan (taul. I). Tärkeämmät kuin itse vyö, ovat kuitenkin ne lisäykset helmistä y. m., joilla vyö kaunistetaan. Nämät ovat joko vyössä kiinni, taikka ovat ne erityisiä kappaleita, joita vyö kannattaa. Edellisessä tapauksessa ne voivat olla joko vyön kumpaisessakin päässä (kts. viitattuja tauluja), taikka ovat ne vyön keskiosille kiinnitetyt (taul. LXX. 4 ja CXXI. 3). Ne lisäykset eli koristukset, jotka muodostavat eri kappaleita, ovat ylipäänsä *mokshalaisessa* muotoryhmässä monenlaisia ja lanteille ripustettavia liinoja (taul. VI. 2, XVII, XLIII. 7 ja 9 = *kesk-patšat*), tahi *ersalaisessa* muotoryhmässä enimmästi suuria ja raskaita koristeita, joita kannetaan takana (CXIV, CXVI. 1, CXVII. 2, 3, CLV, CLIX, CLXIV. 2, XCLV. 2 ja 3). Erittäin mainittakoon tässä eräs liina, jota Paasonen antaman tiedon mukaan tavataan Tambovin läänin mokshalaisilla. Sen nimi on „*alü-rutšü* eli lyhennettynä *alürtšü*, joka merkitsee: mies-liina eli miehenliina = nenä- eli hikiliina, jota miehet kantavat taskussa, naiset vyössä; se pantiin vainajalle mukaan hautaan“.

Sama henkilö voi olla vyötettyinä kahdellakin vyöllä, niinkuin manekini N:o 14 Rumjantsevin museossa Moskovassa; toisinaan sama vyö kierretään kahdestikin vyötaisten ympäri. Miller mainitsee erästä *stahednüä*-nimistä vyötä, „joka nimi on vähennysmuoto sanaa *stahed* = venäl. *стамедь* (eräs villakangas), ja merkinnee siis semmoisesta kankaasta tehtyä vyötä“ (Paasonen, jonka julkaisemissa häälauluissa *stamet*-vyö myöskin mainitaan: Suomalais-ugril. Seur. Aik. IX. s. 145).

Mordvalaisilla käytettäviä esiliinoja nähdään tauluissa LXXXII, XC. 6, CLIV ja CLXV. 1. Pallas kertoo esiliinoista, jotka ovat kokoonpannut neljästä vierekkäisestä ja kapeasta esiliinasta, joita pidettiin koossa pienillä soljilla. Pallas tarkoittanee sentapaista koristetta, kuin nähdään taulussa CLV, joka koriste siten olisi esiliinana pidetty. Sentapainen esiliina näkyy todella olevan kolmannessa Pallasin taulussa kuvatulla mordvalais-naisella. (Taulussa

Aber auch der Gürtel ist ein sehr wichtiger Teil der mordvinischen Tracht. Selbst verständiglich verfertigte man früher die Gürtel zu Hause (Taf. VI. 3, XVIII. 2, XXIV. 2, LXX. 4), heutzutage werden sie aber auch vielfach fertig gekauft (Taf. I). Wichtiger jedoch als der Gürtel selber, sind die Anhängsel aus Perlen u. s. w. womit derselbe geschmückt wird. Sie sind entweder am Gürtel selber angenäht, oder auch bestehen sie aus einzelnen, an dem Gürtel befestigten Gegenständen. Im ersteren Falle sind sie entweder an beiden Enden des Gürtels angebracht (siehe die erwähnten Tafeln), oder auch sind sie an der Mitte des Gürtels befestigt (Taf. LXX. 4 und CXXI. 3). Die aus besonderen Stücken bestehenden Anhängsel sind im allgemeinen in der *mokschanischen* Formgruppe verschiedenartige, auf den Hüften hängende Tücher (Taf. VI. 2 XVII, XLIII. 7 und 9 = *kesk-patšat*), oder in der *ersanischen* Formgruppe meistens grosse, schwere Zierrate, die hinten getragen werden (CXIV, CXVI. 1, CXVII. 2, 3, CLV, CLIX, CLXIV. 2, CLXV. 2 und 3). Besonders verdient hier eine Art Tuch erwähnt zu werden, das man nach Paasonen, bei den Mokschanen im Gouvernement Tambov antreffen kann. Es heisst „*alü-rutšü*, oder verkürzt *alürtšü*, das bedeutet: Männer-Tuch = Schnupf- oder Schweisstuch, das die Männer in der Tasche, die Frauen am Gürtel tragen; ein solches wird auch den Verstorbenen mit in das Grab gegeben“.

Man kan sogar zwei Gürtel gleichzeitig tragen, wie wir es auf dem Mannequin N:o 14 im Rumjantsevschen Museum in Moskau sehen; bisweilen wird der Gurt zweimal um die Taille gewickelt. Miller erwähnt einen *stahednüä* genannten Gürtel „welches Wort eine Diminutivform von *stahed* = russ. *стамедь* (eine Art Wollstoff) ist, und somit einen aus diesem Zeug verfertigten Gürtel bezeichnen dürfte“. (Paasonen; in den von ihm herausgegebenen Hochzeitliedern wird auch der *stamet*-Gürtel erwähnt: Journal de la Société Finno-ougrienne IX. S. 145).

Die bei den Mordvinen gebräuchlichen Schürzen sehen wir auf den Tafeln LXXXII, XC. 6, CLIV und CLXV. 1. — Pallas erzählt von einer Schürze, die aus vier schmalen, neben einander gelegten und mit kleinen Schnallen zusammengehaltenen Schürzen besteht. Er meint wahrscheinlich einen ähnlichen Zierrat wie den, der auf Tafel CLV abgebildet ist und welcher demgemäss als Schürze dienen sollte. Eine ähnliche Schürze finden wir in der Tat bei einem mordvinischen Weibe auf Pallas' dritter Tafel.

CLV kuvattu esine arveltiin mahdollisesti kuuluneenkin Pallasin kokoelmaan).

Rannerenkaita puserrettiin ennen käteen ainoastaan juhlatilaisuuksissa (taul. CXIV, CXLI, 5). Rannerenkaan mordvalainen nimi on *kätks* eli *kätkskä* (diminutiivi) ja ersalainen *kefks*. — Sormukset kuuluvat jokapäiväiseen käytäntöön, vaikka niitä ylipäänsä ei ole tässä teoksessa kuvattu (ainoastaan taul. LXXXII). Muuten niitä tehdäänkin tehtaissa; yksi semmoinen on Rybnaja-Sloboda nimisessä kylässä Wolgan varrella Kazanin ja Nizhnij-Novgorodin välillä. Sormus on mordvaksi: *surks*.

Jaloissa pitävät mordvalaiset niinivirsuja (Taul. I, XVII ja LXXXIII) tahi juhlapäivinä nahkaisia jalkineita (taul. LXXXII, CXIV, CXLV ja CXLVI). Näiden alla ja säärien ympärillä ovat säärkyset (taul. XXIV, 5). Mokshalaisen naisten juhlapukuun kuului ennen nahkaremelejä, jolloin palttinaisia säärkyksiä ei käytetty (Pallas). Sekä mokshalaisilla että ersalaisilla säärkyksen nimi on *praksta*. — „*S'erjü* l. *serga* (kts. selitystä tauluun XVII) tavataan yleensä mokshalaisilla ja se merkitsee päällimmäistä, hienoa säärystä l. säärikäärrettä; paikoin se on valkoinen (puolivillainen), kuten Tshembarin piirikunnan mokshalaisilla eteläosassa Pensan lääniä, paikoin kirjava (ei ompelemalla, vaan kutomalla kirjaeltu, vrt. taul. XXIV, 5), kuten Insarin piirikunnassa“ (Paasonen). — Villäsäärkyset ja niinivirsut on manekiinillä N:o 13 Rumjantsevin museossa, manekiineillä 14 ja 15 taasen villasukat ja matalat kengät nahasta. — Mordvalaisessa (varrellisessa) nahkajalkineessa on varsi lyhyt ja alaskäännetty arvatenkin jotta säärys näkyisi. Varren reuna on paitsi sitä harkkoinen. Säärkyksillä runsaasti varustetut säärät kuuluvatkin mordvalaisnaisten, niinkuin yleensä suomalaisten Volgakansojen kauneudenilmauksiin. Maku nimittäin vaatii varsin paksuja sääräiä, joissa on näkyvissä koristettu osa säärystä ja kauniisti kierretyt virsunpaulat. Toisinaan käytetään paulojen asemesta värillisiä rihmoja (Miller). Kauniita säärkyksiä kiitetäänkin hääläluissa, joissa niiden kauneutta verrataan — kirjaimiin ja sinettimerkkeihin*).

*) Suomalais-ugril. Seur. Aik. IX. s. 137 ja 145 (Paasonen).

(Der auf Taf CLV abgebildete Gegenstand dürfte vielleicht auch zur Pallas'schen Sammlung gehören).

Armbänder trug man früher nur bei festlichen Gelegenheiten (Taf. CXIV, CXLI, 5). Der mokschanische Name dieses Schmuckes ist *kätks* oder *kätkskä* (Diminutivform), und der erzanische *kefks*. — Ringe dürften wohl alltäglich benutzt werden, obgleich sie überhaupt in diesem Werke nicht abgebildet sind (ausser auf Taf. LXXXII). Dieselben werden übrigens fabrikmässig verfertigt, wie im Dorfe Rybnaja-Sloboda an der Wolga, zwischen Kazan und Nizhnij-Novgorod. Ring heisst auf Mordvinisch: *surks*.

An den Füßen tragen die Morvinnen Bastschuhe (Taf. I, XVII und LXXXIII), oder bei feierlichen Gelegenheiten eine ledernene Fussbekleidung (Taf. LXXXII, CXIV, CXLV und CXLVI); in diesen befindet zugleich die Beine bedeckend sich ein Wadentuch (XXIV, 5). Zu der ehemaligen Festtracht der Mordvinen gehörten lederne Riemen, und zwar trug man dann keine leinene Wadentücher (Pallas). Sowohl bei den Mokschanen wie bei den Erzanen heisst das Wadentuch: *praksta*. „Die *serjü* oder *serja* (siehe die Erklärung auf Taf XVII) findet man allgemein bei den Mordvinen, und zwar versteht man hiermit das oberste, dünne Wadentuch oder die Wadenbinde: — bei Einigen ist sie weiss (aus halbwohlenen Zeug), wie bei den Mokschanen des Tschembarischen Kreises im Gouvernement Pensa, bei Anderen wiederum bunt (nicht gestickt, sondern mit eingewebten Borten, vergl. Taf. XXIV, 5), wie im Insarischen Kreise“ (Paasonen). — Wollene Wadentücher und Schuhe aus Bast hat das Mannequin N:o 13 im Rumjantsevschen Museum, wogegen N:o 14 und 15 wiederum wollene Strümpfe und lederne Schuhe haben. Bei der mordvinischen Fussbekleidung sind die Schäfte, wenn solche vorkommen, kurz und umgebogen, wahrscheinlich damit das Wadentuch sichtbar werde. Der Rand des Schaftes ist ausserdem ausgezackt. Mit Wadentüchern vielfach umwundene Waden werden auch bei den Morvinnen, wie überhaupt bei den finnischen Stämmen an der Wolga, als eine Äusserung weiblicher Schönheit angesehen. Der Geschmack fordert nämlich starke Waden, an denen der verzierte Teil des Wadentuches, sowie die schön gewundenen Schnürbänder aus Bast sichtbar sind. Bisweilen werden anstatt dieser Schnüre bunte leinene Schnüre getragen (Miller). Schöne Wadentücher werden auch in den Hochzeitslie-

dern besungen, wo die Schönheit derselben — mit Buchstaben und Siegeln verglichen wird *).

Miesten puku.

Niinkuin jo sivumennen huomautettiin, on mordvalaisten miesten puku melkein kokonaan venäläistynyt (taul. CXLV ja CXLVI). Päällysvaatteena mies kantaa kesällä harmaata, keltaista tai mustaa villavaatteesta tehtyä kauhtanaa eli halattia (kts. päällystakkien kuvaa 16) ja talvella lyhyttä turkkia, moks. *or*, jota joskus käytetään kesähelteessäkkin. Halatti on avonainen ryntäiltä, joissa sen reunat ovat sametilla kaunistetut, sekä leveä lanteilta. Turkin selkäpuoli oli ainakin Kargashinossa ilman rypyjä ja ainoastaan lanteilla siinä oli joku poimu (venäläiset päällysvaatteet ovat tyypillisesti vyötäisillä rypyillä varustetut). Mordvalainen *suman* (kuva 15), joka mainitaan samaksi kuin venäläinen „tshapan“, „zipun“ eli „armjak“, tehdään tummanvärisestä villakankaasta, on leuan alta pantu nappiin ja lanteilta vähän kiristetty, niinkuin turkki ja naisten „panitka“ (taul. XX; vrt. edellisessä siv. XI). Paasosen antaman tiedon mukaan tavataan Samaran läänin Buguruslanin piirin ersalaisilla sana *balaxman*, joka merkitsee vanhanajkuista, nyt jo muodista pois jäänyttä, miesten liinamekkoa, ja varmaankin on väännös venäläistä sanaa „балахонъ“ (vrt. taul. I ja IV).

Jalkoja peittävät aina valkoiset rievut eli säärykset, m. *praksta* (sing.), jotka sidotaan pitkillä nauhoilla, ja virsut *), sunnuntaisin sukat ja saappaat, m. *kähä* (sing.). Mordvalaisten virsujen keuhataan paremmiksi ja mukavammiksi kuin venäläisten. Muotonsa puolesta edelliset ovat varpaista suipommat kuin jälkimäiset. Muuten mordvalainen ja venäläinen alkavat virsun palmikoimisen kantapäätä, kun tshuvassi sitä vastoin alkaa varpaista.

*) Virsun paulan yleinen nimi sekä ersalaisilla että mokshalaisilla on *kar'ks*, jota nimitystä ei tunneta Tambovin läänin ja Tshembarin piirikunnan Pensan läänin mokshalaisilla, joilla virsunpaulaa sanotaan *kar'-pula'*ksi, jonka pluraalimuoto on mainittu taulun XVII tekstissä (Paasonen).

Männliche Tracht.

Wie schon im Vorübergehen erwähnt wurde, ist die Tracht der mordvinischen Männer eine beinahe vollständig russische geworden (Taf. CXLV und CXLVI). Als Überrock trägt der Mordvine im Sommer einen grauen, gelben oder schwarzen, wollenen Kaftan oder Halat (siehe das Bild 16 der Überrocke), und im Winter einen kurzen Pelz, moks. *or*, der bisweilen auch in der Sommerhitze nicht abgelegt wird. Der Halat ist über den Hüften weit und öffnet sich vorne über der Brust, wo die Ränder desselben mit Sammet verziert sind. Die hintere Bahn des Pelzes ist, wenigstens in Kargaschino, ganz glatt und nur über den Hüften kommt eine Falte vor (typisch sind bei der russischen Überrocken die Falten an der Taille). Der mordvinische *suman* (Bild 15), der mit dem russischen „tshapan“, „zipun“ oder „armjak“, identisch sein soll, wird aus dunklem Wollenstoff gefertigt, unter dem Kinn zugeknöpft und über den Hüften ein wenig verziert, ähnlich wie der Pelz und auch die weibliche „panitka“ (Taf. XX; vgl. Seite XI). Nach Paasonen kommt bei den Erzanen des Buguruslanischen Kreises im Gouvernement Samara das Wort *balaxman* vor, das einen altmodischen, männlichen Überrock aus Leinen bezeichnet, und das entschieden eine Verdrehung des russischen Wortes „балахонъ“ ist (vergl. Taf. I und IV).

Die Füße sind immer mit weissen, mittels langer Bänder festgehaltenen Wadentüchern, m. *praksta* (Sing.), und mit Bastschuhen **) bekleidet, Sonntags mit Strümpfen und Stiefeln, m. *kähä* (Sing.). Die mordvinischen Bastschuhe werden als besser und bequemer als die russischen angesehen. Ihrer Form nach haben die ersteren spitzere Zehen als die letzteren. Beim Flechten der Bastschuhe fangen die Mordvinen und die Russen bei dem Hacken an, die Tschuwaschen dagegen bei den Zehen.

*) Journal de la Société Finno-ougrienne. S. IX. S. 137 und 145 (Paasonen).

**) Die Bänder der Bastschuhe werden allgemein, sowohl bei den Mokschanen wie bei den Erzanen *kar'ks* genannt, welche Benennung den Mokschanen im Gouvernement Tambov, sowie denen des Tshembarischen Kreises im Gouvernement Pensa unbekannt ist; bei diesen heissen sie *kar'-pula'*, von welchem Worte wir die Pluralform im Texte zur Tafel XVII finden (Paasonen).

Alusvaatteina ovat alushousut ja paita. Ylipäänsä miestenkin paidat koruommellaan, vaikka vähemmin kuin naisten ja pääasiallisesti helmassa ja kauluksessa. Tämän kaulareunustuksen nimi on *kərgalks*, oik. *kərga-alks*, s. o. kaulanalus. Mordvalaiset käyttänevät joskus siniäkin paitoja. Sepalus on toisella sivulla, eikä keskellä (kts. päällystakkien sarjassa kuvaa 17). Paidat sidotaan villa-, harvoin silkkivyöllä, johon toisinaan takapuolelle ripustetaan vaskikampa, moks. *moškäändəma*, ers. *moškamo*, *moškańama*, *moškańdama* (oik. häkilä) ja sivuille avain, m. *pańzəma*, eli *pańzuma* ja nahkatuppinen veitsi. (Veitsen-tuppi m. *pejəl-kud*).

Housut ovat palttinaa tahi villakangasta. Päässä pitää mordvalainen mies joko huopahattua, joka juhliissa koristetaan nauhoilla, tahi lakkia moks. *važ*. Edellinen tietystikin on juhlallisempi, siksi paikoittain (Sarovin läänissä) miehiset vainajat haudataan hattu päässä*). Lakki tehdään verasta, plyshistä tahi lampaanahasta. Kargashinossa näin patalakinkin, joka ei kuitenkaan ollut kiiloista tehty. Se lienee ollut tatarilainen. Niinikään oli siellä nähtävänä korvalappuinen nahkalakki, m. *pilä mar^Rta takja*. — Häissä käyttävät miehet joko kauhtanoita tahi valkoisia viittoja talvellakin**), joita siten on pidettävä alkuperäisinä värin puolesta, sekä pyyhkimä voissä. Sulhanen saa kosiaisuomingeissa eli tupakkaisissa morsiamelta kirjauksilla kaunistetun paidan, joka hänen tulee ensikerran pukea päällensä hääpäivänä ja jota senvuoksi Mainoffin mukaan nimitetään „ushotka“ s. o. uudispaidaksi eli alkajaksi***). Saman tutkijan mukaan myös miehet häissä käyttävät paidankaltaista mekkoa (arvatenkin tauhuissa CL ja CLI kuvatun tapaista). Paasonen julkaisemissa mordvalaisissa häälauluissa keuhetaan puhemiehellä olevan silkinen vyö ja molemmilla sivuilla taskuja****).

*) Этнограф. Обзорѣніе. XV, s. 117.

**) Kts. myös I. Stadling, Från det hungrande Ryssland Stockholm. 1893. s. 119.

***) Mainoff, Mordvan kansan häätapoja. s. 50, 89, 90.

****) Suomalais-ugril. Seur. Aik. IX. s. 135.

Die Unterkleider bestehen aus Unterhosen und Hemd. Im allgemeinen werden auch die Hemden der Männer mit Stickereien verziert, obgleich weniger als diejenigen der Frauen, und zwar hauptsächlich an Hals und Saum. Diese Halsborte heisst *kərgalks*, eigentlich *kərga-alks*, d. h. etwas, was sich unterhalb des Halses befindet. Die Mordvinen dürften bisweilen auch blaue Hemden tragen. Der Schlitz befindet sich auf der einen Seite, und nicht in der Mitte (siehe Überraöcke Bild 17). Das Hemd wird von einem wollenen, manchmal, aber ziemlich selten, sogar von einem seidenen Gürtel zusammengehalten, an den bisweilen hinten ein messingener Kamm, moks. *moškäändəma*, erz. *moškamo*, *moškańama*, *moškańdama* (eigentl. Hechel), an der Seite ein Schlüssel m. *pańzəma* oder *pańzuma* und ein Messer in lederner Scheide angehängt wird. (Messer-Scheide m. *pejəl-kud*.)

Die Hosen sind aus Leinwand oder Wollstoff. — Auf dem Kopfe trägt der Mordvine einen bei festlichen Gelegenheiten mit Bändern geschmückten Filzhut, oder eine Mütze, moks. *važ*. Der erstere gilt natürlich als die feierlichere Kopfbedeckung, weshalb auch an einigen Orten (im Gouvernement Sarov) die männlichen Leichen mit dem Hute auf dem Kopfe begraben werden*). Der Hut wird aus Tuch, Plüsch oder Schafsfell gemacht. In Kargaschino sah ich sogar eine runde, dem Kopfe sich anschmiegende Mütze, die jedoch nicht aus Keilen verfertigt war. Wahrscheinlich war sie tatarisch. Ich sah dort ebenfalls eine Pelzmütze, die mit Ohrappen, m. *pilä mar^Rta takja*, versehen war. Bei Hochzeiten tragen die Männer auch im Winter weisse Überaöcke**), die somit betreffs der Farbe, als die ursprünglichen angesehen werden müssen; am Gürtel hängen einige Tücher. Beim Verlobungsschmaus erhält der Bräutigam von der Braut ein mit Stickereien verziertes Hemd, das er zum ersten Mal am Hochzeitstage tragen muss, und das deswegen, nach Mainoff, „ushotka“, d. h. Neuhemd oder Anfänger genannt wird***). Der Aussage desselben Forscher gemäss, tragen die Männer bei Hochzeiten einen hemdähnlichen, langen Rock (wahrscheinlich gleich denen auf Taf. CL und CLI abgebildeten). In den von Paasonen herausgegebenen Hochzeitsliedern wird erzählt, der Brautwerber habe einen seidenen Gürtel und Taschen auf beiden Seiten****).

*) Этнограф. Обзорѣніе. XV. S. 117.

**) Siehe auch I. Stadling, Från det hungrande Ryssland. Stockholm. 1893. S. 119.

***) Mainoff, Hochzeitssitten bei den Mordvinen (finnisch). S. 50, 89, 90.

****) Journal de la Société Finno-ougrienne. IX. S. 135.

Käsissä pidetään talvella villavanttuita.

An den Händen werden im Winter wollene Handschuhe getragen.

Ompeluksien tekotavat.

Olemme edellisessä esityksessämme koettaneet määrittellä mitä ainakin puvun tärkeimmissä osissa on pidettävä mokshalaisena, mitä ersalaisena muotona. Vielä räikeämpi on eroitus niissä tekotavoissa, joilla kuosit 2-niitiseen palttinaan ommellaan. Niinpä kuosien tekotapa ainesryhmässä 7 (tauluissa CXIV—CXL) on sellainen, kuin nähdään ompeluksien tekotapojen kuvissa 77—79, ja voimme sanoa sitä varsinaiseksi *ersalaiseksi ompelutavaksi*. Tämä tekotapa on yleensä tuntematon ainesryhmille 1—6.

Jos lähemmin tarkastamme näihin ryhmiin kuuluvien kuosien tekotapoja tauluissa XIII—XV, XXXIII—XXXV, XXXIX ja L—LI, LXVI, LXVII, LXXIV—LXXVI, LXXX—LXXXI ja CIII—CVI, niin näemme, että koristeet pääasiallisesti ommellaan joko konturiviivoilla tahi ilman niitä. Edellinen tekotapa on etupäässä vallitseva ryhmissä 1 ja 6, kun jälkimäinen sitävastoin on melkein poikkeuksetta käytännössä muissa ryhmissä 2—5. Tässä jälkimäisessä tavassa on kuitenkin huomattava kaksi lajia, joista toinen on yksinomaan omituinen ryhmälle 2 (tauluissa XXXIII—XXXV) ja osaksi ryhmälle 3 (tauluissa L). Tätä tekotapaa onkin siten pidettävä varsinaisena *mokshalaisena*. Toinen laji tavataan osaksi myös viimeksi mainitussa ryhmässä (tauluissa LI) ja on hyvin tavallinen ryhmissä 4 ja 5 (tauluissa LXXIV, LXXX ja LXXXI). Sitä voi ehkä myöskin sanoa *mokshalaiseksi* laajemmassa merkityksessä. Nämä tekotapalajit muuten hyvin vaihtelevat, mitä tulee pistoksien asentoon ja pituuteen, niinkuin nähdään ompeluksien tekotapojen kuvissa 22—40. Tekotapa, jossa koristeiden konturit ensinnä neulotaan ja sisus sitten täytetään erilaisilla pistoksilla (kts. ompeluksien tekotapakuvia 80—83), on, kuten sanottu, omituinen ryhmälle 1 ja 6 (tauluissa XIV ja CIII—CIV). Näiden ryhmien välillä on kuitenkin se eroitus niiden kuosien tekotavassa, että edellisessä (kts. taulua XIV) koristeiden sisus on täytetty melkein samanlaisella ompelutavalla kuin ryhmässä 2 (kts. tauluja XXXIII—XXXV), kun sitävastoin tämä täyttämistapa on oudonlainen ryhmälle 6 (kts. tauluja CIII. 1, 4—6, CIV. 2, 4—6). Kuosi CIV. 1 on ainoa tässä ryhmässä, joka tekotavaltaan osoittaa täydellistä yhtäläisyyttä 1:sen ryhmän kanssa, mutta tämä

Technik der Stickereien.

Im Vorhergehenden haben wir es versucht, wenigstens bei den wichtigsten Teilen der Tracht zu bestimmen, was als mokschanische und was als erzanische Form anzusehen ist. Noch schärfer ist der Unterschied in der Technik derjenigen Muster, die auf gewöhnliche Leinwand genäht werden. So ist in der Materialgruppe 7 (Taf. CXIV—CXL) die Technik eine solche, wie wir sie auf den technischen Bildern 77—79 sehen, und zwar können wir diese als die eigentlich *erzanische Technik* ansehen. Diese ist der Gruppe 1—6 im allgemeinen fremd.

Betrachten wir genauer die Technik der zu diesen Gruppen gehörenden Muster auf den Tafeln XIII—XV, XXXIII—XXXV, XXXIX und L—LI, LXVI, LXVII, LXXIV—LXXVI, LXXX—LXXXI und CIII—CVI, so sehen wir, dass die Figuren hauptsächlich entweder mit oder ohne Umrisstriche genäht werden. Die erstere Technik ist vorherrschend in den Gruppen 1 und 6, wogegen die letztere fast ohne Ausnahme in den anderen Gruppen, 2—5 vorkommt. In diesen letzteren müssen aber zwei Arten unterschieden werden, von denen die eine ausschliesslich der Gruppe 2 (Taf. XXXIII—XXXV) und teilweise der Gruppe 3 (Taf. L) eigen ist. Diese Technik muss auch deshalb als die eigentlich *mokschanische* angesehen werden. Die andere Art kommt ab und zu auch in der letztgenannten Gruppe (Taf. LI) vor, und ist sehr gewöhnlich in den Gruppen 4 und 5 (Taf. LXXIV, LXXX und LXXXI). Diese könnte vielleicht auch im weiteren Sinne genannt werden *mokschanisch*. Diese verschiedenen Arten von Technik wechseln sonst beträchtlich hinsichtlich der Anordnung und Länge der Stiche, wie aus den technischen Bildern 22—40 zu ersehen ist. Diejenige Technik, wo die Umrisse der Figur zuerst genäht werden, und das Innere derselben nachher mit verschiedenen Stichen ausgefüllt wird (siehe die technischen Bilder 80—83), ist, wie gesagt, den Gruppen 1 und 6 (Taf. XIV und CIII—CIV) eigen. Unter diesen Gruppen besteht jedoch der Unterschied in der Technik der Muster darin, dass in der ersten (siehe Taf. XIV) das Innere der Figuren mit beinahe ähnlichen Stichen wie in der Gruppe 2 (siehe Taf. XXXIII—XXXV) gefüllt ist, wogegen diese Art des Füllens der Gruppe 6 fremd

kuva on otettu pienestä, irtonaisesta vaatekappaleesta, joka kyllä saatiin taulussa manitusta kylästä „päähineeseen kuuluvana“, mutta joka luultavasti on muualta kotoisin; sen kuosia taulussa XCVII. 3 verrattakoon kuosiin taulussa XI. 2).

Tätä ryhmässä 1 ja 6 vallitsevaa tekotapaa voi pitää *välimuotona mokshalaisen ja ersalaisen ompelutavan välillä*, joka jyrkästi eroaa varsinkin jälkimäisestä, kun se sitävastoin osaksi lähentelee mokshalaista tekotapaa. Ersalaisessa ja mokshalaisessa ompeluksessa koristeen sekä muoto että sisus syntyvät yhden ja saman systeemin pisteillä. Näissä yllämainituissa välimuodoissa sitävastoin ovat koristeen muoto ja sen sisus l. täyte kaksi eri asiata; ne syntyvät erityisillä ja usein erilaatuksillakin pisteillä.

Kuten jo on huomattu, on kussakin paikkakunnassa vallitsevan kuosien tekotavan ohessa luonnollisesti kyllä muitakin tekotapoja tunnettu. Tämä nähdään jo usein viitatuissa tauluissa. Tahdon vain lisätä muutaman esimerkin. Niinpä tapamme ersalaista tekotapaa varsinaisella mokshalaisellakin alalla (kts. taulua XXXIII kuvan 6 alareunaa). Ersalaisessa ryhmässä 7 näkee myös, vaikka hyvin vähässä määrässä, sentapaista tekotapaa kuin taulujen CXXXII. 2:n ja CXXXVII. 2:n alareunojen kuoseissa. Tämä tekotapa on kuitenkin ylen tavallinen kaikissa niissä paidoissa, jotka kuuluvat ryhmiin 1—6, jonka takia tätäkin kuosin ja tekotavanlajia (kts. ompelusten tekotapojen kuvia 58 ja 59) voi pitää *mokshalaisena*.

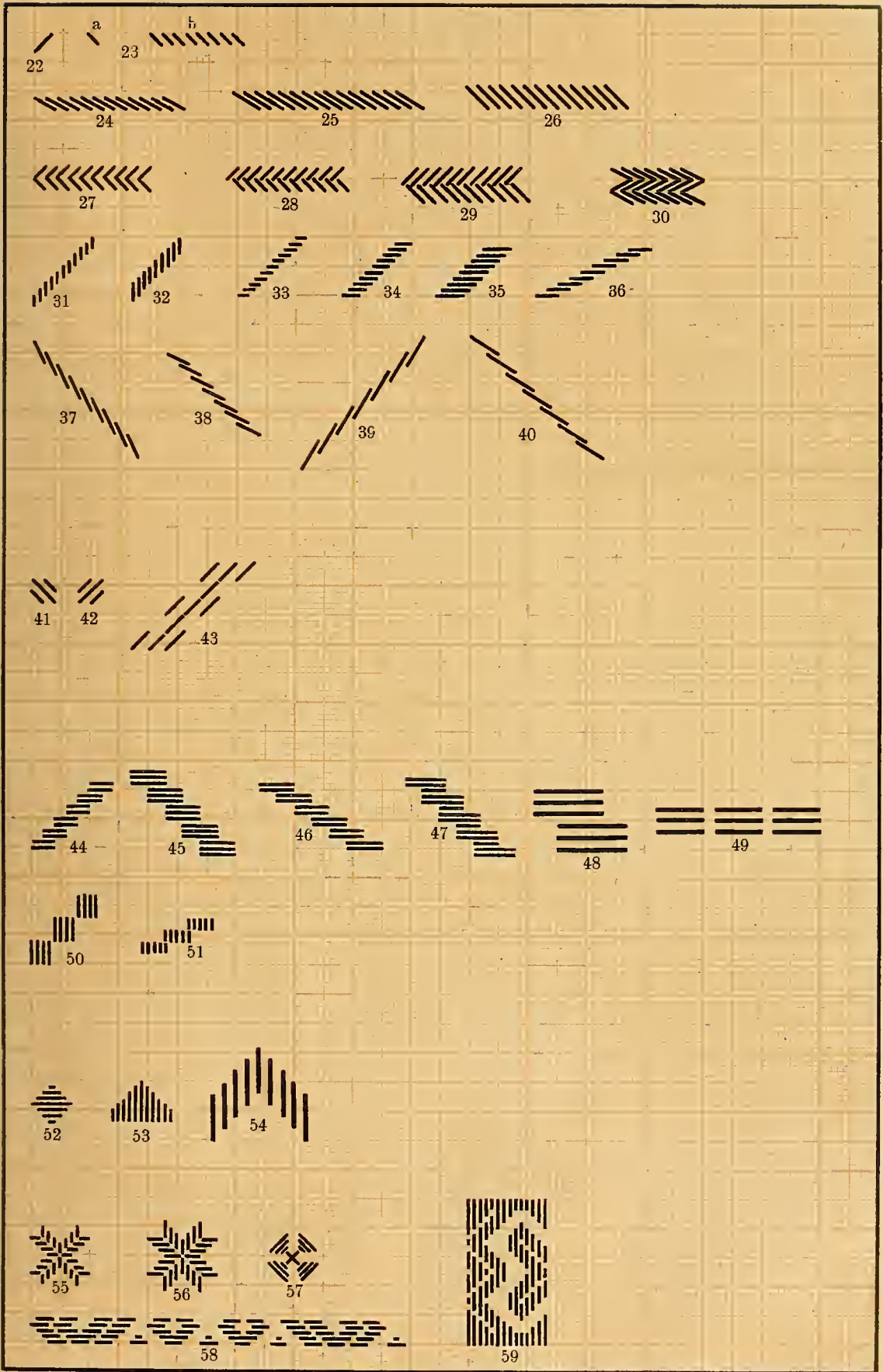
Paitsi näitä tekotapoja, tavataan mordvalaisilla useita muitakin, niinkuin näkyy ompeluksien tekotapojen kuvista; ne eivät ole niin tavallisia, koska ovat käytännössä vaikeanlaisia. Kuitenkin jo se seikka vaikeuttaa kuosien neulomista, että ne useimmiten ovat kahden puolen kangasta samanlaisia. Usein taas ovat ainoastaan konturit samallaiset kankaan kumpaisellakin puolella, kun sitävastoin täyte on vähän erilainen eri puolella. Neulonset Armanihasta, Kargashinosta ja Drakinosta (taulut I—LXIX) ovat vähemmän yhtäläisiä kankaan molemmilla

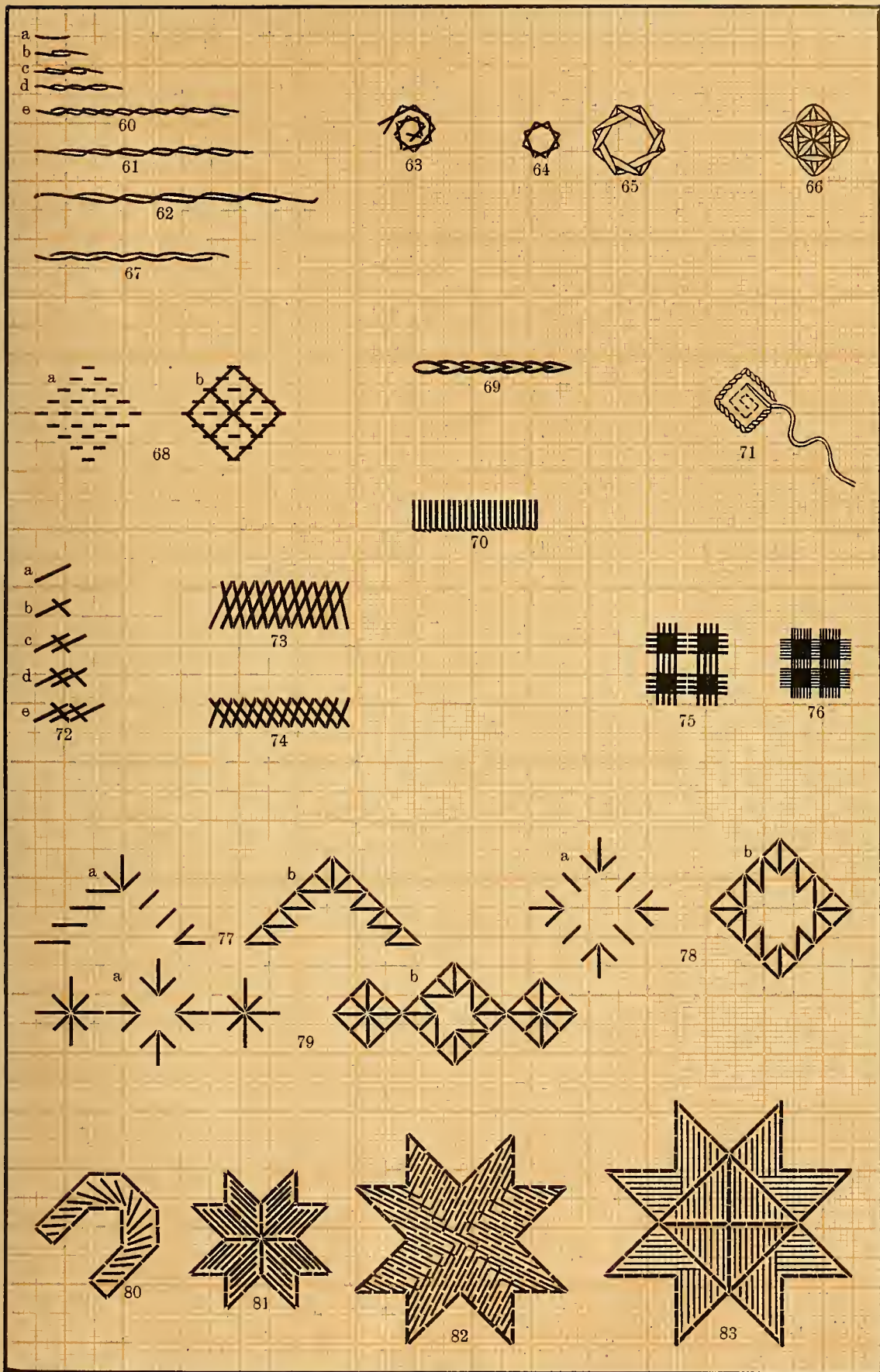
ist (siehe Taf. CIII. 1, 4—6, CIV. 2, 4—6. Das Muster CIV. 1 ist das einzige in dieser Gruppe, das hinsichtlich der Technik eine vollkommene Übereinstimmung mit der ersten Gruppe zeigt, dieses Muster ist aber einem kleinen, besonderen Zeugstück entnommen, das wir freilich in dem auf der Tafel erwähnten Dorfe „als zu einer Kopfbedeckung gehörend“ bekamen, das aber wahrscheinlich anderswo herstammt: vergl. das Muster desselben Taf. XCVII, 3 mit dem Muster Taf. XI. 2).

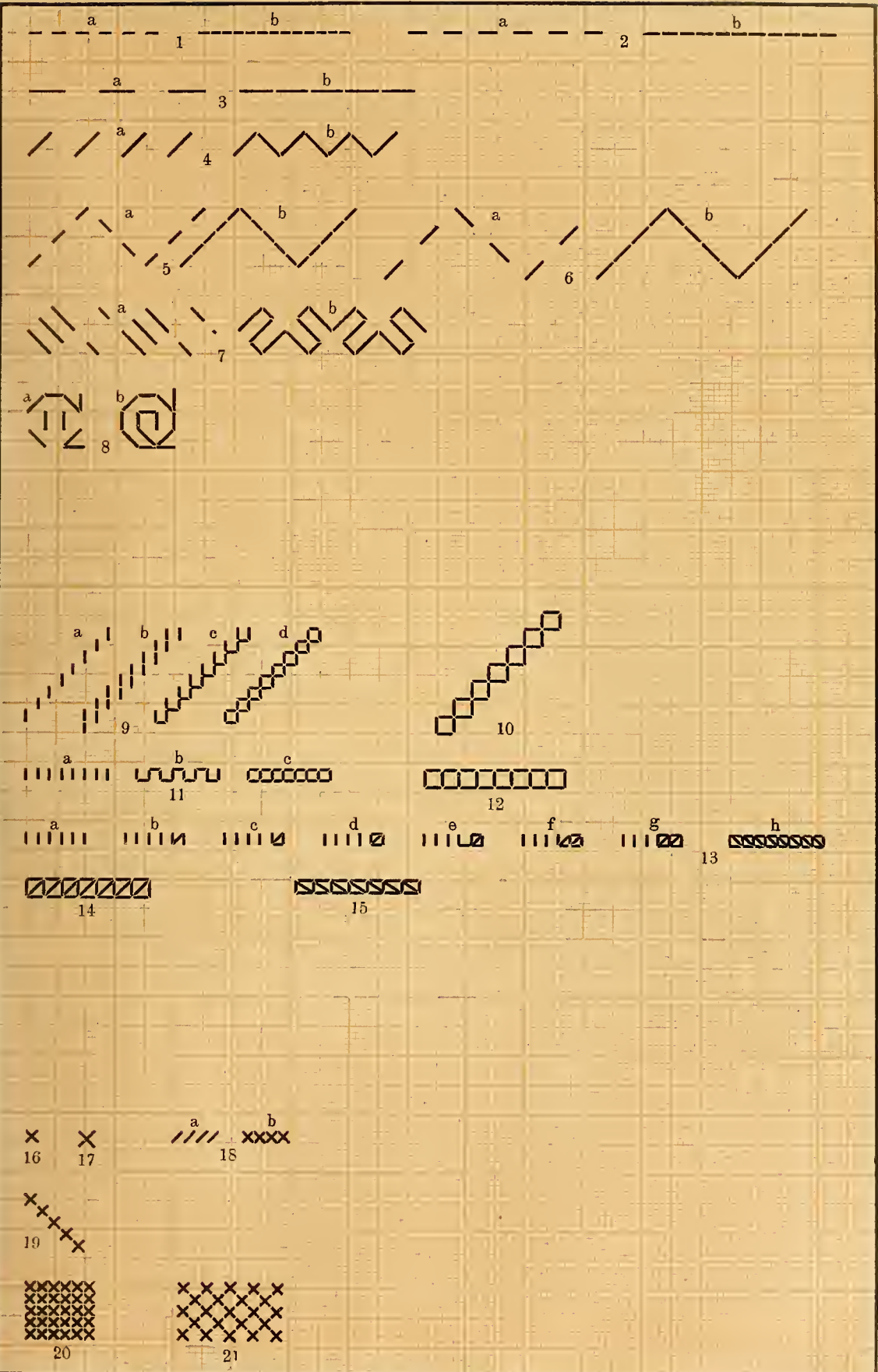
Diese, bei den Gruppen 1 und 6 vorfindliche Technik kann als eine *Zwischenform zwischen der mokschanischen und der erzanischen* Nähart bezeichnet werden, die sich besonders von der letzteren scharf unterscheidet, sich aber teilweise der mokschanischen nähert. Beim Verfertigen der mokschanischen sowie der erzanischen Stickereien werden sowohl die Umrisse wie auch das Innere derselben zugleich und mit gleichartigen Stichen ausgeführt. In den hier oben erwähnten Zwischenformen dagegen sind Umrisse und Ausfüllung des Ornamentes zwei verschiedene Sachen, die durch verschiedene, und oft auch verschiedenartige Stiche entstehen.

Wie wir schon gesehen, sind an jedem Orte neben der dort gebräulichen Technik der Muster auch andere Ausführungsweisen derselben bekannt. Dieses kann man schon vielfach auf den erwähnten Tafeln beobachten. Ich will nur einige Beispiele hinzufügen. So findet man z. B. erzanische Technik auch auf dem eigentlich mokschanischen Gebiete (siehe Taf. XXXIII den unteren Rand von Bild 6). In der erzanischen Gruppe 7 kann man auch, obgleich freilich nur in sehr geringem Grade, eine ähnliche Technik wie die an den unteren Rändern der Muster auf den Tafeln CXXXII. 2 und CXXXVII. 2 bemerken. Diese Technik ist aber eine gewöhnliche an den Hemden der Gruppe 1—6, weshalb auch diese Art der Muster und der Technik (siehe die technischen Bilder 58 und 59) als die *mokschanische* angesehen werden kann.

Ausser diesen Arten von Technik kommen bei den Mordvinen auch viele andere vor, wie aus den technischen Bildern zu ersehen ist; dieselben sind aber nicht so gewöhnlich, da sie oft recht schwer herzustellen sind. Auch der Umstand erschwert das Ausführen der Muster, dass diese meistens auf beiden Seiten des Stoffes gleich sind. Oft sind wiederum nur die Umrisse gleich, sowohl auf der rechten wie auf der linken Seite, die Ausfüllung des Inneren derselben dagegen etwas verschieden. Die Stickereien aus Armaniha, Kargashino und Drakino (Taf. I—

puolilla, vaikka näissäkin kuosin yleinen muoto nähdään kankaan nurjallakin puolella.

Tekotapakuvaan 71 verrattakoon kuv. a. taulussa XXXVIII. 5. Tässä tekotavassa ensinnä pitkällä pistoksella rihma lasketaan pitkin kangasta, sitten toinen rihma kierretään edellisen ympärille. Kuvat 75 ja 76 esittävät reikäneulousta, jota tavataan esim. kuoseissa taul. LXIX. Muuten tekotapakuvat selittäkööt itsensä.

Toht. Paasonen antaman tiedon mukaan on Pensan läänin mokshalaisilla Tshembarin piirikunnassa erityisen puvun ohessa myös käytännössä „omitainen ompelutapa“, jossa käytetään yksinomaan mustaa lankaa. Kun toht. Paasonen tämän lisäksi ilmoittaa, että heidän naispaitansa etuhelmassa ei ole muuten tavallista aukkoa, *u'mat's*, niin huomaa, että heidän pukunsa tässä kohden kuuluu mokshalaiseen muotoon Kargashinosta ja Drakinosta (kts. edellistä esitystä paidasta). Onko heidän „omitainen ompelutapansa“ eroava niistä ompelutavoista, jotka tavataan tauluissa LXVI—LXVII y. m. samoihin kyliin eli ainesryhmiin (2—3) kuuluvissa, täytyy jättää vastaisen tutkimuksen ratkaistavaksi.

Koska Suomen heimojen aloilla ainoastaan Suomen karjalaisten ja mordvalaisten neulouksien tekotavat ovat tunnetut, saatamme tässä tehdä sen yleisen huomautuksen, että kaikki Karjalassa tunnetut ompelutavat (kts. Th. Schwindtin alkulauseessa mainittua teosta) ovat käytännössä myöskin mordvalaisilla (jotka paitsi sitä tuntevat useita karjalaisille tuntemattomia tekotapoja). Nämät tekotavat siis viittaavat yhteiseen kotiperään. Melkein samaa voi myöskin sanoa ompelukoristeista.

Mordvalaiset naiset ovat Venäjällä kuuluisia ompelutaidostaan. Senkin tähden mordvalaisia tyttöjä halusta otetaan luostariin. Kotona ollessaan tytön täytyy saada yksi koruomeltu paita vuodessa valmiiksi ja ennen naimistaan 5 à 6 kappaletta; tässä työssä syntyy suuri kilpailu ja monelta työltä siinä silmät turmeluvat*). Häälaulnissa sitten tietysti tähänkin kuuluvat seikat tulevat näkyviin; niissä huonoa ompelusta verrataan rikkirevittyyn niinivirsuun,

LXIX) sind die, die am wenigsten gleichartig auf beiden Seiten des Stoffes sind, obgleich auch hier die hauptsächlichste Form des Musters ebenfalls auf der linken Seite zum Vorschein kommt.

Vergleiche Bild a Tafel XXXVIII. 5 mit dem technischen Bilde 71. Beim Ausführen dieser Stickerei werden erst lange Sticke auf den Stoff genäht und diese dann mit anderen befestigt. Die Bilder 77 and 76 zeigen eine Hohlnahtstickerei, die z. B. bei den Mustern der Tafel LXIX vorkommt. Sonst mögen die technischen Bilder als Erklärung der Stickereien genügen.

Nach Dr. Paasonen sollten die Mokschanen im Tschembarischen Kreise des Gouvernements Pensa nebst ihren besonderen Trachten auch eine „eigentümliche Technik“ für ihre Muster haben, bei welcher ausschliesslich schwarzes Garn benutzt würde. Wenn uns P. ausserdem noch erzählt, dass bei den weiblichen Hemden derselben an der vorderen Borte unten der Ausschnitt, m. *u'mat's*, fehlt, so sieht man, dass ihre Tracht in dieser Hinsicht zur mokschanischen Form in Kargaschino und Drakino gehört (siehe die vorhergehende Erklärung des Hemdes). Ob sich ihre „eigentümliche Technik“ von der auf den Tafeln LXVI, LXVII u. a. aus denselben Dörfern stammenden und zu denselben Gruppen (2—3) gehörenden unterscheidet, das wird eine spätere Forschung entscheiden müssen.

Da auf den von finnischen Stämmen bewohnten Gebieten, nur die Technik der finnischen Karelrier und die der Mordwinen bekannt ist, können wir uns hier die allgemeine Bemerkung erlauben, dass alle in Karelen bekannten Arten von Technik (siehe das im Vorwort von Th. Schwindt erwähnte Werk) auch bei den Mordvinen gebräuchlich sind, welche ausserdem noch mehrere den Karelrien fremde Technikarten kennen. Diese Gleichförmigkeit in der technischen Kunst lässt uns somit auf eine gemeinsame Heimat schliessen. Ungefähr dasselbe gilt auch von den Stickornamenten.

Die Mordvininnen sind in Russland für ihre Stickereikunst berühmt. Deshalb wünscht man auch mordwinischen Mädchen in die Klöster aufzunehmen. Während sie noch im Elternhause ist, muss das Mädchen jährlich ein Hemd verfertigen, und bevor sie heiratet muss sie 5 bis 6 Stück derselben nähen; deshalb wetterfen die jungen Mädchen in dieser Kunst und verderben sich leider oft hierbei die Augen*). Natürlicherweise wird dieser Brauch auch in den Hochzeits-

*) Пенз. губ. вѣд. 1847. N:o 24.

*) Пенз. губ. вѣд. 1847. N:o 24.

mutta hyvä ompelus on niin kaunis kuin sinetimerkki *).

Ompelukoristeita

järjestäessäni olen seurannut typologista periaatetta. Tosin on tunnustettava, että ompelukseen tekotapa on pidettävä koristeiden kannattajana ja edellytyksenä. Mutta voi sanoa vielä yksinkertaisemmin, että tuo silmiinpistävä ja suoranaaninen suhde loimen ja kuteen välillä mordvalaisillakin koroimpelijattarilla, jotka yksinomaan käyttävät 2-niitistä palttinaa, on ollut koristeiden pohjana ja alkana. Tämä alku on hyvin yleinen, ja se on yksi tärkeä syy, jonka tähden luonnonkansoilla niin usein tavataan samallaisia geometrisia koristeita. Näihin alkuaikaisiin on sitten liittynyt kaikenlaisia motiveja ulkoapäinkin, jotka kukin kansa kehittää omalla tavallaan **). Siis voisi jakaa koristeet ensinnä tekotavan mukaan, sitten kussakin jaossa noudattaa typologista periaatetta. (Niin on Schwindt hyvällä syyllä tehnytkin usein mainitussa teoksessaan). Kun yksi tekotapa on muita yleisempi kussakin piirissä, s. o. yhdessä tai useammassa kylässä, niin saisimme täten käsityksen siitä kuinka kukin koristetyyppi saman ompelutavan pohjalla on kehittynyt. Jos joku mordvalainen kylä on erikseen tahi väliintulleitten venäläisten asutuksien kautta erotettu muista mordvalaisista kylistä, niin se todellisuudessakin siitä tahi muista syistä on kehittänyt erityisen tekotavan ja erityisiä koristemuotoja, joita ei tavata muualla. Tämmöisessä tapauksessa olenkin ne asettanut yhteen sarjaan; niinpä lehti 54 näyttää ainoastaan Armanihassa (taul. VII ja VIII) tavattavia koristemuotoja. Kenties tästä syystä olisi tutkimukselle ollut hyödyksi liittää tähän luettelo siitä, mistä kylästä kukin muikin koristemuoto on kotoisin. Muuta toiselta puolen sen ylimalkaan huomaa tarkastamalla teoksessa olevia tekotapatauluja. En myöskään luule, että

liedern berührt; hier wird die schlechte Stickerei mit einem zerrissenen Schuh aus Bast verglichen, die gute Stickerei aber ist dagegen so schön wie ein Siegel **).

Stickornamente.

Beim Ordnen der Stickornamente habe ich den typologischen Grundgedanken ins Auge gefasst. Es ist freilich nicht zu leugnen, dass die Technik der Stickereien sowohl der Träger als die Voraussetzung des Ornamentes ist. Man kann indessen noch hinzufügen, dass jenes unverkennbare und unmittelbare Verhältnis, das zwischen Zettel und Einschlag besteht, auch bei den mordvinischen Stickerinnen, die ausschliesslich gewöhnliche Leinwand' benutzen, Voraussetzung und Anfang des Ornamentes gewesen ist. Diese Herleitung ist sehr allgemein, und in derselben können wir eine Ursache dazu finden, dass die Naturvölker so oft gleichartige, geometrische Ornamente haben. Zu diesem ursprünglichen Material gesellten sich dann allerdings Motive von aussen, die jedes Volk auf seine eigene Art entwickelte *). Also könnte man die Ornamente zuerst nach ihrer Technik einteilen, und dann in jeder Abteilung den typologischen Grundgedanken verfolgen. (Dies hat auch Schwindt aus guten Gründen in seinem oft erwähnten Werke gethan.) Da in jedem Kreise, d. h. in einem oder in mehreren Dörfern eine Technik allgemeiner als die andere ist, so könnten wir hieraus schliessen, wie ein jeder Ornamentstypus sich auf derselben technischen Grundlage entwickelt hat. Liegt ein mordvinisches Dorf von dem andern entfernt, oder ist es durch die Ansiedelung russischer Kolonisten von den übrigen mordvinischen Dörfern getrennt worden, so sind hier in der Tat eine besondere Technik und besondere Ornamentformen entstanden, die man anderswo nicht findet. In diesen Fällen habe ich sie auch zu einer Gruppe zusammengeführt; so zeigt z. B. Blatt 54 nur in Armaniha (Taf. VII und VIII) vorkommende Ornamentmu-

*) H. Paasonen, Proben der mordvinischen Volksliteratur I (Suomal.-ugr. Seuran Aikak. IX) siv. 131 ja 137.

***) Kts. esim. mitä tulee Ruotsin kutomakoristeisiin, G. J:son Karlin, Skånsk textil konstslöjd. Lund I. 1886. Venäläisiä ja sen ohessa suomensukuisia koristeita ja kuoseja käsittelee älykkäällä ja taitavalla tavalla W. Stassoff teoksessa: Русскій народный орнаментъ. L'ornement national russe. C. Петербургъ. 1872. Kts. siitä Morgonbladet. 1879. N:o 88.

**) Journal de la Société Finno-ougrienne IX. 131 und 137. H. Paasonen. Proben der mordvinischen Volksliteratur.

*) Siehe z. B. betreffs schwedischer Weberei-Ornamente. G. J:son Karlin, Skånsk textil konstslöjd. Lund. 1886. Eine geistreiche und geschickte Zusammenstellung russischer Ornamente und Muster, sowie derjenigen finnischen Ursprunges giebt W. Stassoff, in seinem Werke: Русскій народный орнаментъ. L'ornement national russe. C. Петербургъ. 1872. Siehe auch Morgonbladet. 1879. N:o 88.

koristeiden kehitys yleensä on tapahtunut niin suljetussa piirissä kuin mistä lehti 54 antaa meille esimerkin. Jos niin olisi kuitenkin laita, täytyisi sulkea ulos se toiseikka, että mordvalaisetkin epäilemättä ovat ulkoapäin itselleen omistaneet monta motivia, esim. aaltoilevan spiralin (lehdessä 29), meanderin (lehti 53) y. m. Että eri tekotapaa harjoittavat neulojattaret käyvät toisiltaan lainaamassa koristemuotoja, todistaa myös se seikka, että juuri muoto antaa koristeelle nimen s. o. muodostaa sen käsitteen —, eikä tekotapa (kts. lukuisia esimerkkejä Schwindtin teoksessa). Mordvalaiset naiset käyvät koristemuotoja lainaamassa aina kun he markkinoilla ja muissa tilaisuuksissa tapaavat toisiansa. Kotiin tultuaan he sitten neulovat täten saadun uuden koristemuodon kotona oppimaansa tekotapaa. Mordvalaisnaisen kunnia on myös, että hän keksii uusia koriste- ja kuosimuotoja. Muun esimerkin puntteessa hän käy — niin kerrottiin minulle — joen rannalle tarkastamaan niitä viivoja, joita murtunut jää saa aikaan tulvan aikana keväällä, joka onkin paras ompelu aika. Tietysti mordvalainen tyttö samassa rukoilee veden haltijattarelta keksintökykyä ja siitä seuraavaa menestystä.

Ne kylät, joista kokoamani ja tässä teoksessa julaištu mordvalainen puku- ja kuosimateriaali on kotoisin, jakaantuvat tohtori H. Paasonen antamien tietojen mukaan kielen puolesta seuraavaisesti:

Mokshalaisia.

Tambovin läänissä:

Kargashino Spasskin piirikuntaa.
Staraja Pitshimorga Spasskin piirikuntaa.
Kozlovka Temnikovin piirikuntaa.
Atshurevo Temnikovin piirikuntaa.

ster. Vielleicht wäre es aus diesen Gründen für die Forschung nützlich gewesen, hier ein Verzeichniss über die Heimatdörfer auch der übrigen Ornamentformen beizufügen. Andererseits aber kann man dieses meistens aus den zu dem Werke gehörenden, technischen Bilder schliessen. Auch glaube ich nicht, dass die Entwicklung der Ornamente sich im allgemeinen in einem so geschlossenen Kreise vollzogen hätte, wie uns die Beispiele auf Blatt 54 zeigen. Wäre dieses indessen dennoch der Fall, müssten wir die Tatsache ausschliessen, dass auch die Mordvinen sich ohne Zweifel von aussen her manches Motiv angeeignet haben, wie z. B. den wellenförmigen Spiral (Blatt 29), den Meander (Blatt 53) u. a. Dass Stickerinnen, die ihre Arbeiten in verschiedener Technik ausführen, von einander Ornamentmuster leihen, beweist auch der Umstand, dass es das Muster und nicht die Technik ist, nach welchem das Ornament benannt wird, d. h. nach welchem man sich eine Vorstellung desselben bildet (siehe zahlreiche Beispiele in Schwindt's Werke.) Die Mordvininnen borgen immer, wenn sie sich beim Jahrmarkte oder bei anderen Gelegenheiten treffen, Muster von einander; und heimgekehrt sticken sie dann das neue Ornament in ihrer alten, zu Hause erlernten Technik. Auch setzt die Mordvinin ihre Ehre darein neue Ornamente und Muster zu erfinden. Im Frühjahr, der besten Arbeitszeit, geht sie — so erzählte man mir — hinunter zum Flusse, und in Ermangelung anderer Muster, sucht sie sich Vorbilder in dem von dem Hochwasser dunkel und spröde gewordenen Eise, auf welchem die Flut in phantastischen Linien ihr Spiel treibt. Natürlicherweise fleht das mordvinische Mädchen hierbei den Geist des Wassers um Erfindungsgabe und um das Glück an, welches diese mit sich bringen müsse.

Die Dörfer, wo die von mir gesammelten und herausgegebenen, mordvinischen Traachten und Muster heimisch sind, werden, den von Dr. H. Paasonen gegebenen Aufschlüssen gemäss, ihrer Sprache nach auf folgende Weise eingeteilt:

Mokschanische.

Im Gouvernement Tambov:

Kargaschino im Spasskischen Kreise.
Staraja Pitschimorga im Spasskischen Kreise.
Kozlovka im Temnikovschen Kreise.
Atshurevo im Temnikovschen Kreise.

Pensan läänissä:

Boldovo Insarin piirikuntaa.
 Suzgarje (Sulgarje?) Insarin piirikuntaa.
 Drakino Narovtshatin piirikuntaa.
 Staryja Pitschury piirikuntaa.

Saratovin läänissä:

Sutshkino Kuznetskin piirikuntaa.

Ersalaisia.

Tambovin läänissä:

Drakino Spasskin piirikuntaa.

Simbirskin läänissä:

Tshetvertakovo Alatyrin piirikuntaa.
 Ardatov Ardatovin piirikuntaa.
 Malyja Karmaly Buinskin piirikuntaa.

Nizhnij-Novgorodin läänissä:

Alomajevo Arzamasin piirikuntaa.
 Velikij Vrag Arzamazin piirikuntaa.
 Kakino Sergatshin piirikuntaa.

Samaran läänissä:

Binoradka Samarann piirikuntaa.
 Novaja Semejkina Samarann piirikuntaa.

Tämä luettelo olkoon myös ohjauksena kylä-
 lään nimien oikeinkirjoitukseen.

Oikaisu.

XCIX taulun alla olevat viittaukset ovat väärät (sen johdosta, että taulu on tullut ylös-alaisin), ja oikaistakoon selittävän tekstin mukaan.

Im Gouvernement Pensa:

Boldovo im Insarischen Kreise.
 Suzgarje (Sulgarje?) im Insarischen Kreise.
 Drakino im Narovtschatischen Kreise.
 Staryja Pitschury im Narovtschatischen Kreise.

Im Gouvernement Saratov:

Sutshkino im Kuznetskischen Kreise.

Erzanen.

Im Gouvernement Tambov:

Drakino im Spasskischen Kreise.

Im Gouvernement Simbirsk:

Tshetvertakovo im Alatyrischen Kreise.
 Ardatov im Ardatovschen Kreise.
 Malyja Karmaly im Buinskischen Kreise.

Im Gouvernement Nizhnij-Novgorod:

Alomajevo im Arzamasischen Kreise.
 Velikij Vrag im Arzamasischen Kreise.
 Kakino im Sergatschischen Kreise.

Im Gouvernement Samara:

Binoradka im Kreise Samara.
 Novaja Semejkina im Kreise Samara.

Dieses Verzeichniss kann auch als Leitung für die richtige Orthographie der Dörfernamen dienen.

Berichtigung.

Die Hinweisungen unter der Tafel XCIX sind unrichtig (weil die Tafel verkehrt ist), und sind nach dem Text zu berichtigen.

Lisäys.

Kun suurin osa tekstiä jo oli painettu, sain minä opettajain Makar Jevsevjevin ja F. Belovin toimesta sellaisen päähineen, kuin muutamilla tauluissa CXLV ja CXLVI kuvatuilla naisilla-kin on. Päähine on mitä hauskin ja muotonsa puolesta tieteellisesti varsin arvokas. Ympäri pään on ensinnä koruompeluksilla kaunisteltu sepele, joka hakasilla solmitaan niskaan (vrt. taul. LXXXII). Sepeleen yläreunaan on kiinnineulottu silkkihuivi, jonka päät, taakse solmituina, riippuvat niskassa. Silkkiliinan alla on kaareva puunoksa, joka jännittää liinaa ulospäin ja vastaa mokshalaisen päähineen tukea (kts. taul. XXIII. 1 ja XLII. 1 ja 2). Tämä päähine on siis varsinaisen mokshalaispäähineen ja Suomen Karjalan hunnun välimuoto; viimemainitussa taas sykerö vastaa kerrottua kaarevaa puunoksa. (Vrt. johdantoa varsinkin mitä koskee mokshalaista päähinettä s. VIII ja ja XIV.) — Kylä kuuluu olevan kieleltään mokshalainen.

Nachtrag.

Als schon ein grosser Teil des Textes gedruckt war, erhielt ich durch Vermittelung der Lehrer Makar Jevsevjev und F. Belov eine solche Kopfbedeckung, wie sie einige der auf den Tafeln CXLV und CXLVI abgebildeten Weiber tragen. Dieselbe ist von einer besonders hübschen Form und wissenschaftlich betrachtet, sehr wertvoll. Um den Kopf herum läuft erst ein mit Stickereien verzierter Kranz, der im Nacken mit Haken befestigt wird (vergl. Taf. LXXXII). An dem oberen Rand des Kranzes ist ein seidenes Tuch festgenäht, dessen hinten gebundene Enden im Nacken herunterhängen. Unter dem seidenen Tuche ist ein gebogener Baumzweig, der dasselbe ausspannt, und der der mokschanischen Kopfbedeckungsstütze entspricht (siehe Taf. XXIII. 1 und XLII. 1 und 2). In dieser Kopfbedeckung sehen wir somit eine Zwischenform zwischen der eigentlich mokschanischen Kopfbedeckung und der finnisch-karelischen „huntu“, in welcher letzteren wiederum der s. g. „sykerö“ dem gebogenen Baumzweige entspricht. (Vergl. Einleitung, besonders betreffs der mokschanischen Kopfbedeckung S. VIII und XIV und was zu derselben gehört). — Das Dorf soll seiner Sprache nach mokschanisch sein.

TAULUJEN SELITYKSIÄ.

ERKLÄRENDER TEXT ZU DEN TAFELN.

TAULU I.

Mordvalainen morsian Armanihan kylästä Nizhnij-Novgorodin lääninä. Tämä kylä oli kieleltään jo kokonaan venäläistynyt, ja ainoastaan harvat naiset kantoivat enää vanhaa kansallispukua, joka siis oli sitkeämmin säilynyt kuin kansan oma kieli. Morsiamella on päässä kruunu, josta tarkemmin kerrotaan seuraavassa taulussa. Vartalolla hänellä on kaksi takkia l. viittaa, toinen, *sirmäga*, villakankainen alla, ja toinen, *balahon*, palttinainen sen päällä. Nämät viitat ovat kuvatut tauluissa III ja IV. Vyötäisillä on ostettu villavyö ja jaloissa niinivirsut. Ennen käytettiin vöitä, jotka, niinkuin muunkin pukuun kuuluvat vaatekappaleet, olivat kotona tehdyt. (Kts. taul. VI. 3).

TAULU II.

Saman morsiamen pää- ja niskapuoli. Kruunu on oikeastaan messinkilangoista tehty rengas, joka kaunistetaan hopearahoilla, simpukoilla ja helmillä. Kumpaisenkin korvan kohdalle on ripustettu hanhenhöyheninen tupsu. Samasta kohdasta lähtee kahdenpuolen kasvoja rahanauha, jonka yläpäähän on sidottu ruplankappaleita, sitten $\frac{1}{2}$ ruplan ja vihdoin $\frac{1}{4}$ ruplan ja 20 kopeekan arvoisia hopearahoja. Nauhojen alapäässä on messinkisiä, kammutapaisia koristeita. Toisiaan nämät päatekoristeet ovat korusolkia ja ne pannaan kokoon metallilangoista, helmistä ja messinkisistä rahamerkeistä l. pelirahoista (jetons), joita tuodaan Ranskasta ja Saksasta ja myydään Nizhnij-Novgorodin markkinoilla. (Niihin saamme vielä usein tutustua). Nämät nauhat pistetään alapäästä vyön alle ja päatekoristeet saavat heilua pitkin reisiä. (Kts. taulua I). Oikean korvan takana näkyy pitkä nauha, joka ensinnä kierretään pään ympäri,

TAFEL I.

Mordvinische Braut aus dem Dorfe Armaniha im Gouvernement Nizhnij-Novgorod.

Dieses Dorf war seiner Sprache nach schon ganz verrusst und nur wenige Weiber trugen noch die alte Nationaltracht, die sich folglich länger erhalten hatte, als die eigene Sprache des Volkes. Die Braut trägt auf dem Kopfe eine Krone, über welche Näheres auf der folgenden Tafel. Sie hat zwei Mäntel oder Überröcke an, einen wollenen, *sirmäga*, und einen andern aus Leinwand darüber, *balahon*. Diese Überröcke finden sich auf Tafel III und IV. Um die Taille hat sie einen gekauften wollenen Gürtel und an den Füßen Schuhe aus Bast. Früher waren Gürtel gebräuchlich, die, wie auch die übrigen Kleidungsstücke dieser Tracht, zu hause verfertigt waren. (Siehe Tafel VI. 3).

TAFEL II.

Seiten- und Rückenansicht derselben Braut. Die Krone besteht eigentlich aus einem aus Messingdraht verfertigten Ring, der mit Silbermünzen, Muscheln und Perlen geschmückt ist. Zu beiden Seiten des Kopfes ist über dem Ohr ein Büschel aus Gänsefedern befestigt. Von dieser Stelle hängt ein mit Geldstücken besetztes Band zu beiden Seiten des Gesichts herunter; dasselbe besteht aus silbernen 1 Rubel-Stücken, weiter unten aus 50 oder 25 Kopeken und schliesslich aus 20 Kopeken-Stücken. Das untere Ende dieses Bandes schliesst mit einem messingenen, einem Kamme ähnlichen Schmucke ab. Bisweilen bestehen diese Schmuckgegenstände aus Schnallen, die aus Draht, Perlen und messingenen Spielmarken (jetons) zusammengesetzt sind, und die aus Frankreich und Deutschland gebracht, auf dem Jahrmarkte in Nizhnij-Novgorod käuflich sind. (Wir werden noch öfterst Gelegenheit haben auf dieselben zurückzukommen). Das un-

jotta se keskeltä muodostaa aukean kehän, johon kruunu jatkona liittyy. Alapäästä tämäkin nauha pistetään kupeella vyön alle. Kruunuun kuuluu simpukoista, pelirahoista ja tupsuista tehty tuuhea lakimus. Kruunu on siis tyypiltään hunnun tai sorokan tapainen. Myöskin tytöt kantavat täänkaltaista kruunua, mutta vähemmän komeata. Nuorikolla yksin on mainittu pitkä nauha, joka ulottuu pääläelta vyölle, samoin kuin kruununlakimus on hänellä tuuhein.

TAULU III.

Villaviitta, *sirmäga*, samasta Armanihasta. Se on yltypäri 5:stä kankaankappaleesta kokoonpantu, ylhäältä kuitenkin kapeampi kuin alhaalta, jota paitsi takapuolelle vielä on neulottu 2 kiilaa. Poimeita ei ole ollenkaan. Vyötäisen kohdalla on viitan sisäpuolelle seljän kohdalle kiinnineulottu vyönauha, jonka päät sidotaan ruumiin ympäri. Suuri korukaulus neulotaan nauhalla, joka kudotaan ostetuista kuparilangoista. Leuan alla viitta pannaan napilla kiinni; samoin alhaalla liki helmaa. Hihansuut ja toinen etupuolinen reuna koristetaan neuloksilla, jotka osoittavat mordvalaisille muuten vieraita koristemuotoja. Kahden puolen ryntäillä on koriste, joka pannaan kokoon tupsuista, simpukoista, helmistä ja pelirahoja kannattavista messinkiketjuista.

TAULU IV.

Balahon niminen liinaviitta l. päällystakki samasta Armanihasta. Se on palttinasta ja kannetaan *sirmägan* päällä (katso taulua I). Keskimäinen selkäkappale on sileä eli ilman poimeita ja 30 senttimetrin eli koko kankaan levyinen. Siihen jatkuu kahden puolen ylhäältä alas kolme kankaanliuskaa, kukin kankaan puolta levyttä. Näistä on kaksi hihan etupuolella ja yksi sen takana, s. o. seljän puolella. *Balahon* on hihanssissa kaunistettu koruneulouksilla. Punaisella rihmalla on harkkokelesteita neulottu kauluksen ja helman reunoihin sekä muutamiin muihin

tere Ende dieser Schmuckbänder wird unter den Gürtel geschoben, hängt dann unter demselben hervor und weiter lose am Körper herunter. (Siehe Tafel I). Hinter dem rechten Ohr ist ein langes Band sichtbar, das zuerst um den Kopf gewunden einen offenen Ring bildet, und von dem die Krone nur eine Fortsetzung ist. Auch das untere Ende dieses Bandes wird auf der Seite unter den Gürtel gesteckt. Zur Krone gehört noch ein dichtes, aus Muscheln, Spielmarken und Troddeln verfertigter Nackenlatz. Die Krone erinnert folglich sehr an eine harelische Haube. Auch Mädchen tragen ähnliche Kronen, die aber nur weniger geschmückt sind. Die junge Frau allein trägt das genannte lange Band, das sich vom Kopfe bis zum Gürtel erstreckt; auch ist der Nackenlatz bei ihr möglichst dicht.

TAFEL III.

Wollener Rock, *sirmäga*, aus dem Dorfe Armaniha. Derselbe ist aus 5 Bahnen verfertigt und oben schmaler als unten; ausserdem sind hinten zwei Keile eingefügt; Falten fehlen gänzlich. An der Innenseite dieses Rockes ist hinten ein Band befestigt, dessen Ende um die Taille gebunden werden. Der grosse, umgebogene Kragen ist mit Bändern verziert, die aus gekauftem Kupferdraht gewebt sind. Oben am Halse und unten, unweit des Saumes wird der Rock zugeknöpft. Der Rand des Ärmels, sowie der eine vordere Rand des Rockes sind mit Stickereien verziert, die eine, den Mordwinen sonst fremde Verzierungsart aufweisen. Troddeln, Muscheln, Perlen und an messingenen Ketten befestigte Spielmarken bilden eine Art von Verzierung, die an beiden Seiten des Rockes, vorne auf der Brust befestigt ist.

TAFEL IV.

Überrock aus Leinen d. h. *balahon* aus dem Dorfe Armaniha. Dieser ist aus Leinwand verfertigt und wird über dem anderen Rocke oder der *sirmäga* getragen. (Siehe Tafel I). Die mittlere der hinteren Bahnen ist glatt und ohne Falten; sie ist 30 Zentimeter breit, d. h. die ganze Breite des Stoffes ist dazu verwendet worden. Zu beiden Seiten derselben gehen von oben bis unten drei schmälere Bahnen, zu denen nur die halbe Breite des Stoffes benutzt worden ist. Von diesen sind zwei vorne und eine hinten. Der untere Teil des Ärmels ist mit Stickereien ver-

kohtiin. Toisinaan on *balahonin* kaulus ja olkapäätkin korukuosiin ommellut.

Valkoiseen kankaaseen on paikottain kudottu punaisia lankoja, joista sitten kolme (pitäisi ehkä olla kaksi) on sovitettu kuvatussa *balahonissa* ryntäille kahden puolen.

TAULU V.

Naisen paita samasta Armanihasta ja tehty, paitsi hihat ja olkapäät, neljästä 2-niitisestä palttinakappaleesta, jotka ovat koko kankaan leveyttä. Kaulan sepalus ja helma ovat varustetut koruompeluksilla. Tämä mordvalainen naispaita on tavallista vähemmän kaunistettu ja semmoinen muoti näkyi olevan yleinen Armanihassa. Helmaneuoksen etevin kuosi on kuvattu taulussa X. 3.

TAULU VI.

Kuva 1. Solkikoriste, *sustuk*, jolla *balahonia* (taulussa IV) pidetään kiinni, mutta joka toisinaan käytetään ainoastaan koristeena, on kokoonpantu messinki- ja rautalangoista, lasihelmistä ja pelirahoista. Itse solki on punottu kolmesta vartaasta. Soljen poikki käy, palkimen alapuolella, venytetty messinkilankainen spiralkierros, joka pitkissä kahdeksikon(8)-muotoisissa ja rautalankaisissa liitteissä kannattaa helmiä ja pelirahoja. Samallaisia venytettyjä spiraleja on soljen alapuolella kaksi. Ketjut ovat kokonaisuudessa katsottuina kolmikanttisia ja niiden liitteet kokoonliikistettyjä kahdeksikon(8)-muotoja. Kuvattu esine on $\frac{1}{2}$ luonnollisesta suuruudesta.

Kuva 2. Palttinainen ja koruneulouksilla kaunistettu tasku, joka pistetään vyön alle. Tämän taskun toinen puoli on melkein samalla tavalla koristettu. Toisinaan kannetaan tämän tapaisia liinoja vyön alla, ja kuvattu vyötasku onkin yhteenneulottu kahdesta vyöliinasta. Teknillisiä kuvia näissä liinoissa oleviin kuoseihin nähdään taulussa XV. 5 ja 6.

Kuva 3 kuvaa osaa vanhanaikuista vyötä eli oikeastaan kaitaista palttinakappaletta, jonka toiseen päähän on kiinnitetty runsaasti puolen metrin pituisia, kirjavia villakankaantupsuja ja

ziert. Oben am Halse, unten am Saume, wie auch an einigen anderen Stellen ist eine mit rotem Garn genähte Zackenverzierung angebracht worden. Bisweilen sind auch Kragen und Schulterstücke des *balahon* mit Stickereien verziert.

Stellweise sind in den weissen Stoff rote Fäden eingewebt, von denen, auf dem hier abgebildeten *balahon*, drei (es müssten vielleicht zwei sein) oben an den Vorderbahnen über der Brust sichtbar sind.

TAFEL V.

Frauenhemd aus dem Dorfe Armaniha. Dasselbe besteht aus vier Bahnen Leinwand der ganzen Breite nach genommen. Dazu Schulterstücke und Ärmel. Halsauschnitt und Saum sind mit Stickereien verziert. Diese mordvinischen Hemden haben gewöhnlich wenig Verzierungen und es scheint, als ob dieses in Armaniha allgemein gebräuchlich wäre. Das bedeutendste Muster der Saumstickerei ist Tafel X. 3. abgebildet.

TAFEL VI.

Bild 1. Brustspange, *sustuk*, zum Zusammenhalten des Überrockes (Tafel IV), wird aber auch bisweilen nur als Schmuck getragen. Dieselbe besteht aus Messing- und Eisendraht, Glasperlen und Spielmarken. Die Spange selbst ist aus drei Drahten geflochten. Quer über dieselbe, unterhalb der Nadel läuft ein ausgezogener Spiral aus Messingdraht, der in langen, in Form einer 8 gedrehten, aus Eisendraht gefertigten Ösen, Perlen und Spielmarken trägt. 2 ähnliche ausgezogene Spirale befinden sich auch an der untern Seite der Spange. Die dreikantigen Ketten sind aus Gliedern in Form einer zusammengedrückten 8 gefertigt. Die Abbildung stellt den Schmuck in halber natürlicher Grösse dar.

Bild 2. Mit Stickereien verzierte Tasche aus Leinwand, die am Gürtel getragen wird. Die andere Seite dieser Tasche ist ungefähr ähnlich verziert; bisweilen werden ebenso gestickte Tücher unter dem Gürtel getragen, und die abgebildete Gürteltasche ist gerade aus zwei solchen zusammengenähten Tüchern gefertigt. Die technischen Bilder der zu den letzteren verwendeten Muster finden sich auf Tafel XV. 5 und 6.

Bild 3 zeigt uns einen altmodischen Gürtel, oder eigentlich einen schmalen Leinwandstreifen, an dessen eines Ende eine $\frac{1}{2}$ Meter lange, bunte, wollene Franse befestigt ist. Aus-

lisäksi koristuksia simpukoista y. m.; vyöhön on 40 sentrimetrin pituudelta ommeltu kauniita kuoseja; toinen koristamaton pää pistetään varsinaisen vyön alle. Tämmöistä vyön korukappaletta sanottiin Armanihassa venäläisellä nimellä „siiveksi“; näitä siipiä kannettiin ennen yksi kumpaisellakin puolella. Tämän vyön kuosi nähdään selvemmin taulussa XV. 2.

TAULU VII.

Liinaviitan hihansuun kuoseja samasta Armanihasta. VII. 8:ssa on semmoinen kornumpelu kokonaisuudessaan. Tämän kuosin eri osilla on seuraavat nimet: a. *repy*, b. *ploshniki*, c. *reshotka*, d. *usolki*, e. *repeiki*, f. *sury*, g. *kajaksy*, ja h. *hmugordy*. Kuvat 4—7 ja 10—11 kuvaavat siis ainoastaan *kajaksy*'ta *).

TAULU VIII.

Liinaviitan hihansuun kuoseja, *kajaks*, Armanihasta.

TAULU IX.

Olanpäällisiä, *mysyki*, kaula- ja rintakuoseja kahdesta liinaviitasta. Armanihasta.

TAULU X.

1—2. Kuoseja liinaviitan olkapäästä. 3. Kuosi paidanhelman etupolelta. Katso taul. V. 1. Armanihasta.

TAULU XI.

1—3. Liinaviitain riuta- ja olkapääkuoseja.
4. Vyökuosi. Vertaa taul. VI. 3. Armanihasta.

TAULU XII.

Vyökuoseja Armanihasta.

*) Mainoff, Mordvan kansan häätäpoja s. 89, 90, luettelee muitakin kuosinnimiä neulotuissa hiansuissa. — Yllämainitut *repy*, *sury*, *kajaksy*, *hmugordy* ovat luultavasti venäl. monikkomuodolla varustettuja mordvalaisia sanoja.

serdem ist der Gürtel mit Muscheln und anderen ähnlichen Zierraten geschmückt und in einer Länge von 40 Zentimetern mit hübschen Mustern verziert. Das andere, unverzierte Ende desselben wird unter den eigentlichen Gürtel versteckt. Das also verzierte Ende eines Gürtels wurde früher in Armaniha mit dem russischen Namen „Flügel“ genannt und man trug ehemals zwei derselben, eines an jeder Seite. Das Muster dieses Gürtels ist deutlicher Tafel XV. 2 zu sehen.

TAFEL VII.

Muster zur Randverzierung des Ärmels am leinenen Überrock. Armaniha. Bild 8 zeigt ein vollständiges Ärmelmuster. Die verschiedenen Teile desselben haben folgende Namen: a. *repy*, b. *ploshniki*, c. *reshotka*, d. *usolki*, e. *repeiki*, f. *sury*, g. *kajaksy* und h. *hmugordy*. Die Bilder 4—7 und 10—11 stellen also nur *kajaksy* dar *).

TAFEL VIII.

Ärmelmuster, *kajaks*, an einem leinenen Überrock. Armaniha.

TAFEL IX.

Schultermuster, *mysyki*, sowie Hals- und Brustmuster zu zwei leinenen Überröcken. Armaniha.

TAFEL X.

1—2. Schultermuster zu einem leinenen Überrock. 3. Muster der vorderen Borte eines Hemdes. Siehe V. 1. Armaniha.

TAFEL XI.

1—3. Brust- und Schultermuster zu einem leinenen Überrock.
4. Gürtelmuster. Vergleiche VI. 3. Armaniha.

TAFEL XII.

Gürtelmuster. Armaniha.

*) Mainoff, „Hochzeitsitten des mordvinischen Volkes“ (finnisch und russisch) zählt auch andere Namen der Ärmelstickerei-Muster auf. — *repy*, *sury*, *kajaksy*, *hmugordy* sind wahrscheinlich mordvinische Wörter mit russischer Pluralendung.

TAULU XIII.

1. Tekotapakuva kuosiin IX. 1.
2. Sama samanlaatuiseen kuosiin, josta osa nähdään taulussa X. 2. Armanihasta.

TAULU XIV.

1. Tekotapakuva semmoisiin kuoseihin kuin tauluissa VII ja VIII.
2. Sama kuosiin VII. 9.
3. „ „ XII. 1.
4. „ „ X. 3.
5. „ „ XI. 2.
6. „ erääseen liinaviitan hihansuukuosiin.
7. „ samanlaatuiseen kuosiin kuin reunassa VII. 3.
8. „ kuosiin XII. 3. Armanihasta.

TAULU XV.

1. Tekotapakuva vyökuosiin XII. 2.
2. „ „ VI. 3.
3. „ erääseen paidanrinnan kuosiin.
4. „ kuosiin XI. 3.
- 5 ja 6. Tekotapakuvia samanlaatuisiin vyöliina- ja taskukuoseihin kuin taulussa VI. 2. Armanihasta.

TAULU XVI.

Kuoseja samallaisten liinaviittojen hihansuihin kuin taulussa IV. Armanihasta.

TAULU XVII.

Mordvalainen tyttö juhlapuvussa Kargashinon kylästä Tambovin lääniä. Päässä on punainen, keltainen ja vihəriäinen liina, m. *xvata*, solmittuna otsalla. Sen päälle sidotaan otsan ja pään ympäri nauha, m. *śbüzka*, koristettuna joko kangastilkuista tehdyillä roseteilla tahi hopealangan neuloksilla. Nauhan alustukseksi käytetään mustaa nauhaa, jonka reunassa on paletteja. Tytön hiukset palmikoidaan, ja palmikon päästä riippuu pari villalankaista tupsua, m. *śsoka*, jotka koristettuina pienillä kulkusilla, m. *pajjü*, ja usein myös simpukoilla, m. *kumbü*, (oik. *kujöü-pü* = „käärmeenpää“), riippuvat takana paidan helmaan asti. Paita, m. *śśam*, on tavallista mallia (kts. taul. XXI) ja tekee mordvalais-naisella myös hameen virkaa. Ihoa likinnä

TAFEL XIII.

1. Technisches Bild zu Muster IX. 1.
2. D:o zu einem ähnlichen Muster; ein Teil davon in X. 2. Armaniha.

TAFEL XIV.

1. Technisches Bild zu solchen Mustern, wie auf Taf. VII und VIII.
2. Zu dem Muster VII. 9.
3. „ „ „ XII. 1.
4. „ „ „ X. 3.
5. „ „ „ XI. 2.
6. „ „ Ärmelmuster eines Überrockes.
7. „ ähnlichen Randmustern wie VII. 3.
8. „ dem Muster XII. 3. Armaniha.

TAFEL XV.

1. Technisches Bild zu dem Gürtelmuster XII. 2.
2. „ „ „ „ VI. 3.
3. „ Bild zum Brustmuster eines Überrockes.
4. „ „ zum Muster XI. 3.
5. und 6. Technische Bilder zu Mustern derartiger Gürteltücher und Taschen, wie auf Taf. VI. 2. Armaniha.

TAFEL XVI.

Ärmelmuster zu derartigen leinenen Röcken, wie auf Tafel IV. Armaniha.

TAFEL XVII.

Mordvinisches Mädchen in Festtracht aus dem Dorf Kargaschino im Gouvernement Tambov. Die Kopfbedeckung besteht aus einem bunten, rot-gelb-grünen Tuch, m. *xvata*, das vorn über der Stirn in einen Knoten geschlungen ist. Darüber wird rund um den Kopf herum ein Band, m. *śbüzka*, gebunden, das entweder mit aus Lappen gemachten Schleifen, oder auch mit Stickereien aus Silberfaden verziert wird. Als Unterlage dieses Bandes wird ein anderes, schwarzes benutzt, dessen Rand mit Goldblättchen geschmückt ist. Die Haare des Mädchens werden geflochten, und am Ende der Flechten hängen zwei wollene Troddeln, m. *śsoka*, die mit kleinen Schellen, m. *pajjü*, und oft auch mit Muscheln, m. *kumbü*, (eigentlich

kannetaan ainoastaan lyhyet alushousut, m. *poŋkst*, joita kannatetaan neljällä rihmalla, m. *uškär*. Vyö, m. *karks*, ei näy vyötäsillä, sillä se peityy sen avaran poimeen alle, jonka paita muodostaa vyön yläpuolella. Tätä poimetta käytetään muun taskun puutteessa jonakuna pussina, johon laaja paita sallii naisen huokeasti pistää kätensä. Siinä kannetaankin kaikenlaista tavaraa. Kaulassa on useita helminauhoja, m. *garšs*, *érk*, *gajtan*, joista yksi kannattaa kreikanuskosilla tavallista ristiä (siitä sen nimi, m. *krost-gajtan* l. *krost-éädhä*). Rinnalla on osaksi helminauhojen peittämänä iso solki, m. *šulgam*, josta katsottakoon taul. XXIII. 4. Vyöstä riippuu kahdenpuolen uudenaikuisia, punaisia vyöliinoja. Jalassa on niinivirsut, m. *karst*, joihin kuuluu niinipaulat, m. *kar-pulät*; näiden alla on linasäärykset, m. *šérgat*.

kujón-prä, d. h. Schlangenkopf) geschmückt bis hinunter zum Saum des Hemdes reichen. Das Hemd, m. *štšam*, von gewöhnlichem Schnitt, (siehe Taf. XXI), dient den mordvinischen Weibern zugleich als Rock. Dem Körper zunächst tragen sie sonst nur ein Paar kurze, mit vier Bändern, m. *uškär*, befestigte Unterhosen, m. *poŋkst*. Der Gürtel, m. *karks*, ist an der Stelle der Taille nicht sichtbar, denn er wird von der darüberhängenden weiten Falte des Hemdes bedeckt. Diese Falte wird, in Ermangelung einer eigentlichen Tasche, als eine Art Sack benutzt, zu welchem die Weitläufigkeit des Hemdes den Zugang mit der Hand bequem gestattet. Auch werden in demselben allerhand Sachen getragen. Um den Hals sind mehrere Perlenschnüre, m. *garšs*, *érk*, *gajtan*, geschlungen, von denen eine das bei den Orthodoxen gebräuchliche Kreuz trägt; daher der Name *krost-gajtan* oder *krost-éädhä*. Von diesen Perlenschnüren teilweise versteckt wird auf der Brust eine grosse Spange, m. *šulgam*, getragen, die auf Tafel XXIII. 4 abgebildet ist. Vom Gürtel hängen zu beiden Seiten eine Art neumodischer, roter Schürzen herab. An den Füßen werden mittels Schnürbänder aus Bast, m. *kar-pulät*, befestigte Bastschuhe, m. *karst*, und unter diesen leinene Gamaschen, m. *šérgat*, getragen.

TAULU XVIII.

1. Mordvalaisen morsiamen rintakuva samasta Kargashinon kylästä Tambovin lääniä. Päähine on erivärisistä nauhoista tehty, jonka vuoksi sillä on venäläinen nimitys *lenta*. Toisinaan se on runsaasti helmillä kaunistettu. Kaula ja rinta on niinkuin juhlapukuisella tytöllä.

2. Mordvalainen vaimo arkena samasta kylästä. Päähän kiinnitetään ensinnä myssyntapainen päähinetuki (kts. taul. XXIII. 1), jonka ympäri sidotaan päähineleina, m. *ruššä* (kts. taul. XXIV. 4) siten, että koristetut päät, m. *šel*, tulevat ohimojen yläpuolelle ulottumaan uloskäsin. Senpätähden venäläiset pilkallisesti sanovatkin, että mordvalais-naiset koristavat päänsä sarvilla. Vaimon kaulassa on tavallisesti vähemmän helminauhoja kuin tytön. Vyö on vanhaa mallia (vrt. taul. XXIV. 2).

3. Mordvalainen tyttö arkena samasta kylästä. Pääasiallinen eroitus edelliseen pukuun nähden on tavassa, millä päähineleina sidotaan ja kannetaan. Tytöllä se sidotaan niskaan, niin että eri-

TAFEL XVIII.

1. Brustbild einer mordvinischen Braut aus dem Dorfe Kargaschino. Die Kopfbedeckung ist aus bunten Bändern gefertigt, weshalb sie den russischen Namen *lenta* trägt. Bisweilen ist dieselbe reichlich mit Perlen verziert. Hals und Brust sind ähnlich geschmückt, wie bei dem Mädchen in Festtracht.

2. Mordvinische Frau alltags. Kargaschino. Zuerst wird eine haubenähnliche Stütze für die Kopfbedeckung (siehe Taf. XXIII. 1) am Kopfe befestigt; um dieselbe herum wird dann das Kopftuch, m. *ruššä* (siehe Taf. XXIV. 4), derart gebunden, dass die mit Stickereien verzierten Enden, m. *šel*, über den Schläfen nach beiden Seiten geradeaus stehen. Drum behaupten auch die Russen im Spass, die mordvinischen Frauen schmückten ihren Kopf mit Hörnern. Gewöhnlich trägt die Frau nicht so viele Perlenschnüre wie das Mädchen. Der Gürtel ist altertümlich. (Vergleiche Taf. XXIV. 2).

3. Mordvinisches Mädchen alltags. Kargaschino. Den Hauptunterschied zwischen dieser Tracht und der früher erwähnten bildet die Art, wie das Kopftuch gebunden und getragen wird.

väriset päät jäävät riippumaan seljälle. Tytön rintasolkikin on tavallisesti komeampi, niinkuin helminauhojen luku suurempi, kuin vaimon (kts. selitystä taulussa XXIII. 4).

Beim Mädchen wird dasselbe im Nacken gebunden, und zwar so, dass die verschiedenfarbigen Enden desselben auf den Rücken herunter hängen. Auch ist die Brustspange des Mädchens gewöhnlich schöner, sowie die Anzahl der Perlenschnüre grösser, als bei der Frau. (Siehe die Beschreibung Taf. XXIII. 4).

TAULU XIX.

Mordvalainen vaimo juhlapuvussa samasta Kargashinon kylästä, kuin edelliset. Juhlallisuus osoittautuu päähineessä, m. *prürtšä*, ja paidassa, m. *štšam*. Edelliseen vertaa samantuntuista sorokkaa l. harakkaa taulussa XXIII. 3, jonka kappale a (lakimus) on tässä niskassa. Paitaan vertaa juhlapaitaa, m. *švañä-štšam*, taulussa XXII, joka kuitenkin on vielä komeampi.

TAFEL XIX.

Mordvinische Frau in Festtracht. Kargaschino. Der Unterschied zwischen dieser Tracht und der alltäglichen tritt in der Kopfbedeckung, m. *prürtšä*, und im Hemde, m. *štšam*, zum Vorschein. Vergleiche mit der ersteren die auf Taf. XXIII. 3. abgebildete Haube, deren Teil a (der Nackenlatz) hier im Nacken hängt; und mit dem letzteren das Hemd der Festtracht, m. *švañä-štšam*, Tafel XXII, das jedoch noch mehr verziert ist.

TAULU XX.

Naisen villaviitta, nimeltä *paiñtka*, harvinaista ja vanhanaikuista kuosia. Lannepoimun l. viitan sakaran nimi on m. *šaram*. Samasta Kargashinosta.

TAFEL XX.

Weiblicher Überrock aus Wollenstoff, *paiñtka* genannt, von seltenem, altertümlichem Schnitt. Die Hüftfalten des Überrockes werden m. *šaram* genannt. Kargaschino.

TAULU XXI.

Naisen arkipaita, samassa myös hameena, m. *štšam*, Kargashinosta. Sen tärkeimmät kirjaompeukset ovat: *nalä*, soikea 8 à 10 neliötuuman laajuinen kappale olkapään takana, kauniisti monivärisillä villa- tahi silkkilangoilla kirjailtu *laftuška* olkapäällä ja *ärdžälä* helmassa. Kainalon alla on punainen pumpulitilkka, m. *išškäl*.

TAFEL XXI.

Weibliches Alltagshemd, das zugleich als Rock, m. *štšam*, dient. Kargaschino. Die wichtigsten Stickereien desselben sind: 1) ein längliches, 8 bis 10 Viertelzoll breites Stück, m. *nalä*, hinter der Schulter; dasselbe ist mit hübschen, bunten Stickereien aus Wolle oder Seide verziert; 2) die Schulterstickerei, m. *laftuška*, und endlich die Saumstickerei, m. *ärdžälä*. Auf der Unterseite des Ärmels ist oben ein roter, baumwollener Lappen, m. *išškäl*, eingnäht.

TAULU XXII.

Vanhanaikuinen morsiuspaita l. -hame, m. *švañä-štšam*, samasta kylästä. Sellainen puettiin muinoin miehelään vietävän tytön päälle. Leveän, pitkin hihaa, m. *ožä*, käyvän kirjaompeuksen nimi on m. *ožä-ki*, s. o. hihatie; kapea hihaompeus on nimeltään *ožä-kvalma* l. *kuvalma*. *Sup-kvalma*’ksi sanotaan jokaista kapeaa, neulottua kirjaompeusta, joka käy pitkin koko vaateen etupuolta ylhäältä alas. Olkapäällä olevaa kirjaompeusta sanotaan *ronga-*

TAFEL XXII.

Altertümliches Brauthemd, das als Rock, m. *švañä-štšam*, dient. Kargaschino. Ein solches Hemd wurde ehemals der Braut angezogen, ehe sie zur Wohnung ihres künftigen Mannes gebracht wurde. Die breite Stickerei, die dem Ärmel, m. *ožä*, entlang läuft, heisst *ožä-ki*, d. h. Ärmelweg; die schmale wiederum *ožä-kvalma* oder *kuvalma*. Eine jede der schmalen Stickereien, die sowohl auf den Vorder- als Hinterbahnen von oben bis nach unten angebracht

kuwalma'ksi. Pitkin helmaa käy leveä *kuwalma-ärdžälä* l. *ärdžälä*.

TAULU XXIII.

1. Päähineen tuki, m. *laštiiik*, tehty pel-larakankaasta ja sen sisälle pannusta päreestä. Sen käytännöstä kts. taulua XVIII. 2.

2. Niskalippu, m. *satylka*, jonka alarauna on koristettu helmillä ja erivärisillä kangaslius-koilla, sidotaan niskaan kaunistukseksi edellisessä numerossa mainitun tuen alapuolelle.

3. Juhlapäähine, m. *prürttsä* (vrt. tau-lua XIX). Kokoonpanon puolesta tämä pää-hine muistuttaa karjalaista harakkaa eli sorok-kaa. Likinnä otsaa oleva etupuolen osa (mus-tan keskiosa), on neliskulmainen, mustaneulok-sinen ja nimeltä m. *prürttsä-koñä*, sekä vastaa harakan otsallista. Lakimus a, joka kuvatussa päähineessä on nostettu ylös, päättyy soikeaan, erivärisellä silkki- tahi toisinaan villalangalla neulottuun kaunistalliseen ompelukseen.

4. Naisen solki, m. *sulgam*. Kargashi-nossa tämä solki oli kokoonpantu useammasta osasta kuin muulla mordvalais-alalla. Soljen pyöreätä osaa, johon palin, m. *šotsks*, on kiinni-tetty, nimitetään *kardšänä*'ksi; pyöriön molem-mat päät laajenevat koimikulmaisiksi lehdiksi. Solkeen on messinkilangoilla ja puuvarvuilla kiin-nitetty erilaisia koristuksia. Ensiksi on useam-pia rivejä erivärisiä helmiä, m. *ožnat*; sitten seuraa rivi messinkisiä pelirahoja. Ylempänä nähdään muutamia nappeja ja pitkin reunoja on kulkusia, m. *pajkr* (pluraalimuoto, sing. *pajjä*) ja simpukankuoria, m. *kumbřä* (pluraalimuoto: *kumbřat*), s. o. käärmeenpää. Tyttöjen soljissa on tavan mukaan ainoastaan kulkusia. Soljesta riippuu päärynauhassa, m. *uskä*, pieni messinki-kampa, m. *šur^{ks}šän*, vanhaa muotoa.

TAULU XXIV.

1. Helminauha, m. *gajtan*.
2. Naisvyö, m. *karks*, kokoonpantu simp-su-koista, napeista ja erivärisistä silkki- ja hopea-langoista.

sind, heisst *sup-kuwalma*. Die Schulterstickerei wird *ronga-kuwalma* genannt. Den Saum ziern eine breite Stickerei, m. *kuwalma-ärdžälä* oder *ärdžälä*.

TAFEL XXIII.

1. Stütze für die Kopfbedeckung, m. *lašt-iiik*, aus mit Leinwand überzogenen Schindeln verfertigt. Über den Gebrauch derselben siehe Tafel XVIII. 2.

2. Nackenlatz, m. *satylka*, dessen unterer Rand mit Perlen und bunten Lappen geschmückt ist; derselbe wird um den Nacken, unterhalb der obenerwähnten Stütze gebunden.

3. Feiertagskopfbedeckung, m. *prürttsä* (Vergleiche Tafel XIX). Ihrer Zusammensetzung nach erinnert diese Kopfbedeckung an die kare-lische Haube (finnisch harakka). Der der Stirn zunächst befindliche Teil des Vorderstückes (die Mitte des Schwarzen) bildet ein mit schwarzen Stickereien verziertes Viereck, m. *prürttsä-koñä* genannt, und entspricht dem Stirnteil der kare-lischen Haube. Der Nackenlatz a, der bei der auf dem Bilde sichtbaren Kopfbedeckung auf-gehoben ist, endigt mit einer länglichen, ge-stickten Borte in hübschem Muster aus Seide, oder bisweilen aus Wolle.

4. Brustspange, m. *sulgam*. Im Dorfe Kargaschino war diese Spange aus einer grö-sseren Anzahl Teile zusammengesetzt, als anders-wo im mordvinischen Gebiete. Der runde Teil der Spange, an dem die Nadel, m. *šotsks*, be-festigt ist, heisst *kardšänä*; die beiden Enden dieses Teiles erweitern sich zu zwei dreieckigen Platten. Vermittels Messingdraht und dünnen Holzreisern sind verschiedene Zierrate an die Spange befestigt; erst mehrere Reihen bunter Perlen, m. *ožnat*, dann eine Reihe messingener Spielmarken; oben sind einige Knöpfe, und am äussersten Rande, um die ganze Spange herum, Schellen, m. *pajkr*, (dieses die Pluralform; Sin-gul. *pajjä*) und Muschelschalen, m. *kumbřä* (die Pluralform wäre *kumbřat*), d. h. Schlangenkopf, befestigt. An den Spangen der Mädchen ist es Sitte nur Schellen zu tragen. An der Spange hängt an einer Perlenschnur, m. *uskä*, ein kleiner altertümlicher, messingener Kamm, m. *šur^{ks}šän*.

TAFEL XXIV.

1. Perlenschnur, m. *gajtan*.
2. Weiblicher Gürtel, m. *karks*, aus Mu-scheln, Knöpfen und bunten Seiden- und Silber-fäden verfertigt.

3. Helminauha, jossa on, paitsi helmiä, kuusi kulkusta ja risti.

4. Päähinelina, m. *rušsä*, 1,4 metr. pitkä ja 40 sentimetr. leveä. Käytetään käännettynä kaksinkerroin pitkittäin, niinkuin kuvastakin näkee. Sidotaan päähinetuella varustetun vaimon pään ympäri; työllä ei ole tätä tukea, vaan liinanpäät riippuvat niskassa, niinkuin kerrottu taulun XVIII. 2 ja 3 johdosta. Punaiset päät ovat erikseen kudotut ja koruompeluksilla kaunistetut. Sen lisäksi on niissä kolme silkkikan-kaan-liuskaa (vihriäistä, punasta ja mustaa) ja viimeksi virkattu reuna.

5. Pohjeliina eli säärys, joka tavan mukaan kierretään säären ympäri niin että kauniimpi pää on näkyvässä edessä. Taulussa XVII kuvattu tyttö ei sattunut olemaan puettuna tämänomaiseen säärykseen, joka lieneekin vanhanaikuista muotia. Kargashinosta.

TAULU XXV.

1 ja 7 olkapääntaustan kuoseja; kts. taul. XXI. Muut juhlapäähineen lakimuksen kuoseja; kts. taul. XXIII. 3 a.

Tekotavaltaan on kuosi 9 verratt. taul. XXXIV. 6.
 ” ” ” 10 ” ” ” 4.
 Kargashinosta.

TAULU XXVI.

1—4 ja 6—10 juhlapäähineen lakimuksen kuoseja.

5 ja 11 paidan olkapääntaustan kuoseja.

Tekotavaltaan on kuosi 1 verratt. taul. XXXV. 4.
 ” ” ” 3 ” ” XXXIV. 5.
 ” ” ” 4 ” ” ” 2.
 ” ” ” 6 ” ” XXXV. 5.
 ” ” ” 8 ” ” XXXIII. 3.
 ” ” ” 9 ” ” XXXV. 6.
 Kargashinosta.

TAULU XXVII.

1—4, 6 ja 8—10 juhlapäähineen lakimuksen kuoseja.

5 olkapään kirjaompeluksen kuosi.

7 paidan olkapääntaustan kuosi.

3. Perlenschnur, an der, ausser den Perlen, sechs Schellen und ein Kreuz hängen.

4. Kopftuch, m. *rušsä*, 1,4 Meter lang und 40 Zentim. breit. Dasselbe wird, wie aus der Abbildung zu ersehen ist, doppelt, der Länge nach gefalten getragen. Bei der Frau wird es um den mit der Stütze versehenen Kopf gebunden, bei dem Mädchen aber fehlt diese Stütze und hängen die Enden des Tuches im Nacken, wie die erwähnten Bilder 2 und 3 auf Tafel XVIII zeigen. Die roten Enden des Tuches sind besonders gewebt und mit Stickereien verziert. Ausserdem haben dieselben drei seidene Stoffstreifen (einen grünen, einen roten und einen schwarzen) und schliesslich unten eine gehäkelte Borte.

5. Wadentuch oder Gamasche. Dieses Tuch wird gewöhnlich derart um das Bein gewickelt, dass das hübschere Ende vorne sichtbar bleibt. Das auf Tafel XVII abgebildete Mädchen trug zufälligerweise nicht solche Gamaschen, die übrigens auch altertümlich sein dürften. Kargaschino.

TAFEL XXV.

1 und 7 Muster auf dem Hemde hinter der Schulter; siehe Taf. XXI. Die übrigen: Muster zum Nackenlatz der Feiertagskopfbedeckung, siehe Taf. XXIII. 3 a.

Vergl. XXV. 9 mit d. techn. Bilde Taf. XXXIV. 6.
 ” ” 10 ” ” ” ” ” 4.
 Kargaschino.

TAFEL XXVI.

1—4 und 6—10 Muster zum Nackenlatz der Feiertagskopfbedeckung.

5 und 11 Muster auf dem Hemde hinter der Schulter.

Vergl. XXVI. 1 mit d. techn. Bilde Taf. XXXV. 4.
 ” ” 3 ” ” ” ” ” XXXIV. 5.
 ” ” 4 ” ” ” ” ” ” 2.
 ” ” 6 ” ” ” ” ” XXXV. 5.
 ” ” 8 ” ” ” ” ” XXXIII. 3.
 ” ” 9 ” ” ” ” ” XXXV. 6.
 Kargaschino.

TAFEL XXVII.

1—4, 6 und 8—10 Muster zum Nackenlatz der Feiertagskopfbedeckung.

5 Schultermuster.

7 Muster auf dem Hemde hinter der Schulter.

Tekotavaltaan on kuosi 6 verratt. taul. XXXV. 2.	Vergl. XXVII. 6 mit d. techn. Bilde Taf. XXXV. 2.
” ” ” 8 ” ” XXXIV. 3.	” ” 8 ” ” ” ” ” XXXIV. 3.
” ” ” 9 ” ” XXXIII. 4.	” ” 9 ” ” ” ” ” XXXIII. 4.
Kargashinosta.	Kargaschino.

TAULU XXVIII.

1—3, 5, 7 ja 10 paidan olkapääntaustan kuoseja.

4, 6 ja 8—9 juhlapäähineen lakimuksen kuoseja.

Tekotavaltaan on kuva 4 verratt. taul. XXXIII. 2.

” ” ” 9 ” ” ” 1.

Kargashinosta.

TAFEL XXVIII.

1—3, 5, 7 und 10 Muster auf dem Hemde hinter der Schulter.

4, 6 und 8—9 Muster zum Nackenlatz der Feiertagskopfbedeckung.

Vgl. XXVIII. 4 mit d. techn. Bilde Taf. XXXIII. 2.

” ” 9 ” ” ” ” ” ” 1.

Kargaschino.

TAULU XXIX.

Paidan olkapääntaustan kuoseja.

Tekotavaltaan on kuosi 4 verrattava taul. XXXIII. 6. Kargashinosta.

TAFEL XXIX.

Muster auf dem Hemde hinter der Schulter.

Vergleiche XXIX. 4 mit dem technischen Bilde Taf. XXXIII. 6. Kargaschino.

TAULU XXX.

Paidan olkapääntaustan kuoseja.

Tekotapa niinkuin taulussa XXXIII—XXXV. Kargashinosta.

TAFEL XXX.

Muster auf dem Hemde hinter der Schulter.

Die Technik wie auf Taf. XXXIII—XXXV. Kargaschino.

TAULU XXXI.

1—2, 6—7 ja 10 paidan olkapääntaustan kuoseja.

3—5 ja 8—9 juhlapäähineen lakimuksen kuoseja.

Tekotavaltaan on kuosi 4 verr. taul. XXXV. 3.

” ” ” 5 ” ” XXXIII. 5.

Kargashinosta.

TAFEL XXXI.

1—2, 6—7 und 10 Muster auf dem Hemde hinter der Schulter.

3—5 und 8—9 Muster zum Nackenlatz der Feiertagskopfbedeckung.

Vergl. XXXI. 4 mit d. techn. Bilde Taf. XXXV. 3.

” ” 5 ” ” ” ” ” XXXIII. 5.

Kargaschino.

TAULU XXXII.

Paidan olkapääntaustan kuoseja.

Tekotavaltaan on kuosi 2 verr. taul. XXXV. 1.

” ” ” 4 ” ” XXXIV. 7.

Kargashinosta.

TAFEL XXXII.

Muster auf dem Hemde hinter der Schulter.

Vergl. XXXII. 1 mit d. techn. Bilde Taf. XXXV. 6.

” ” 4 ” ” ” ” ” XXXIV. 7.

Kargaschino.

TAULU XXXIII.

Tekotapakuvia:

1 verrattava kuosiin XXVIII. 9.

2 ” ” ” 4.

3 ” ” XXVI. 8.

4 ” ” XXVII. 9.

5 ” ” XXXI. 5.

6 ” ” XXIX. 4.

7 ” ” paidassa XXI.

Kargashinosta.

TAFEL XXXIII.

Technische Bilder:

Vergleiche XXXIII. 1 mit XXVIII. 9.

” ” 2 ” ” 4.

” ” 3 ” XXVI. 8.

” ” 4 ” XXVII. 9.

” ” 5 ” XXXI. 5.

” ” 6 ” XXIX. 4.

” ” 7 mit einem Muster des Hemdes XXI. Kargaschino.

TAULU XXXIV.

Tekotapakuvia:

1 verrattava kuosiin a päähineessä XXIII. 3.

2 verrattava kuosiin XXVI. 4.

3 " " XXVII. 8.

4 " " XXV. 10.

5 " " XXVI. 3.

6 " " XXV. 9.

7 " " XXXII. 4.

Kargashinosta.

TAULU XXXV.

Tekotapakuvia:

1 verrattava kuosiin XXXII. 2.

2 " " XXVII. 6.

3 " " XXXI. 4.

4 " " XXVI. 1.

5 " " " 6.

6 " " " 9.

7 " " XXXVI. 3.

Kargashinosta.

TAULU XXXVI.

1. Erään juhlapaidan hihan kuosi.

2. " paidan kauluksen "

3. " morsiuspaidanhihan " ; kts. taul. XXII. Kargashinosta.

TAULU XXXVII.

Paidan olkapäänkuoseja; kts. taul. XXI.
Kargashinosta.

TAULU XXXVIII.

Paidan olkapäänkuoseja; kts. taul. XXI.
Kargashinosta.

TAULU XXXIX.

Tekotapakuvia paidan olkapäänkuoseihin;
kts. taul. XXI. Kargashinosta.

TAULU XL.

1. Erään morsiuspaidan sepaluksen kuosi.

2. " " helman "

Kts. taul. XXII. Kargashinosta.

TAFEL XXXIV.

Technische Bilder:

Vergleiche XXXIV. 1 mit dem Muster des Nackenlatzes a an der Feiertagskopfbedeckung XXIII. 3.

Vergleiche XXXIV. 2 mit XXVI. 4.

" " 3 " XXVII. 8.

" " 4 " XXV. 10.

" " 5 " XXVI. 3.

" " 6 " XXV. 9.

" " 7 " XXXII. 4.

Kargaschino.

TAFEL XXXV.

Technische Bilder:

Vergleiche XXXV. 1 mit XXXII. 2.

" " 2 " XXVII. 6.

" " 3 " XXXI. 4.

" " 4 " XXVI. 1.

" " 5 " " 6.

" " 6 " " 9.

" " 7. " XXXVI. 3.

Kargaschino.

TAFEL XXXVI.

1. Muster zu dem Ärmel eines Feiertagshemdes.

2. " zu der Halsborte eines Hemdes.

3. " zu dem Ärmel des Brauthemdes;
vergl. Taf. XXII. Kargaschino.

TAFEL XXXVII.

Muster auf der Schulter des Hemdes; vergl.
Taf. XXI. Kargaschino.

TAFEL XXXVIII.

Muster auf der Schulter des Hemdes; vergl.
Taf. XXI. Kargaschino.

TAFEL XXXIX.

Technische Bilder zu Schultermustern des
Hemdes; vergl. Taf. XXI. Kargaschino.

TAFEL XL.

1. Muster zu der Halsborte eines Brauthemdes.

2. Muster zu der Borte eines Brauthemdes.
Siehe Taf. XXII. Kargaschino.

TAULU XLI.

1. Erään paidan helman kuosi.
 2. „ morsiuspaidan bihansuun kuosi;
- ks. taul. XXII. Kargashino.

TAULU XLII.

- 1 ja 2 päähinetuki päässä; vrt. taul. XXIII. 1.
 - 3—5. Vaimo juhlapäähineessä.
 - 6—7. „ arkipäähineessä.
- Drakinon kylästä Tambovin lääniä.

TAULU XLIII.

1—2. Juhlapäähine, m. *prápatsa*; senta-
paista nainen kantaa taulussa XLII. 3—5, vaikka
päähineen otsallinen siinä on kellanruskea. Sen
alla päässä on päähineen tuki; ks. taul. XLII.
1—2.

3. Päänauha, jonka tyttö sitoo liinan päälle
päänsä ympäri. Liinan alla ei ole tukea. Vrt.
taulussa XVII.

4. Kaksi helminauhaa.

5. Kaula- ja rintakoriste, jossa valkoisia,
mustia, vihreäisiä ja keltaisia helmiä aistikkaasti
vaihtelee. Tästä riippuu verkko, jossa messinki-
langat (oik. -ketjut) ylhäältä alas ja luvultaan 15
kannattavat pieniä hopearahoja. Näitä yhdis-
tämässä on paikottain valkoisia helminauhoja.
Kaulakoristetta ja tätä verkkoa on eroittamassa
rivi punaisia helmiä. Verkon alareunassa näh-
dään messinkisiä pelirahoja.

6. Tytön palmikosta riippuva koriste, jossa
on simpsukoita, neljä ryhmässä, ja alhaalla tup-
sujen yläpäitten välissä kaksi rombinmuotoista
ja kalterintapaista messinkikoristetta. Vertaa
taul. CXLII. 3.

7 ja 9. Tytön vyössä riippuvia kangas-
tilkkuja, joita on kaunistettu koruompeluksilla,
pitseillä ja silkkinauhoilla. Levein koruompelus,
joka tavataan kahdestikin kuvassa 9, nähdään
selvemmin taulussa LXIX. 1. Itse esine on 90
stm. pitkä ja 13 à 15 stm. leveä, mutta 2-niiti-
nen palttinakangas, josta se on kokoon-kään-
netty, on alkuaan kaksi kertaa leveämpi ja
on päättynyt kumpaisessakin päässä punaisella
kappaleella. Koruompelukset kuin myös nii-
den pitsit ovat näissä liinoissa kahden puolen

TAFEL XLI.

1. Muster zu der Borte eines Hemdes.
2. „ „ „ Ärmelmündung eines
Brauthemdes; siehe Taf. XXII. Kargaschino.

TAFEL XLII.

- 1 und 2 Stütze für die Kopfbedeckung auf
dem Kopfe; vgl. Taf. XXIII. 1.
 - 3—5. Frau mit Feiertagskopfbedeckung.
 - 6—7. „ „ Alltagskopfbedeckung.
- Aus dem Dorfe Drakino im Gouvernement
Tambov.

TAFEL XLIII.

1 und 2. Feiertagskopfbedeckung, m. *prá-
patsa*. Auf Tafel XLII. 3—5 sehen wir eine
ähnliche Kopfbedeckung, obgleich auf derselben
das Muster über der Stirn eine andere Farbe
hat, nämlich bräunlich gelb ist. Darunter ist
eine Stütze für diese Kopfbedeckung angebracht;
siehe Taf. XLII. 1—2.

3. Kopfband, welches das Mädchen um den
Kopf über das Tuch bindet; unter dem letzte-
ren ist keine Stütze. Vgl. Taf. XVII.

4. Zwei Perlenschnüre.

5. Hals- und Brustschmuck, auf dem weis-
se, schwarze, grüne und gelbe Perlen geschmack-
voll mit einander abwechseln. Von demselben
hängt ein Netz herab, das aus 15, mit kleinen,
silbernen Münzen geschmückten Messingdrähten
(eigentl. Ketten) besteht, die ab und zu durch
weisse Perlenschnüre verbunden sind. Dieses
Netz ist vermittle einer Reihe roter Perlen
am Halsschmucke befestigt und schliesst un-
ten mit einer Reihe messingener Spielmarken
ab.

6. Am Zopf des Mädchens hängender
Schmuck, an dem Muscheln, je vier und vier
zusammen, und oberhalb der Troddeln und zwi-
schen diesen zwei rhombenförmige, gitterartige
Zierrate befestigt sind. Vgl. Taf. CXLII. 3.

7 und 9. Vom Gürtel des Mädchens her-
abhängende Stoffstreifen, mit Stickereien, Spitzen
und seidenen Bändern verziert. Die breiteste
Stickerei, die auf Bild 9 doppelt dargestellt ist,
findet sich deutlicher auf Taf. LXIX. 1 abge-
bildet. Der Zeugstreifen, wie er auf dem Bilde
zu sehen ist, hat eine Länge von 90 Zentim.
und eine Breite von 13—15 Zentim., jedoch ist
das Stück Leinwand, das dazu verwendet ist,
ursprünglich zweimal so breit, und schliesst zu
beiden Enden mit einer roten Borte ab. Auch

kangasta aivan samanlaisia. Alkuperäinen kangaskappale 1. tilkku on käännetty kaksinkerroin ja toinen punainen pää kiinnineulottu toisen punaisen pään yläpuolelle. Siten tulevat molemmat ja samanlaisiksi tehdyt päät näkymään toinen toistaan ylempänä. Seurauksena tästä on myös se, että kangas ylhäältä on 4-kertainen, mutta alemman punaisen pään kohdalta vain 2-kertainen.

8. Pronssinen rintasolki, jossa riippuu helmiä ja 11 hopeaista kymmenkopekan kappaletta. Drakinon kylästä Tambovin lääniä.

TAULU XLIV.

Naispaita, samassa hameena, m. *štšam*. Kahdenpuolen helmassa on n. s. *nalü* kirjaus. Drakinosta Tambovin l.

TAULU XLV.

Nalü-kuoseja paidasta. Kts. taul. XLIV. Drakinosta Tambovin l.

TAULU XLVI.

Nalü-kuoseja paidasta. Kts. taul. XLIV. Drakinosta Tambovin l.

TAULU XLVII.

Nalü-kuoseja paidasta. Kts. taul. XLIV. Drakinosta Tambovin l.

TAULU XLVIII.

Nalü-kuoseja paidasta. Drakinosta Tambovin l.

TAULU XLIX.

Nalü-kuoseja paidasta. Drakinosta Tambovin l.

TAULU L.

Tekotapakuva paidan helmassa oleviin *nalü*-y. m. kirjauksiin. Kts. taul. XLIV. *Nalü*'n pääkuosi vrt. taul. XLVI. 7.

die Stickereien, sowie die Spitzen derselben sind auf beiden Seiten des Zeugs einander vollkommen ähnlich. Der ursprüngliche Stoffstreifen ist doppelt gefalten, und die eine rote Borte an die andere oberhalb derselben angenäht. Somit werden die beiden gleich verzierten Enden über einander sichtbar. Eine Folge hiervon ist auch, dass der Stoff oben 4 fach auf einander liegt, an der Stelle der unteren roten, Borte aber nur doppelt ist.

8. Brustschnalle aus Bronze, an der 11 Stück silberne 10 Kopekenstücke befestigt sind. Drakino im Gouvernement Tambov.

TAFEL XLIV.

Hemd, das gleichzeitig als Rock dient, m. *štšam*. Unten am Saum ist zu beiden Seiten eine Stickerei, m. *nalü*, angebracht. Drakino im Gouv. Tambov.

TAFEL XLV.

Muster zur *nalü*-Stickerei eines Hemdes. Siehe Taf. XLIV. Drakino im Gouv. Tambov.

TAFEL XLVI.

Muster zur *nalü*-Stickerei eines Hemdes. Siehe Taf. XLIV. Drakino im Gouv. Tambov.

TAFEL XLVII.

Muster zur *nalü*-Stickerei eines Hemdes. Siehe Taf. XLIV. Drakino im Gouv. Tambov.

TAFEL XLVIII.

Muster zur *nalü*-Stickerei eines Hemdes. Drakino im Gouv. Tambov.

TAFEL XLIX.

Muster zur *nalü*-Stickerei eines Hemdes. Drakino im Gouv. Tambov.

TAFEL L.

Technisches Bild zur Bortenstickerei eines Hemdes; Hauptmuster zur *nalü*-Stickerei vergl. Taf. XLVI. 7.

TAULU LI.

Tekotapakuvia paidan helmakirjauksiin.
 1. *Nalä'n* pääkuosiin vrt. taul. XLVI. 2.
 2. " " " " XLVIII. 1.

TAULU LII.

Kuoseja paidasta. Kts. kuvia tauluissa
 XXI, XXII ja XLIV. Kargashinosta ja Draki-
 nosta Tamb. l.

TAULU LIII.

Kuoseja paidasta. Kts. taul. XXI, XXII ja
 XLIV. Kargashinosta ja Drakinosta.

TAULU LIV.

Kuoseja paidasta. Kts. taul. XXI, XXII ja
 XLIV. Kargashinosta ja Drakinosta.

TAULU LV.

Kuoseja paidasta. Kts. taul. XXI, XXII ja
 XLIV. Kargashinosta ja Drakinosta.

TAULU LVI.

Kuoseja paidasta. Kts. taul. XXI, XXII ja
 XLIV. Kargashinosta ja Drakinosta.

TAULU LVII.

Kuoseja paidasta. Kts. taul. XXI ja XXII.
 Kargashinosta.

TAULU LVIII.

Kuoseja paidasta. Kts. taul. XXI ja XXII.
 Kargashinosta.

TAULU LIX.

Kuoseja paidasta. Kts. taul. XXI. Kar-
 gashinosta.

TAULU LX.

Kuoseja paidan olkapäästä. Kts. taul. XLIV.
 Drakinosta.

TAFEL LI.

Technische Bilder zur Bortenstickerei eines
 Hemdes.

1. Hauptmuster der *nal'ä*-Stickerei vgl. mit
 Taf. XLVI. 2.
2. Hauptmuster der *nal'ä*-Stickerei vgl. mit
 Taf. XLVIII. 1.

TAFEL LII.

Muster auf dem Hemde. Siehe Taf. XXI,
 XXII und XLIV. Kargaschino und Drakino im
 Gouv. Tambov.

TAFEL LIII.

Muster auf dem Hemde. Siehe Taf. XXI,
 XXII und XLIV. Kargaschino und Drakino.

TAFEL LIV.

Muster auf dem Hemde. Siehe Taf. XXI,
 XXII und XLIV. Kargaschino und Drakino.

TAFEL LV.

Muster auf dem Hemde. Siehe Taf. XXI,
 XXII und XLIV. Kargaschino und Drakino.

TAFEL LVI.

Muster auf dem Hemde. Siehe Taf. XXI,
 XXII und XLIV. Kargaschino und Drakino.

TAFEL LVII.

Muster auf dem Hemde. Siehe Taf. XXI
 und XXII. Kargaschino.

TAFEL LVIII.

Muster auf dem Hemde. Siehe Taf. XXI
 und XXII. Kargaschino.

TAFEL LIX.

Muster auf dem Hemde. Siehe Taf. XXI.
 Kargaschino.

TAFEL LX.

Muster auf der Schulter des Hemdes. Siehe
 Taf. XLIV. Drakino.

TAULU LXI.

Kuosi paidan olkapäästä. Kts. taul. XLIV.
Drakinosta.

TAFEL LXI.

Muster auf der Schulter des Hemdes. Siehe
Taf. XLIV. Drakino.

TAULU LXII.

Kuosi paidan olkapäästä. Kts. taul. XLIV.
Drakinosta.

TAFEL LXII.

Muster auf der Schulter des Hemdes. Siehe
Taf. XLIV. Drakino.

TAULU LXIII.

Kuosi paidan olkapäästä. Kts. taul. XLIV.
Drakinosta.

TAFEL LXIII.

Muster auf der Schulter des Hemdes. Siehe
Taf. XLIV. Drakino.

TAULU LXIV.

Kuosi paidan olkapäästä. Kts. taul. XLIV.
Drakinosta.

TAFEL LXIV.

Muster auf der Schulter des Hemdes. Siehe
Taf. XLIV. Drakino.

TAULU LXV.

Kuosi paidan olkapäästä. Kts. taul. XLIV.
Drakinosta.

TAFEL LXV.

Muster auf der Schulter des Hemdes. Siehe
Taf. XLIV. Drakino.

TAULU LXVI.

1—3. Juhlapäähineen otsakuoseja. Kts.
taul. XIX ja XXIII. 3.
4. Kuosi morsiuspaidan olkapäästä. Kts.
taul. XXII. Kargashinosta.

TAFEL LXVI.

1—3. Muster auf dem Stirnstück der Feiertags-
kopfbedeckung. Siehe Taf. XIX und XXIII. 3.
4. Muster auf der Schulter des Braut-
hemdes. Siehe Taf. XXII. Kargaschino.

TAULU LXVII.

1—2. Juhlapäähineen otsakuoseja. Kts.
taul. XIX, XXIII. 3 ja XLIII. 1.
3. Kuosi juhlapaidan olkapäästä. Vrt. taul.
XXII.
1 ja 3 Kargashinosta. 2 Drakinosta.

TAFEL LXVII.

1 und 2. Muster auf dem Stirnstück der Feier-
tagskopfbedeckung. Siehe Taf. XIX, XXIII. 3
und XLIII. 1.
3. Muster auf der Schulter eines Feier-
tagshemdes. Vergl. Taf. XXII.
1 und 3 Kargaschino. 2 Drakino.

TAULU LXVIII.

Päähineliinan kuoseja. Kts. taul. XXIV. 4.
Kargashinosta.

TAFEL LXVIII.

Muster zu Kopftüchern. Siehe Taf. XXIV.
4. Kargaschino.

TAULU LXIX.

Reikäneulousskuoseja:
1 ja 2 tytön vyössä riippuvista kangastil-
kuista. Kts. taul. XLIII. 7 ja 9. Drakinosta.
3 ja 4 päähineliinoista. Kts. taul. XXIV. 4.
Kargashinosta.

TAFEL LXIX.

Muster der Hohlnaht-Stickereien:
1 und 2 zu den vom Gürtel des Mädchens
herabhängenden Zierstreifen aus Zeug. Siehe
Taf. XLIII. 7 und 9. Drakino.
3 und 4 zu Kopftüchern. Siehe Taf. XXIV.
4. Kargaschino.

TAULU LXX.

- 1 ja 2. Päähine, m. *soróka*.
 3. Helminen kaulanauha.
 4. Vyö, m. *karks*, palmikoidusta naubasta, johon on kiinnitetty 3-osastoinen koristus helmistä, valkoisista napeista, tupsuista ja kahdesta pelirahasta.

1, 2 ja 4 Alomajevon kylästä Nizhnij-Novgorodin lääniä.

3. Velikij-Vragin kylästä samaa lääniä.

TAULU LXXI.

Paita, m. *pokaj*, samasta Alomajevosta.

TAULU LXXII.

- 1 ja 2. Paita, m. *pokaj*.
 3. Messinkilankainen rintasolki, m. *sulgam*, johon on kiinnitetty helmiä, messinkiketjuja, napeja ja simpukoita. Alomajevosta.

TAULU LXXIII.

Kuoseja paidasta taulussa LXXI:

- 1 helmasta etupuolelta, 2 vähän ylempänä, 3 olkapäästä, 4 rinnansepaluksesta, 5 hihansuusta, 6 hihasta, 7 olantaustasta ja 8 rinnalta.

TAULU LXXIV.

Tekotapakuvia:

1 päähineen otsakuoseihin taulussa LXX. 1.

2—8 paidankuoseihin taulussa LXXIII.

TAULU LXXV.

Kuoseja paidan helmasta taulussa LXXI. 2.

TAULU LXXVI.

Tekotapakuvia:

1 kuosiin rinnan sepaluksen alla paidassa taul. LXXII. 1.

2 kuosiin helmasta sepaluksen alla samassa paidassa.

3 kuosiin erään päähineen lakimuksesta; keskiosaa vrt. taul. LXXIX. 2.

TAFEL LXX.

- 1 und 2. Kopfbedeckung, m. *soróka*.
 3. Halsschmuck aus Perlen.
 4. Gürtel, m. *karks*, aus geflochtenen Bändern, an die ein aus drei Teilen bestehender, aus Perlen, weissen Knöpfen, Troddeln und zwei Spielmarken verfertigter Schmuck befestigt ist.

1, 2 und 4 aus dem Dorfe Alomajevo im Gouvernement Nizhnij-Novgorod.

3 aus dem Dorf Velikij-Wrag desselben Gouvernements.

TAFEL LXXI.

Hemd, m. *pokaj*. Alomajevo.

TAFEL LXXII.

- 1 und 2. Hemd, m. *pokaj*.
 3. Brustspange, m. *sulgam*, aus Messingdraht, an der Perlen, messingene Ketten, Knöpfe und Muscheln hängen. Alomajevo.

TAFEL LXXIII.

Muster zu dem Hemde Taf. LXXI:

- 1 zu der Borte der Vorderbahn, 2 zu der Stickerei oberhalb derselben, 3 auf der Schulter, 4 zum Schlitz, 5 zur Ärmelmündung, 6 zum Ärmel, 7 hinter der Schulter und 8 auf der Brust.

TAFEL LXXIV.

Technische Bilder:

1 zu den Mustern auf dem Stirnstück der Kopfbedeckung Taf. LXX. 1.

2—8 zu den Hemdmustern Taf. LXXIII.

TAFEL LXXV.

Muster zu der Borte des Hemdes Taf. LXXI. 2.

TAFEL LXXVI.

Technische Bilder:

1 zu dem Muster unter dem Schlitz des Hemdes Taf. LXXII. 1.

2 zu dem Muster der Saumborte desselben Hemdes.

3 zu dem Muster des Nackenlatzes einer Kopfbedeckung; das mittlere Muster vergl. Taf. LXXIX. 2.

TAULU LXXVII.

- 1 ja 2. Päähine, m. *klab'ik*.
 3. Korvarengas, m. *pilokš*, messinkilangasta, helmistä ja rautanapeista.
 Kakinon kylästä Nizhnij-Novgorodin lääninä.

TAULU LXXVIII.

Päähineen kuoseja:

- 1, 3 ja 7 lakimuksesta.
 2, 4—6 ja 8 otsapuolelta.

- 1 vrt. taul. LXXXI. 3.
 2 " " " 4.
 4 " " LXXX. 5.
 7 " " " 3.
 8 " " " 4. Kakinosta.

TAULU LXXIX.

Päähineen kuoseja. Kaikki lakimuksesta, paitsi 3, joka on otsapuolelta.

- 1 vrt. taul. LXXX. 9.
 2 " " LXXVI. 3.
 4 " " LXXXI. 2.
 5 " " " 5.
 7 " " LXXX. 2. Kakinosta.

TAULU LXXX.

Tekotapakuvia päähineen kuoseihin:

- 1—3, 6 ja 9 lakimuksesta, 4, 5, 7 ja 8 otsapuolelta.
 2 vrt. taul. LXXIX. 7.
 3 " " LXXVIII. 7.
 4 " " " 8.
 5 otsallisesta taul. LXXVII; yksi osa vrt. taul. LXXVIII. 4.
 9 vrt. taul. LXXIX. 1. Kakinosta.

TAULU LXXXI.

Tekotapakuvia päähineen kuoseihin:

- 1 ja 6 otsallisesta; muut lakimuksesta.
 2 vrt. taul. LXXIX. 4.
 3 " " LXXVIII. 1.
 4 " " " 3.
 5 " " LXXIX. 5. Kakinosta.

TAFEL LXXVII.

- 1 und 2. Kopfbedeckung, m. *klab'ik*.
 3. Ohrgehänge, m. *pilokš*, aus Messingdraht, Perlen und eisernen Knöpfen.
 Aus dem Dorfe Kakino im Gouvernement Nizhnij-Novgorod.

TAFEL LXXVIII.

Muster der Kopfbedeckung:

- 1, 3 und 7. Muster zum Nackenlatz.
 2, 4—6 und 8. Muster auf der Seite über der Stirn.

- 1 vergl. Taf. LXXXI. 3.
 3 " " " 4.
 4 " " LXXX. 5.
 7 " " " 3.
 8 " " " 4. Kakino.

TAFEL LXXIX.

Muster der Kopfbedeckung. Sämmtliche zum Nackenlatz, ausser 3, das auf der Seite über der Stirn angebracht wird.

- 1 vergl. Taf. LXXX. 9.
 2 " " LXXVI. 3.
 4 " " LXXXI. 2.
 5 " " " 5.
 7 " " LXXX. 2. Kakino.

TAFEL LXXX.

Technische Bilder zu Mustern der Kopfbedeckung:

- 1—3, 6 und 9 zum Nackenlatz, 4, 5, 7 und 8 zur Stickerei auf der Seite über der Stirn.
 2 vergl. Taf. LXXIX. 7.
 3 " " LXXVIII. 7.
 4 " " " 8.
 5 auf der Stirn Taf. LXXVII; einen Teil vergl. Taf. LXXVIII. 4.
 9 vergl. Taf. LXXIX. 1. Kakino.

TAFEL LXXXI.

Technische Bilder zu Mustern der Kopfbedeckung:

- 1 und 6 auf der Stirn; die übrigen zum Nackenlatz.
 2 vergl. Taf. LXXIX. 4.
 3 " " LXXVIII. 1.
 4 " " " 3.
 5 " " LXXIX. 5.

TAULU LXXXII.

„Karatai-mordvalainen“ tyttö juhlapuvussa Mensitovan kylästä Kazanin lääniä. Tytöllä on päässä kankainen seppeli, joka otsapuolella on vähän koruomeltu. Niskassa riippuvat päät päättyvät pitseihin. Yllä on liinaviitta: esiliina on kattunista ja uudenaikainen: sen nauhoista riippuu seljässä messinkinen kampa ja pieni solki ketjuineen ja pelirahoineen. Jalassa nahkaiset kengät. „Karatai-mordvalaiset“ puhuvat tatarin kieltä.

TAULU LXXXIII.

„Karatai-mordvalainen“ vaimo samasta kylästä. Päässä sorokka, *soroka*, pitkine ja leveine lakimukseineen: jalassa niinikengät.

TAULU LXXXIV.

Kaksi päähinettä, m. *pango*.
 1—2 Boldovon kylästä Pensan lääniä.
 3—4 Suzgarjen „ „ „
 1:sen otsallisesta kts. kuosikuvaa XCIV. 8.
 2:sen lakimuksesta „ „ „ 6.
 3:nnen otsallisesta „ „ XCV. 4
 ja tekotapakuv. CV. 6.
 4:nnen lakimuksesta kts. kuosikuv. XCV. 1.

TAULU LXXXV.

Kaksi päähinettä:
 1—2, m. *soroka*, Pitshurin kylästä Pensan l.
 3—4, m. *pango*, Kozlovkan „ „ „
 1:sen otsallisesta kts. kuosik. XCVII. 5.
 2:sen lakimuksesta „ „ CI. 5.
 3:nnen otsallisesta „ „ XCVII. 1.
 4:nnen lakimuksesta „ „ XCVI. 10.
 „ lakimuksen yläpuolesta kts. kuosik.
 CIX. 3.

TAFEL LXXXII.

„Karatai-mordvinisches“ Mädchen in Festtracht aus dem Dorf Mensitova im Gouvernement Kazan. Das Mädchen trägt auf dem Kopfe einen Kranz aus Zeug, der vorn über der Stirn mit einigen Stickereien verziert ist. Die im Nacken hängenden Enden schliessen mit einer Spitze ab. Sie hat einen leinenen Überrock und eine Schürze aus bedrucktem Kattun an; die letztere, die erst in neuerer Zeit gebräuchlich geworden, trägt in den auf dem Rücken gebundenen Enden einen messingenen Kamm und eine kleine, mit Ketten und Spielmarken geschmückte Schnalle. An den Füßen Schuhe aus Leder. Die Sprache der „Karatai-Mordvinen“ ist Tatarisch.

TAFEL LXXXIII.

„Karatai-mordvinische“ Frau aus dem Dorfe Mensitova. Sie trägt auf dem Kopfe eine Art von Haube, *soroka*, mit einem langen und breiten Nackenlatz: an den Füßen Schuhe aus Bast.

TAFEL LXXXIV.

Zwei Kopfbedeckungen, m. *pango*.
 1 und 2 aus dem Dorf Boldovo im Gouvernement Pensa.
 3 und 4 aus dem Dorf Suzgarje desselben Gouvernements.
 Vergleiche die Stirnstickerei von 1 mit dem Muster Taf. XCIV. 8.
 Zu dem Nackenlatz 2 siehe das Muster Taf. XCIV. 6.
 Zu der Stirnstickerei 3 siehe das Muster Taf. XCV. 4 und das technische Bild Taf. CV. 6.
 Zu dem Nackenlatz 4 siehe das Muster Taf. XCV. 1.

TAFEL LXXXV.

Zwei Kopfbedeckungen:
 1 und 2, m. *soroka*, aus dem Dorf Pitschuri im Gouv. Pensa.
 3 und 4, m. *pango*, aus dem Dorf Kozlovka im Gouv. Tambor.
 Zu der Stirnstickerei 1 siehe das Muster Taf. XCVII. 5.
 Zu dem Nackenlatz 2 siehe das Muster Taf. CI. 5.
 Zu der Stirnstickerei 5 siehe das Muster Taf. XCVII. 1.
 Zu dem Nackenlatz 4 siehe das Muster Taf. XCVI. 10.
 Zur oberen Hälfte des Nackenlatzes 4 siehe das Muster Taf. CIX. 3.

TAULU LXXXVI.

Kaksi päähinettä, m. *soroka*, Pitshurista Pensan lääniä.

- 1:sen otsallisesta kts. kuosikuv. XCIV 2.
 2:sen lakimuksesta „ „ CII. 8.
 3:nen otsallisesta „ „ XCIV. 12.
 4:nen lakimuksesta „ „ „ 11.

Munten näissä päähineissä on silkkinauhoja, pitsejä, nappeja, simpsukoita, ketjuja ja villalanka-tupsuja.

TAULU LXXXVII.

Paita Drakinon kylästä Pensan l.

- Sepaluksesta kts. kuosik. XCVI. 6.
 Olkapäästä „ „ XCIX. 1 ja CII. 10.
 Olkapään etupuolesta (1) kts. kuosik. XCVIII. 6.
 „ taustasta (2) „ „ C. 9.
 Hihansuusta kts. kuosik. XCIX. 6.
 Helmasta „ „ CX. 2.
 Helman etupuolesta (1) kts. kuosik. XCIII. 7 ja XCVI. 14.
 Helman takapuolesta (2) „ „ C. 2.

TAULU LXXXVIII.

1. Helminen rintakoriste Drakinon kylästä Pensan lääniä.
 2. Helminen rintanauha Atshurevon kylästä Tambovin lääniä.
 3. Helminen rintasolki Suzgarjen kylästä Pensan lääniä.
- Näissä koristeissa on, paitsi helmiä, messinkisiä ketjuja, nappeja ja pelirahoja.

TAULU LXXXIX.

Paita Temnikovin seuduilta Tambovin l.

- Sepaluksesta kts. kuosikuvaa XCVI. 1.
 Olkapäästä kts. kuosikuvaa XCIX. 8.

TAFEL LXXXVI.

Zwei Kopfbedeckungen, m. *soroka*, aus Pitshuri im Gouvernement Pensa.

- Zu der Stirnstickerei 1 siehe das Muster Taf. XCIV. 2.
 Zu dem Nackenlatz 2 siehe das Muster Taf. CII. 8.
 Zu der Stirnstickerei 3 siehe das Muster Taf. XCIV. 12.
 Zu dem Nackenlatz 4 siehe das Muster Taf. XCIV. 11.

Diese Kopfbedeckungen sind mit seidenen Bändern, Spitzen, Knöpfen, Muscheln, Ketten und wollenen Quasten geschmückt.

TAFEL LXXXVII.

Hemd aus dem Dorfe Drakino im Gouvernement Pensa.

- Zur Schlitzenstickerei siehe das Muster Taf. XCVI. 6.
 Zur Schulterstickerei siehe das Muster Taf. XCIX. 1 und CII. 10.
 Zur Schulterstickerei vorne (1) siehe das Muster Taf. XCVIII. 6.
 Zur Schulterstickerei hinten (2) siehe das Muster Taf. C. 9.
 Zur Ärmelmündung siehe das Muster Taf. XCIX. 6.
 Zur Borte siehe das Muster Taf. CX. 2.
 Zur vorderen Borte (1) siehe das Muster Taf. XCIII. 7 und XCVI. 14.
 Zur hinteren Borte (2) siehe das Muster Taf. C. 2.

TAFEL LXXXVIII.

1. Brustesmuck aus Perlen. Drakino, Gouv. Pensa.
 2. Brustband aus Perlen aus dem Dorfe Atschurevo im Gouvernement Pensa.
 3. Brustspange aus Perlen aus dem Dorfe Suzgarje im Gouvernement Pensa.
- Diese Schmuckgegenstände sind nicht nur mit Perlen, sondern auch mit messingenen Ketten, Knöpfen und Spielmarken verziert.

TAFEL LXXXIX.

Hemd aus der Umgegend von Temnikov im Gouvernement Tambov.

- Zur Schlitzenstickerei siehe das Muster Taf. XCVI. 1.
 Zur Schulterstickerei siehe das Muster Taf. XCIX. 8.

Olkapään etupuolesta (1) kts. kuosik. CVI.	4.	Zur Schulterstickerei vorne (1) siehe das Muster CVI. 4.
„ taustasta (2) „ „ „	6.	Zur Schulterstickerei hinten (2) siehe das Muster Taf. CVI. 6.
Hihansuusta „ „ CII.	3	Zur Ärmelmündung siehe das Muster Taf. CII. 3.
Helmasta „ „ CVIII.	3.	Zur Borte siehe das Muster Taf. CVIII. 3.
Helman etupuolesta (1) „ „ XCIX.	4	Zur vorderen Borte (1) siehe das Muster Taf. XCIX. 4 und CII. 9.
ja CII. 9.		
Helman takapuolesta (2) „ „ XCIII.	6.	Zur hinteren Borte (2) siehe das Muster Taf. XCIII. 6.
Ompeluksista pitkin paitaa „ „ CVII.	2	Zur Stickerei längs des Hemdes siehe das Muster CVII. 2 und 7.
ja 7.		
Ompeluksista pitkin hihaa vrt. „ „ XCIV.	5	Zur Stickerei längs des Ärmels vergl. das Muster XCIV. 5 und 9.
ja 9.		

TAULU XC.

1. Helminen kaulanauha, jossa riippuu messinkisiä pelirahoja.

2. Helminen rintakoriste, jonka etupuolella riippuu ketjuissa pelirahoja ja kulkusia. Keskellä on solki. m. *sulgam*; vrt. taul. XXIII. 4.

3. Sama koriste selkäpuolelta. Keskellä on simpunkoita ja messinkisiä nappeja.

4. Helminen ja pähkinäinen kaulanauha.

5. Rintakoriste, jossa on helmiä, pieniä hopearahoja y. m.

6. Esiliina.

7. Pääliina.

Temnikovin seuduilta.

TAULU XCI.

Morsiusvaunujen linapeitteen, m. *ääl'tärda*, kuoseja Boldovon kylästä Pensan lääninä. Peite on 3,7 metr. pitkä, 1,3 metr. leveä ja kaunistettu 13 neulotulla tähdellä.

Tekotapa sama kuin taulussa CIII. 1, 4—6 y. m.

TAFEL XC.

1. Perlenschnur, an der messingene Spielmarken befestigt sind.

2. Brustschmuck aus Perlen, vorne mit an Ketten hängenden Spielmarken und Schellen geschmückt. In der Mitte eine Spange, *sulgam*; vergl. Taf. XXIII. 4.

3. Rückenseite desselben Schmuckes. In der Mitte Muscheln und Knöpfe aus Messing.

4. Halsschnur aus Perlen und Nüssen.

5. Brustschmuck aus Perlen, kleinen Silbermünzen, Knöpfen u. s. w.

6. Schürze.

7. Kopftuch.

Aus der Umgegend Temnikovs.

TAFEL XCI.

Muster auf der Leinendecke des Brautwagens, m. *ääl'tärda*, aus dem Dorfe Boldovo im Gouvernement Pensa. Die Decke ist 3,7 Metr. lang, 1,3 Metr. breit und mit 13 gestickten Sternen verziert.

Die Technik wie in den Bildern Taf. CIII. 1 4—6 u. a.

TAULU XCII.

Kuoseja samasta peitteestä.

TAULU XCIII.

Kuoseja:

- 1 ja 4 päähineestä. Kozlovkasta Tambovin lääniä.
 2 paidasta. Drakinosta Pensan l.
 3 „ Pitshurista „ „
 5 „ Staraja Pitshmorgasta Tambovin lääniä.
 6 paidan helmasta taul. LXXXIX. 2; kts. tekotapakuvaa CVI. 1.
 7 paidan helmasta taul. LXXXVII. 1.

TAULU XCIV.

Kuoseja:

- 1 päähineestä. Suzgarjesta Pensan l.
 2 „ taul. LXXXVI. 1. Pitshurista Pensan l.
 3 päähineestä. Boldovosta Pensan l.
 4 „ Kozlovkasta Tambovin l.
 5 paidasta. Drakinosta Pensan l.; kts. tekotapakuv. CV. 3.
 6 päähineestä taul. LXXXIV. 2; kts. tekotapakuv. CV. 7.
 7 päähineestä. Boldovosta Pensan l.
 8 „ taul. LXXXIV. 1.
 9 paidasta. Atshurista Tambovin l.; kts. ekotapakuvaa CV. 1.
 10 päähineestä. Kozlovkasta Tambovin l.
 11 „ taul. LXXXVI. 4.
 12 „ „ „ 3.

TAULU XCV.

Kuoseja:

- 1 päähineestä taul. LXXXIV. 4; kts. tekotapakuvaa CV. 2.
 2 päähineestä. Kozlovkasta Tambovin lääniä.
 3 paidasta. Pitshurista Pensan l.
 4 päähineestä taul. LXXXIV. 3.
 5 paidasta. Staraja Pitshmorgasta Tambovin l.
 6 ja 7 päähineestä. Kozlovkasta Tambovin lääniä.
 8 paidasta. Staraja Pitshmorgasta Tambovin lääniä.

TAFEL XCII.

Muster auf derselben Leinendecke.

TAFEL XCIII.

Muster:

- 1 und 4 auf der Kopfbedeckung. Kozlovka, Gouv. Tambov.
 2 auf dem Hemd. Drakino, Gouv. Pensa.
 3 „ „ „ Pitshuri, „ „
 5 „ „ „ Staraja Pitshmorga, Gouv. Tambov.
 6. Zur Borte des Hemdes Taf. LXXXIX. 2; vergl. das technische Bild Taf. CVI. 1.
 7. Zur Borte des Hemdes Taf. LXXXVII. 1.

TAFEL XCIV.

Muster:

- 1 auf der Kopfbedeckung. Suzgarje, Gouv. Pensa.
 2 auf der Kopfbedeckung LXXXVI. 1. Pitshuri, Gouv. Pensa.
 3 auf der Kopfbedeckung. Boldovo, Gouv. Pensa.
 4 auf der Kopfbedeckung. Kozlovka, Gouv. Tambov.
 5 auf dem Hemd. Drakino, Gouv. Pensa: siehe das technische Bild Taf. CV. 3.
 6 auf der Kopfbedeckung Taf. LXXXIV. 2; siehe das technische Bild Taf. CV. 7.
 7 auf der Kopfbedeckung. Boldovo, Gouv. Pensa.
 8 auf der Kopfbedeckung Taf. LXXXIV. 1.
 9 „ dem Hemd. Atshuri, Gouv. Tambov, siehe das technische Bild Taf. CV. 1.
 10 auf der Kopfbedeckung. Kozlovka, Gouv. Tambov.
 11 auf der Kopfbedeckung Taf. LXXXVI. 4.
 12 „ „ „ „ „ 3.

TAFEL XCV.

Muster:

- 1 auf der Kopfbedeckung Taf. LXXXIV. 4; siehe das technische Bild Taf. CV. 2.
 2 auf der Kopfbedeckung. Kozlovka, Gouv. Tambov.
 3 auf dem Hemde. Pitshuri, Gouv. Pensa.
 4 auf der Kopfbedeckung Taf. LXXXIV. 3.
 5 auf dem Hemde. Staraja Pitshmorga, Gouv. Tambov.
 6 und 7 auf der Kopfbedeckung. Kozlovka, Gouv. Tambov.
 8 auf dem Hemde. Staraja Pitshmorga, Gouv. Tambov.

TAULU XCVI.

- Kuoseja:
 1 paidan taul. LXXXIX. 1 sepaluksesta.
 2 ja 3 paidasta. Pitshurista Pensan lääniä.
 4 „ Drakinosta „ „
 5 „ „ „ „;
 kts. tekotapakuvaa CIII. 6.
 6 paidan taul. LXXXVII. 1 sepaluksesta;
 kts. tekotapakuv. CIX. 5.
 7 paidasta. Atshurevosta Tambovin l.
 8 „ Pitshurista Pensan l.; kts. te-
 kotapakuv. CIII. 5.
 9 paidasta. Pitshurista Pensan l.
 10 päähineestä: vrt. taul. LXXXV. 4. Koz-
 lovka Tambovin l.
 11 paidasta. Boldovosta Pensan l.
 12 „ Pitshurista „ „
 13 „ Atshurevosta Tambovin l.
 14 paidan taul. LXXXVII. 1 helman etu-
 puolelta.

TAULU XCVII.

- Kuoseja:
 1 päähineestä taul. LXXXV. 3; kts. teko-
 tapak. CIV. 6.
 2 paidasta. Staraja Pitsmorgasta Tambo-
 vin lääniä.
 3 päähineestä. Boldovosta Pensan l.; kts.
 tekotapakuv. CIV. 1.
 4 paidasta. Staraja Pitsmorgasta Tambo-
 vin l.
 5 päähineestä taul. LXXXV. 1.
 6 paidasta. Staraja Pitsmorgasta Tambo-
 vin lääniä.

TAULU XCVIII.

- Kuoseja:
 1 ja 2 paidasta. Pitshurista Pensan l.
 3 „ Drakinosta „ „
 4 „ Boldovosta „ „
 5 „ Drakinosta „ „
 6 paidan taul. LXXXVII. 1 rinualta.
 7 paidasta. Atshurevo, Tambovin l.
 8 „ Pithurista Pensan l.
 9 „ Atshurevosta Tambovin l.

TAFEL XCVI.

- Muster:
 1 zum Schlitz des Hemdes Taf. LXXXIX. 1.
 2 und 3 auf dem Hemde. Pitschuri, Gouv.
 Pensa.
 4 auf dem Hemde. Drakino, Gouv. Pensa.
 5 „ „ „ „ „ „;
 siehe das technische Bild Taf. CIII. 6.
 6 zum Schlitz des Hemdes Taf. LXXXCII.
 1; siehe das technische Bild Taf. CIX. 5.
 7 auf dem Hemde. Atschurevo, Gouv.
 Tambov.
 8 auf dem Hemde. Pitschuri, Gouv. Pensa;
 siehe das technische Bild Taf. CIII. 5.
 9 auf dem Hemde. Pitschuri, Gouv. Pensa.
 10 auf der Kopfbedeckung; vgl. Taf. LXXXV.
 4. Kozlovka, Gouv. Tambov.
 11 auf dem Hemde. Boldovo, Gouv. Pensa.
 12 „ „ „ Pitschuri, „ „
 13 „ „ „ Atschurevo, Gouv.
 Tambov.
 14 zur vorderen Borte des Hemdes Taf.
 LXXXVII. 1.

TAFEL XCVII.

- Muster:
 1 auf der Kopfbedeckung Taf. LXXXV. 3;
 siehe das technische Bild Taf. CIV. 6.
 2 auf dem Hemde. Staraja Pitschmorga,
 Gouv. Tambov.
 3 auf der Kopfbedeckung. Boldovo, Gouv.
 Pensa: siehe das technische Bild Taf. CIV. 1.
 4 auf dem Hemde. Staraja Pitschmorga,
 Gouv. Tambov.
 5 auf der Kopfbedeckung Taf. LXXXV. 1.
 6 auf dem Hemde. Staraja Pitschmorga,
 Gouv. Tambov.

TAFEL XCVIII.

- Muster:
 1 und 2 auf dem Hemde. Pitschuri, Gouv.
 Pensa.
 3 auf dem Hemde. Drakino, Gouv. Pensa.
 4 „ „ „ Boldovo, „ „
 5 „ „ „ Drakino, „ „
 6 „ „ Bruststück des Hemdes Taf.
 LXXXVII. 1.
 7 auf dem Hemde. Atschurevo, Gouv.
 Tambov.
 8 auf dem Hemde. Pitschuri, Gouv. Pensa.
 9 „ „ „ Atschurevo, Gouv. Tam-
 bov.

TAULU XCIX.

- Kuoseja:
 1 paidan taul. LXXXVII olkapäästä.
 2 paidasta. Drakinosta Pensan l.
 3 „ Atshurevosta Tambovin l.
 4 paidan taul. LXXXIX. 1 helman etupuolelta.
 5 paidasta. Boldovosta Pensan l.
 6 paidan taul. LXXXVII hihansuusta.
 7 paidasta. Pitshurista Pensan l.; kts. tekotapakuv. CIV. 2.
 8 paidan taul. LXXXIX olkapäästä.

TAFEL XCIX.

- Muster:
 1 auf der Schulter des Hemdes Taf. LXXXVII.
 2 „ dem Hemde. Drakino, Gouv. Pensa.
 3 „ „ „ Atschurevo, „ Tambov.
 4 zur vorderen Borte des Hemdes Taf. LXXXIX. 1.
 5 auf dem Hemde. Boldovo, Gouv. Pensa.
 6 zur Ärmelmündung des Hemdes Taf. LXXXVII.
 7 auf dem Hemde. Pitschuri, Gouv. Pensa; siehe das technische Bild CIV. 2.
 8 auf der Schulter des Hemdes Taf. LXXXIX.

TAULU C.

- Kuoseja:
 1 paidasta. Drakinosta Pensan l.
 2 paidan taul. LXXXVII. 2 helman takapuolelta; kts. tekotapakuv. CV. 4.
 3 paidasta. Boldovosta Pensan l.
 4 ja 5 paidasta. Pitshurista Pensan l.
 6 „ „ Boldovosta „ „
 7 ja 8 „ „ Pitshurista „ „
 9 paidan taul. LXXXVII. 2 olkapääntaustasta; kts. tekotapakuv. CV. 5.

TAFEL C.

- Muster:
 1 auf dem Hemde. Drakino, Gouv. Pensa.
 2 zur hinteren Borte des Hemdes Taf. LXXXVII. 2; siehe das technische Bild Taf. CV. 4.
 3 auf dem Hemde. Boldovo, Gouv. Pensa.
 4 und 5 auf dem Hemde. Pitschuri, Gouv. Pensa.
 6 auf dem Hemde. Boldovo, Gouv. Pensa.
 7 und 8 auf dem Hemde. Pitschuri, Gouv. Pensa.
 9 hinter der Schulter auf dem Hemde Taf. LXXXVII. 2; siehe das technische Bild Taf. CV. 5.

TAULU CI.

- Kuoseja:
 1 paidasta. Drakinosta Pensan l.; kts. tekotapak. CIII. 4.
 2 paidasta. Pitshurista Pensan l.
 3 ja 4 paidasta. Drakinosta Pensan l.
 5 päähineestä taul. LXXXV. 2.
 6 paidasta. Atshurevosta Tambovin l.
 7 „ Drakinosta Pensan l.
 8 „ Pitshurista „ „
 9 „ Drakinosta „ „
 10 päähineestä. Kozlovkasta Tambovin l.; kts. tekotapak. CIV. 5.

TAFEL CI.

- Muster:
 1 auf dem Hemde. Drakino, Gouv. Pensa; siehe das technische Bild Taf. CIII. 4.
 2 auf dem Hemde. Pitschuri, Gouv. Pensa.
 3 und 4 auf dem Hemde. Drakino, Gouv. Pensa.
 5 auf der Kopfbedeckung Taf. LXXXV. 2.
 6 auf dem Hemde. Atschurevo, Gouv. Tambov.
 7 auf dem Hemde. Drakino, Gouv. Pensa.
 8 „ „ „ Pitschuri, „ „
 9 „ „ „ Drakino, „ „
 10 „ der Kopfbedeckung. Kozlovka, Gouv. Tambov; siehe das technische Bild Taf. CIV. 5.

TAULU CII.

- Kuoseja:
 1 paidasta. Boldovosta Pensan l.
 2 „ Atshurevosta Tambovin l.
 3 paidan taul. LXXXIX hihansuusta.

TAFEL CII.

- Muster:
 1 auf dem Hemde. Boldovo, Gouv. Pensa.
 2 „ „ „ Atschurevo, Gouv. Tambov.
 3 zur Ärmelmündung des Hemdes Taf. LXXXIX.

- 4 ja 5 paidasta. Boldovosta Pensan l.
 6 „ Drakinosta „ „
 7 päähineestä. Boldovosta „ „; kts. tekotapakuv. CIII. 3.
 8 päähineestä taul. LXXXVI. 2; kts. tekotapak. CIV. 4.
 9 paidan taul. LXXXIX. 1 helmasta; kts. tekotapak. CVI. 2.
 10 paidan taul. LXXXVII olkapäästä.
 11 paidasta. Pitshurista Pensan l.

- 4 und 5 auf dem Hemde. Boldovo, Gouv. Pensa.
 6 auf dem Hemde. Drakino, Gouv. Pensa.
 7 auf der Kopfbedeckung. Boldovo, Gouv. Pensa; siehe das technische Bild Taf. CIII. 3.
 8 auf der Kopfbedeckung Taf. LXXXVI. 2; siehe das technische Bild Taf. CIV. 4.
 9 zur Borte des Hemdes Taf. LXXXIX. 1; siehe das technische Bild Taf. CVI. 2.
 10 auf der Schulter des Hemdes Taf. LXXXVII.
 11 auf dem Hemde. Pitschuri, Gouv. Pensa.

TAULU CIII.

Tekotapakuvia:

- 1 erääseen paidankuosiin Boldovosta Pensan l.
 2 erääseen päähineenkuosiin. Suzgarjesta Pensan l.
 3 kuosiin CII. 7.
 4 „ CI. 1.
 5 „ XCVI. 8.
 6 „ „ 5.

TAFEL CIII.

Technische Bilder:

- 1 zum Muster eines Hemdes. Boldovo, Gouv. Pensa.
 2 zum Muster einer Kopfbedeckung. Suzgarje, Gouv. Pensa.
 3 zum Muster Taf. CII. 7.
 4 „ „ „ CI. 1.
 5 „ „ „ XCVI. 8.
 6 „ „ „ „ 5.

TAULU CIV.

Tekotapakuvia:

- 1 kuosiin XCVII. 3.
 2 „ XCIX. 2.
 3 erääseen paidankuosiin. Boldovosta Pensan l.
 4 kuosiin CII. 8.
 5 „ CI. 10.
 6 „ XCVII. 1.

TAFEL CIV.

Technische Bilder:

- 1 zum Muster Taf. XCVII. 3.
 2 „ „ „ XCIX. 2.
 3 „ „ eines Hemdes. Boldovo, Gouv. Pensa.
 4 zum Muster Taf. CII. 8.
 5 „ „ „ CI. 10.
 6 „ „ „ XCVII. 1.

TAULU CV.

Tekotapakuvia:

- 1 kuosiin XCIV. 9.
 2 „ XCV. 1.
 3 „ XCIV. 5.
 4 „ C. 2.
 5 „ „ 9.
 6 „ LXXXIV. 3.
 7 „ XCIV. 6.

TAFEL CV.

Technische Bilder:

- 1 zum Muster Taf. XCIV. 9.
 2 „ „ „ XCV. 1.
 3 „ „ „ XCIV. 5.
 4 „ „ „ C. 2.
 5 „ „ „ „ 9.
 6 „ „ „ LXXXIV. 3.
 7 „ „ „ XCIV. 6.

TAULU CVI.

Tekotapakuvia:

- 1 kuosiin XCIII. 6.
 2 „ CII. 9.

TAFEL CVI.

Technische Bilder:

- 1 zum Muster Taf. XCIII. 6.
 2 „ „ „ CII. 9.

- 3 erääseen vyöliinan kuosiin. Temnikov, Tambovin l.
 4 kuosiin paidan taul. LXXXIX. 1 rinnalta.
 5 erääseen paidan kuosiin. Boldovosta Pensan l.
 6 kuosiin paidan taul. LXXXIX. 2 olkapään taustasta.

TAULU CVII.

Paidan kuoseja:

- 1 Pitshurista Pensan l.
 2 paidasta taul. LXXXIX. 2.
 3 Staraja Pitsmorgasta Tambovin l.
 4 Atshurevosta " "
 5 Pitshurista Pensan l.
 6 Atshurevosta Tambovin l.
 7 paidasta taul. LXXXIX. 2.
 8 Atshurevosta Tambovin l.
 9 Staraja Pitsmorgasta Tambovin l.
 10 Drakinosta Pensan l.
 11—13 Atshurevosta Tambovin l.

TAULU CVIII.

Paidan helman kuoseja:

- 1 ja 2 Kargashinosta Tambovin l.
 3 paidasta taul. LXXXIX.

TAULU CIX.

- 1 ja 2 kuosia paidasta. Pitshurista Pensan l.
 3 tekotapakuva kuosiin päähineestä taul. LXXXV. 4.
 4 kuosi paidasta. Boldovosta Pensan l.
 5 tekotapakuva kuosiin taul. XCVI. 6.

TAULU CX.

Paidan helman kuoseja:

- 1 Sutshkinon kylästä Saratovin l.
 2 kts. päitää taul. LXXXVII.
 3 Drakinosta Pensan l.
 4 Boldovosta " "

TAULU CXI.

Paidan kuoseja:

- 1 ja 2 Pitshurista Pensan l.
 3 ja 4 Atshurevosta Tambovin l.

3 zum Muster eines Gürtels. Temnikov, Gouv. Tambov.

4 zum Muster auf dem Bruststück des Hemdes Taf. LXXXIX. 1.

5 zum Muster eines Hemdes. Boldovo, Gouv. Pensa.

6 zum Muster hinter der Schulter auf dem Hemde Taf. LXXXIX. 2.

TAFEL CVII.

Muster auf dem Hemde:

- 1 Pitschuri, Gouv. Pensa.
 2 Auf dem Hemde Taf. LXXXIX. 2.
 3 Staraja Pitschmorga, Gouv. Tambov.
 4 Atschurevo, " "
 5 Pitschuri, " Pensa.
 6 Atschurevo, " Tambov.
 7 Auf dem Hemde Taf. LXXXIX. 2.
 8 Atschurevo, Gouv. Tambov.
 9 Staraja Pitschmorga, " "
 10 Drakino, " Pensa.
 11—13 Atschurevo, " Tambov.

TAFEL CVIII.

Muster zu der Borte des Hemdes:

- 1 und 2 Kargaschino, Gouv. Tambov.
 3 Auf dem Hemde Taf. LXXXIX.

TAFEL CIX.

- 1 und 2 Muster auf dem Hemde. Pitschuri Gouv. Pensa.
 3. Techn. Bild zum Muster auf der Kopfbedeckung Taf. LXXXV. 4.
 4. Muster auf dem Hemde. Boldovo, Gouv. Pensa.
 5. Techn. Bild zum Muster Taf. XCVI. 6.

TAFEL CX.

Muster zu der Borte des Hemdes:

- 1 Sutschkino, Gouv. Saratov.
 2 siehe das Hemd Taf. LXXXVII.
 3 Drakino, Gouv. Pensa.
 4 Boldovo, " "

TAFEL CXI.

Muster auf dem Hemde:

- 1 und 2 Pitschuri, Gouv. Pensa.
 3 und 4 Atschurevo, Gouv. Tambov.

TAULU CXII.

Paidanhelman kuoseja:
1 Drakinosta Pensan l.
2 Staraja Pitsmorgasta Tambovin l.

TAULU CXIII.

Paidanhelman kuosi Drakinosta Pensan lääninä.

TAULU CXIV.

Mordvalainen morsian Binaradkan kylästä Samaran lääninä. Ruunu on koristettu helmillä, nappeilla, pelirahoilla ja paleteilla. *T'erka-karks* riippuu takana vyössä. Siihen on kiinnitetty m. m. villalangasta tehtyjä tupsuja, jotka ovat silmuksessa kierretyt jouhella ja alempana brokadirihmalla. — Rinnassa on ristinauha, kaulassa kaulanauha. Jalassa nahkaset kengät.

TAULU CXV.

Kaksi päähinettä, m. *paŋgo*, Tshetvertakovan kylästä Simbirskin lääninä. Niissä paletteja ja helmiä.

TAULU CXVI.

1. Vyössä riippuva koriste, m. *paŋsa*, Sutshkinon kylästä Saratovin lääninä.

2. Palmikossa riippuva koriste Malyja-Karmalysta Simbirskin l.

3. Ristinauha, kts. taul. CXIV. 1.

4. Korvarenkaat, m. *pileks-suŋet*, Malyja-Karmalysta Simbirskin l. Niissä helmiä, nappeja, höyhentupsuja ja spiralikierteisiä messinkilankoja.

5. Rintasolki, m. *ŋulgam*, Sutshkinon kylästä Saratovin l.

6. Helminen kaulanauha Malyja-Karmalysta Simbirskin l.

TAULU CXVII.

1. Otsanauha, m. *ŋentutška*, Tshetvertakovan kylästä Simbirskin l.

TAFEL CXII.

Muster zu der Borte des Hemdes:
1 Drakino, Gouv. Pensa.
2 Staraja Pitschmorga, Gouv. Tambov.

TAFEL CXIII.

Muster auf der Borte des Hemdes. Drakino, Gouv. Pensa.

TAFEL CXIV.

Mordvinische Braut aus dem Dorfe Binaradka im Gouvernement Samara. Die Krone ist mit Perlen, Knöpfen, Spielmarken und Goldblättchen geschmückt. Ein *terka-karks* hängt hinten am Gürtel. An dem letzteren sind u. a. wollene Troddeln befestigt, die oben an der Öse mit Pferdehaaren und weiter unten mit Goldfaden umgebunden sind. — Ein Halsband, sowie ein Band mit einem Kreuze daran sind um den Hals gehängt. An den Füßen lederne Schuhe.

TAFEL CXV.

Zwei Kopfbedeckungen, m. *paŋgo*, aus dem Dorfe Tshetvertakovo im Gouvernement Simbirsk. Dieselben sind mit Goldblättchen und Perlen geschmückt.

TAFEL CXVI.

1. Am Gürtel hängender Schmuck, m. *paŋsa*, aus dem Dorfe Sutschkino im Gouvernement Saratov.

2. Am Zopf hängender Schmuck aus dem Dorfe Malyja-Karmaly im Gouvernement Simbirsk.

3. Kreuzband; siehe Taf. CXIV. 1.

4. Ohrgehänge, m. *pileks-suŋet*, aus dem Dorfe Malyja-Karmaly im Gouv. Simbirsk. Dieselben sind aus Perlen, Knöpfen, Federbüscheln und spiralförmig gedrehtem Messingdraht verfertigt.

5. Brustspange, m. *ŋulgam*, aus dem Dorfe Sutschkino im Gouv. Saratov.

6. Halsband aus Perlen aus dem Dorfe Malyja-Karmaly im Gouv. Simbirsk.

TAFEL CXVII.

1. Stirnband, m. *ŋentuška*, aus dem Dorfe Tshetvertakovo im Gouv. Simbirsk.

2. Vyössä takana riippuva esine, m. *perf'-tšok*, Simeikinosta Samaran l. Vrt. taulussa CXIV. 2.

3. Samoin, m. *pulaks*, Malyja-Karmalysta Simbirskin l.

2. Hinten am Gürtel hängender Schmuck, m. *perf'-tšok*, aus dem Dorfe Simeikino im Gouv. Samara. Vergl. Taf. CXIV. 2.

3. Ähnlicher Schmuck, m. *pulaks*, aus dem Dorfe Malyja-Karmaly im Gouv. Simbirsk.

TAULU CXVIII.

Liinaviitta, m. *rušsa*, Malyja-Karmalysta Simbirskin l. Ainoastaan ryntäillä, hihansuissa ja keskellä punaista osaa seljässä on ommeltuja kuoseja. Helma on kokoonpantu eri kangaskais-taleista. Ensinnä on kudottu kappale, jossa valkoisia neliöitä. Sitten om musta nauha pale-teilla ja sen jälkeen leveä, punainen vaatekappale, johon on päälle neulottu erilaisia ja eri-värisiä nauhoja, joista ylimmäisin on pitsi. Ala-reunassa on silkkinauha.

TAULU CXIX.

Paita, m. *panar*, Malyja-Karmalysta.

TAULU CXX.

1 ja 2. Päähine, m. *paŋga*, joka eri osat ovat: otsakappale, m. *paŋga-koŋa*, takakappale, m. *kasəm*, joka alapuolella päättyy lakimukseen, *paŋga-pula*. Kummankin korvan yläpuolella on hiustöyhtö, jonka vaimo on ottanut sotapalvelukseen lähtevältä mieheltään. Niskassa ovat siteet, m. *čüd'ňü*.

3. Helminen pääside, m. *čüd'ňü*, jossa niinkään on hiustöyhtöjä.

4. Helminauha.

5. Palmikossa riippuva koriste, m. *tšokəňü*, nahasta, napeista ja helmistä.

6. Pääside, m. *paŋgaləŋgəň-tšokəňü*, muodostettu nauhaan pujotetuista soljista ja helmistä.

7. Helminauha, josta on tavallista isompia lasi- ja luuhelmiä, jälkimmäiset mahdollisesti jostakin rukousnauhasta. Sutshkinosta.

TAULU CXXI.

1. Kaulanauha, jossa helmiä, messinkisiä sirkkoja ja ketjuja sekä simpukoita.

TAFEL CXVIII.

Leinener Überrock, m. *rušsa*, aus dem Dorfe Malyja-Karmaly im Gouv. Simbirsk. Nur auf der Brust, an der Ärmelmündung und in der Mitte des roten Streifens im Rücken sind Stickerien angebracht. Die Borte ist aus verschiedenen Stoffstreifen zusammengesetzt. Zu oberst kommt ein gewebtes Stück Zeug, mit weissen Vierecken verziert. Dann ein schwarzes Band mit Goldblättchen, und darauf ein breiter, roter Stoffstreifen, auf den verschiedenartige, bunte Ränder genäht sind, und dessen obersten Band eine Spitze schmückt. Zu aller unterst ein seidenes Band.

TAFEL CXIX.

Hemd, m. *panar*, aus dem Dorfe Malyja-Karmaly.

TAFEL CXX.

1 und 2. Kopfbedeckung, m. *paŋga*. Die verschiedenen Teile desselben sind: der Stirnstreifen, m. *paŋga-koŋa*, das Hinterstück, m. *kasəm*, welches unten mit dem Nackenlatz, m. *paŋga-pula*, endigt. Über jedem Ohr ist ein Haarbüschel angebracht, den der in den Krieg ziehende Mann seiner Frau hinterlassen hat. Im Nacken Bänder zum binden, m. *čüd'ňü*.

3. Kopfband aus Perlen, m. *čüd'ňü*, ebenfalls mit Haarbüscheln versehen.

4. Perlenschnur.

5. Am Zopf hängender Schmuck, m. *tšokəňü*, aus Leder, Knöpfen und Perlen gefertigt.

6. Kopfband, m. *paŋgaləŋgəň-tšokəňü*. Dasselbe besteht aus einer Menge Schnallen, durch die ein Band gezogen ist; Perlen vollenden den Schmuck.

7. Perlenschnur, aus besonders grossen Glas- und Hornperlen gefertigt; die letzteren vielleicht aus einem Rosenkranze stammend. Sutschkino.

TAFEL CXXI.

1. Halsband aus Perlen, Muscheln und messingenen Schnallen und Ketten.

2. Helminen kaulanauha messinkine korvakauhoineen (a).

3. Helminen vyö. Kaikki Sutshinosta Saratovin l.

4 ja 5. Helmisiä kaulanauhoja, m. *šerelka*, Ardatovin kylästä Simbirsk. l.

TAULU CXXII.

Liinaviitta, m. *pañdžat*. *M'üstä-päl*-iksi sanotaan rinnalla olevia kuoseja. Se on sivuilla kiiloilla tehty, niinkuin edellä kerrottu viitta Armanihasta (Taulu III). Helmaan m. *pañdžat-alga*, on neulottu erivärisiä kangastilkkuja Sutshkinosta.

TAULU CXXIII.

Liinaviitta, m. *pañdžat*, juhllisempi kuin edellinen. Kuosien yleisistä nimityksistä katso paitaa taulussa CXXIV.

TAULU CXXIV.

Paita, m. *panar*, Sutshkinosta Simbirskin l. Leveä rinnalta helmaan, m. *panar*, *alga* ulottuva kirjailtu raita sanotaan *ikelga*-ksi. *Grušnat* (?) l. *targavkst* ovat nimeltään pitkin selkää ja molemmin puolin *ikelga*-ompehusta kulkevat kapeammat kirjailut raidat. Ompehuksia on myöskin bihansuissa, m. *oža-kurga*, ja olkapäillä, m. *laftu-laŋga*.

TAULU CXXV.

Juhlapaita, m. *panar*. Sutshkinosta. Kts. edellistä taulua.

TAULU CXXVI.

Kuoseja eräässä paidassa, m. *panar*, Małyja-Karmalysta Simbirskin l.

1. Olkapääneulous, m. *laftomo-přa*.

2. Kauluksen sepalus, m. *šešte-laŋgo*.

3. Sepaluksen ja helman välinen neulous, m. *kvalmo*.

4. Helman yläpuolinen neulous edessä, m. *etdžiré*.

5. Helmaneulos, m. *alga-targafks*.

2. Halsband aus Perlen mit einem Ohrlöffel aus Messing (a).

3. Gürtel aus Perlen. Sutschkino. Gouv. Saratov.

4 und 5. Halsschmuck aus Perlen, m. *šešelka*, aus dem Dorfe Ardatov im Gouv. Simbirsk.

TAFEL CXXII.

Leinener Überrock, m. *pañdžat*. Die auf der Brust befindlichen Stickereien werden *m'üstä-päl* genannt. Der Mantel hat Stoffkeile auf beiden Seiten, ähnlich wie der obenerwähnte leinene Überrock aus Armaniha (Taf. III). Am Saume, m. *pañdžat-alga*, sind bunte Lappen auf das Zeug genäht. Sutschkino.

TAFEL CXXIII.

Leinener Überrock, m. *pañdžat*, wird bei feierlicheren Gelegenheiten als der erstere getragen. Betreffs der allgemeinen Benennungen der Muster siehe das Hemd auf Taf. CXXIV.

TAFEL CXXIV.

Hemd, m. *panar*, aus dem Dorfe Sutschkino im Gouv. Simbirsk. Der breite, von der Brust bis zum Saum, m. *panar alga*, reichende gestickte Streifen wird *ikelga* genannt. *Grušnat* (?) oder *targavkst* heissen die schmälere, längs des Rückens und zu beiden Seiten der *ikelga*-Stickerei laufenden, gestickten Streifen. Stickereien findet man auch an der Ärmelmündung, m. *oža-kurga*, und auf der Schulter, m. *laftu-laŋga*, vor.

TAFEL CXXV.

Feiertagshemd, m. *panar*, aus dem Dorfe Sutschkino. Siehe die vorige Tafel.

TAFEL CXXVI.

Muster eines Hemdes, m. *panar*, aus Małyja-Karmal im Gouv. Simbirsk.

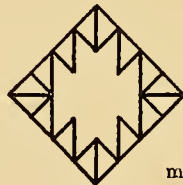
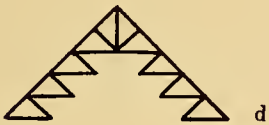
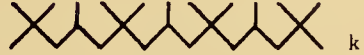
1. Schulterstickerei, m. *laftomo-přa*.

2. Stickerei zum Halsschlitz, m. *šešte-laŋgo*.

3. Stickerei, m. *kvalmo*, zwischen dem Schlitz und der Borte.

4. Stickerei, m. *etdžiré*, über der vorderen Borte.

5. Bortenstickerei, m. *alga-targafks*.

Näistä neulouksista mordvalainen opettaja Kazanissa Makar Jevsejev, jonka kotikylä on Malyja-Karmaly, antoi minulle, ollessani hänen kodissaan kesällä 1885, tarkempia tietoja. Tätä tarkoitusta varten teetti hän sisarellaan erityisen kuosilapun, jonka mukaan tämä taulu on piirustettu. Se näyttää koko neulouksen paidan kaulasta helmaan asti lyhennetyssä muodossa.

Helmaneulous 1. *alga-targafks*, (5) alkaa *stolb'ets*-neulouksella (a)*). Mutta jos tämä osa on palmikoitu nauha ja siihen kiinnineulottu, on sen nimi *šuks*, jota käytetään, jos tahdotaan alareunaa leveämmäksi. Sitten seuraa *ku'dže*-neulous (b) ja ristikkoneulous (c), m. *čeraft* (*be'rav* sing.), jonka yläpuolella on *ku'dže*-ta kahdessa rivissä, toinen sininen toinen punainen. Näitten yläpuolella on pitkin helmaa iso neulous. Siihen kuuluu seuraavia koristeita, m. *lang-art* (d), joka tässä onkin vain puolikas, niinkuin edempänä saamme nähdä; tähdenmuotoisia päärlyjä, m. *ere'gine* (e); puolipäärlyjä, m. *pel-er'gine* (f); jousia, m. *šir'kiine* (g), jotka tässä ovat vihuriisiä, ja pieniä ristiä tahi kaksois-harkkoja, m. *kol'mine* (h ja i), kulmissa.

Helmassa olevan aukon syrjäneulous, m. *eldžire* (4), alkaa *ku'dže*-neulouksella, jonka jälkeen on punaisia ja sinisiä n. s. sisäpiiskoja, m. *potmo-lokšine* (j), jotka päättyvät sisällepäin isoilla ristillä ja toisilla koristeilla, joiden nimi on *numolon-pil'ine* s. o. jänoksen korva (k). Tämän osaston pienempään neuloukseen, m. *eldžire-targafks*, kuuluu spiraleja, m. *surkst* (= sormukset) (l), kahdessa rivissä ja eräs keskustaa peittävä neulous, m. *bel'tš*, jossa nähdään vihuriäisiä pilkkuja ja joka on kahden *ku'dže*-n välissä. *Eldžire* päättyy kolmella poikittain neulotulla *ku'dže*-llä, joita sanotaan *eldžire-šra*'ksi.

Kuvalmo (3) eli (?) pituusneulous ulottuu *eldžire-šra*'stä rinnalle asti. Tässä neulouksessa on: *lang-art* (m); (tässä kokonaisia neliöitä, vertaa d); *povoń-šra* (n), s. o. pyyn päitä, sinisiä ja punaisia; *šir'kiine*, vertaa g, joita tässä on kaksi muodostaen neliön, jonka kunkin sisässä on yksi „pyynpää“; sitten *ku'dže*, *bel'tš* ja *surkst*.

Über diese Stickereien gab mir der mordvinische Lehrer Makar Jevsejev (gebürtig aus dem Dorfe Malyja-Karmaly) in Kazan nähere Erklärungen, als ich ihn im Sommer 1885 besuchte. Er bestellte zu diesem Zwecke bei seiner Schwester einen besonderen Musterlappen, nach welchem Tafel CXXXVI gezeichnet ist. Diese zeigt uns die vollständige Stickerei zu einem Hemde vom Halse bis zur Borte, nur verkürzt.

Die Borte, m. *alga-targafks* (5), beginnt mit der *stolb'ets*-Stickerei (a)*). Besteht aber dieser Teil aus einem geflochtenen, auf das Hemd genähten Bande, heisst er *šuks*, und ist hauptsächlich dann gebräuchlich, wenn man den Saum breiter haben will. Dann folgt die *ku'dže*-Stickerei (b), und die Kreuzstickerei (c), m. *čeraft* (sing. *verav*), und oberhalb der letzteren zwei Reihen von *ku'dže*-Stickereien, die eine blau, die andere rot. Über diesen läuft um den ganzen Saum herum eine breite Stickerei. Die verschiedenen Teile der letztgenannten sind folgende: die *lang-art*-Stickerei (d), von der nur hier die Hälfte dargestellt ist, wie sich aus dem später Folgenden ergibt; sternenförmige Perlen m. *er'gine* (e); halbe Perlen, m. *pel-er'gine* (f); Bögen, m. *šir'kiine* (g), die hier grün sind, und kleine Kreuze (h) oder Doppel-Ziegsacke (i), m. *kol'mine*, in den Ecken.

Das Muster zur Saumschlitz-Stickerei, m. *eldžire* (4), beginnt mit einer *ku'dže*. auf die rote und blaue s. g. *potmo-lokšine*-Stickereien (j), d. h. eine eingeschlossene Peitschen-Schmitze folgen, die nach innen hin mit grossen Kreuzen und einigen Figuren endigen, welche *numolon-pil'ine*, d. h. Hasenohr (k), genannt werden. Zu der *eldžire-targafks*-Stickerei, oder zur kleineren *eldžire*-Stickerei gehören zwei Reihen von Spiralen, m. *surkst* (l), dann folgt eine Stickerei, m. *bel'tš*, zum Ausfüllen der Mitte, in der kleine, grüne Striche bemerkbar sind und die sich zwischen 2 Reihen *ku'dže*-Stickereien befindet. Die *eldžire*-Stickerei endigt mit drei in die Quere genähten *ku'dže*-Stickereien, die *eldžire-šra* genannt werden.

Kuvalmo (3), d. h. (?) die Längenstickerei, erstreckt sich von *eldžire-šra* bis auf die Brust. Die Teile dieser Stickerei sind: die *lang-art*-Stickerei (m); (hier vollständige Vierecke, vergl. d); die *povoń-šra*-Stickerei (n) oder Haselhühnköpfe, blau und rot; die *šir'kiine*-Stickerei (vergl. g), von der hier zwei zusammen ein Viereck bilden, von welchen letzteren jedes einen Hasel-

*) Katso lisälehteä tauluun CXXXVI.

*) Siehe das Ergänzungsblatt zur Tafel CXXXVI.

Kauluksen sepaluksessa, m. *mešte-lango* (2), on: *ku'dže*, *e'gjiie* (e), *kolhiie* (i), *lang-art* (o), jonka sisässä *povoń-þ'a*, ja puoli-*langart'ia* syrjässä. Olkapääneuloksessa, m. *laftomo-þ'a* (1), on: *langart-pokol'ia* (p), neljässä ruudussa, jossa muotoa antavilla langoilla on nimi *vide-þ'iks* s. o. suoria viivoja. Tämän ruutuisen neliön ulkosyrjillä kohoaa *kavode* nimisiä neliöitä, joiden päässä on *kolhiie* (h). *Laftomo-þ'a*'sta alkaa *ked-lango* pitkin hiaa. — Yhteydessä tämän kanssa mainittakoon, että pitkin paidan selkää juoksevan kapean neuloksen nimi on *udalga-targafks*.

huhnkopf umschliesst; ferner die *ku'dže*-Stickerei, die *éelts*-Stickerei und die *surkst*-Stickerei.

Mešte-lango (2) oder die Halsschlitzstickerei besteht aus: *ku'dže*-, *e'gjiie*- (e), *kolhiie*- (i), *lang-art*- (o), in welcher *povoń-þ'a*, und halbe *lang-art*-Stickereien auf der Seite. Die Teile der *laftomo-þ'a*-Stickerei (1), d. h. der Schulterstickerei sind: *langart-pokol'ia* (p) in vier Feldern, von denen die begrenzenden Fäden *vide-þ'iks*, d. h. gerade Striche genannt werden. Ringsum dieses karierte Viereck befinden sich *kavode* genannte Vierecke, die mit dem *kolhiie*- (h) Ornamente schliessen. Von der *laftomo þ'a*-Stickerei aus läuft die *ked-lango*-Stickerei längs dem Ärmel. — Im Zusammenhang hiermit mag erwähnt werden, dass die schmale Längenstickerei auf dem Rücken des Hemdes *udalga-targafks* heisst.

TAULU CXXVII.

Kuoseja:

- 1, 4 ja 8 paidasta taul. CXIX.
2, 6 ja 9 „ „ CXXV.

TAFEL CXXVII.

Muster:

- 1, 4 und 8 auf dem Hemd Taf. CXIX.
2, 6 und 9 „ „ „ „ CXXV.

TAULU CXXVIII.

Kuoseja:

- 3 katso taul. CXXV. 1.
4, 8, 9 ja 11 kts. taul. CXIX.
5, 10 ja 12 eräästä paidasta. Malyja-Karmalysta.

TAFEL CXXVIII.

Muster:

- 3 siehe Taf. CXXVI.
4, 8, 9 und 11 siehe Taf. CXIX.
5, 10 und 12 auf einem Hemd. Malyja-Karmaly.

TAULU CXXIX.

Kuoseja:

- 1 paidasta taul. CXIX.
2 ja 3 eräästä paidasta.
4 „ „ liinaviitasta. Malyja-Karmalysta.

TAFEL CXXIX.

Muster:

- 1 auf dem Hemd Taf. CXIX.
2 und 3 auf einem Hemd.
4 auf einem Überrock. Malyja-Karmaly.

TAULU CXXX.

Kuosi paidan olkapäästä taul. CXXIV.

TAFEL CXXX.

Muster auf der Schulter des Hemdes Taf. CXXIV.

TAULU CXXXI.

Kuoseja:

- 1 eräästä paidasta. Malyja-Karmalysta.
2 kts. taul. CXXIII.
3 „ „ CXXIV.

TAFEL CXXXI.

Muster:

- 1 auf einem Hemd. Malyja-Karmaly.
2 siehe Taf. CXXIII.
3 „ „ CXXIV.

TAULU CXXXII.

Paidan kuoseja:

- 1 Malyja-Karmalysta.
2 Pietarissa ostetusta kappaleesta.

TAFEL CXXXII.

Muster auf dem Hemd:

- 1 Malyja-Karmaly.
2 Aus einem in St. Petersburg gekauften Bruchstück.

TAULU CXXXIII.

Kuoseja:

- 1 kts. taul. CXIX. 1.
2 ja 4 kts. taul. CXV. 3 ja 4.
3 eräästä päähineestä. Tshetvertakovosta.

TAULU CXXXIV.

Kuoseja:

1 ja 4 päähineestä. Malyja-Karmalysta.

- 2 kts. taul. CXX.
3 " " CXV.
5 " " CXIV.

TAULU CXXXV.

Kuoseja:

- 1 kts. taul. CXXIV. 1.
2 eräästä Pietarissa ostetusta kappaleesta.

TAULU CXXXVI.

Kuoseja ja tekotapakuvia:

- 1 kts. taul. CXX. 1 ja CXXXIX. 1.
2 paidasta. Malyja-Karmalysta.
3 päähineestä " "
4 kts. taul. CXIV. 2 ja CXXXIX. 2.
5 " " CXV. 3.
6 " " CXXXIII. 1.

TAULU CXXXVII.

Paidan kuoseja:

- 1 kts. taul. CXXV.
2 eräästä Pietarissa ostetusta kappaleesta.

TAULU CXXXVIII.

Kuoseja:

- 1 viitasta taul. CXVIII.
2 päähineestä. Tshetvertakovosta.
3 ja 5 " Malyja-Karmalysta.
4 päähineestä taul. CXV. 4.

TAULU CXXXIX.

Kuoseja:

- 1 kts. taul. CXX. 1 ja CXXXVI. 1.
2 kts. taul. CXIV. 2 ja CXXXVI. 4.
3 " " CXVI. 1.
4 ja 9 päähineestä. Malyja-Karmalysta.
5 " " Tshetvertakovosta.

TAFEL CXXXIII.

Muster:

- 1 siehe Taf. CXIX. 1.
2 und 4 siehe Taf. CXV. 3 und 4.
3 auf einer Kopfbedeckung. Tshetvertakovo.

TAFEL CXXXIV.

Muster:

- 1 und 4 auf einer Kopfbedeckung. Malyja-Karmaly.
2 siehe Taf. CXX.
3 " " CXV.
5 " " CXIV.

TAFEL CXXXV.

Muster:

- 1 siehe Taf. CXXIV. 1.
2 auf einem in St. Petersburg gekauften Bruchstück.

TAFEL CXXXVI.

Muster und technische Bilder:

- 1 siehe Taf. CXX. 1 und CXXXIX. 1.
2 auf einem Hemd. Malyja-Karmaly.
3 auf einer Kopfbedeckung.
4 siehe Taf. CXIV. 2 und CXXXIX. 2.
5 " " CXV. 3.
6 " " CXXXIII. 1.

TAFEL CXXXVII.

Muster auf dem Hemde:

- 1 siehe Taf. CXXV.
2 auf einem in St. Petersburg gekauften Bruchstück.

TAFEL CXXXVIII.

Muster:

- 1 auf dem Überrock Taf. CXVIII.
2 auf einer Kopfbedeckung. Tshetvertakovo.
3 und 5 auf einer Kopfbedeckung. Malyja-Karmaly.
4 auf der Kopfbedeckung Taf. CXV. 4.

TAFEL CXXXIX.

Muster:

- 1 siehe Taf. CXX. 1 und CXXXVI. 1.
2 siehe Taf. CXIV. 2 und CXXXVI. 4.
3 " " CXVI. 1.
4 und 9 auf einer Kopfbedeckung. Malyja-Karmaly.
5 auf einer Kopfbedeckung. Tshetvertakovo.

6 kts. taul. CXV. 3.
7 „ „ CXXV.
8 „ „ CXV. 1.

6 siehe Taf. CXV. 3.
7 „ „ CXXV.
8 „ „ CXV. 1.

TAULU CXL.

Kuoseja:

1 ja 4 kts. taul. CXXV. 2.
2, 3 ja 6 „ „ CXXII.
5 „ „ CXIX. 1.

TAFEL CXL.

Muster:

1 und 4 siehe Taf. CXXV. 2.
2, 3 und 6 „ „ CXXII.
5 „ „ CXIX. 1.

TAULU CXLI.

1—4 rintasolkia, ja 5 käsirengas, jotka säilytetään Kazanin yliopiston kansatieteellisessä museossa. Miltä seuduilta ne ovat, ei tiedetty. Sentapasta käsirengasta, kuin kuvassa 5 nähdään, joka on pronssia ja jossa riippuu ketjuja, en ole toista nähnyt.

TAFEL CXLI.

1—4 Brustspangen und 5 Armband: sämtliche in dem ethnographischen Museum der Universität zu Kazan verwahrt. Man konnte mir nicht sagen aus welcher Gegend sie stammten. Ich habe nirgends ein anderes, dem Bilde 5 ähnliches Armband aus Bronze mit daran hängenden Ketten gesehen.

TAULU CXLII.

Tämä taulu esittää muutamia esineitä, jotka kuuluvat meshtsheriläiseen naispukuun Kirilovon kylästä Tambovin lääniä. Meshtsherit, jotka tarun mukaan olisivat tulleet Rjäsanin läänistä, puhuvat nykyään venäjän kieltä, mutta heidän sanotaan ennen puhuneen mordvaa. Toiset tutkijat pitävät heitä alkuperältään turkkilais-tatarilaisina. Heidän puvussaan olevat kuosit ovat joka tapauksessa täydellisesti suomalais-mordvalaista mallia.

TAFEL CXLII.

Dieses Bild zeigt uns einige Gegenstände, die einer meschtscherischen Frauentracht im Dorfe Kirilovo des Gouvernements Tambov angehören. Die Meschtscheren, von denen die Sage erzählt, sie stammten aus dem Gouvernement Rjäsan, sprechen gegenwärtig russisch, sollen aber ehemals mordvinisch geredet haben. Einige Forscher halten sie wiederum für Turko-Tataren. Wie dem auch sein mag, zeigen die Muster ihrer Trachten immerhin einen vollkommen finnisch-mordvinischen Typus.

1 ja 2. Pähine, *kitska*, jossa otsallisen nimi on *sorotska*. Kuosit mainitaan nimellä *repäški*. Kuva 3 esittää palmikossa riippuvaa koristetta. Huomattava on sen yläpäässä oleva messinkinen ja ristikon tapainen koriste; vertaa taul. XLIII. 6. Kuva 4 esittää korvarenkaita.

1 und 2. Kopfbedeckung, *kitska*, an der das Stirnstück *sorotska* heisst. Die Muster werden *repäški* genannt. Bild 3 zeigt einen am Zopf hängenden Schmuck. Eigentümlich ist der am oberen Ende desselben befindliche gitterförmige Schmuck; vergl. Taf. XLIII. 6. Bild 4 zeigt uns Ohrgehänge.

TAULU CXLIII.

Kuoseja meshtsheriläisestä puvusta. Kuvat 1, 9 ja 10 ovat eräästä vaatekappaleesta, jonka nimi on *šušpan* ja jonka muoto nähdään johdannossa. Muut kuosit ovat päähineestä.

TAFEL CXLIII.

Muster zu einer meschtscherischen Tracht. Die Bilder 1, 9 und 10 gehören zu einem Kleidungsstück, das *šušpan* heisst und dessen Form aus der Einleitung hervorgeht. Die übrigen Muster gehören zu einer Kopfbedeckung.

TAULU CXLIV.

Tekotapakuvia edellisiin kuoseihin. Kuvassa 2 ovat mustat neliöt reikiä ja valkoiset, ruutuiset neliöt itse kangasta.

TAFEL CXLIV.

Technische Bilder zu den obenerwähnten Mustern. Auf Bild 2 bezeichnen die schwarzen Vierecke Löcher und die weissen, karierten Vierecke den Stoff selber.

TAULUT CXLV ja CXLVI.

Kaksi ryhmää miehiä ja naisia Urjumin kylästä Tetjushin piirissä Kazanin lääniä. Valokuvat on tehnyt kazanilainen valokuvaaja. Se leveä päähine, joka on eräällä naisella — ehkä morsiamella tai nuorikolla — on minulle muoldoltaan tuntematon. Mordvalaista muotoa ovat muuten naisten paidat ja koristeet. Istuvan akan päähine, liinat tyttöjen päässä ja toisen akan hartioilla, esiliinat ja miesten puvut ovat sitä vastoin venäläistä mallia.

TAULUT CXLVII—CLI

esittävät esineitä, jotka akateemikko P. S. Pallas oli tuonnut mukanaan matkaltaan v. 1768 Pilokshovon kylästä Pjänan joen, varrella Nizhnij-Novgorodin lääniä ja jotka nykyään säilytetään Pietarin tiedeakatemian kansatieteellisessä museossa. Ne ovat osaksi myöskin kuvattuina Pallasin suuressa teoksessa: Reise durch verschiedene Provinzen des russischen Reichs. St. Petersburg. 1771. I. Th. S. 52. Tab. II. kuv. 1—2. Nämät ovat Pallasin mukaan ersalaiseen pukuun kuuluvia. Mokshalaispukuista naista kuvaa Pallas sivulla 69 taulussa III. Tässä kuvattut esineet kuuluvat edelliseen s. o. ersalaiseen kuvaan. Ne ovat: taulussa CXLVII päähine, jonka kuoseja nähdään taul. CLXXII. 11 ja 18, tauluissa CXLVIII ja CXLIX paita etu- ja selkäpuolelta. Sen eri kuosit ovat tauluissa CLXVIII. 3, CLXIX. 1, CLXXI. 12 ja CLXXIII. Taulut CL ja CLI kuvaavat Pallasin mukaan palttinaista päällystakkia eli liinamekkoa, jota vaimot käyttävät juhlatilaisuuksissa. Tähän kuuluvat kuosit ovat: taul. CLXVII. 2 ja 6, CLXVIII. 1, 2 ja 5 sekä taul. CXCIX.

TAULUT CLII—CLV

esittävät esineitä, jotka säilytetään Pietarin taideakatemian kokoelmassa. Taulut CLII ja CLIII: 2 päähinettä, joista ainoastaan toisen päälaki on ommeltu koruneulouksilla; sen lakimus on tehty punaisesta ja sinisestä kankaasta, jossa on joko valkoisia täpliä (sisäpuolella) tahi nappeja (ulko-
puolella).

TAFEL CXLV und CXLVI.

Zwei Gruppen Männer und Weiber aus dem Dorf Urjumi im Kreise Tetjuschi, Gouvernement Kazan. Die Photographien sind von einem Photographen in Kazan genommen. Die breite Kopfbedeckung, die eines der Weiber — vielleicht eine Braut oder eine junge Frau — trägt, ist von einer mir unbekannt Form. Sowohl die Hemden, wie die Schmucksachen der Weiber sind sonst mordvinisch. Dagegen sind die Kopftücher der Mädchen, die Kopfbedeckung des sitzenden Weibes, und das Schultertuch der anderen Frau, die Schürzen, sowie auch die Trachten der Männer russisch.

Die TAFELN CXLVII—CLI

zeigen uns Gegenstände, die der Akademiker P. S. Pallas im Jahre 1768 von einer Reise aus dem Dorfe Pilokshovo, am Ufer des Flusses Pjäna im Gouvernement Nizhnij-Novgorod mitgebracht hatte und die gegenwärtig im ethnographischen Museum der Akademie der Wissenschaften zu St. Petersburg verwahrt werden. Sie finden sich auch teilweise abgebildet in dem grossen Werke von Pallas: Reise durch verschiedene Provinzen des russischen Reichs. St. Petersburg. 1771. I. Th. S. 52. Taf. II. Bild 1—2. Nach Pallas gehören diese Gegenstände zu einer erzanischen Tracht. Ein mokschanisches Weib in seiner Tracht finden wir bei Pallas auf Seite 69, Tafel III. Die hier abgebildeten Gegenstände gehören zu dem ersteren, d. h. zum erzanischen Bilde. Dieselben sind: Tafel CXLVII, Kopfbedeckung, deren Muster Taf. CLXXII. 11 und 18, Tafel CXLVIII und CXLIX, Vorder- und Rückansicht eines Hemdes. Die verschiedenen Muster zum letzteren finden sich auf den Tafeln: CLXVIII. 3, CLXIX. 1, CLXXI. 12 und CLXXIII. Die Tafeln CL und CLI zeigen uns, nach Pallas, einen leinenen Überrock, der zu der Feiertagstracht der Weiber gehört. Die hierher gehörenden Muster sind: Taf. CLXVII. 2 und 6, CLXVIII. 1, 2 und 5 sowie Taf. CXCIX.

TAFEL CLII—CLV

stellen Gegenstände dar, die in der Kunstakademie zu St. Petersburg aufbewahrt werden. Die Tafeln CLII und CLIII: 2 Kopfbedeckungen, von denen nur bei der einen der obere Teil mit Stickereien verziert ist; der Nackenlatz ist aus rotem und blauem Zeug gefertigt und hat entweder weisse Figuren (auf der Innenseite), oder Knöpfe (auf der Aussenseite) aufzuweisen.

Taulu CLIV: Esiliina, joka säilytetään Pietarin taideakatemian kokoelmassa.

Taulu CLV: Vyössä riippuva koriste, niinkään Pietarin taideakatemian kokoelmassa.

TAULUT CLVI—CLXV

kuvaavat esineitä, jotka säilytetään Rumjantsevin museossa Moskovassa ja kuuluvat siellä oleviin 4 mordvalaiseen manekiiniin. Ne ovat kokoonpannut museon arkistossa olevien muistopanojen nojalla ja kerrotaan laajastikin teoksessa: В. Θ. Миллеръ. Систематическое описание коллекций Дашковского этнографического Музея. Москва. Вып. I. 1887. siv. 29—33.

Manekiiniin N:o 13, joka esittää mordvalaista tyttöä Lukajonovon piiristä Nizhnij-Novgorodin lääniä, kuuluvat tässä kuvatut esineet tauluissa CLVI ja CLVII.

Päähine taulussa CLVI, m. *par^Rsi-rutšä*, s. s. silkkiä, on samaa tyyppiä, kuin morsiamen päähine taulussa CXIV. Siihen on kiinnitetty messinkiketjuja, osaksi mustia ja valkoisia, osaksi punaisia ja vihriäisiä helmiä ynnä tinaisia valerahoja. On työttöjä, joissa on kussakin 3 helmirihmaa, jotka lähtevät yhdestä isosta ja punaisesta pääryöstä. Lakimuksen reunassa riippuu pelirahoja kannattavia ketjuja, jotka lähtevät ryhmistä, joissa on tummansinisiä helmiä ja parittain yhdistettyjä simpukoita. Tämän lisäksi on lakimukseen kiinnitetty koriste, samantyyppinen kuin manekiinin rinnallakin, mutta tässä on brokadilankaisia työttöjä, joita ei ole rintakoristeessa.

Kuva 1 taulussa CLVII: Korvakoristeita ja niitä yhdistävä helminauha.

2. Otsanauha, jonka alareuna on koruneulottu.

3. Niskakoriste, m. *šokšä*, oik. pieni tupsu, punaisista, vihriäisistä, keltaisista ja valkoisista helmistä. Se kiinnitetään rautakoukuilla edelliseen otsanauhaan, jotta nämät yhdessä tavallaan muodostavat seppeleen pään ympäri*). Päähineen lakimus niskakoristeeseen peittää.

*) Myöhemmin sivulla 32 on Millerillä tästä koristeesta omituinen kertomus, joka siihen ei ollenkaan sovi.

Tafel CLIV: Schürze. Aufbewahrt in der Kunstakademie zu St. Petersburg.

Tafel CLV: Am Gürtel hängender Schmuck. Ebenfalls in der Kunstakademie zu St. Petersburg.

Die TAFELN CLVI—CLXV

sind Abbildungen von Gegenständen, die im Rumjantsev'schen Museum in Moskau aufbewahrt werden, und zu den 4 dort befindlichen Mannequins gehören. Sie sind mit Hilfe der im Archiv des Museums verwahrten Aufzeichnungen zusammengestellt, und werden genau beschrieben in dem Werke: В. Θ. Миллеръ. Систематическое описание коллекции Дашковского Этнографического Музея. Москва. Вып. I. 1887. Seite 29—33.

Zu dem Mannequin N:o 13, das ein mordvinisches Mädchen aus dem Kreise Lukajonovo im Gouvernement Nizhnij-Novgorod darstellt, gehören die hier auf den Tafeln CLVI und CLVII abgebildeten Gegenstände.

Die Kopfbedeckung, m. *par^Rsi-rutšä*, d. h. das Tuch aus Seide auf Tafel CLVI ist von ähnlichem Typus, wie es die Braut auf Taf. CXIV trägt. Diese Kopfbedeckung ist nämlich mit messingenen Ketten, mit theils schwarz und weissen, theils rot und grünen Perlen und Spielmarken aus Zinn geschmückt. Ferner finden wir an derselben Troddeln, von denen eine jede je 3, an eine grosse, rote Perle befestigte Perlenschnüre trägt. Am untern Rande des Nackenlatzes hängen Spielmarken an kleinen Ketten, von denen eine jede mit dunkelblauen Perlen und paarweise gestellten Muscheln an der Kopfbedeckung befestigt ist. Ausserdem hängt am Nackenlatze noch ein Schmuck, demjenigen ähnlich, den wir auf der Brust des Mannequins wahrnehmen; nur sind hier Troddeln aus Goldfaden, was bei dem Brustschmuck nicht vorkommt.

Bild 1 auf Tafel CLVII: Ohrenzierrate und eine dieselben verbindende Perlenschnur.

2. Stirnband, dessen unterer Rand mit Stickereien verziert ist.

3. Nackenschmuck, m. *šokšä*, d. h. eine kleine Troddel, aus roten, grünen, gelben und weissen Perlen. Derselbe wird mit eisernen Haken an das obenerwähnte Stirnband derart befestigt, dass diese beiden zusammen eine Art von Kranz um den Kopf bilden*). Der Nackenschmuck wird vom Nackenlatz der Kopfbedeckung versteckt.

*) Weiter unten, auf Seite 32, hat Miller über diesen Schmuck eine eigentümliche Erzählung geschrieben, die gar nicht dazu passt.

4. Rintakoriste pelirahoista ja punaisista, valkoisista ja vihriäisistä helmistä.

5. Messinkinen paidansolki, m. *kirnəs kartšəniä*, jossa lyijyputteisiin on kiinnitetty 4 punaruskeata lasihelmeä sekä muuten, niinkuin tavallista, simpukoita, messinkisiä nappeja ja ketjuissa riippuvia, Ludviikki XVI:n aikuisia pelirahoja.

Esineet tauluissa CLVIII ja CLIX kuuluvat manekiiniin N:o 14, joka esittää mordvalaista vaimoa Saranskin piiristä Pensan lääniä:

Kuva 1. Rintasolki paidassa.

2—5. Neljä kaula- ja rintanauhaa.

Yhdessä niistä (kuva 3) on risti, josta sille mordvalainen nimi:] *otšu-krost-büdnü* s. o. suuri-risti-nauha. Tämän nauhan sivuilla riippuu myös kahdenpuolen kolmikulmaisia koristeita.

Taulussa CLIX nähdään vyössä riippuvia koristeita, m. *mazy-rutsü*, oik. kaunis liina.

Esineet tauluissa CLX ja CLXI kuuluvat manekiiniin N:o 15, joka esittää mordvalaista tyttöä Arkangelin kylästä Stavropolin piirissä Samaran lääniä. (Tämä ynnä senraavan, N:o 16, manekiinin puku ovat ainoat, joiden yhteinen kotikylä mainitaan. Muut ovat „piirittäin“ kootut, josta syystä on ymmärrettävä, että manekiini N:o 14 luullakseni on saanut tshuvassilaisen paidan).

Päähine taulussa CLX on samaa tyyppiä kuin taulussa CXV; niiden runkona on tuohta. Kaulanauhassa 2 on samallaisia sivukoristeita, kuin taulussa CLVIII. 3.

Taulussa CLXI ovat kuvat 1, 4 ja 6 kaulanauja, 2 ja 3 korvarenkaita, m. *jarmakəñ-pilkst*, joka merkitsee: raha-korvarenkaat s. o. rahoista kokoonpannut korvarenkaat, joihin verrattakoon kuva 4 taulussa CXVI. Solki 5 on samanmuotoinen kuin taulussa CXLI kuvattu 3.

Esineet tauluissa CLXII—CLXV kuuluvat manekiiniin N:o 16, joka esittää mordvalaista vaimoa samasta kylästä, kuin edellinen.

Päähineen otsallisessa taulussa CLXII ja CLXIII on, paitsi helmiä, hopeabrokadeja ja pitkin sen alareunaa vääriä tinarahoja. Lakimuksen alapää on sisäpuolelta vuorattu valkoisella palttinalla. Muuten on niskapuoli päähineestä ynnä lakimuksin neulotut koruompeluksilla, paitsi

4. Brustschmuck aus Spielmarken und aus roten, weissen und grünen Perlen.

5. Hemdenspange aus Messing, m. *kirnəs kartšəniä*, die mit 4, in Blei eingefassten, rotbraunen Glasperlen geschmückt ist, und ausserdem die gewöhnlichen Muscheln, messingenen Knöpfe und an Ketten hängenden Spielmarken aus der Zeit Ludvig XVI aufweist.

Die auf den Tafeln CLVIII und CLIX abgebildeten Gegenstände gehören zum Mannequin No. 14, das ein mordvinisches Weib aus dem Kreise Saransk im Gouvernement Pensa darstellt:

Bild 1. Brustspange eines Hemdes.

2—5. Vier Brust- und Halsbänder.

An einem derselben, Bild 3, ist ein Kreuz befestigt und heisst darum m. *otšu-krost-büdnü*, d. i. Gross-Kreuz-Band. Zu beiden Seiten dieses Bandes hängen dreieckige Verzierungen.

Auf Tafel CLIX sehen wir am Gürtel hängende Zierrate, m. *mazy-rutsü*, d. h. hübsches Tuch.

Die Gegenstände auf den Tafeln CLX und CLXI gehören zum Mannequin N:o 15, das ein mordvinisches Mädchen aus dem Dorfe Archangelsk, im Kreise Stavropol des Gouvernements Samara darstellt. (Dieses und das folgende — Mannequin N:o 16 — sind die einzigen Trachten, bei denen das Heimatdorf erwähnt wird. Die übrigen sind nach den betreffenden „Kreisen“ geordnet, weshalb, meiner Ansicht nach, das Mannequin N:o 14 ein tshuwassisches Hemd bekommen hat).

Die Kopfbedeckung Taf. CLX zeigt denselben Typus wie Taf. CXV, und zwar ist das Gestell derselben aus Birkenrinde. Am Halsbände Bild 2 sind ähnliche Seitenzierrate, wie auf Taf. CLVIII. 3.

Auf Tafel CLXI sind die Bilder 1, 4 und 6 Halsbänder, 2 und 3 Ohrgehänge, m. *jarmakəñ-pilkst*, d. h. Geld-Ohrgehänge, nämlich aus Geldstücken gefertigte Ohrgehänge; vergleiche mit den letztgenannten Bild 4 auf Tafel CXVI. Die Spange, Bild 5, ist der auf Taf. CXLI. 3 abgebildeten ähnlich.

Die Gegenstände auf den Tafeln CLXII—CLXV gehören zum Mannequin N:o 16, das ein mordvinisches Weib aus demselben Dorfe wie das vorhergenannte darstellt.

Das Stirnstück der Kopfbedeckung Tafel CLXII und CLXIII ist ausser mit Perlen, mit Silberbrokat, und am unteren Rande mit Spielmarken aus Zinn geschmückt. Das untere Ende des Nackenlatzes ist auf der Innenseite mit weisser Leinwand gefüttert. Sonst ist der hin-

jälkimäisen alapää, jossa on hopeabrokadeja, helmiriiviä ja nappeja.

Taulussa CLXIV on kolmikulmainen rinta-koriste nahasta; sitä kannattaa messinkinen solki, jossa on kolmikulmainen lehti. Nahkaan on kiinnitetty punaisia ja vihriäisiä helmiä moneen riviin. Sitten on muutamia rivejä valerahoja, ehkä joukossa oikeitakin hopearahoja. Alareunassa on nahkanauha, joka alkuaan ehkä on kannattanut jotakuta koristetta (vrt. helmianuhaa taul. XXIII. 4).

Samassa taulussa kuvataan vielä iso, vyössä riippuva koriste.

Taulun CLXV keskellä on kuvattu paltti-nainen esiliina, joka on suureksi osaksi koroim-meltu. Neuloukset ovat eri suuruisissa ruuduissa, joita punaiset pumpulikankaiset liuskat eroittavat toisistaan. Esiliinan keskikohdalla on neulottu kaksi kolmikulmaista kangaskappaletta ja niiden yläpuolella 11 neliötä sinistä ja punaista pumpulikangasta. Samassa nauhassa, kuin esiliina, riippuu myös kaksi koristetta, joita kannetaan lonkkien kohdalla. Ne ovat kankaasta ja päällistetyt mustilla, vihriäisillä, keltaisilla ja valkoisilla helmillä sekä muutamilla napeilla. Samallaisia oli jo taulussa CLIX.

TAULU CLXVI

esittää rintakoristetta helmistä, simpukoista ja napeista. Esine säilytetään Kazanin yliopiston museossa.

TAULU CLXVII.

Kuoseja:

1 Pietarin taideakatemiaan kokoelmista.

2—6 „ tiedeakatemiaan museosta, joista 2 ja 6 ovat paidan helmasta taulussa CL ja CLI.

7 Rumjantsevin museosta Moskovassa.

TAULU CLXVIII.

Kuoseja:

1—5 Pietarin tiedeakatemiaan museosta: 1 liinamekon sepaluksen alapuolelta taulussa CL; 2 saman mekon rinnalta; 3 paidan helman ylä-

tere Teil der Kopfbedeckung, sowie auch der Nackenlatz mit Stickereien verziert, ausser dem untersten Ende des letzteren, wo Silberbrokat, Perlenreihen und Knöpfe angebracht sind.

Tafel CLXIV zeigt uns einen dreieckigen Brustschmuck aus Leder, der von einer messingenen Schnalle mit dreieckiger Öse getragen wird. Mehrere Reihen roter und grüner Perlen, sowie unechte Geldstücke zieren den Schmuck. Unter den letzteren findet man auch ab und zu eine echte silberne Münze. Am untern Rande ist ein ledernes Band befestigt, das vielleicht ursprünglich zum Tragen irgend eines Schmuckes gedient hat. (vergl. die Perlenschnur Taf. XXIII. 4).

Auf derselben Tafel ist noch ein vom Gürtel hängender Schmuck abgebildet.

In der Mitte der Tafel CLXV ist eine leinene Schürze abgebildet, die zum grössten Teil mit Stickereien bedeckt ist. Rote Streifen aus Baumwollenzug teilen die Schürze in ungleich grösse Vierecke ein, die mit Stickereien ausgefüllt sind. Zwei Dreiecke aus Zeug sind in der Mitte der Schürze angebracht, und über diesen 11 Vierecke aus blauem und rotem Baumwollenzug. An demselben Bande, womit die Schürze gebunden wird, sind ebenfalls zwei, über den Hüften hängende Zierrate befestigt. Dieselben sind aus Zeug verfertigt und mit schwarzen, grünen, gelben und weissen Perlen, sowie mit einigen Knöpfen verziert. Ähnliche Zierrate sahen wir schon auf Tafel CLIX.

TAFEL CLXVI

zeigt uns einen Brustschmuck aus Perlen, Muscheln und Knöpfen. Derselbe wird im Museum der Universität zu Kazan verwahrt.

TAFEL CLXVII.

Muster:

1 in der Sammlung der Kunstakademie zu St. Petersburg.

2—6 im Museum der Akademie der Wissenschaften zu St. Petersburg; 2 und 6 sind zur Borte des Hemdes Taf. CL und CLI.

7 im Rumjantsevsehen Museum in Moskau.

TAFEL CLXVIII.

Muster:

1—5 im Museum der Akademie der Wissenschaften zu St. Petersburg; 1 auf dem leinenen Überrock, unter dem Schlitz, Taf. CL;

puolelta taul. CXLVIII ja 5 mekon helman yläpuolelta taulussa CL.

6 Kazanin yliopiston museosta.

TAULU CLXIX.

Kuoseja:

1 Pietarin tiedeakatemian museosta: paidan olkapäästä tauluissa CXLVIII ja CXLIX.

2—3 Kazanin kaupungin museosta.

4 Pietarin taideakatemian kokoelmista.

5 .. tiedeakatemian museosta.

TAULU CLXX.

Kuoseja:

1 Kazanin kaupungin museosta.

2 Pietarin taideakatemian kokoelmista.

3 Moskovan Rumjantsevin museosta.

4—5 Kazanin yliopiston ..

6 Moskovan Rumjantsevin ..

7 Kazanin kaupungin ..

TAULU CLXXI.

Kuoseja:

1 Pietarin taideakatemian kokoelmista.

2 Kazanin yliopiston museosta.

3 Pietarin taideakatemian kokoelmista.

4—6 Kazanin kaupungin museosta.

7 Pietarin taideakatemian kokoelmista.

8—9 Kazanin yliopiston museosta.

10 .. kaupungin ..

11 .. yliopiston ..

12 Pietarin tiedeakatemian ..; paidan hihansuusta taul. CXLVIII ja CXLIX.

TAULU CLXXII.

Kuoseja:

1 Pietarin taideakatemian kokoelmista.

2 Moskovan Rumjantsevin museosta.

3 Kazanin kaupungin ..

4 Rumjantsevin museosta Moskovassa.

5 Kazanin kaupungin museosta.

2 auf dem Bruststück desselben Überrockes; 3 oberhalb der Borte des Hemdes Taf. CXLVIII, und 5 oberhalb der Borte des Überrockes Taf. CL.

6 im Museum der Universität zu Kazan.

TAFEL CLXIX.

Muster:

1 im Museum der Akademie der Wissenschaften zu St. Petersburg: auf der Schulter des Hemdes Taf. CXLVIII und CXLIX.

2—3 im Museum der Stadt Kazan.

4 in der Sammlung der Kunstakademie zu St. Petersburg.

5 im Museum der Akademie der Wissenschaften zu St. Petersburg.

TAFEL CLXX.

Muster:

1 im Museum der Stadt Kazan.

2 in der Sammlung der Kunstakademie zu St. Petersburg.

3 im Rumjantsevschen Museum in Moskau.

4—5 im Museum der Universität zu Kazan.

6 im Rumjantsevschen Museum in Moskau.

7 im Museum der Stadt Kazan.

TAFEL CLXXI.

Muster:

1 in der Sammlung der Kunstakademie zu St. Petersburg.

2 im Museum der Universität zu Kazan.

3 in der Sammlung der Kunstakademie zu St. Petersburg.

4—6 im Museum der Stadt Kazan.

7 in der Sammlung der Kunstakademie zu St. Petersburg.

8—9 im Museum der Universität zu Kazan.

10 der Stadt Kazan.

11 der Universität zu Kazan.

12 im Museum der Akademie der Wissenschaften zu St. Petersburg; zur Ärmelmündung des Hemdes Taf. CXLVIII und CXLIX.

TAFEL CLXXII.

Muster:

1 in der Sammlung der Kunstakademie zu St. Petersburg.

2 im Rumjantsevschen Museum in Moskau.

3 im Museum der Stadt Kazan.

4 im Rumjantsevschen Museum in Moskau.

5 im Museum der Stadt Kazan.

6—7 Kazanin yliopiston museosta.
 8—9 „ kaupungin „
 10 Rumjantsevin museosta Moskovassa.
 11 Pietarin tiedeakatemian museosta: pää-
 hineestä taul. CXLVII.

12 Kazanin yliopiston museosta.
 13 Pietarin taideakatemian kokoelmista.

14—17 Rumjantsevin museosta Moskovassa.

18 Pietarin tiedeakatemian museosta: pää-
 hineestä taul. CXLVIII.

TAULU CLXXIII.

Kuosi Pietarin tiedeakatemian museosta:
 paidasta taul. CXLVIII.

TAULU CLXXIV.

Kuoseja:

1 Kazanin yliopiston museosta.
 2 Rumjantsevin museosta Moskovassa.

TAULU CLXXV.

Kuoseja:

1 Rumjantsevin museosta Moskovassa.
 2 Kazanin yliopiston museosta.
 3 Rumjantsevin museosta Moskovassa.

TAULU CLXXVI.

Kuoseja:

1 Kazanin kaupungin museosta.
 2 „ yliopiston „
 3 Rumjantsevin museosta Moskovassa.
 4 Kazanin kaupungin museosta.
 5 ja 6 Kazanin yliopiston museosta.

TAULU CLXXVII.

Kuoseja:

1—4 Pietarin taideakatemian kokoelmista.
 5 Rumjantsevin museosta Moskovassa.

TAULU CLXXVIII.

Kuoseja:

1 ja 2 Pietarin taideakatemian kokoelmista.
 3 Rumjantsevin museosta Moskovassa.

6—7 im Museum der Universität zu Kazan.
 8—9 „ „ der Stadt Kazan.
 10 im Rumjantsevschen Museum in Moskau.
 11 im Museum der Akademie der Wissen-
 schaften zu St. Petersburg: auf der Kopfbedec-
 kung Taf. CXLVII.

12 im Museum der Universität zu Kazan.
 13 in der Sammlung der Kunstakademie
 zu St. Petersburg.

14—17 im Rumjantsevschen Museum in
 Moskau.

18 im Museum der Akademie der Wissen-
 schaften zu St. Petersburg: auf der Kopfbedec-
 kung Taf. CXLVIII.

TAFEL CLXXIII.

Muster im Museum der Akademie der
 Wissenschaften zu St. Petersburg: auf dem
 Hemde Taf. CXLVIII.

TAFEL CLXXIV.

Muster:

1 im Museum der Universität zu Kazan.
 2 im Rumjantsevschen Museum in Moskau.

TAFEL CLXXV.

Muster:

1 im Rumjantsevschen Museum in Moskau.
 2 im Museum der Universität zu Kazan.
 3 im Rumjantsevschen Museum in Moskau.

TAFEL CLXXVI.

Muster:

1 im Museum der Stadt Kazan.
 2 „ „ der Universität zu Kazan.
 3 im Rumjantsevschen Museum in Moskau.
 4 im Museum der Stadt Kazan.
 5 und 6 im Museum der Universität zu
 Kazan.

TAFEL CLXXVII.

Muster:

1—4 in der Sammlung der Kunstakademie
 zu St. Petersburg.
 5 im Rumjantsevschen Museum in Moskau.

TAFEL CLXXVIII.

Muster:

1 und 2 in der Sammlung der Kunstaka-
 demie zu St. Petersburg.
 3 im Rumjantsevschen Museum in Moskau.

4 ja 5 Pietarin taideakatemia kokoelmista.

6 Rumjantsevin museosta Moskovassa.

4 und 5 in den Sammlungen der Kunstakademie zu St. Petersburg.

6 im Rumjantsevschen Museum in Moskau.

TAULU CLXXXIX.

Kuoseja:

1 Rumjantsevin museosta Moskovassa.

2 Pietarin taideakatemia kokoelmista.

3 Rumjantsevin museosta Moskovassa.

4 ja 5 Pietarin taideakatemia kokoelmista.

TAFEL CLXXXIX.

Muster:

1 im Rumjantsevschen Museum in Moskau.

2 in der Sammlung der Kunstakademie zu St. Petersburg.

3 im Rumjantsevschen Museum in Moskau.

4 und 5 in der Sammlung der Kunstakademie zu St. Petersburg.

TAULU CLXXX.

Kuoseja:

1 Rumjantsevin museosta Moskovassa.

2 Kazanin yliopiston museosta.

3 ja 4 Pietarin taideakatemia kokoelmista.

5 ja 6 Rumjantsevin museosta Moskovassa.

TAFEL CLXXX.

Muster:

1 im Rumjantsevschen Museum in Moskau.

2 im Museum der Universität zu Kazan.

3 und 4 in der Sammlung der Kunstakademie zu St. Petersburg.

5 und 6 im Rumjantsevschen Museum in Moskau.

TAULU CLXXXI.

Kuoseja:

1 Kazanin yliopiston museosta.

2 Pietarin taideakatemia kokoelmista.

3—5 Kazanin yliopiston museosta.

6 Rumjantsevin museosta Moskovassa.

7 Kazanin yliopiston museosta.

TAFEL CLXXXI.

Muster:

1 im Museum der Universität zu Kazan.

2 in der Sammlung der Kunstakademie zu St. Petersburg.

3—5 im Museum der Universität zu Kazan.

6 im Rumjantsevschen Museum in Moskau.

7 im Museum der Universität zu Kazan.

TAULU CLXXXII.

Kuoseja:

1 Kazanin yliopiston museosta.

2 ja 3 Rumjantsevin „ Moskovassa.

4 Pietarin taideakatemia kokoelmista.

5 Kazanin yliopiston museosta.

6 Rumjantsevin museosta Moskovassa.

TAFEL CLXXXII.

Muster:

1 im Museum der Universität zu Kazan.

2 und 3 im Rumjantsevschen Museum in Moskau.

4 in der Sammlung der Kunstakademie zu St. Petersburg.

5 im Museum der Universität zu Kazan.

6 im Rumjantsevschen Museum in Moskau.

TAULU CLXXXIII.

Kuoseja:

1 Kazanin yliopiston museosta.

2 Rumjantsevin museosta Moskovassa.

3 Kazanin yliopiston museosta.

TAFEL CLXXXIII.

Muster:

1 im Museum der Universität zu Kazan.

2 im Rumjantsevschen Museum in Moskau.

3 im Museum der Universität zu Kazan.

TAULU CLXXXIV.

Kuoseja:

1 Kazanin yliopiston museosta.

2 ja 3 Kazanin kaupungin museosta.

TAFEL CLXXXIV.

Muster:

1 im Museum der Universität zu Kazan.

2 und 3 im Museum der Stadt Kazan.

TAULU CLXXXV.

Kuoseja:

- 1 Pietarin tiedeakatemian museosta.
2 ja 3 Kazanin kaupungin ..

TAULU CLXXXVI.

Kuoseja:

1 Pietarin tiedeakatemian museosta: Pallasin kokoelmasta.

- 2 ja 3 Kazanin yliopiston museosta.
4 Pietarin taideakatemian kokoelmista.
5 ja 6 Kazanin yliopiston museosta.

TAULU CLXXXVII.

Kuoseja Kazanin yliopiston museosta.

TAULU CLXXXVIII.

Kuoseja:

- 1 Kazanin kaupungin museosta.
2 Pietarin taideakatemian kokoelmista.
3 Kazanin yliopiston museosta.

TAULU CLXXXIX.

Kuoseja:

- 1 ja 2 Kazanin yliopiston museosta.
3 Pietarin tiedeakatemian museosta.
4 ja 5 Rumjantsevin museosta Moskovassa.

TAULU CXC.

Kuosi 1 Pietarin taideakatemian kokoelmista.

TAULU CXCI.

Kuoseja:

- 1 Pietarin taideakatemian kokoelmista.
2 .. tiedeakatemian museosta.
3 Kazanin yliopiston ..

TAULU CXCH.

Kuoseja Pietarin taideakatemian kokoelmista.

TAFEL CLXXXV.

Muster:

- 1 im Museum der Akademie der Wissenschaften zu St. Petersburg.
2 und 3 im Museum der Stadt Kazan.

TAFEL CLXXXVI.

Muster:

- 1 im Museum der Akademie der Wissenschaften zu St. Petersburg: Pallas'sche Sammlung.
2 und 3 im Museum der Universität zu Kazan.
4 in der Sammlung der Kunstakademie zu St. Petersburg.
5 und 6 im Museum der Universität zu Kazan.

TAFEL CLXXXVII.

Muster im Museum der Universität zu Kazan.

TAFEL CLXXXVIII.

Muster:

- 1 im Museum der Stadt Kazan.
2 in der Sammlung der Kunstakademie zu St. Petersburg.
3 im Museum der Universität zu Kazan.

TAFEL CLXXXIX.

Muster:

- 1 und 2 im Museum der Universität zu Kazan.
3 im Museum der Akademie der Wissenschaften zu St. Petersburg.
4 und 5 im Rumjantsevschen Museum in Moskau.

TAFEL CXC.

Muster 1 in der Sammlung der Kunstakademie zu St. Petersburg.

TAFEL CXCI.

Muster:

- 1 in der Sammlung der Kunstakademie zu St. Petersburg.
2 im Museum der Akademie der Wissenschaften zu St. Petersburg.
3 im Museum der Universität zu Kazan.

TAFEL CXCH.

Muster in der Sammlung der Kunstakademie zu St. Petersburg.

TAULU CXCIII.

Kuoseja:

- 1 Rumjantsevin museosta Moskovassa.
- 2 Kazanin yliopiston museosta.
- 3 „ kaupungin „
- 4 Pietarin tiedeakatemiaan kokoelmista.

TAULU CXCIV.

Kuoseja Rumjantsevin museosta Moskovassa.

TAULU CXCV.

Kuoseja Rumjantsevin museosta Moskovassa.

TAULU CXCVI.

Kuoseja:

- 1 Pietarin tiedeakatemiaan museosta: paidan helmasta taul. CXLVIII.
- 2 Rumjantsevin museosta Moskovassa.
- 3 Pietarin tiedeakatemiaan museosta: paidan helmasta taul. CXLIX.

TAULU CXCVII.

Kuosi Kazanin yliopiston museosta.

TAULU CXCVIII.

Kuoseja:

- 1 Pietarin tiedeakatemiaan museosta: Pallasin kokoelmasta.
- 2 Kazanin yliopiston museosta.
- 3 ja 4 Pietarin tiedeakatemiaan museosta.
- 5 Kazanin yliopiston museosta.

TAULU CXCIX.

Kuosi Pietarin tiedeakatemiaan museosta: liinamekou olkapäästä taul. CL ja CLI.

TAFEL CXCIII.

Muster:

- 1 im Rumjantsevchen Museum in Moskau.
- 2 im Museum der Universität zu Kazan.
- 3 „ „ der Stadt Kazan.
- 4 in der Sammlung der Kunstakademie zu St. Petersburg.

TAFEL CXCIV.

Muster im Rumjantsevchen Museum in Moskau.

TAFEL CXCV.

Muster im Rumjantsevchen Museum in Moskau.

TAFEL CXCVI.

Muster:

- 1 im Museum der Akademie der Wissenschaften zu St. Petersburg: zur Borte des Hemdes Taf. CXLVIII.
- 2 im Rumjantsevchen Museum in Moskau.
- 3 im Museum der Akademie der Wissenschaften zu St. Petersburg: zur Borte des Hemdes Taf. CXLIX.

TAFEL CXCVII.

Muster im Museum der Universität zu Kazan.

TAFEL CXCVIII.

Muster:

- 1 im Museum der Akademie der Wissenschaften zu St. Petersburg: Pallas'sche Sammlung.
- 2 im Museum der Universität zu Kazan.
- 3 und 4 im Museum der Akademie der Wissenschaften zu St. Petersburg.
- 5 im Museum der Universität zu Kazan.

TAFEL CXCIX.

Muster im Museum der Akademie der Wissenschaften zu St. Petersburg: auf der Schulter des leinenen Überrockes Taf. CL und CLI.

Nimellisiä koristeita ja kuoseja.

Käydessäni toisen kerran v. 1885 Kazanissa asuvan kansakoulunopettajan ja synnynnäisen mordvalaisen Makar Jevsevjevin seurassa Kargashinossa onnistuin saamaan muutamille ompelukoristeille ja kuoseille mordvalaiset nimet. Tämä todistanee, että niitä epäilemättä olisi saatavissa paljon enemmänkin, sillä luultavaa on, että mordvalaiset koruompelijattaretkin, samoin kuin naiset Suomen Karjalassa, tietävät nimittää joka ainoan tekemänsä koristeen. (Katso Th. Schwindt, Suomalaisia koristeita I. Ompelukoristeita ja kuoseja. Helsingissä 1895). Julkaisen ne tässä, tohtori H. Paasosen korjaamina ja suomentamina.

1. *L'ukšü-paitšf*, tattarinkukka.
2. *Purdafks-laftuška*: *purdafks* = kierros-, *laftuška* = olkapääompelus.
- 3 ja 4. *Aranzat- (laftuška)* arabeski?
- 5 ja 6. *Kafksa-kudra-patšä laftuška*, kahdeksan-kiekura-siipi-olkapääompelus.
7. *Maš-šorma*, omena-ompelus l. neulous.
8. *Ožäp'ä kaftän-kärda šelmäs*, (sanasta sanaan) hihanpää kaksinkertaiseen silmään.
9. *K'rost-ožäp'ä*, risti-hihanpää.
10. *T'apka*, kaalirauta (ven. *тябка*).
11. *P'el-maš*, puoliomena.
12. *M'eš-pil'jä*, mehiläisenjalka.
13. *Kočkaft-laftuška*, (erityisellä tekniikkala neulottu?) olkapääompelus?
14. *K'emän-kis*, kymmeneen tiehen.
15. *Polkš ožäp'ä stolba mar^Rta*, pullillaan oleva hihanpää tolpan l. patsaan kanssa.
16. *Kaftän-kärda maš*, kaksinkertainen omena. (Tarkoittanee neliöitä).

Benannte Ornamente und Muster.

Als ich zum zweiten Mal i. J. 1885 mit dem Volksschullehrer in Kazan, Makar Jevsevjev, der von Geburt ein Mordvine ist, Kargaschino besuchte, gelang es mir zu einigen von den Stickerien und Mustern die mordvinischen Namen zu erhalten. Dieser Umstand dürfte beweisen, dass man noch weit mehr derselben ausfindig machen könnte, denn es ist anzunehmen, dass auch die mordvinischen Stickerinnen, ähnlich wie die Weiber im finnischen Karelén, einen Namen für jedes einzige ihrer gestickten Ornamente haben. (Siehe Th. Schwindt. Finnische Ornamente. I. Stiekornamente und Muster. Helsingfors 1895). Ich lasse hier unten die von mir aufgezeichneten und von Doktor H. Paasonen durchgesehenen Namen, nebst der wörtlichen finnischen und deutschen Übersetzung derselben folgen.

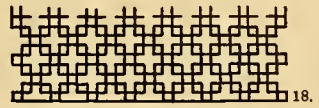
Buchweizenblume.
Schnörkel-Schulterstickerei.
Arabeske?
Acht-Spiral-Flügel-Schulterstickerei.
Apfel-Stickerei.
Ärmelende ins doppelte Auge.
Kreuz-Ärmelende.
Kohleisen.
Halber Apfel.
Bienenfuss.
(In verschiedener Technik genähte?) Schulterstickerei.
Zu zehn Wegen.
Bauschiges Ärmelende mit einem Pfahle.
Doppelter Apfel. (Bezieht sich wahrscheinlich auf die Vierecke).

1.

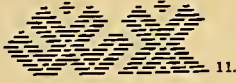
10.

18.

2.

11.

19.

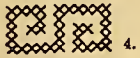
3.

12.

20.

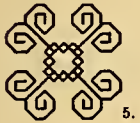
4.

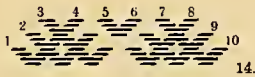
13.

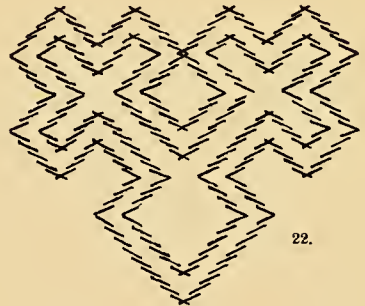
21.

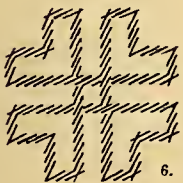
5.

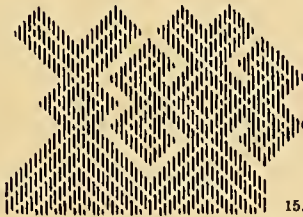
14.

22.

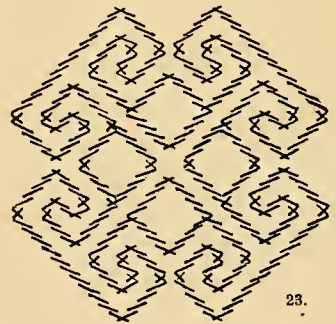
6.

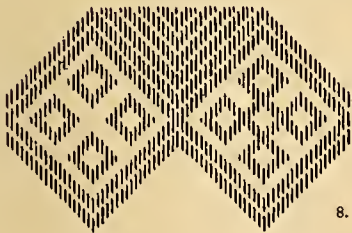
15.

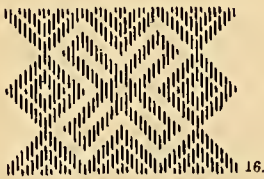
7.

23.

8.

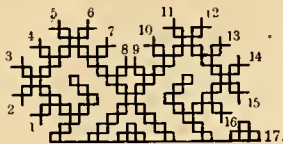
16.

24.

9.

17.

25.

17. <i>K'emgotuwa raška</i> , kuusitoista-haarainen.	Sechzehnfach verzweigt.
18. <i>Lokštəm-ärdžəlä</i> , seulalieve.	Siebsaum.
19. <i>Tšindžary-ärdžəlä</i> , aurinkokukka-lieve.	Sonnenblumensaum.
20. <i>K'emgaftuwa-kud'ä</i> , kaksitoista kiehkurainen l. -kiharainen.	Zwölfach gedreht oder gelockt.
21. <i>Kud'ä-pula</i> *), kiehkurahäntä.	Schnörkelschwanz.
22. <i>P'el-k'rost-pula</i> , puoli-risti-häntä.	Halb-Kreuz-Schwanz.
23. <i>Kaftän-kärda kud'ä-pula</i> , kaksinkertainen kiehkurahäntä l. kiharahäntä.	Doppelter Schnörkelschwanz (oder Lockenschwanz).
24. <i>Tšudérks</i> , pieni puro.	Bächlein.
25. <i>V'etä-ki</i> , viisiteinen l. -viivainen.	Fünfwegig oder -strichig.
Erään koristeen nimi, jonka muotoa en tunneta, on: <i>šišəm-šəlähä də šumbazän kârga</i> , seitensilmä ja jäniksenhäntä.	Der Namen einer mir unbekanntes Stieckereifigur ist: <i>šišəm-šəlähü də šumbazän kârga</i> , Siebenaue und Hasenschwanz.

Myöskin taulun CXXVI lisälehdessä on nimellisiä koristeita, joihin taulun tekstissä viitataan.

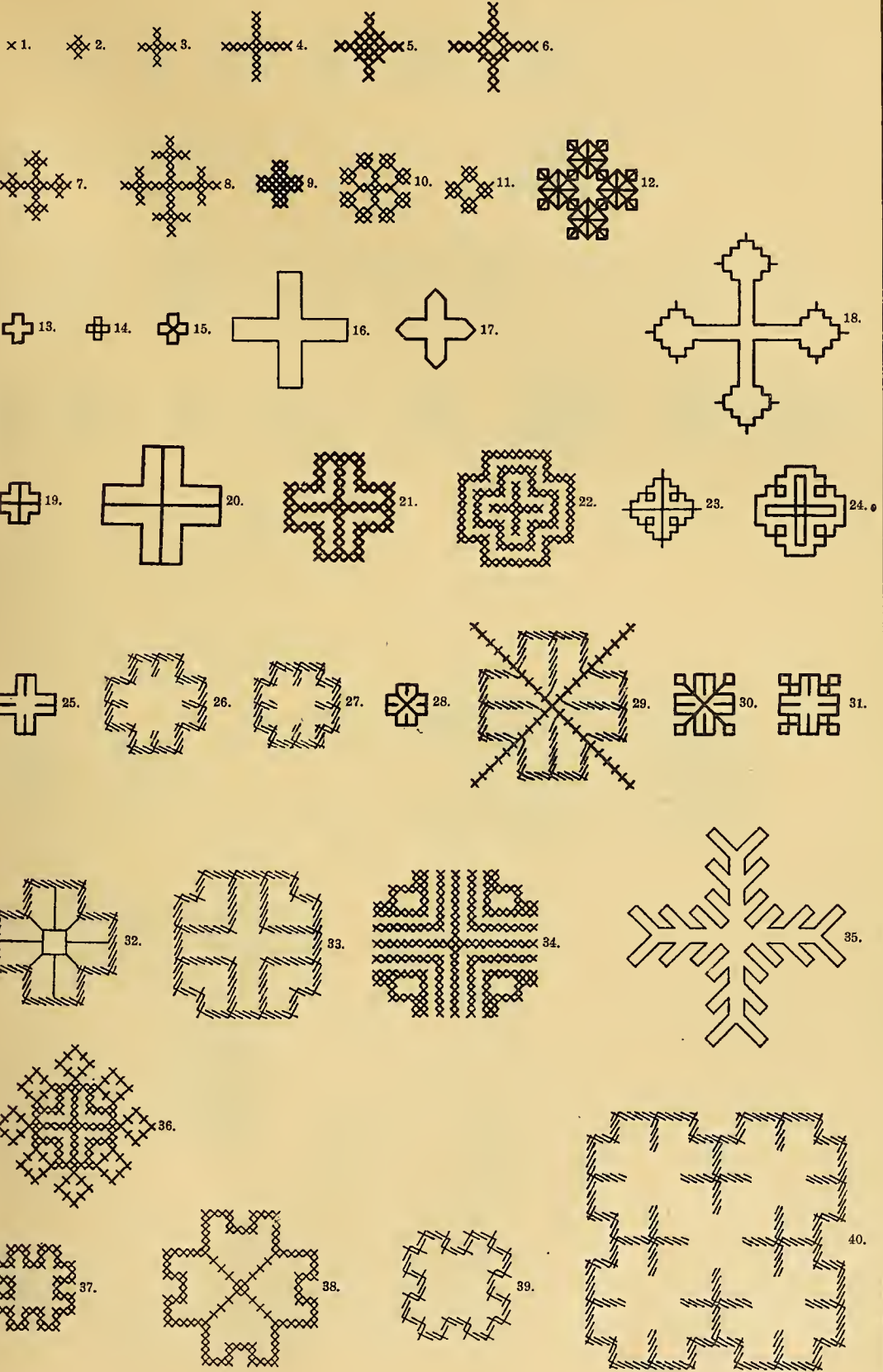
Auf dem Ergänzungsblatt zur Tafel CXXVI sind auch einige benannte Ornamente abgebildet, auf die im Text der Tafel hingewiesen wird.

*) *Pula* = päähineen lakimus, Nackenlatz der Kopfbedeckung (Taf. XXIII. 3).

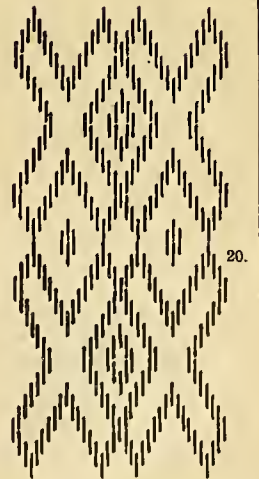
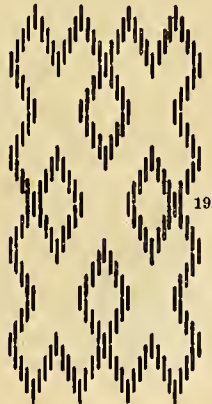
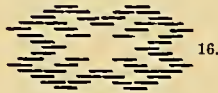
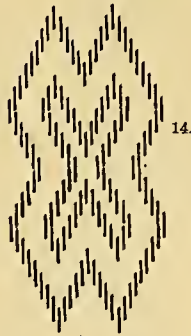
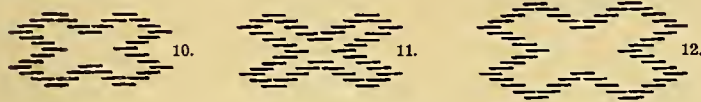
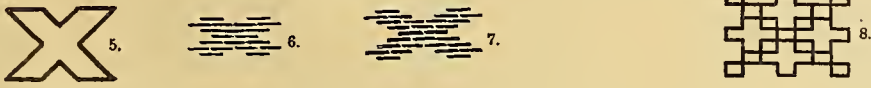
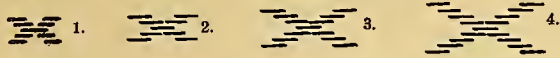

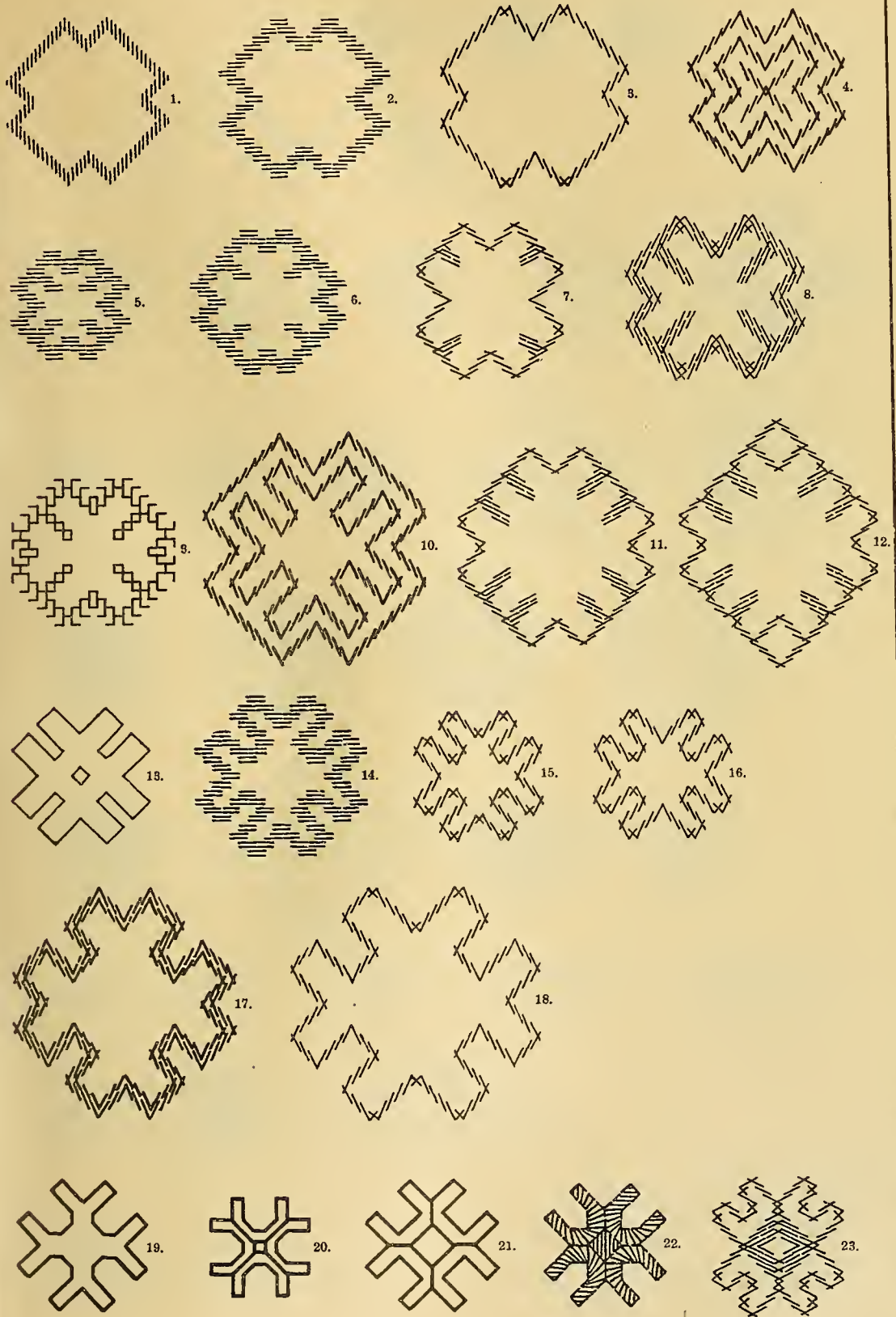
TAULUT. — DIE TAFELN.

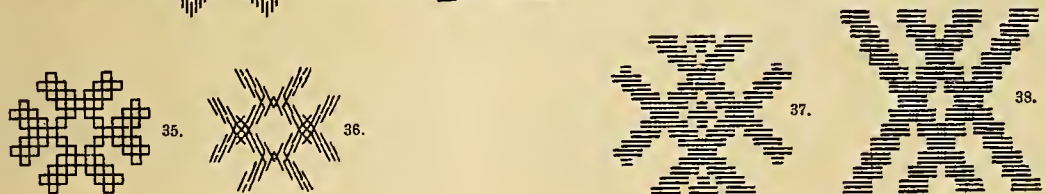
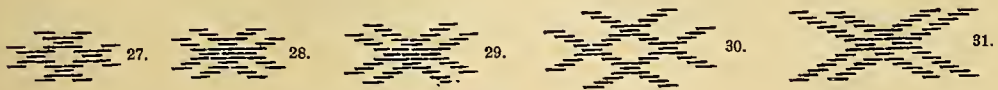
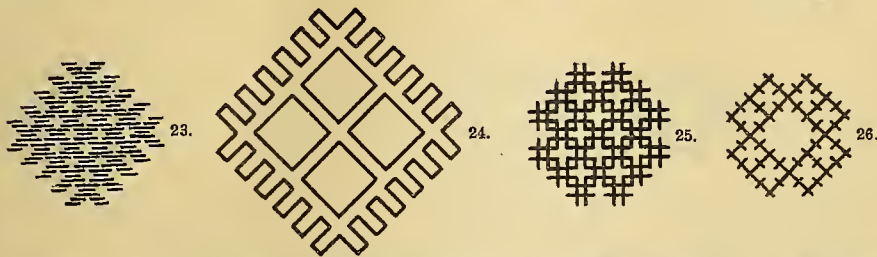
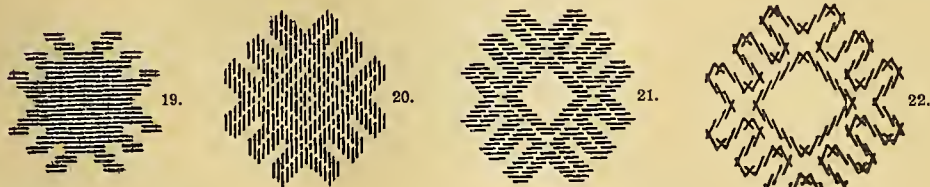
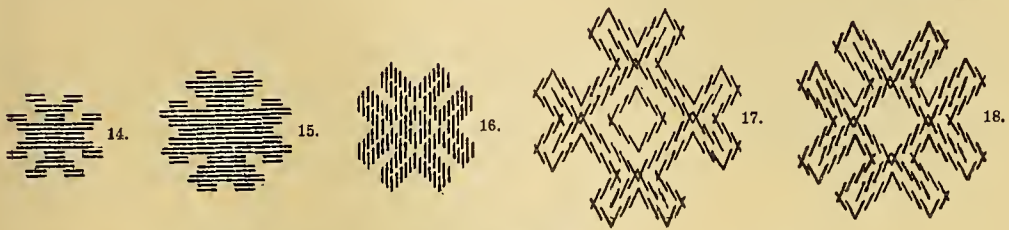
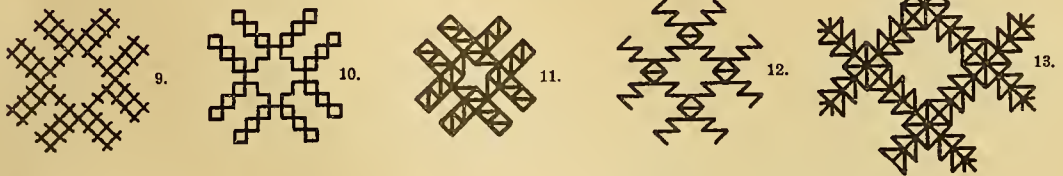
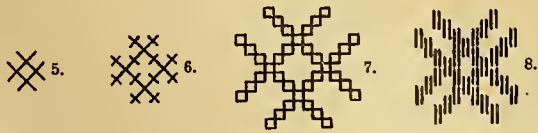

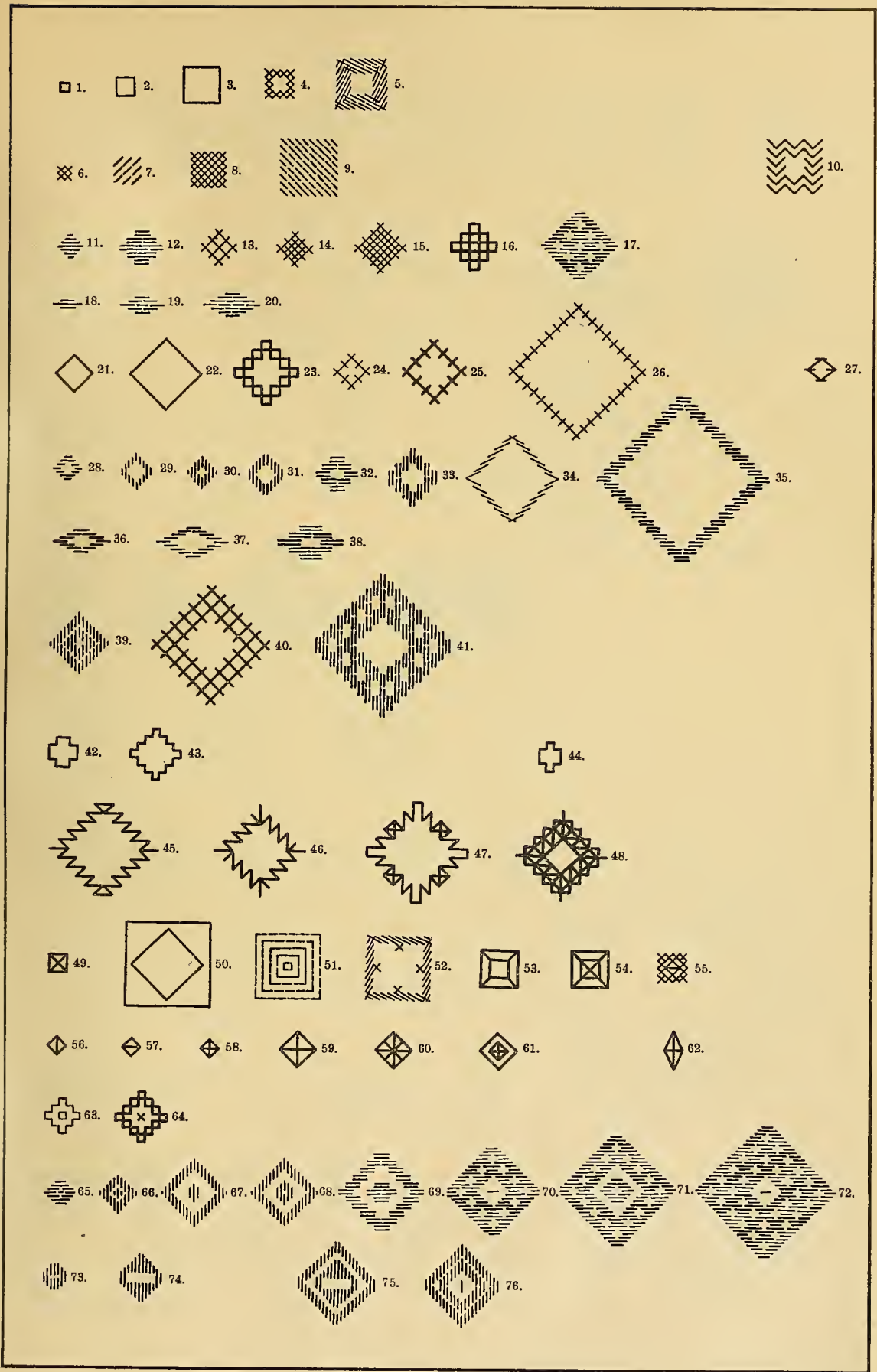

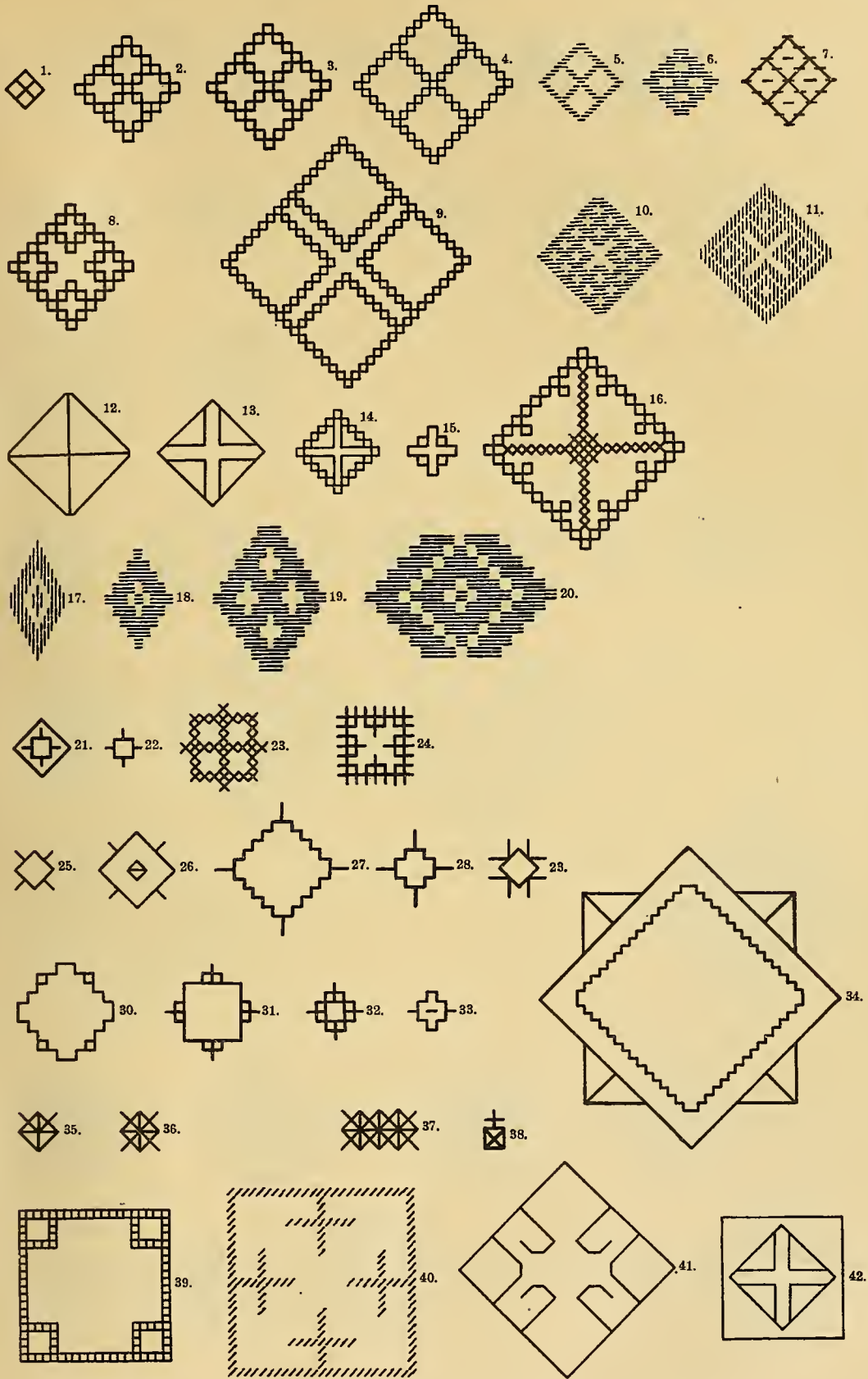

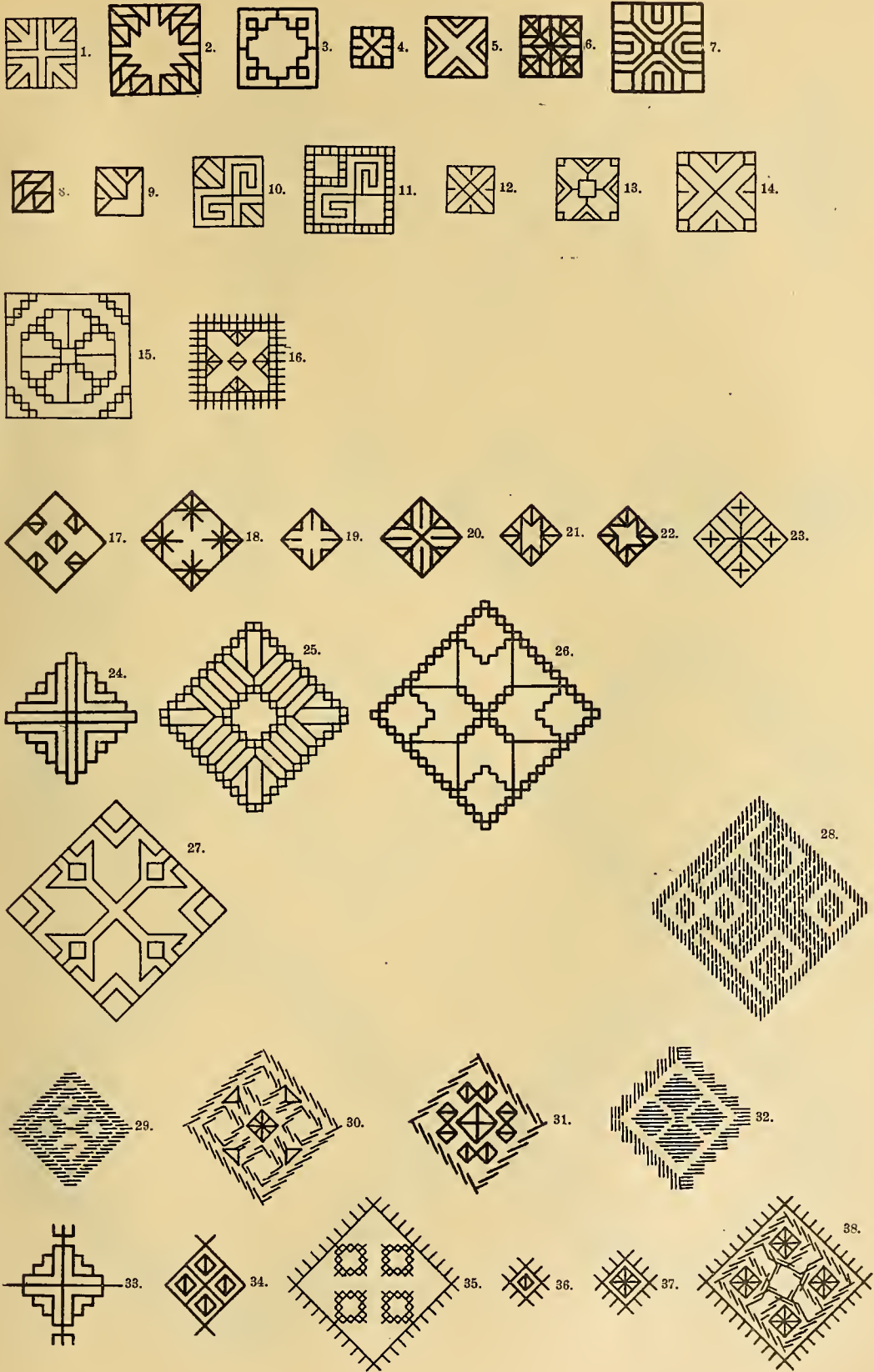

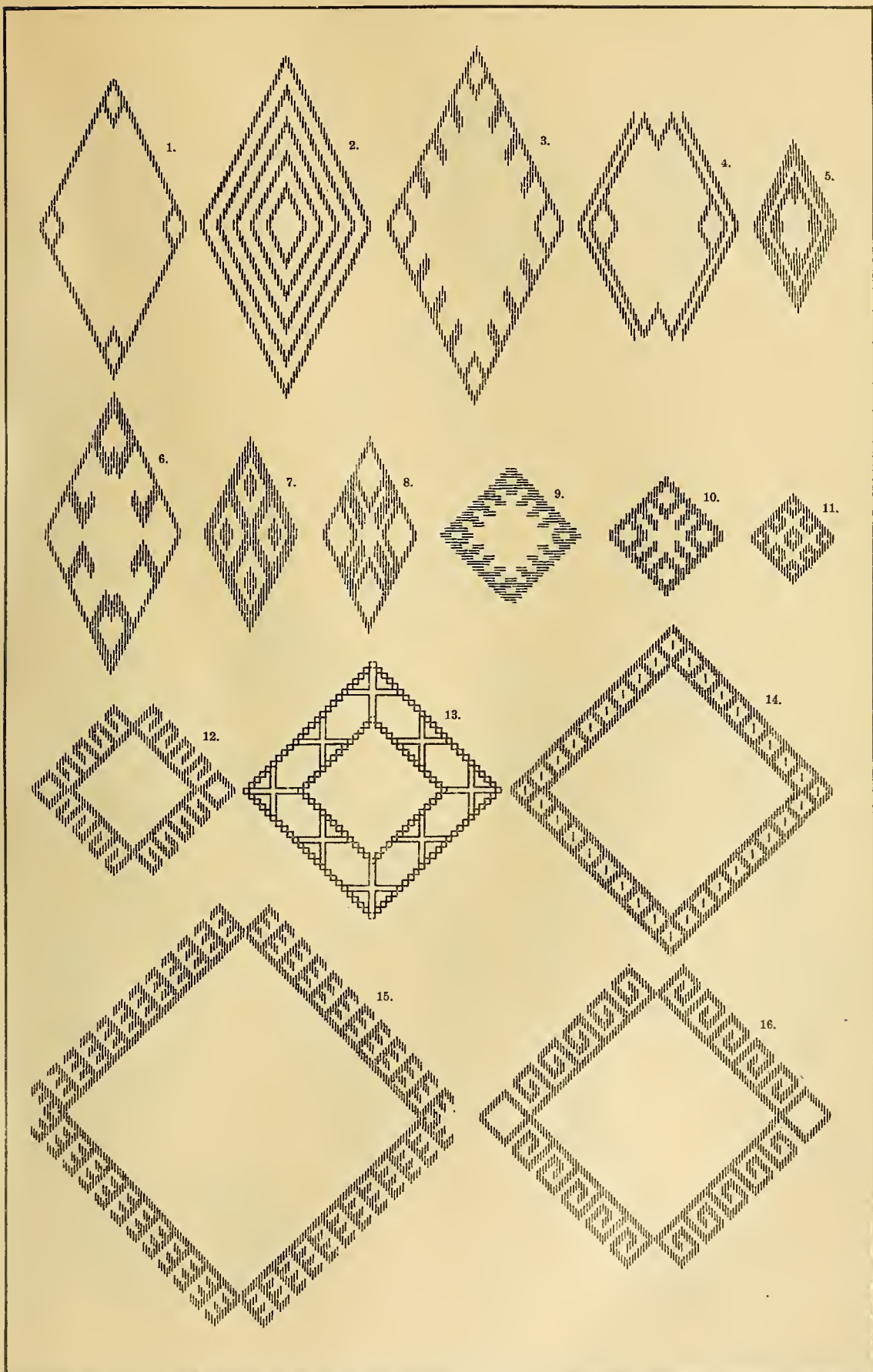
1.

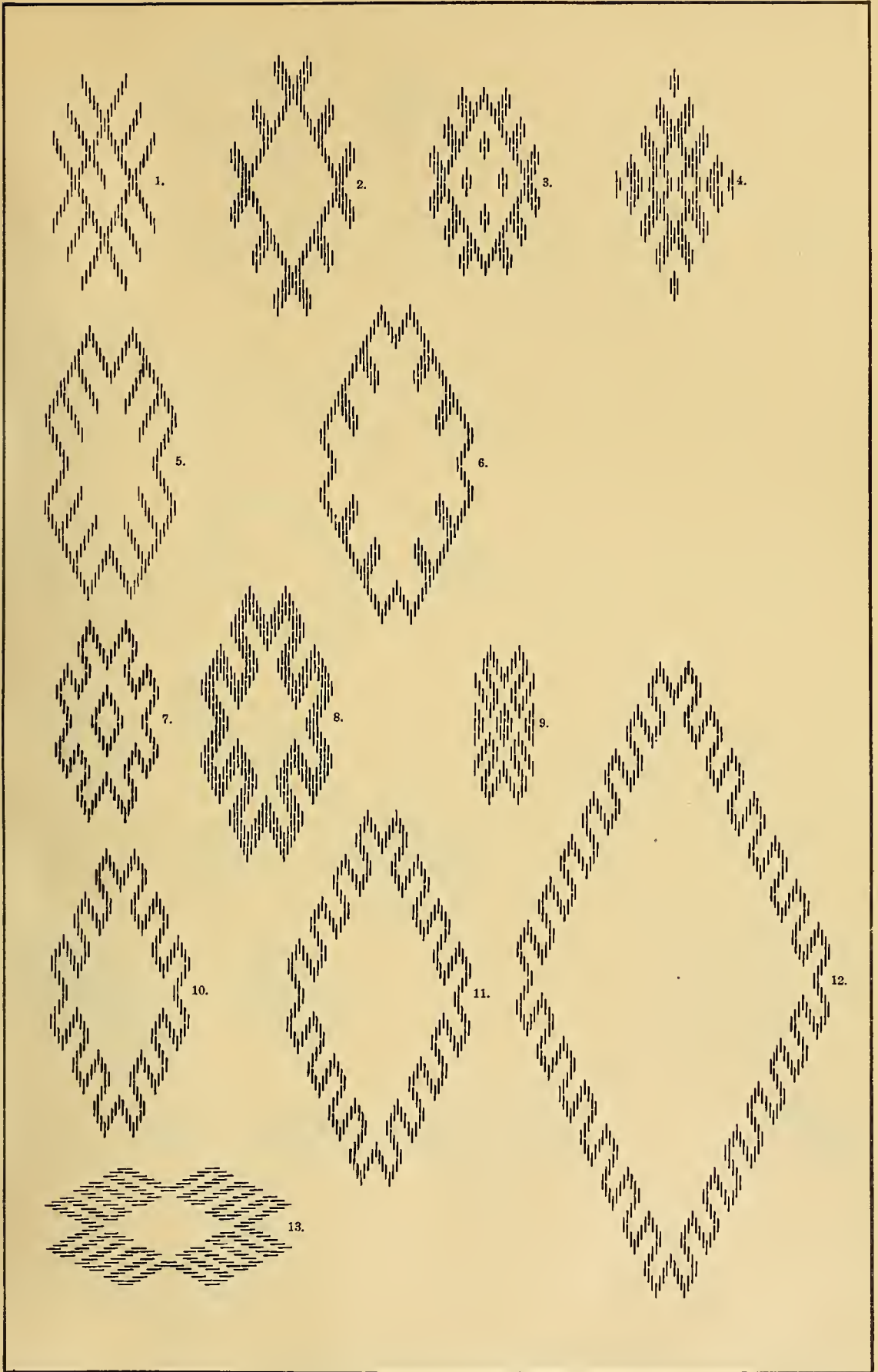

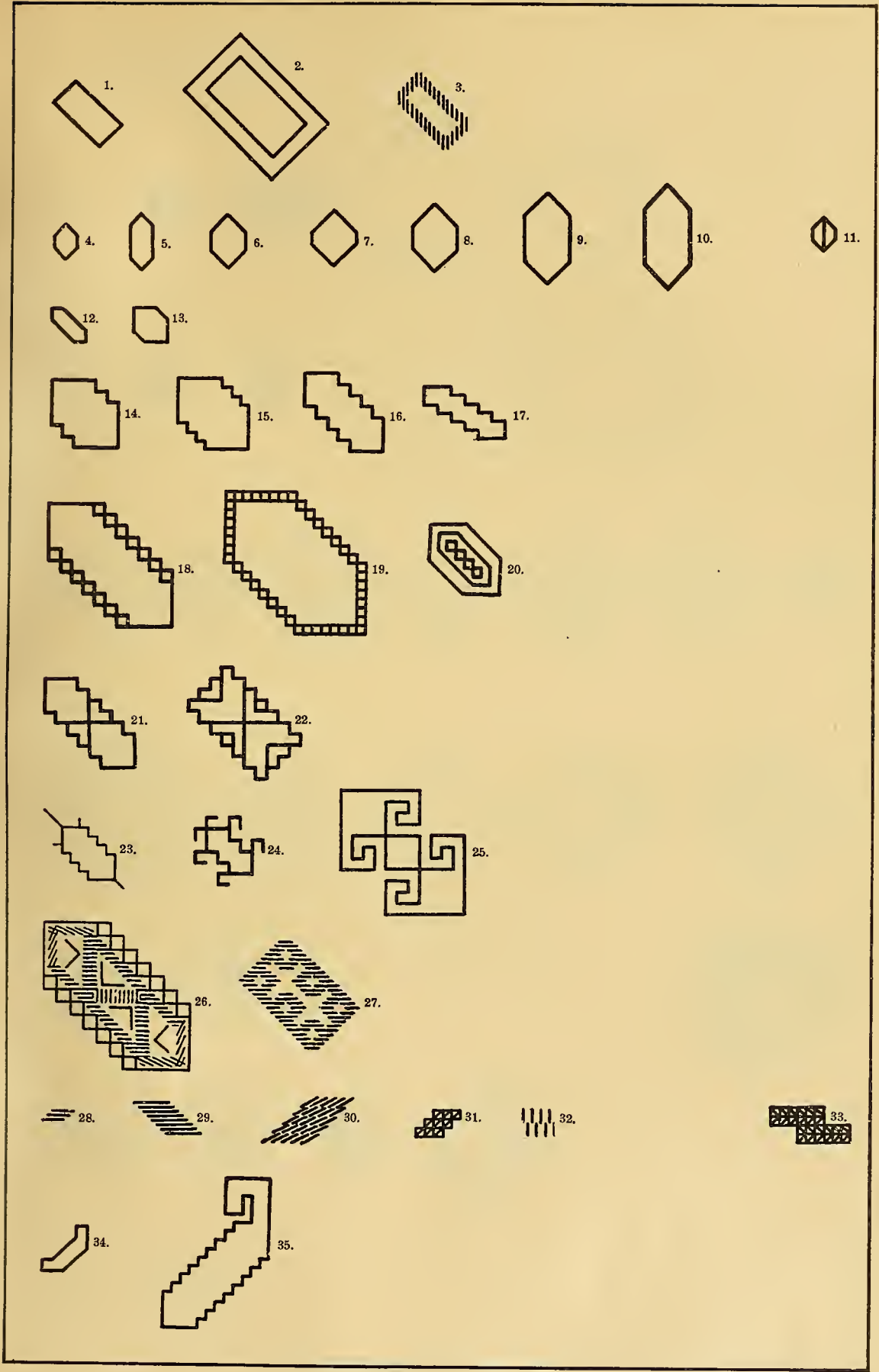

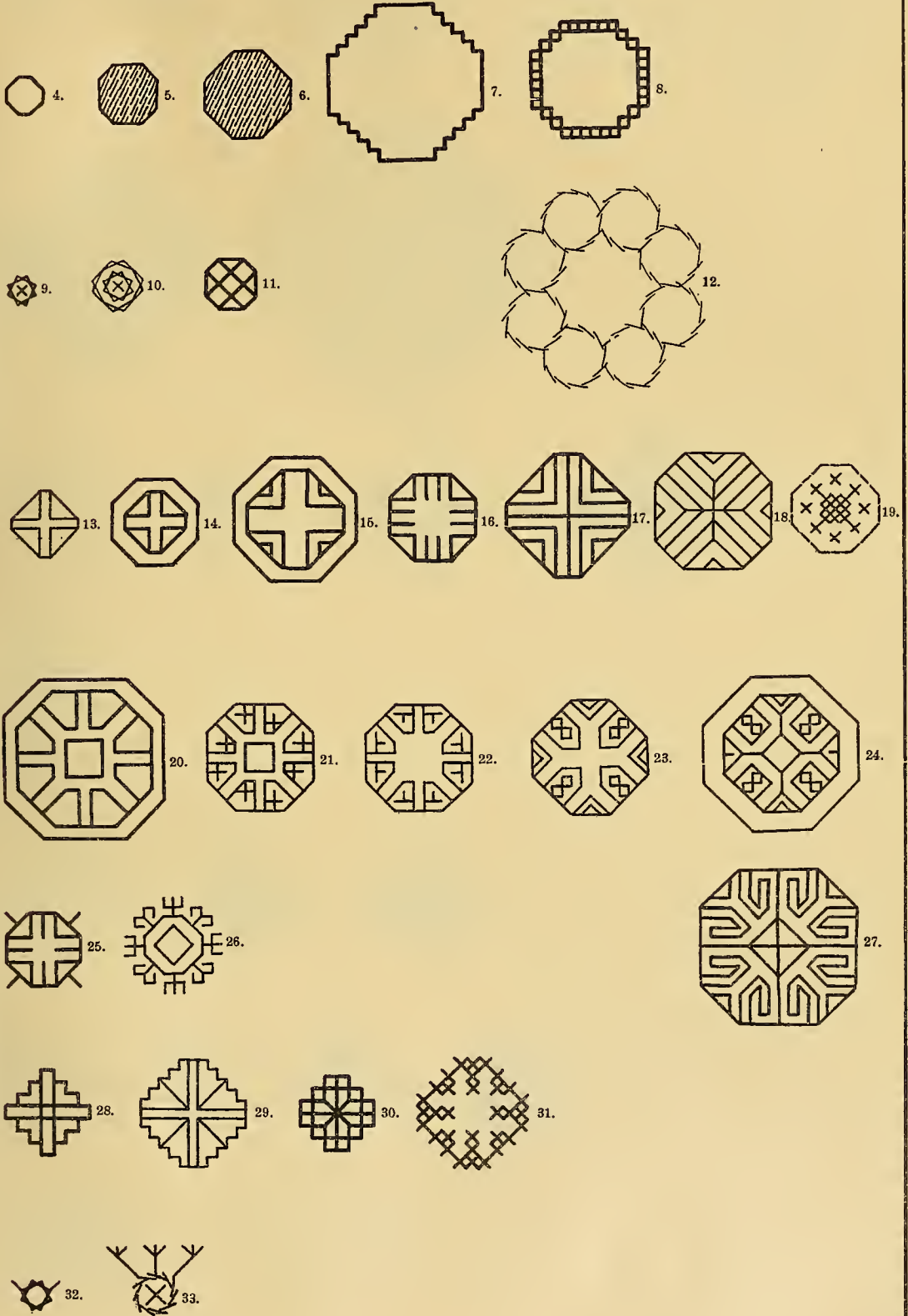

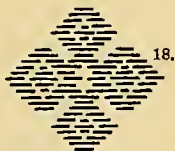
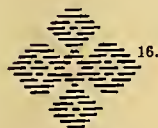
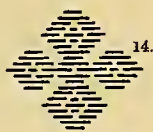
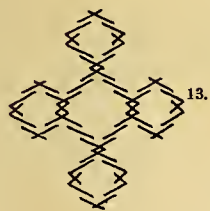
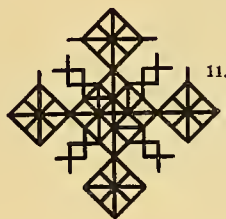
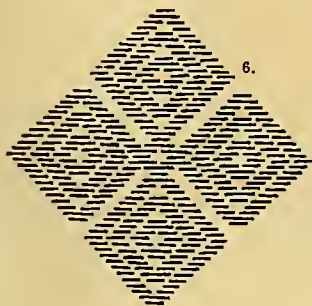
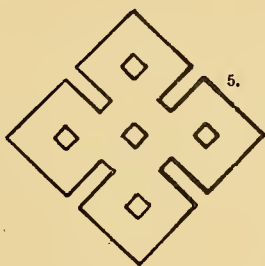
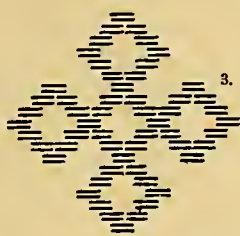

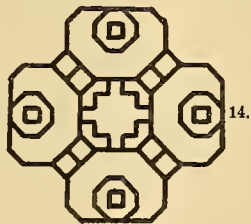
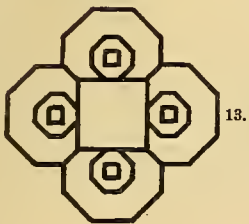
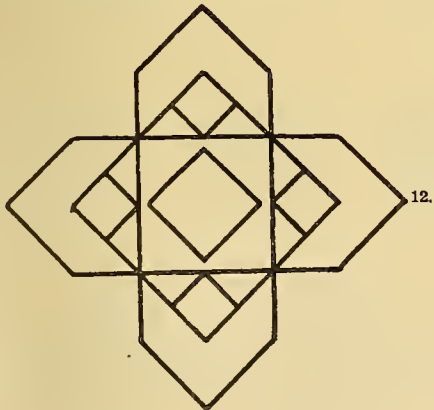
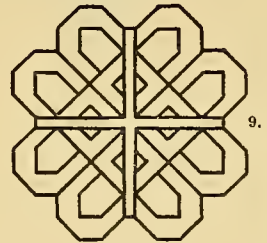
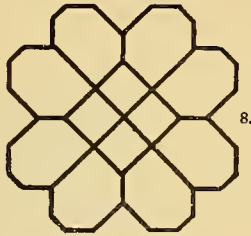
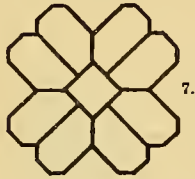
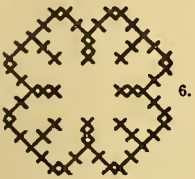
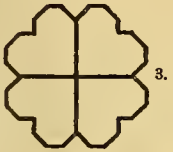
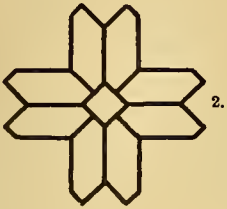

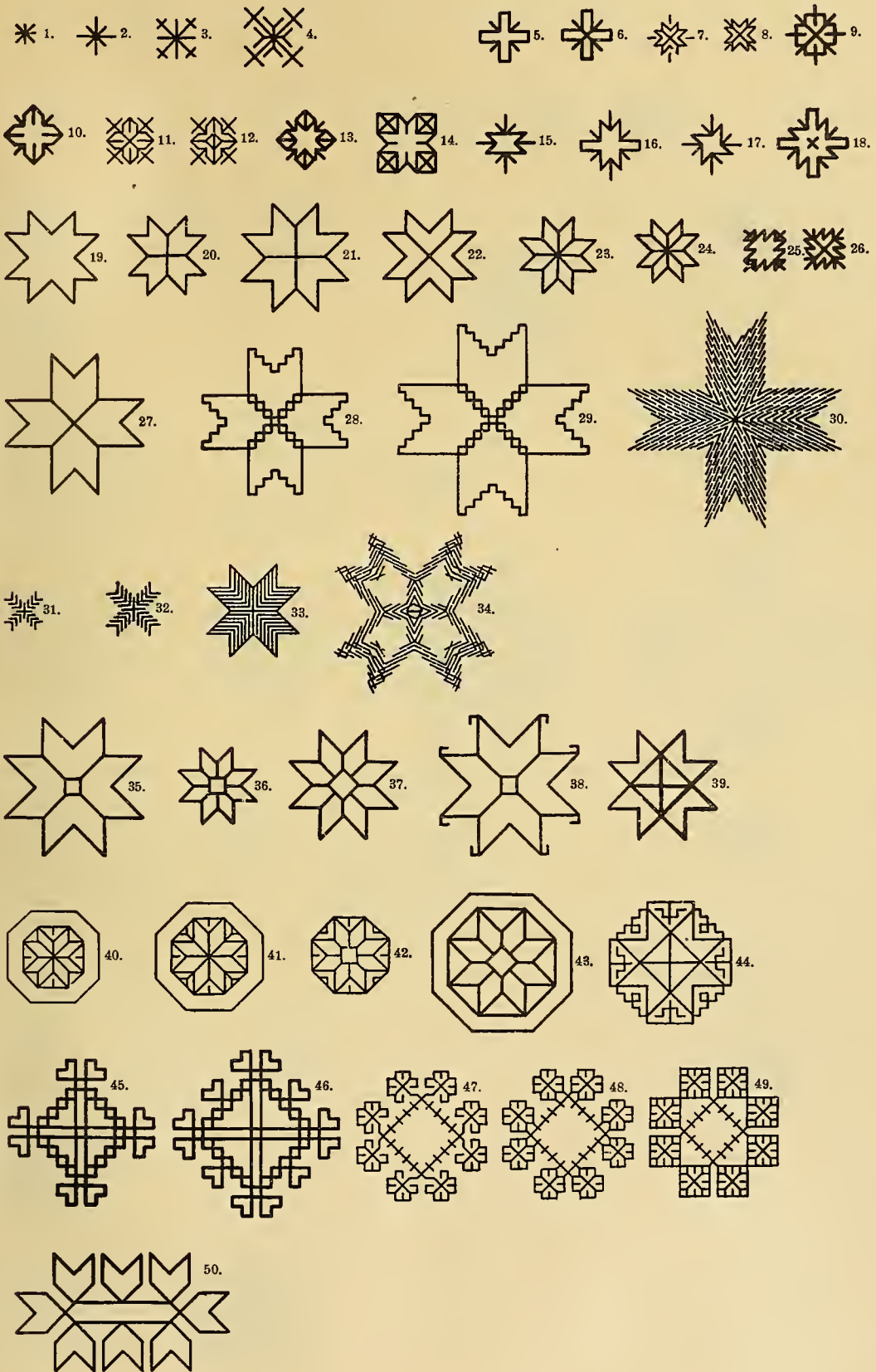

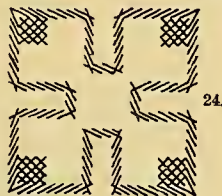
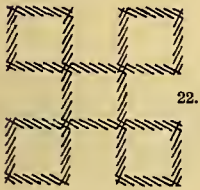
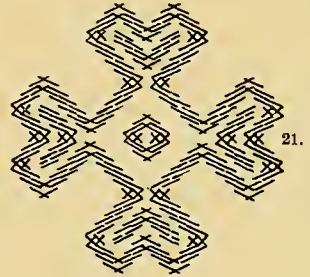
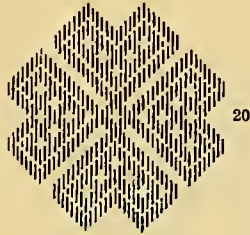
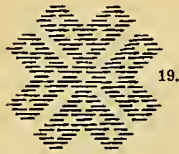
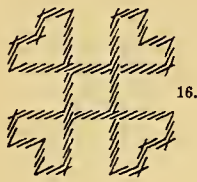
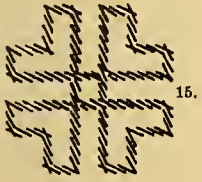
≡ 1. ≡≡ 2. ≡≡≡ 3.

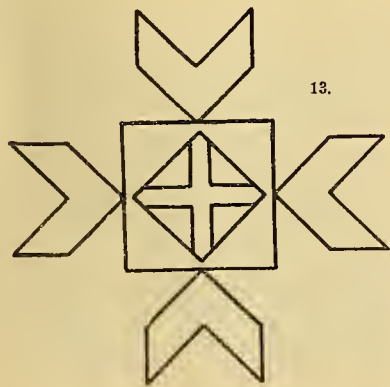
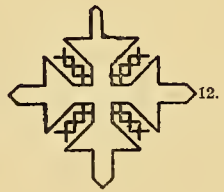
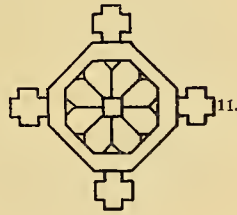
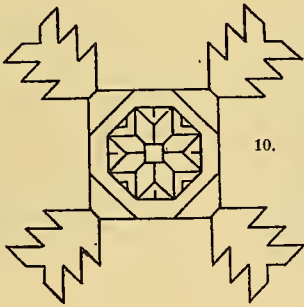
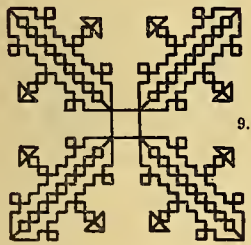
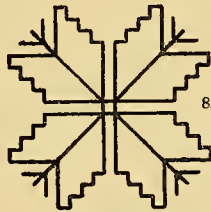
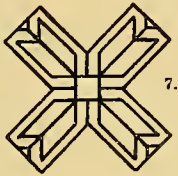
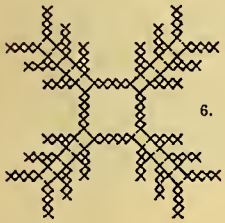
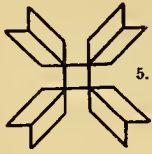
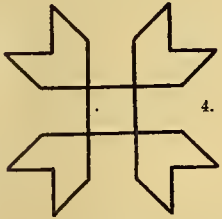
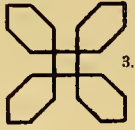
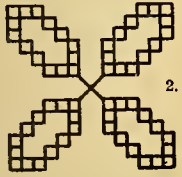
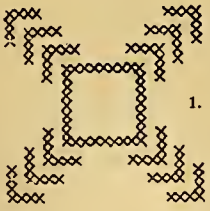

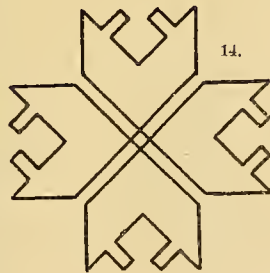

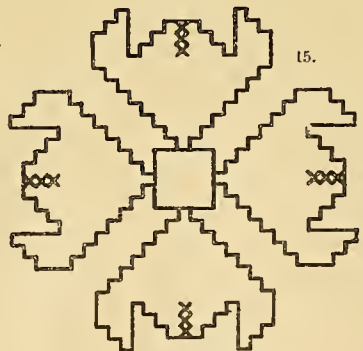

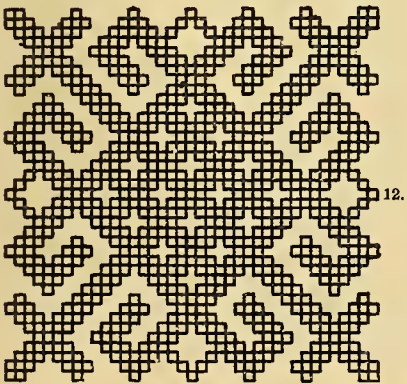
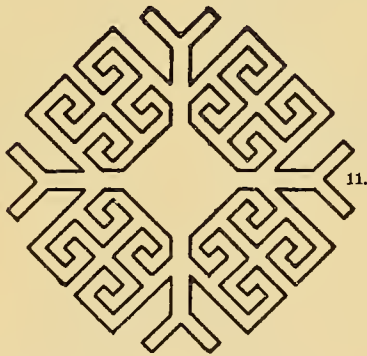
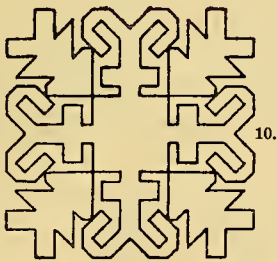
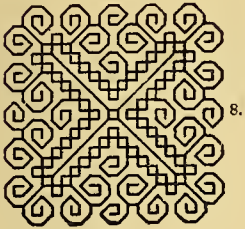
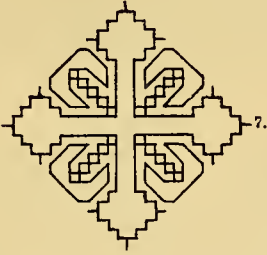
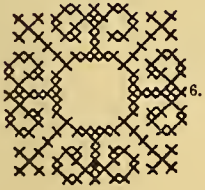
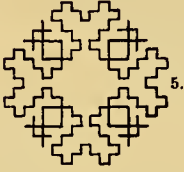
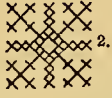
13.

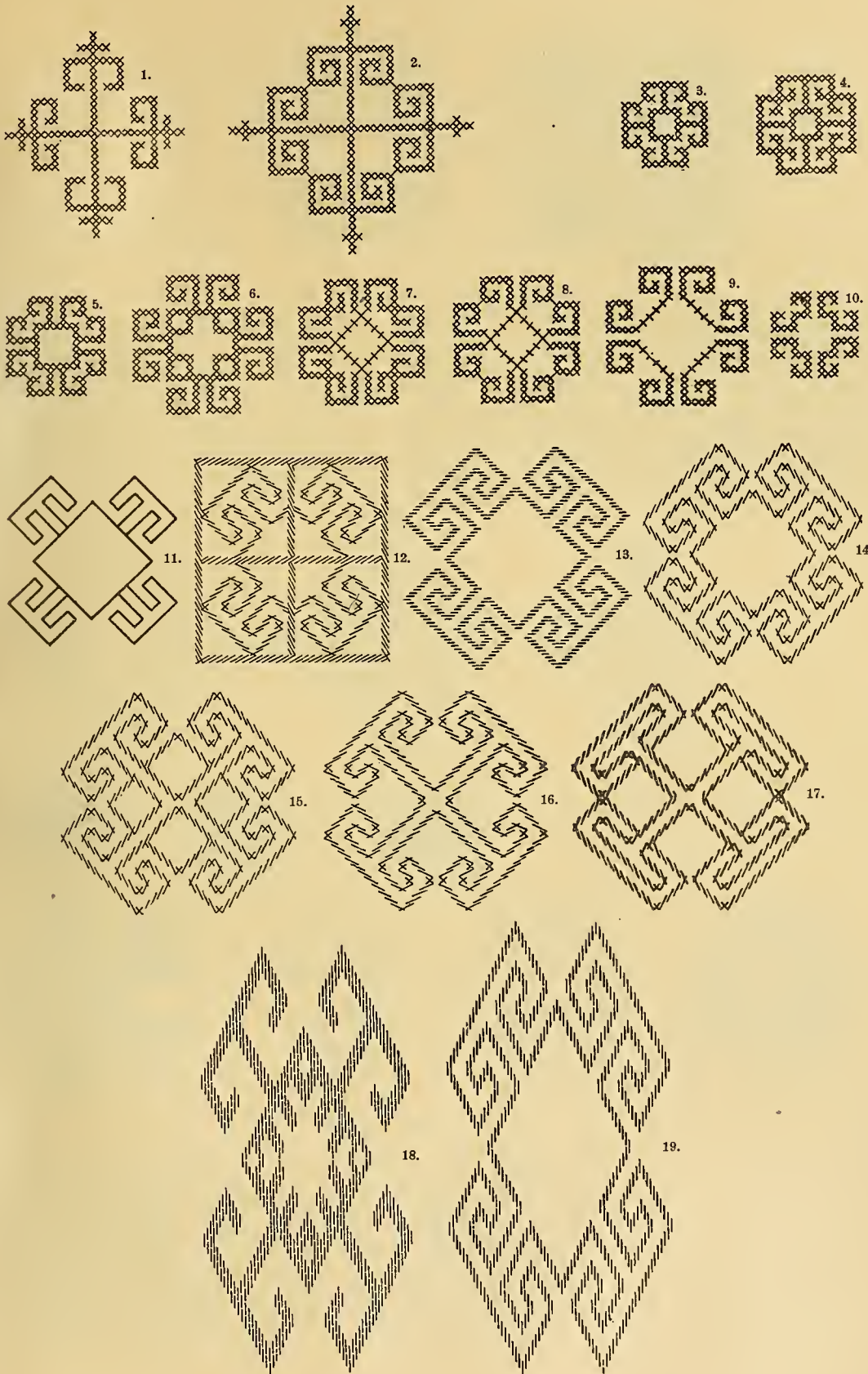

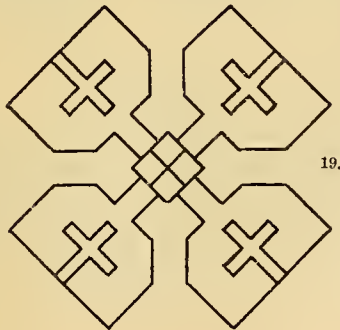
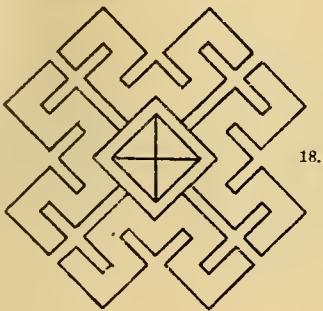
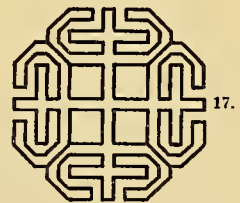
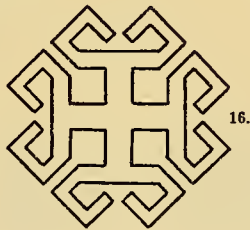
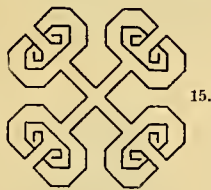
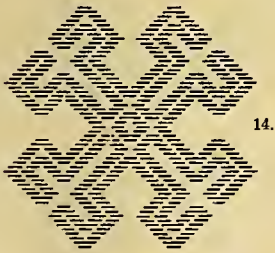
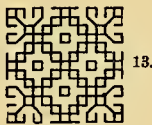
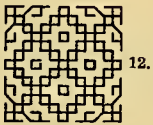
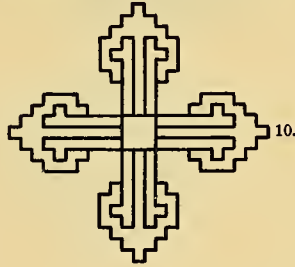
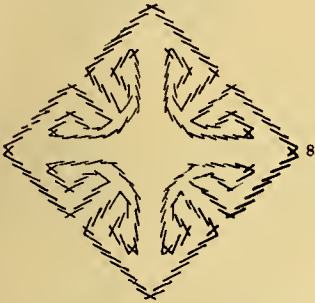
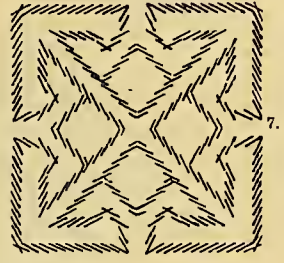
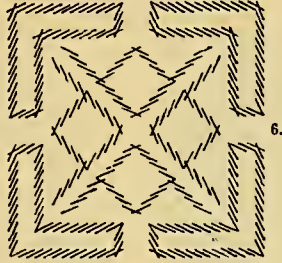
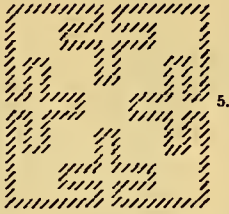
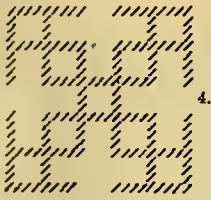
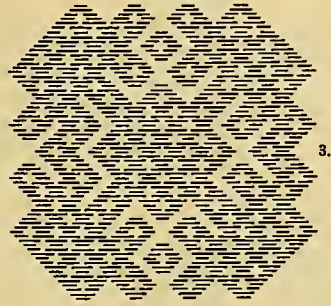
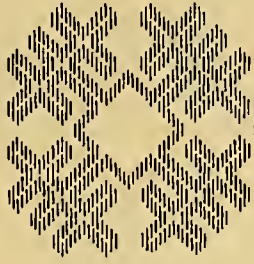
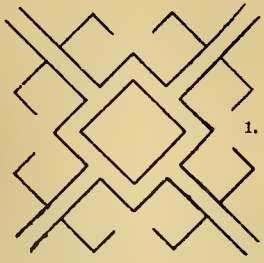
14.

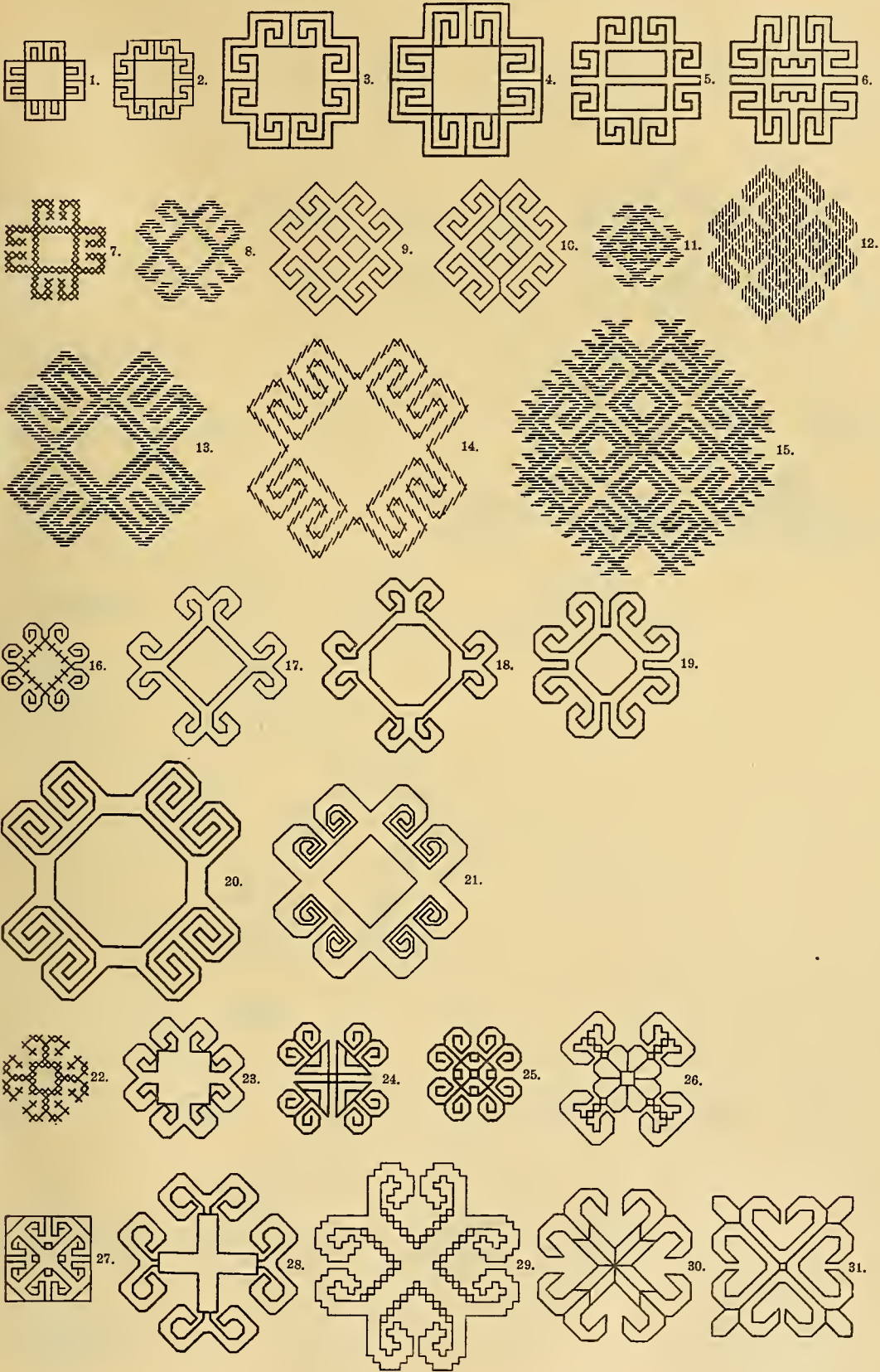

15.

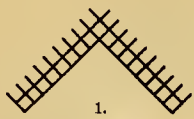

1.

2.

3.

4.

5.

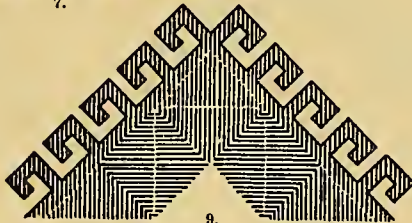
6.

7.

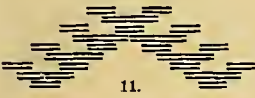
8.

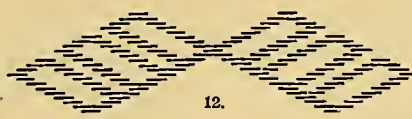
9.

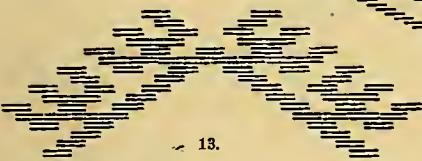
10.

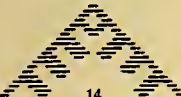
11.

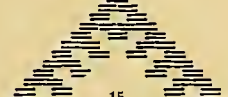
12.

13.

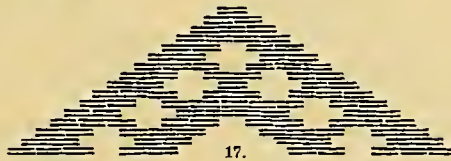
14.

15.

16.

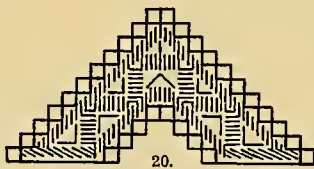
17.

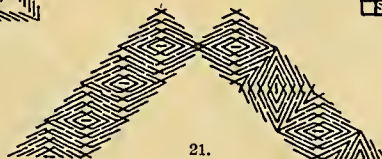
18.

19.

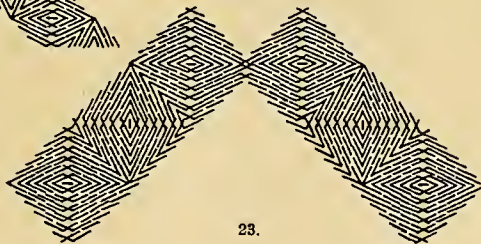
20.

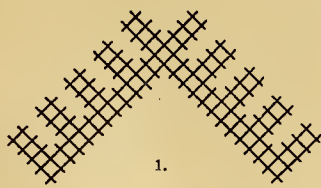
21.

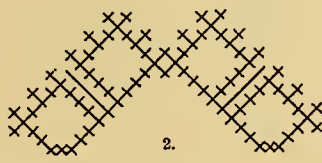
22.

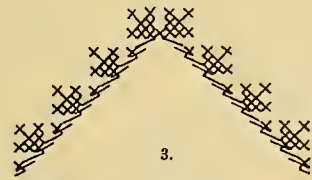
23.

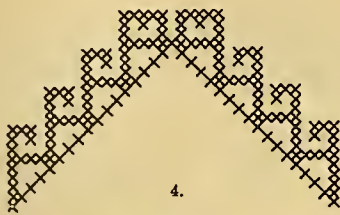
1.

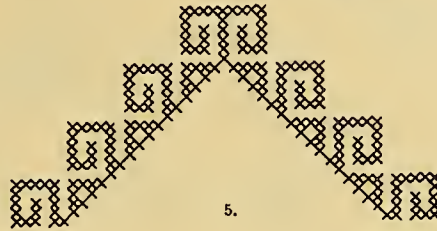
2.

3.

4.

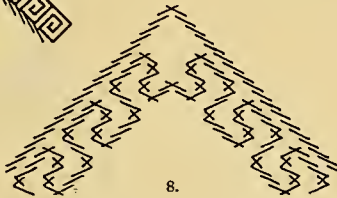
5.

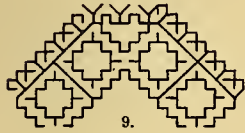
6.

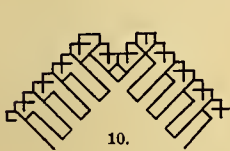
7.

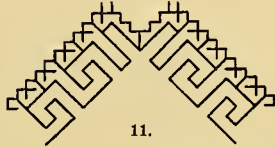
8.

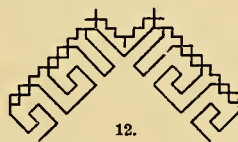
9.

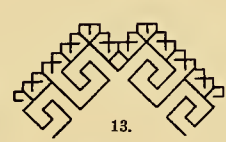
10.

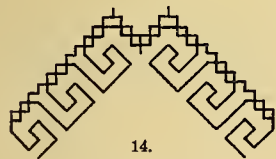
11.

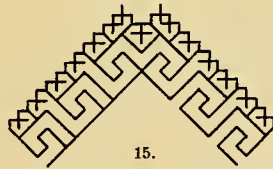
12.

13.

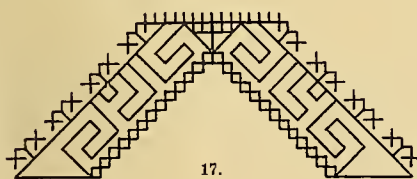
14.

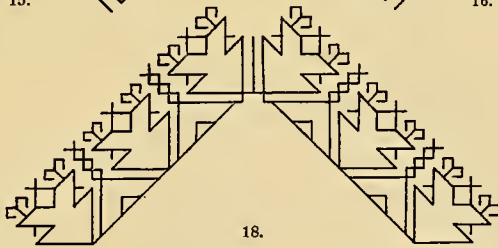
15.

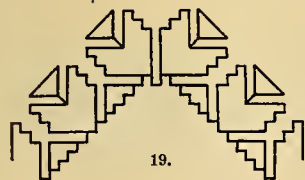
16.

17.

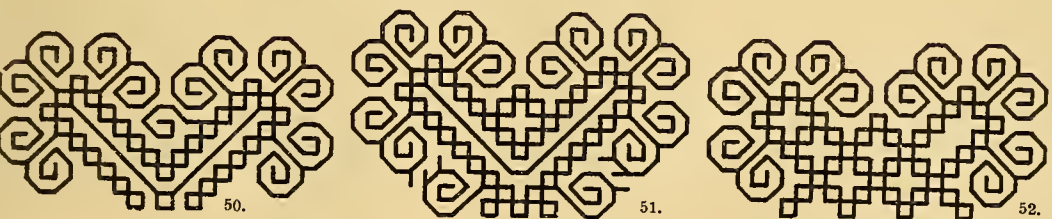
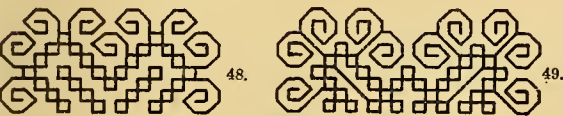
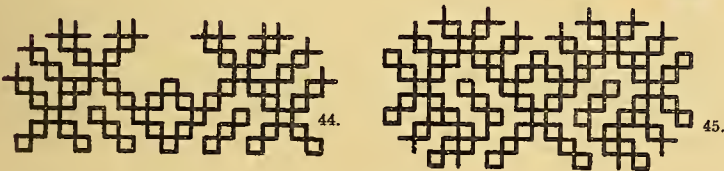
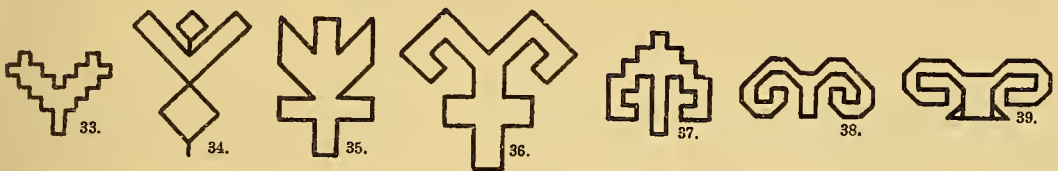
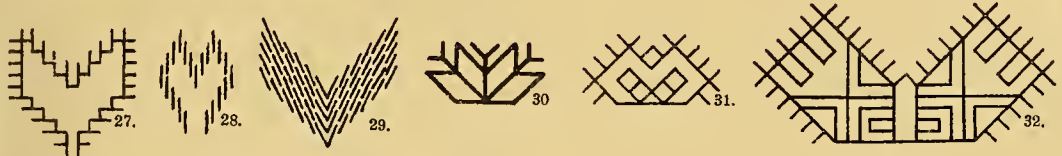
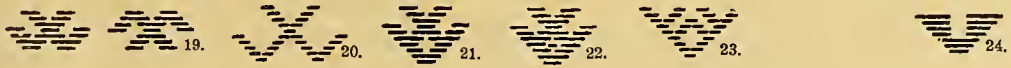
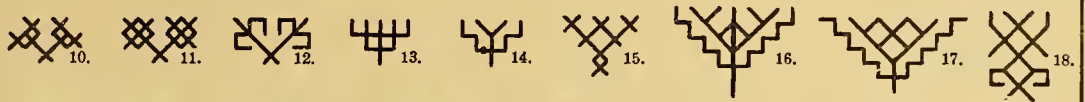
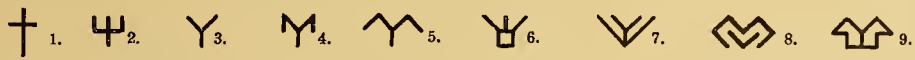

18.

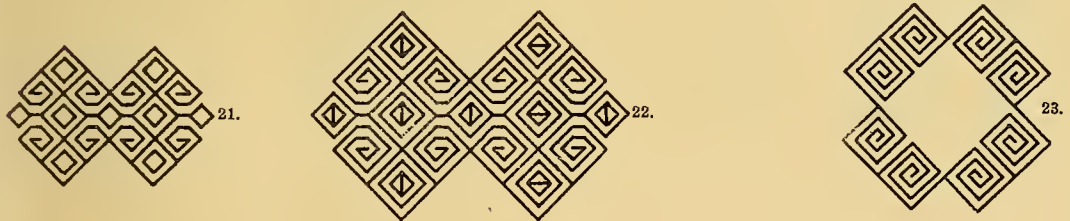
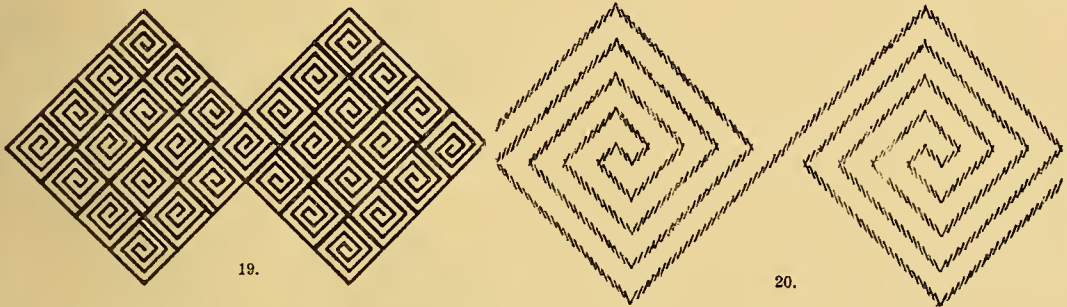
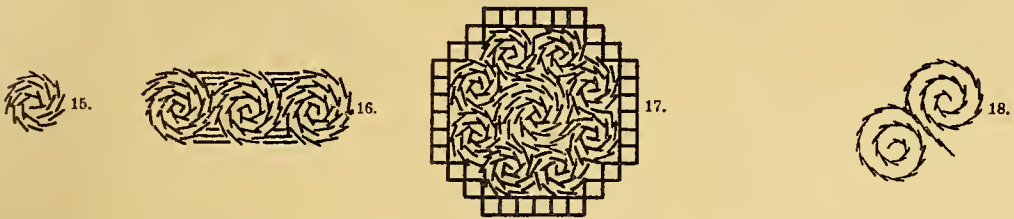
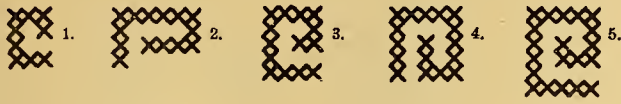
19.

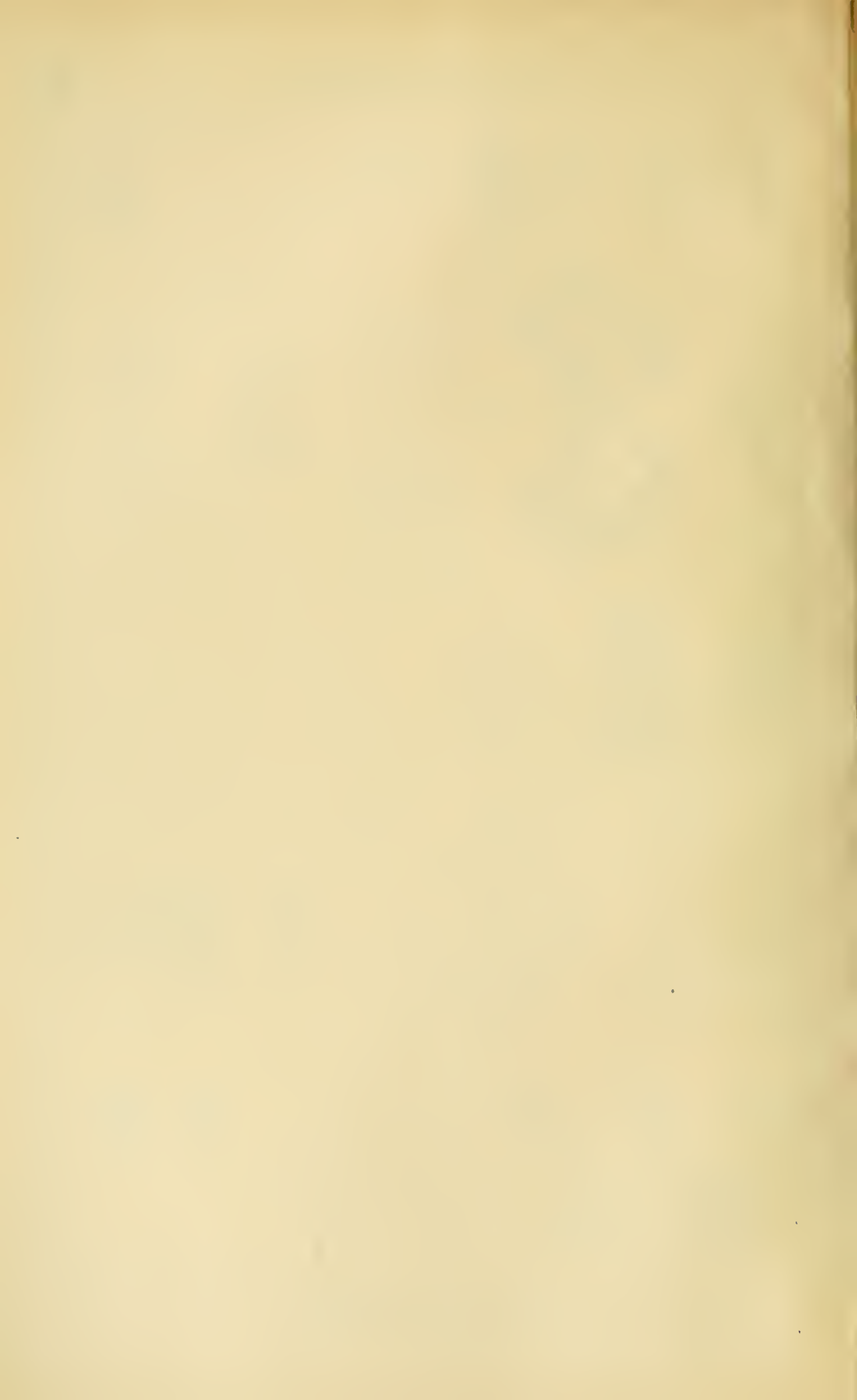

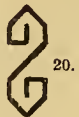
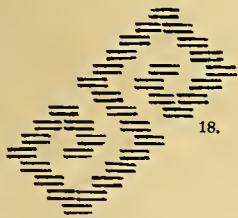
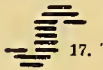
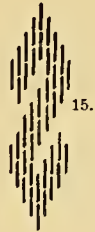
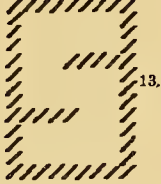
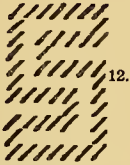
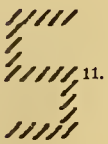
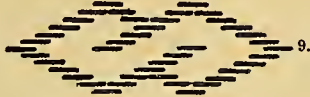
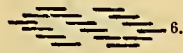
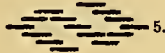
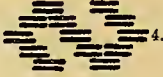

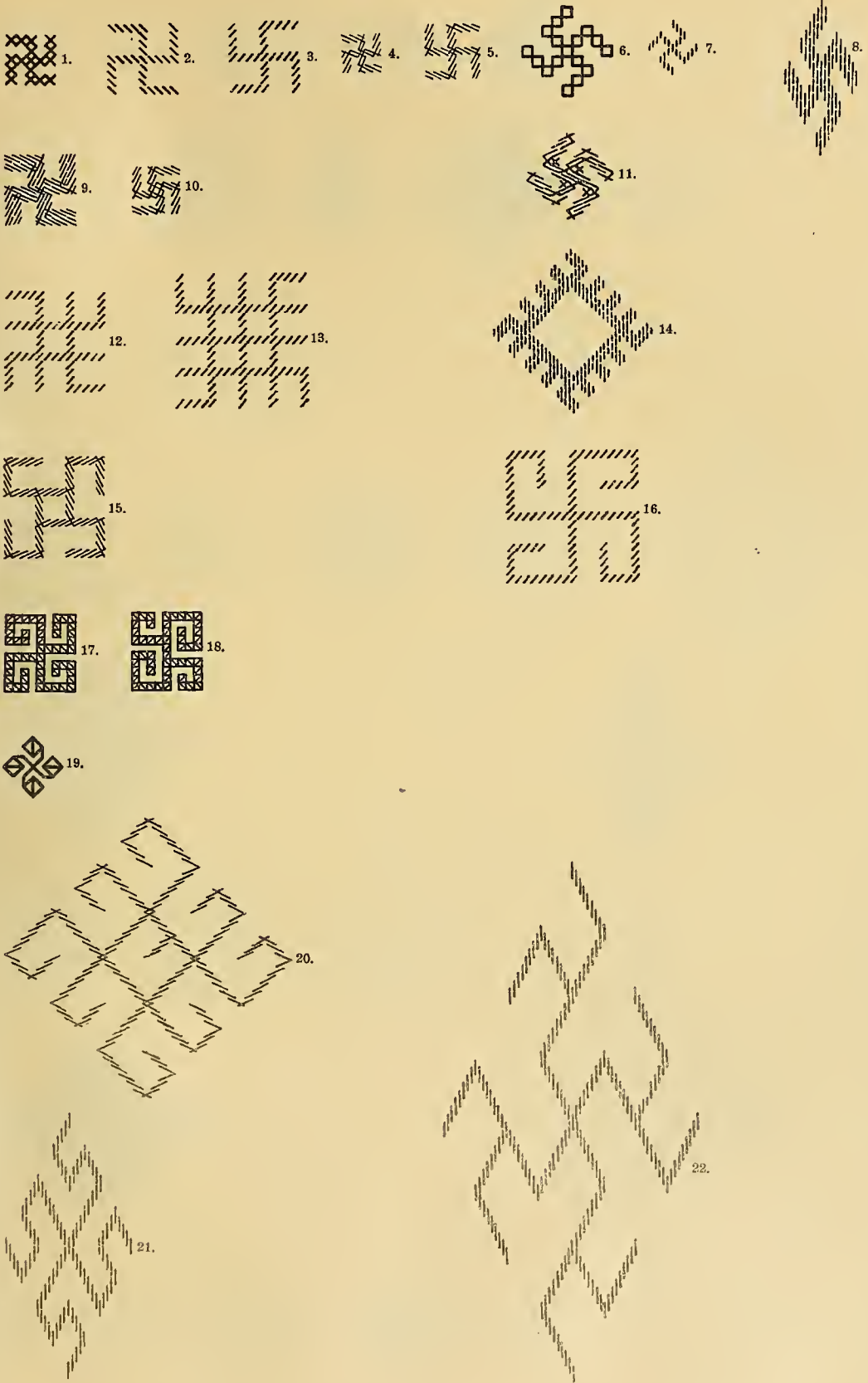

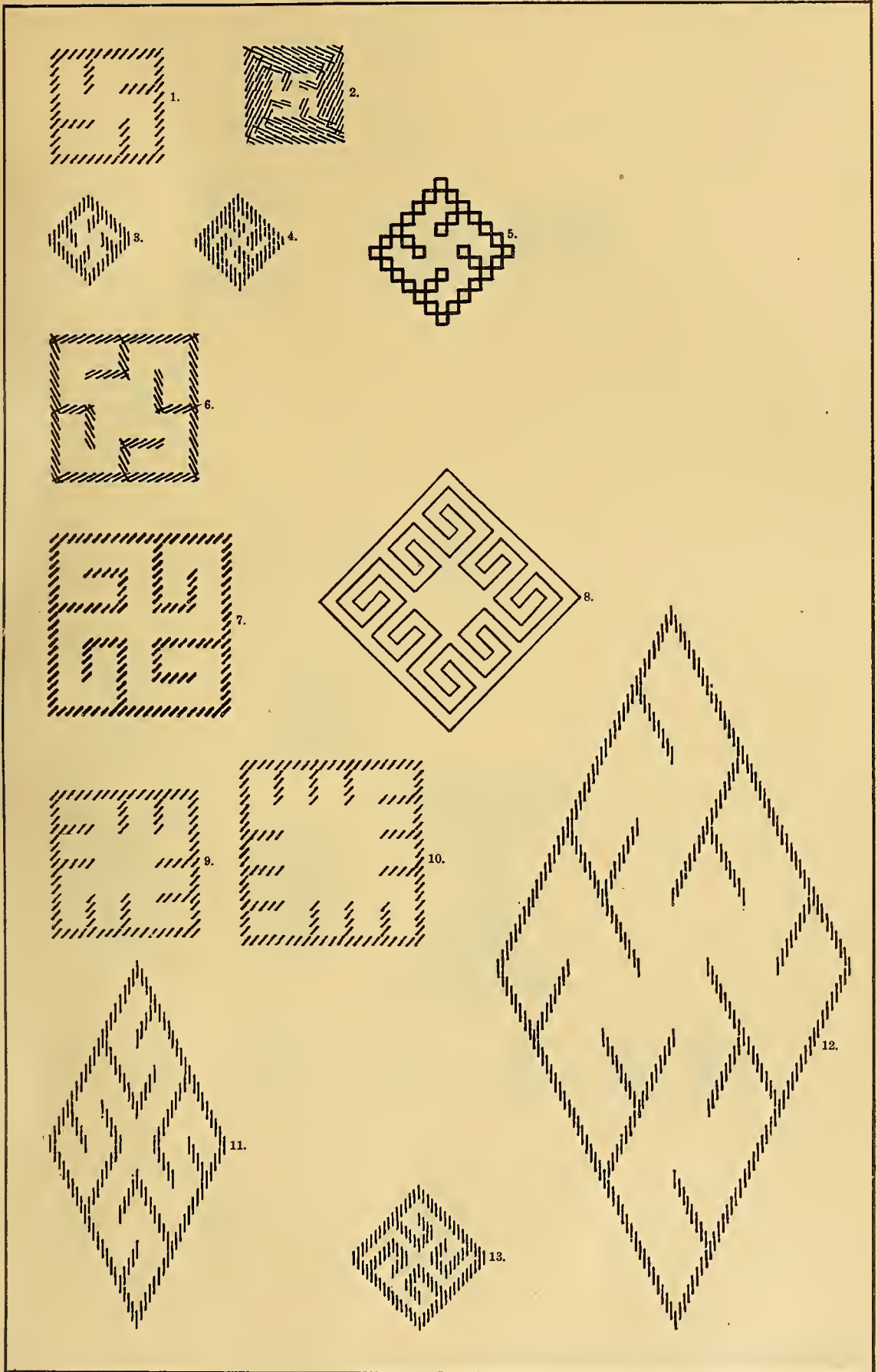

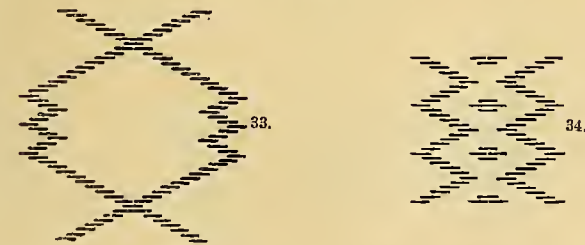
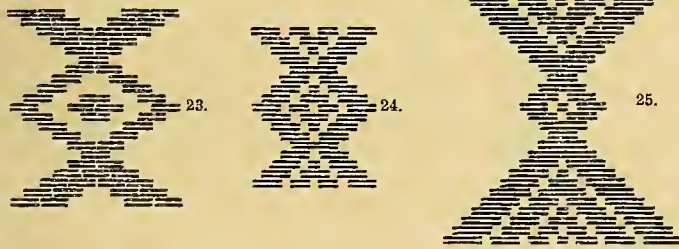
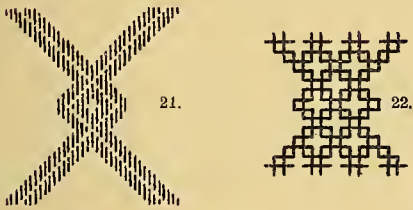
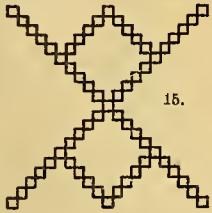
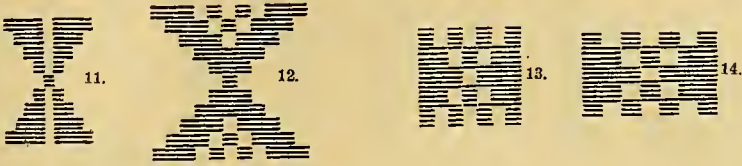
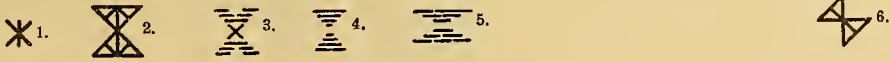

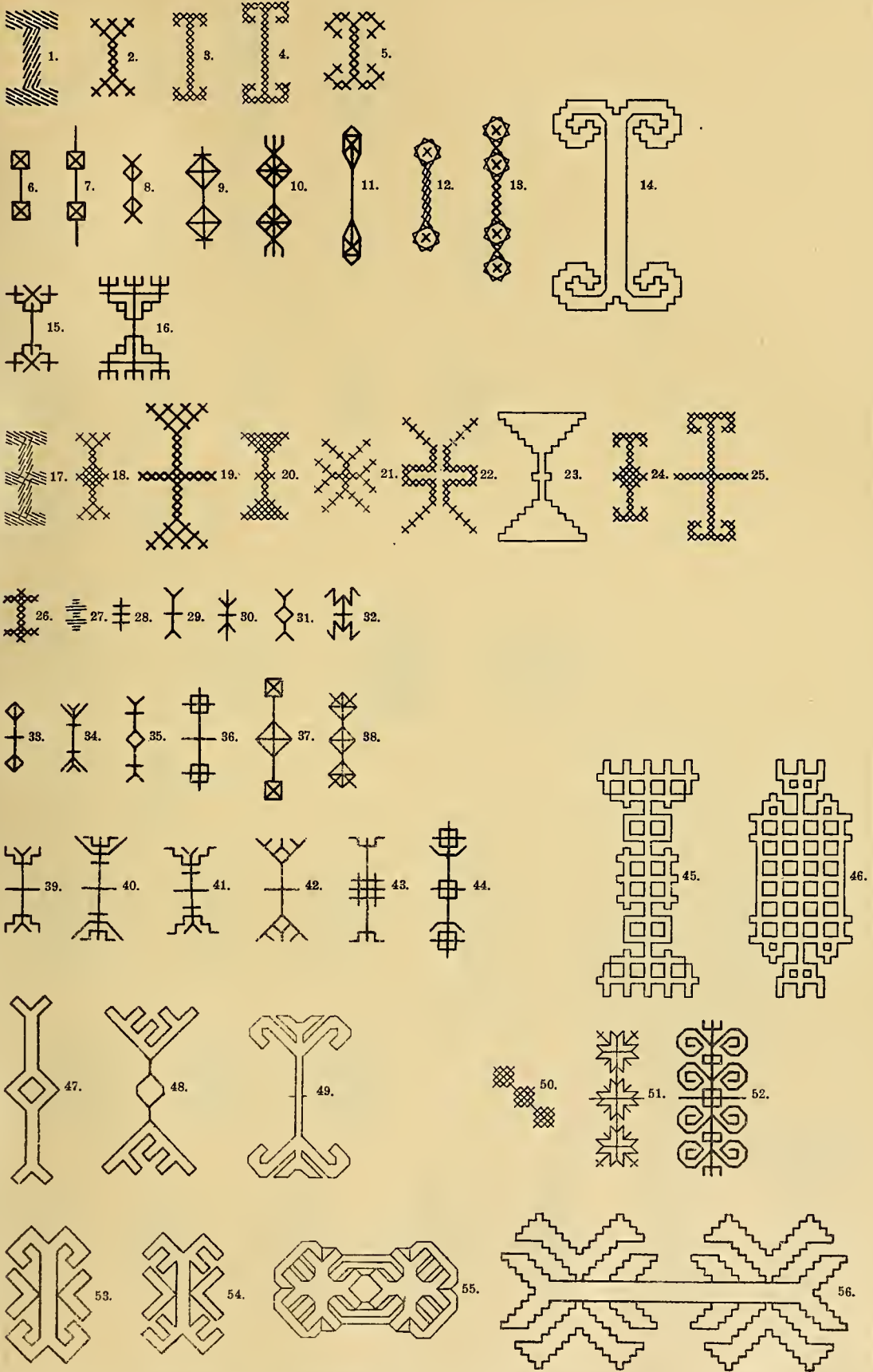

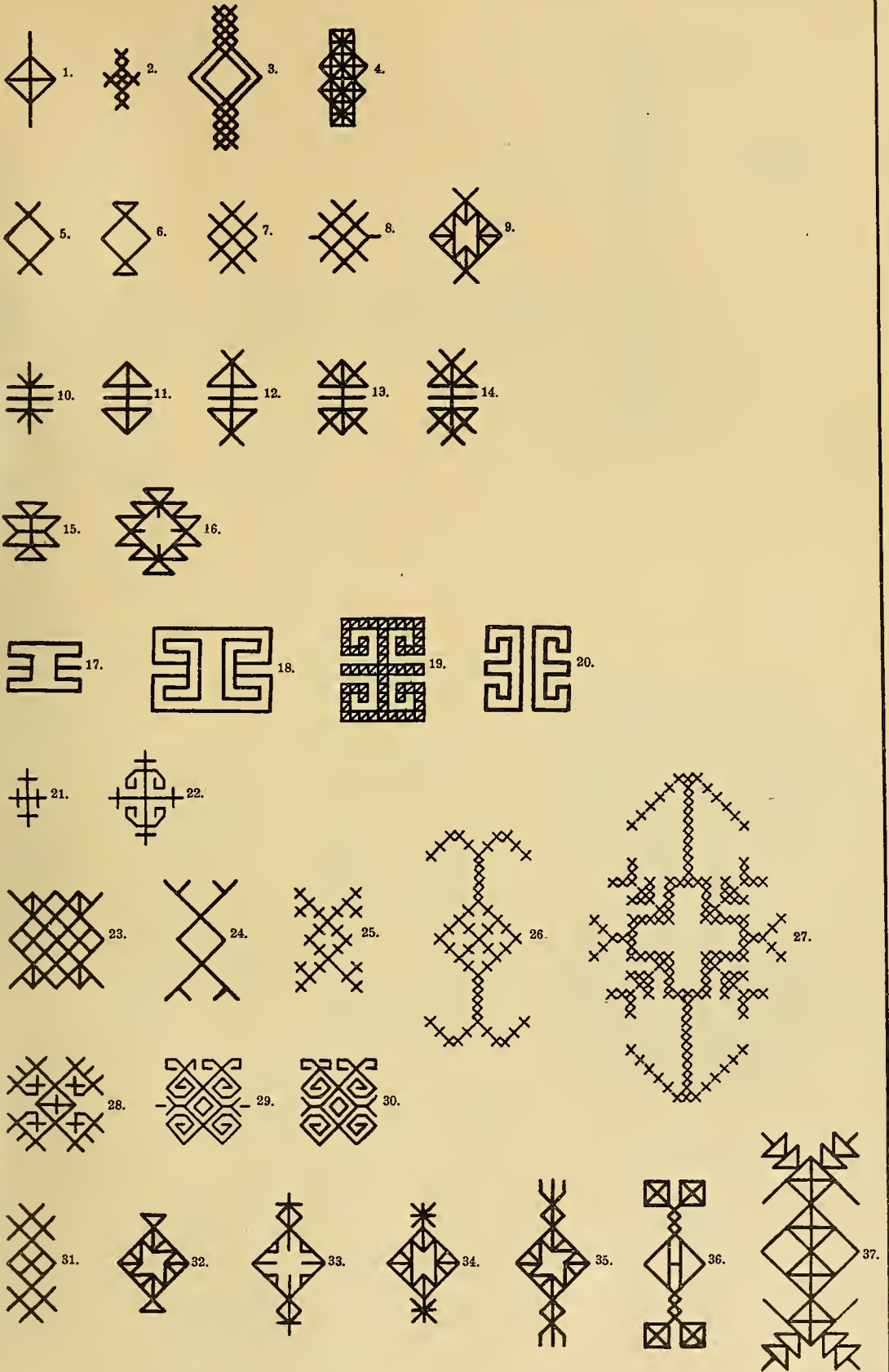

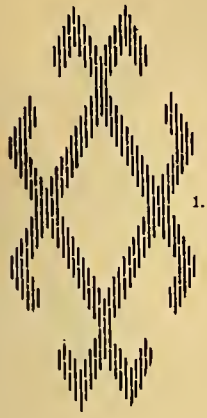

1.

2.

3.

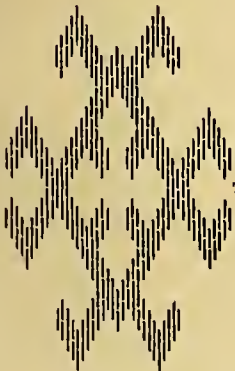
4.

5.

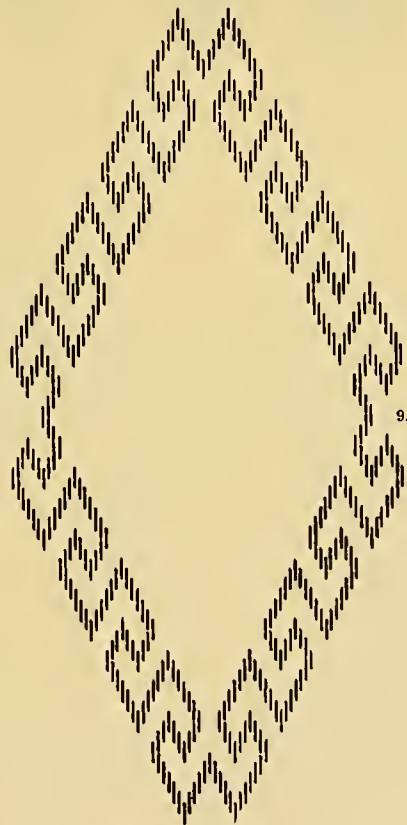
6.

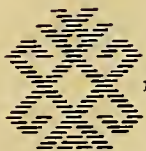
7.

8.

9.

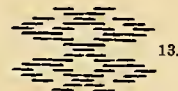
10.

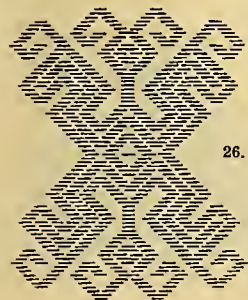
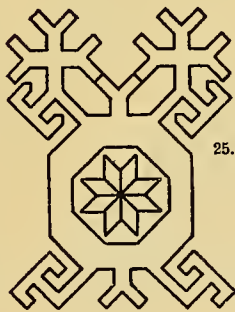
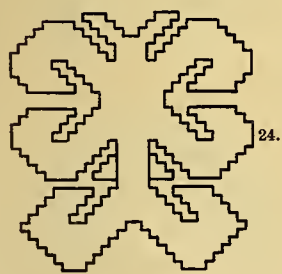
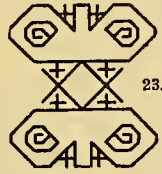
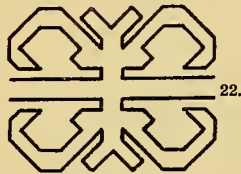
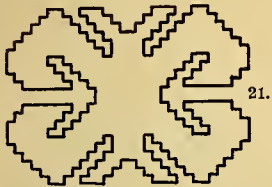
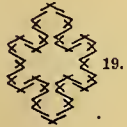
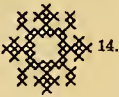
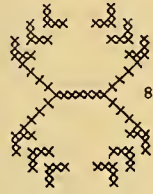
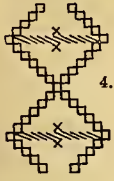
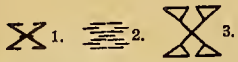
11.

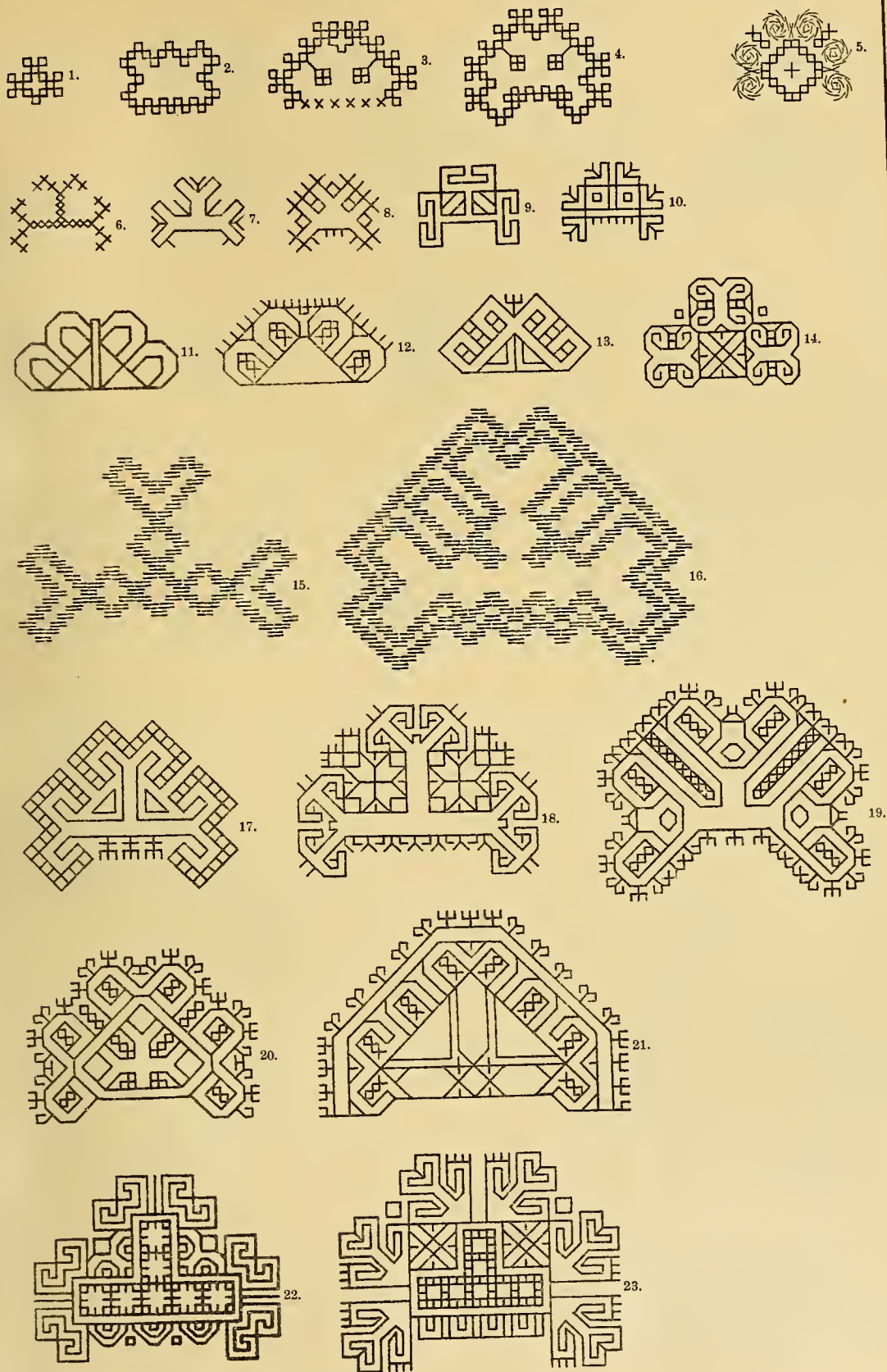

12.

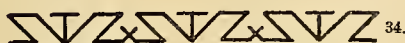
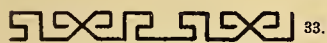
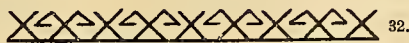
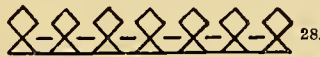
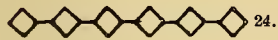
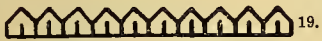
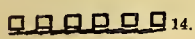
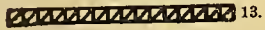
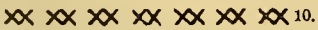
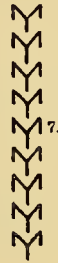
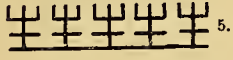
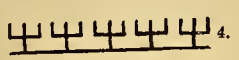
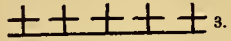
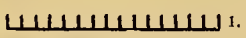

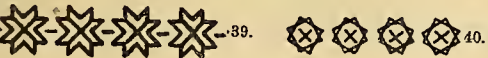
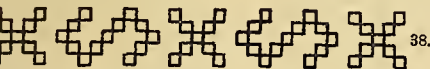
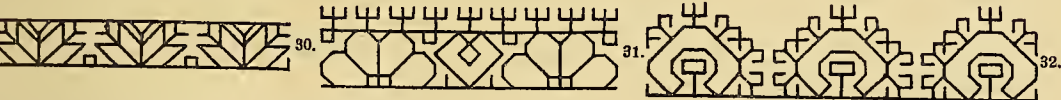
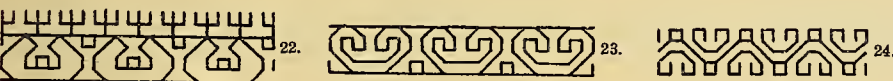
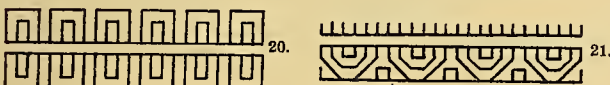
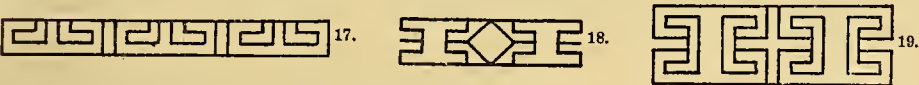
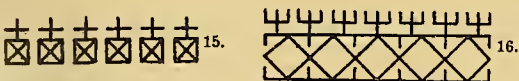
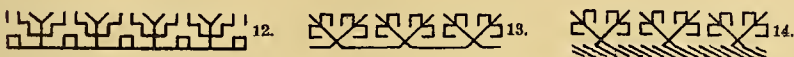
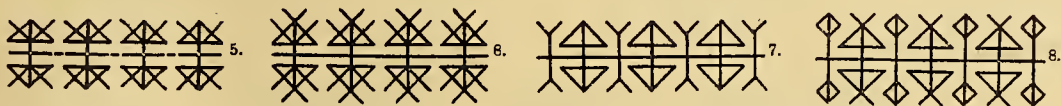
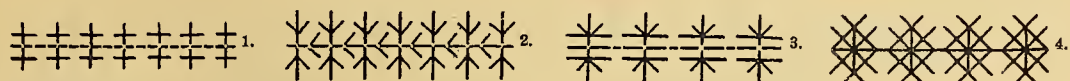
13.

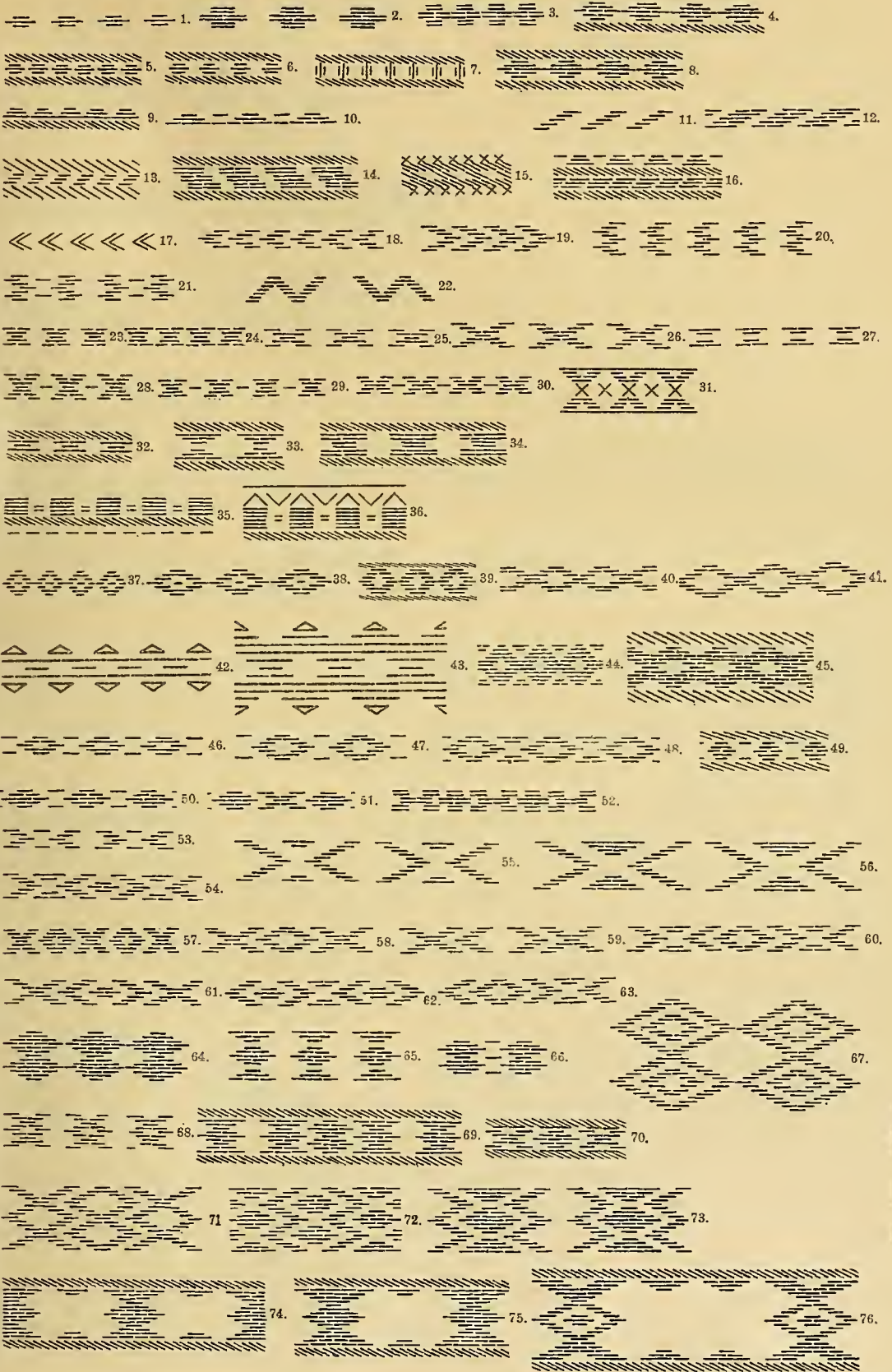

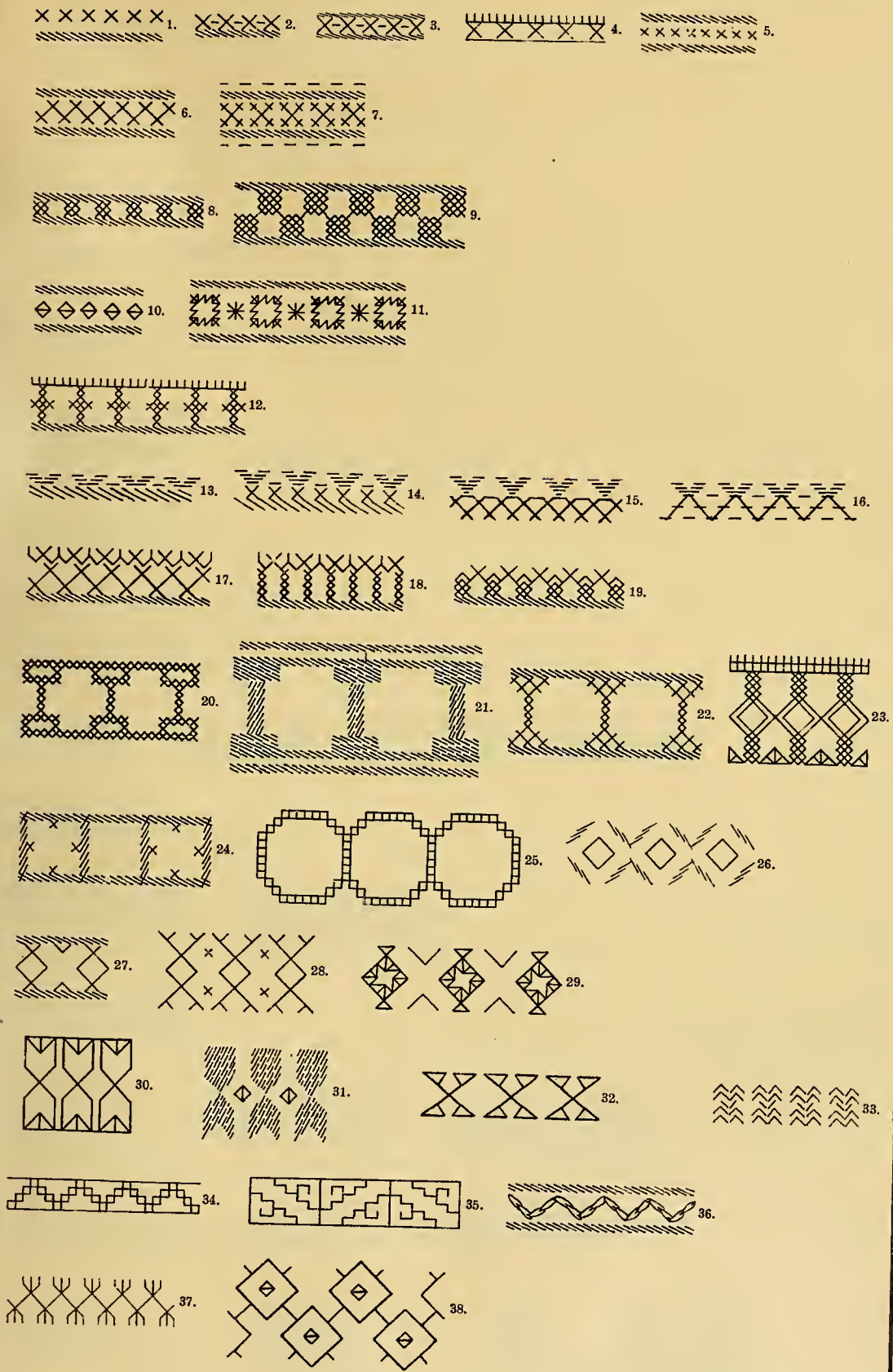

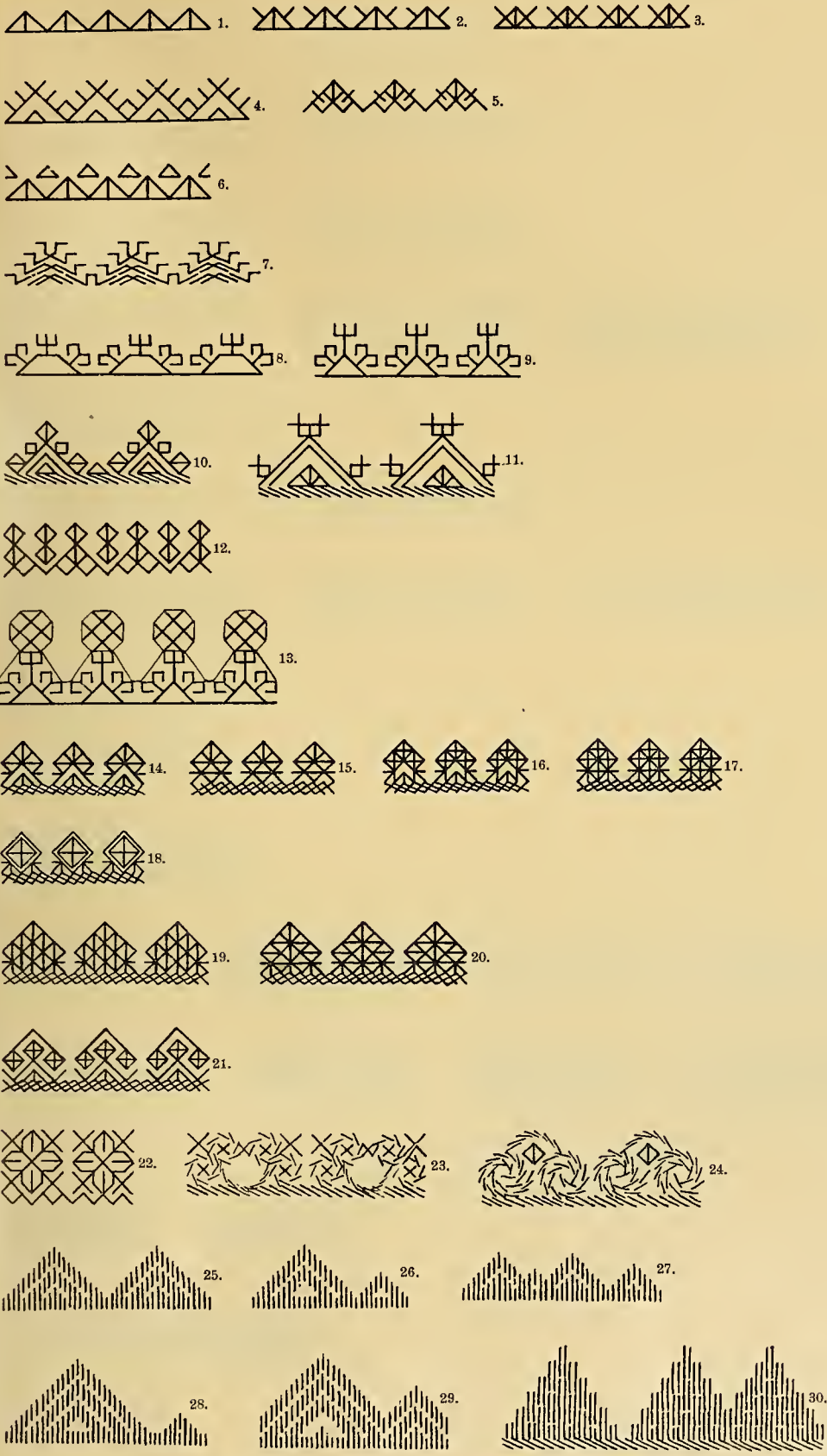

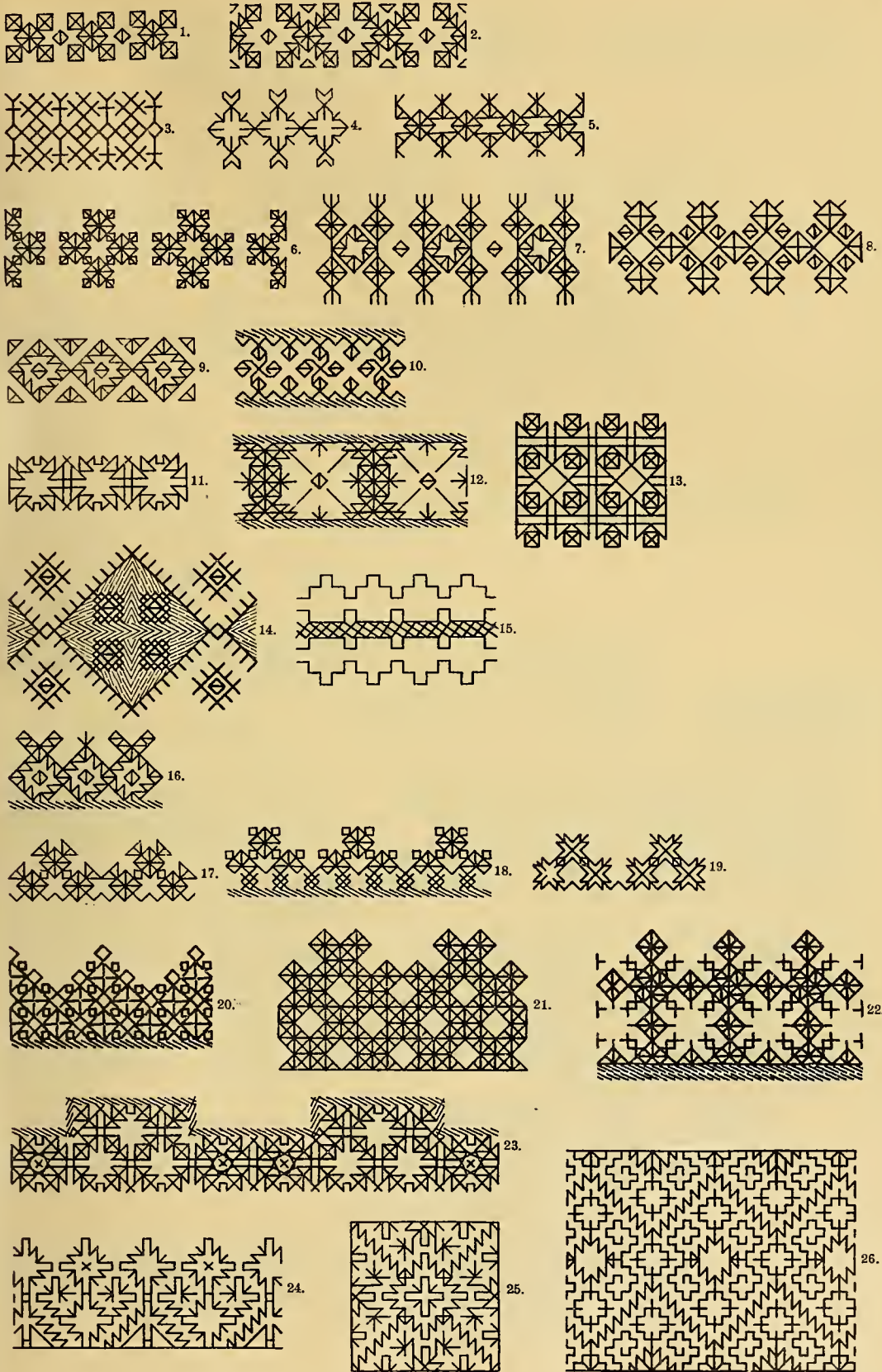

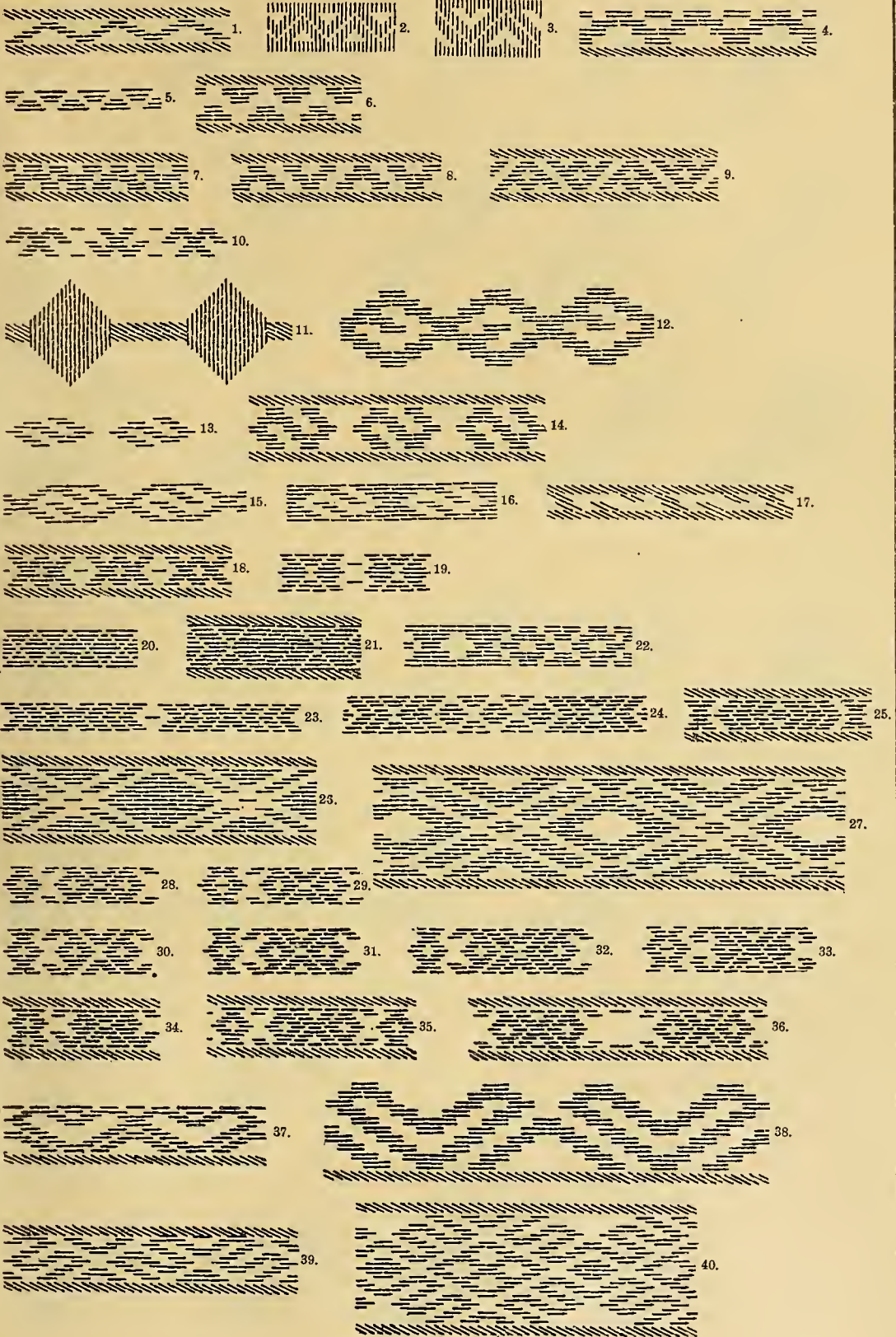

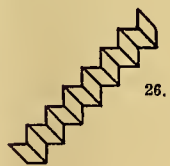
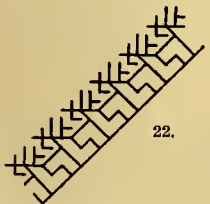
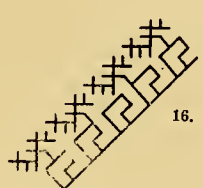
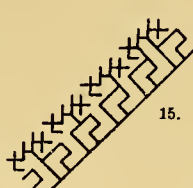
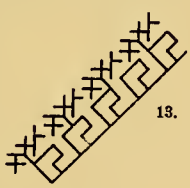
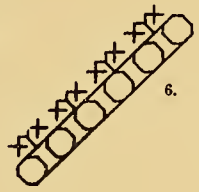
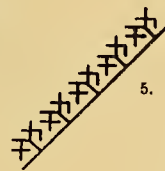
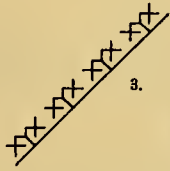
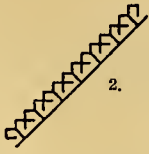

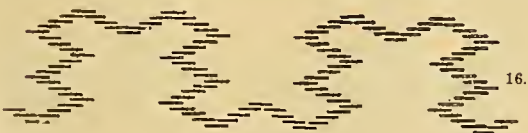
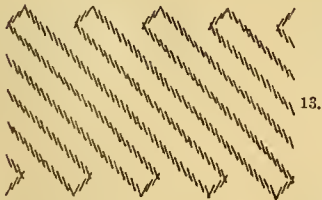
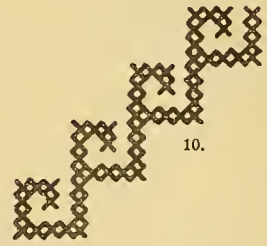
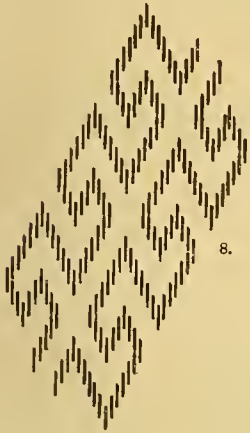
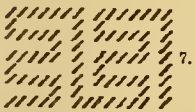
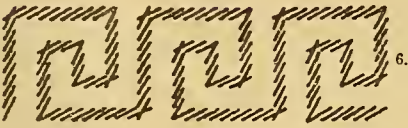
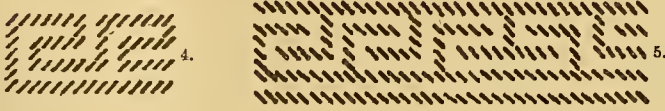
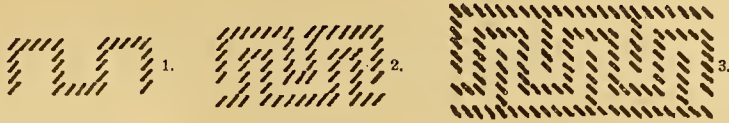

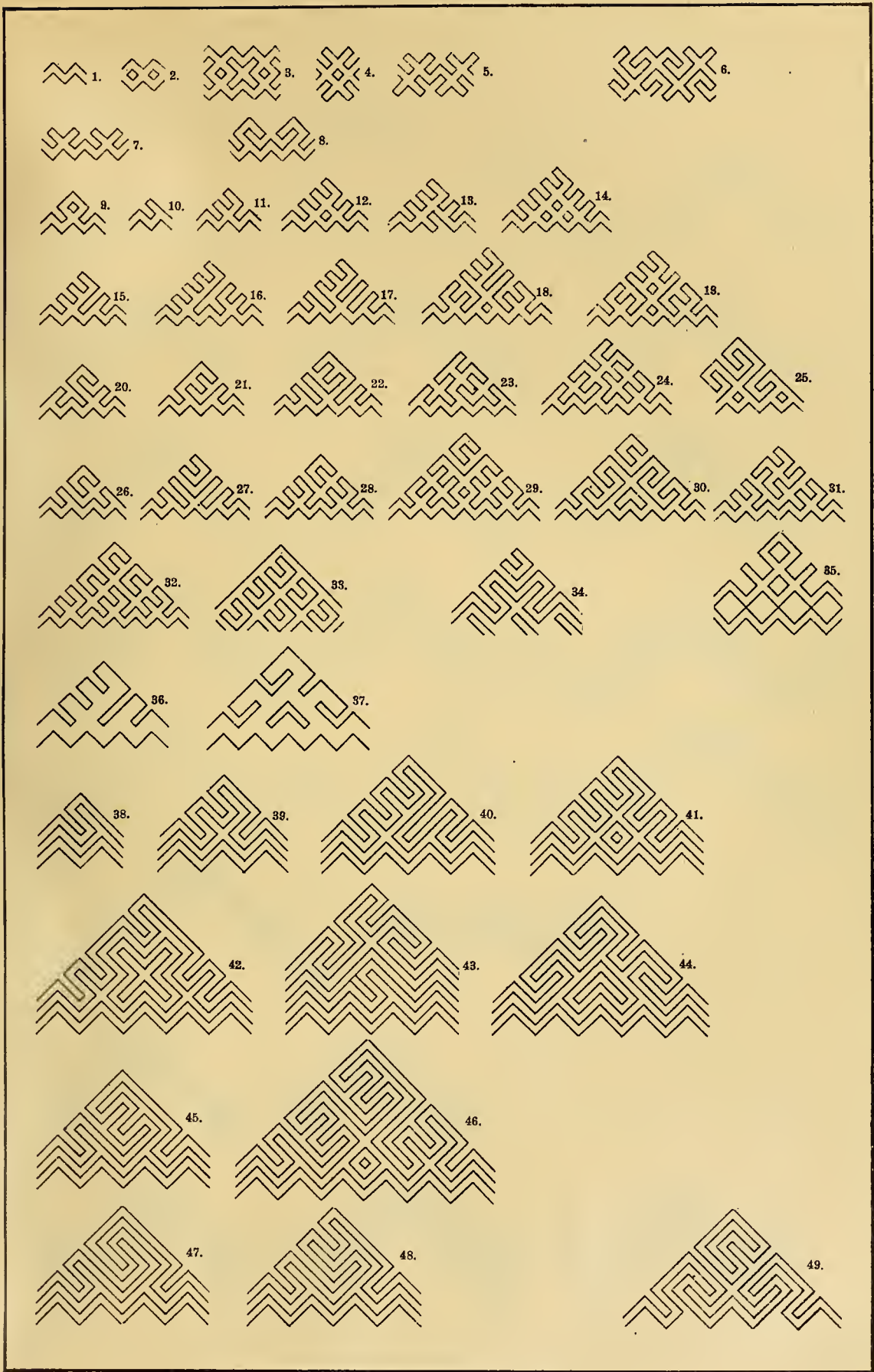

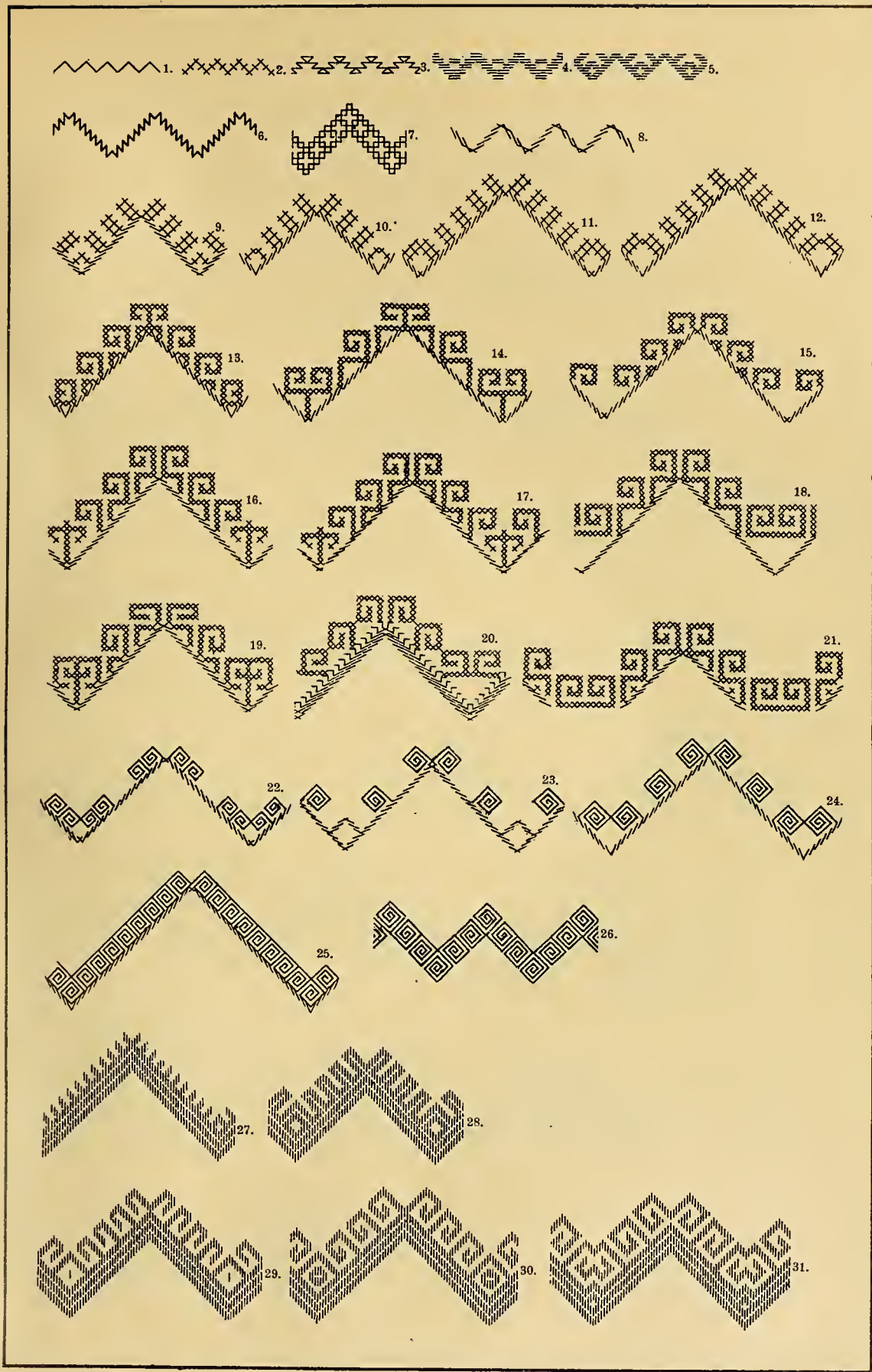

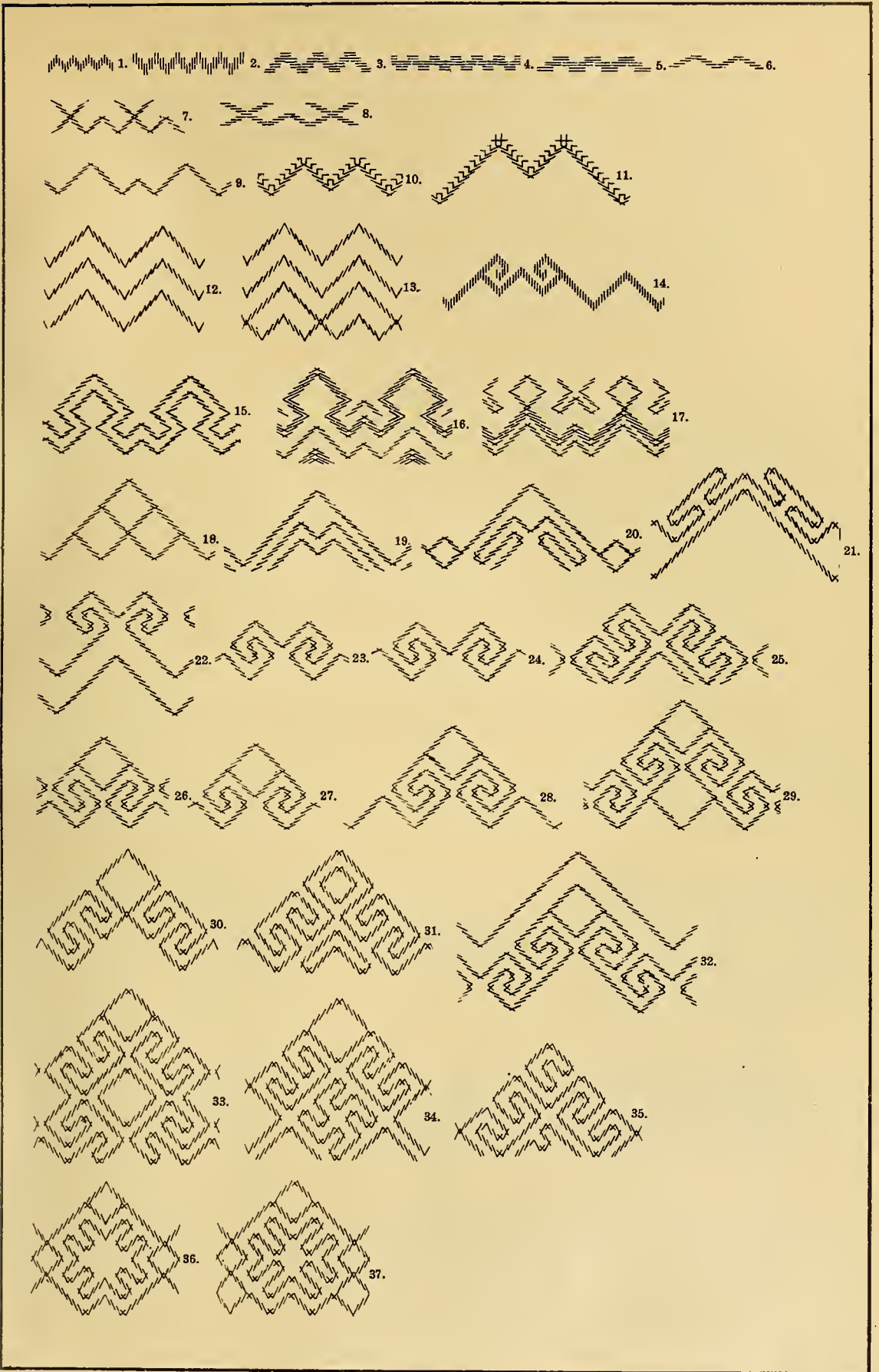

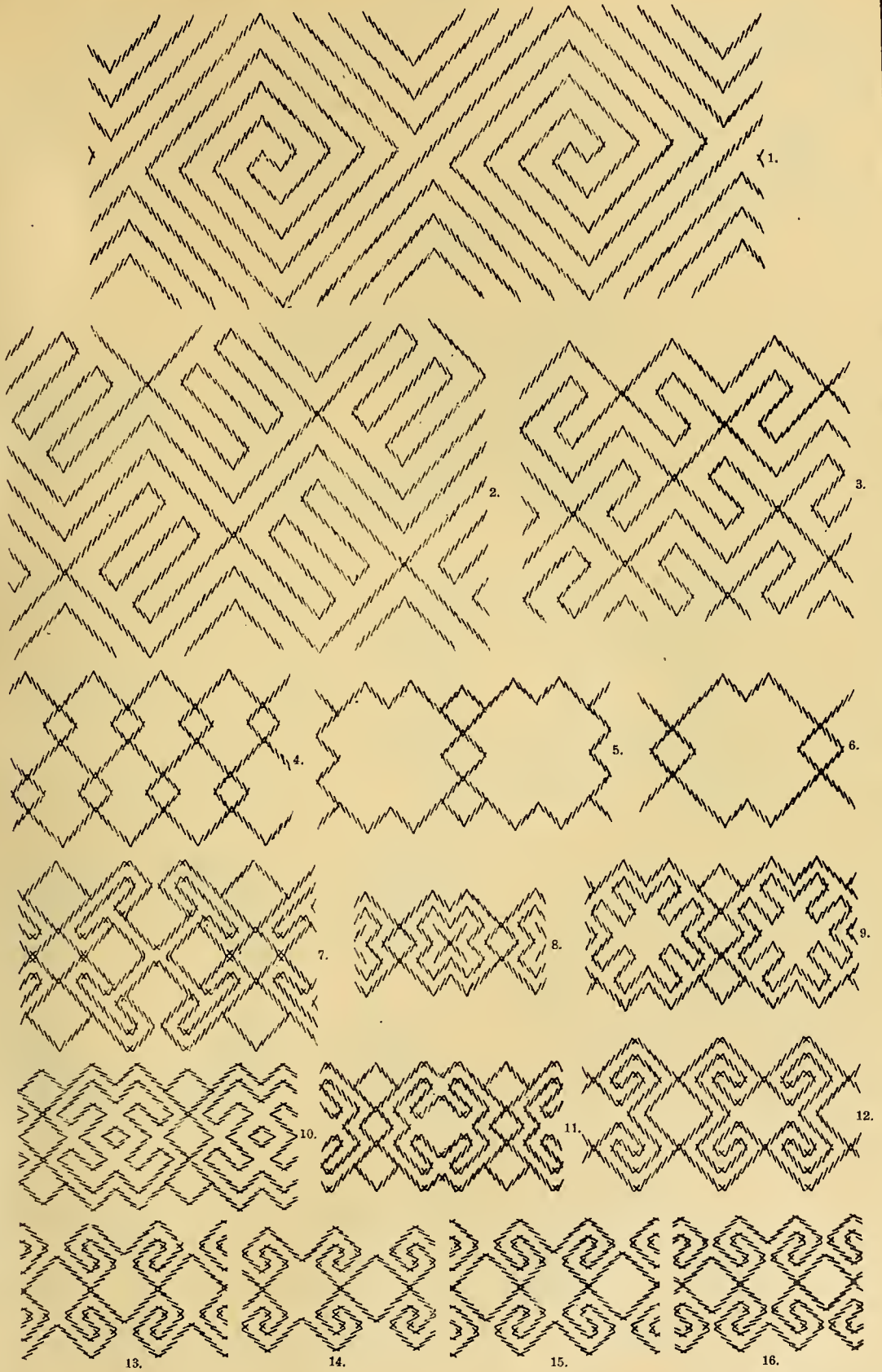

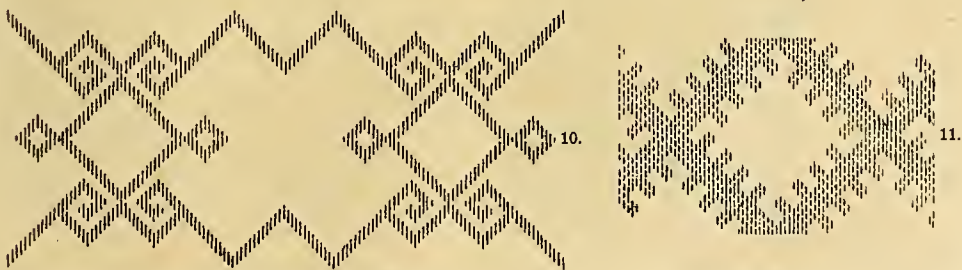
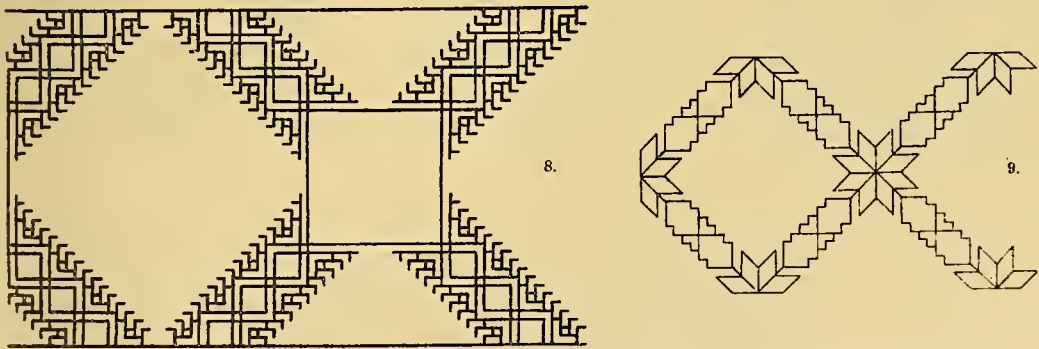
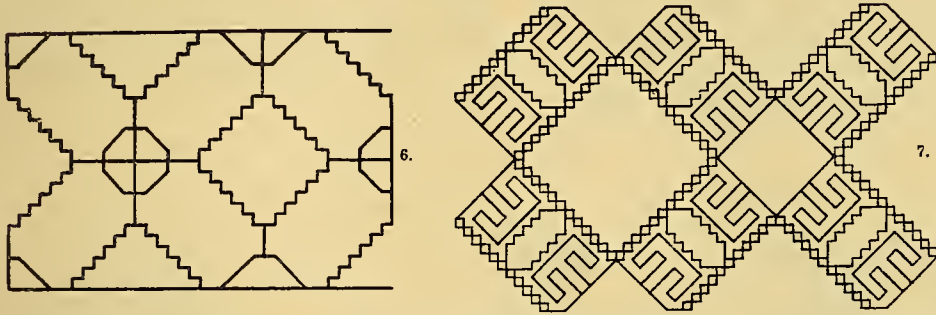

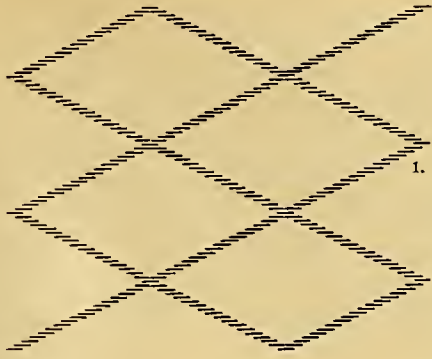

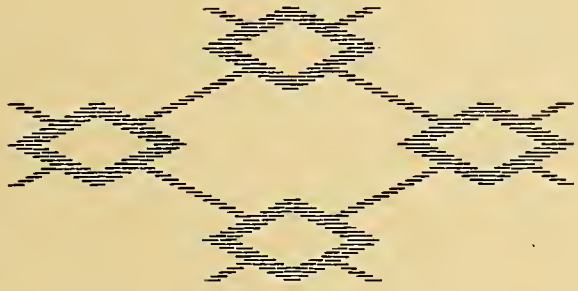

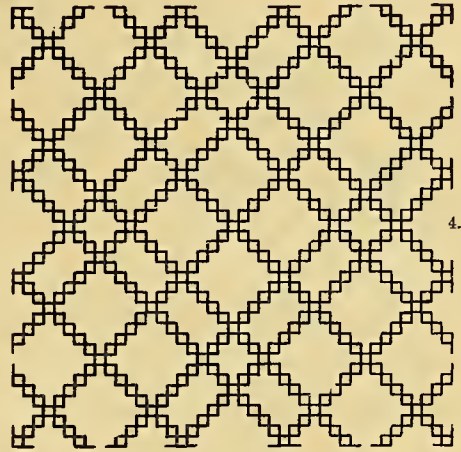
1.

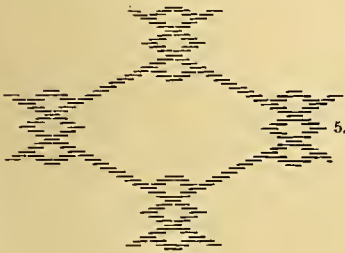
2.

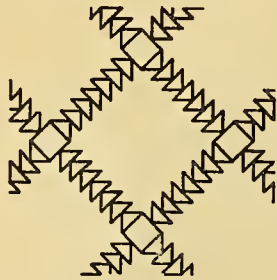
3.

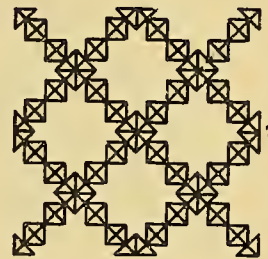
4.

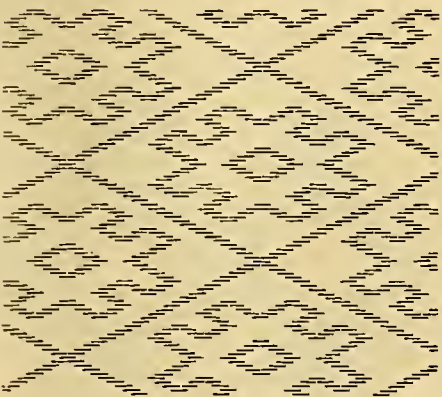
5.

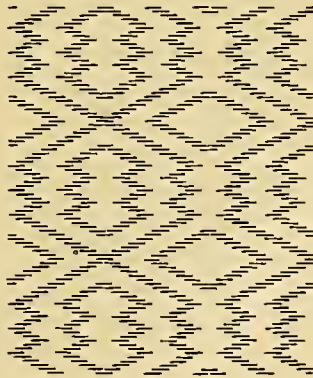
6.

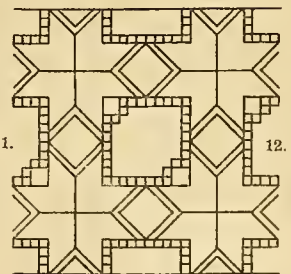
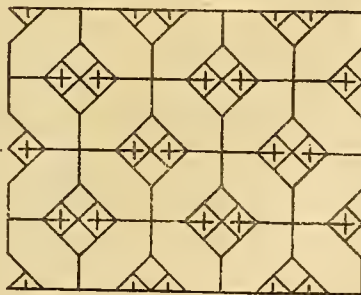
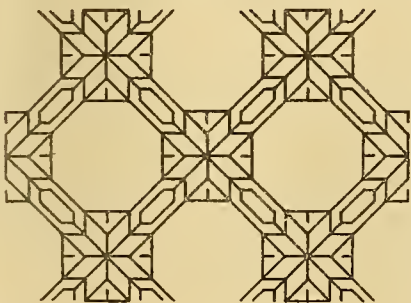
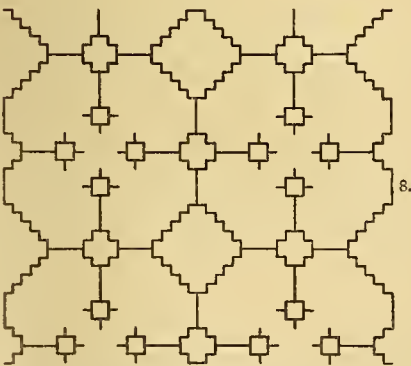
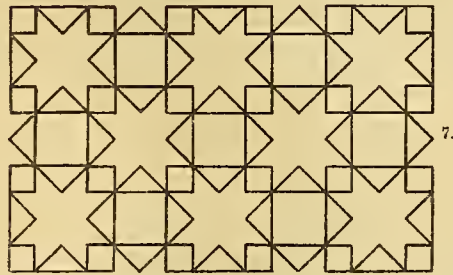
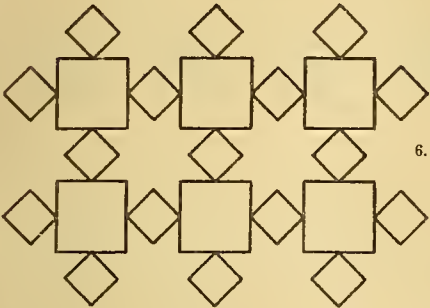
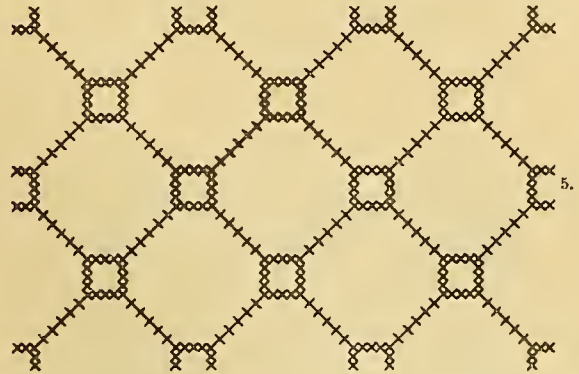
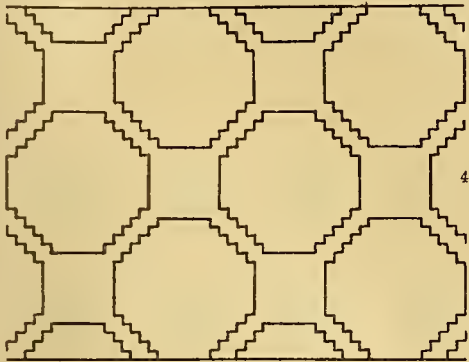
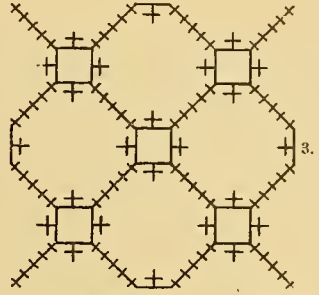
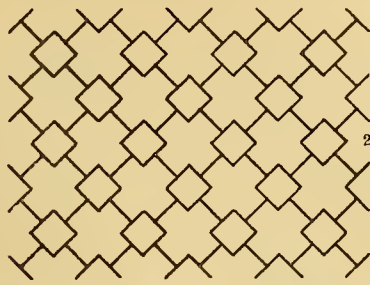
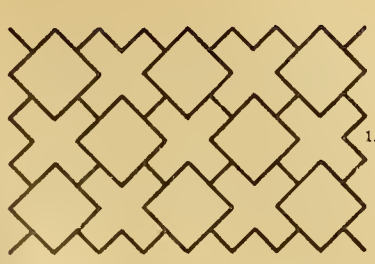
7.

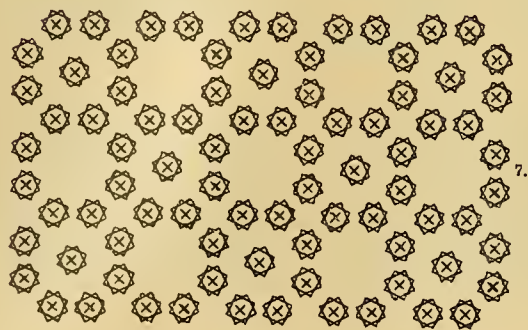
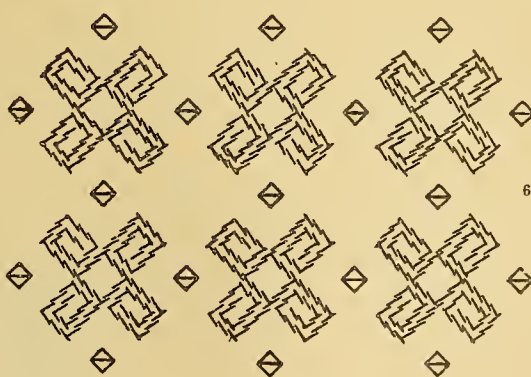
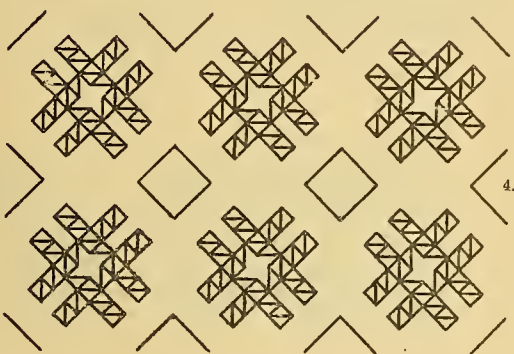
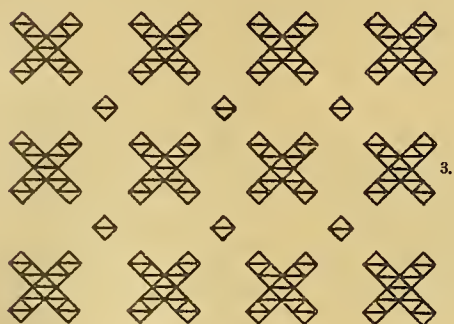
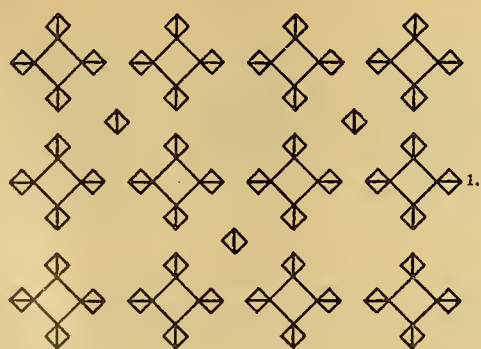

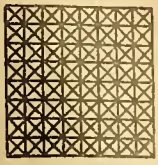
8.

9.

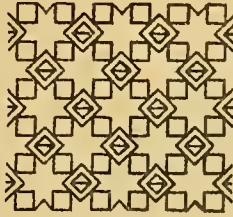
1.

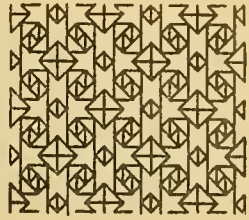
2.

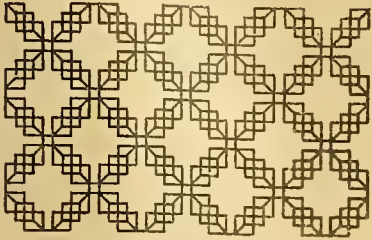
3.

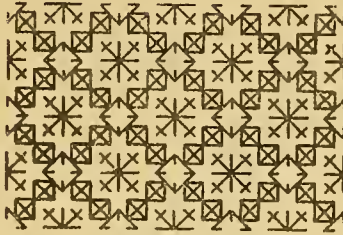
4.

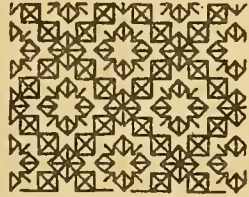
5.

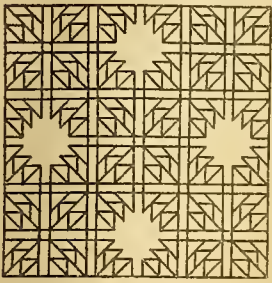
6.

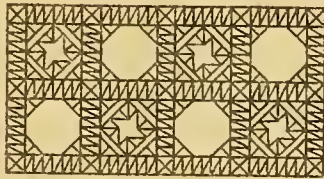
7.

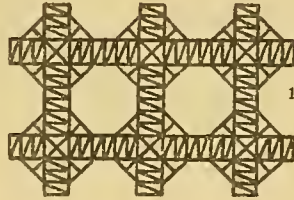
8.

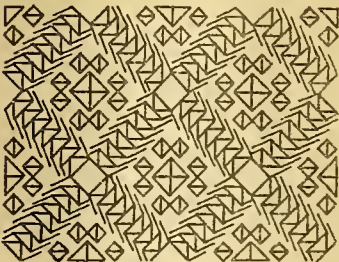
9.

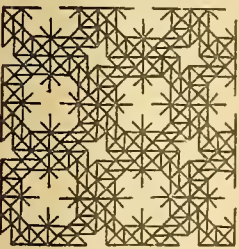
10.

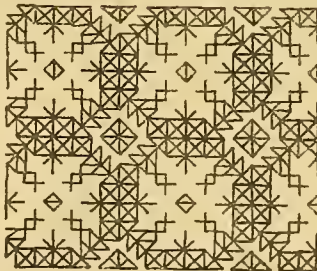
11.

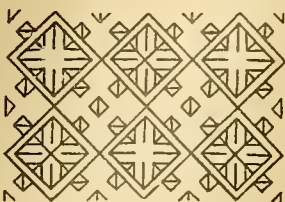
12.

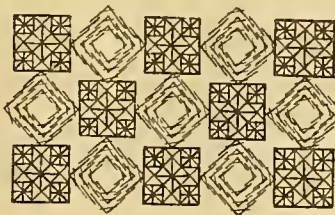
13.

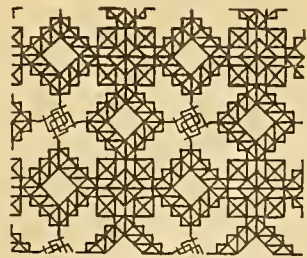
14.

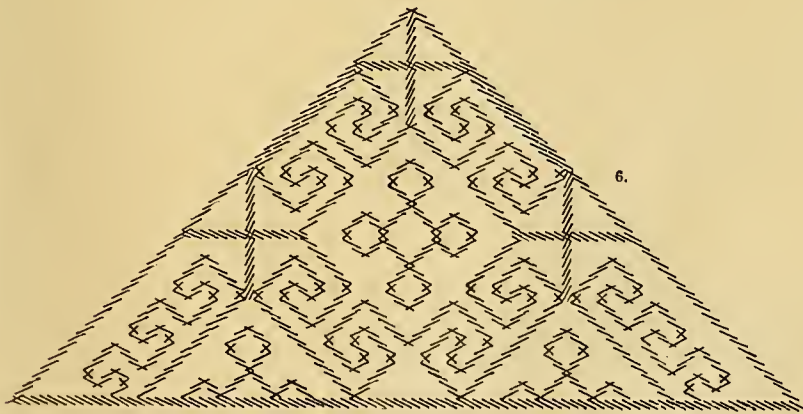
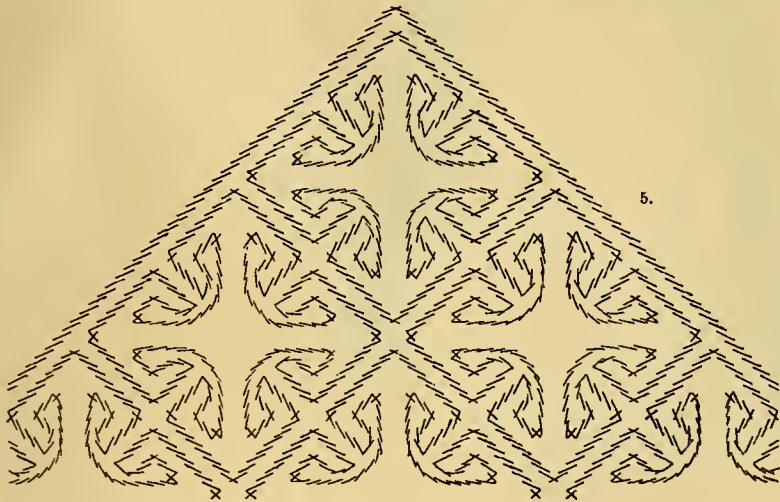
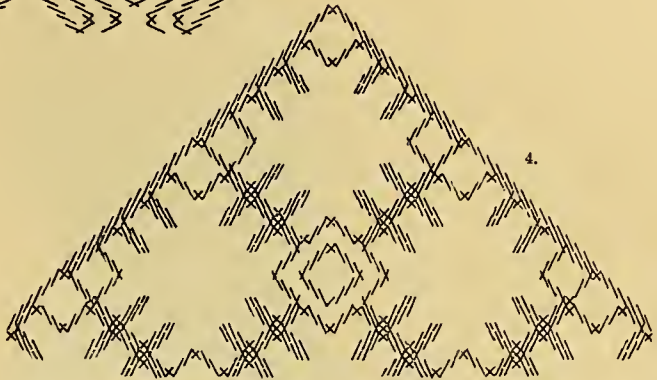
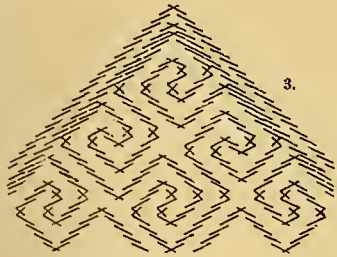
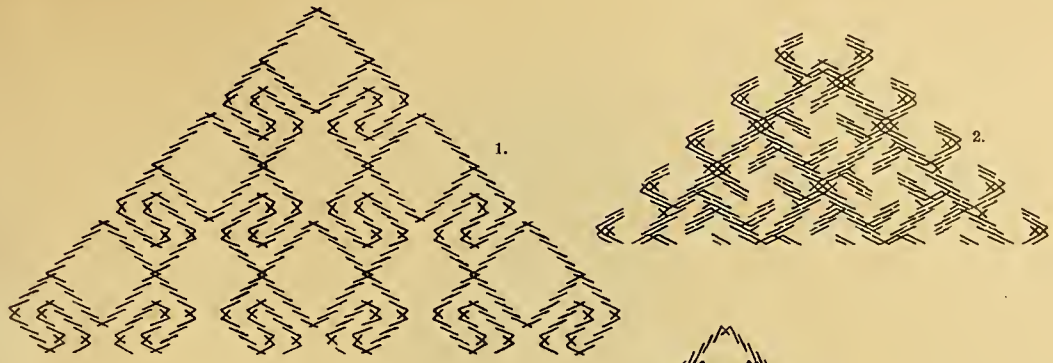
15.

16.

17.

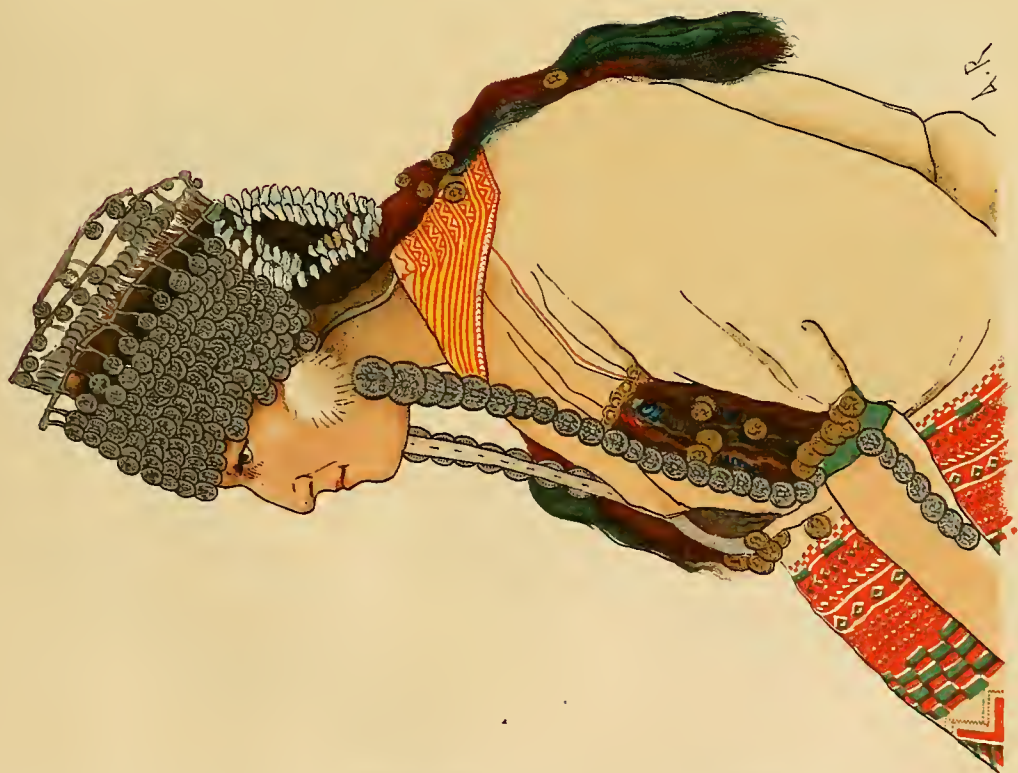

Mordvalainen morsian Armaniha kylästä
Nizhnij-Novgorodin lääniä.

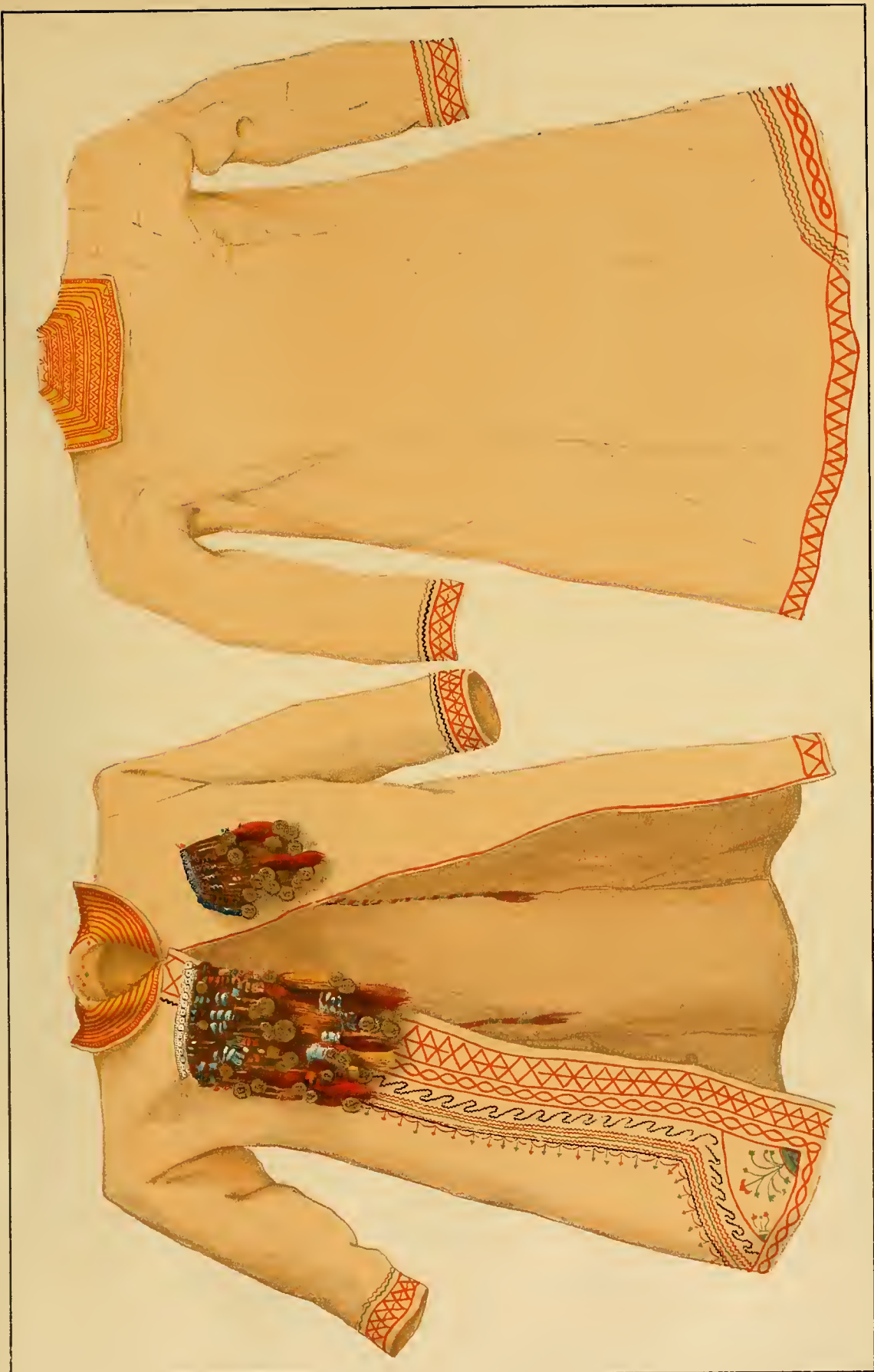
Mordvinische Braut aus dem Dorf Armaniha
im Gouvernement Nizhnij-Novgorod.

Dieselbe Braut.

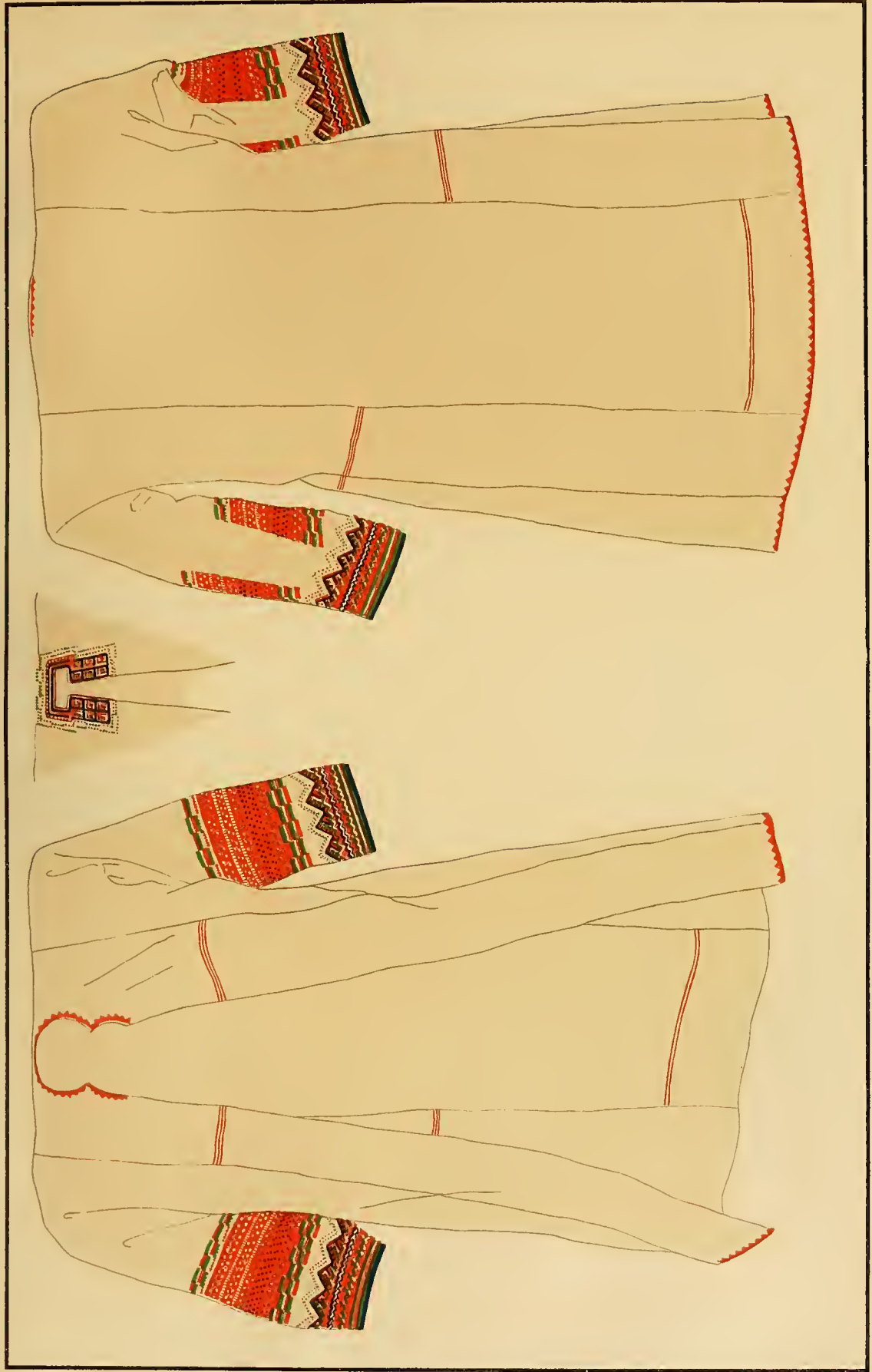

Sama morsian.

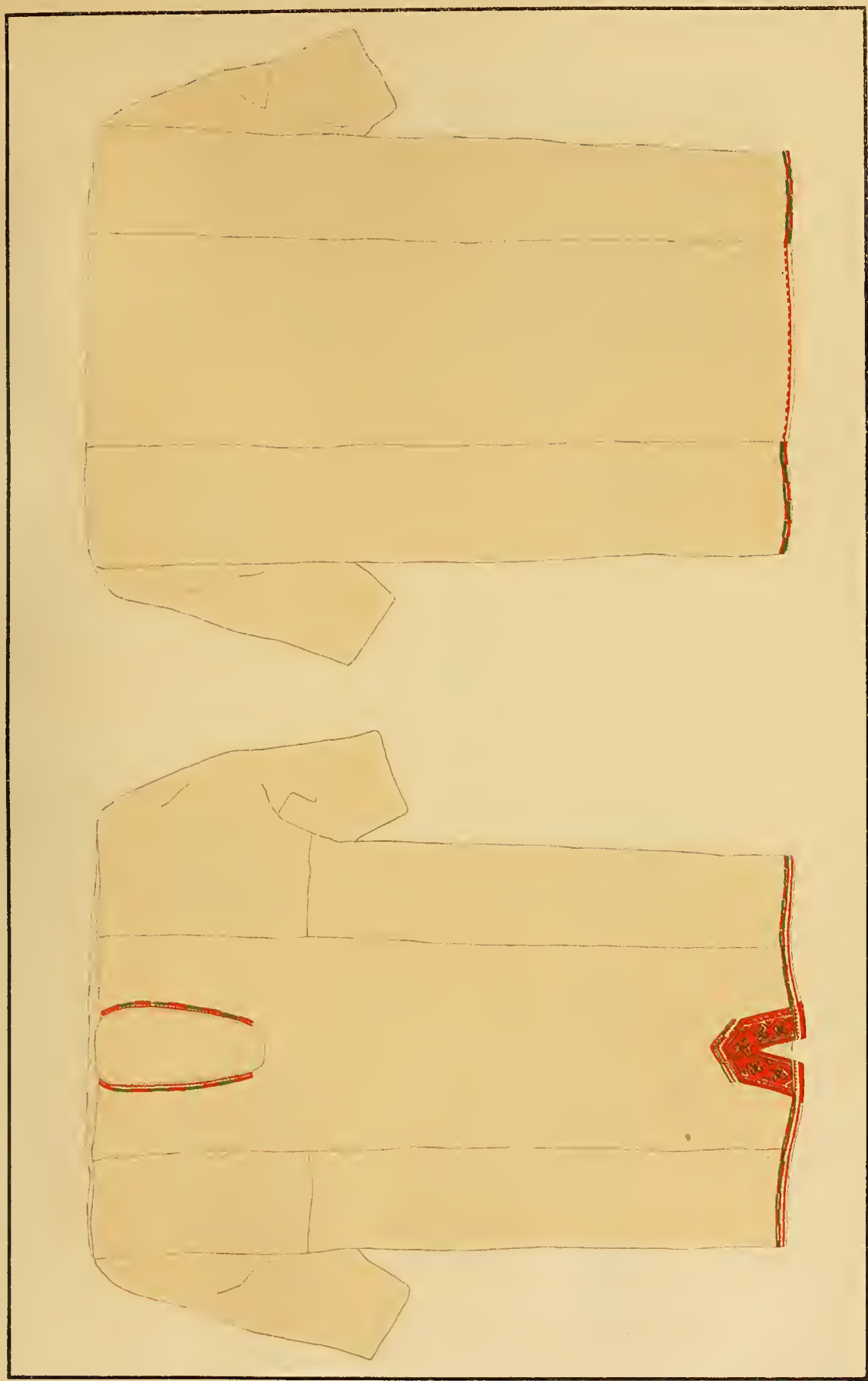
1.
Villaviitta. Katso kuvia I ja II.

2.
Rock aus Wollzeug. Siehe Taf. I und II.

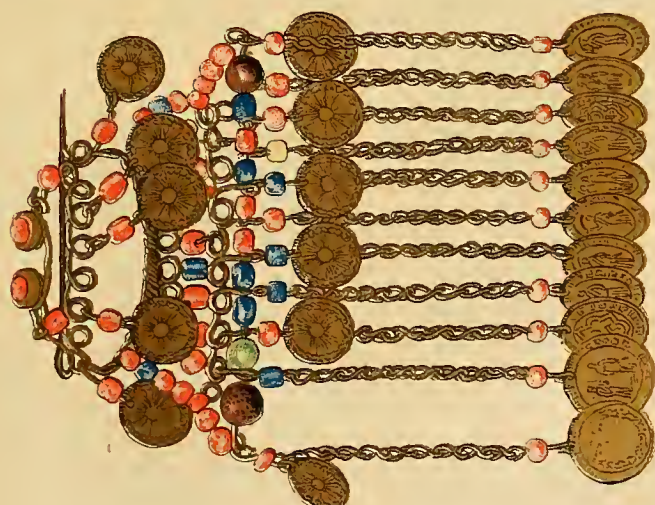
1.
1-2. Linnaviitta. Katso kuvia I ja II.
3. Kaulus eräsen semmoiseen.

2.
1-2. Überrock aus Leinen. Siehe Taf. I und II.
3. Halskragen zu einem solchen.

1.
Naisen paita. Armaniha.

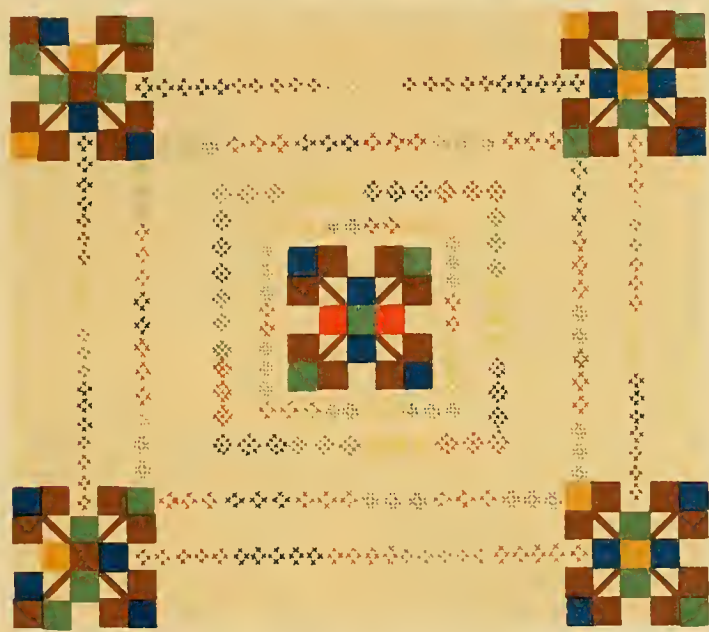
2.
Frauenhemd. Armaniha.

1.

- 1. Rintasolki.
- 2. Vyötašku.
- 3. Osa vyöstä.

Armaniha.

2.

3.

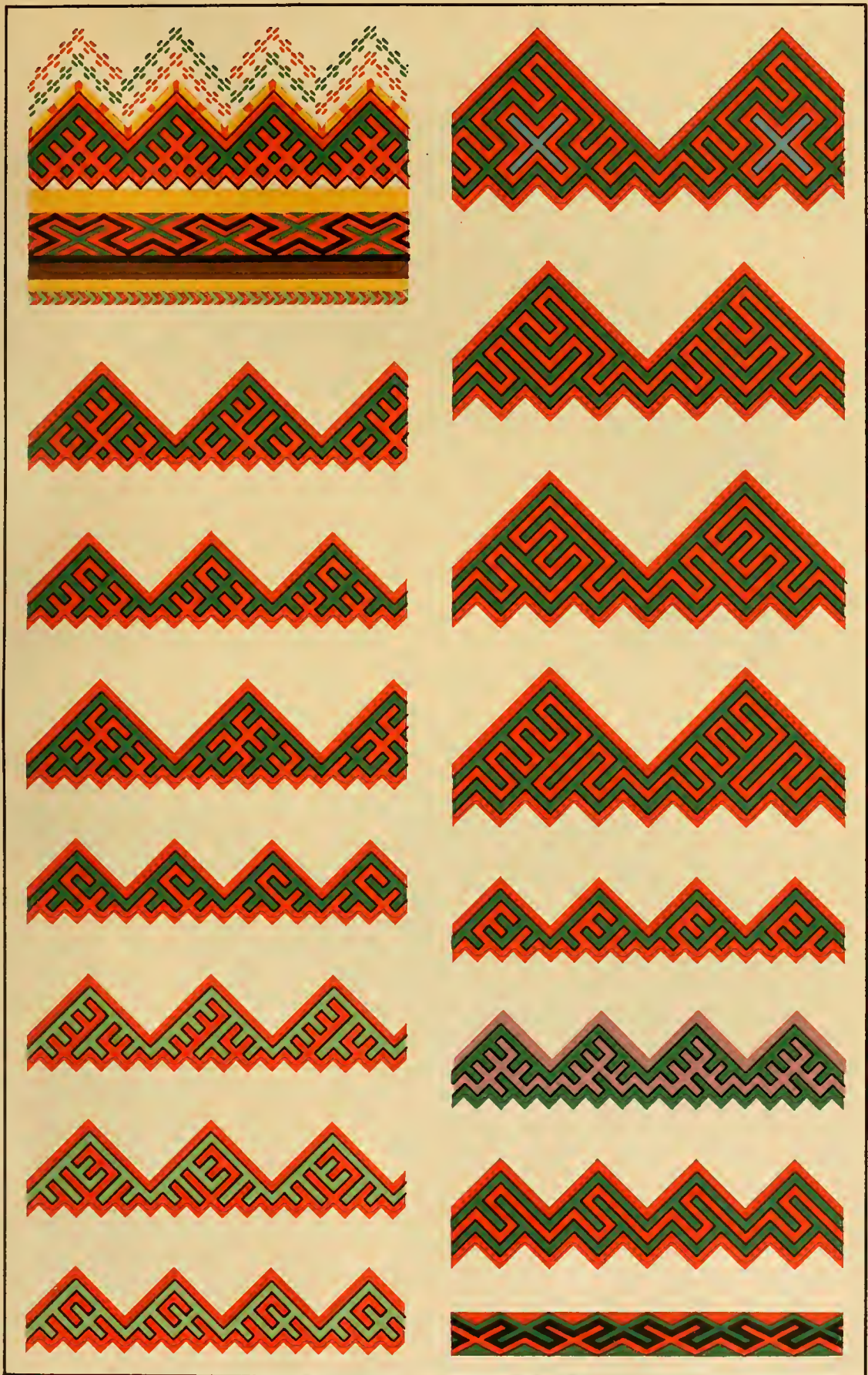
- 1. Brustschnalle.
- 2. Gürteltasche.
- 3. Teil von einem Gürtel.

Armaniha.

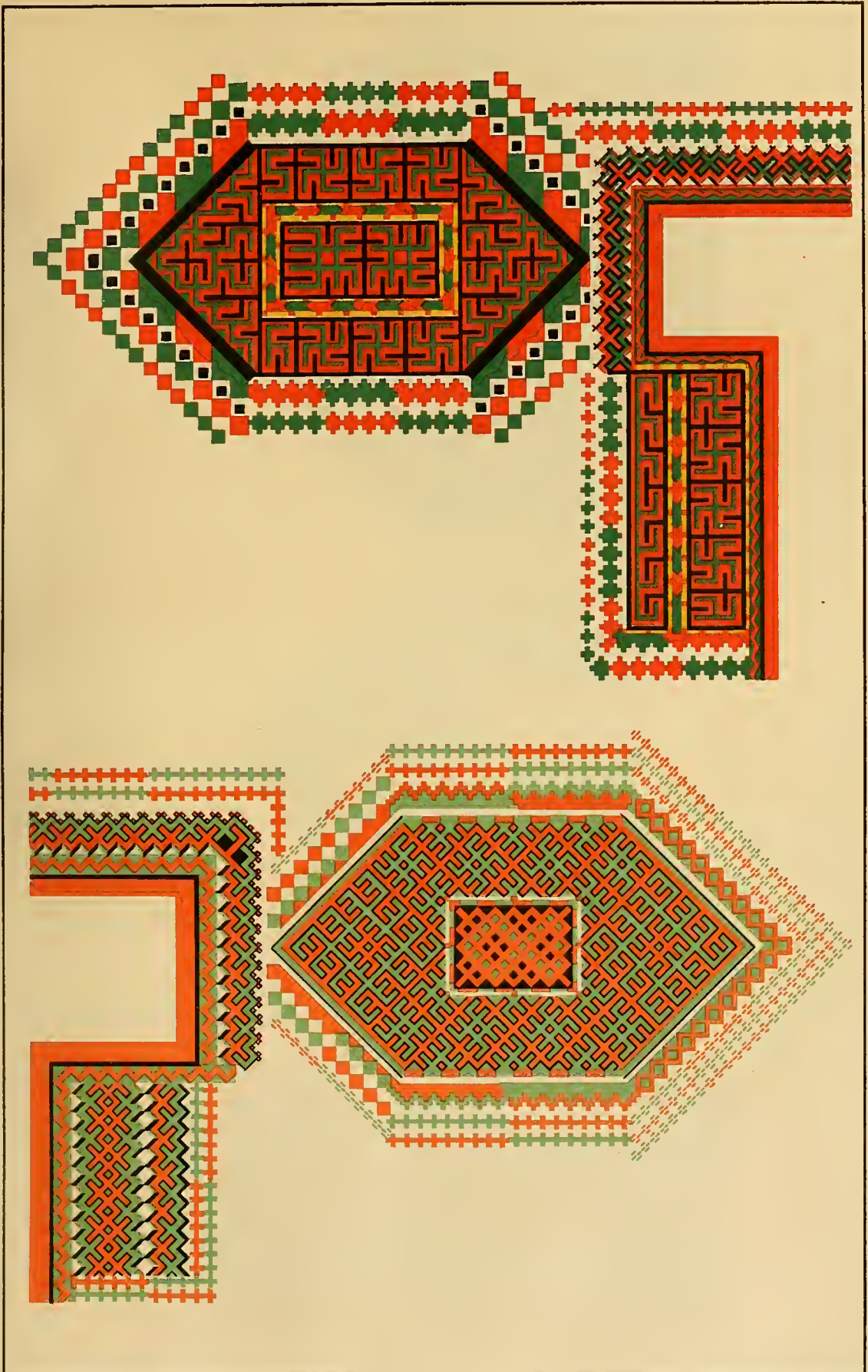
Liinaviitan hiansuun kuoseja. Katso kuv. IV;
 —VII. 8:ssa on semmoinen korusuompele kokonaisuudessaan. Tekotapa niinkuin kuvissa XIV. 1 ja 2, joista jälkimäinen täydelleen vastaa VII. 9: reunus kuosissa VII. 3 = XIV. 7; VII. 8 a—d ovat ristittäin tehdyt, niinkuin yläosa kuvassa XIV. 4.

Ärmelmuster zu einem leinenen Überrock. Siehe Taf. IV.—VII. 8 zeigt ein vollständiges Ärmelmuster. Die Technik siehe XIV. 1 und 2, von denen das letztere vollständig VII. 9 entspricht. Die Borten VII. 3 = XIV. 7; — VII. 8 a—d sind Kreuzstiche, ebenso wie der obere Teil von XIV. 4.

Liinaviitan hiansuun kuoseja. Katso kuv. IV.
Tekotapa nähdään kuvassa XIV. 1.

Ärmelmuster zu einem leinenen Überrock. Siehe
Taf. IV. Die Technik siehe XIV. 1.

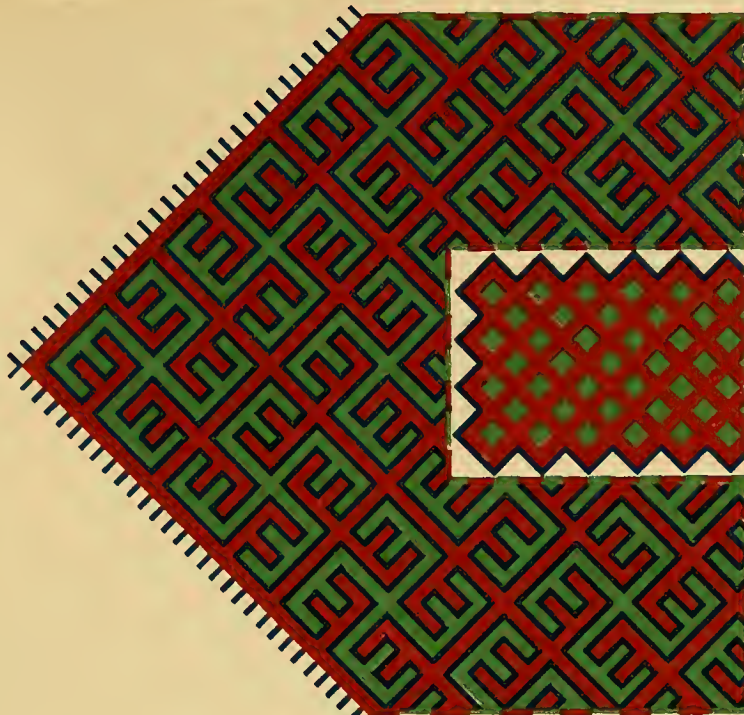

1.

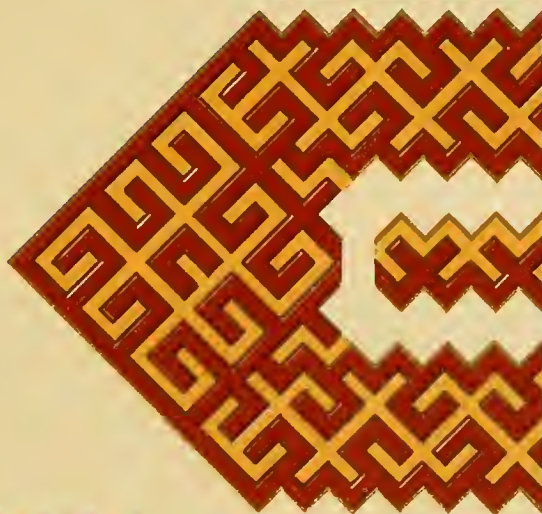
2.

Olka-, kaula- ja rintakuoseja kahdesta liina-
viitasta. Kuvaan 1 tekotapa kuvassa XIII. 1
ja kuvassa IX. 2 on se samallinen kuin
XIII. 2:ssa.

Schulter- Hals- und Brustmuster zu zwei leinen-
nen Übröcken. Zu 1 siehe die Technik in
XIII. 1 und zu 2 wie in XIII. 2.

1.

2.

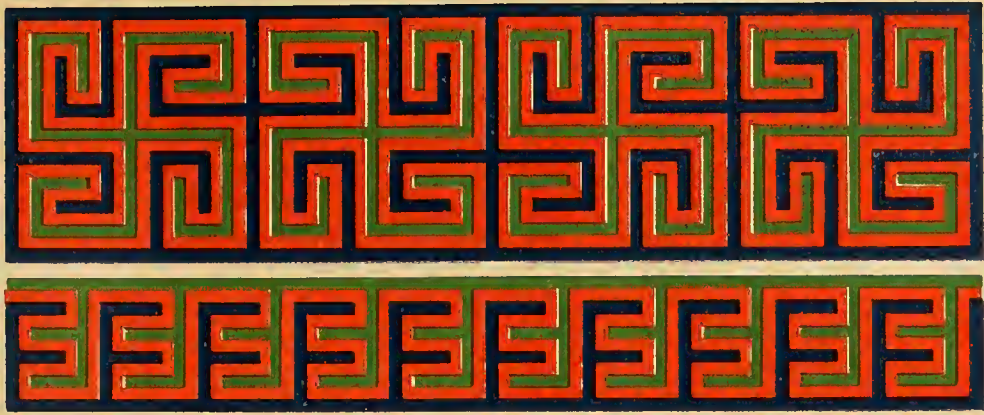

3.

1—2. Kuoseja liinaviitan olkapäästä. Tekotapa niinkuin XIII. 2:ssa Keskuskuva neliöineen niinkuin XIV. 1 ja 6:ssa.
3. Kuosi paidanhelman etupuolelta. Katso kuv. V. 1. Tekotapa kuvassa XIV. 4.

1—2. Schultermuster zu einem leinenen Überrock. Die Technik wie in XIII. 2. Die Mittelfigur mit den Quadraten wie in XIV. 1 und 6.
3. Muster der vorderen Borte eines Hemdes. Siehe V. 1; die Technik in XIV. 4.

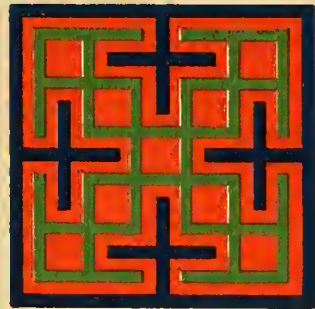

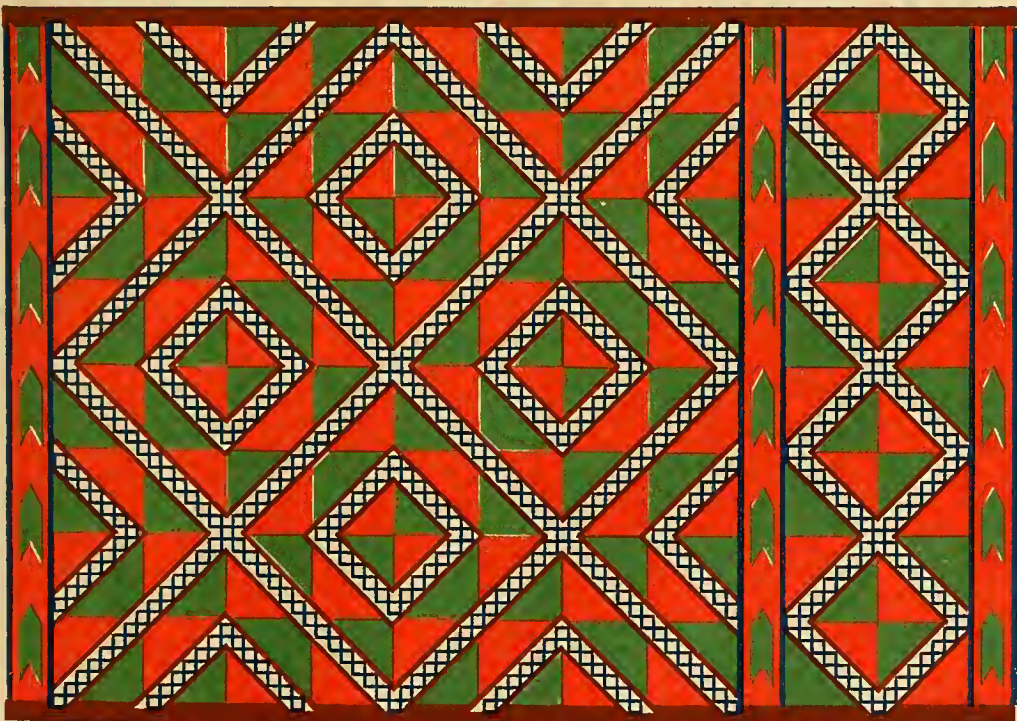
1.

2.

3.

4.

1—3. Liinaviitan rinta- ja olkapääkuoseja. Tekotapa kuvissa XIV. 5 ja XV. 4.
4. Vyökuosi. Vertaa VI. 3; tekotapa niinkuin XV. 2:ssa.

1—3. Brust- und Schultermuster zu einem leinenen Überrock. Die Technik siehe XIV. 5 und XV. 4.
4. Gürtelmuster. Vergl. VI. 3 und die Technik XV. 2.

1.

2.

3.

Vyökuoseja. 1:n tekotapa XIV. 3:ssa. 2:n XV. 1:ssä ja 3:n XIV. 8:ssa.

Gürtelmuster. Die Technik zu 1 in XIV. 3, zu 2 in XV. 1 und zu 3 in XIV. 8.

1

2.

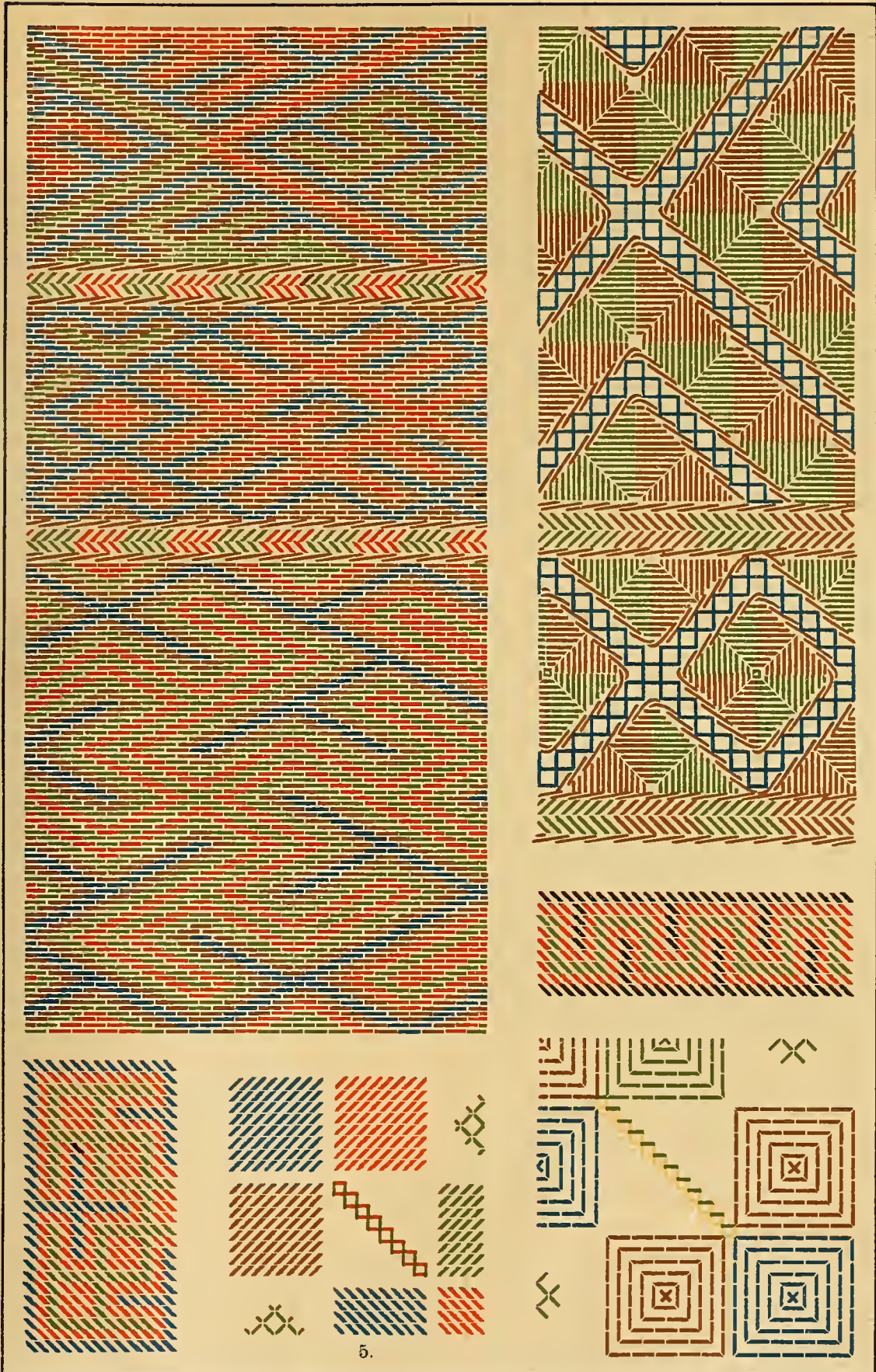
1. Tekotapakuva kuosiin IX. 1.
 2. S:a samanlaatuisen kuosiin, josta osa nähdään kuvassa X. 2.

1. Technisches Bild zu Muster IX. 1.
 2. D:o zu einem ähnlichen Muster: ein Teil davon in X. 2.

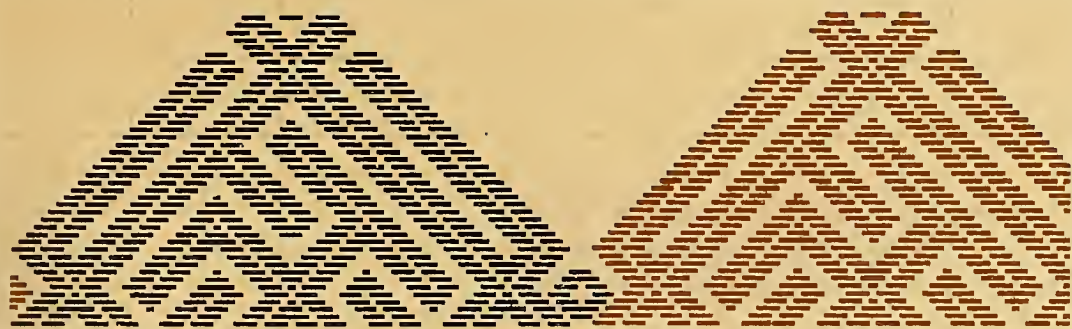
1. Tekotapakuva semmoisiin kuoseihin kuin tauluissa VII ja VIII. — 2. Sama VII. 9:ään; 3. XII. 1:een; 4. X. 3:een; 5. XI. 2:een; 6. eräisen liinaviitan hiansuukuosiin; 7. VII. 3:een (reunus); 8. XII. 3:een.

1. Technisches Bild zu solchen Mustern wie auf Taf. VII und VIII; 2 zu VII. 9; 3. zu XII. 1; 4. zu X. 3; 5. zu XI. 2; 6. zu einem Muster eines Überrockes; 7. zu VII. 3; 8. zu XII. 3.

1. Tekotapakuva vyökuosiin XII. 2; 2. VI. 3:een;
3. erääsen paidanrinnan kuosiin; 4. XI. 3:een; 5.
ja 6. samanlaatuisiin vyötaskuihin kuin
kuvassa VI. 2.

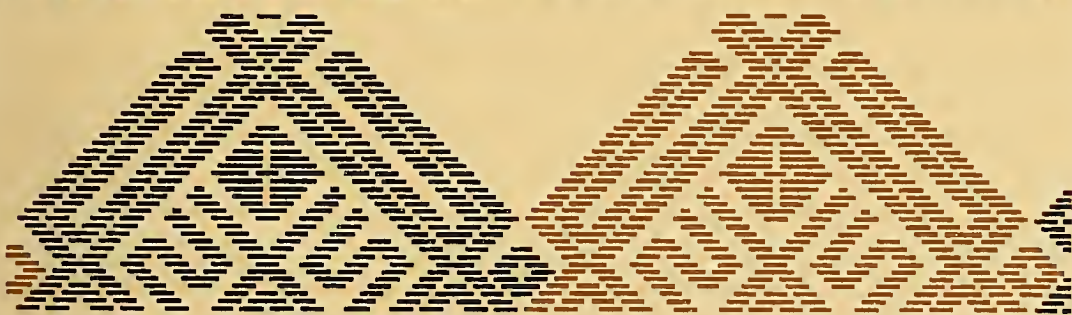
1. Technisches Bild zu einem Gürtelmuster
XII. 2; 2. zu VI. 3; 3. zu einem Brustmuster eines
Überrockes; 4 zu XI. 3; 5 und 6 zu Mustern
derartiger Gürteltaschen wie Bild VI. 2.

1.

2.

3.

4.

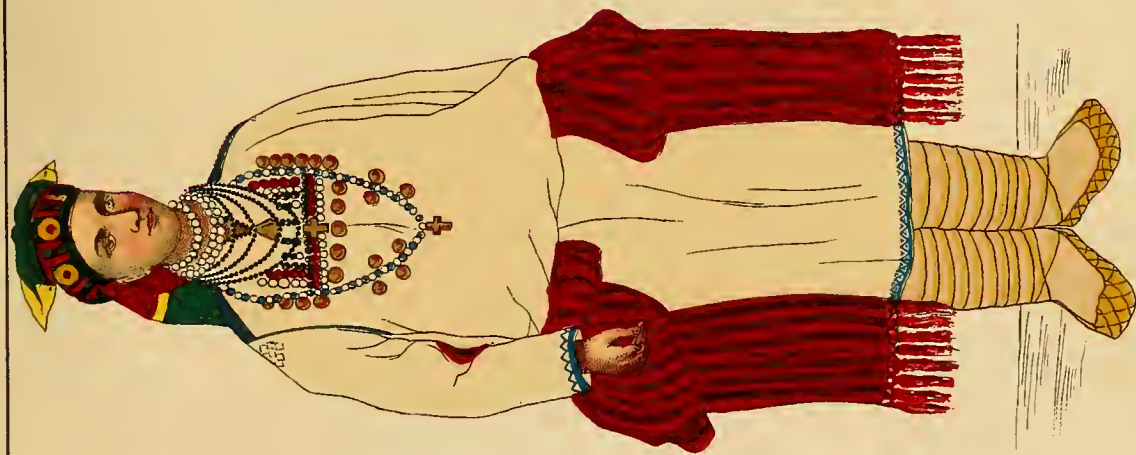

5.

Kuoseja samallaisten linnaviittojen hiansuihin,
kuin taulussa IV.

Ärmelmuster zu derartigen leinenen Rücken,
wie auf Taf. IV.

Mordvalainen tyttö juhlapuvussa Kargashenön kylästä
Tambovin läänistä.

P. Kargashen

Mordvinisches Mädchen in Festtracht aus dem Dorf Kargashenó,
Gouvernement Tambov.

1875

...

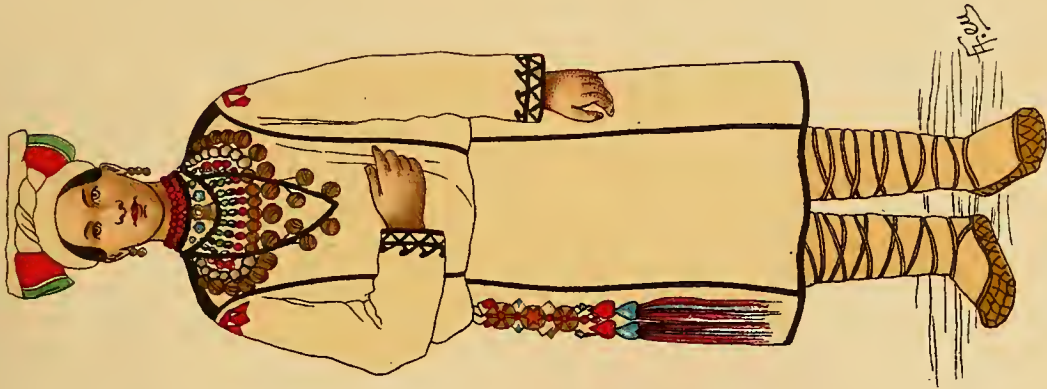
...

...

...

1. Mordvalainen morskian.
 2. " vaimo arkena.
 3. " tyttö "
 Kargashenó.

2.

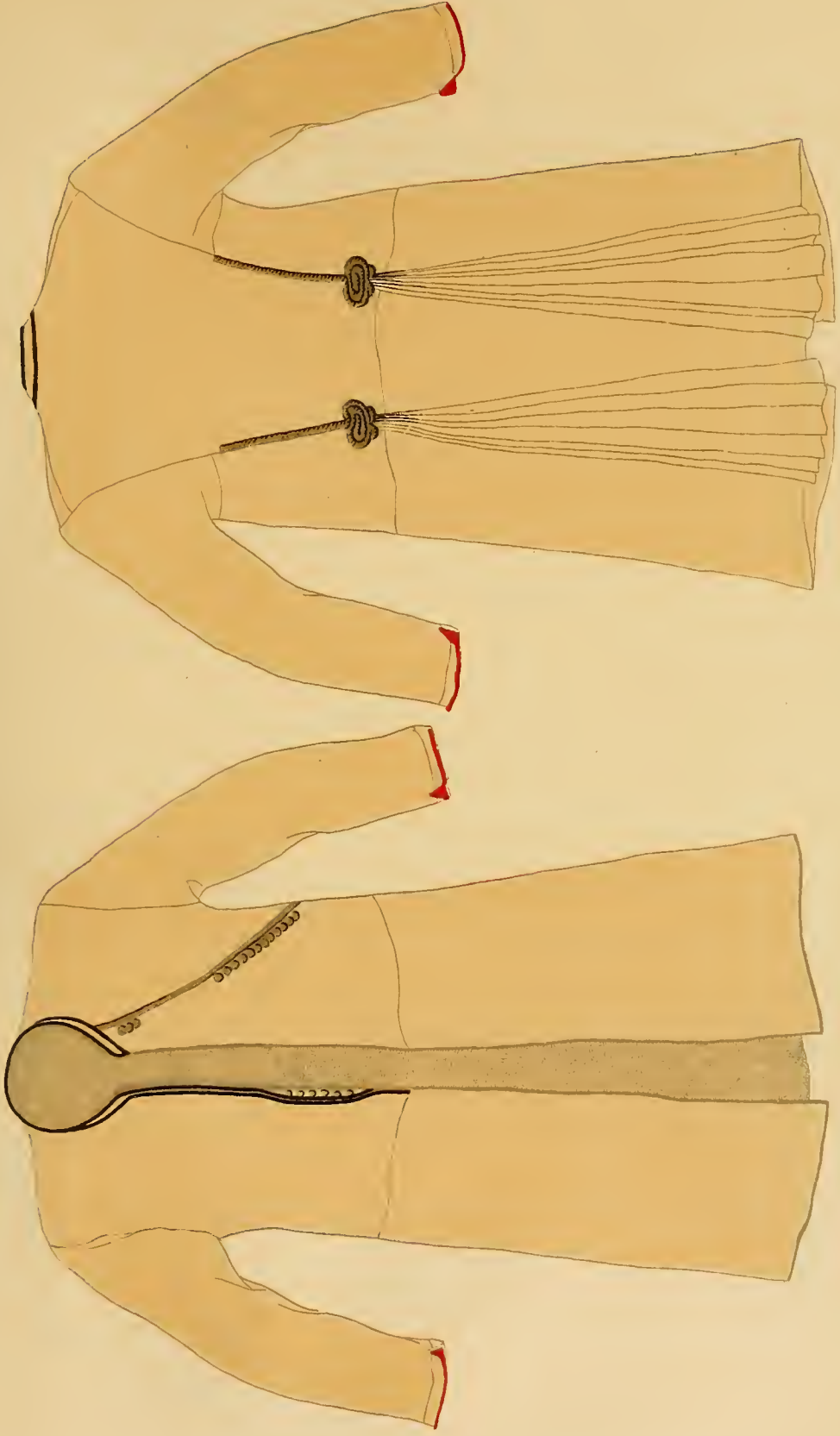
3.

1. Mordvinische Braut.
 2. " Frau alltags.
 3. " -s Mädchen alltags
 Kargashenó.

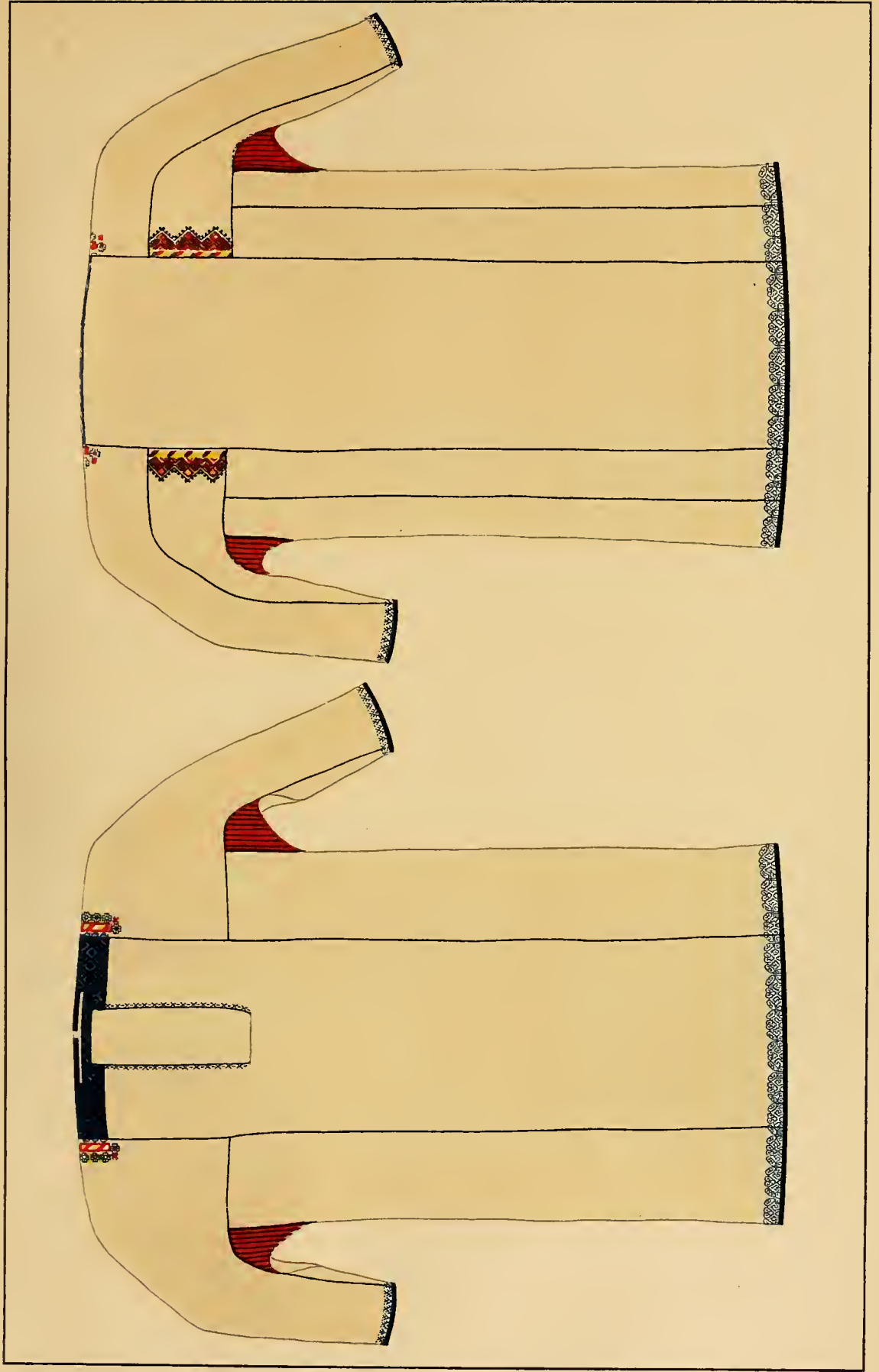
Mordvalainen vaimo juhlapuvussa.
Kargashenó.

Mordvinische Frau in Festtracht.
Kargaschenó.

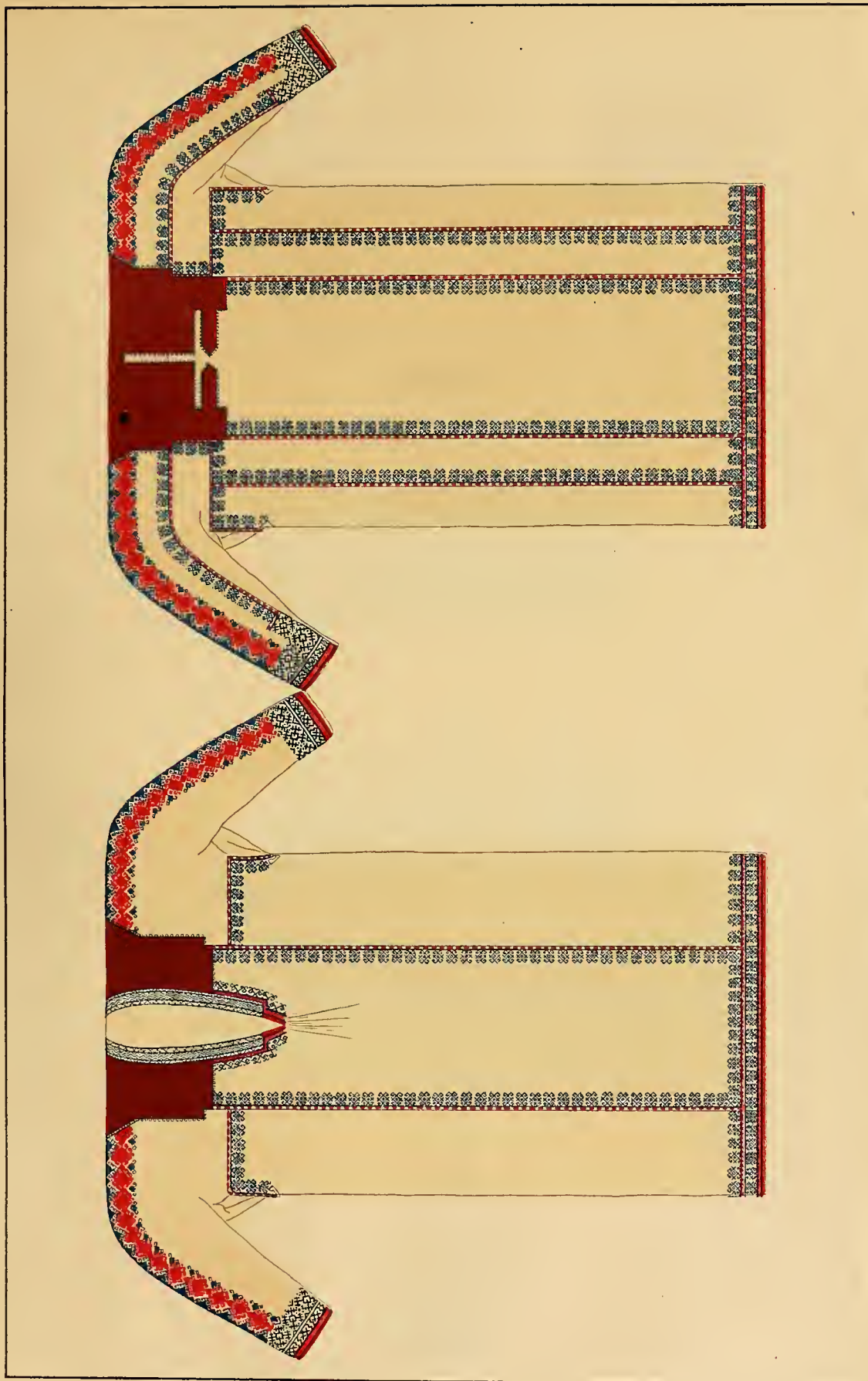
Villavitta. Kargasheró.

Wollener Überrock. Kargasheró.

Naisen arkipaita. Kargashenó.

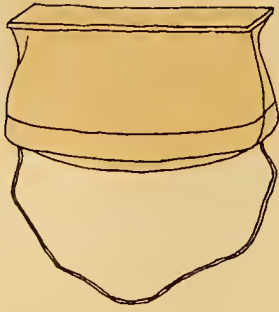
Weibliches Alltagshemd. Kargashenó.

Vanhanaikainen morsiuspaita.
Kargasheńo.

Alkuperäinen Brautheńo.
Kargasheńo.

1

2

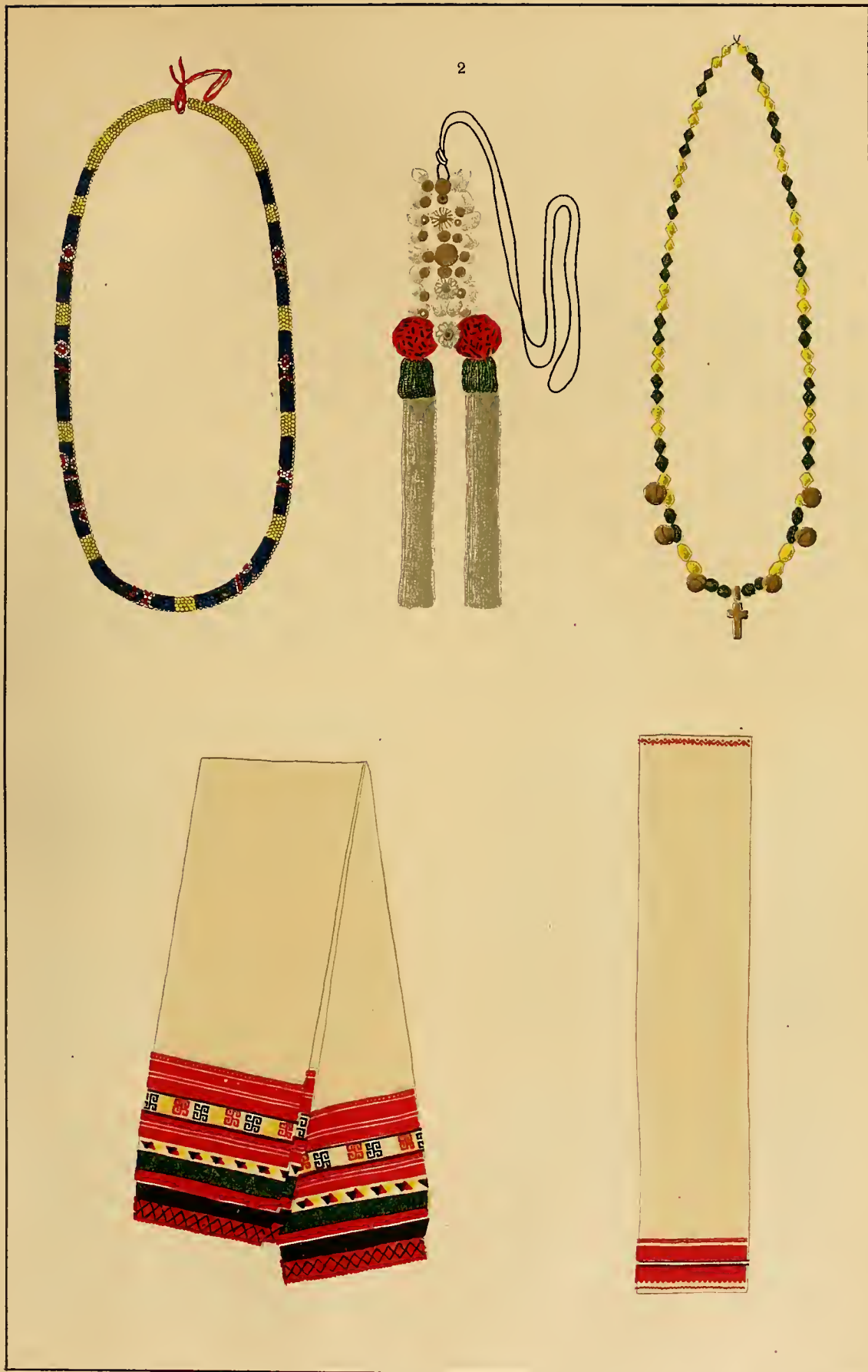
3

4

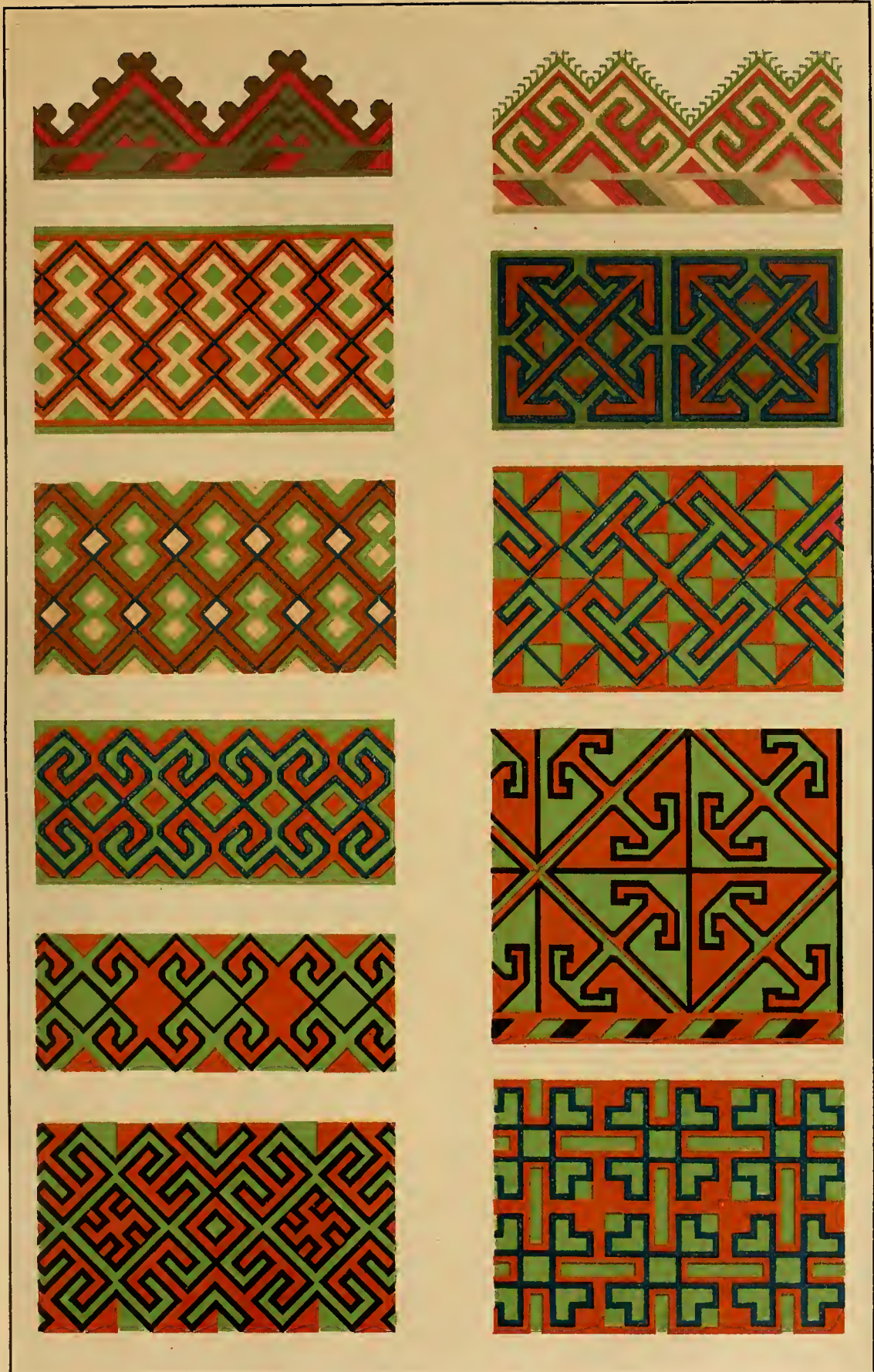

1. Päähineen tuki. 2. Niskalippu. 3. Juhl- 1. Stütze für die Kopfbedeckung. 2. Nackenlatz.
 päähine. 4. Rintasolki. 3. Feiertagskopfbedeckung. 4. Brustspange.
 Kargashenó. Kargashenó.

1. Helminauha. 2. Naisenvyö. 3. Helminauha
4. Päähinneliina. 5. Pohjeliina (säärys).
Kargashenó.

1. Perlenschnur. 2. Weiblicher Gürtel. 3. Perlen-
schnur. 4. Kopftuch. 5. Wadentuch
(Gamasche). Kargaschenó.

Kuoseja: 1 ja 7 paidan olkapääntaustoja. Katso kuv. XXI. Muut juhlapäähineen niskakappaleita (vastaavat harakan lakimuksia). Katso kuv. XXIII. 3a. Tekotapa nähdään tauluissa XXXIII—XXXV.

Kuosi XXV. 9 vrt. XXXIV. 6.

" " 10 " XXXIV. 4.

Muster: 1 und 7 Muster auf dem Hemde hinter der Schulter. Vgl. T. XXI. Die übrigen Muster: Nackenstücke von Feiertagskopfbdeckungen. Vgl. Bild T. XXIII. 3a. Die Technik siehe Taf. XXXIII—XXXV.

Das Muster XXV. 9 vgl. XXXIV. 6.

" " 10 " XXXIV. 4.

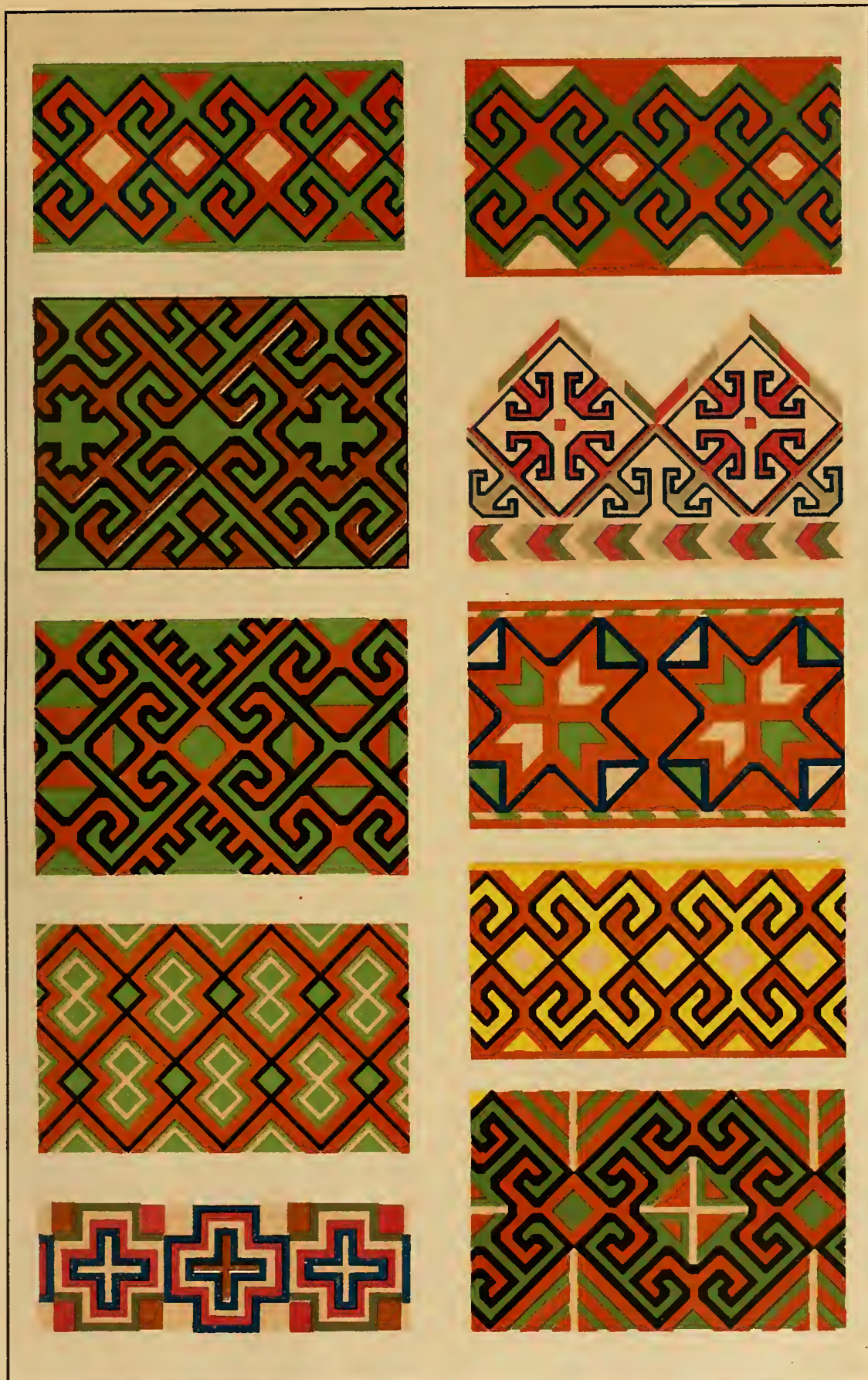

Kuoseja: 1—4 ja 6—10 juhlapäähineen niskakappaleita; 5 ja 11 paidan olkapääntaustoja.

Muster: 1—4 und 6—10 Nackenstücke von Feiertagskopfbedeckungen; 5 und 11 Muster auf dem Hemde hinter der Schulter.

Kuosi XXVI.	1 vrt.	XXXV.	4.
"	"	3	XXXIV.
"	"	4	XXXIV.
"	"	6	XXXV.
"	"	8	XXXIII.
"	"	9	XXXV.

Das Muster XXVI.	1 vgl.	XXXV.	4.
"	"	3	XXXIV.
"	"	4	XXXIV.
"	"	6	XXXV.
"	"	8	XXXIII.
"	"	9	XXXV.

Kuoseja: 1—4, 6 ja 8—10 juhlapäähineen niska-kappaleita; 5 olkapään kirjaompelus; 7 päidan olkapääntausta.

Kuosi XXVII. 6 vrt. XXXV. 2.

" " 8 " XXXIV. 3.

" " 9 " XXXIII. 4.

Muster: 1—2, 6 und 8—10 Nackenstücke von Feiertagskopfbedeckungen; 5 Schultermuster; 7 Muster auf dem Hemde hinter der Schulter.

Das Muster XXVII 6 vgl. XXXV. 2.

" " 8 " XXXIV. 3.

" " 9 " XXXIII. 4.

Kuoseja: 1—3, 5, 7 ja 10 paidan olkapääntaustoja; 4, 6 ja 8—9 juhlapäähineen niskakappaleita.

Kuosi XXVIII. 4 vrt. XXXIII. 2.
" " 9 " XXXIII. 1.

Muster: 1—3, 5, 7 und 10 Muster auf dem Hemde hinter der Schulter; 4, 6 und 8—9 Nackenstücke von Feiertagskopfbedeckungen.

Das Muster XXVIII. 4 vgl. XXXIII. 2.
" " 9 " XXXIII. 1.

Paidan olkapääntaustan kuoseja.
Kuosi XXIX. 4 vrt. XXXIII. 6.

Muster auf dem Hemde hinter der Schulter.
Das Muster XXIX. 4 vgl. XXXIII. 6.

Paidan olkapääntaustan kuoseja. Tekotapa
niinkuin tauluissa XXXIII—XXXV.

Muster auf dem Hemde hinter der Schulter.
Die Technik wie in Taf. XXXIII—XXXV:

Kuoseja: 1-2, 6-7 ja 10 paidan olkapääntaustoja; 3-5 ja 8-9 juhlapäähineen niskakappaleita.

Kuosi XXXI. 4 vrt. XXXV. 3.
 " " 5 " XXXIII. 5.

Muster: 1-2, 6-7 und 10 Muster auf dem Hemde hinter der Schulter; 3-5 und 8-9 Nackenstücke von Feiertagskopfbedeckungen.

Das Muster XXXI. 4 vgl. XXXV. 3.
 " " 5 " XXXIII. 5.

Paidan olkapääntaustan kuoseja.
 Kuosi XXXII. 2 vrt. XXXV. 1.
 " " 4 " XXXIV. 7.

Muster auf dem Hemde hinter der Schulter.
 Das Muster XXXII. 2 vgl. XXXV. 1.
 " " 4 " XXXIV. 7.

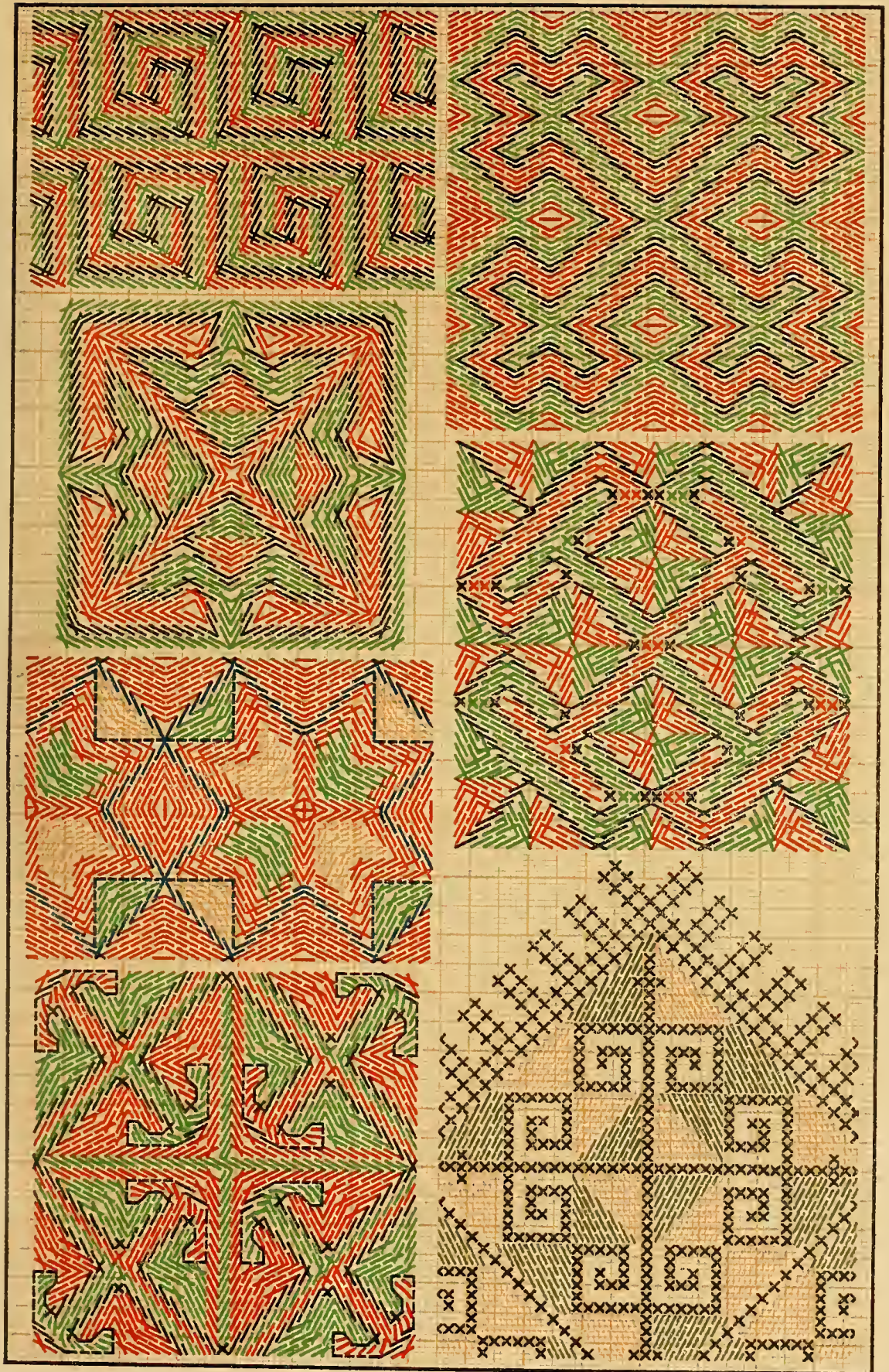

Tekotapakuvia:

Kuva XXXIII. 1	vert. XXVIII. 9.
" "	2 " " 4.
" "	3 " XXVI. 8.
" "	4 " XXVII. 9.
" "	5 " XXXI. 5.
" "	6 " XXIX. 4.
" "	7 kuosiin paidasta XXI.

Technische Bilder:

Das Bild XXXIII. 1	vergl. XXVIII. 9.
" "	2 " " 4.
" "	3 " XXVI. 8.
" "	4 " XXVII. 9.
" "	5 " XXXI. 5.
" "	6 " XXIX. 4.
" "	7 zu einem Muster des Heudes XVI

Tekotapakuvia:

- Kuva XXXIV. 1 kuosiin *a* päähineestä XXIII. 3.
 " " 2 vrt. XXVI. 4.
 " " 3 " XXVII. 8.
 " " 4 " XXV. 10.
 " " 5 " XXVI. 3.
 " " 6 " XXV. 9.
 " " 7 " XXXII. 4.

Technische Bilder:

- Das Bild XXXIV. 1 zu dem Muster des Nackenlatzes
a an der Feiertagskopfbedeckung
 XXIII. 3.
 " " " 2 vergl. XXVI. 4.
 " " " 3 " XXVII. 8.
 " " " 4 " XXV. 10.
 " " " 5 " XXVI. 3.
 " " " 6 " XXV. 9.
 " " " 7 " XXXII. 4.

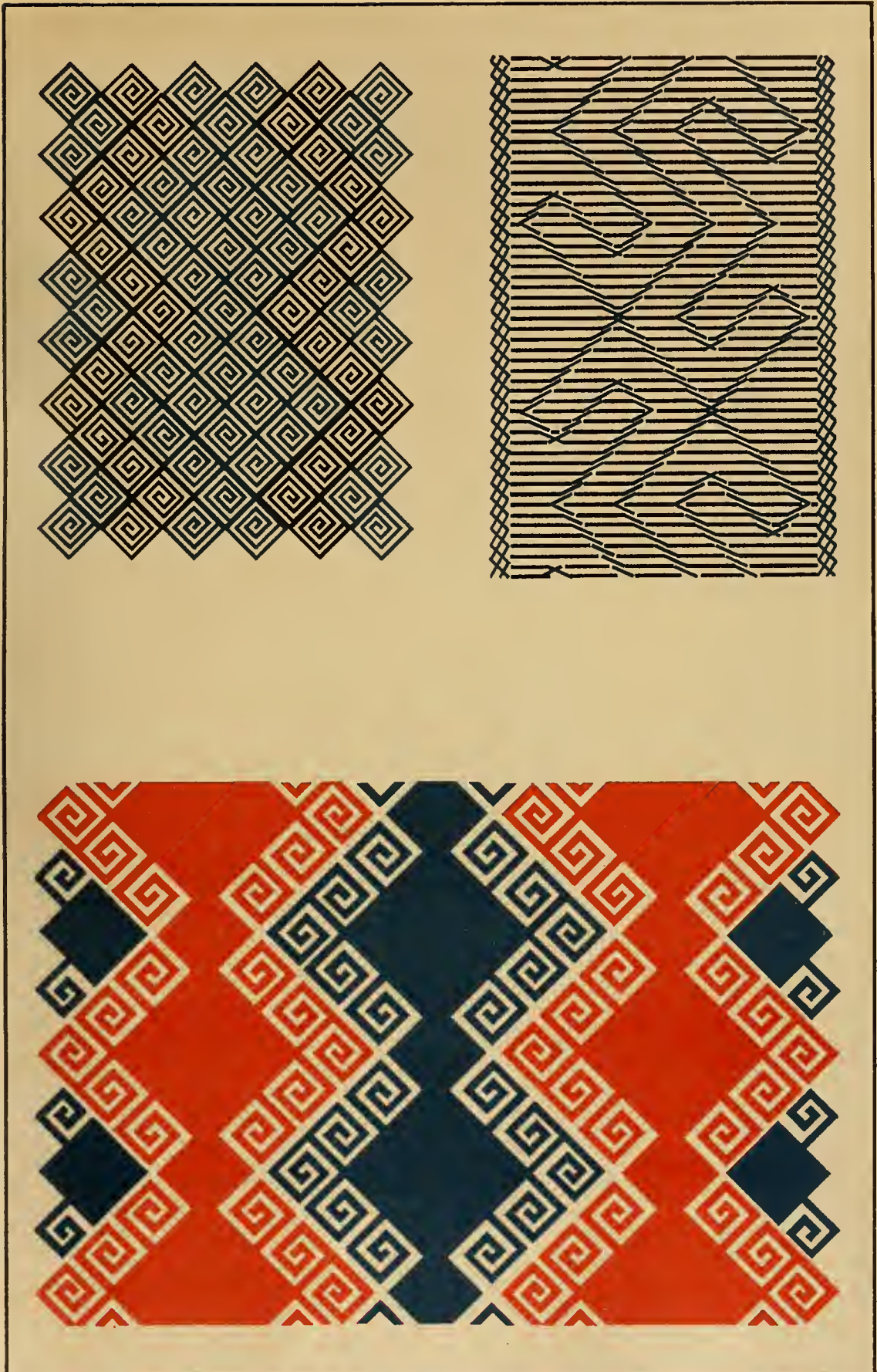

Tekotapakuvia:

Kuva XXXV. 1 vrt. XXXII. 2.
 " " 2 " XXVII. 6.
 " " 3 " XXXI. 4.
 " " 4 " XXVI. 1.
 " " 5 " " 6.
 " " 6 " " 9.
 " " 7 kuusiin XXXVI. 3
 morsiuspaidan hiasta XXII.

Technische Bilder:

Das Bild XXXV. 1 vergl. XXXII. 2.
 " " " 2 " XXVII. 6.
 " " " 3 " XXXI. 4.
 " " " 4 " XXVI. 1.
 " " " 5 " " 6.
 " " " 6 " " 9.
 " " " 7 zu dem Muster XXXVI. 3
 des Brauthendärmels XXII.

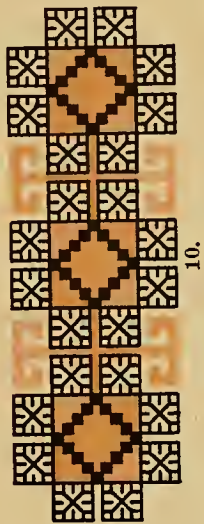
Kuoseja:

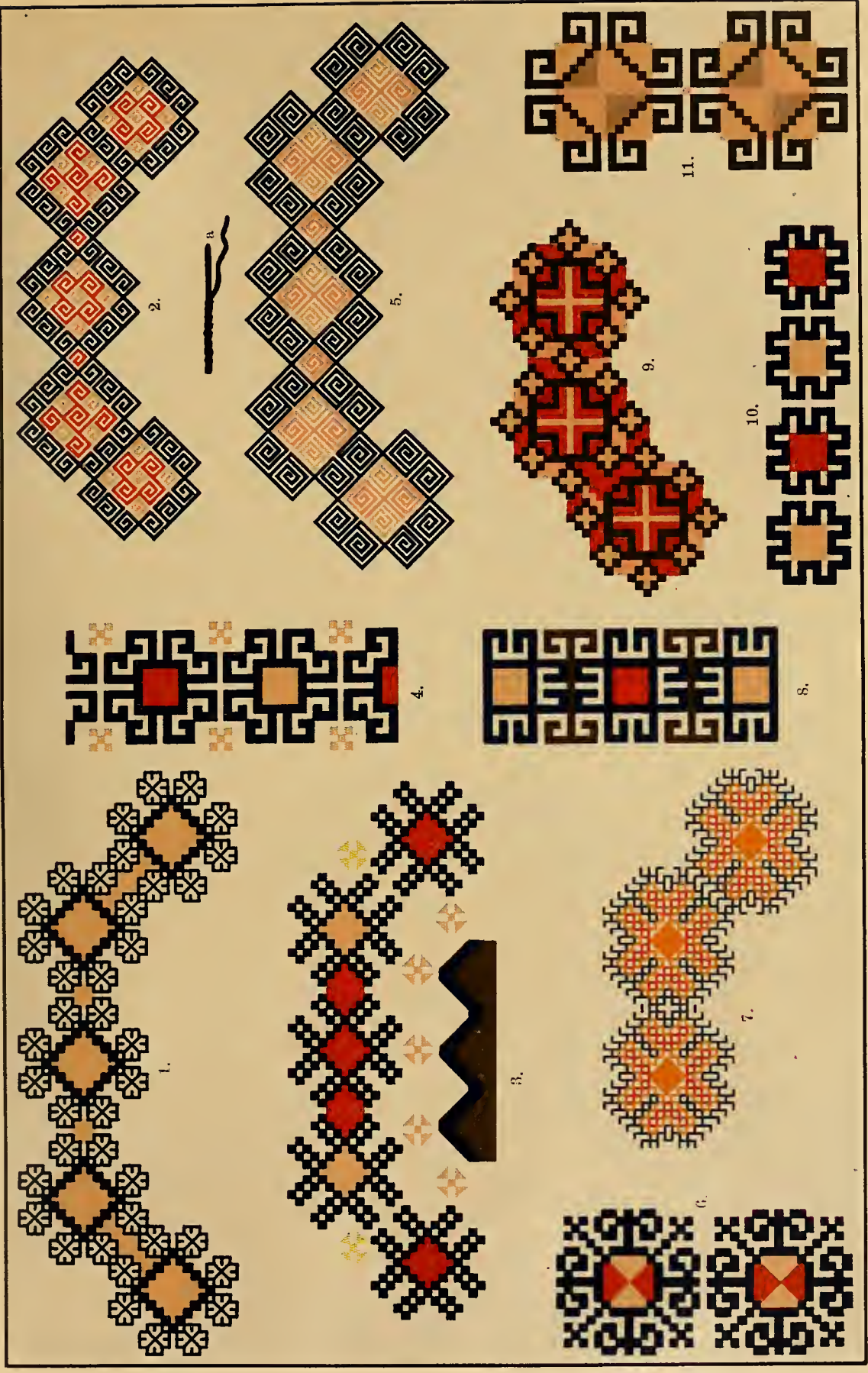
1. Erään juplapaidan hiasta.
2. Paidan kauluksesta; vrt. kuv. XXI.
3. Morsiuspaidan hiasta; katso kuv. XXII.

Muster:

1. Zu dem Ärmel eines Feiertagshemdes.
2. Zu der Halsborte eines Herades; vergl. XXI.
3. Zu dem Ärmel des Brauthemdes XXII.

Kuoseja paidan olkapäästä; vrt. kuv. XXI.

Muster auf der Schulter des Hemdes; vergl. XXI.

Tekotapakuvia paidan olkapään kuoseihin; vrt. kuv. XXI.

Technische Bilder zu Schultermustern des Hemdes; vergl. XXI.

1.

2.

Kuoseja:
 1. Morsiuspaidan sepaluksesta.
 helmasta.
 2. " " Katso kuv. XXII.

Muster:
 1. Zu der Halsborte des Branthemdes.
 2. Zu der Borte " Siehe Bild "XXII. "

Kuuseja.

1. Erään paidan helmasta.
2. Morsiuspaidan hiansuusta; katso kuv. XXII.

Muster:

1. Zu der Borte eines Hemdes.
2. Zu der Ärmelmündung des Brauthemdes; siehe Bild XXII.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

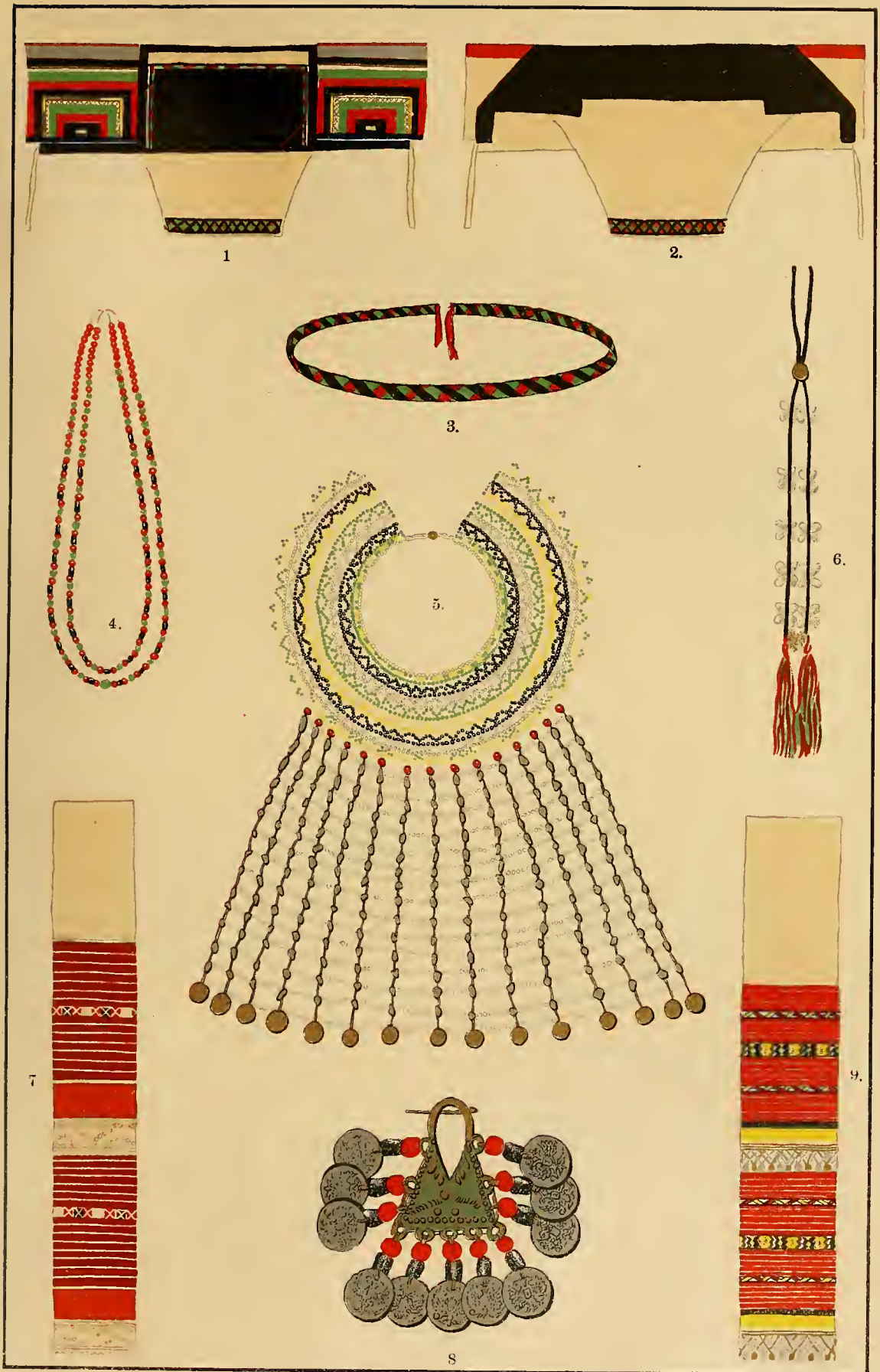

7.

e. e.

1 ja 2. Päähmentuki päässä; vrt. kuv. XXIII. 1.
 3—5. Vaino juhlapäähineessä.
 6 ja 7 „ arkipäähineessä.
 Drakinon kylästä Tambovin lääninä

1 und 2. Stütze für die Kopfbedeckung auf dem Kopfe; vgl. Bild XXIII. 1.
 3 bis 5. Frau in Feiertagskopfbekleidung.
 6 und 7. Frau in Alltagskopfbekleidung.
 Aus dem Dorf Drakino, Gouvernement Tambov.

1 ja 2. Juhlapäähine; vrt. kuv. XLII, 3-5.

3. Tytön päinauha.

4. Helminauha.

5. Kaula- ja rintakoriste.

6. Tytön palmikosta riippuva koriste.

7 ja 9. Tytön vyössä riippuvia kaunistettuja kangastilkkuja.

8. Rintasolki.

1. und 2. Feiertagskopfbedeckung; vgl. Bild XLII, 3 bis 5

3. Kopfband des Mädchens.

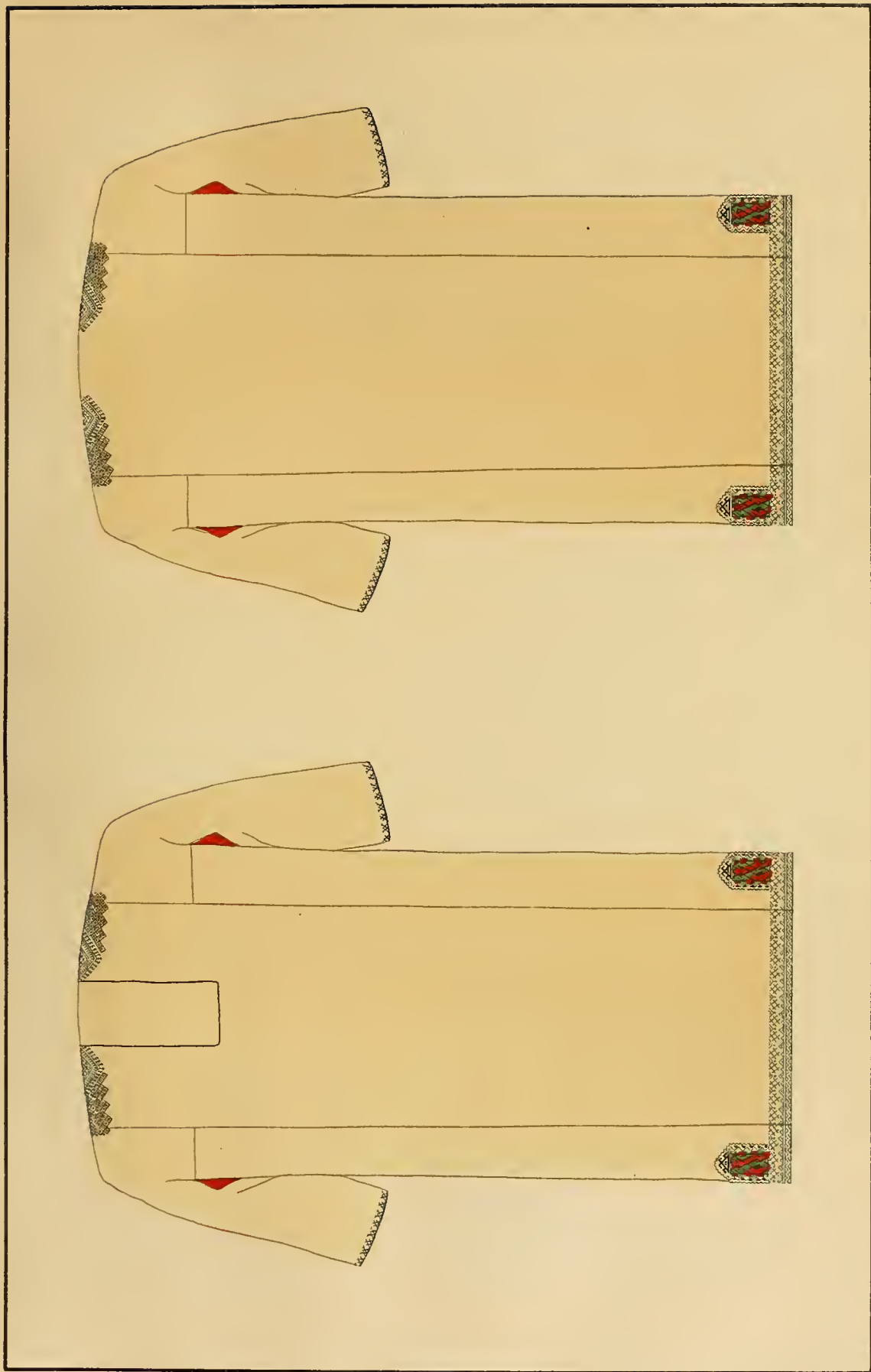
4. Perlenschnur.

5. Hals- und Brustschmuck.

6. Am Zopf des Mädchens hängender Schmuck.

7 und 9. Vom Gürtel des Mädchens herabhängende Zierstreifen aus Zeug.

8. Brustschnalle.

Païta. Hemd.
Drakino.

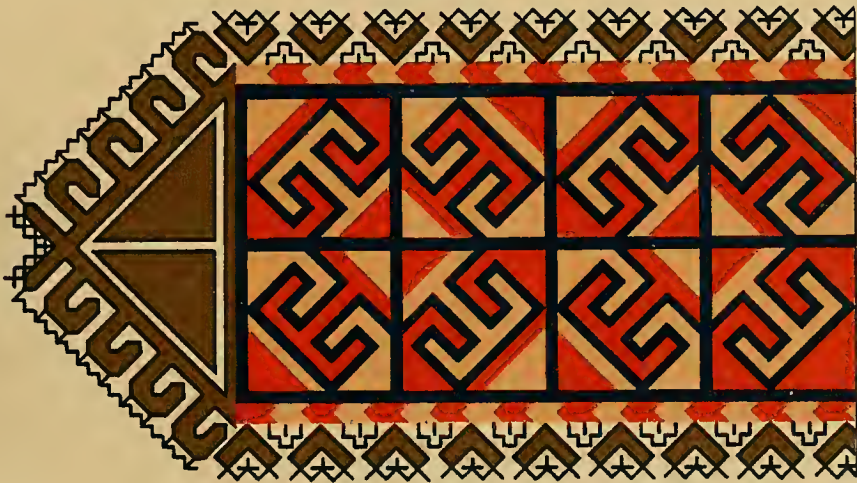
1.

2.

3.

4.

5.

6.

1.

3.

2.

4.

5.

6.

7.

8.

1.

2.

3.

Kuoseja paidan helmasta. Katso kuv. XLIV.

Muster zu der Borte eines Hemdes. Siehe Bild XLIV.

Kuoseja paidan helmasta.

Muster zu der Borte eines Hemdes.

4.

5.

6.

Kuoseja paidan helmasta.

Muster zu der Borte des Hemdes.

Drakino.

Tekotapakuva paidan helmakirjauksiin; vrt. kuosiin
XLVI. 7.

Technisches Bild zur Bortenstickerei eines Hemdes;
vergl. das Muster XLVI. 7.

1.

2.

Tekotapakuvia paidan helmakirjauksiin:
 1 vrt. kuosiin XLVI. 2.
 2 " " XLVIII. 1.

Technische Bilder zur Bortenstickerei eines Hemdes:
 1 vergl. das Muster XLVI. 2.
 2 " " " XLVIII. 1.

Kuoseja paidasta. Katso taul. XXI, XXII ja XLIV.
Kargashenó ja Drakino.

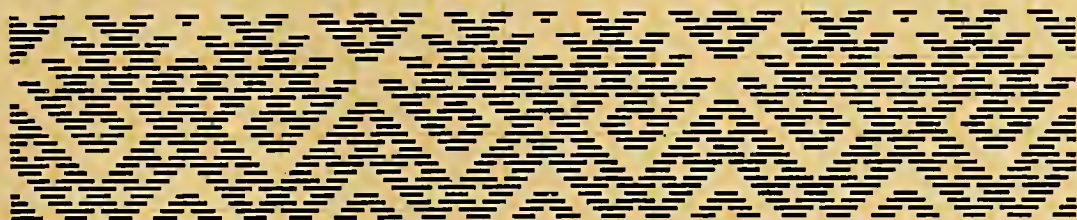
Muster auf dem Hemde. Siehe Taf. XXI, XXII und XLIV.
Kargaschenó und Drakino.

Kuoseja paidasta. Katso taul. XXI, XXII ja XLIV.
Kargashenó ja Drakino.

Muster auf dem Hemde. Siehe Taf. XXI, XXII und XLIV.
Kargaschenó und Drakino.

1.

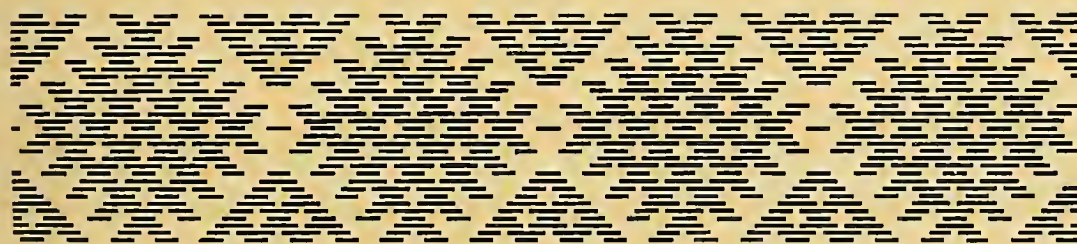
2.

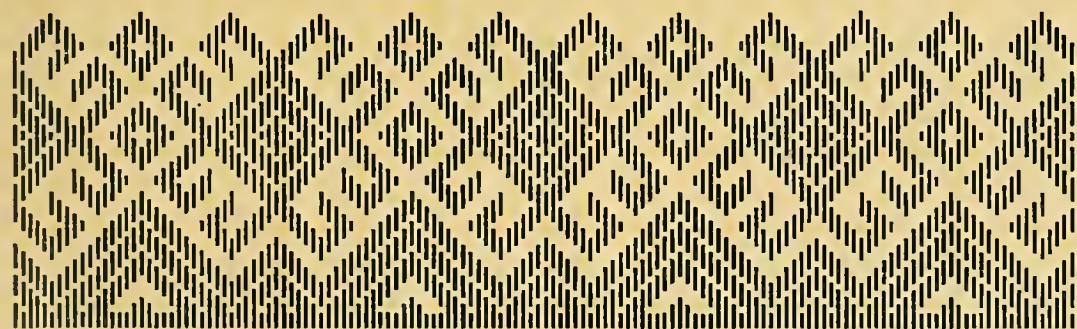
3.

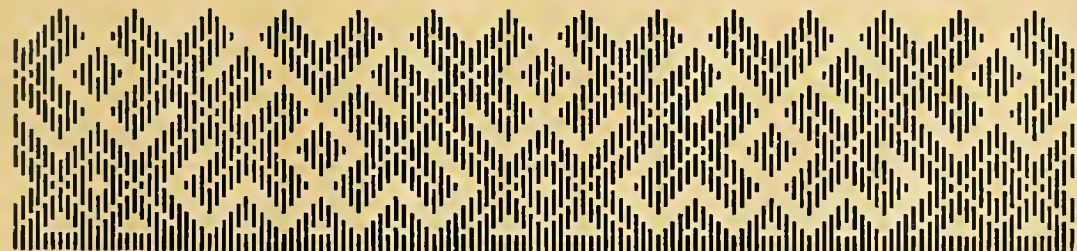
4.

5.

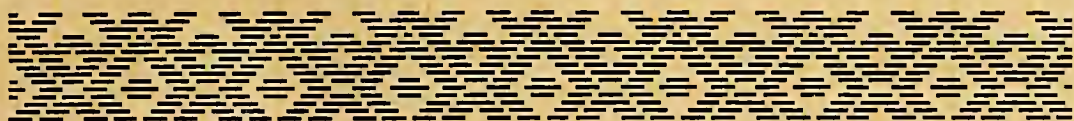
6.

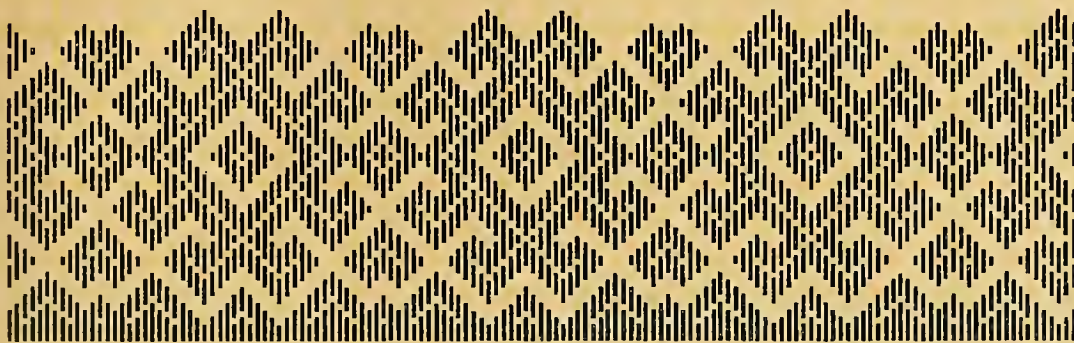
Kuoseja paidasta. Katso taul. XXI, XXII ja XLIV.
Kargashenó ja Drakino.

Muster auf dem Hemde. Siehe Taf. XXI, XXII und XLIV.
Kargaschenó und Drakino.

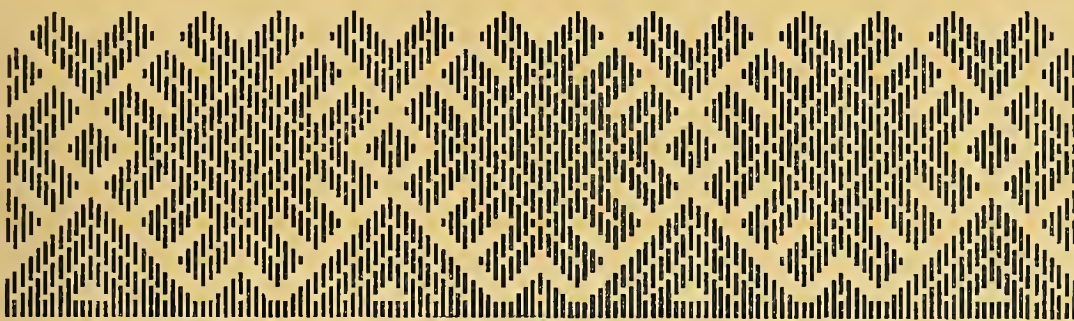
1.

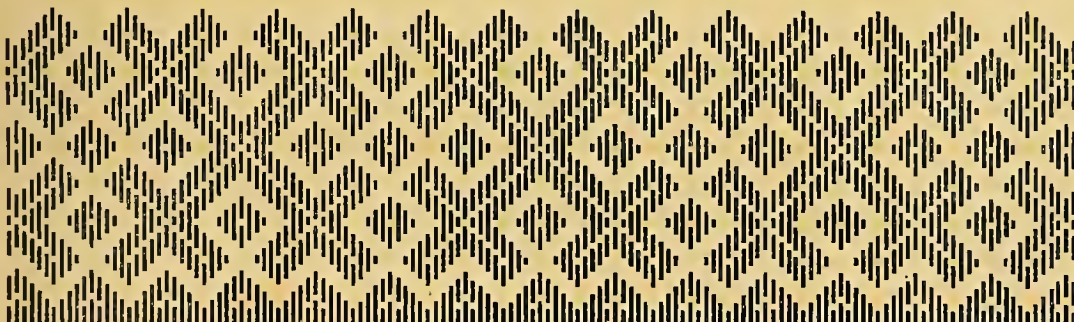
2.

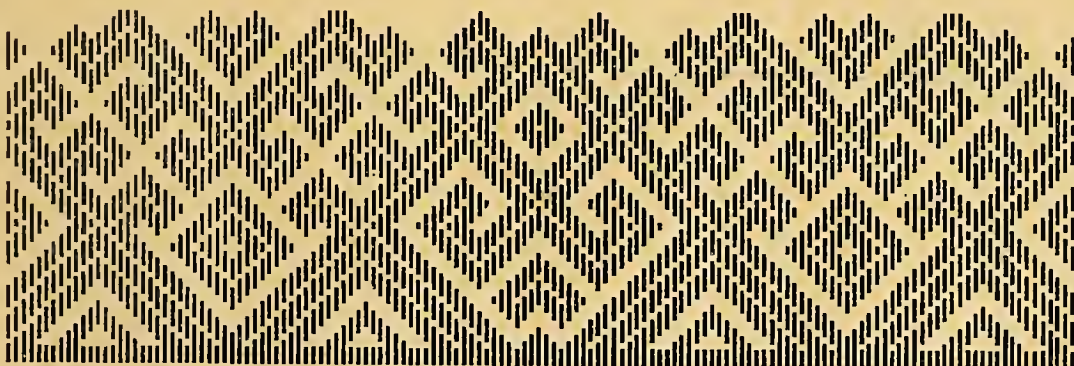
3.

4.

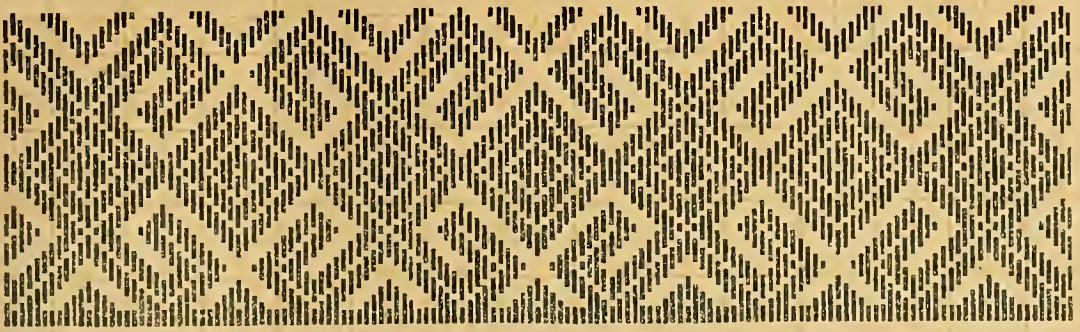
5.

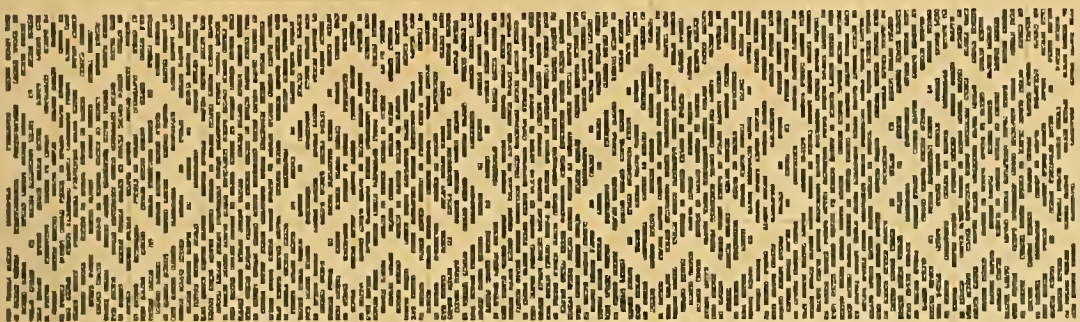
Kuuseja paidasta. Katso taul. XXI, XXII ja XLIV.
Kargashenó ja Drakino.

Muster auf dem Hemde. Siehe Taf. XXI, XXII und XLIV.
Kargaschenó und Drakino.

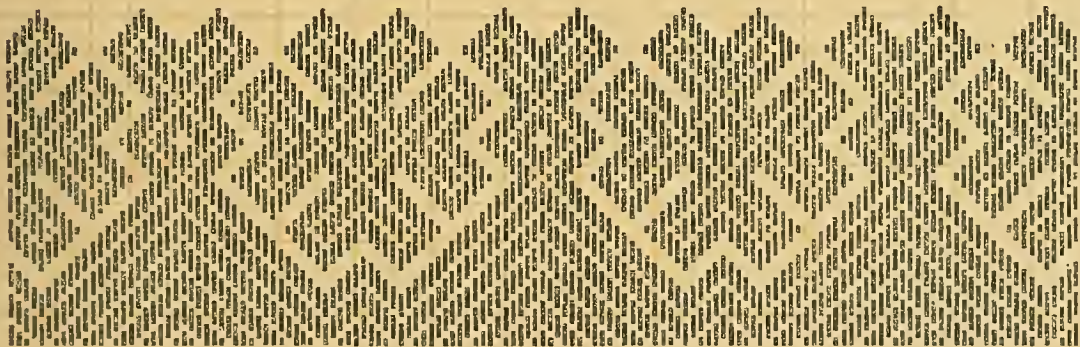
1.

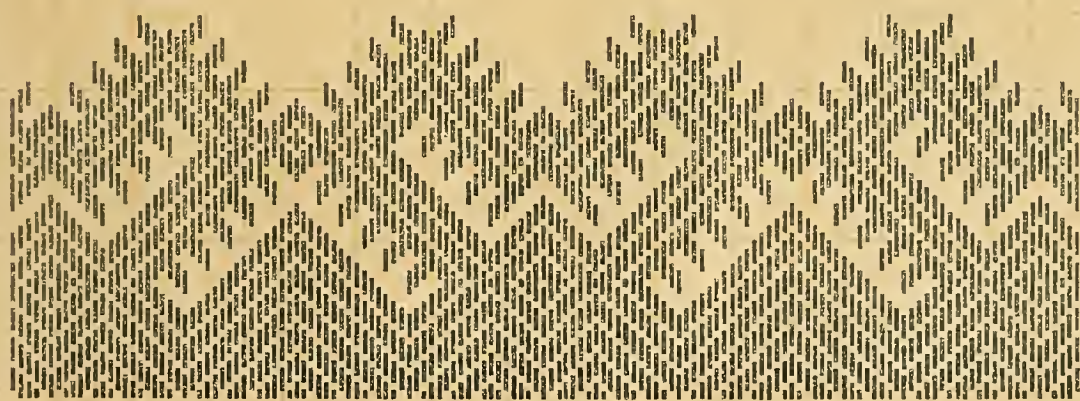
2.

3.

4.

Kuoseja paidasta. Katso taul. XXI, XXII ja XLIV.
Kargashenó ja Drakino.

Muster auf dem Hemde. Siehe Taf. XXI, XXII und XLIV.
Kargashenó und Drakino.

Kuoseja paidasta. Katso taul. XXI ja XXII.
Kargashenó.

Muster auf dem Hemde. Siehe Taf. XXI und
XXII.
Kargaschenó.

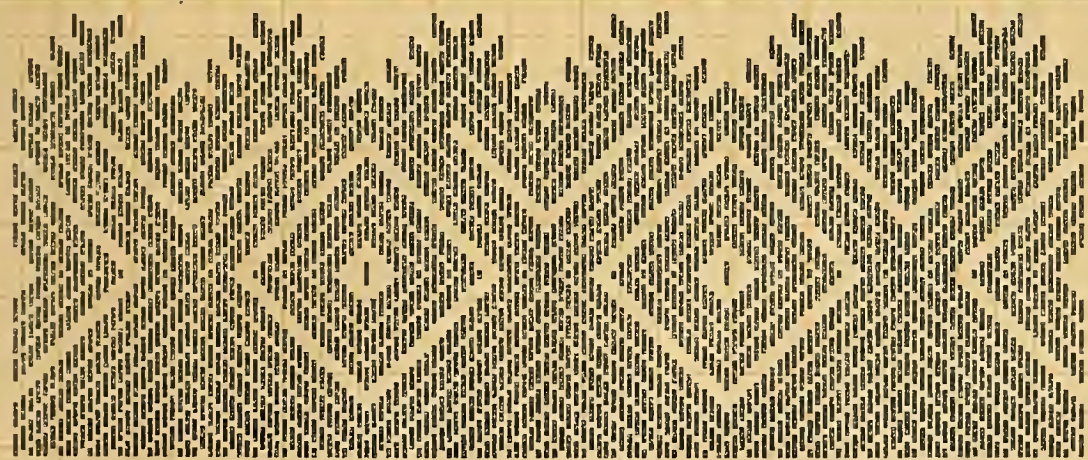
1.

2.

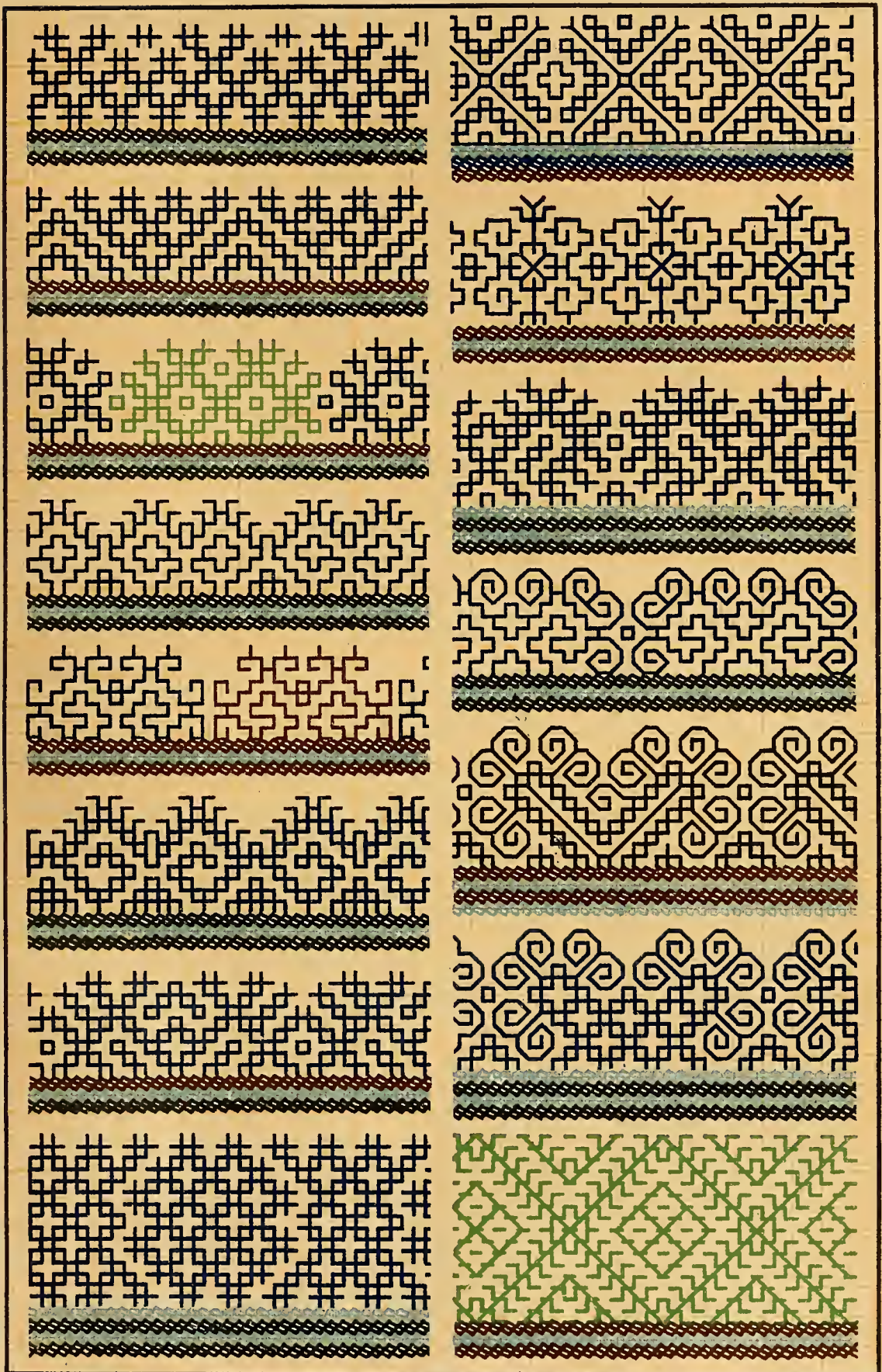

3.

Kuoseja paidasta. Katso taul. XXI ja XXII.
Kargashenó.

Muster auf dem Hemde. Siehe Taf. XXI und
XXII.
Kargaschenó

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

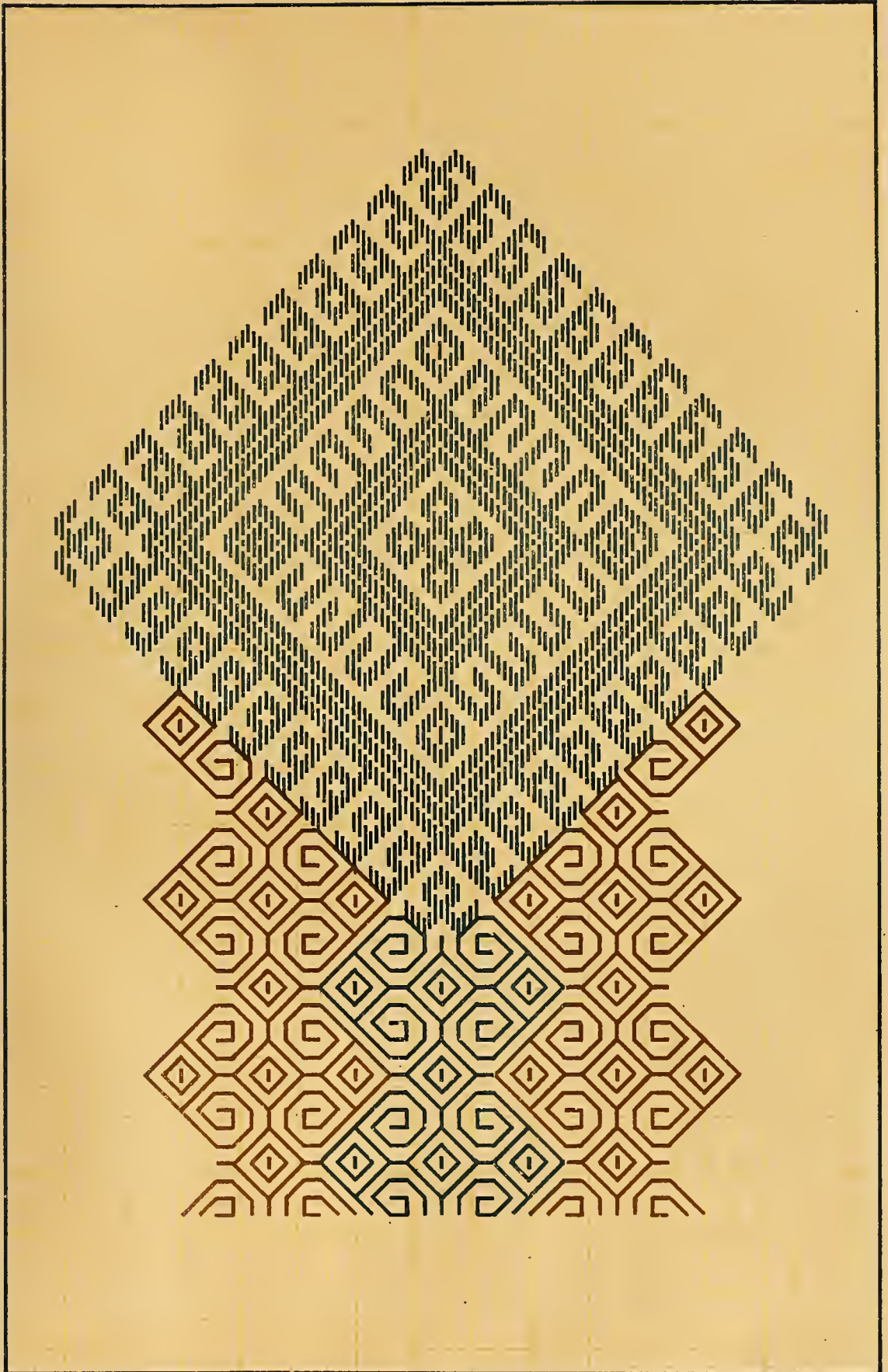
Kuoseja paidasta. Katso taul. XXI.
Kargashenó.

Muster auf dem Hemde. Siehe Taf. XXI.
Kargaschenó.

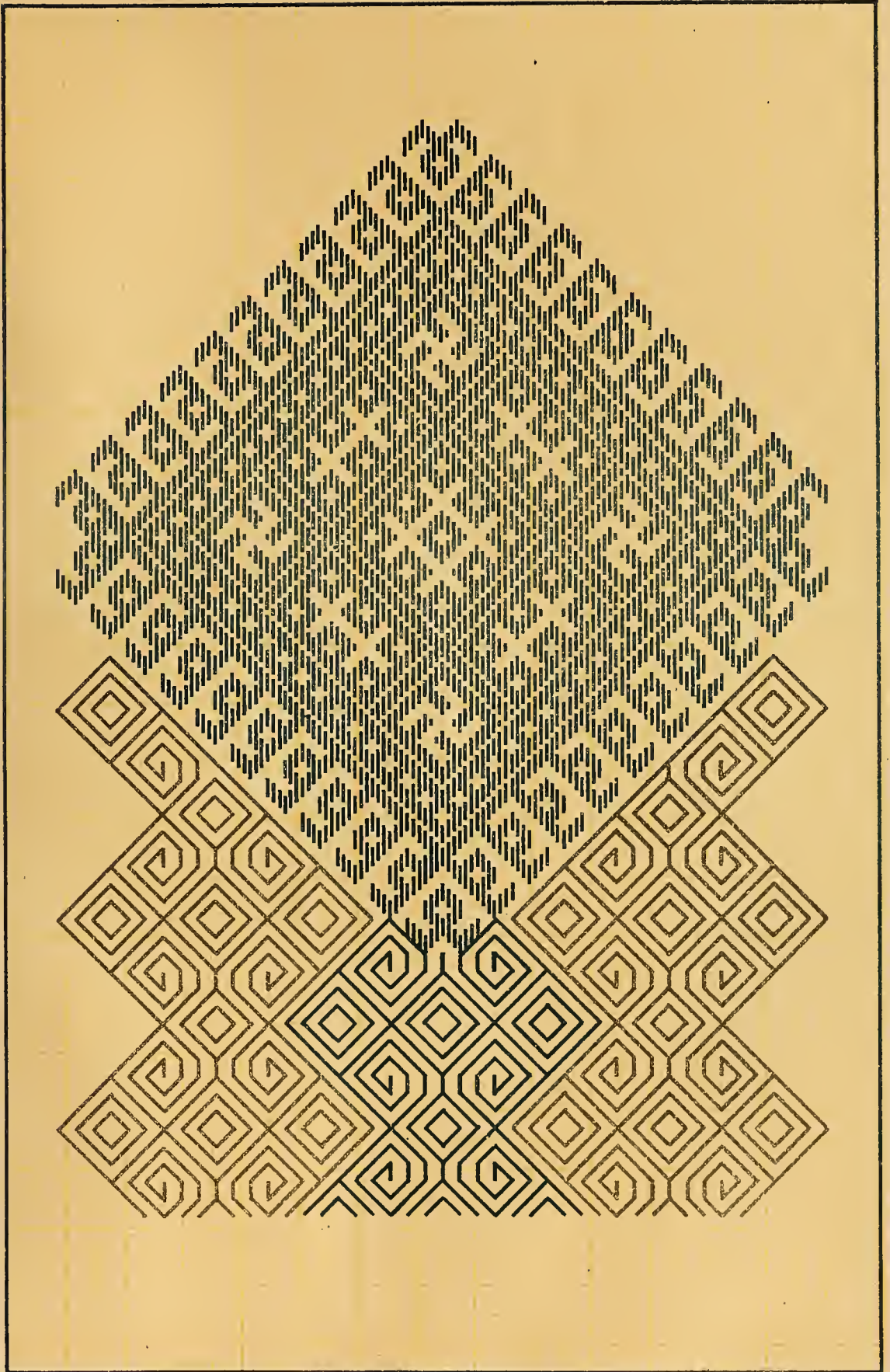
Kuoseja paidan olkapäästä. Katso taul. XLIV.

Muster auf der Schulter des Hemdes. Siehe Taf. XLIV.

Kuosi paidan olkapäästä. Katso taul. XLIV.

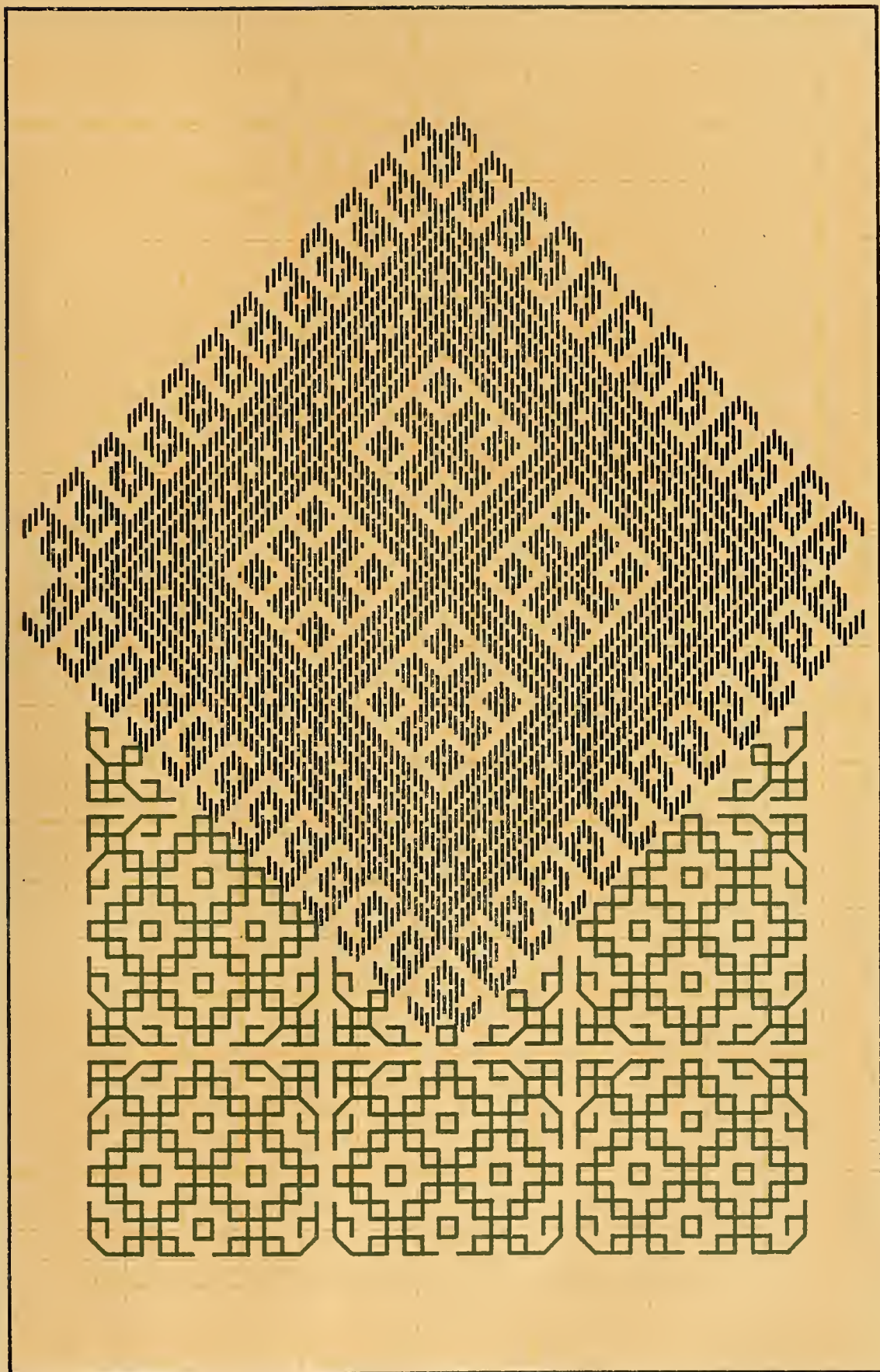
Muster auf der Schulter des Hemdes. Siehe Taf. XLIV.

Kuosi paidan olkapäästä. Katso taul. XLIV.

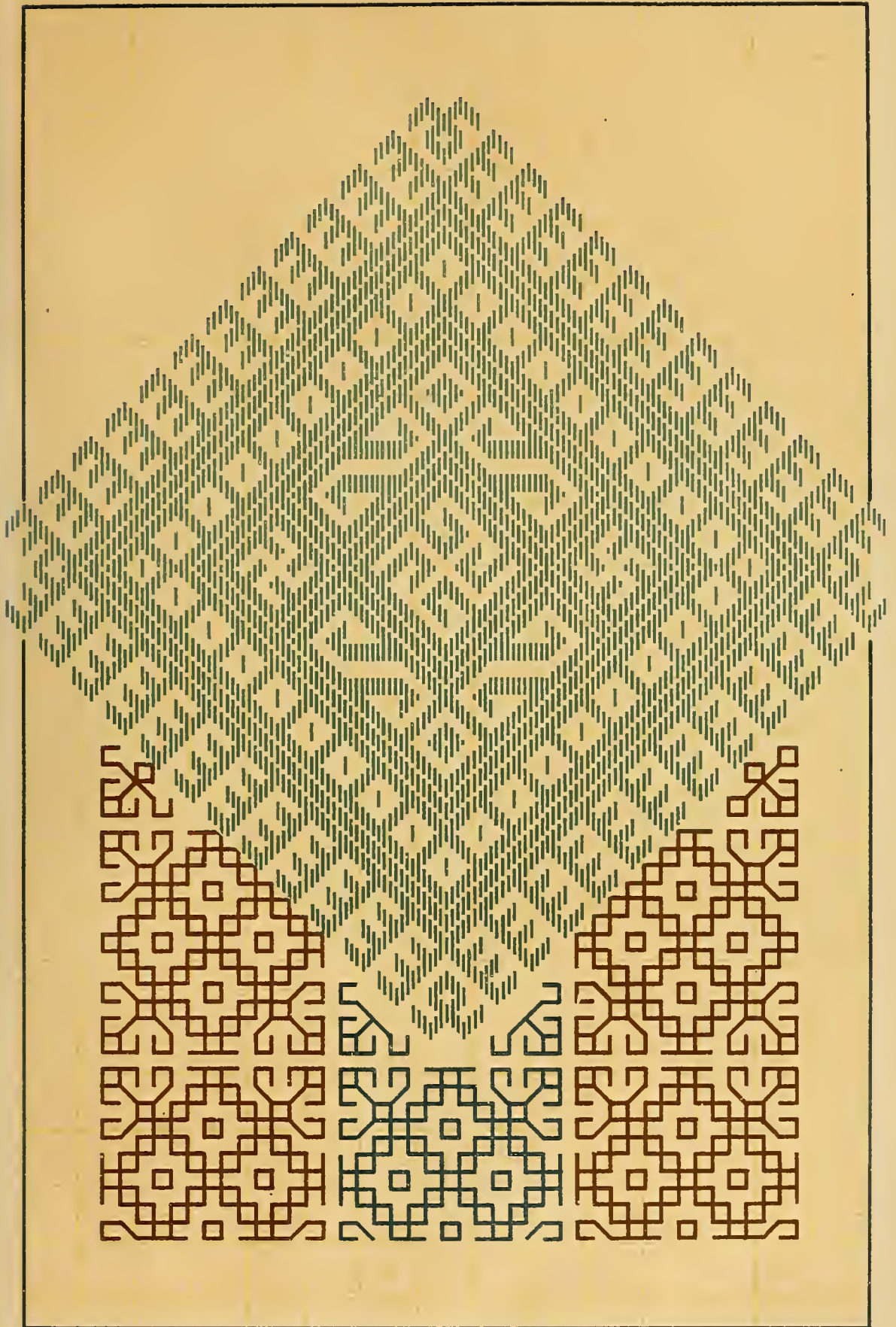
Muster auf der Schulter des Hemdes. Siehe Taf. XLIV.

Drakino.

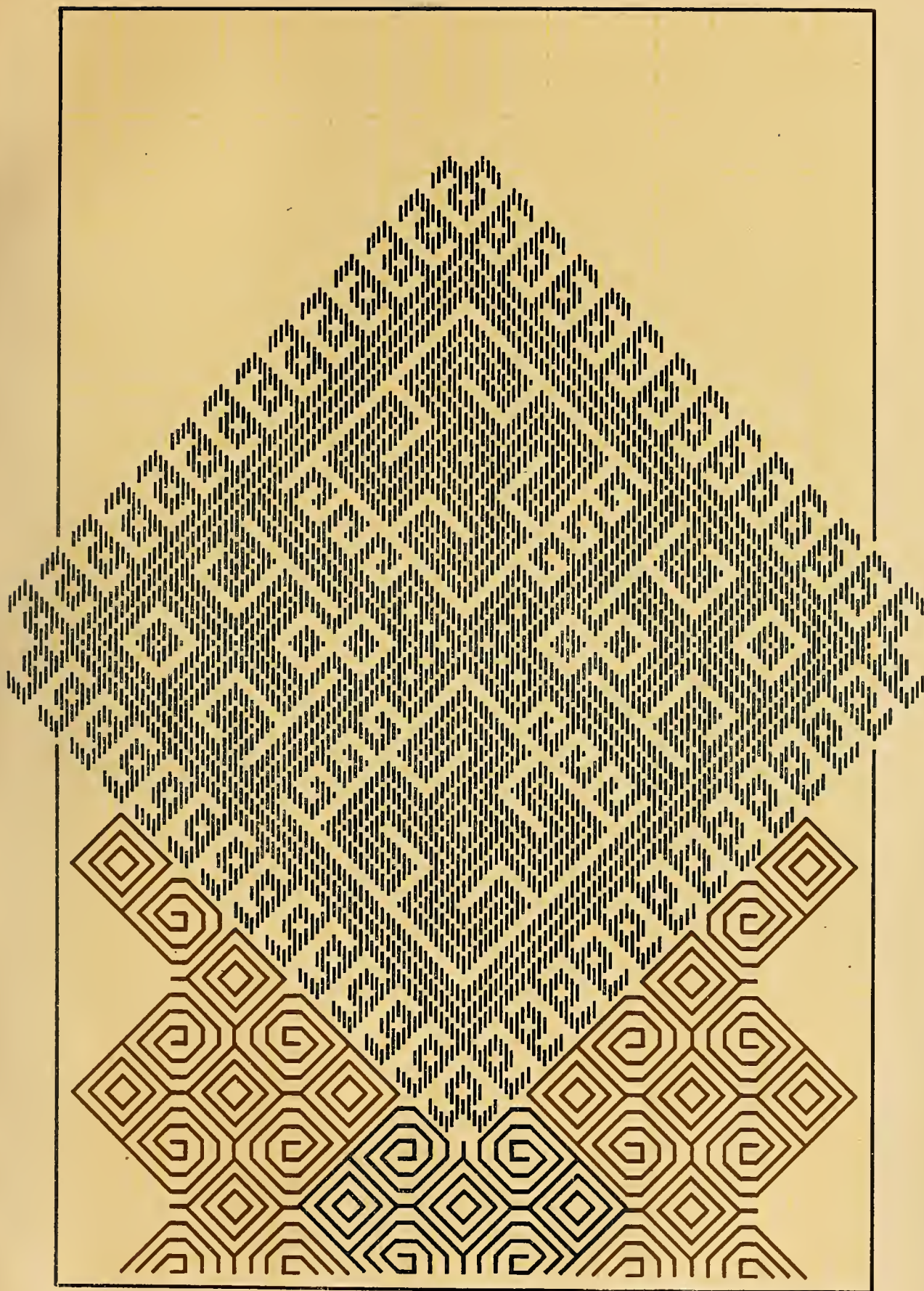
Kuosi paidan olkapäästä. Katso taul. XLIV.

Muster auf der Schulter des Hemdes. Siehe Taf. XLIV.

Kuosi paidan olkapäästä. Katso taul. XLIV.

Muster auf der Schulter des Hemdes. Siehe Taf. XLIV.

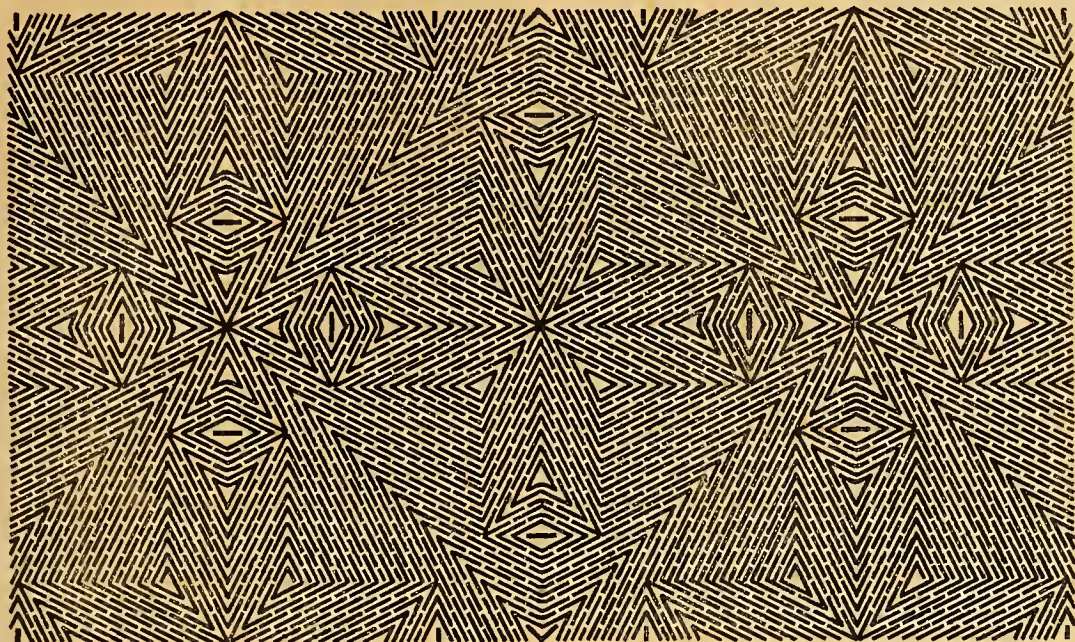
Kuosi paidan olkapäästä. Katso taul. XLIV.

Muster auf der Schulter des Hemdes. Siehe Taf. XLIV.

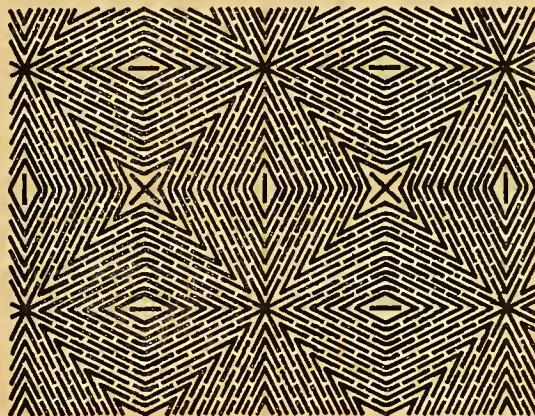
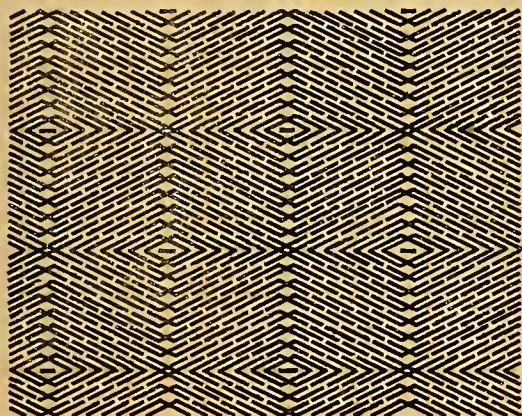
Drakino.

1.

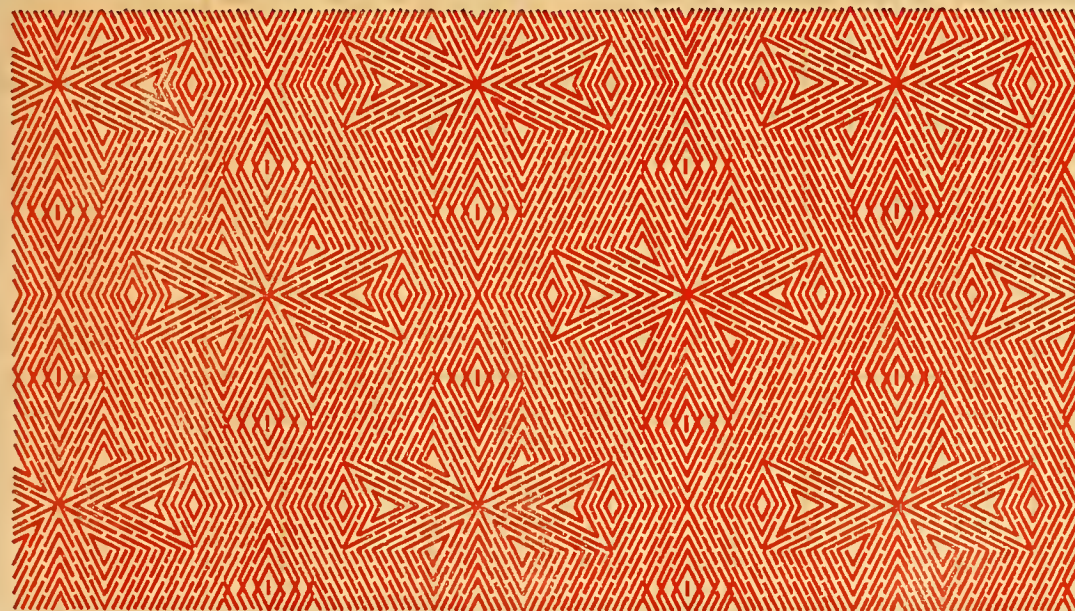

2.

3.

4.

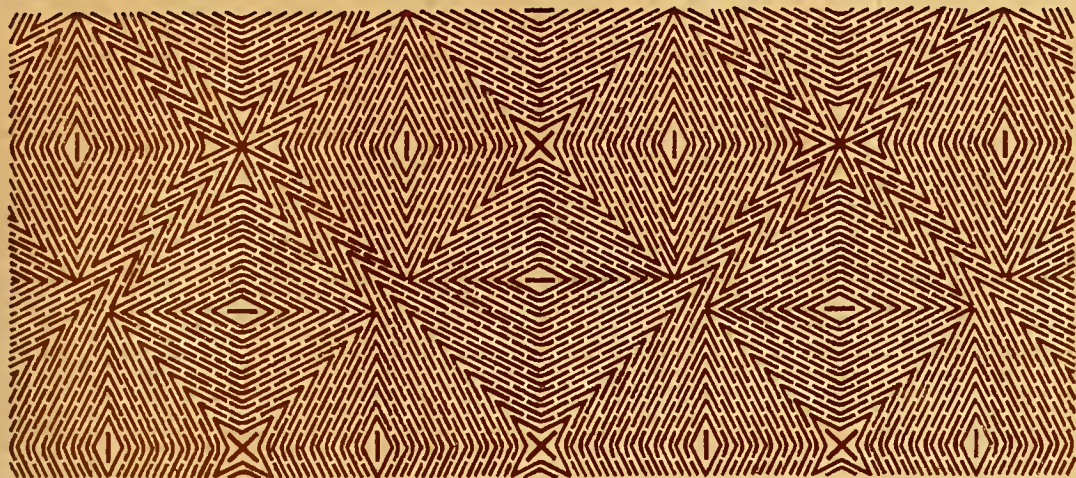

1—3. Juhlapäähineen otsakuoseja. Katso taul. XIX ja XXIII. 3.

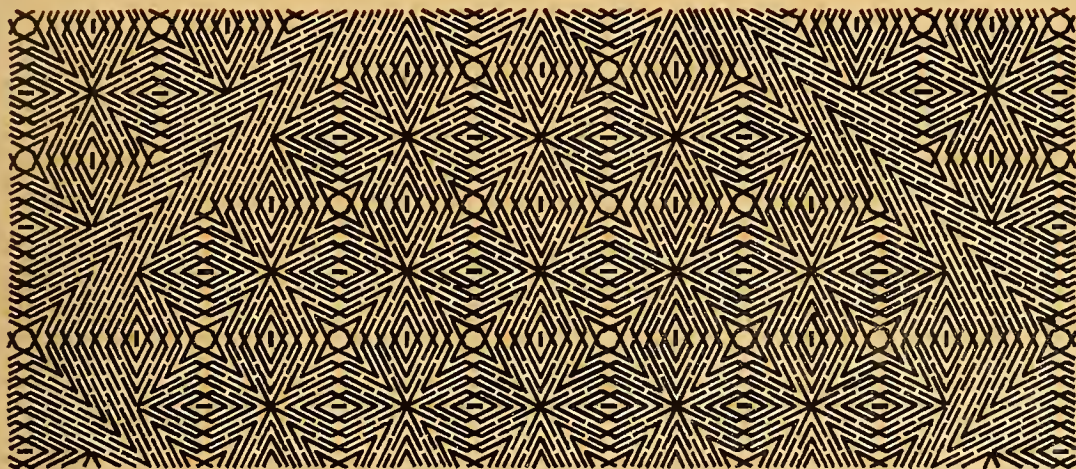
4. Kuosi morsiuspaidan olkapäästä. Katso taul. XXII. Kargashenó.

1—3. Muster auf der Stirn der Feiertagskopfbedeckung. Siehe Taf. XIX und XXIII. 3.
4. Muster auf der Schulter des Brauthemdes. Siehe Taf. XXII. Kargaschenó.

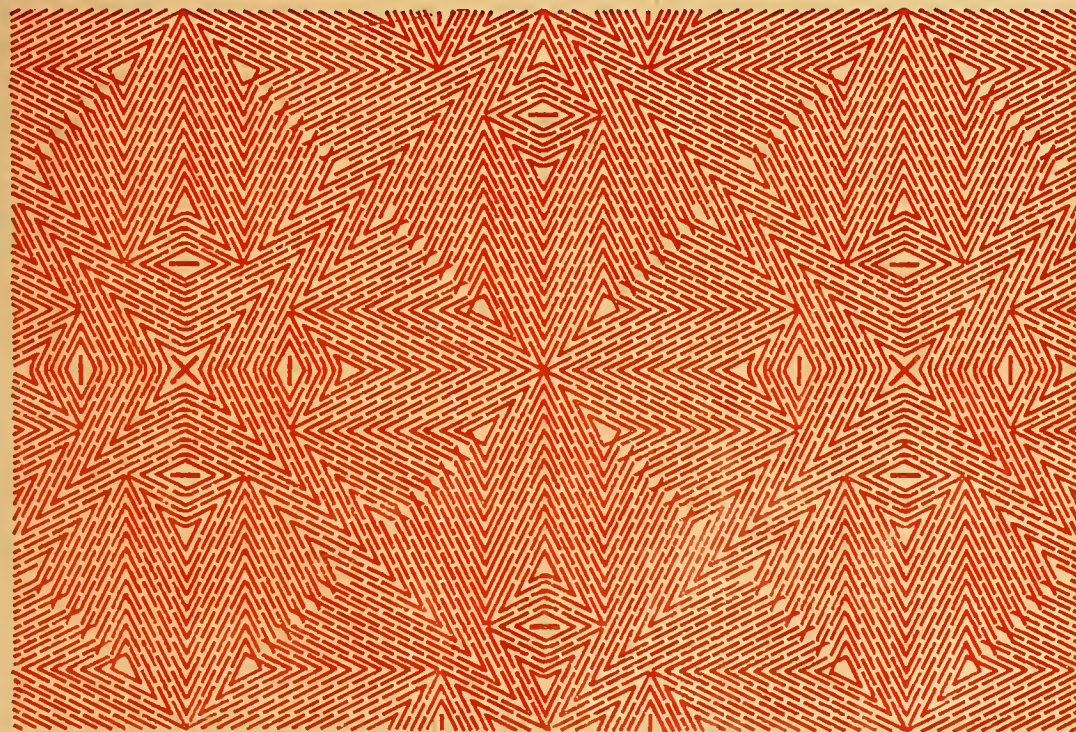
1.

2.

3.

1 ja 2. Juhlapäähineen otsakuoseja. Katso kuv. XIX, XXIII. 3 ja XLIII. 1.
3. Kuosi juhlapaidan olkapäästä. Vrt. XXII.
1 ja 3 Kargashenó. 2. Drakino.

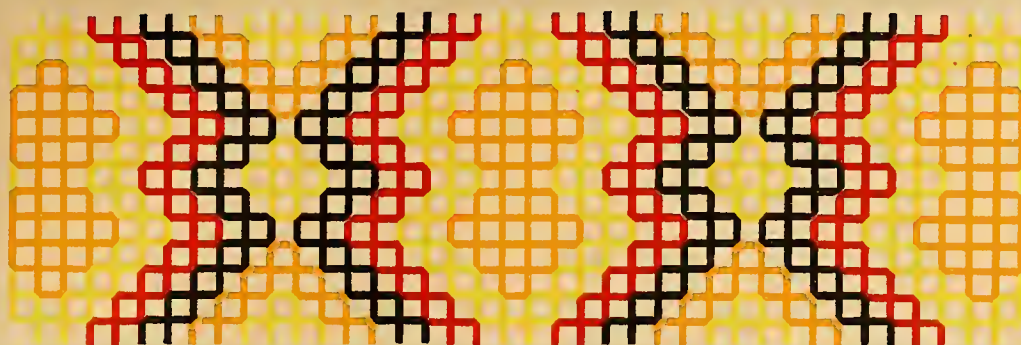
1 und 2. Muster auf der Stirn der Feiertagskopfbedeckung. Siehe Bild XIX, XXIII. 3 und XLIII. 1.
3. Muster auf der Schulter eines Feiertagshemdes. Vgl. XXII.
1 und 3 Kargashenó. 2. Drakino.

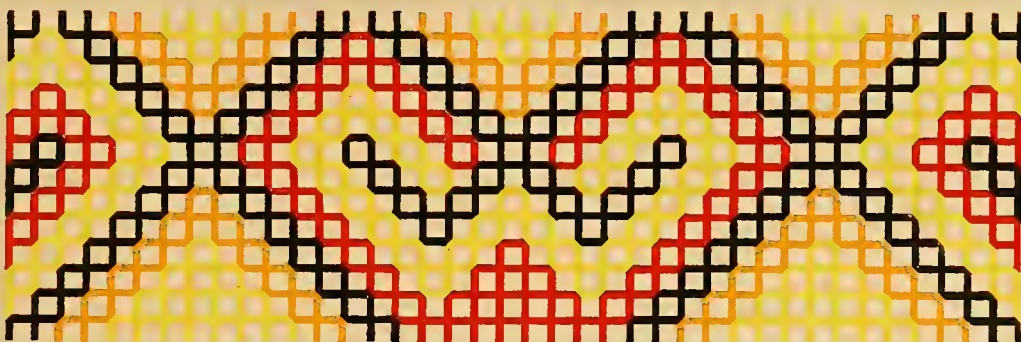
Päähinelinän kuoseja. Katso kuv. XXIV. 4.
Kargashenó.

Muster zu Kopftüchern. Siehe Bild XXIV. 4.
Kargaschenó.

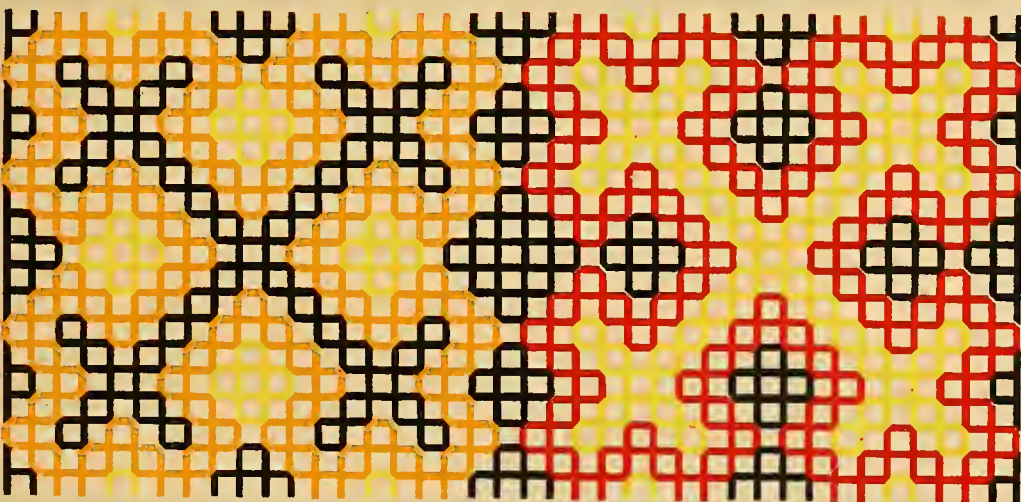
1.

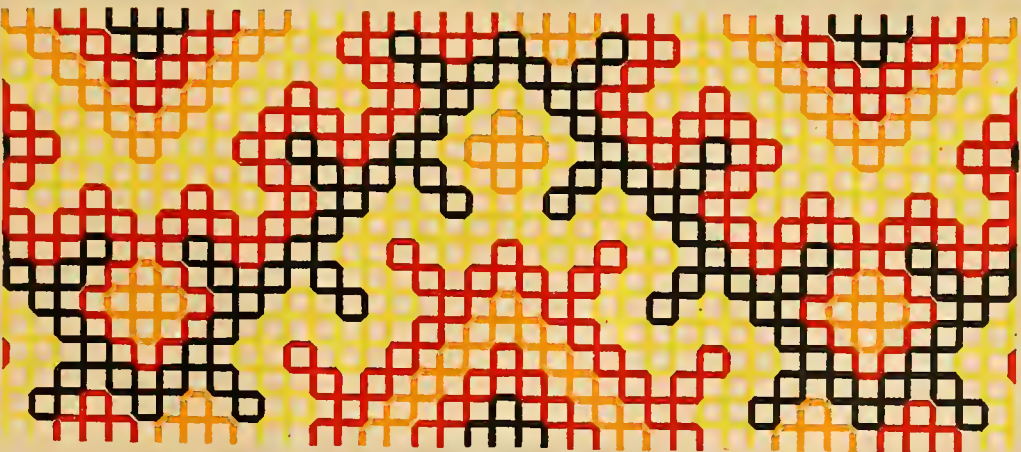
2.

3.

4.

Kuoseja:

1 ja 2 tytön vyössä riippuvista kangastilkkuista.
Katso kuv. XLIII. 7 ja 9. Drakino.
3 ja 4 päähineliinoista. Katso kuv. XXIV. 4.
Kargashenó.

Muster:

1 und 2 zu den vom Gürtel des Mädchens
herabhängenden Zierstreifen aus Zeug. Siehe
Bild XLIII. 7 ja 9. Drakino.
3 und 4 zu Kopftüchern. Siehe Bild XXIV. 4.
Kargashenó.

1 ja 2. Päähine.

3. Helminen kaulanauha.

4. Vyö.

1, 2 ja 4 Alomajevon Kylästä Nizhnij-Novgorodin läänistä.

3 Velikin kylästä s. l.

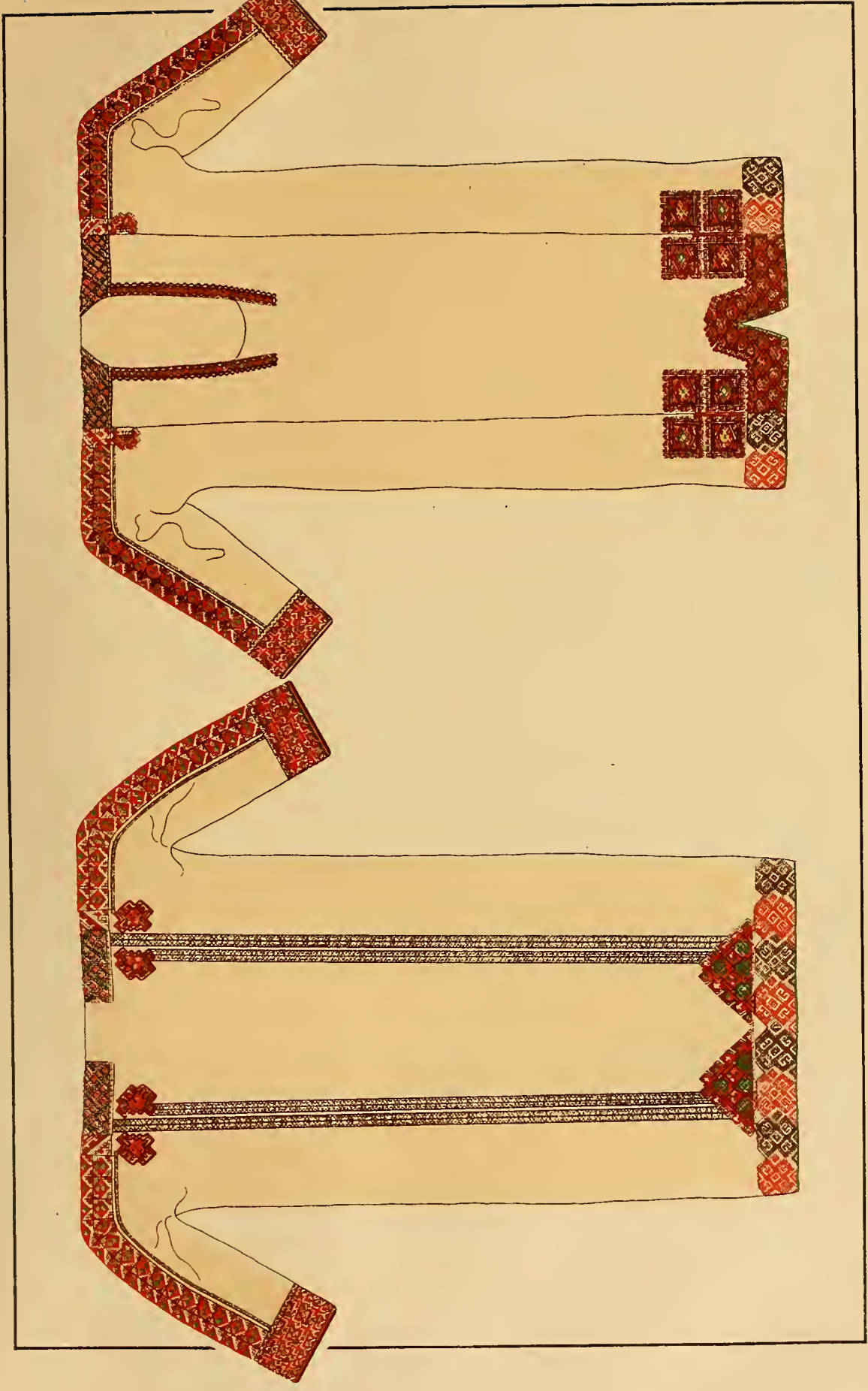
1 und 2. Kopfbedeckung.

3. Halsschmuck aus Perlen.

4. Gürtel.

1, 2 und 4 aus dem Dorf Alomajevo im Gouvernement Nizhnij-Novgorod.

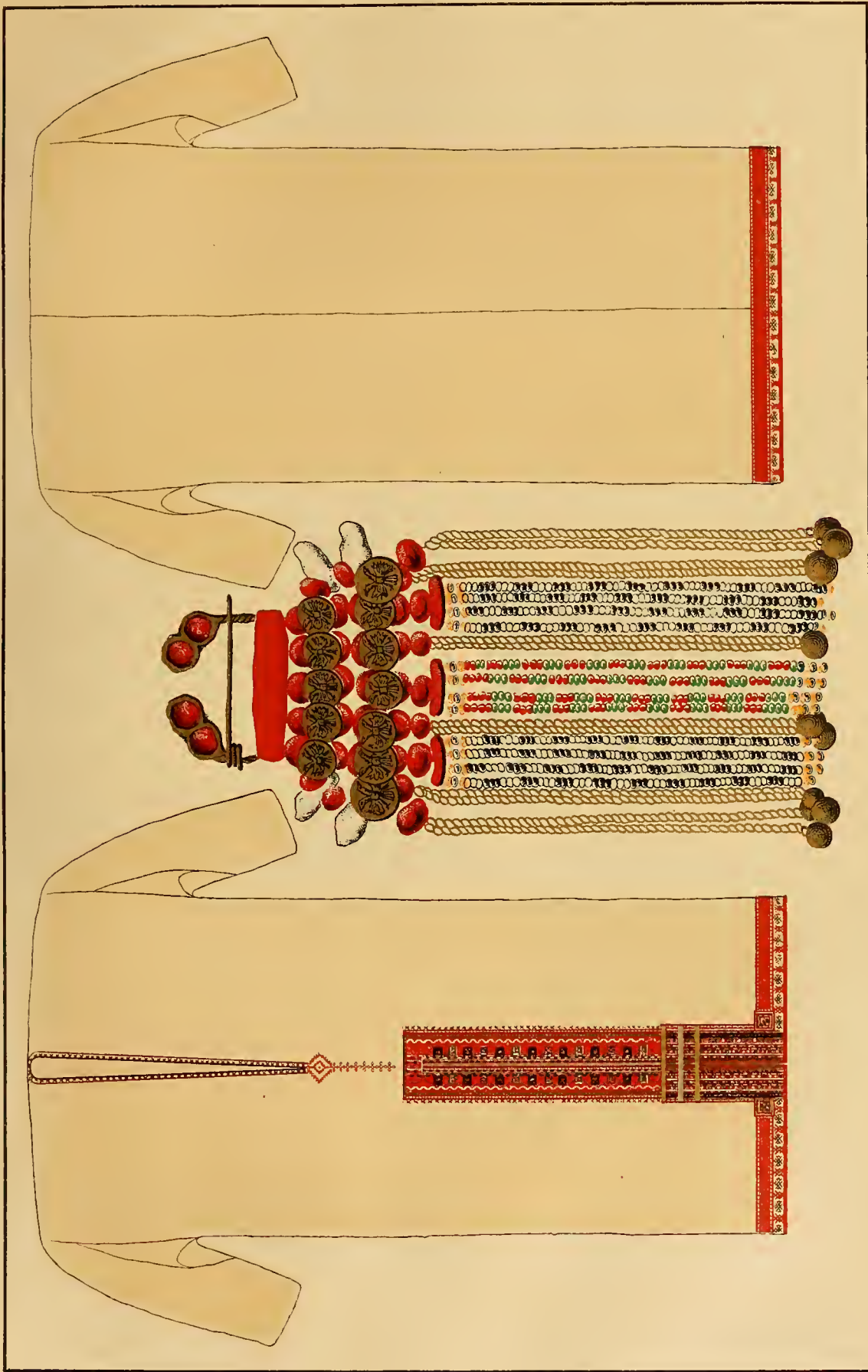
3 aus dem Dorf Veliki desselben Gouv.

1.
Hemd.

Alonajevo.

2.
Paita.

1.

1 ja 2. Paita.

3. Rintasolki.

3.

Alomajevy.

2.

1 und 2. Hemd.

3. Brustspange.

1.

5.

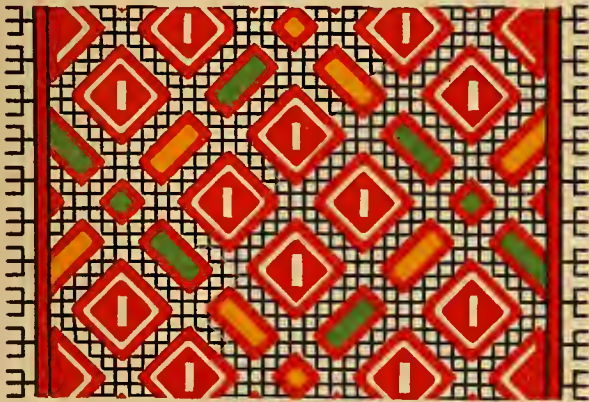
2.

6.

3.

7.

4.

8.

Kuoseja paidasta taulussa LXXI.

Muster zu dem Hemde Taf. LXXI.

Tekotapakuvia:

1 päähineen otsakuosiin kuvassa LXX. 1.
2-8 paidan kuosiin taulussa LXXIII.

Technische Bilder:

1 zu den Mustern auf der Stirn der Kopfbedeckung Bild. LXX. 1.
2-8 zu den Hemdmustern Taf. LXXIII.

1.

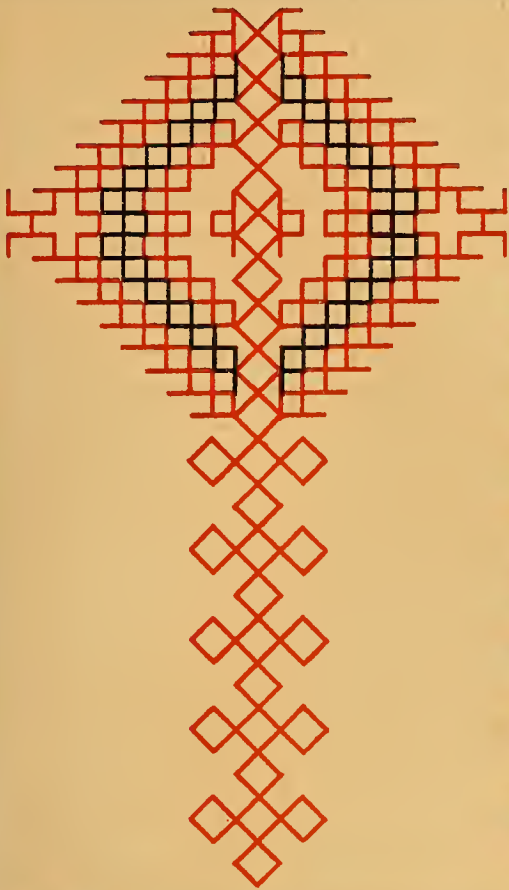
2.

Kuoseja paidan helmasta LXXI. 2

Muster zu der Borte des Hemdes LXXI. 2.

1.

3.

2.

Tekotapakuvia:
1 ja 2 kuosiin paidasta LXXII. 1.
3 erääseen päähinekuosiin;
Vrt. kuv. LXXIX. 2.

Technische Bilder:
1 und 2 zu Hemdmustern LXXII. 1.
3 zu dem Muster einer Kopfbedeckung; vgl.
Bild LXXIX. 2.

1—2. Päähine. 3. Korvarongas.
Kakinon kylästä Nizhnij-Novgorodin läänistä.

3.

2.

1 und 2. Kopfbedeckung. 3. Ohrgelänge.
Aus dem Dorf Kakino, Gouvernement Nizhnij-
Novgorod.

1.

2.

3.

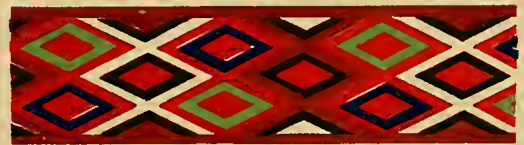
4.

5.

6.

7.

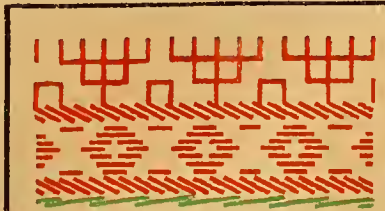
Päähineen kuoseja:

- 1 vrt. LXXX. 9.
 2 vrt. LXXXVI. 3.
 4 vrt. LXXXI. 2.
 5 vrt. 5:
 7 vrt. LXXX. 2.

Muster der Kopfbedeckung:

- 1 vgl. LXXX. 9.
 2 vgl. LXXXVI. 3.
 4 vgl. LXXXI. 2.
 5 vgl. 5:
 7 vgl. LXXX. 2.

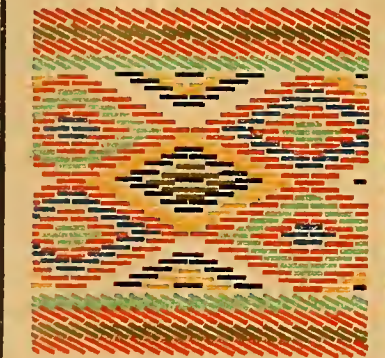
1.

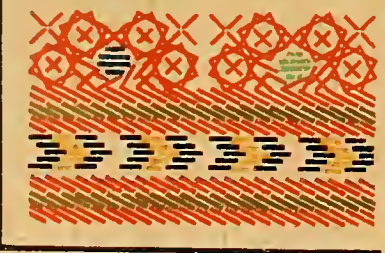
2.

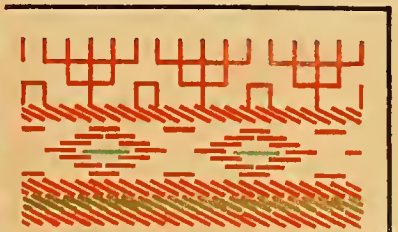
3.

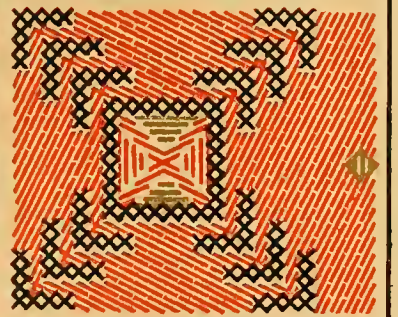
4.

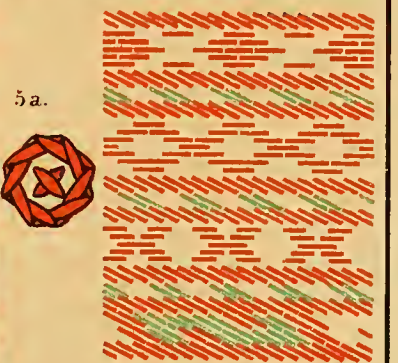
6.

7.

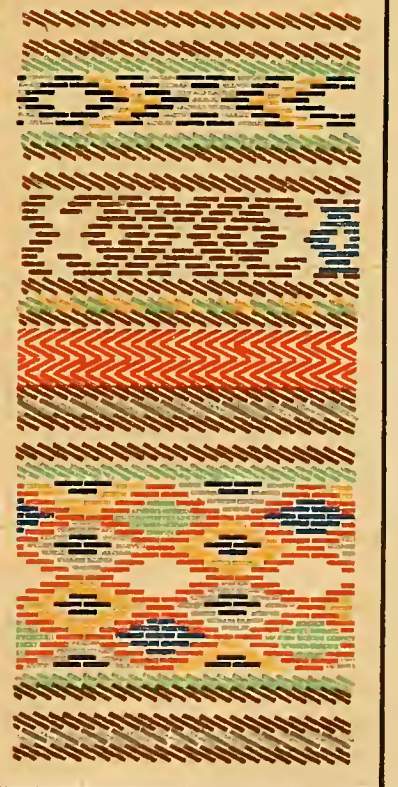
8.

5 a.

9.

Technische Bilder zu Mustern der Kopfbedeckung:

Tekotapakuvia päähineen kuoseihin:

- 2 vrt. LXXIX. 7.
- 3 vrt. LXXVIII. 7.
- 4 vrt. 8.
- 5 otsasta LXXVII. ja vrt. LXXVIII. 4.
- 9 vrt. LXXIX. 1.

- 2 vgl. LXXIX. 7.
- 3 vgl. LXXVIII. 7.
- 4 vgl. 8.
- 5 auf der Stirn LXXVII. 1 und vgl. LXXVIII. 4.
- 9 vgl. LXXIX. 1.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

Tekotapakuvia päähineen kuoseihin:

- 2 vrt. LXXIX. 4.
- 3 vrt. LXXVIII. 1.
- 4 vrt. " 3.
- 5 vrt. LXXXIX. 5.

Technische Bilder zu Mustern der Kopfbedeckung:

- 2 vgl. LXXIX. 4.
- 3 vgl. LXXVIII. 1.
- 4 vgl. " 3.
- 5 vgl. LXXXIX. 5.

Karatai-mordvalainen tyttö juhlapuvussa
Mensitovan kylästä Kazanin läänää.

Karatai-mordvinisches Mädchen in Fest-
tracht aus dem Dorf Mensitova, Gouverne-
ment Kazan.

Karatai-mordvalainen vaimo.

Karatai-mordvinische Frau.

Mensitova.

Kaksi päähinettä.

1—2 Boldovon kylästä Pensan lääniä.
3—4 Sulgarjen kylästä s. l.

Zwei Koffbedeckungen.

1—2 aus dem Dorf Boldovo, Gouvernement
Pensa.
3—4 aus dem Dorf Sulgarje d. G.

1

2

3

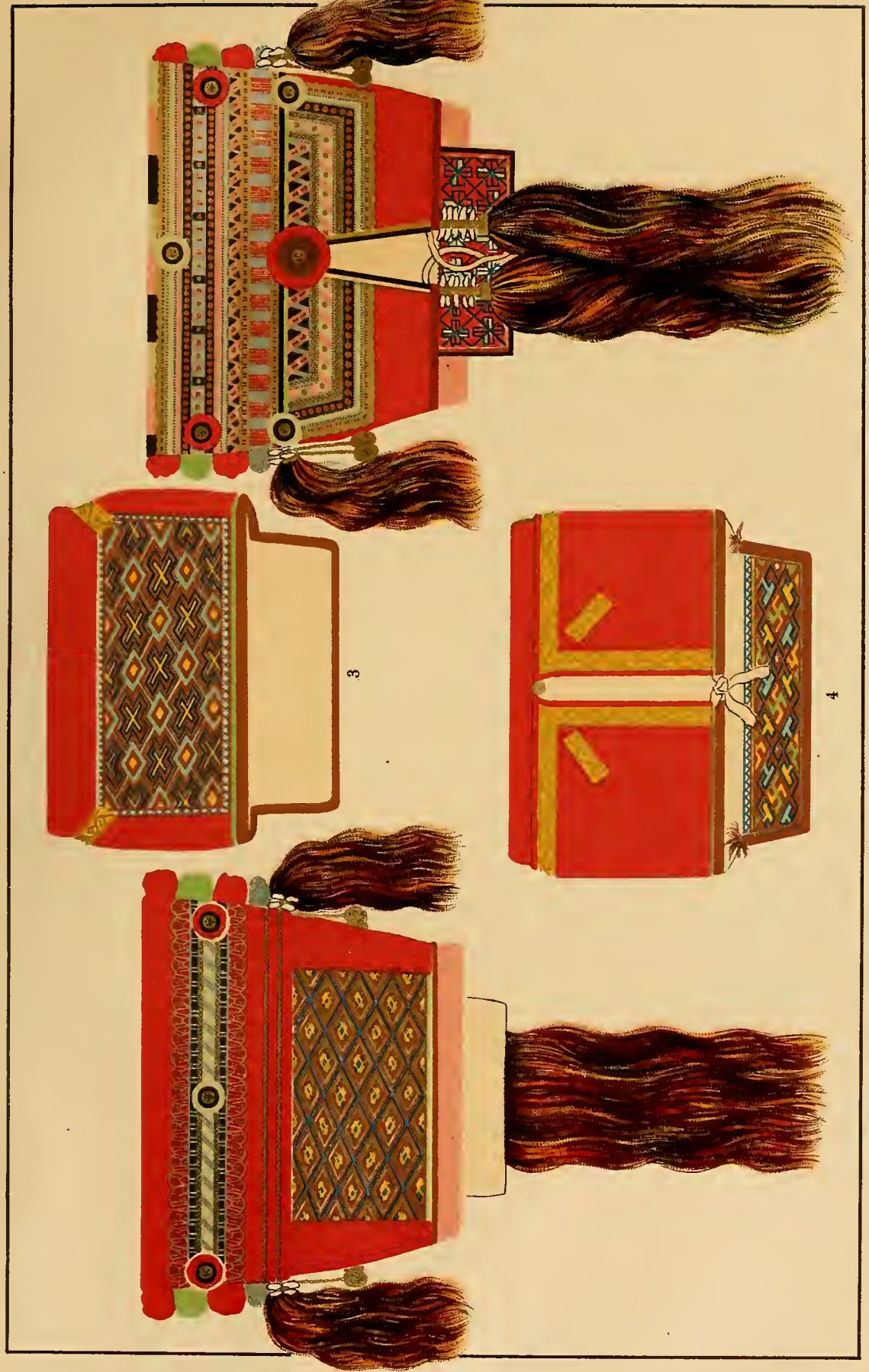

Kaksi päähinettä.

- 1—2 Pitsurin kylästä Pensa läänistä.
- 3—4 Kaslovkan " Tambovin "

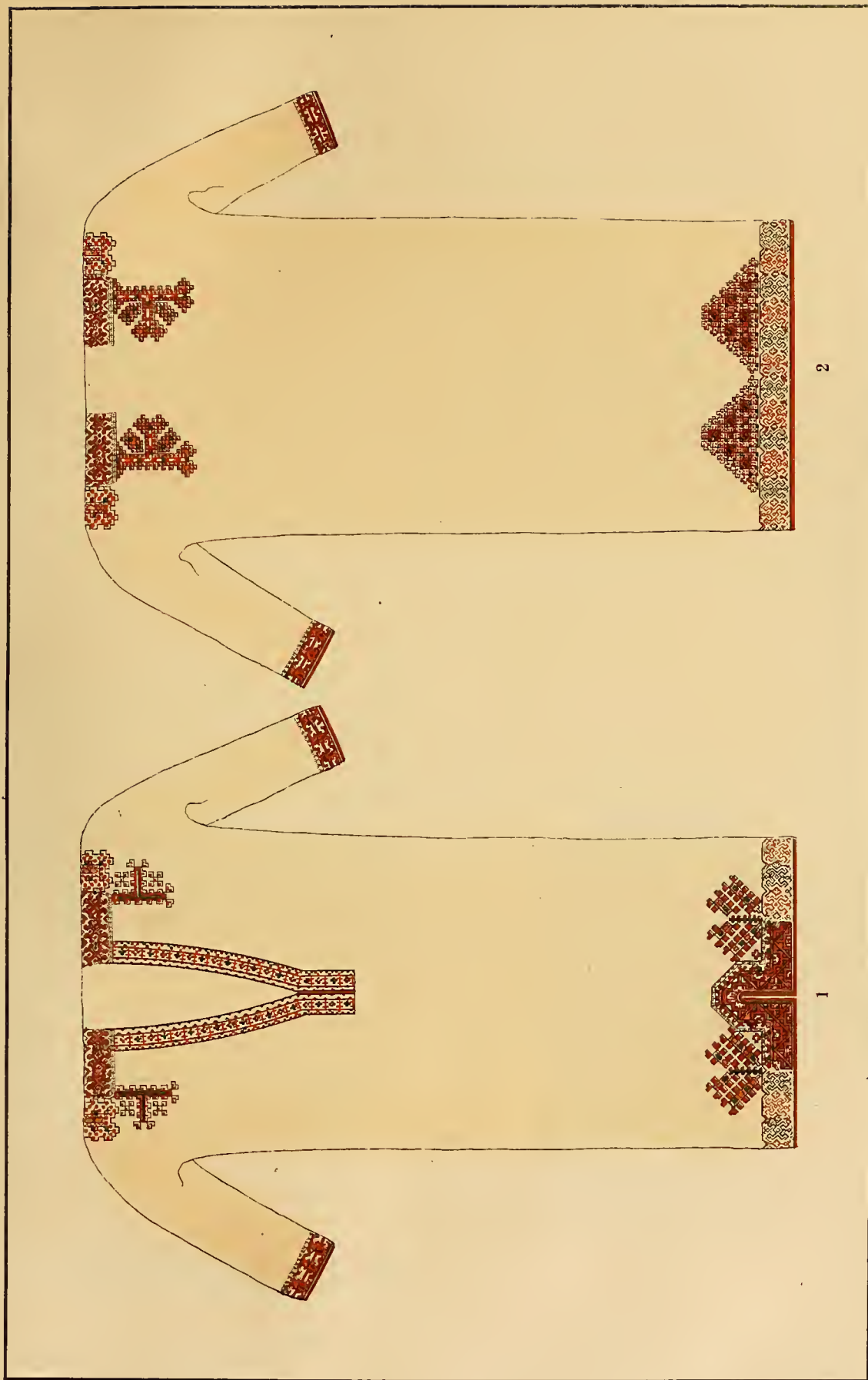
Zwei Kopfbedeckungen.

- 1—2 aus dem Dorf Pitschuri, Gouv. Pensa.
- 3—4 " Kaslovka, " Tambov.

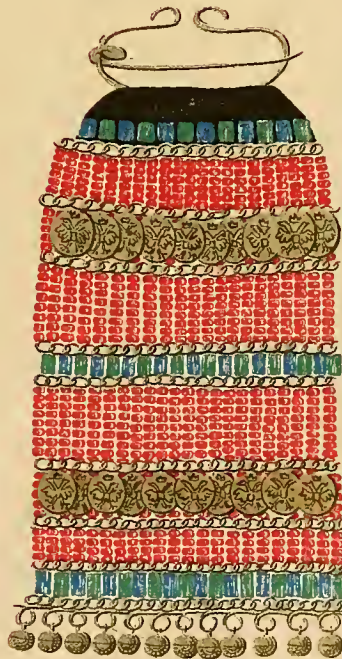
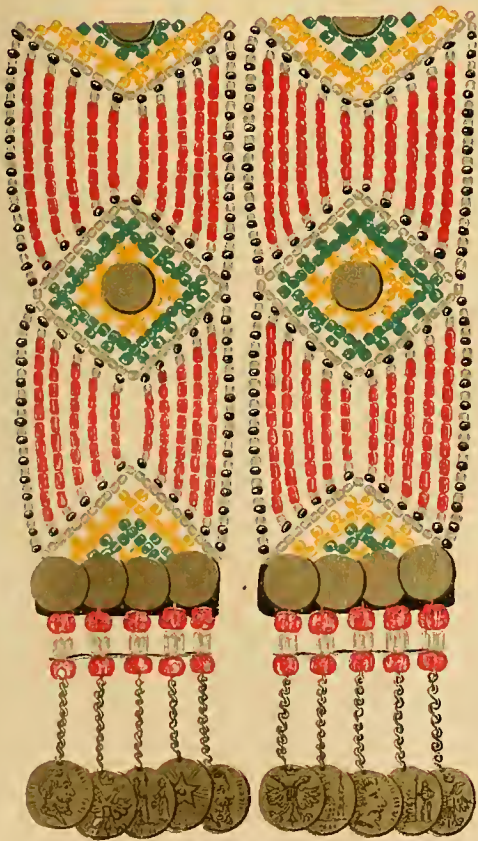
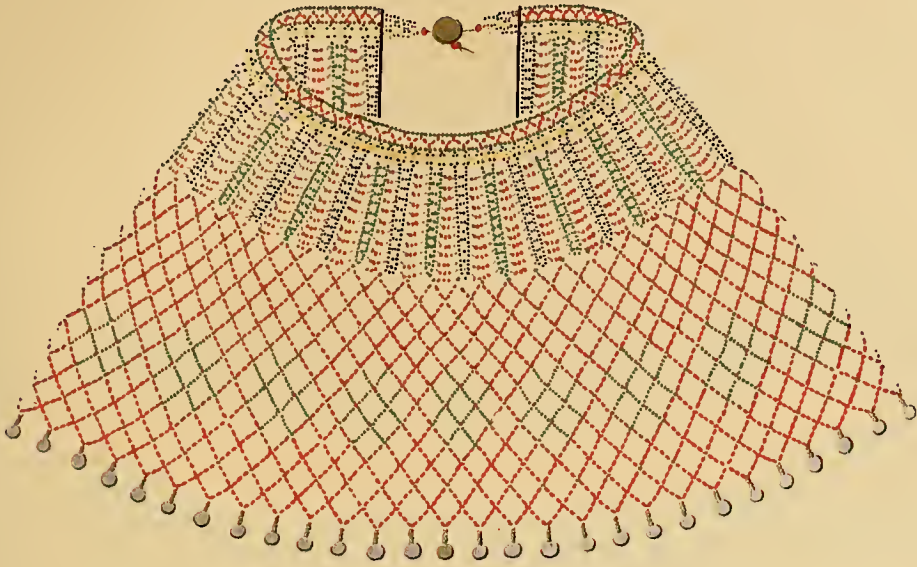
Kaksi päähinettä. Pitschuri.

Zwei Kopfbedeckungen. Pitschuri.

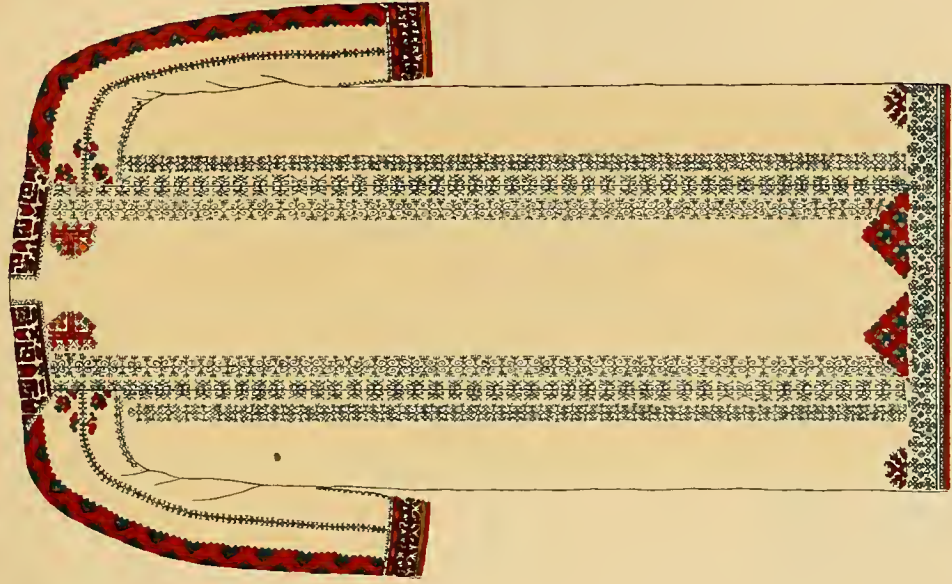
Paita Drakinon kylästä Pensan läänä.

Hemd aus dem Dorf Drakino,
Gouvernement Pensa.

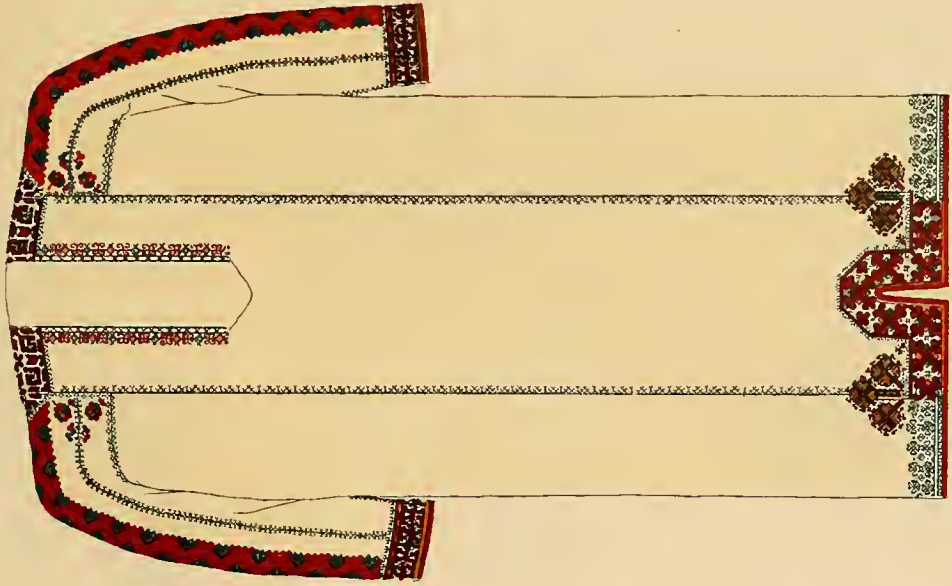

1. Helminen rintakoriste. Drakino Pensan l.
2. Helminen rintanauha Atshurevon kylästä Tambovin lääninä
3. Rintasolki Sulgarje.

1. Brustschmuck aus Perlen Drakino, Gouv. Pensa.
2. Brustband aus Perlen aus dem Dorf Atschurevo, Gouv. Tambov.
3. Brustspange. Sulgarje.

2

1

Paita Temnikoviñ seuduilta Tambovin lääniä.

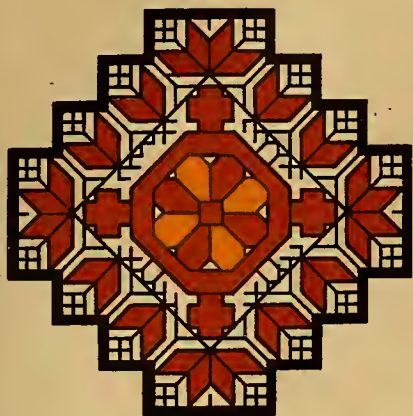
Hemd aus der Umgebung Temnikovs, Gouvernement Tambov.

1. Helminen kaulanauha. 2. Helminen rintakoriste. 3. Sama koriste selkäpuolelta
4 Helminen ja pähkinäinen kaulanauha. 5. Rintakoriste. 6. Esiliina. 7. Pääliina. Temnikovin seudulta.

1. Perlenschnur. 2. Brustschmuck aus Perlen. 3 Rückenseite desselben Schmuckes.
4. Halsschnur aus Perlen und Nüssen. 5. Brustschmuck. 6. Schürze. 7. Kopftuch. Aus der Umgebung Temnikovs.

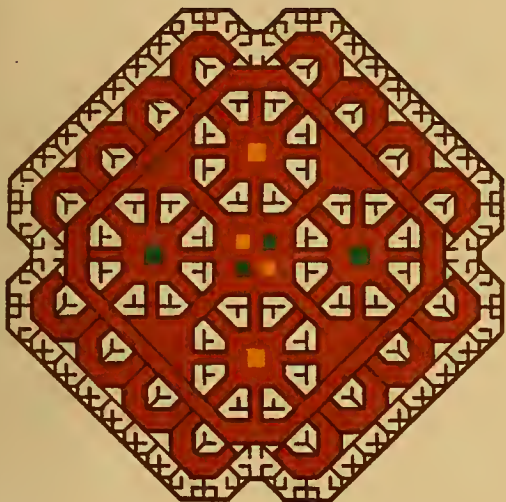
1

4

2

5

3

6

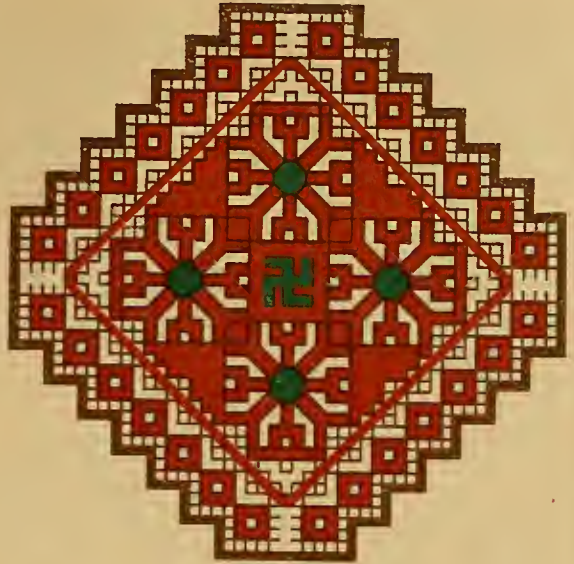
Morsiusvaunujen liinapeitteen kuoseja.
Boldovo.
Tekotapa sama kuin kuvissa CIII. 1, 4—6
y. m.

Muster an der Leinendecke des Braut-
wagens. Boldovo.
Die Technik wie in Bildern CIII 1, 4—6.
u. a.

1

4

2

5

3

6

Kuoseja samasta peitteestä.

Muster auf derselben Leinendecke.

Kuoseja: 1 ja 4 pähineestä. Kaslovka.
 2 paidasta. Drakino Pensan l.
 3 " Pitschuri.
 5 " Staraja Pitschmorga
 Tambov l.
 6: een tekotapakuna: CVI. 1; kts.
 LXXXIX. 2.
 7 kts. LXXXVII. 1.

Muster: 1 und 4 auf der Kopfbedeckung. Kaslovka.
 2 auf dem Hemd. Drakino, G. Pensa.
 3 " Pitschuri.
 5 " Staraja Pitschmorga, G. Tambov.
 Zu 6 technisches Bild in CVI. 1; siehe LXXXIX. 2.
 7 siehe LXXXVII. 1.

Kuoseja: 1—4, 6—8, 10—12 pähineestä.

5 ja 9 paidasta.

2 kts. LXXXVI. 1.

8 " LXXXIV. 1.

11 ja 12 kts. LXXXVI. 4 ja 3.

5:een tekotapakuva: CV. 3.

6:een " CV. 7; kts. LXXXIV. 2.

9:ään. " CV. 1.

Muster: 1—4, 6—8, 10—12 auf der Kopfbedeckung. 5 und 9 auf dem Hemd.

2 siehe LXXXVI. 1.

8 " LXXXIV. 1.

11 u. 12 siehe LXXXVI. 4 u. 3.

Zu 5 technisches Bild in CV. 3.

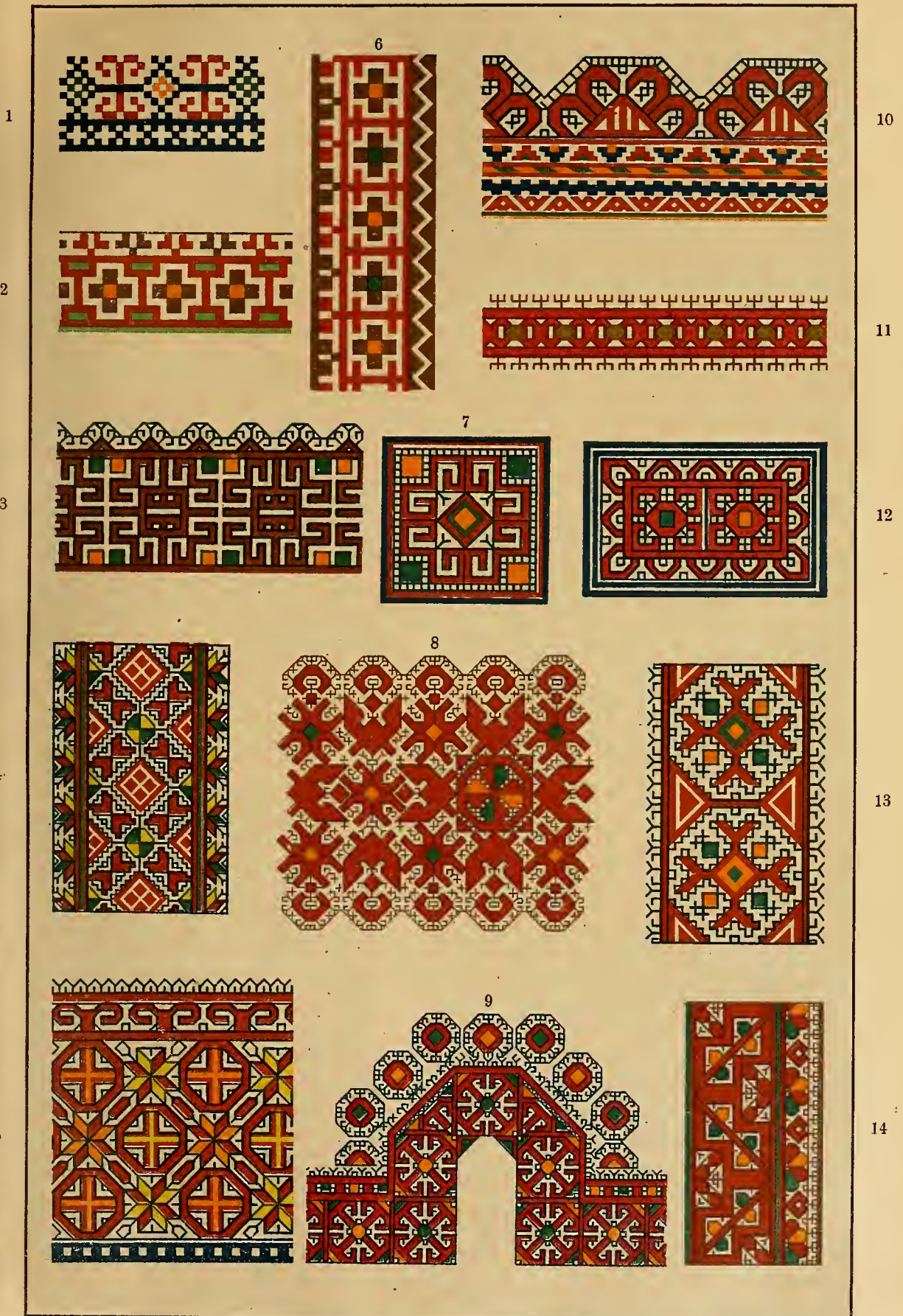
" 6 " CV. 7; siehe LXXXIV. 2.

" 9 " CV. 1.

Kuoseja: 1—2, 4, 6 ja 7 päähineestä.
 3 5 ja 8 paidasta.
 1: een tekotapakuva: CV. 2; kts.
 LXXXIV. 4.
 4 kts. LXXXIV. 3.

Muster: 1—2, 4, 6 und 7 auf der Kopfbedeckung.
 3, 5 und 8 auf dem Hemd.
 Zu 1 technisches Bild in CV. 2; siehe
 LXXXIV. 4.
 4 siehe LXXXIV. 3.

Kuoseja: 10 pähineestä; kts. LXXXV. 4.

Muut paidasta.

1 kts. LXXXIX. 1.

6 ja 14 kts. LXXXVII. 1.

5:een tekotapakuva: CIII. 6.

6:een " CIX. 5.

8:aan " CIII. 5.

Muster: 10 auf der Kopfbedeckung; siehe LXXXV. 4.

Die übrigen auf dem Hemd,

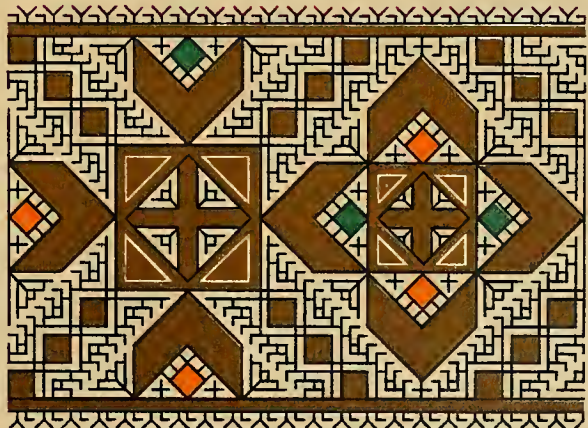
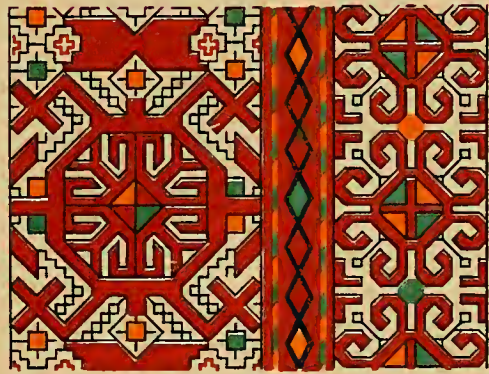
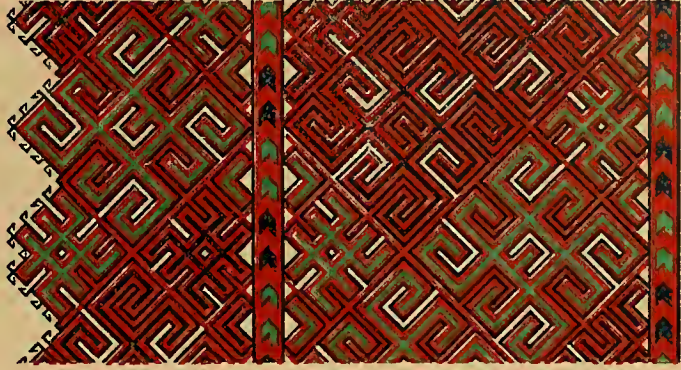
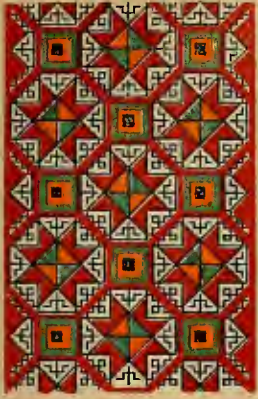
1 siehe LXXXIX. 1.

6 und 14 siehe LXXXVII. 1.

Zu 5 technisches Bild in CIII. 6.

" 6 " " CIX. 5.

" 8 " " CIII. 5.

Kuoseja: 1, 3, ja 5 päähineestä.
 2, 4 ja 6 paidasta.
 1: een tekotapakuva: CIV. 6; kts.
 LXXXV. 3.
 3: een tekotapakuva: CIV. 1.
 5 kts. LXXXV. 1.

Muster: 1, 3 und 5 auf der Kopfbedeckung.
 2, 4 und 6 auf dem Hemd.
 Zu 1 technisches Bild in CIV. 6; siehe
 LXXXV. 3.
 " 3 " CIV. 1.
 5 siehe "LXXXV. 1.

1

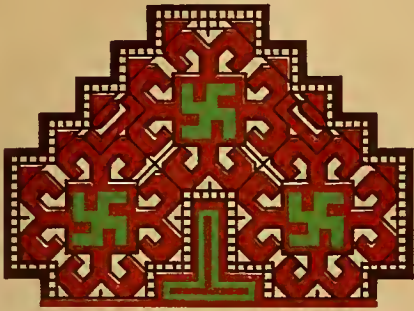
3

4

5

2

6

Paidan kuoseja.
6 kts. LXXXVII. 1.

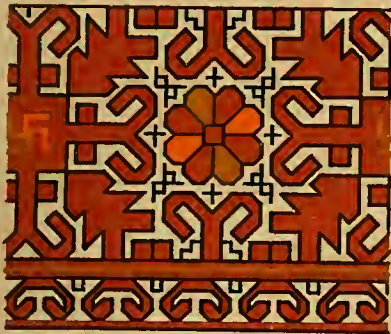
Muster auf dem Hemd.
6 siehe LXXXVII. 1.

1

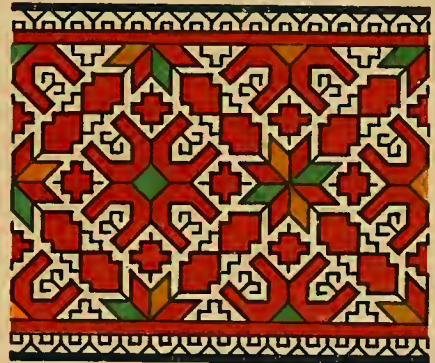
5

2

6

3

7

4

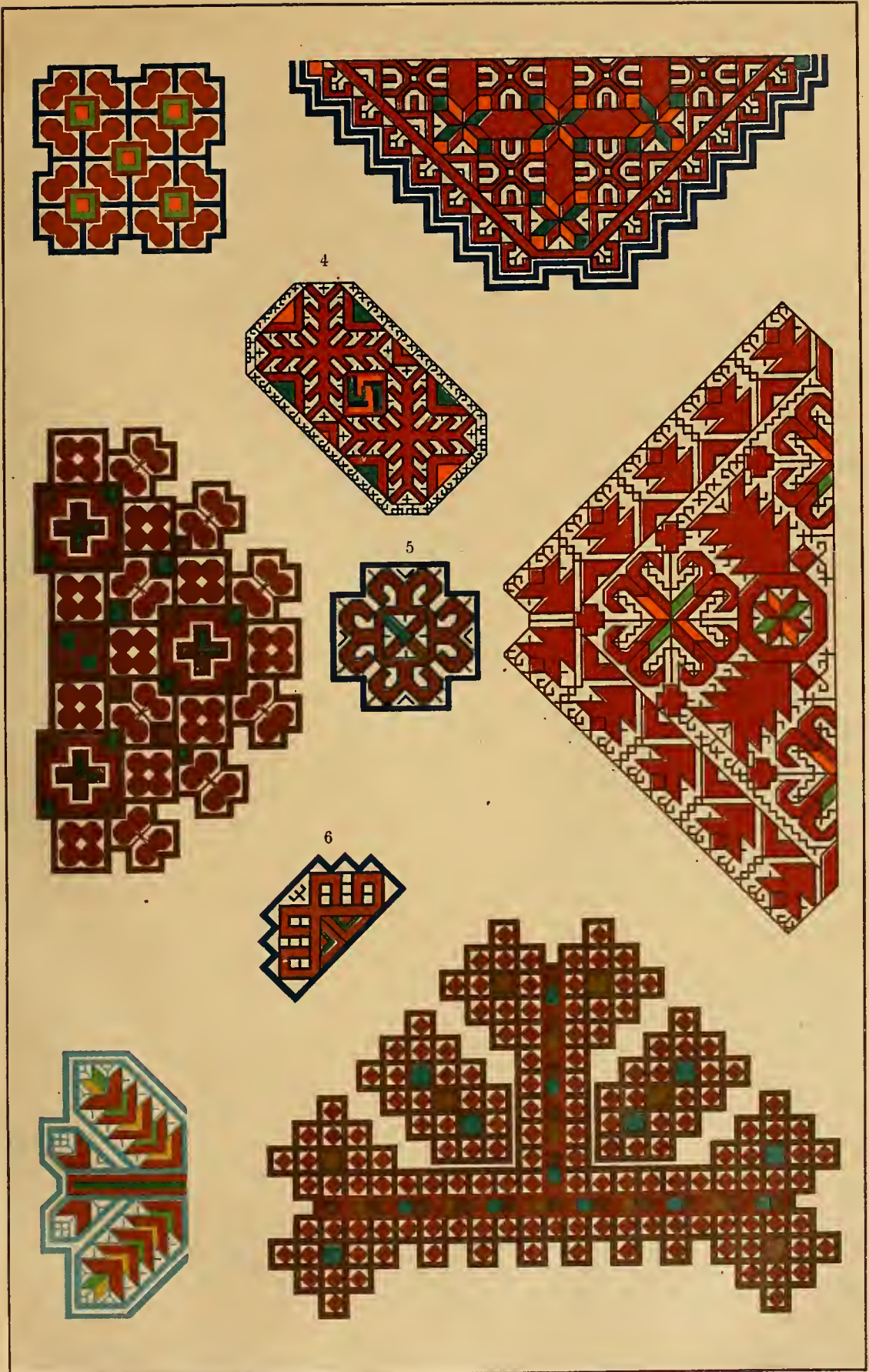
8

Paidan kuoseja.

1 ja 5 kts. LXXXIX. 1.
 2.een tekotapakuva: CIV. 2.
 3 ja 8 kts. T. LXXXVII.

Muster auf dem Hemd.

1 und 5 siehe LXXXIX. 1.
 Zu 2 technisches Bild in CIV. 2.
 3 und 8 siehe T. LXXXVII.

Paidan kaoseja.

2:een tekotapakuva: CV 4; kts. LXXXVII. 2.
 9:ään " " 5; kts. " "

Muster auf dem Hemd.

Zu 2 technisches Bild in CV. 4; siehe LXXXVII. 2.
 " 9 " " 5: " " "

Kuoseja: 5 ja 10 päähineestä.

Muut paidasta.

1:een tekotapakuva: CIII. 4.

10:een " " CIV. 5.

5 kts. LXXXV. 2.

Muster: 5 und 10 auf der Kopfbedeckung.

Die übrigen auf dem Hemd.

Zu 1 technisches Bild in CIII. 4.

" 10 " " CIV. 5.

" 5 siehe LXXXV. 2.

Kuoseja: 7 ja 8 päähineestä.
 Muut paidasta.
 3 kts. T. LXXXIX.
 7:ään tekot.kuva: CIII. 2.
 8:aan " CIV. 4; kts. LXXXVI. 2.
 9:ään " CVI. 2; " LXXXIX. 1.
 10 kts. T. LXXXVII.

Muster: 7 und 8 auf der Kopfbedeckung.
 Die übrigen auf dem Hemd.
 3 siehe T. LXXXIX.
 Zu 7 technisches Bild in CIII. 3.
 " 8 " CIV 4; siehe LXXXVI. 2.
 " 9 " CVI. 2; " LXXXIX 1
 10 siehe T. LXXXVII.

Tekotapakuvia:

- 3 kuosin CII. 7.
- 4 " CI. 1.
- 5 " XCVI. 8.
- 6 " " 5.

Technische Bilder:

- 3-zu Muster CII. 7.
- 4 " CI. 1.
- 5 " XCVI. 8.
- 6 " " 5.

Tekotapakuvia:

- 1 kuosin XCVII. 3.
- 2 " XCIX. 2.
- 4 " CII. 8.
- 5 " CI. 10.
- 6 " XCVII. 1.

Technische Bilder:

- 1 zu Muster XCVII. 3.
- 2 " XCIX. 2.
- 4 " CII. 8.
- 5 " CI. 10.
- 6 " XCVII. 1.

Tekotapakuvia:

- 1 kuosiin XCIV. 9.
- 2 " XCV. 1.
- 3 " XCIV. 5.
- 4 " C. 2.
- 5 " 9.
- 6 " LXXXIV. 3.
- 7 " XCIV. 6.

Technische Bilder:

- 1 zu Muster XCIV. 9.
- 2 " XCV. 1.
- 3 " XCIV. 5.
- 4 " C. 2.
- 5 " 9.
- 6 " LXXXIV. 3.
- 7 " XCIV. 6.

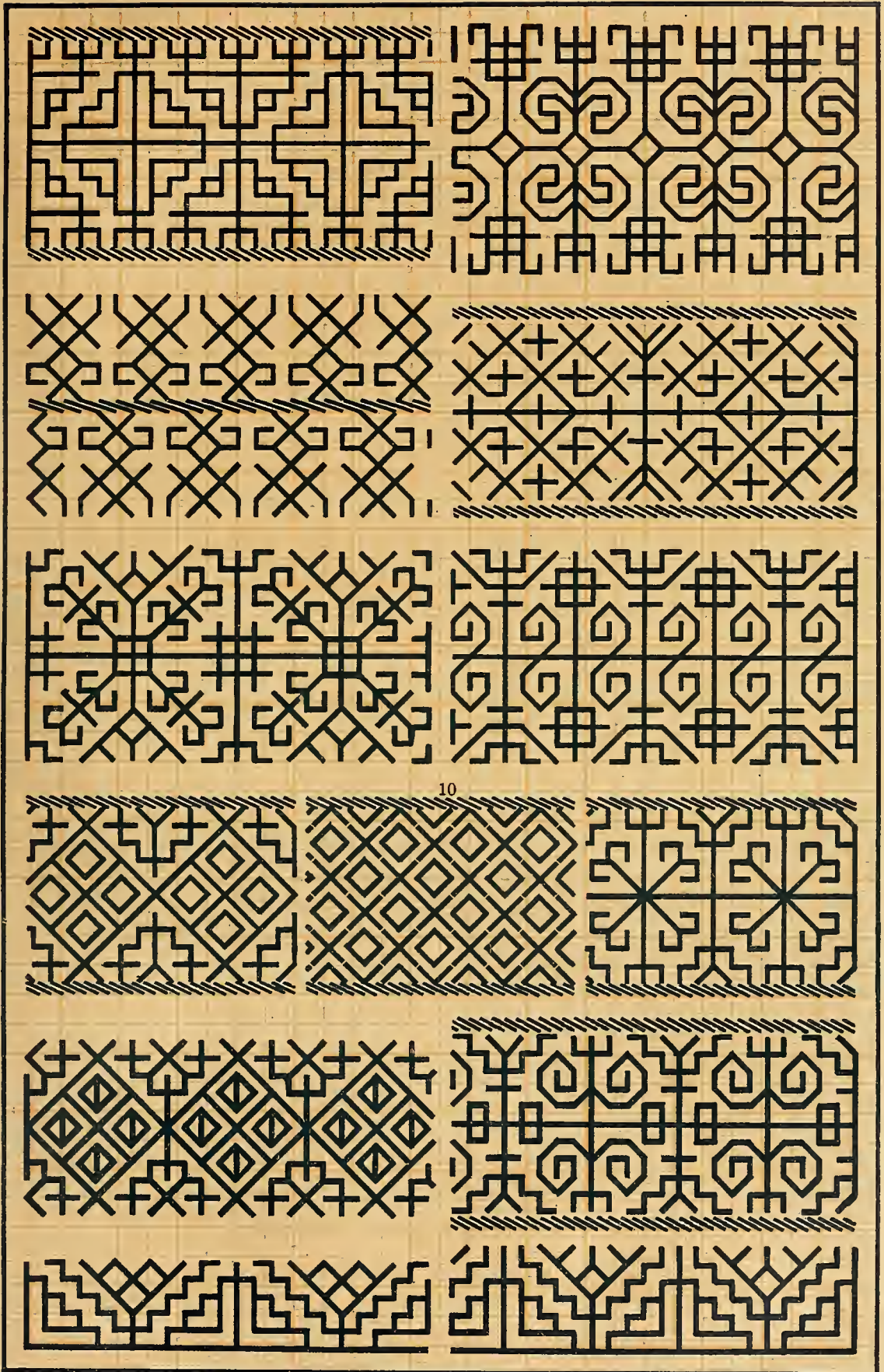

Tekotapakuvia:

- 1 kuosiin XCIII. 6.
 2 " CII. 9.
 4 " LXXXIX. 1 (rinnalta).
 6 " " 2 (olkapään taustasta).

Technische Bilder:

- 1 zu Muster XCIII. 6.
 2 " CII. 9.
 4 " LXXXIX. 1 (auf der Brust).
 6 " " 2 (hinter der Schulter).

Paidan kuoseja.
Kts. T. LXXXIX.

Muster auf dem Hemd.
Siehe T. LXXXIX.

Paidanelman kuoseja.
3 kts. T. LXXXIX.

Muster zu der Borte des Hemdes.
3 siehe T. LXXXIX.

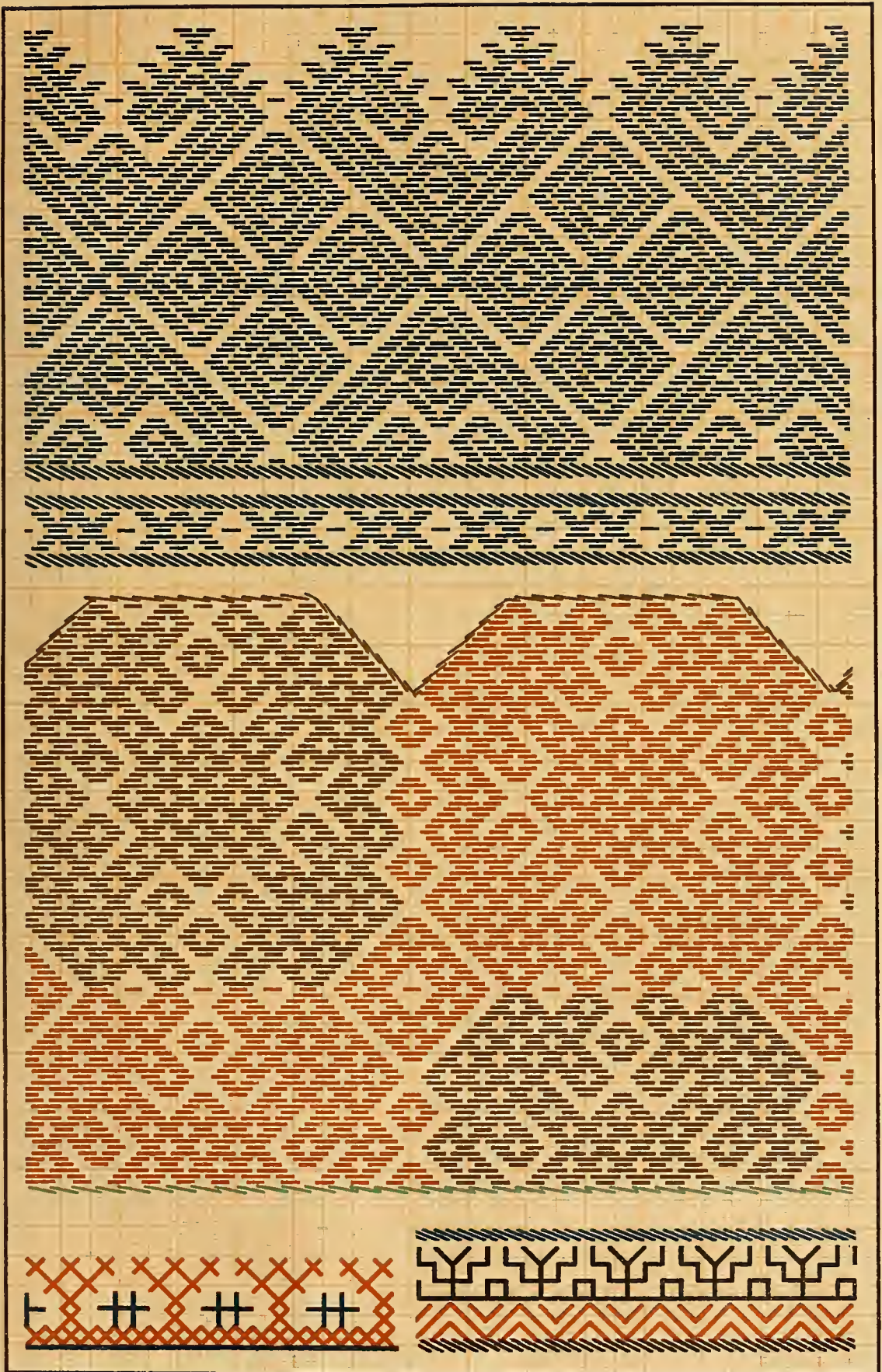
Kuoseja: 1, 2, 4 ja 5 paidasta.
 5 tekot,kuva kuosiin XCVI. 6.
 3 päähineestä.
 Kts. LXXXV. 4.

Muster: 1, 2, 4 und 5 auf dem Hemd.
 5 techn. Bild zu M. XCVI. 6.
 3 auf der Kopfbedeckung.
 Siehe LXXXV. 4

Paidan kuoseja.
2 kts T. LXXXVII.

Muster auf dem Hemd.
2 siehe T. LXXXVII.

Paidan kuoseja:
 1 ja 2 Pitshuri.
 3 ja 4 Atshurevo.

Muster auf dem Hemd.
 1 und 2 Pitschuri.
 3 und 4 Atschurevo.

Paidanelman kuoseja.

1. Drakino Pensan l.
2. Staraja Pitschmorga Tambovin l.

Muster zu der Borte des Hemdes.

1. Drakino. Gouv. Pensa.
2. Staraja Pitschmorga, Gouv. Tambov.

Paidanhelman kuosi.
Drakino Pensan I.

Muster zu der Borte des Hemdes.
Drakino, Gouv. Pensa.

Mordvalainen morsian Binaradkan kylästä
Samaran lääninä.

Mordvinische Braut aus dem Dorf Binaradka
im Gouvernement Samara.

Kaksi päähinettä Tshetvertakovon kylästä Simbirskin lääninä.

Zwei Kopfbedeckungen aus dem Dorf Tshetvertakovo im Gouvernemet Simbirsk.

1. Vyössä riippuva koriste.
2. Palmikosssa "
3. Ristinauha. 4. Korvarenkaita.
5. Rintasolki 6. Helminen kaulanauha.
- 1 ja 5 Sutshkinon kylästä Saratovin lääniä.
- 2, 4 ja 6 Malij-Karmalij'sta Simbirskin l. 3 Binaradkasta Samaran l.

1. Vom Gürtel hängender Schmuck.
2. Am Zopf
3. Kreuzband. 4. "Öhrgehänge".
5. Brustspange. 6. Halsband aus Perlen.
- 1 und 5 aus dem Dorf Sutschkino im Gouv. Saratov. 2, 4 und 6 aus dem Dorf Malij-Karmalij im G. Simbirsk 3 aus d. Dorf. Binaradka im G. Samara

1

2

3

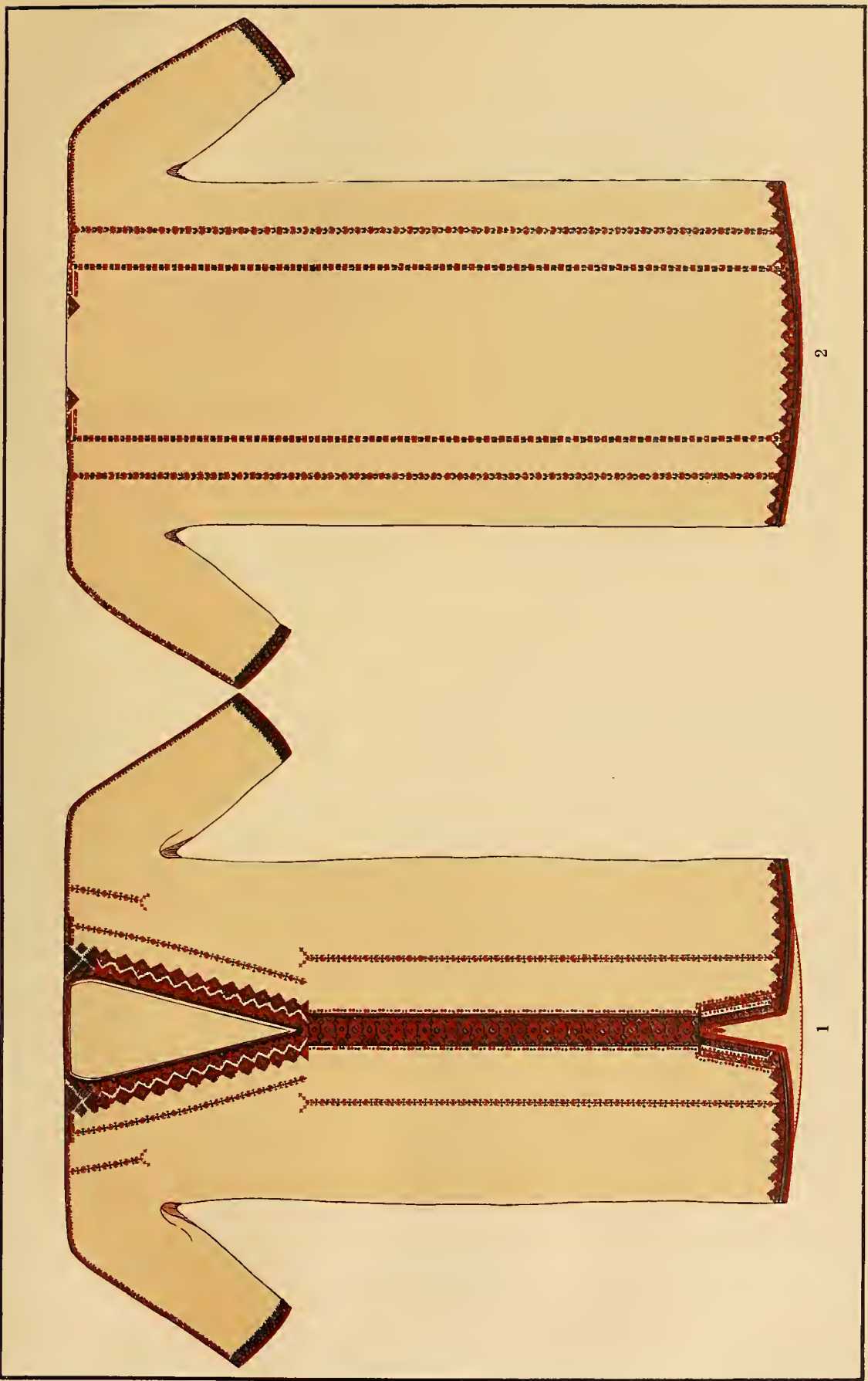
1. Päänauha, Tshetvertakovon kylästä Simbirskin lääninä.
2. Vyössä riippuva koriste. (vertaa T. CXIV. 2). Novo-Sijmeikinon kylästä Samarán l.
3. Samoin. Malij-Karmalij'stä Simbirskin l

1. Kopfband aus dem Dorf Tshetvertakovo im Gouv. Simbirsk.
2. Vom Gürtel hängender Schmuck. (Vergl. T. CXIV, 2) Aus dem Dorf Novo-Sijmeikino im Gouv. Samara
3. Dito aus dem Dorf Malij-Karmalij im Gouv. Simbirsk.

Linaviitta Malij-Karmalij'n kylästä Simbirskin läänä.

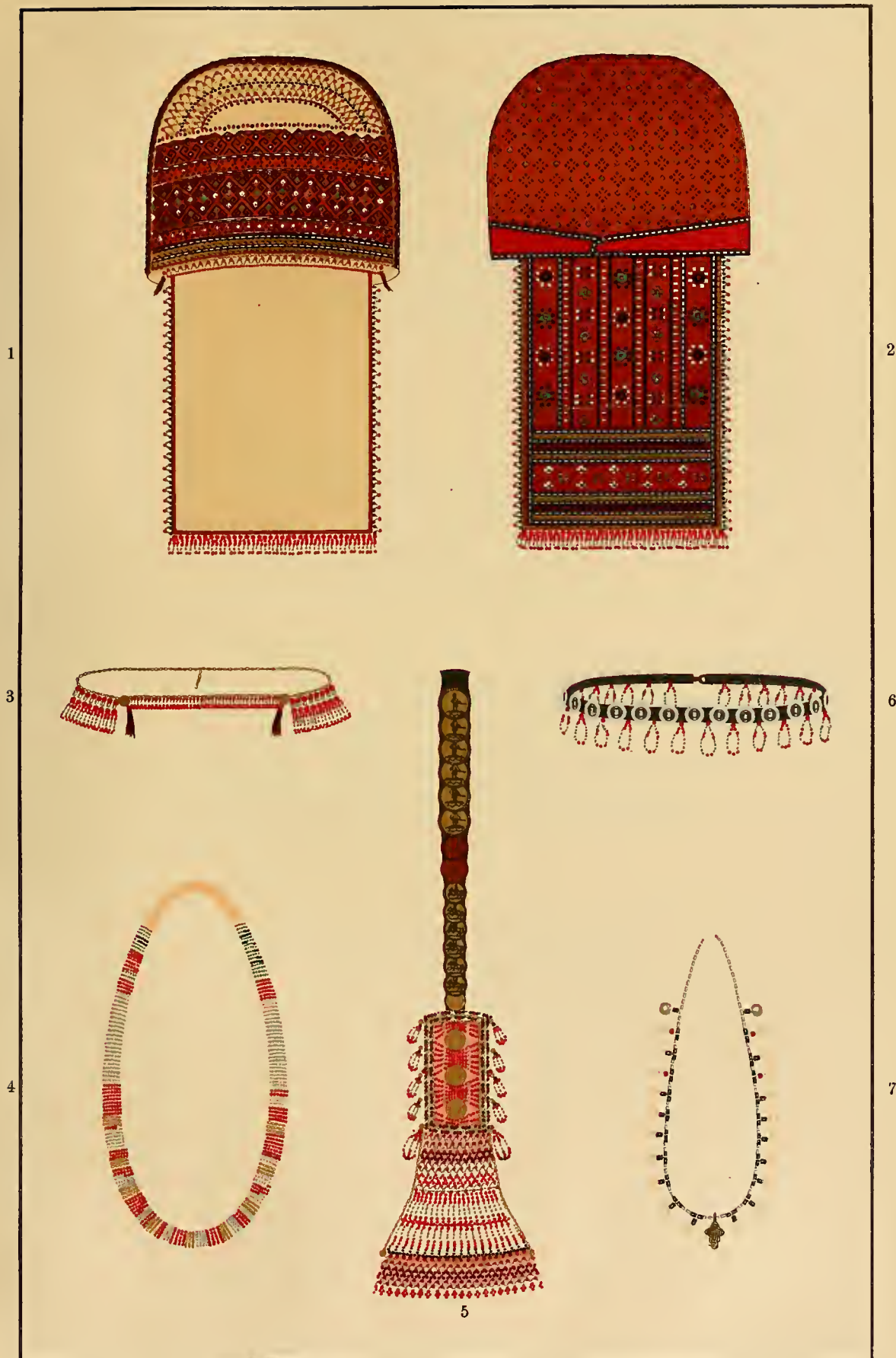
Leinener Überrock aus dem Dorf Malij-Karmalij im Gouv. Simbirsk.

Paita.

Maij-Karmalij.

Hemd.

1 ja 2 Päähine.
 3. Helminen päänauha.
 4. Helminauha
 5. Palmikossa riippuva koriste.
 6. Päänauha 7. Helminauha.
 Sutshkinon kylästä Saratovin lääniä.

1 und 2. Kopfbedeckung.
 3. Kopfband aus Perlen.
 4. Perlenschnur.
 5. Am Zopf hängender Schmuck
 6. Kopfband. 7. Perlenschnur.
 Aus dem Dorf Sutschkino im Gouvernement
 Saratov.

1 ja 2. Kaulakoristeita Sutshkinon kylästä
Saratovin lääninä.

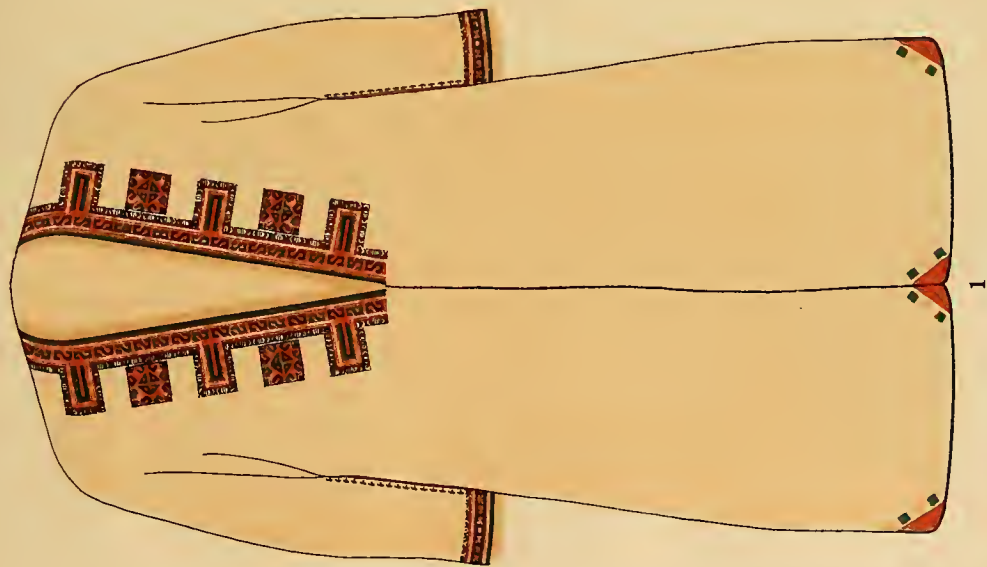
3. Helmivyö samasta kylästä.

4 ja 5. Kaulakoristeita Ardatovin kylästä
Simbirskin lääninä.

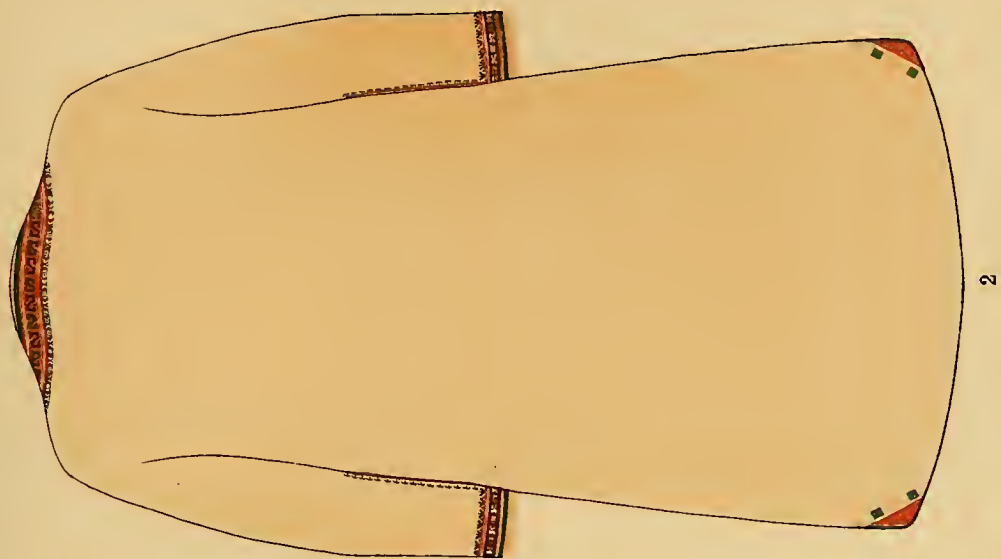
1 und 2. Halsschmucke aus dem Dorf Sutschkino
im Gouv. Saratov

3. Gürtel aus Perlen aus demselben Dorf.

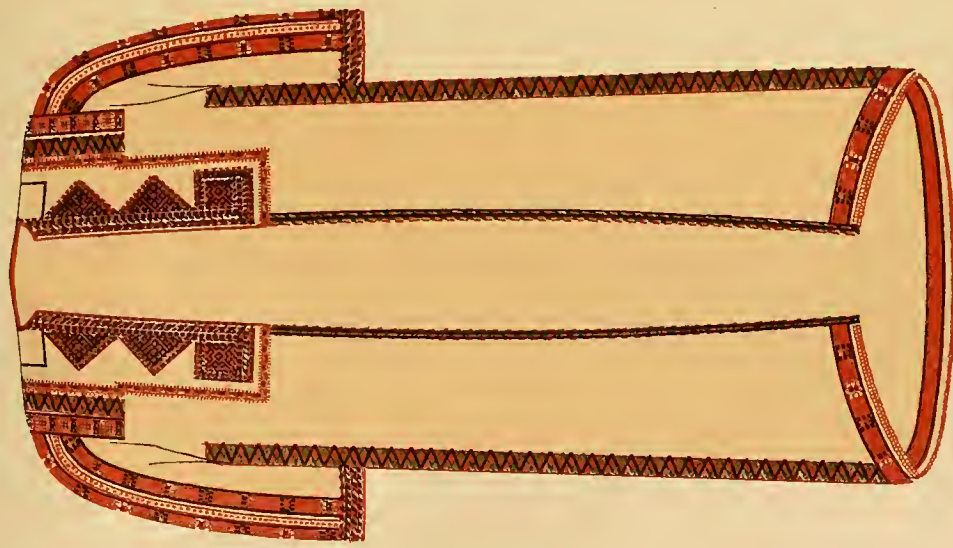
4 und 5. Halsschmucke aus dem Dorf Ardatovi
im Gouv. Simbirsk.

Naisen iinaviitta Sutschkinon kylästä Saratovin läänistä.

Weiblicher Überrock aus Leinen aus dem Dorf Sutschkino im Gouvernement Saratov.

1

Naisen linaviitta, Sutschkino.

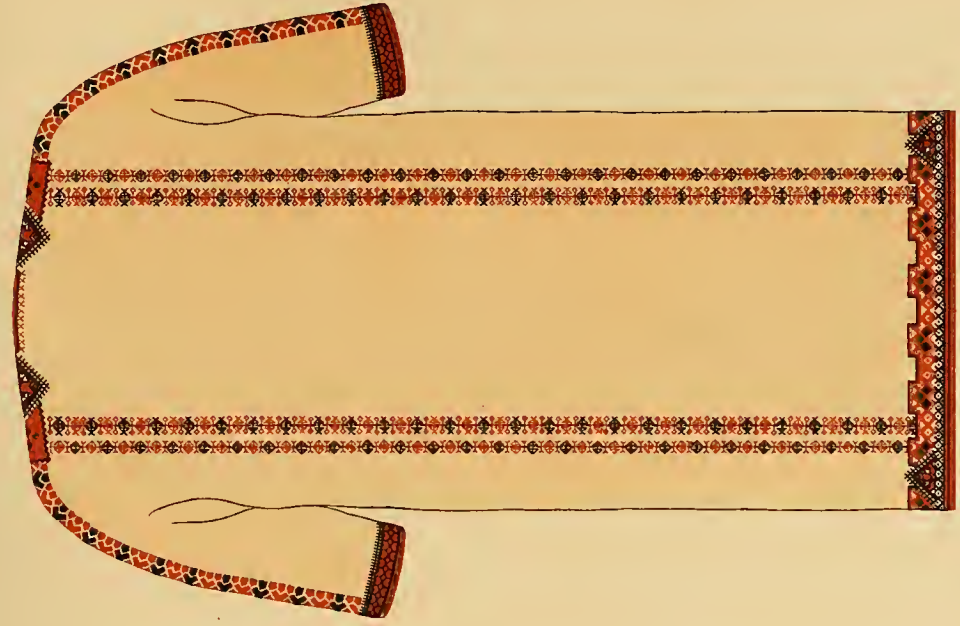
2

Weiblicher Überrock aus Leinen, Sutschkino.

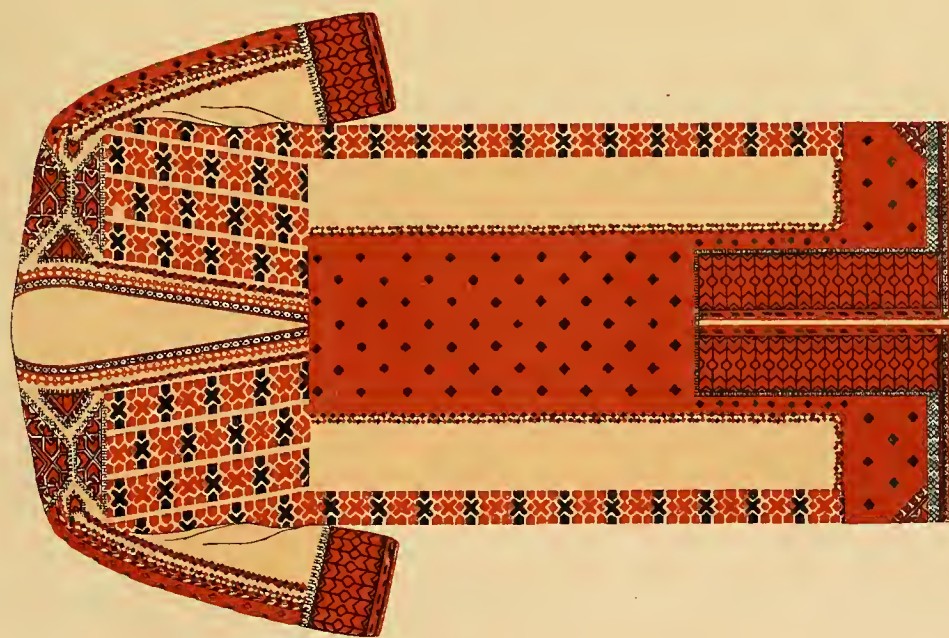
1

Paitsa. Sutschkino.

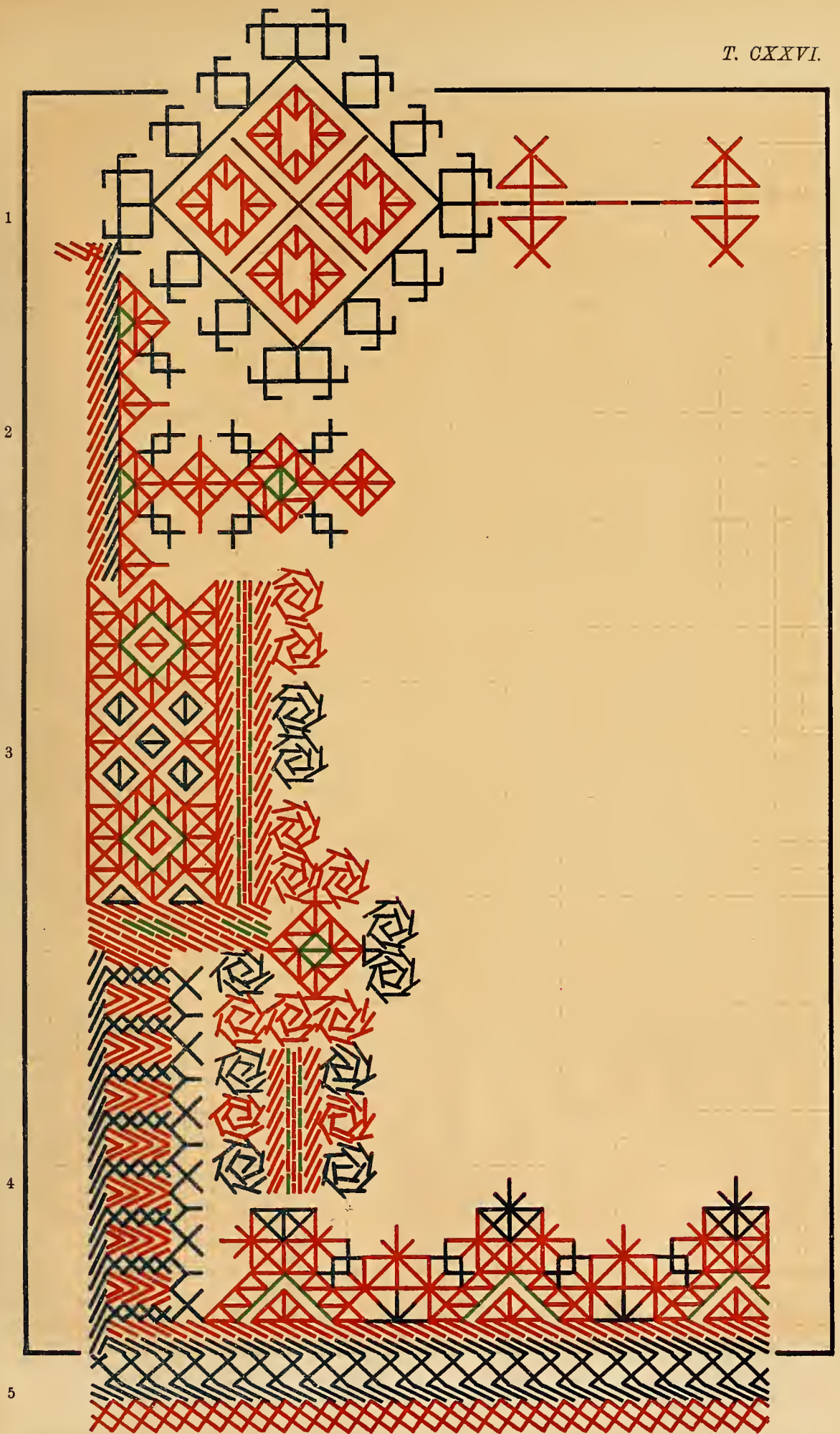
2

Hemd. Sutschkino.

Hemd. Sutschkino.

Paiza. Sutschkino.

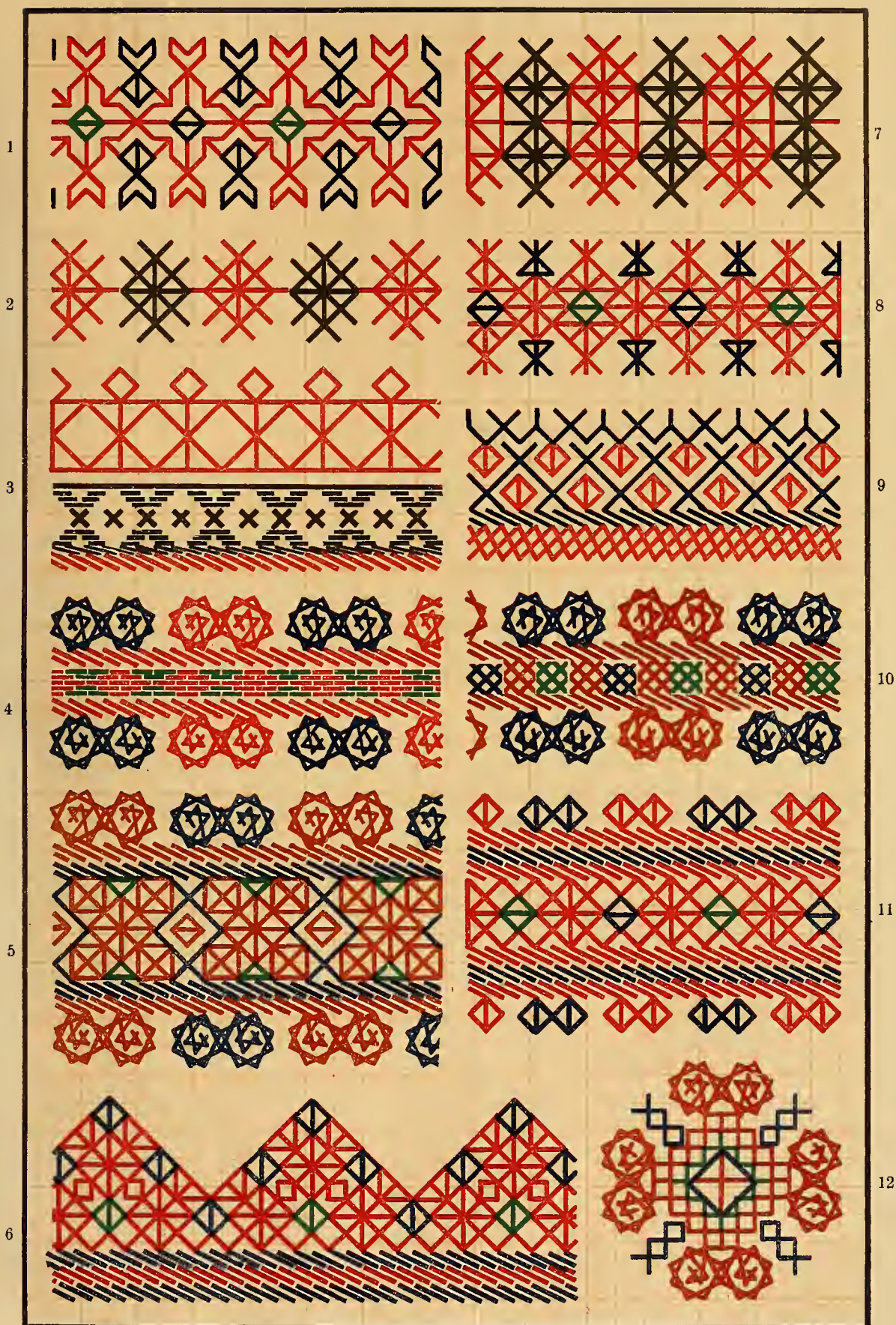
Tekotapakuvia erään paidan kuosiin Malij-Karmalij'n kylästä Simbirskin läänä.

Technische Bilder zu den Mustern eines Hemdes aus dem Dorf Malij-Karmalij im Gouv. Simbirsk.

Kuuseja: 1, 4 ja 8 paidasta T. CXIX.
2, 6 ja 9 " " CXXV.

Muster: 1, 4 und 8 auf dem Hemd T. CXIX.
2, 6 und 9 " " " CXXV.

Kuoseja:

3 katso T. CXXV. 1,
4, 8, 9 ja 11 katso T. CXIX.
5, 10 ja 12 paidasta. Malij-Karmalij.

Muster:

3 siehe T. CXXV. 1,
4, 8, 9 und 11 siehe T. CXIX.
5, 10 und 12 auf einem Hemd. Malij-Karmalij.

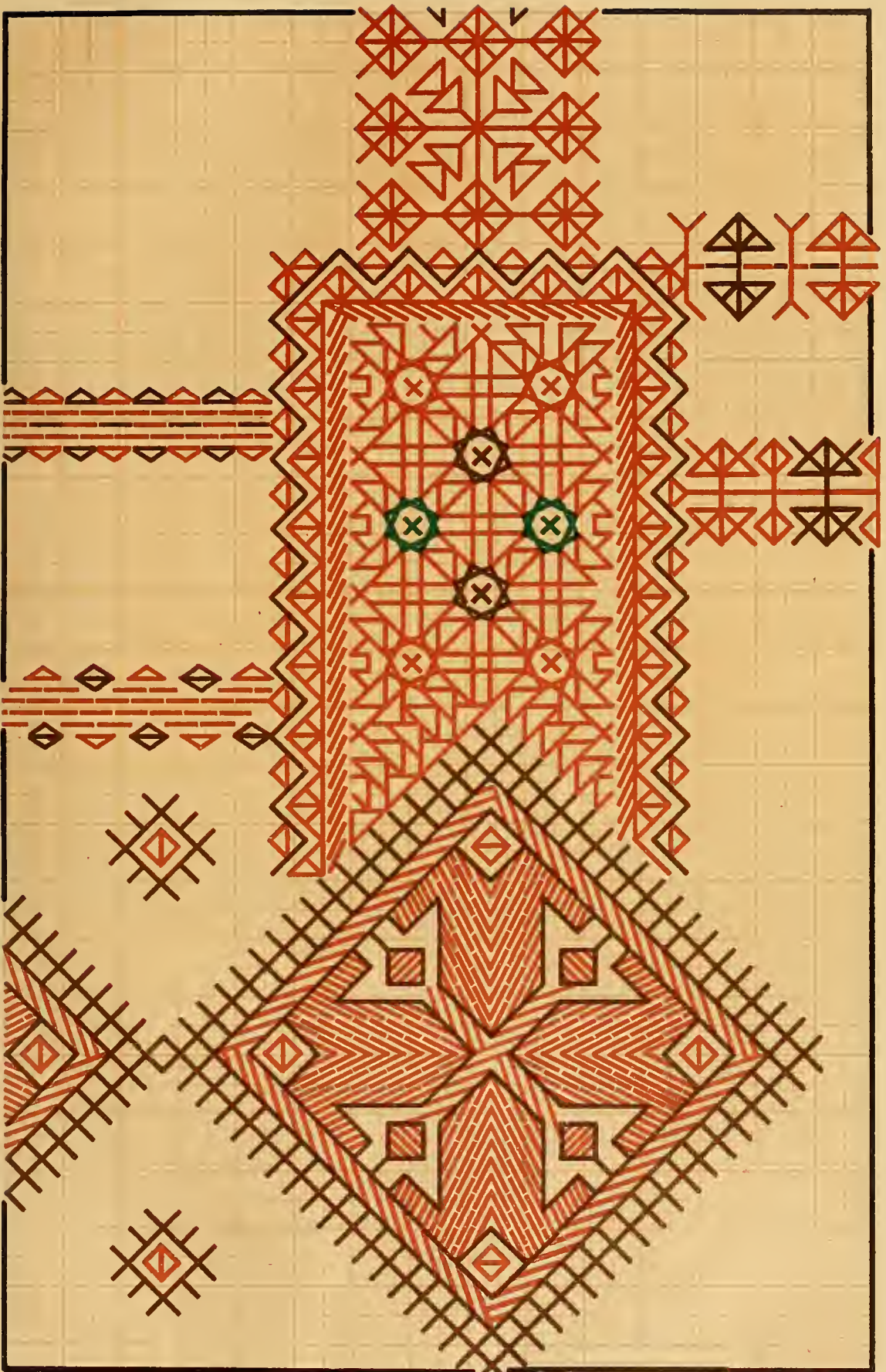

Kuoseja:

- 1 paidasta T. CXIX.
 2 ja 3. eräästä paidasta.
 4 „ liinaviitasta.

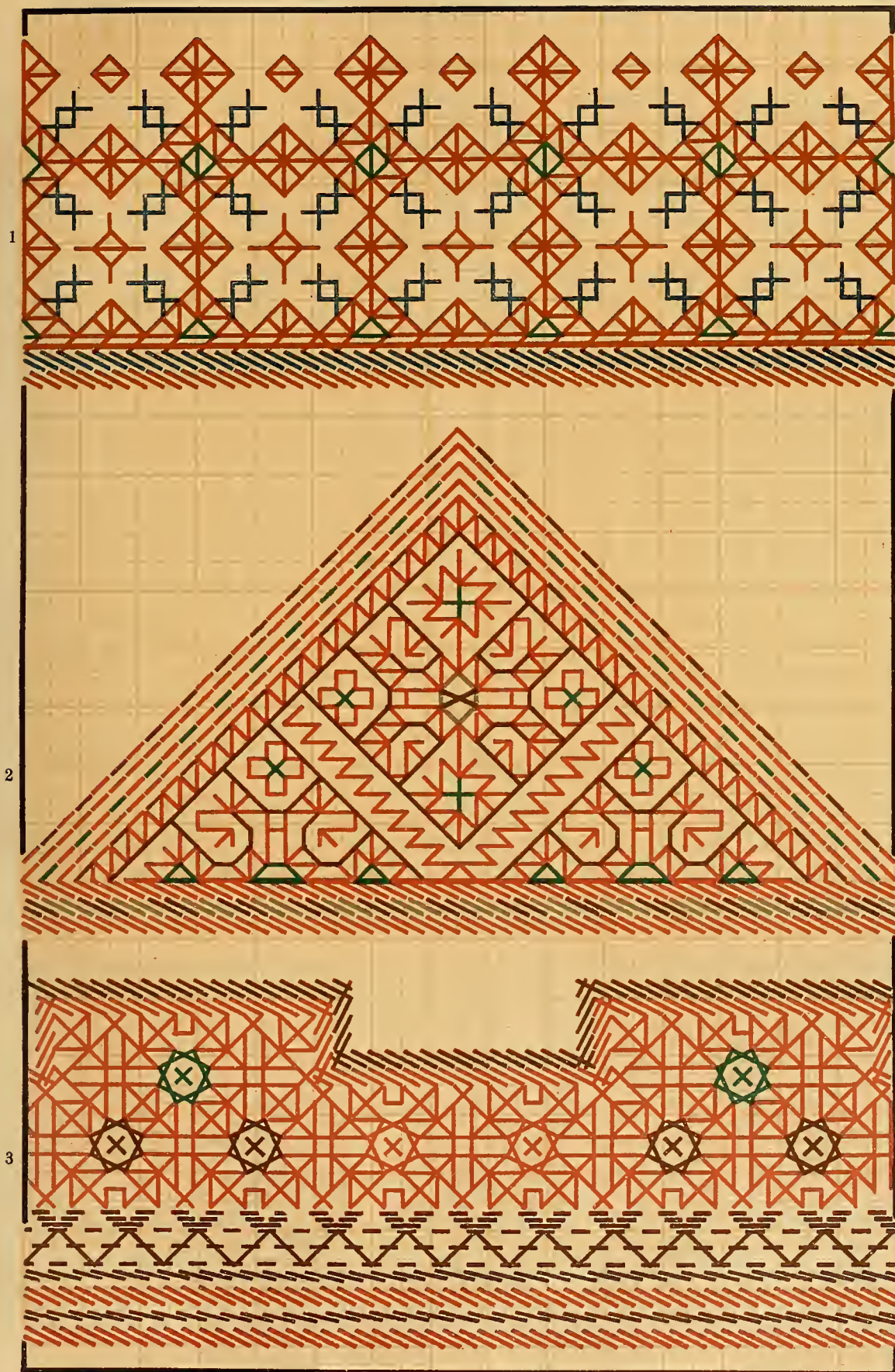
Muster:

- 1 auf dem Hemd T. CXIX.
 2 und 3 auf einem Hemd.
 4 auf einem Überrock.

Kuosi paidasta T. CXXIV,

Muster auf dem Hemd T. CXXIV.

Kuoseja:

- 1 eräästä paidasta. Malij-Karmalij.
 2 katso T. CXXXIII.
 3 " " CXXXIV.

Muster:

- 1 auf einem Hemd. Malij-Karmalij,
 2 siehe T. CXXXIII.
 3 " " CXXXIV.

Paidan kuoseja:

1. Malij-Karmalij.
2. Pietarissa ostetusta kappaleesta.

Muster auf dem Hemd:

1. Malij-Karmalij.
2. Aus einem in St Petersburg gekauften Bruckstück

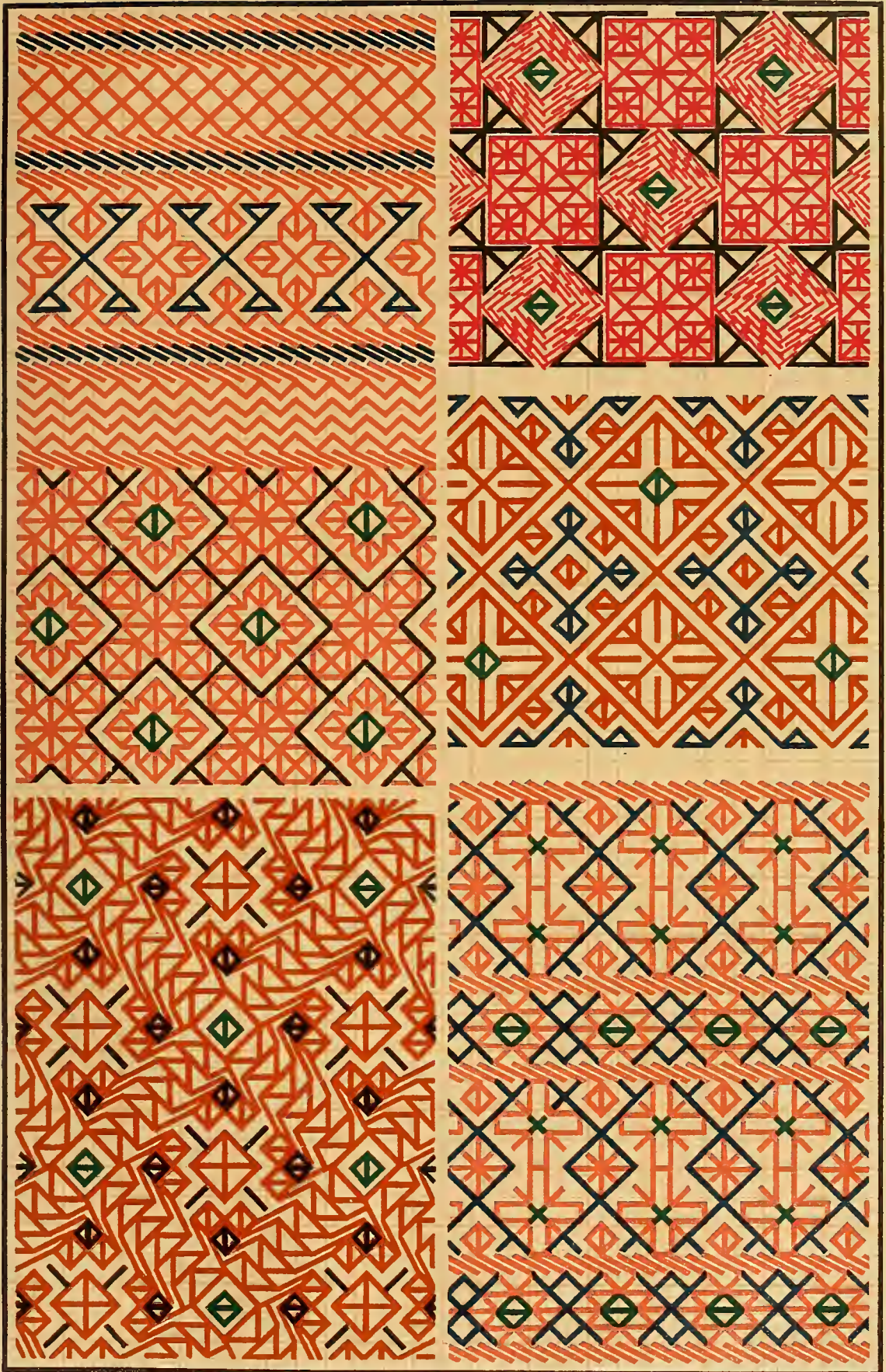

Kuoseja:

1 katso T. CXIX. 1.
2 ja 4 katso T. CXV. 3 ja 4.
3 pähineestä. Tshervtakovo.

Muster:

1 siehe T. CXIX 1.
2 und 4 siehe T. CXV. 3 und 4
3 auf einer Kopfbedeckung. Tschertvertakovo.

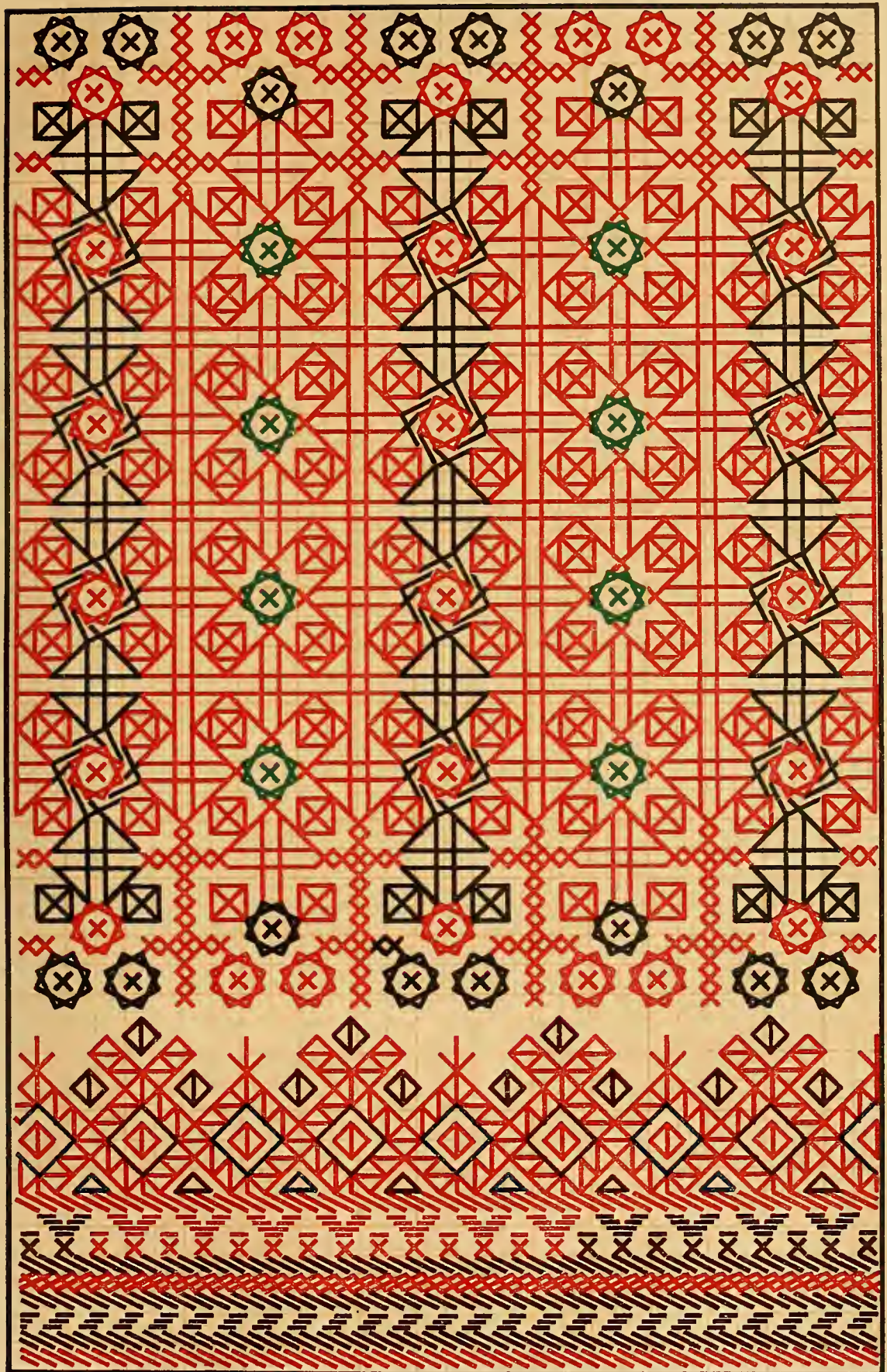

Kuoseja:

- 1 ja 4 pääheneestä. Malij-Karmalij.
- 2 katso T. CXX.
- 3 " " CXV.
- 5 " " CXIV.

Muster:

- 1 und 4 auf einer Kopfbedeckung.
- Malij-Karmalij.
- 2 siehe T. CXX.
- 3 " " CXV.
- 5 " " CXIV.

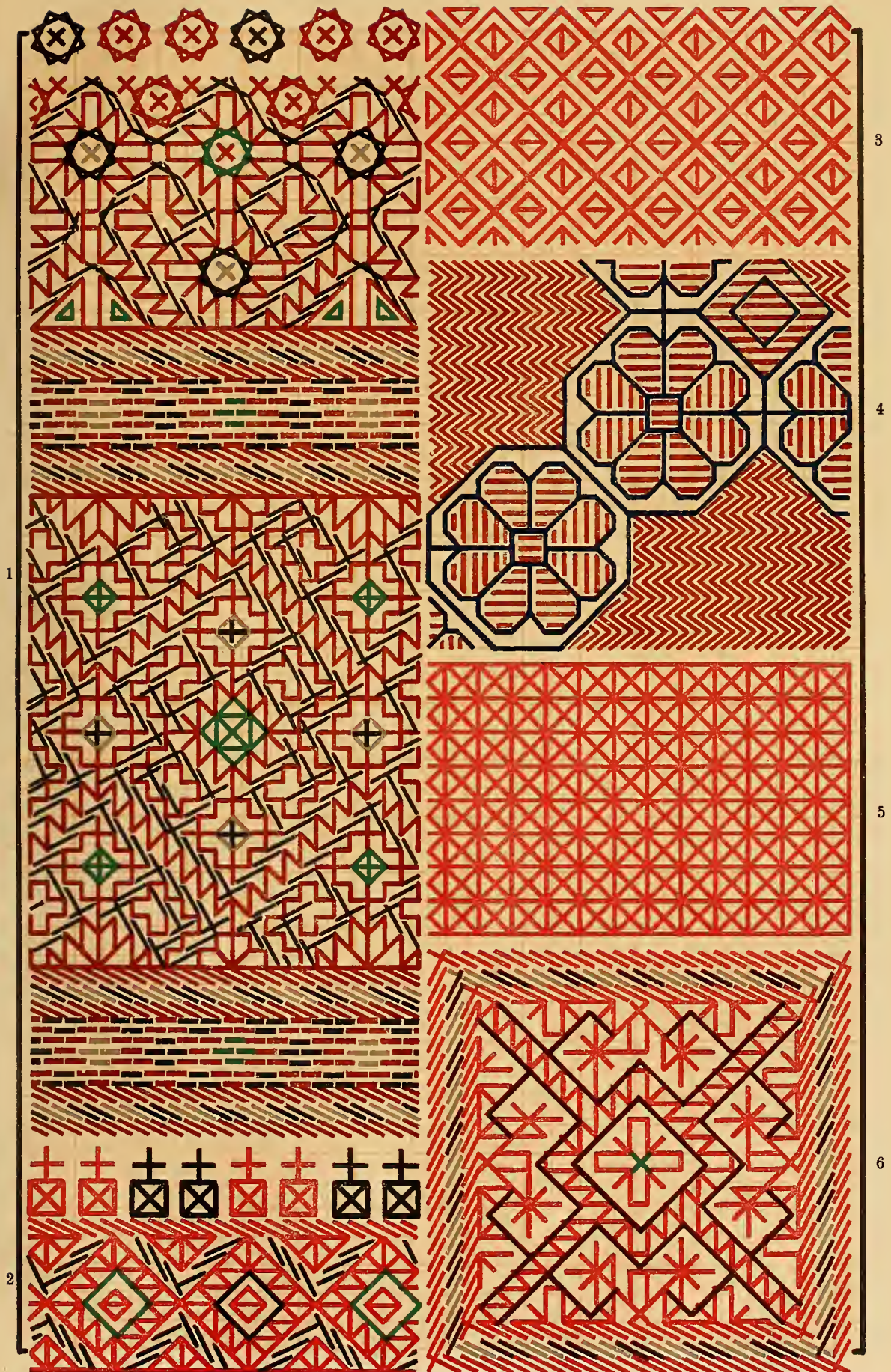

Kuoseja:

1 katso T. CXXXIV. 1.
2 eräästä paidasta.

Muster:

1 siehe T. CXXXIV. 1.
2 auf einem Hemd.

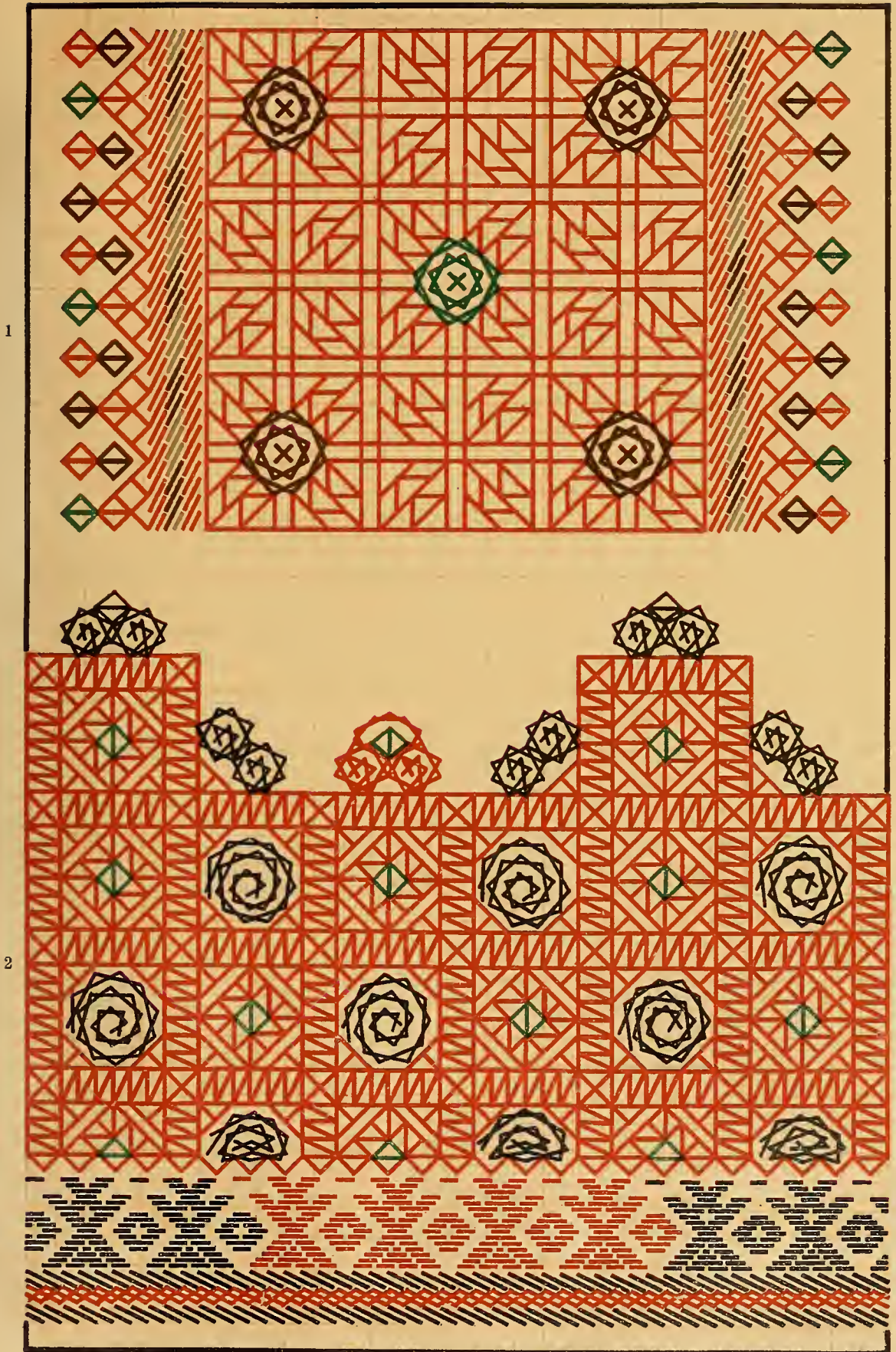

Kuuseja:

- 1 katso T. CXX 1 ja CXXXIX. 1.
- 2 paidasta Malij-Karmalij.
- 3 päähineestä
- 4 katso T. CXIV. 2 ja CXXXIX. 2.
- 5 " " CXV. 3.
- 6 " " CXXIII. 1.

Muster:

- 1 siehe T. CXX 1 und CXXXIX. 1.
- 2 auf einem Hemd Malij-Karmalij.
- 3 auf einer Kopfbedeckung
- 4 siehe T. CXIV. 2 und CXXXIX. 2.
- 5 " " CXV. 3.
- 6 " " CXXIII. 1.

Kuoseja:
1 katso T. CXXV.
2 eräästä paidasta.

Muster:
1 siehe T. CXXV.
2 auf einem Hemd.

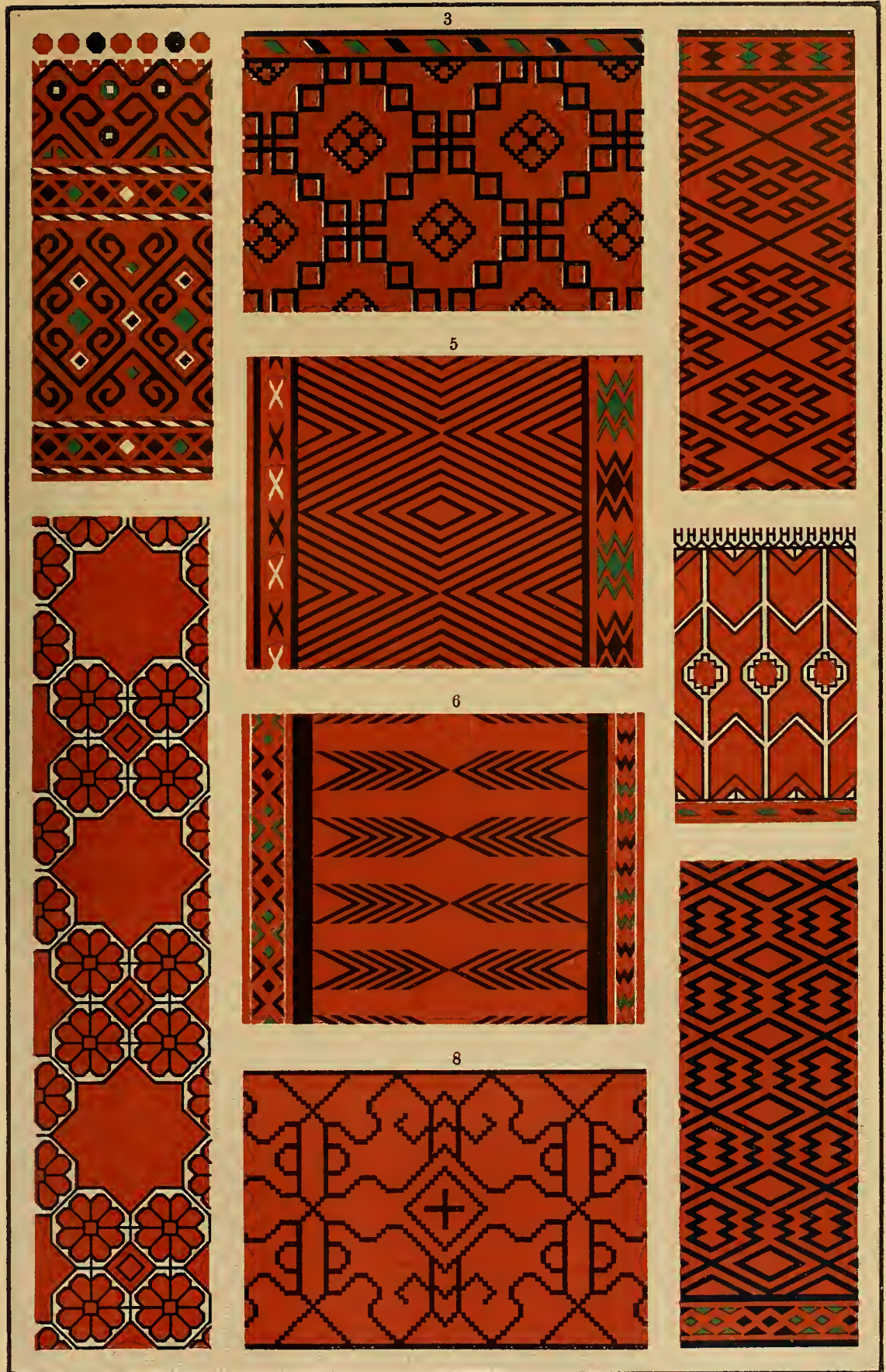

Kuoseja:

- 1 katso T. CXVIII
- 2 päähineestä. Tshetvertakovo.
- 3 ja 5 " Malij-Karmalij.
- 4 katso kuv. CXV. 4.

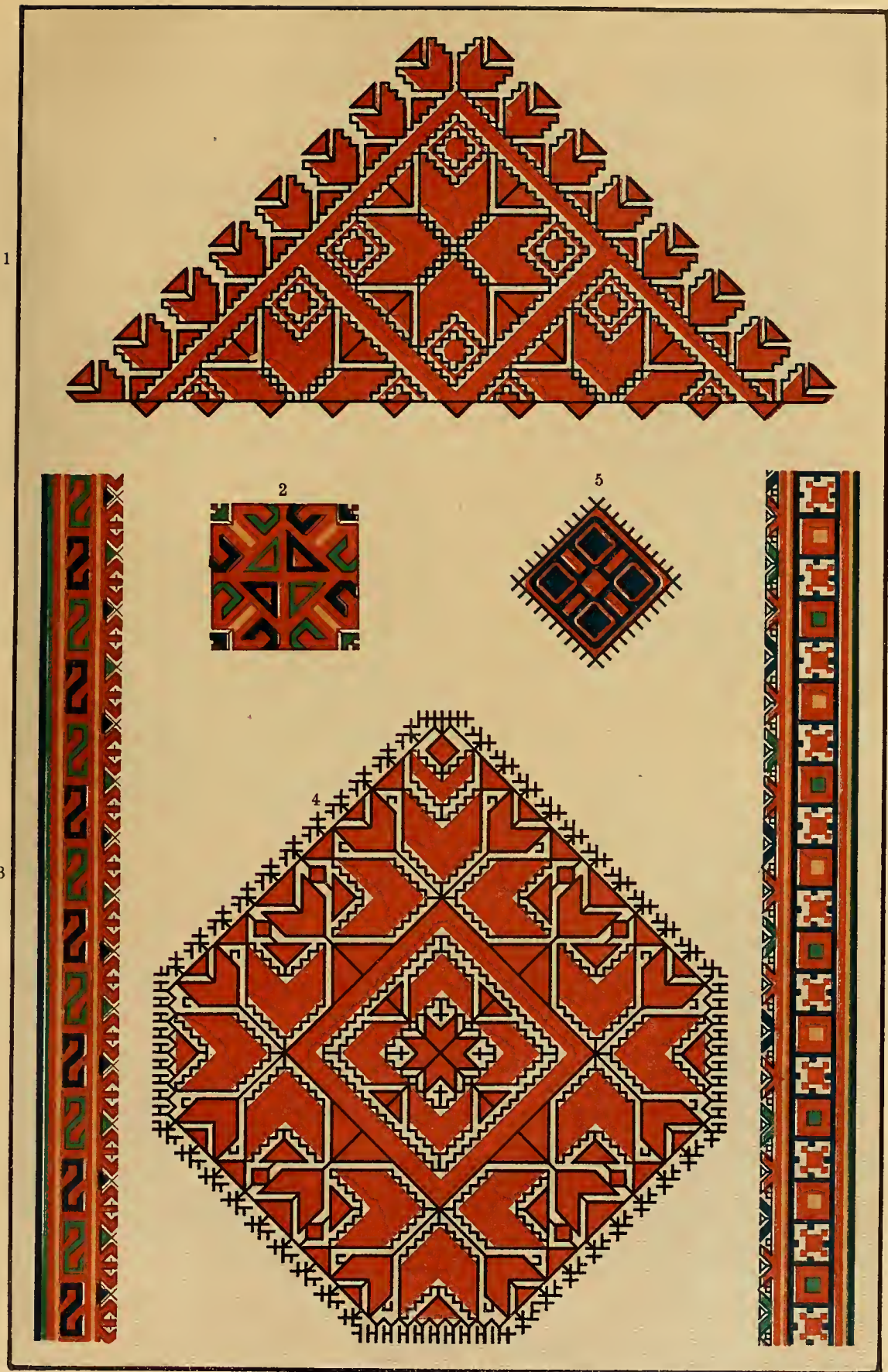
Muster:

- 1 siehe T. CXVIII.
- 2 auf einer Kopfbedeckung. Tshetvertakovo.
- 3 und 5 " Malij-Karmalij.
- 4 siehe Bild CXV. 4.

Kuoseja: 1 katso T. CXX. 1 ja CXXXVI 1.
 2 " " CXIV. 2 ja CXXXVI 4.
 3 " " CXVI 1.
 4 ja 9 päähineestä. Malij-Karmalij.
 5 " " Tshetvertakovo.
 6 katso T. CXV. 3.
 7 " " CXXV.
 8 " " CXV. 1.

Muster: 1 siehe T. CXX. 1 und CXXXVI. 1.
 2 " " CXIV und CXXXVI 4.
 3 " " CXVI. 1.
 4 u 9 auf einer Kopfbedeckung Malij-Karmalij.
 5 " " Tshetvertakovo.
 6 siehe T. CXV 3 "
 7 " " CXXV.
 8 " " CXV. 1.

Kuuseja: 1 ja 4 katso T. CXXV. 2.
 2, 3 ja 6 " " CXXII
 5 " " CXIX. 1.

Muster: 1 und 4 siehe T. CXXV. 2.
 2, 3 und 6 " " CXXII.
 5 " " CXIX. 1.

1.

2.

4.

3.

5.

1—4. Rintasolkia.

5. Käsirengas. Kazanin yliopiston museosta.

1—4. Brustspangen.

5. Armiband. Aus dem Museum der Universität zu Kazan.

1 ja 2. Päähine.
 3. Palmikossa riippuva koriste.
 4. Korvarenkaita.
 Kirilovon kylästä Tambovin lääninä.

1 und 2. Kopfbedeckung.
 3. Am Zopf hängender Schmuck.
 4. Ohrgehänge.
 Aus dem Dorf Kirilovo im Gouver-
 nement Tambov.

Kuuseja: 1. 9 ja 10 hameesta.
Muut päähineestä.

Kirilovo.

Muster: 1, 9 und 10 auf dem Wams.
Die übrigen auf der Kopfbedeckung.

Technische Bilder: 1 zu Muster CXLIII. 11.

- 2 " " 10.
- 4 " " 4.
- 5 " " 6.
- 6 " " 3.
- 7 " " 13.
- 8 " " 1.

Tekotapakuvia: 1 kuosiin CXLIII. 11.

- 2 " " 10.
- 4 " " 4.
- 5 " " 6.
- 6 " " 3.
- 7 " " 13.
- 8 " " 1.

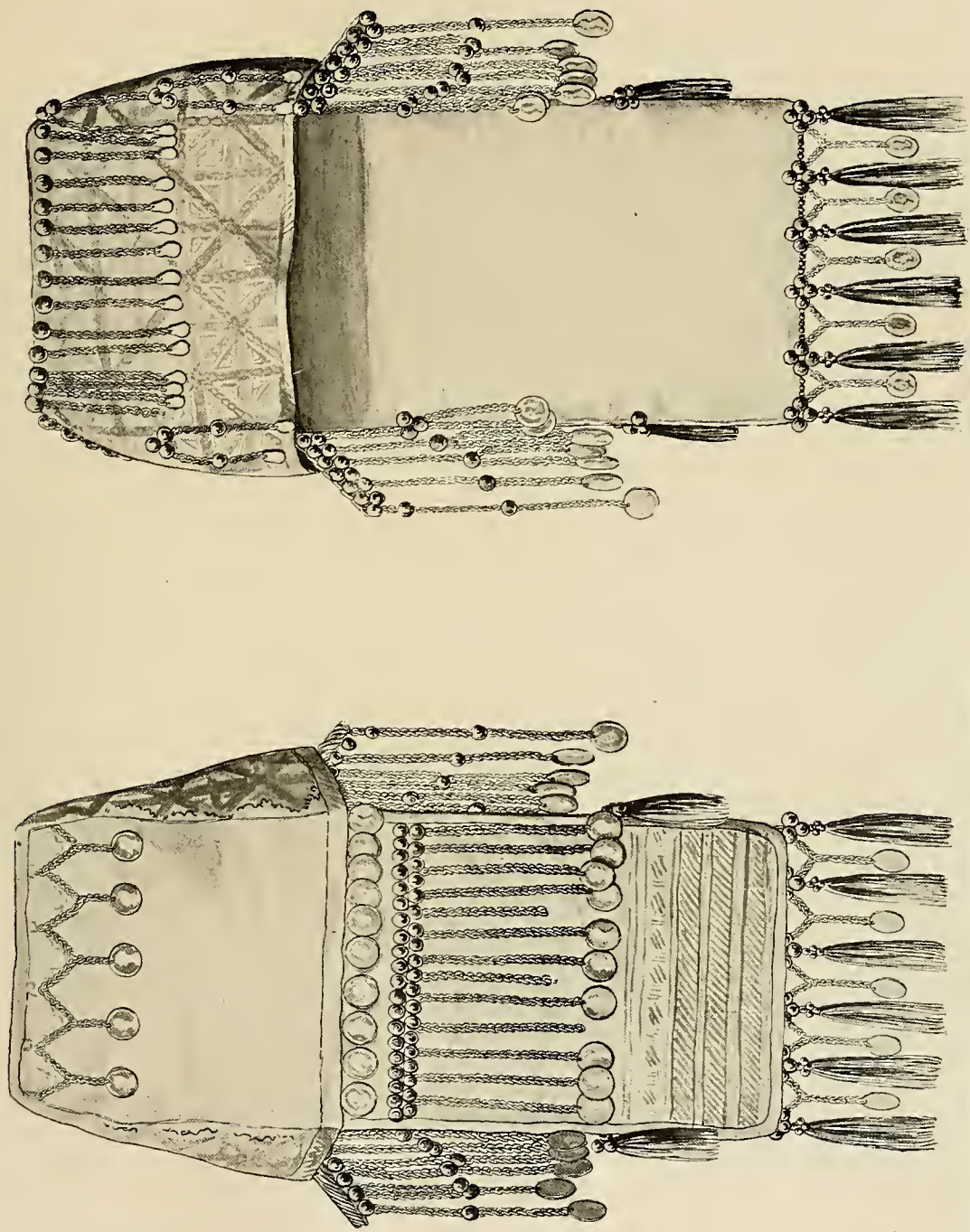
Mordvalaisia Urjumun kylästä Kazanin lääninä.

Mordviniin aus dem Dorf Urjum im Gouvernement Kazan.

Mordvalaisia Urjumin kylästä Kazanin läänistä.

Mordviben aus dem Dorf Urjum im Gouvernement Kazan

Pääline Pilokshovon kylästä Nizhnij-Novgorodin lääninä Pallasin koelmaa Pietarin tiedekatemia kansantieteellisessä museossa.

Kopfbedeckung aus dem Dorf Pilokshovo im Gouvernement Nizhnij-Novgorod. In der Sammlung von Pallas des ethnographischen Museums der Akademie der Wissenschaften zu St. Petersburg.

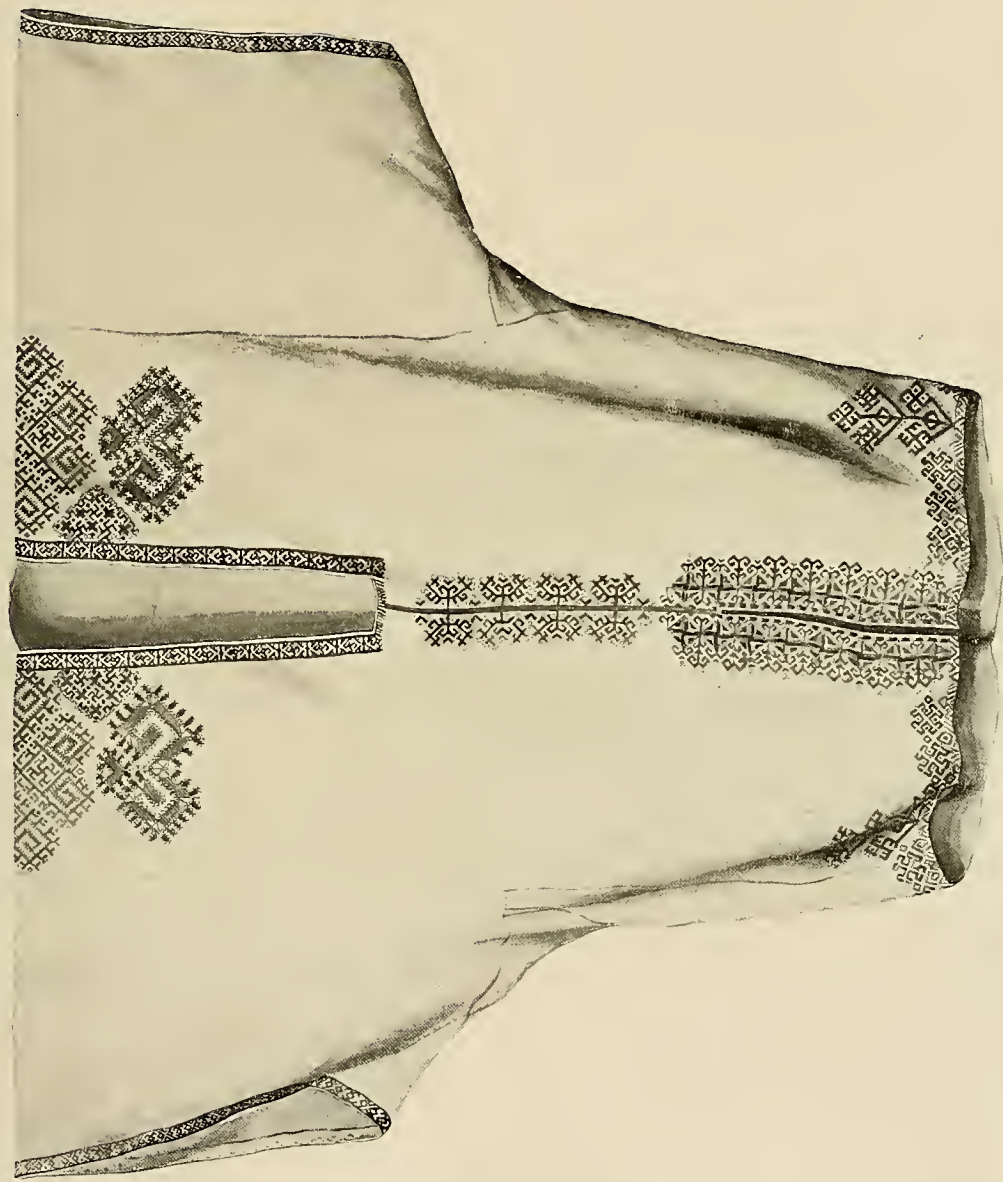
Paita Pilokshovon kylästä. Samassa Pallasin kokoelmassa.

Hemd aus demselben Dorf Pilokschovo. In der Sammlung von Pallas.

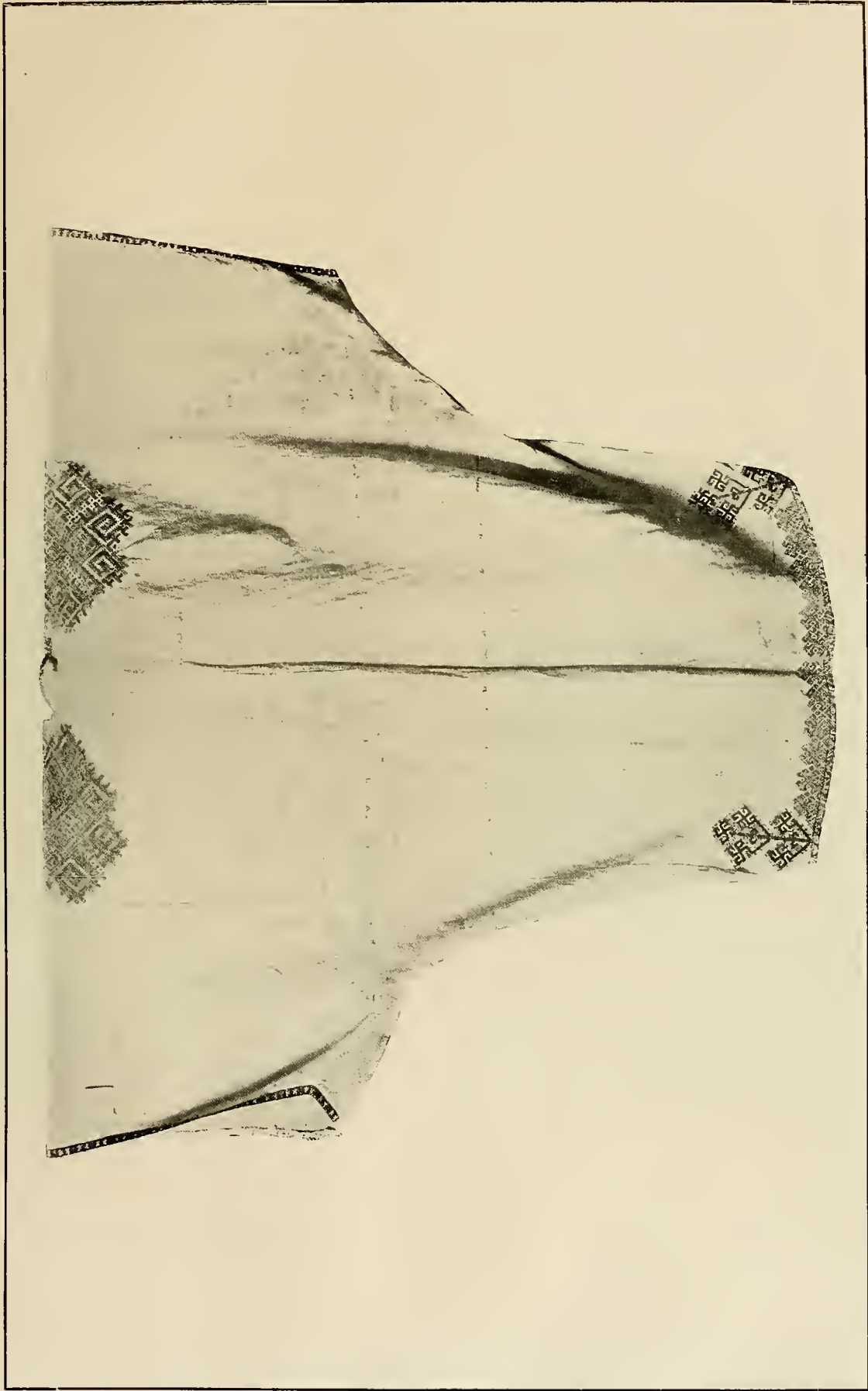
Saman paidan selkäpuoli.

Rückseite desselben Hemdes.

Liinamekko Plokshovosta. Pallasin kokoelmassa

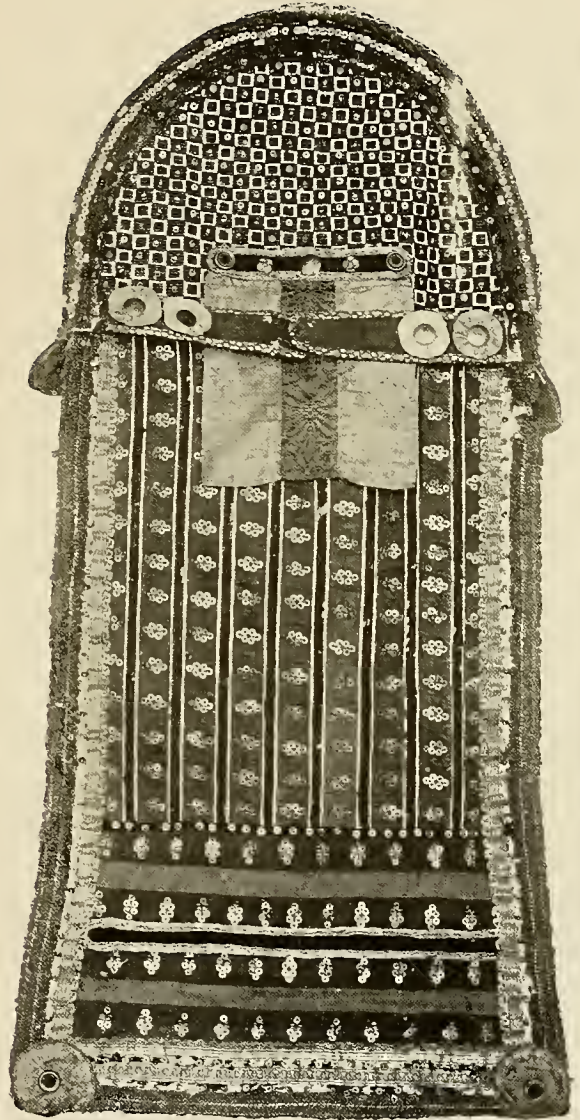
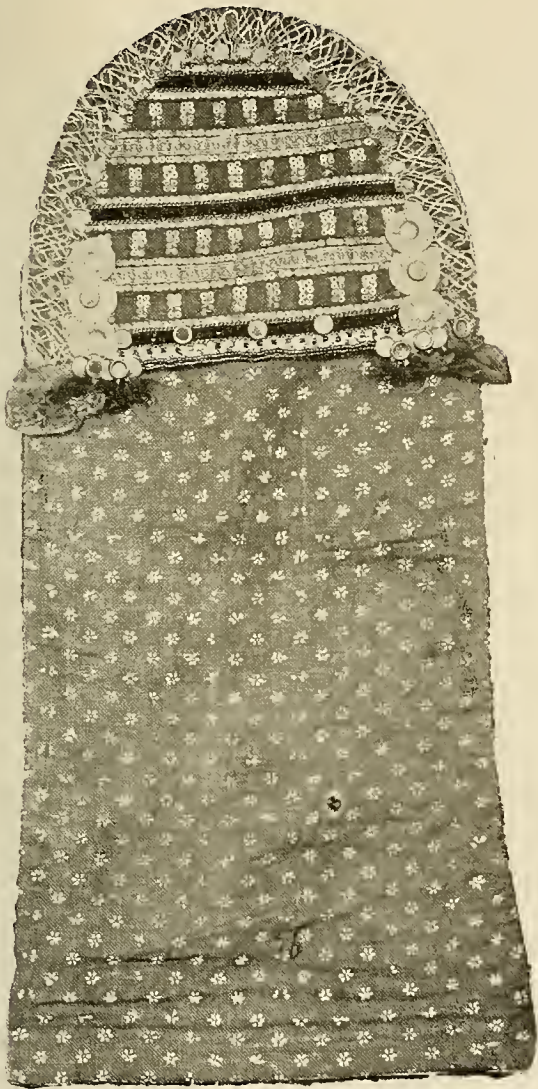
Leinener Überrock aus Plokschovo. In der Sammlung von Pallas.

Saman linamekon selkäpuoli.

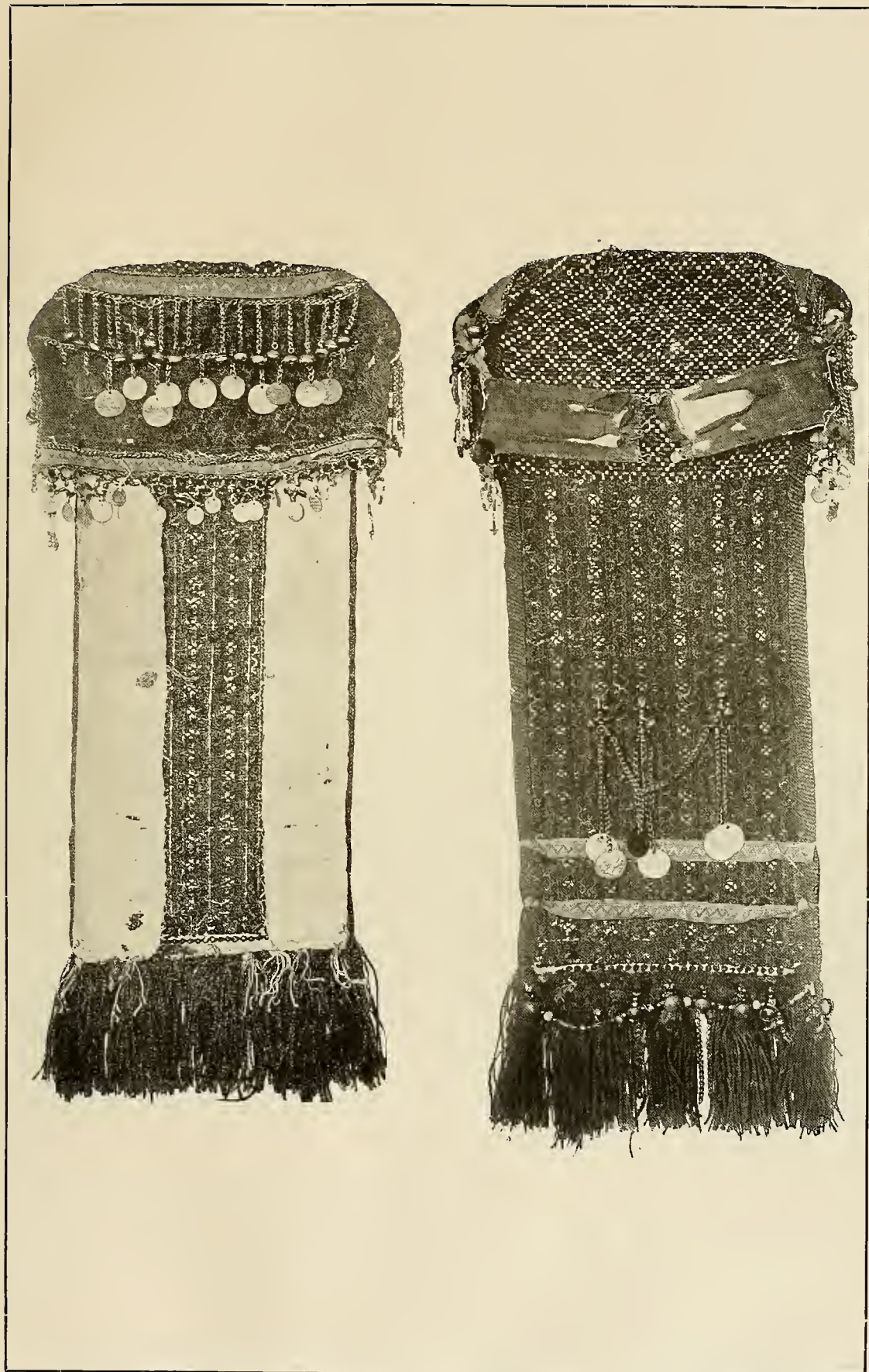
Rückseite desselben Überrockes.

Päähine. Pietarin taideakatemiaan kokoel-
massa.

Kopfbedeckung. In der Sammlung der
Kunstakademie zu St. Petersburg.

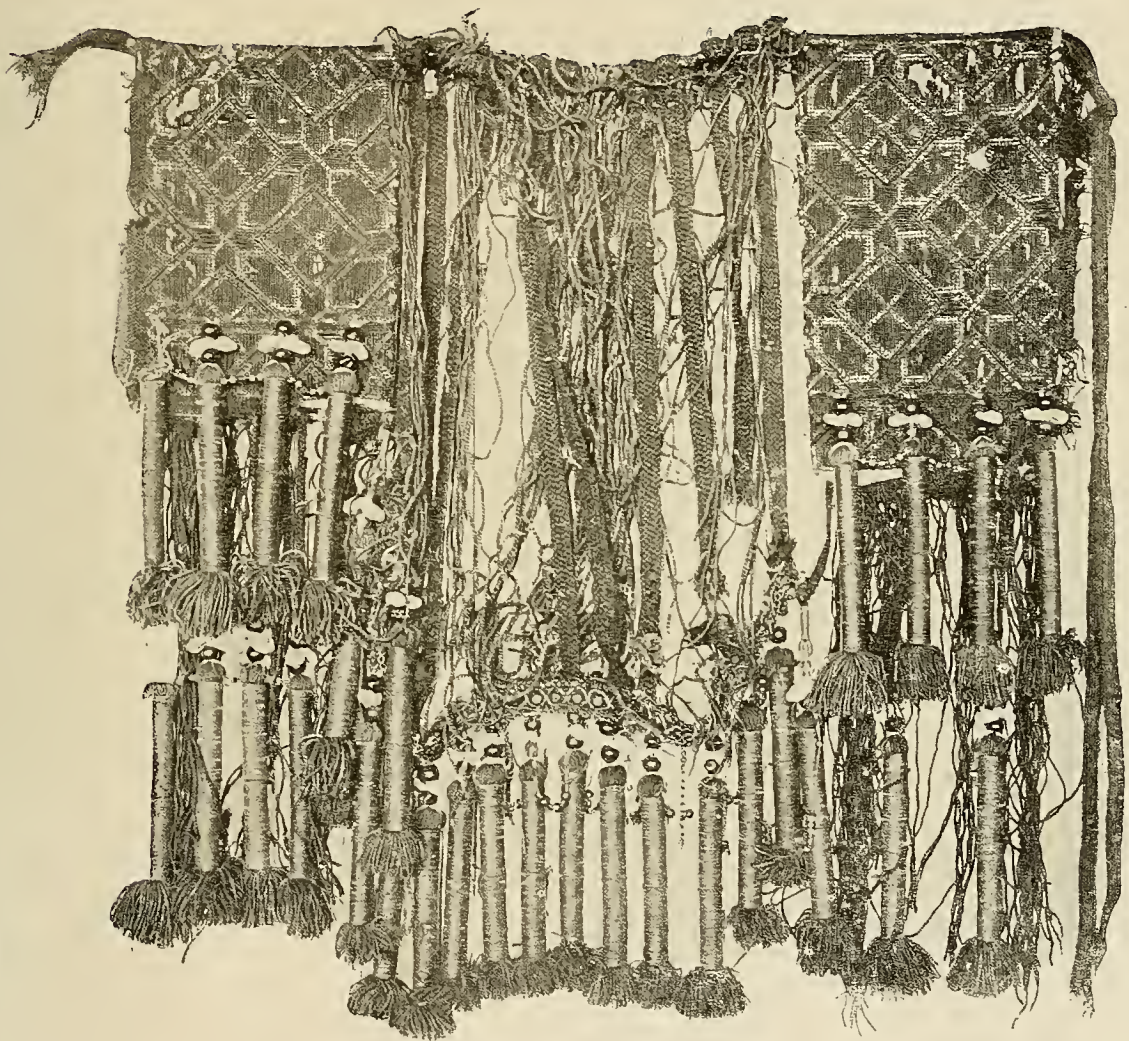
Päähine. Pietarin taideakatemiaan kokoel-
massa.

Kopfbedeckung. In der Sammlung der
Kunstakademie zu St. Petersburg.

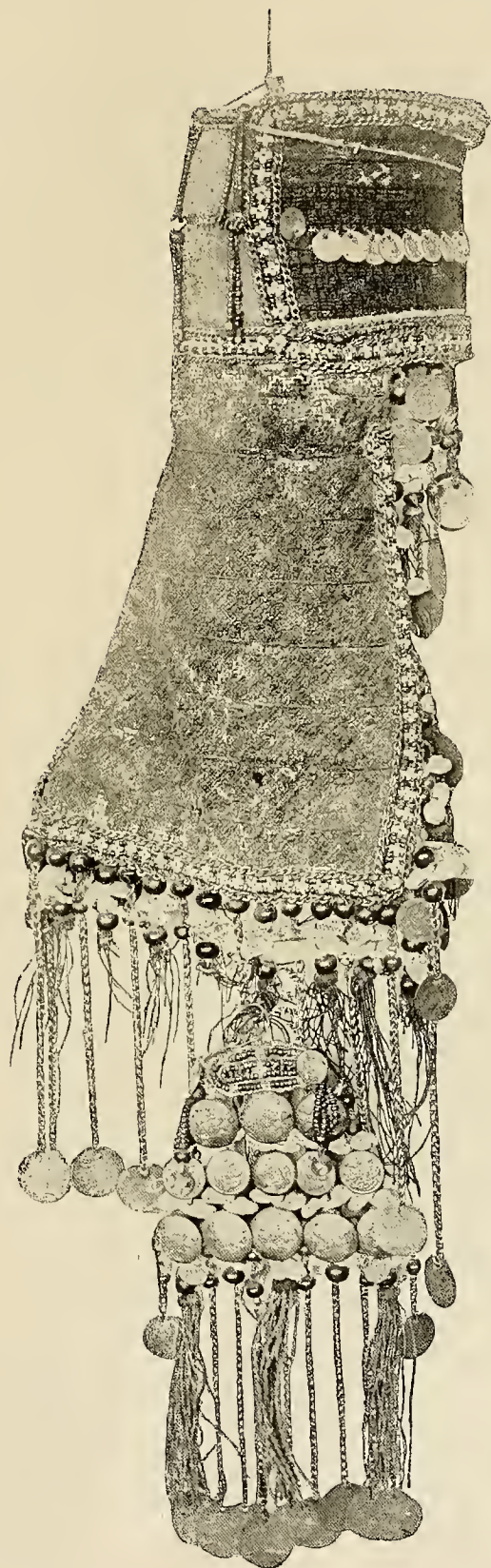
Esiliina. Pietarin taideakatemiaan kokoel-
massa.

Schürze. In der Sammlung der Kunstaka-
demie zu St. Petersburg.

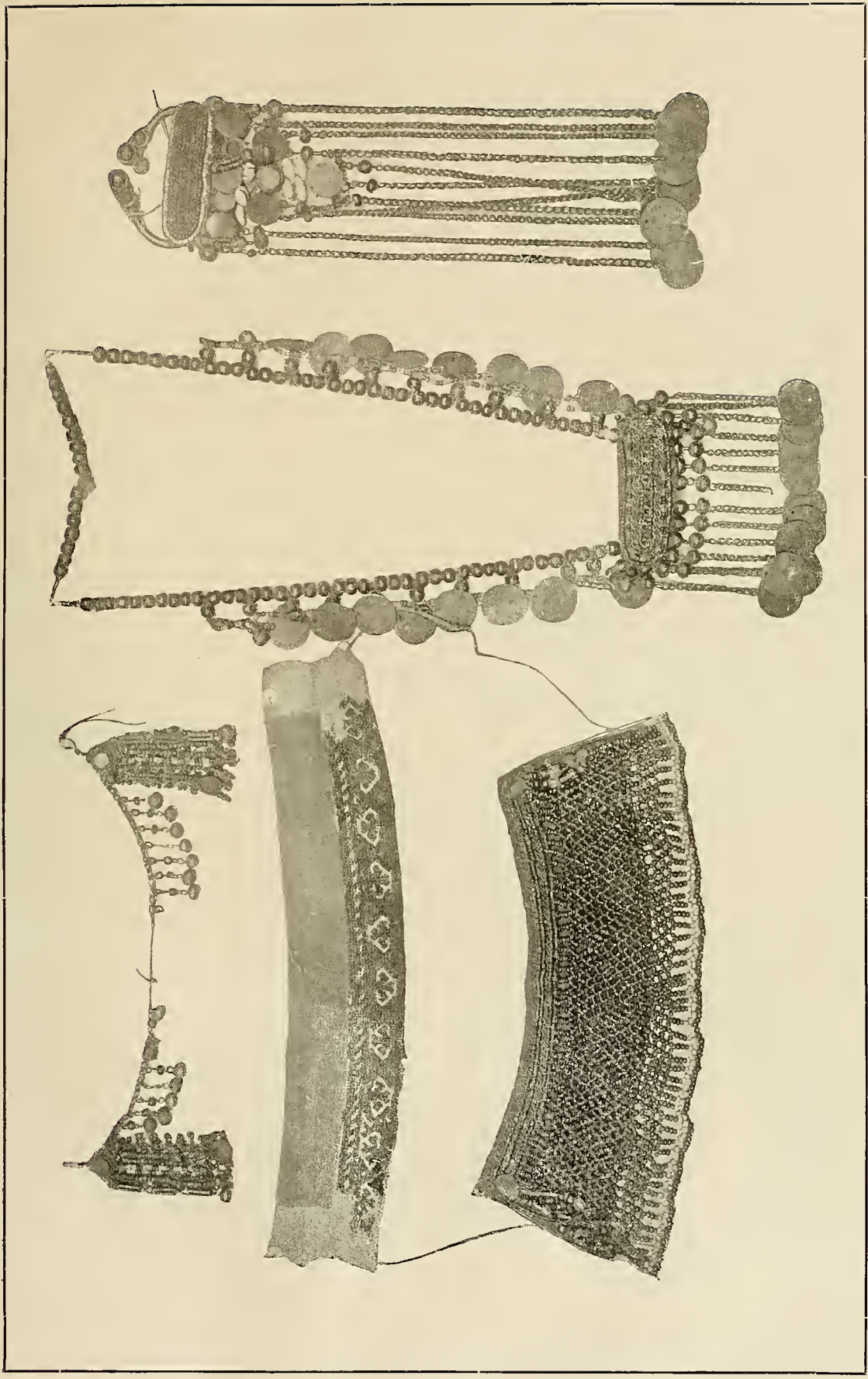
Vyössä riippuva koriste. Pietarin taideakatemian kokoelmassa.

Am Gürtel hängender Schmuck. In der Sammlung der Kunstakademie zu St. Petersburg.

Päähine Lukajonovon piiristä Nizhnij-Novgorodin läänää. Rumjantsevin museossa Moskovassa.

Kopfbedeckung aus dem kreis Lukajonovo im Gouvernement Nizhnij-Novgorod. In dem Rumjantsevschen Museum zu Moskau.

1.

2.

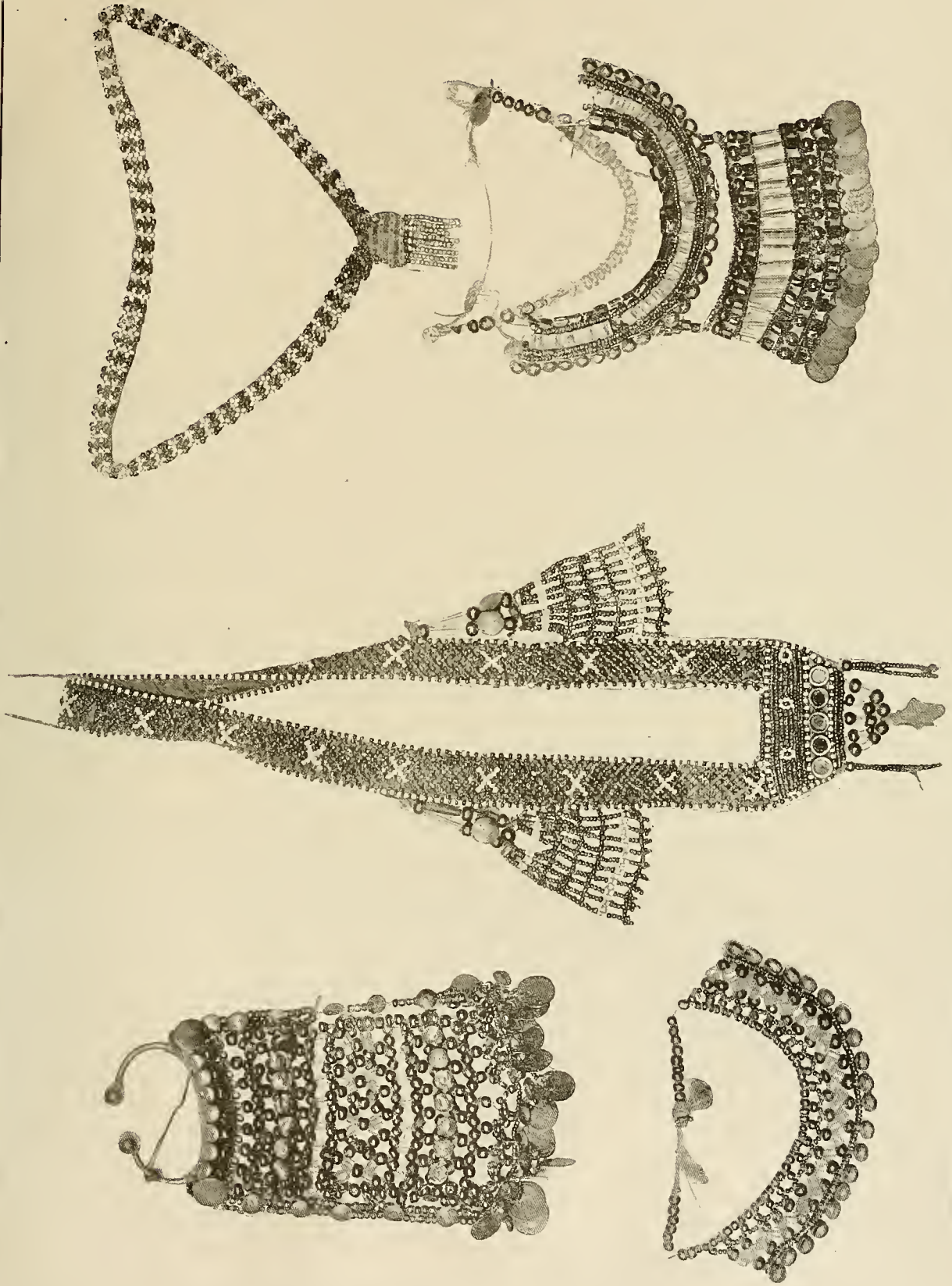
3.

1. Koryvkoristeita. 2. Otsanauha. 3. Niskakoriste. 4. Rintakoriste.
 te. 5. Paitasolki. Lukajonovon piiri. Rumjantsevin museossa
 Moskovassa.

1. Ohrenzierrate. 2. Stirmband. 3. Nackenschmuck. 4. Brust-
 schmuck 5. Hemdenspange. Kreis Lukajonovo. In dem Rum-
 jantsevschen Museum zu Moskau.

4.

5.

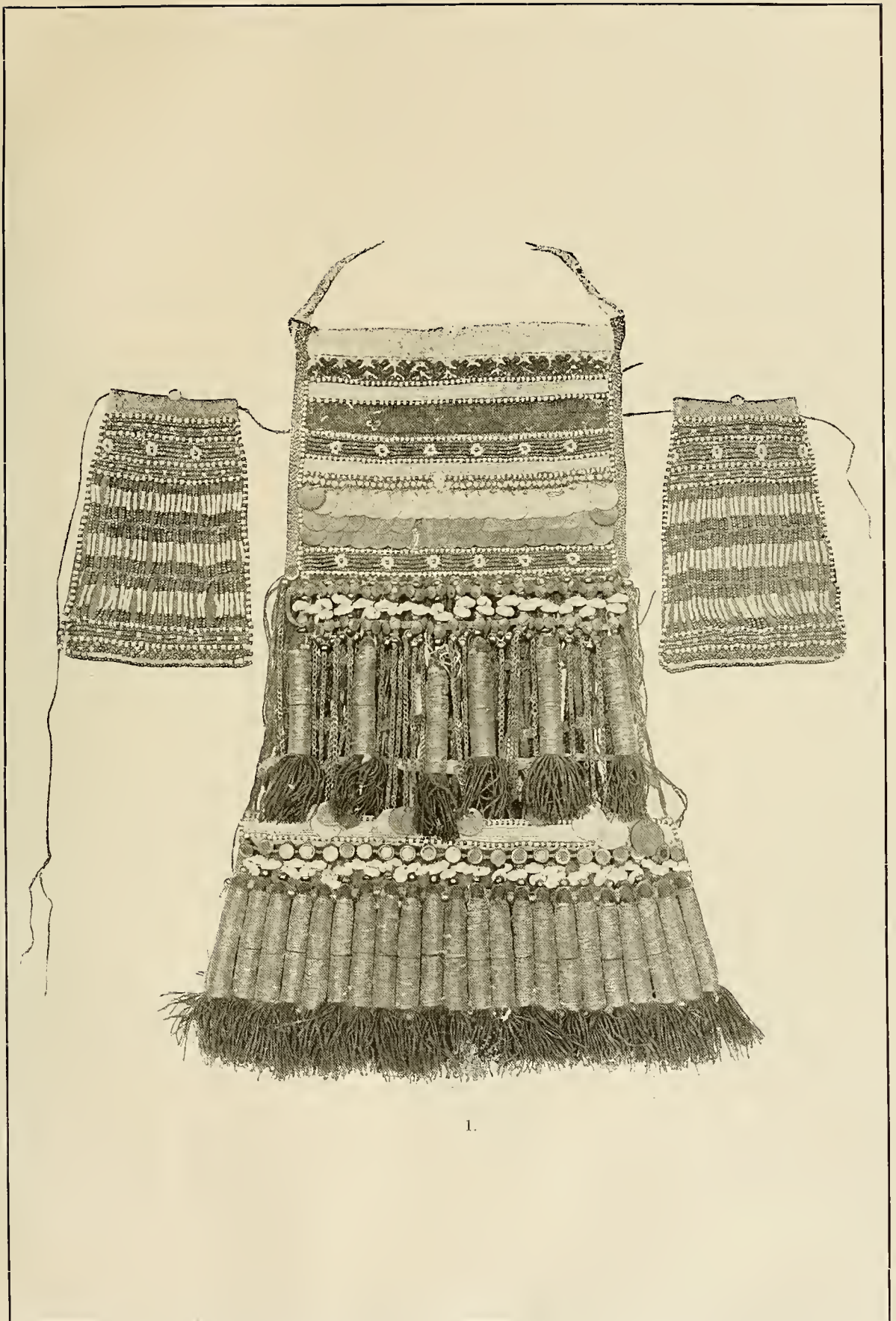

1.

2.

1. Rintasolki, 2—5. Kaula- ja rintanauhvoja. Sarauskin piiristä Pensan lääninä. Rumjautsevin museossa Moskovassa.

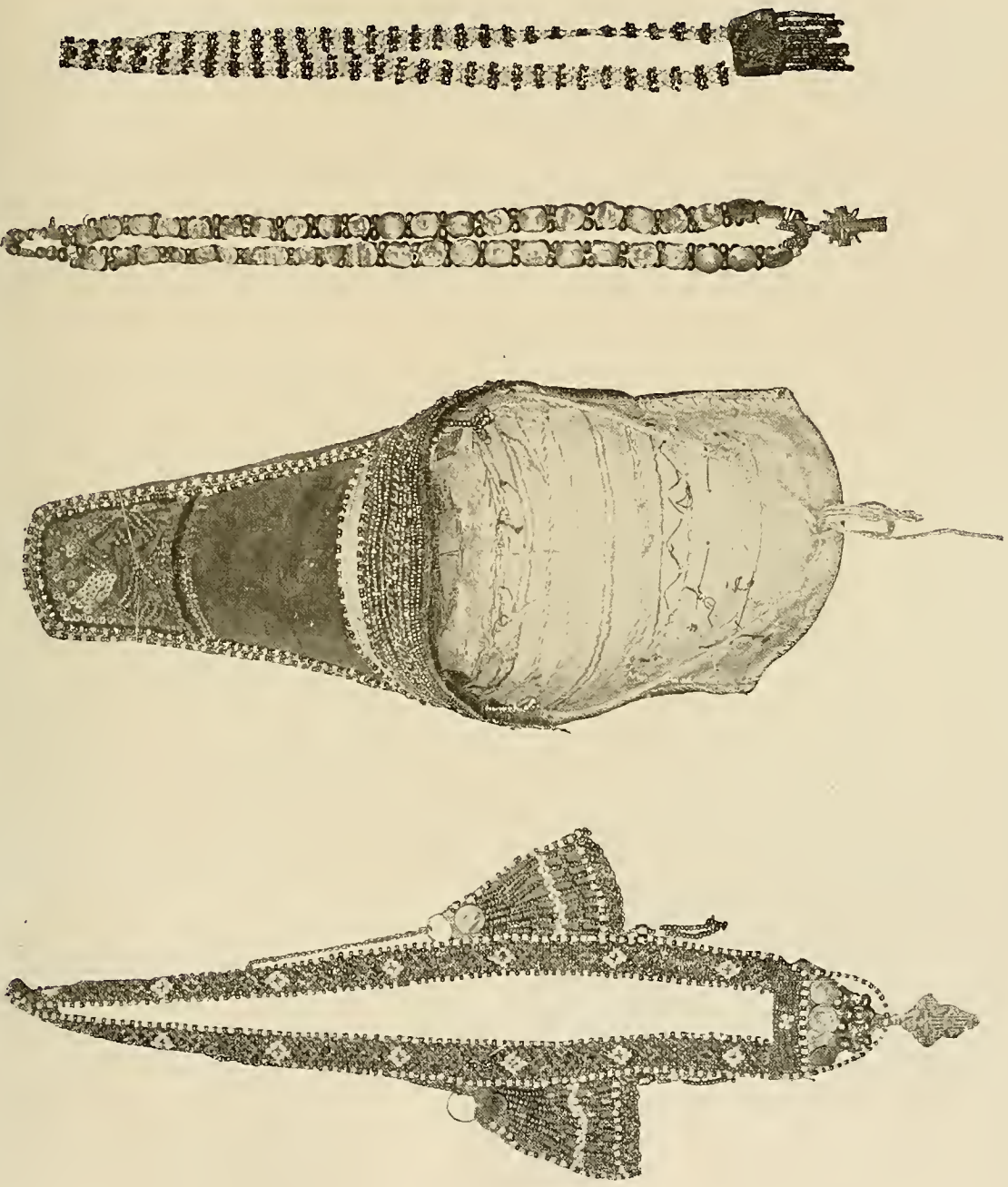
1. Brustspange, 2—5. Brust- und Halsbänder. Aus dem Kreis Saransk im Gouvernement Pensa. In dem Rumjautsevschen Museum zu Moskau.

Vyössä riippuvia koristeita samasta piiristä.
Rumjantsevin museossa Moskovassa.

Am Gürtel hängende Zierrate aus demselben Kreis. In Rumjantsevschen Museum zu Moskau.

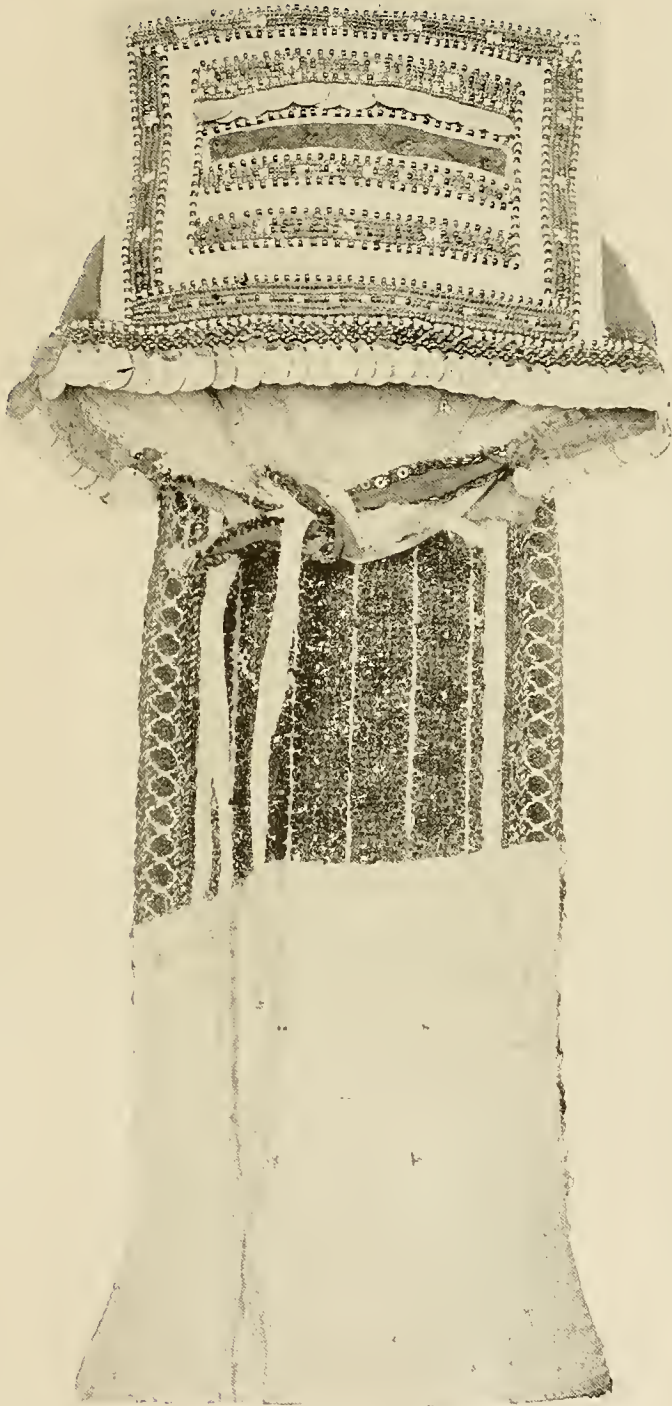

1. Päähine. 2—4. Kaulanauhoja. Arkangelin kylästä Samaran läänissä. Rumjantsevin museossa Moskovassa. 1. Kopfbedeckung. 2—4. Halsbänder Aus dem Dorf Archangel im Gouvernement Samara. In dem Rumjantsevschen Museum zu Moskau.

1, 4 ja 6. Kaulanauhoja. 2 ja 3. Korva-
renkaita 5. Rintasolki. Samasta kyläs-
tä. Rumjantsevin museossa Moskovassa.

1, 4 und 6. Halsbänder. 2 und 3 Ohr-
ringe. 5. Brustspange. Aus demselben
Dorf. In dem Rumjantsevschen Museum
zu Moskau.

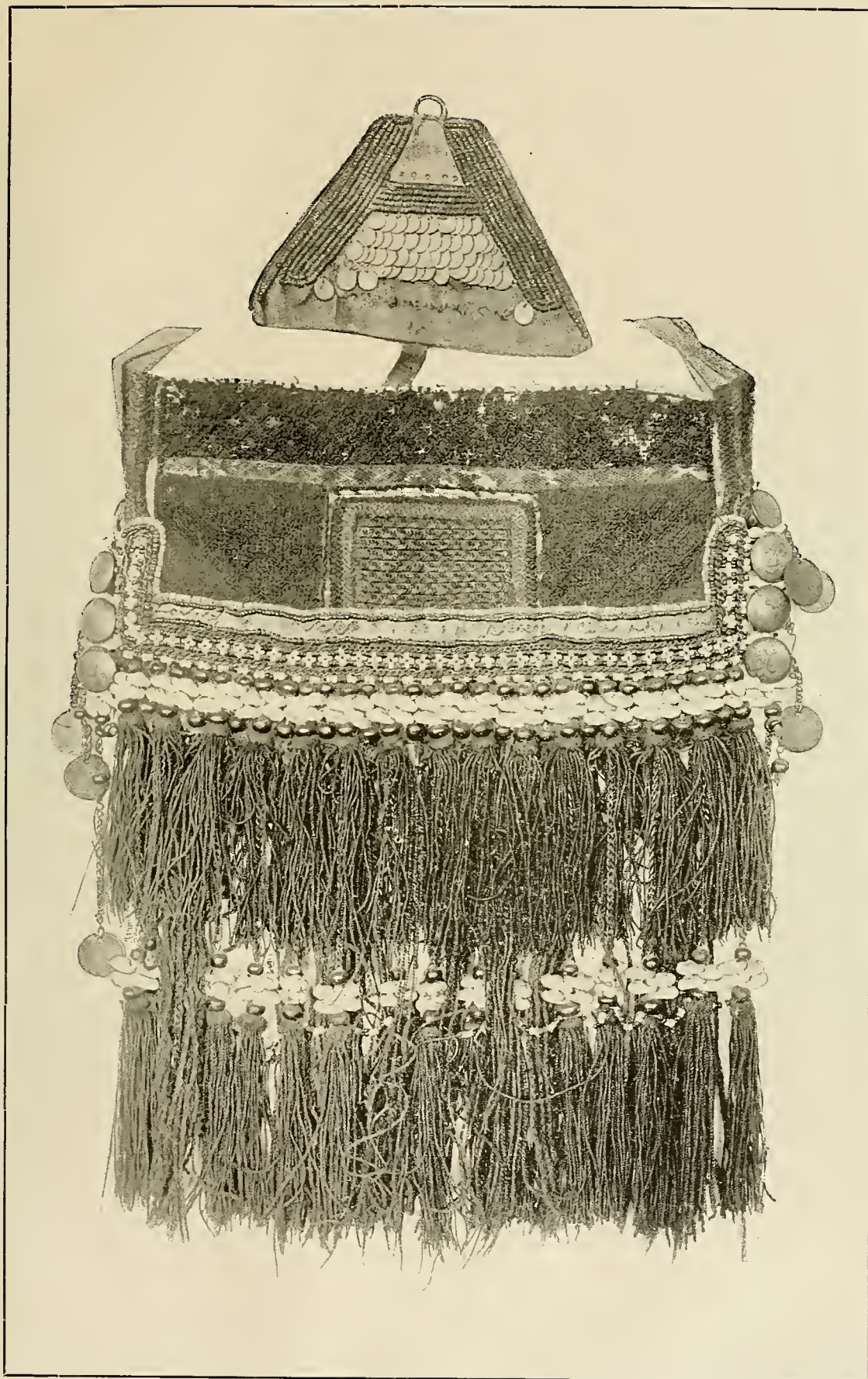
Päähine Arkangelin kylästä Samaran läänistä.
Rumjantsevin museossa Moskovassa.

Kopfbedeckung aus dem Dorf Archangel im
Gouvernement Samara. In dem Rum-
jantsevtschen Museum zu Moskau.

Saman päähineen niskapuoli.

Nackenstück derselben Kopfbedeckung.

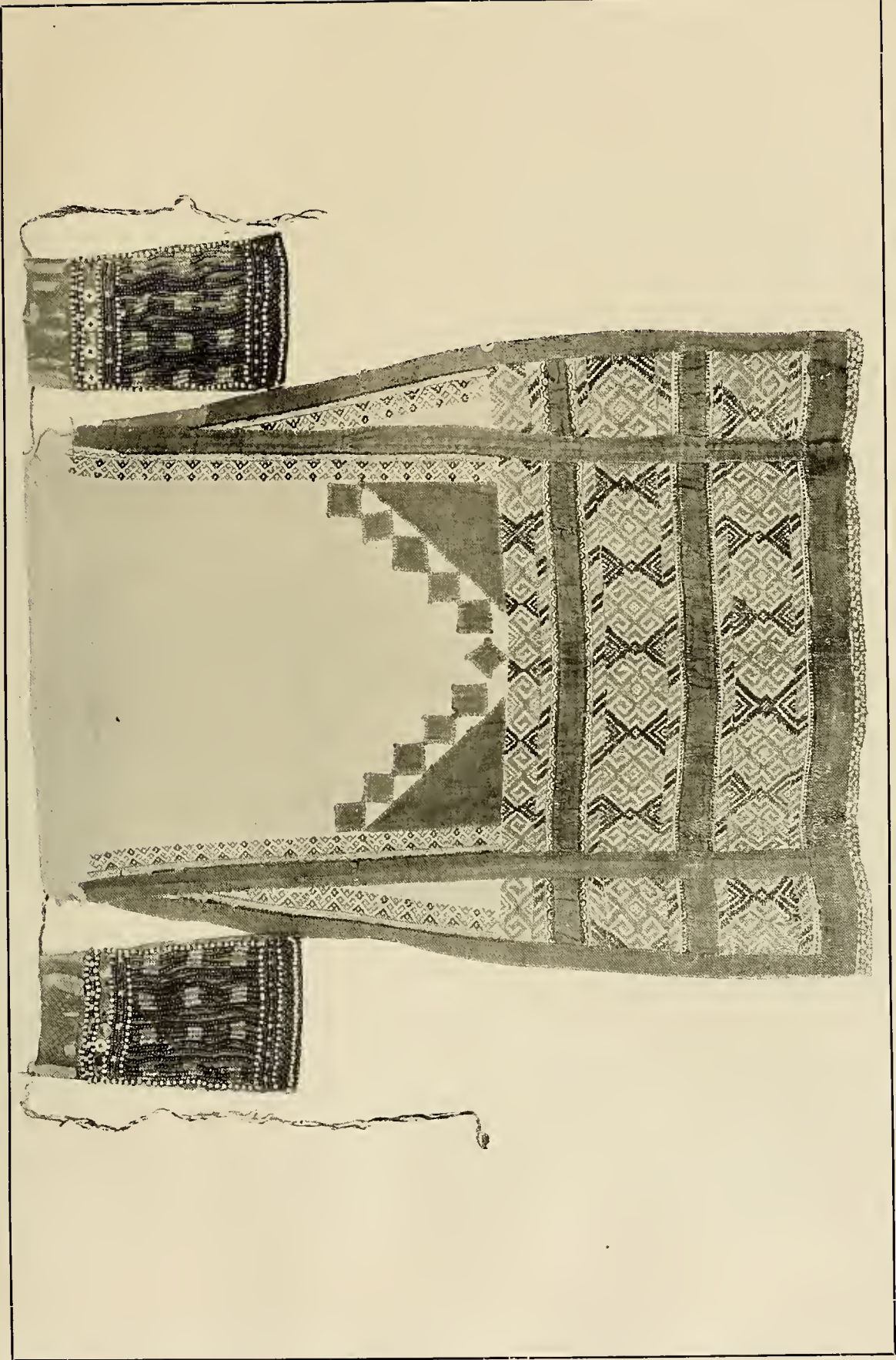

1.

2.

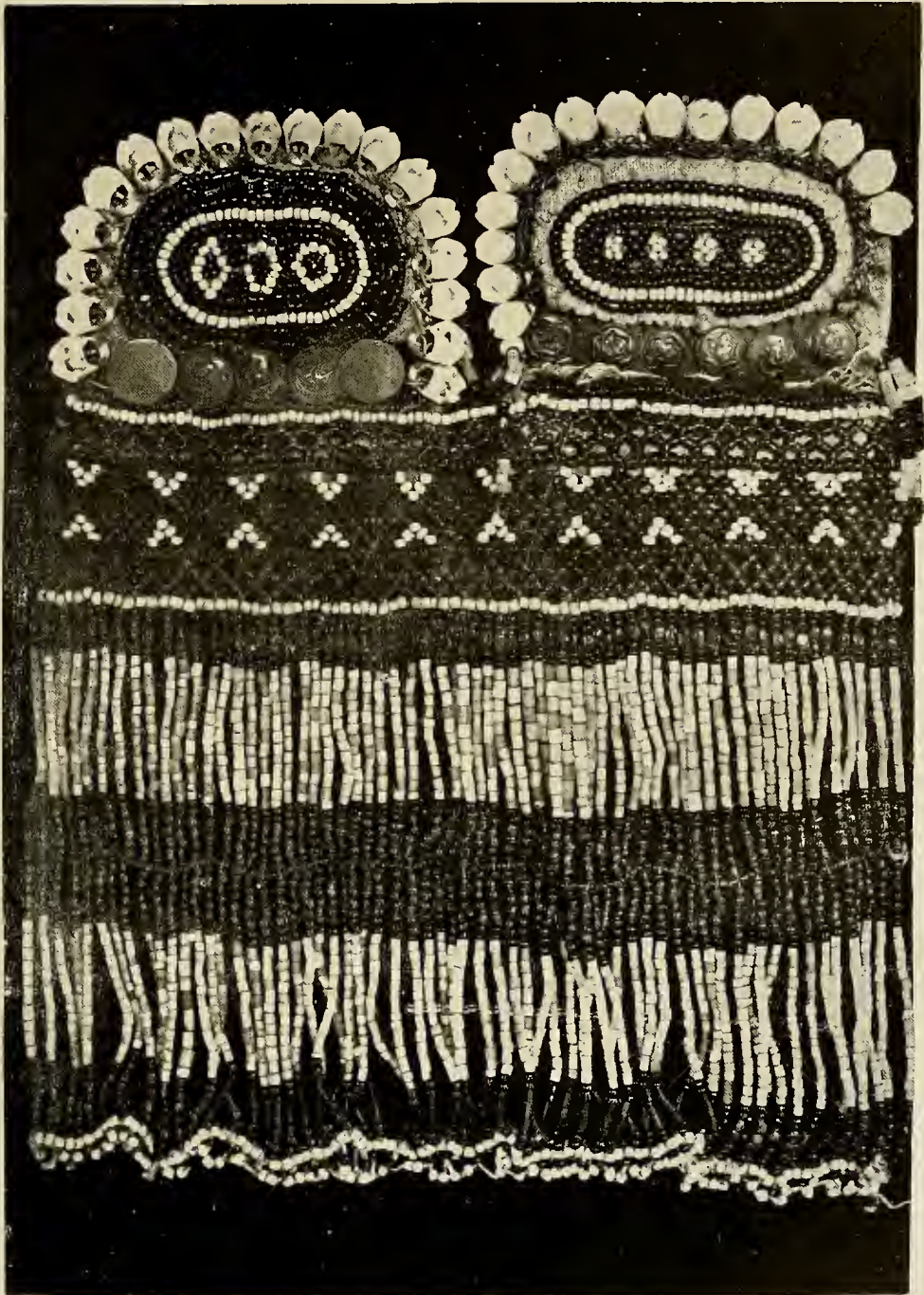
1. Rintakoriste. 2. Vyössä riippuva koriste. Arkangelin kylästä Samaran läänistä. Rumjantsevin museossa Moskovassa.

1. Brustschmuck. 2. Am Gürtel hängender Schmuck. Aus dem Dorf Archangel im Gouv. Samara. In dem Rumjantsevschen Museum zu Moskau

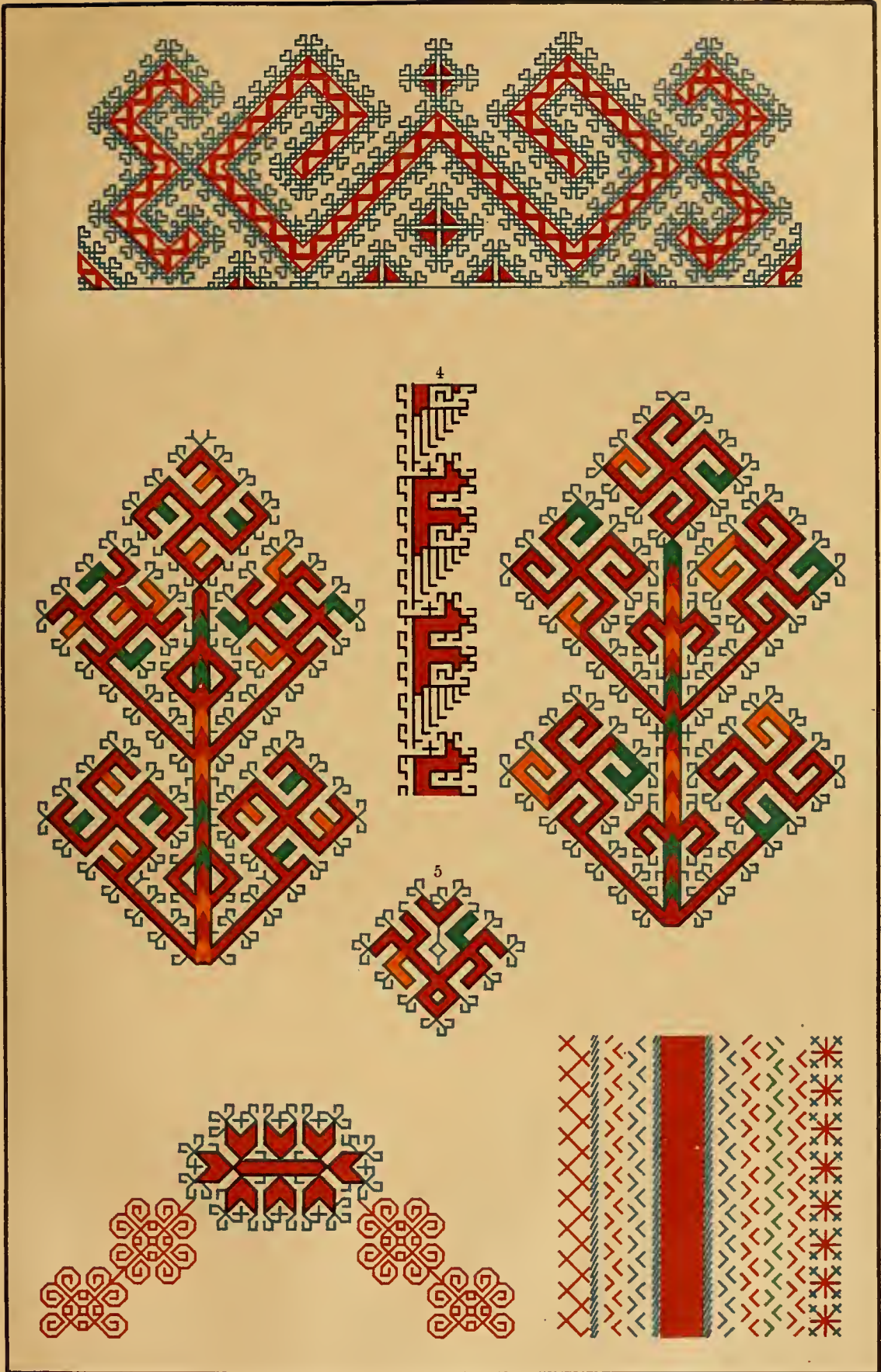
1. Schürze, 2 und 3. Am Gürtel hängende Zierrate, Aus dem Dorf Archangel im Gouv. Samara. In dem Rumjantsevsehen Museum zu Moskau.

1. Esiilina, 2 ja 3. Vyössä riippuvia koristeita. Arkangelin kylästä Samarai läänä. Rumjantsevin museossa Moskovassa.

Rintakoriste. Kazanin yliopiston kansatie-
teellisessä museossa.

Brustschmuck. Im ethnographischen Mu-
seum der Universität zu Kazan.

Kuoseja:

- 1 Pietarin taideakatemian kokoelmista.
 2—6 Pietarin tiedeakatemian museosta.
 7 Rumjantsevin museosta Moskovassa.

Muster:

- 1 aus der Sammlung der Kunstakademie zu St. Petersburg.
 2—6 aus dem Museum des Akademie der Wissenschaften zu St. Petersburg
 7 aus den Rumjantsevschen Museum zu Moskau.

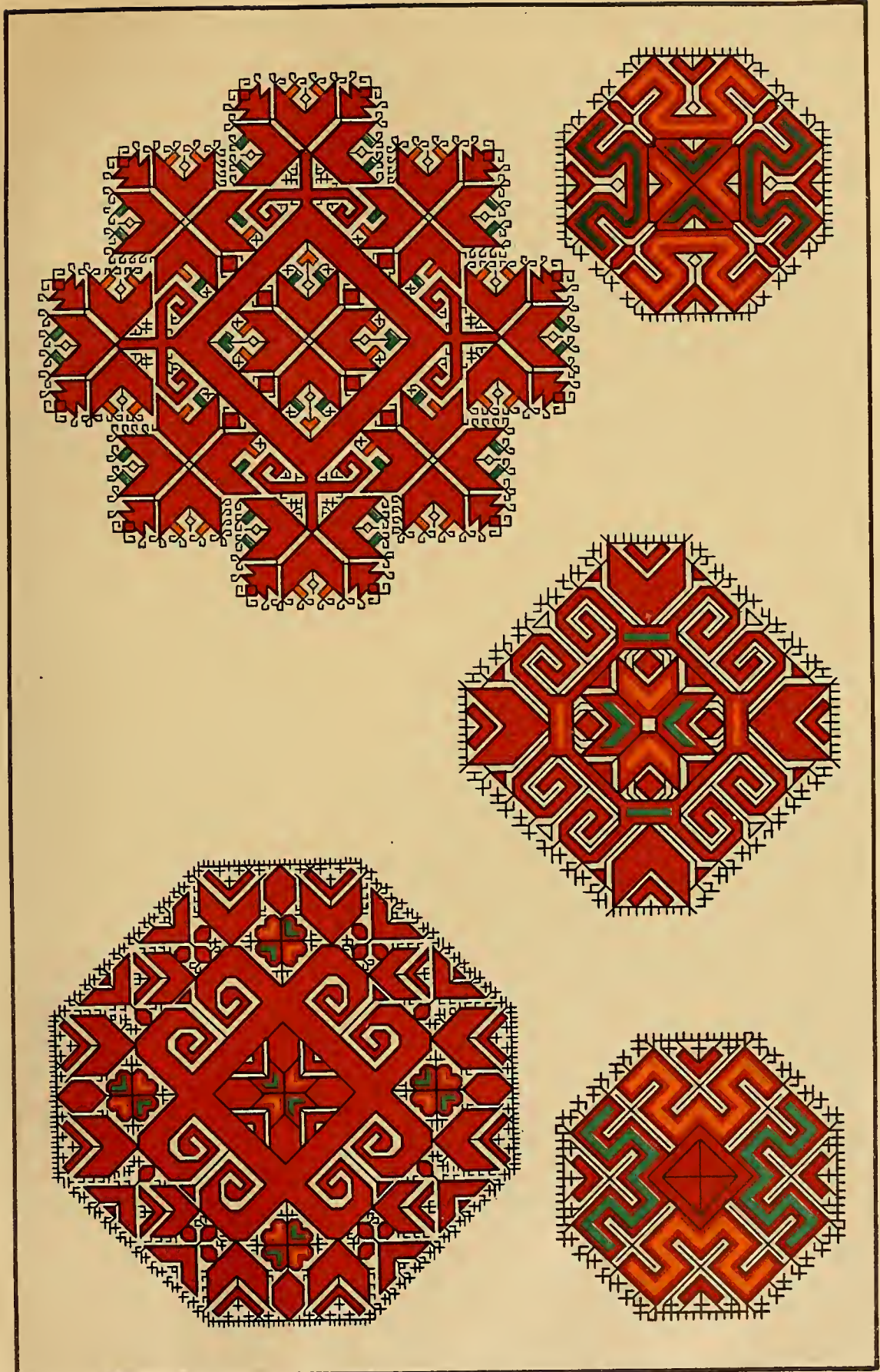

Kuoseja:

1—5 Pietarin tiedeakatemian museosta.
6 Kazanin yliopiston museosta.

Muster:

1—5 aus dem Museum der Akademie der Wissenschaften zu St. Petersburg.
6 aus dem Museum der Universität zu Kazan.

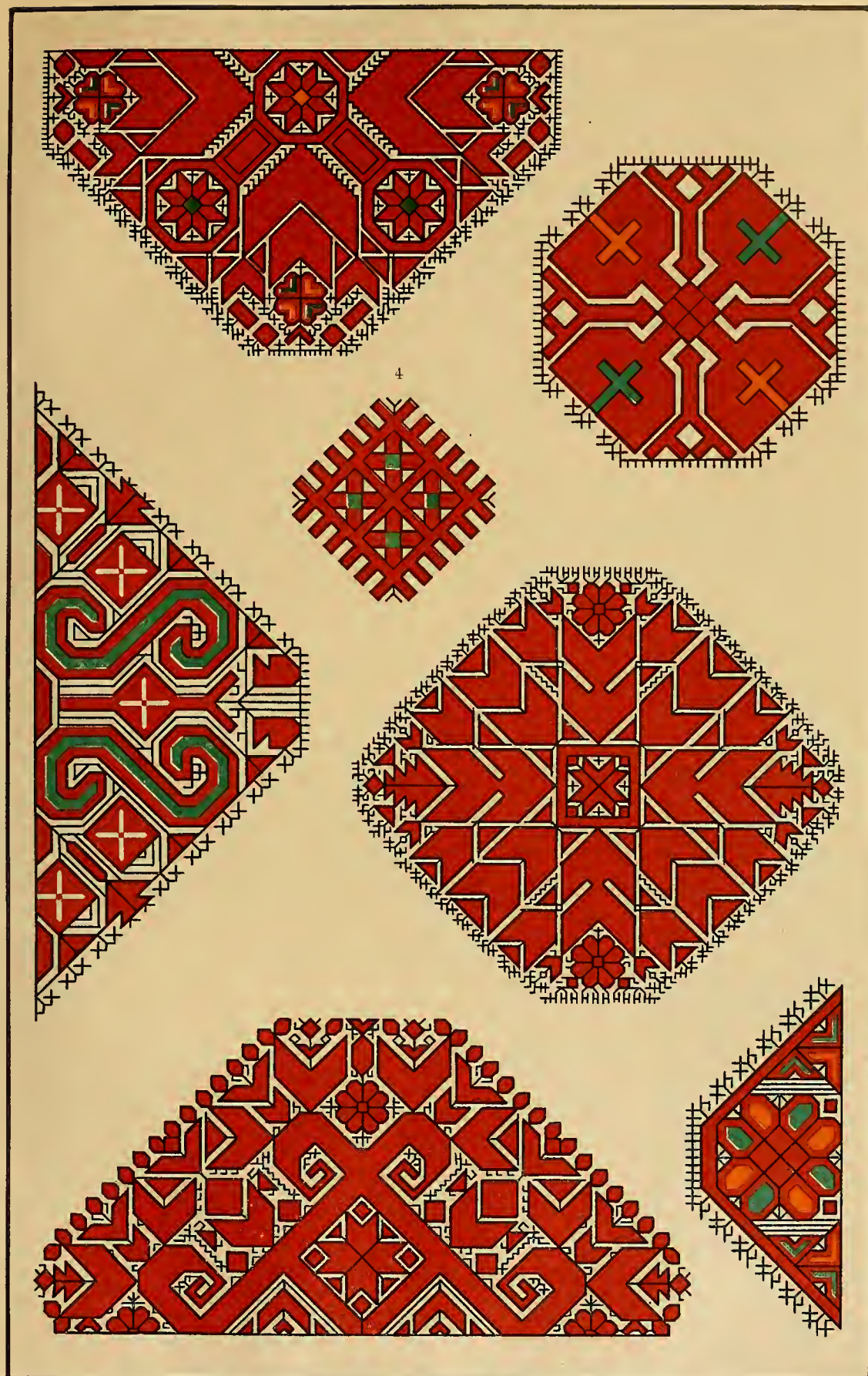

Kuoseja:

- 1 ja 5 Pietarin tiedeakatemian museosta.
 2 ja 3 Kazanin kaupungin museosta
 4 Pietarin taideakatemian kokoelmista.

Muster:

- 1 und 5 aus dem Museum der Akademie der Wissenschaften zu St. Petersburg.
 2 und 3 aus dem Stadtmuseum zu Kazan.
 4 aus der Sammlung der Kunstakademie zu St. Petersburg.

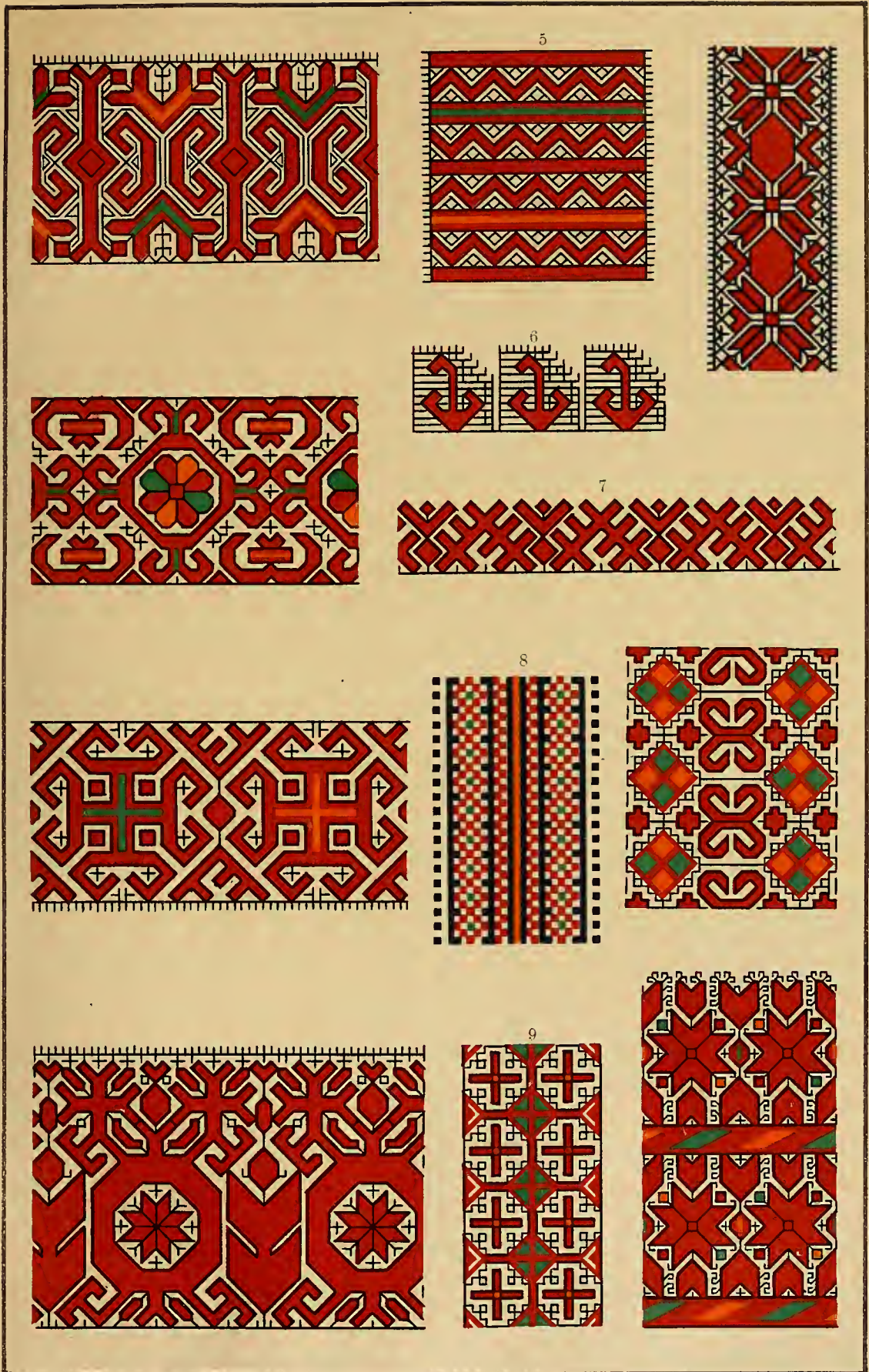

Kuoseja:

- 1 ja 7 Kazanin kaupungin museosta.
 2 Pietarin taideakatemiaan kokoelmista.
 3 ja 6 Rumjantsovin museosta Moskovassa.
 4 ja 5 Kazanin yliopiston museosta.

Muster:

- 1 und 7 aus dem Stadtmuseum zu Kazan 2 aus der Sammlung der Kunstakademie zu St. Petersburg. 3 und 6 aus dem Rumjantsevschen Museum zu Moskau. 4 und 5 aus dem Museum der Universität zu Kazan.

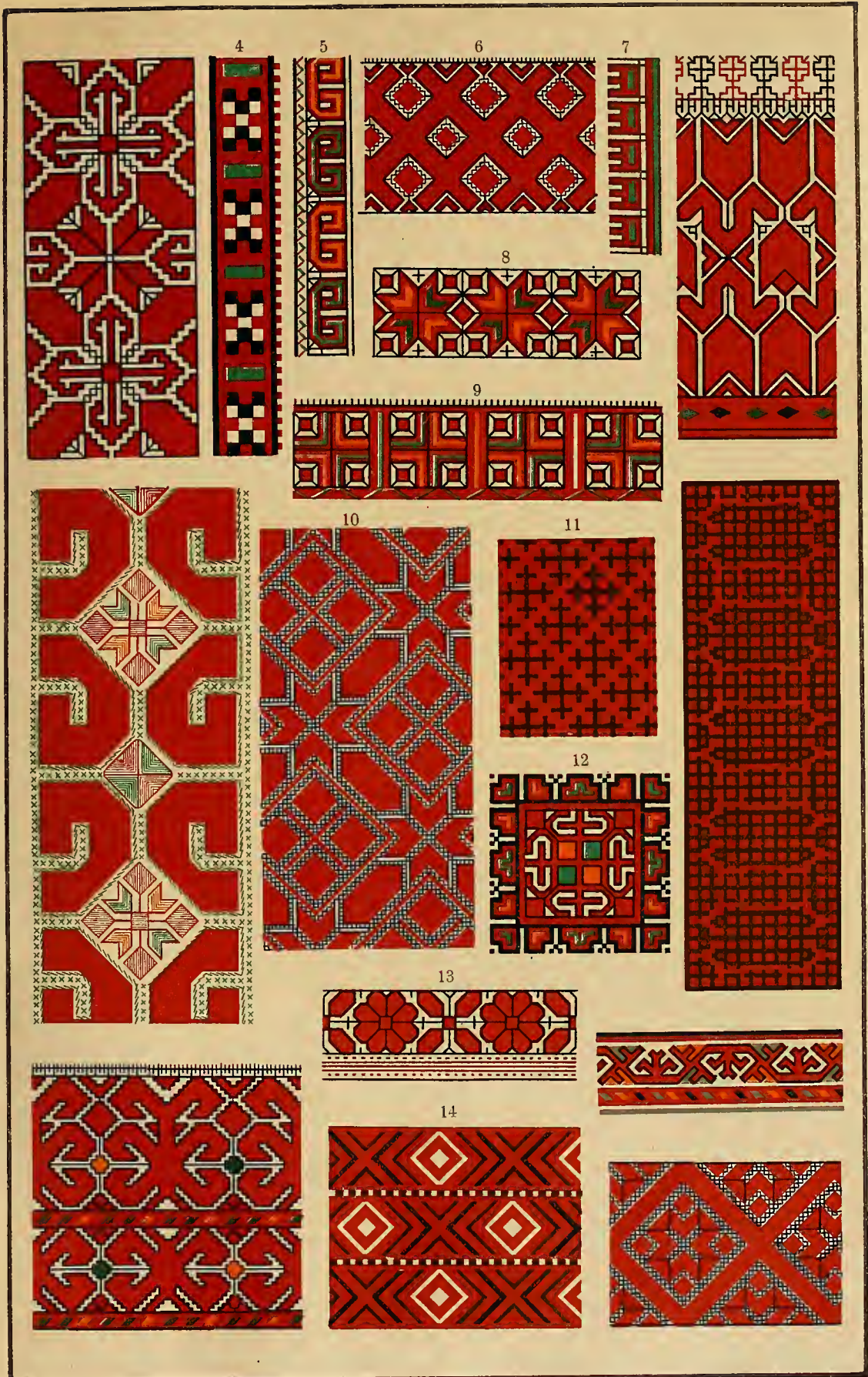
Kuoseja:

Muster:

1, 3 ja 7 Pietarin taideakatemiaan kokoelmista.
 2, 8-9 ja 11 Kazanin yliopiston museosta.
 4-6 ja 10 Kazanin kaupungin museosta.
 12 Pietarin tiedeakatemiaan museosta.

1, 3 und 7 aus der Sammlung der Kunstakademie zu St. Petersburg. 2, 8-9 und 11 aus dem Museum der Universität zu Kazan. 4-6 und 10 aus dem Stadtmuseum zu Kazan. 12 aus dem Museum der Akademie der Wissenschaften zu St. Petersburg.

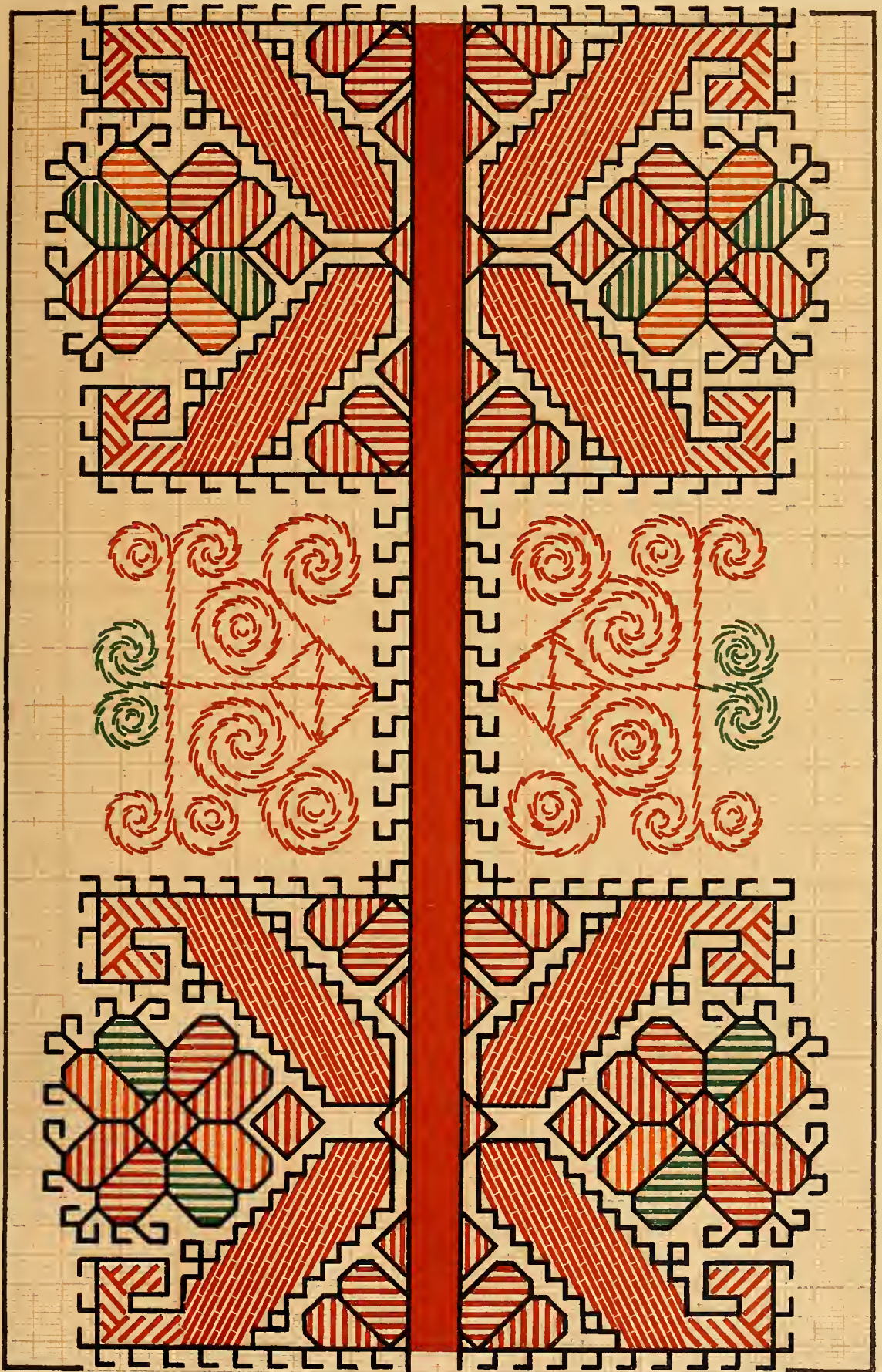
Kuoseja:

- 1 ja 13 Pietarin taideakatemia kokoelmista.
 2, 4, 10 ja 14–17 Rumjantsevin museosta Mosko-
 vassa.
 3; 5 ja 8–9 Kazanin kaupungin museosta
 6–7 ja 12 Kazanin yliopiston museosta.
 11 ja 18 Pietarin tiedeakatemia museoista.

Muster:

- 1 und 13 aus dem Sammlung der Kunstakademie
 zu St. Petersburg. 2, 4, 10 und 14–17 aus dem
 Rumjantsevschen Museum zu Moskau. 3, 5 und
 8–9 aus dem Stadtmuseum zu Kazan. 6–7 und
 12 aus dem Museum der Universität zu Kazan 11
 und 18 aus dem Museum der Akademie der Wissen-
 schaften zu St. Petersburg.

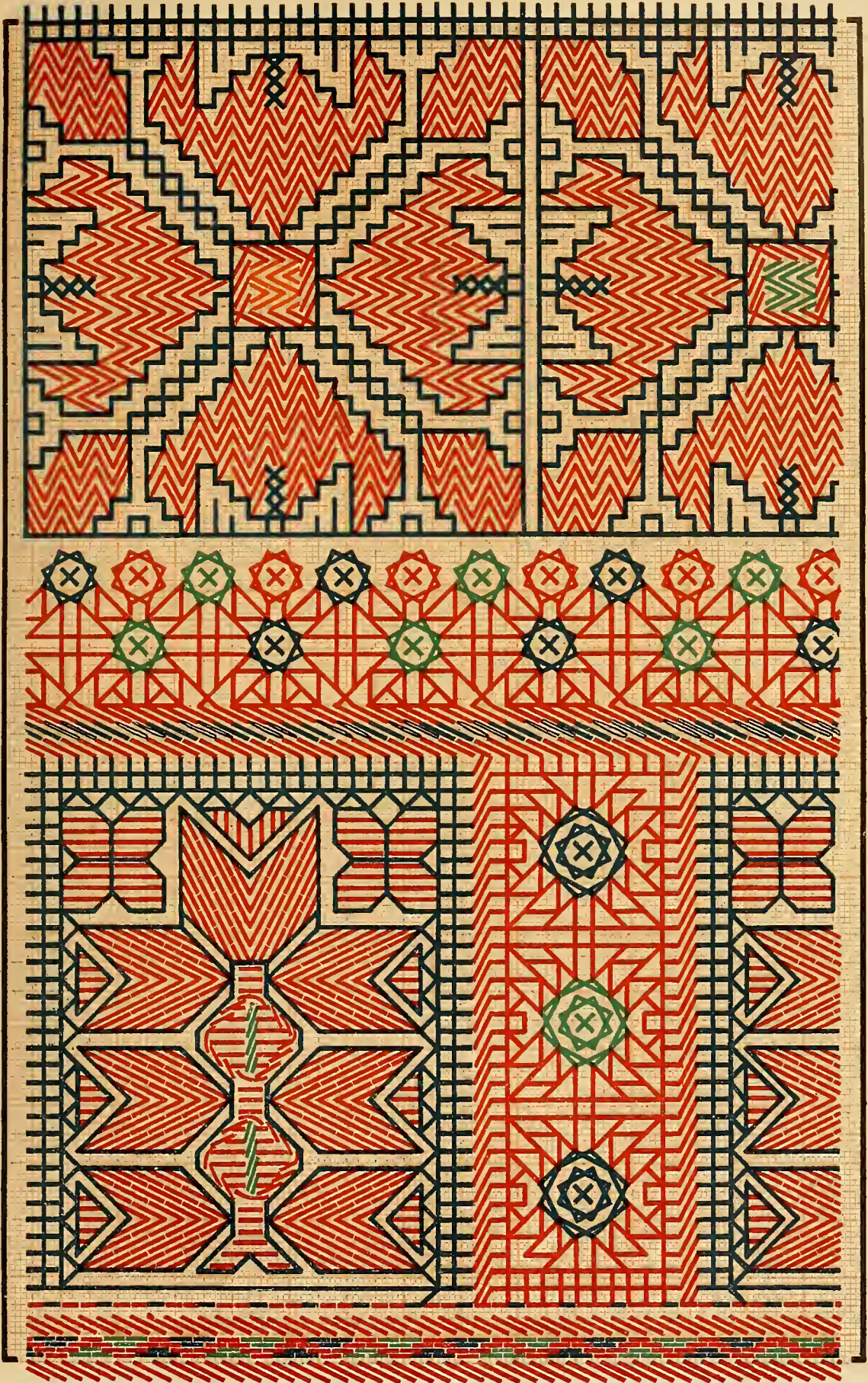

Kuosi Pietarin tiedekatemian museosta.

Muster aus dem Museum der Akademie der Wissenschaften zu St. Petersburg.

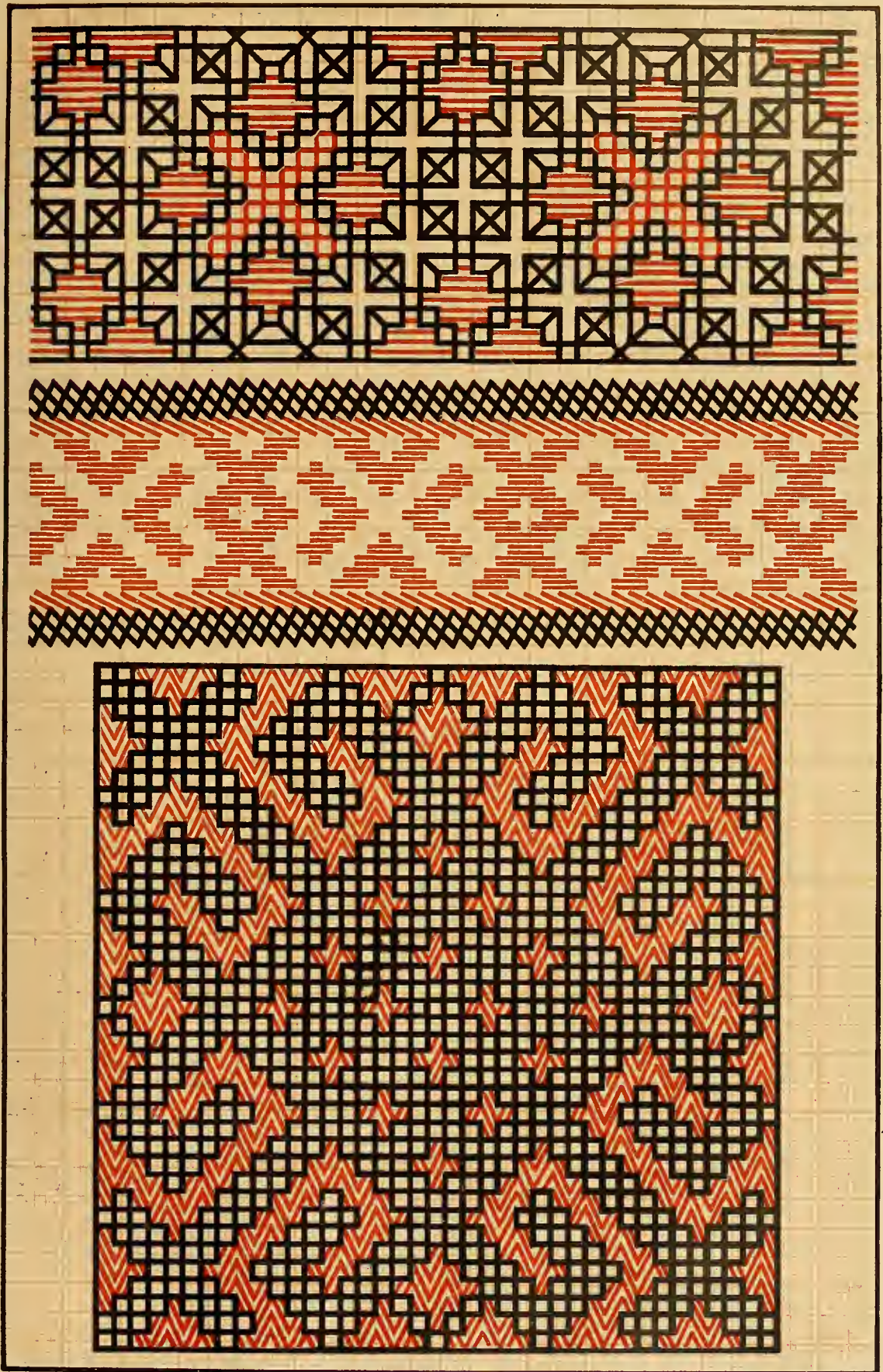

Kuoseja:

- 1 Kazanin yliopiston museosta.
2 Rumjantsevin museosta Moskovassa.

Muster:

- 1 aus dem Museum der Universität zu Kazan.
2 aus dem Rumjantsevschen Museum zu Moskau.

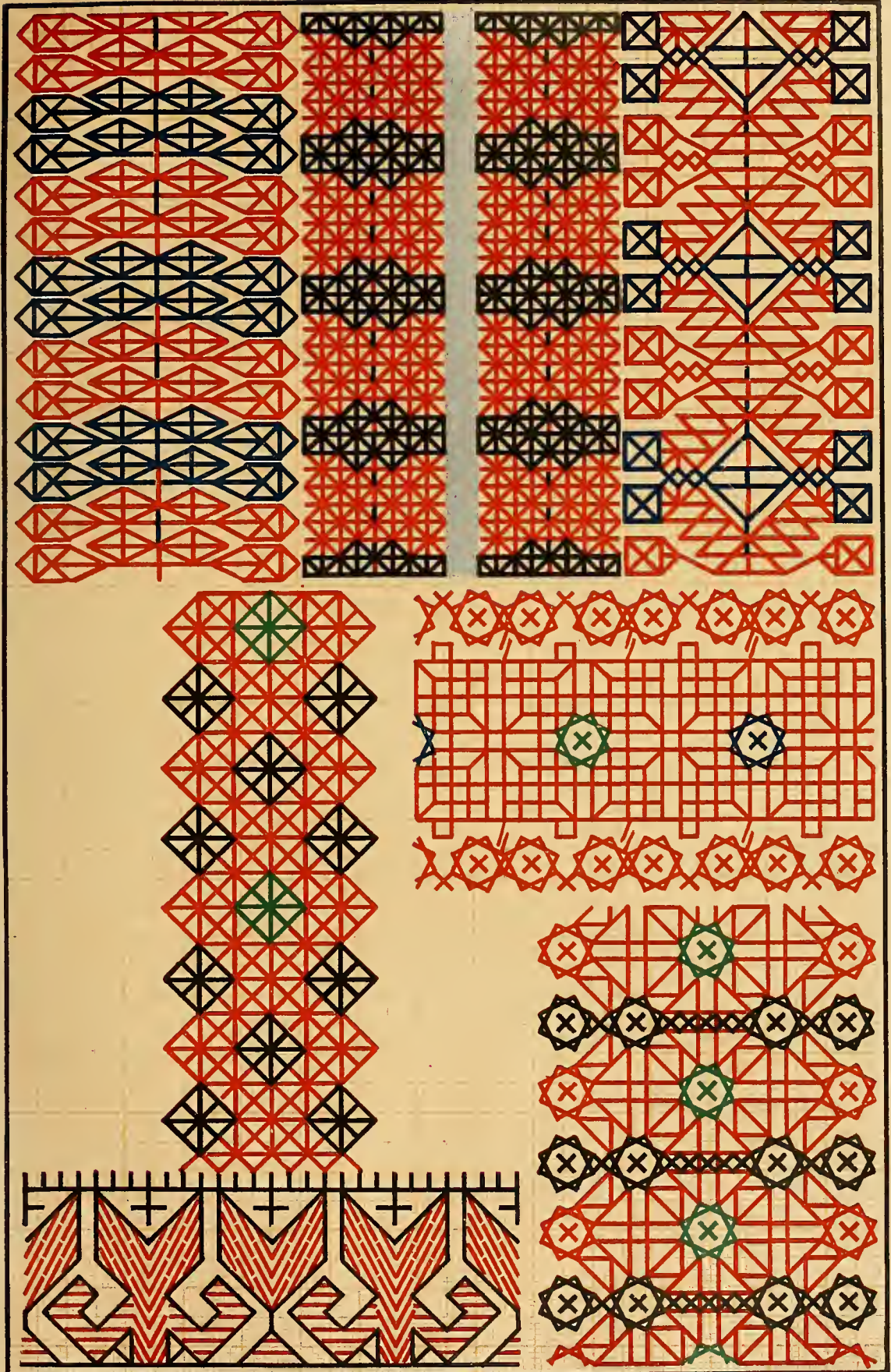

Kuoseja:

1 ja 3 Rumjantsevin museosta Moskovassa.
2 Kazanin yliopiston museosta.

Muster:

1 und 3 aus dem Rumjantsevschen Museum zu
Moskau
2 aus dem Museum der Universität zu Kazan.

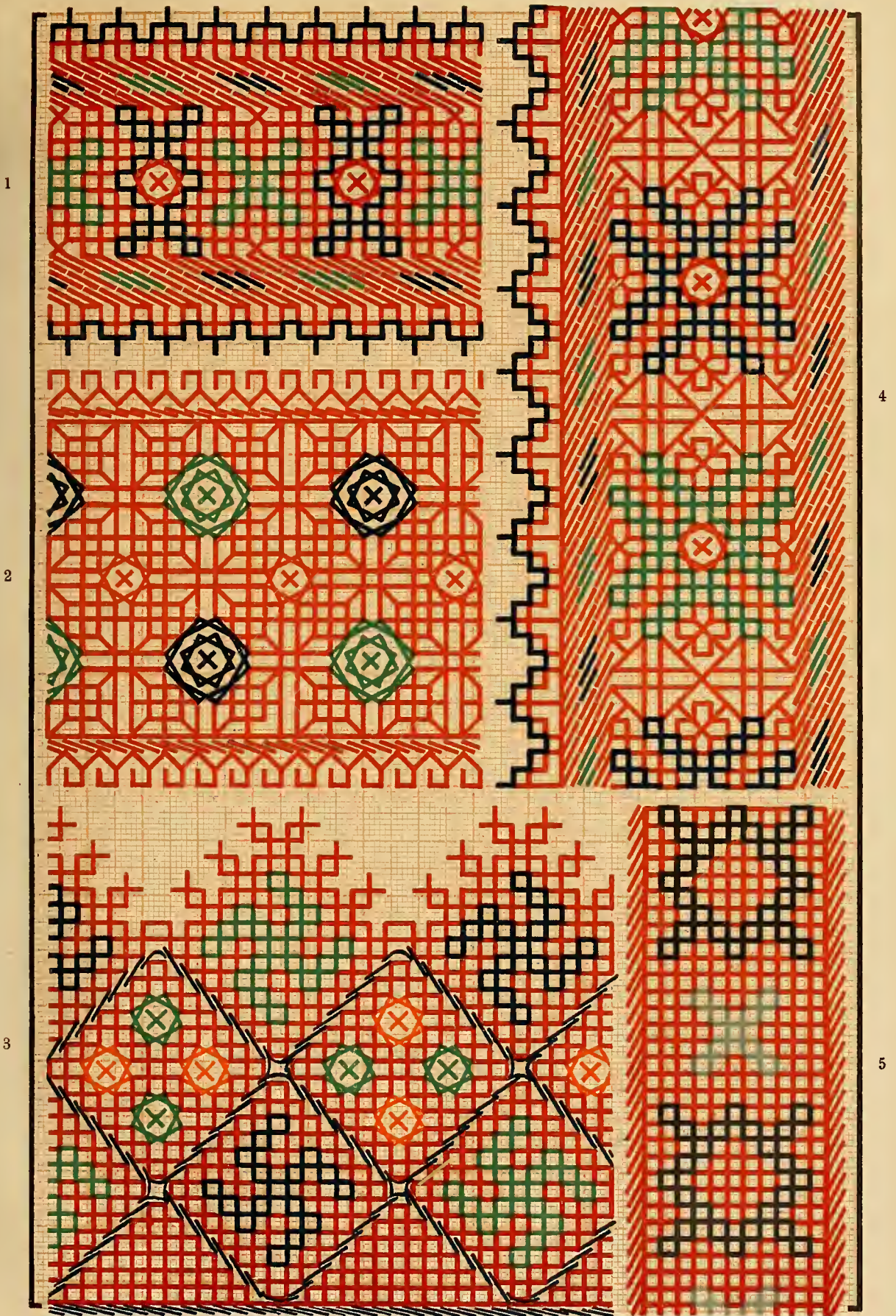

Kuuseja:

- 1 ja 4 Kazanin kaupungin museosta.
 2, 5 ja 6 " yliopiston "
 3 Rumjantsevin museosta Moskovassa

Muster:

- 1 und 4 aus dem Stadtmuseum zu Kazan.
 2, 5 und 6 aus dem Museum der Universität zu
 Kazan.
 3 aus dem Rumjantsevschen Museum zu Moskau.

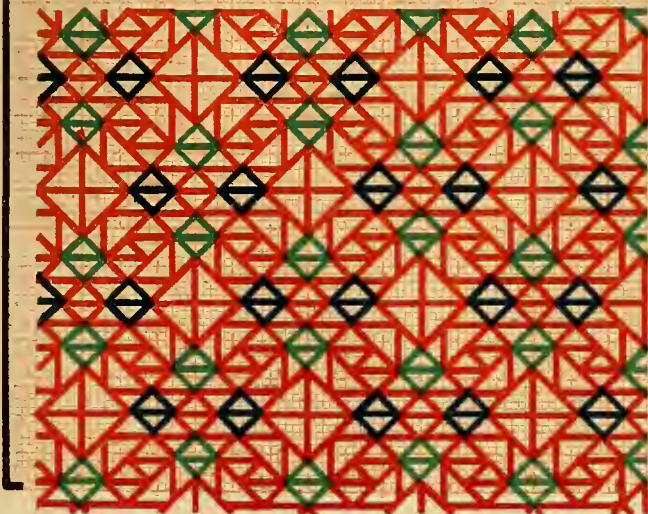
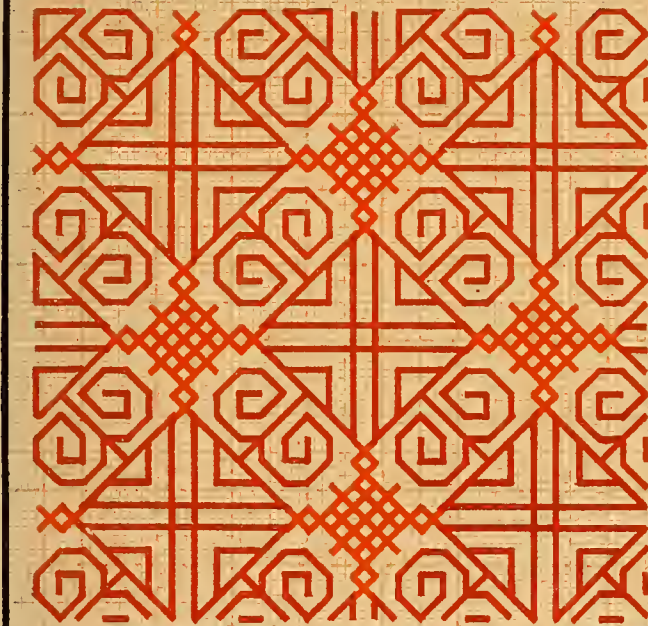
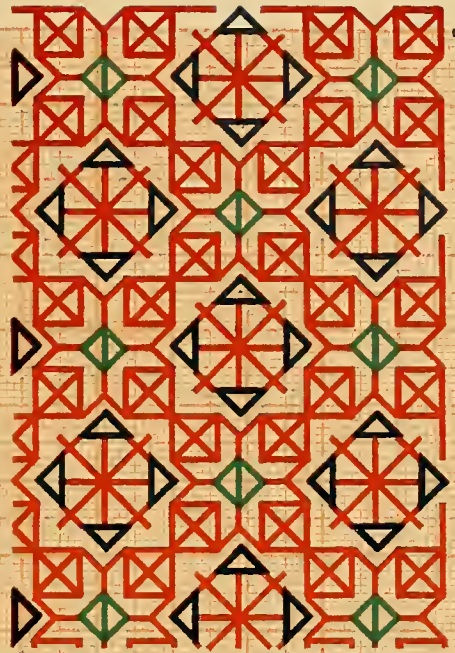
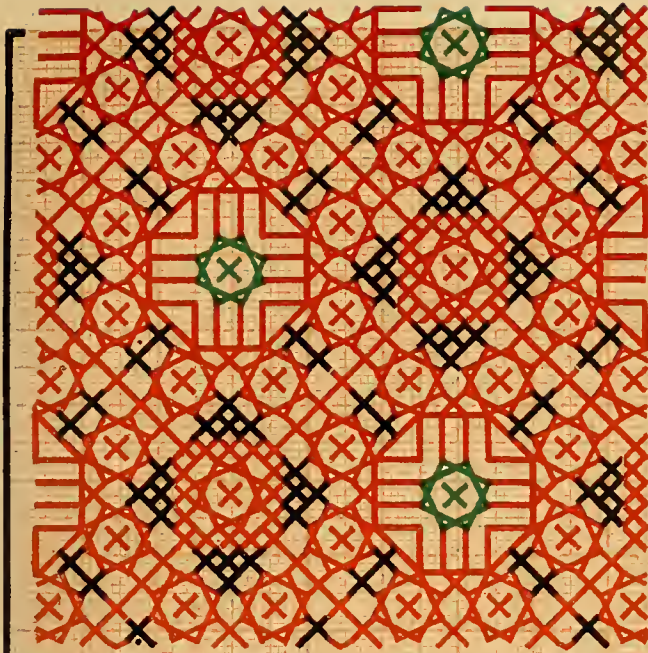

Kuuseja:

Muster:

1—4 Pietarin taideakatemiaan kokoelmista.
5 Rumjantsevin museosta Moskovassa.

1—4 aus der Sammlung der Kunstakademie zu
St. Petersburg.
5 aus dem Rumjantsevschen Museum zu Moskau.

Kuoseja:

Muster:

1, 2, 4 ja 5 Pietarin taideakatemiaan kokoelmista.
3 ja 6 Rumjantsevin museosta Moskovassa.

1, 2, 4 und 5 aus der Sammlung der Kunstakademie zu St Petersburg.
3 und 6 aus dem Rumjantsewschen Museum zu Moskau.

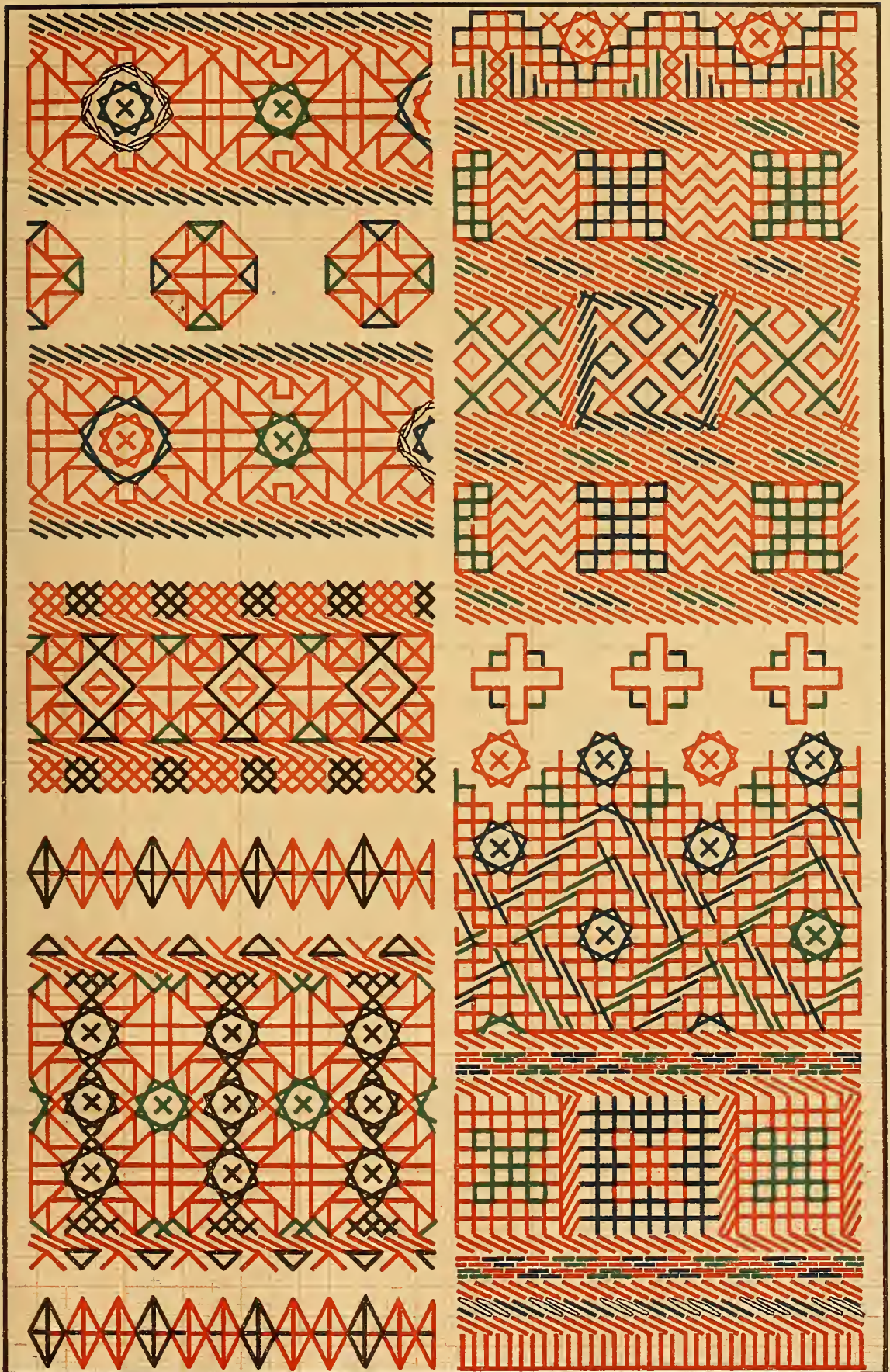

Kuoseja:

1 ja 3 Rumjantsevin museosta Moskovassa.
2, 4 ja 5 Pietarin taideakatemiaan kokoelmista.

Muster:

1 und 3 aus dem Rumjantsevschen Museum zu
Moskau.
2, 4 und 5 aus der Sammlung der Kunstakademie
zu St. Petersburg.

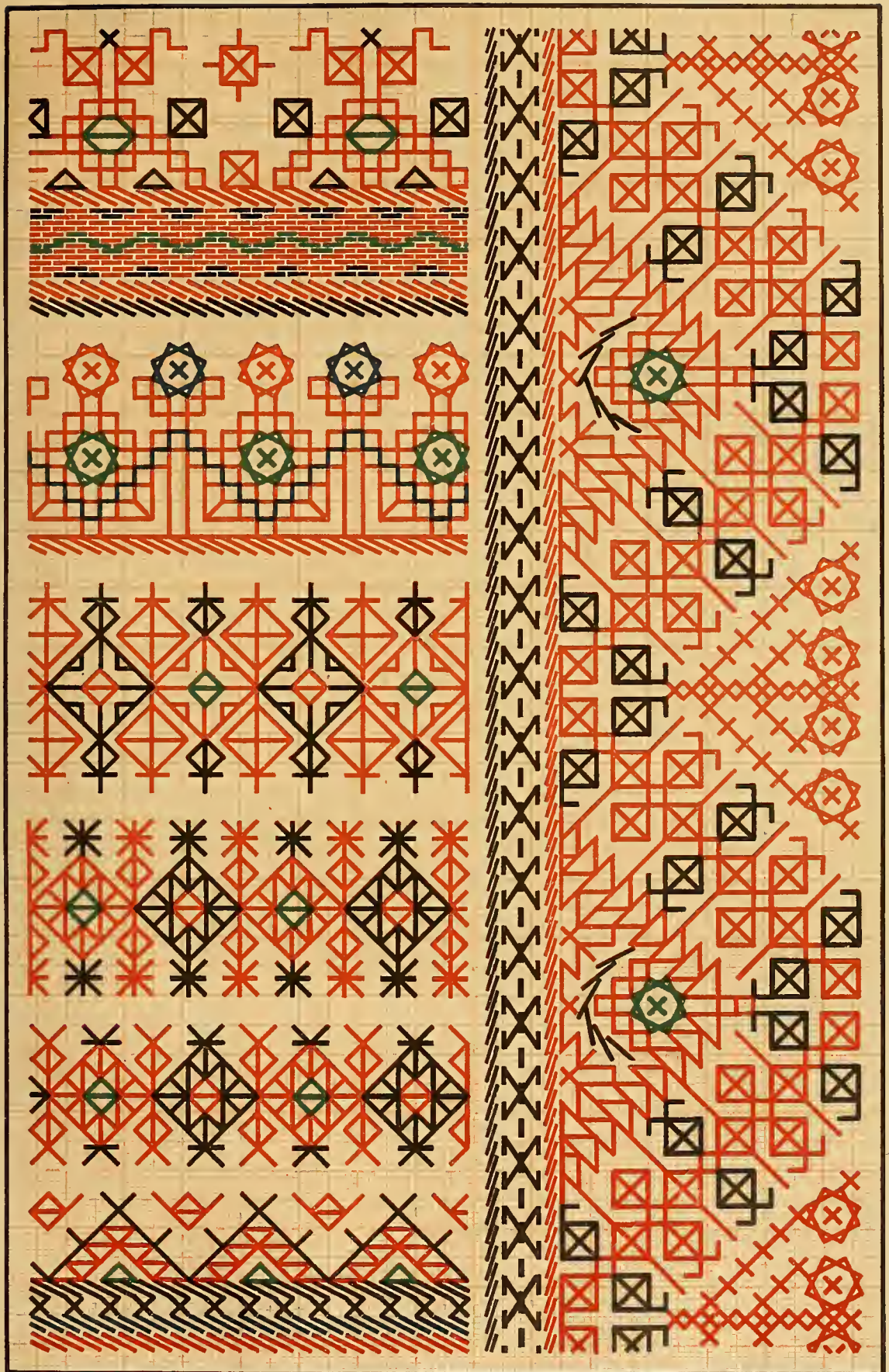

Kuoseja:

- 1, 5 ja 6 Rumjantsevin museosta Moskovassa.
 2 Kazanin yliopiston museosta.
 3 ja 4 Pietarin taideakatemiaan kokoelmista.

Muster:

- 1, 5 und 6 aus dem Rumjantsev'schen Museum zu
 Moskau.
 2 aus dem Museum der Universität zu Kazan.
 3 und 4 aus der Sammlung der Kunstakademie zu
 St. Petersburg.

Kuoseja:

- 1, 3—5 ja 7 Kazanin yliopiston museosta.
2 Pietarin taideakatemian kokoelmista.
6 Rumjantsevin museosta Moskovassa.

Muster:

- 1, 3—5 und 7 aus dem Museum der Universität
zu Kazan.
2 aus der Sammlung der Kunstakademie zu St.
Petersburg.
6 aus dem Rumjantsevschen Museum zu Moskau.

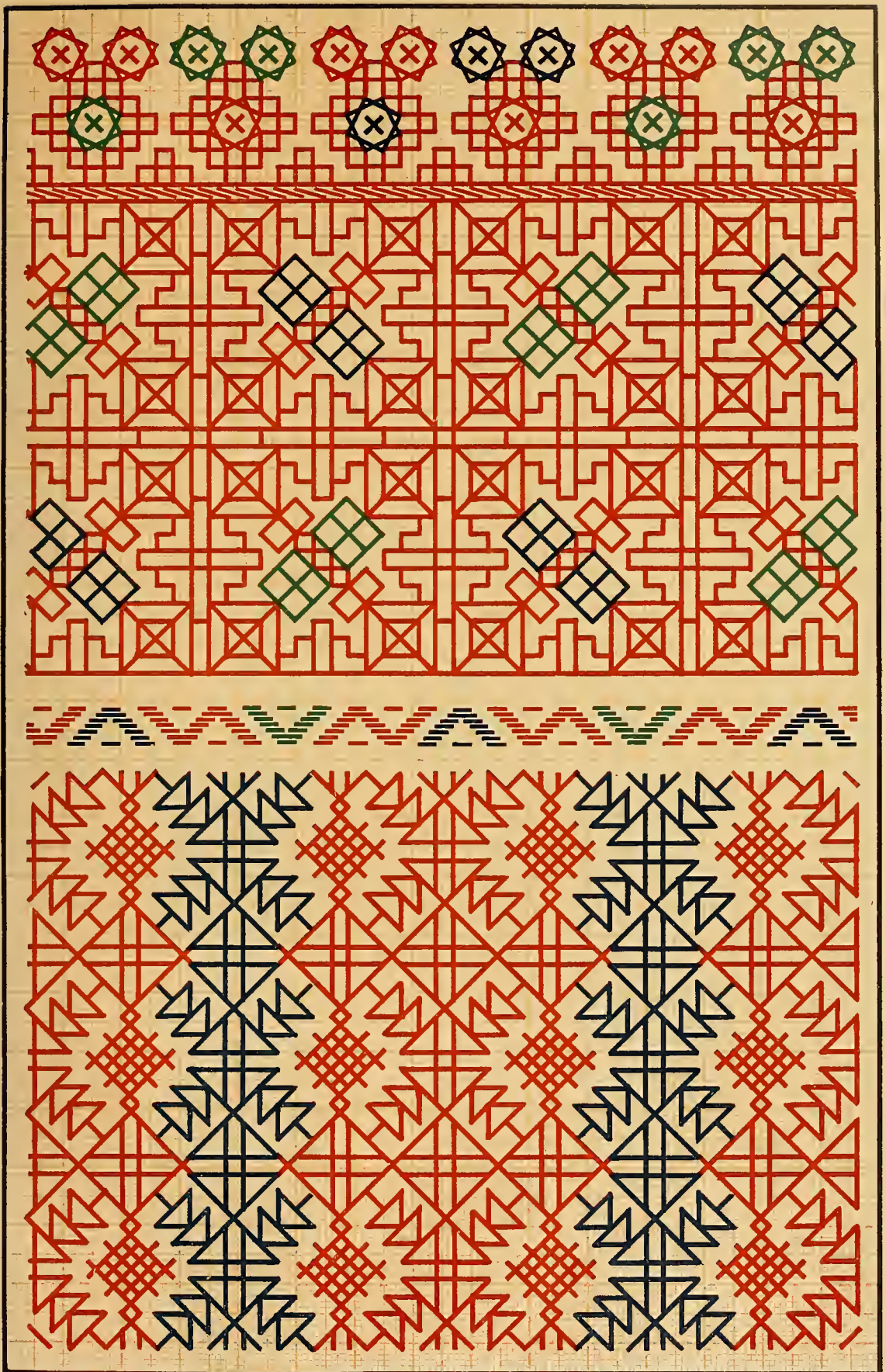

Kuoseja:

- 1 ja 5 Kazanin yliopiston museosta.
 2, 3 ja 6 Rumjantsevin museosta Moskovassa.
 4 Pietarin taideakatemian kokoelmista.

Muster:

- 1 und 5 aus dem Museum der Universität zu
 Kazan.
 2, 3 und 6 aus dem Rumjantsev'schen Museum zu
 Moskau.
 4 aus der Sammlung der Kunstakademie zu St.
 Petersburg.

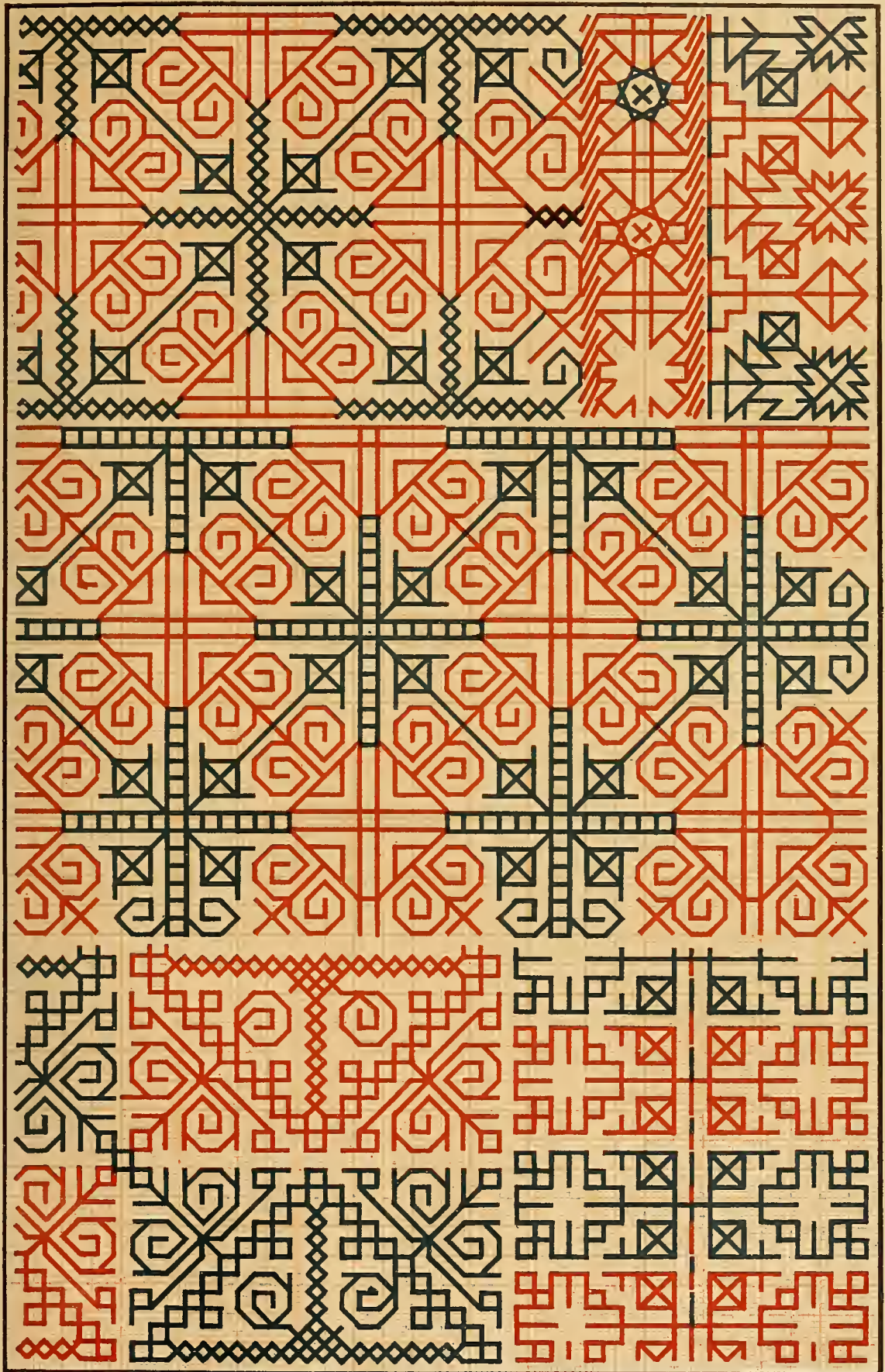

Kuuseja:

1 ja 3 Kazanin yliopiston museosta.
 2 Rumjantsevin museosta Moskovassa.

Muster:

1 und 3 aus dem Museum der Universität zu
 Kazan.
 2 aus dem Rumjantsevschen Museum zu Moskau.

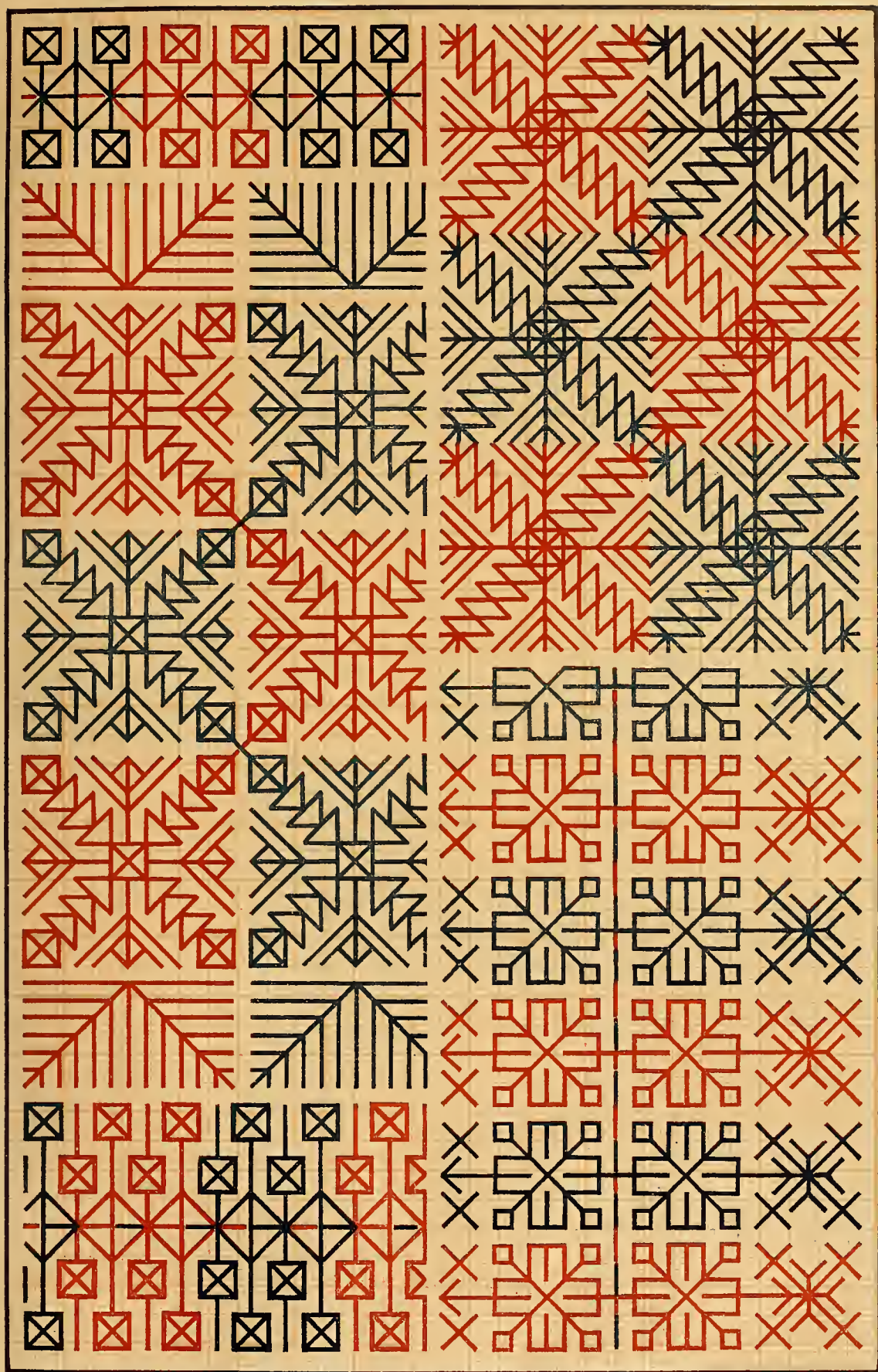

Kuoseja:

- 1 Kazanin yliopiston museosta.
2 ja 3 „ kaupungin museosta.

Muster:

- 1 aus dem Museum der Universität zu Kazan.
2 und 3 aus dem Stadtmuseum zu Kazan.

2

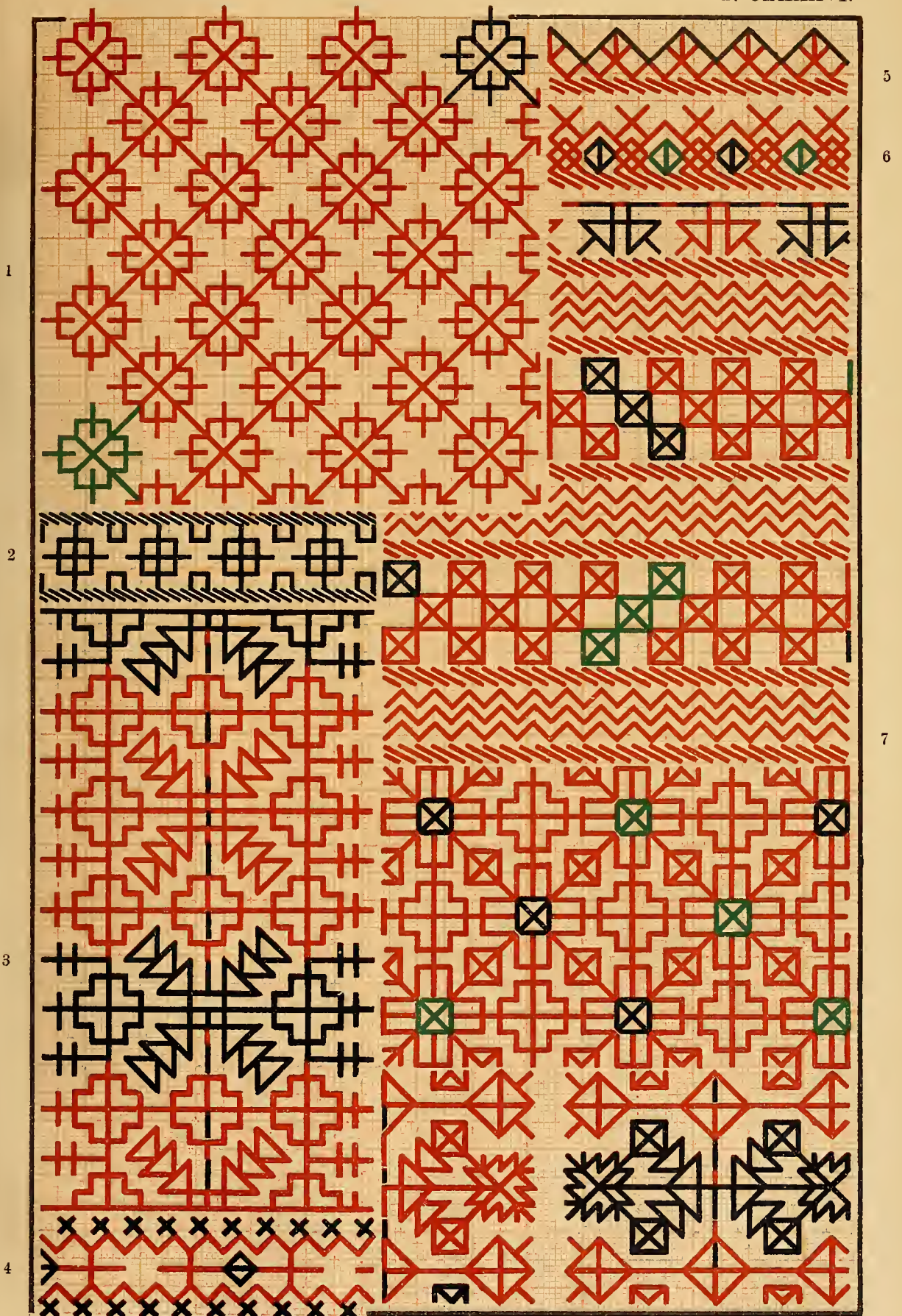
3

Kuoseja

1 Pietarin tiedeakatemian museosta.
2 ja 3 Kazanin kaupungin "

Muster:

1 aus dem Museum der Akademie der Wissenschaften zu St. Petersburg.
2 und 3 aus dem Stadtmuseum zu Kazan.

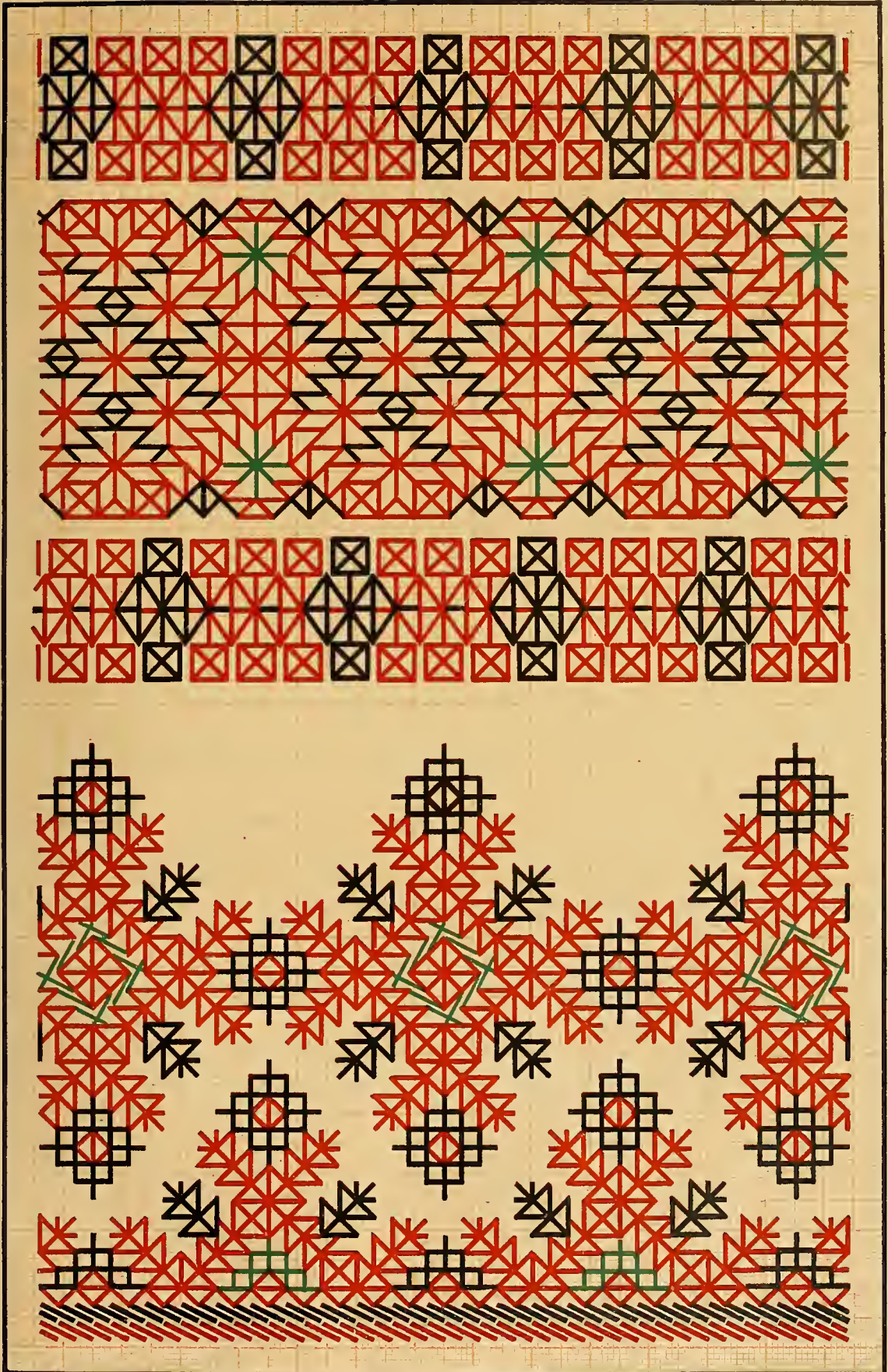

Kuoseja:

- 1 Pietarin tiedekatemian museosta.
 2, 3, 5-7 Kazanin yliopiston "
 4 Pietarin taideakatemiaan kokoelmista.

Muster:

- 1 aus dem Museum der Akademie der Wissenschaften zu St. Petersburg
 2, 3, 5-7 aus dem Museum der Universität zu Kazan.
 4 aus der Sammlung der Kunstakademie zu St. Petersburg.

Kuoseja Kazanin yliopiston museosta.

Muster aus dem Museum der Universität zu Kazan.

Kuoseja:

- 1 Kazanin kaupungin museosta.
- 2 Pietarin taideakatemiaan kokoelmista.
- 3 Kazanin yliopiston museosta.

Muster:

- 1 aus dem Stadtmuseum zu Kazan.
- 2 aus der Sammlung der Kunstakademie zu St Petersburg.
- 3 aus dem Museum der Universität zu Kazan.

Kuoseja:

- 1 ja 2 Kazanin yliopiston museosta.
 3 Pietarin tiedekatemian
 4 ja 5 Rumjantsevin museosta Moskovassa.

Muster:

- 1 und 2 aus dem Museum der Universität zu
 Kazan.
 3 aus dem Museum der Akademie der Wissen-
 schaften zu St. Petersburg.
 4 und 5 aus dem Rumjantsevtschen Museum zu
 Moskau.

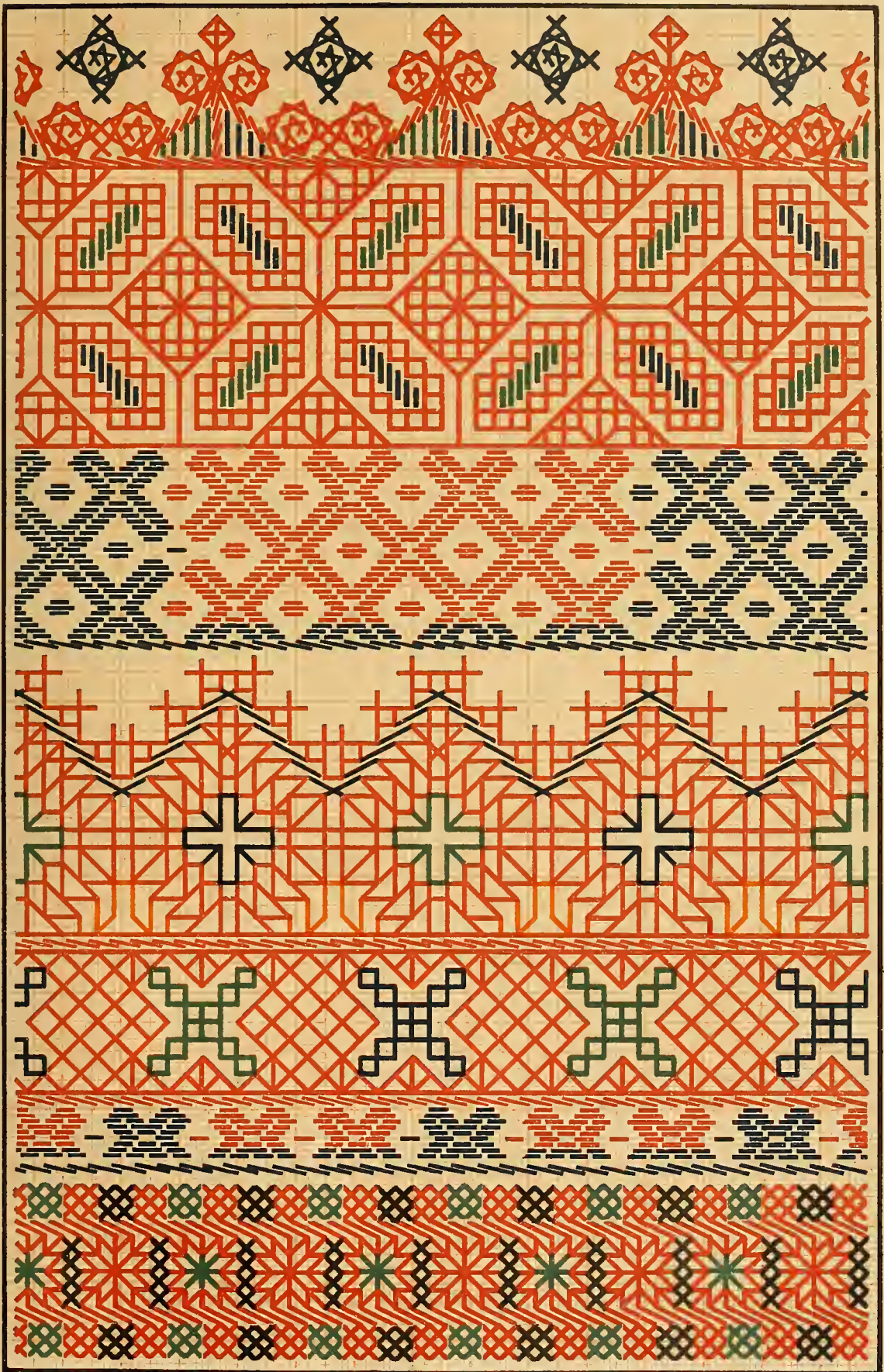

Kuoseja:

1 Pietarin taideakatemiaan kokoelmista.

Muster:

1 aus der Sammlung der Kunstakademie zu St. Petersburg.

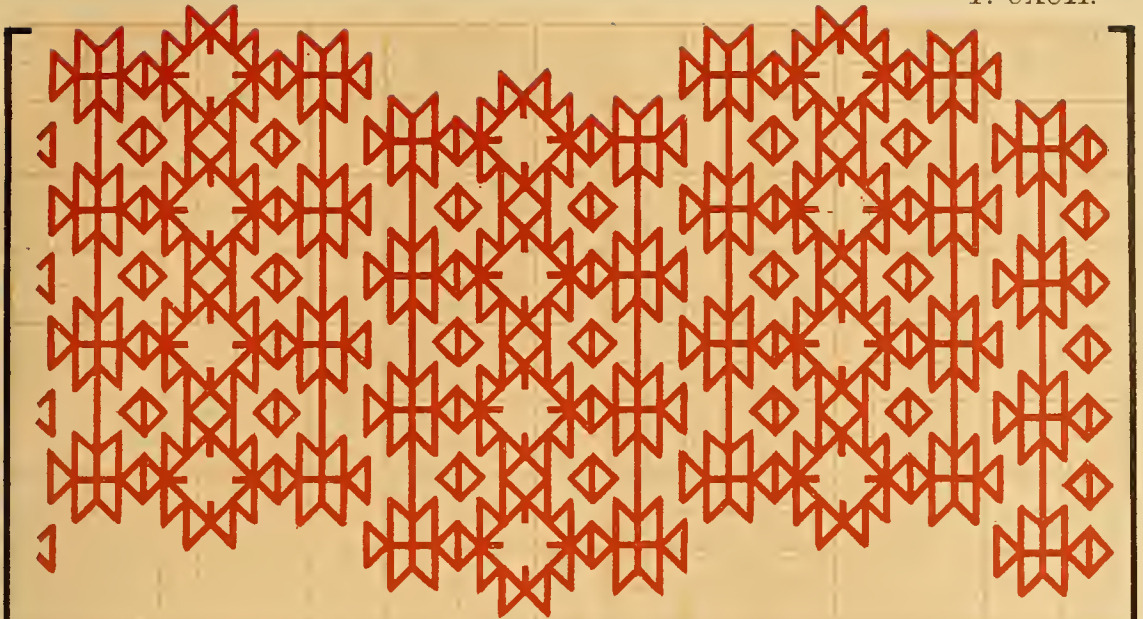
Kuuseja:

- 1 Pietarin taideakatemian kokoelmista.
- 2 Pietarin tiedeakatemian museosta.
- 3 Kazanin yliopiston museosta.

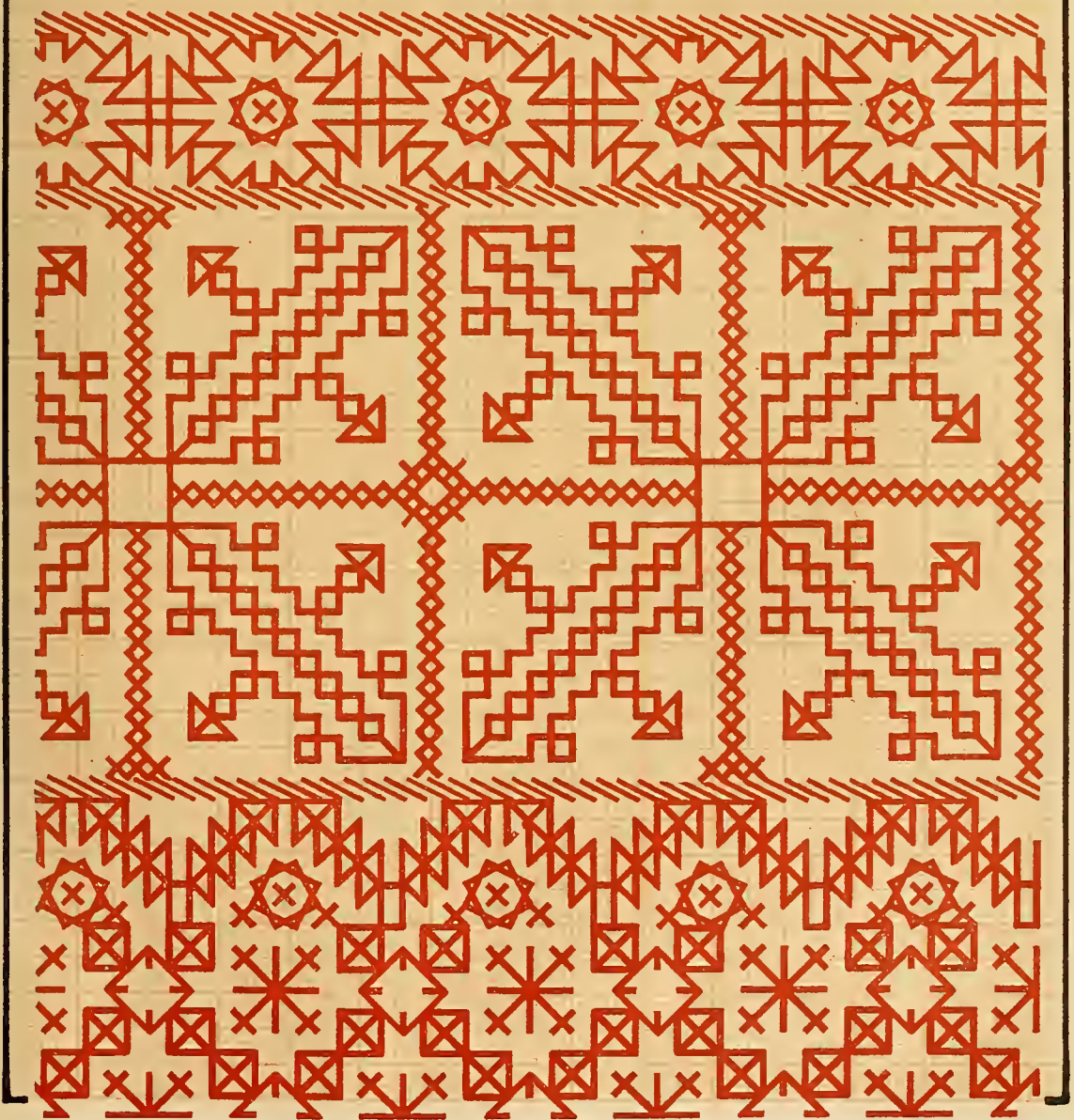
Muster:

- 1 aus der Sammlung der Kunstakademie zu St. Petersburg.
- 2 aus dem Museum der Akademie der Wissenschaften zu St. Petersburg.
- 3 aus dem Museum der Universität zu Kazan.

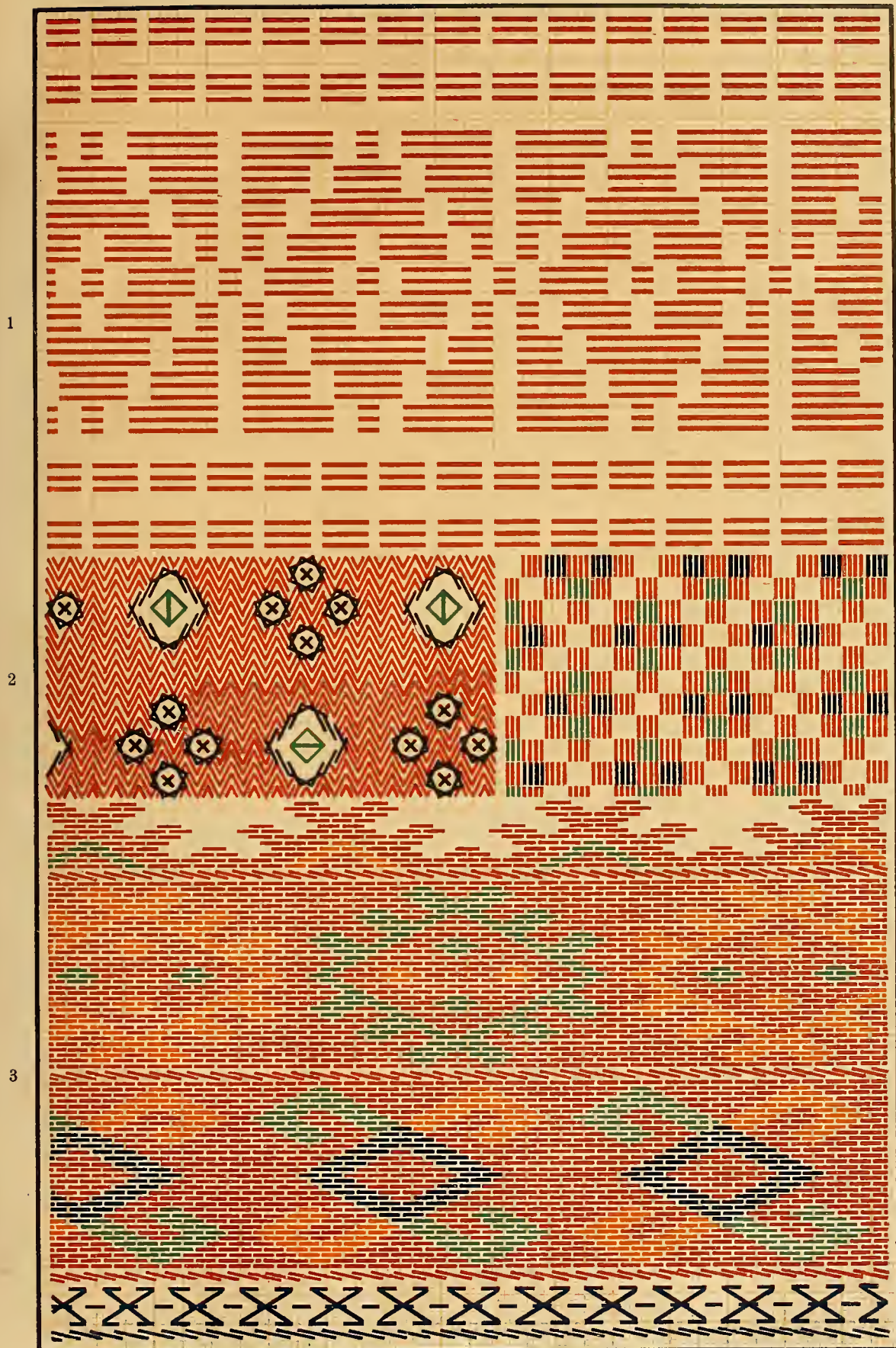
1

2

Kuoseja:

- 1 Rumjantsevin museosta Moskovassa
- 2 Kazanin yliopiston museosta
- 3 " kaupungin "
- 4 Pietarin taideakatemian kokoelmista.

Muster:

- 1 aus dem Rumjantsevschen Museum zu Moskau.
- 2 aus dem Museum der Universität zu Kazan.
- 3 aus dem Stadtmuseum zu Kasan.
- 4 aus der Sammlung der Kunstakademie zu St. Petersburg.

Kuoseja Rumjantsevin museosta Moskovassa.

Muster aus dem Rumjantsevschen Museum zu Moskau.

Kuoseja Rumjantsevin museosta Moskovassa.

Muster aus dem Rumjantsevschen Museum zu Moskau.

Kuuseja:

1 ja 3 Pietarin tiedeakatemian museosta.
2 Rumjantsevin museosta Moskovassa.

Muster:

1 und 3 aus dem Museum der Akademie der
Wissenschaften zu St. Petersburg.
2 aus dem Rumjantsevsehen Museum zu Moskau.

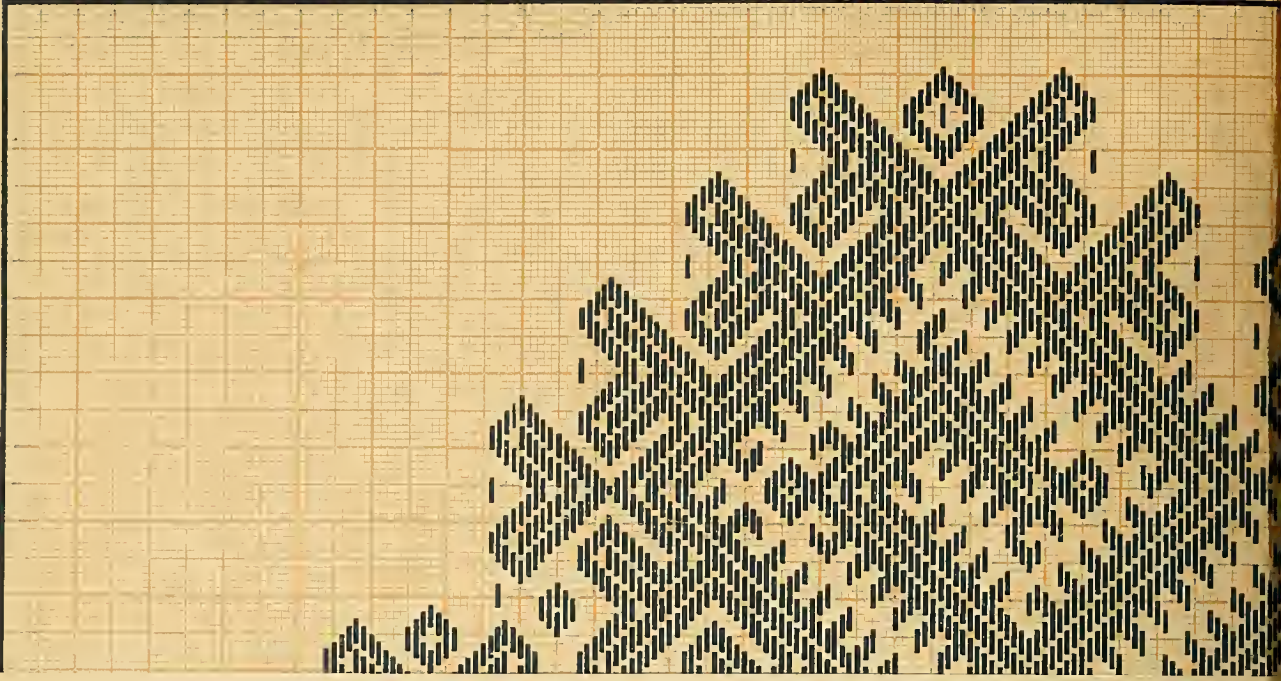
Kuoseja:

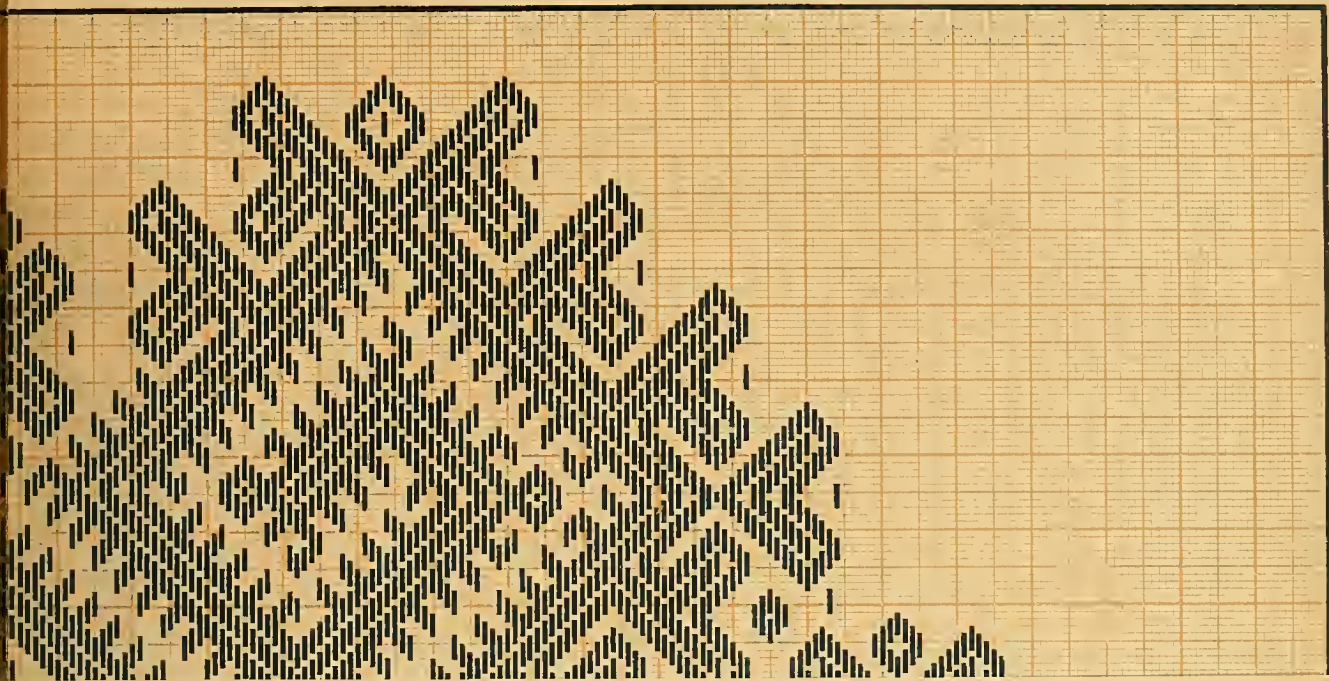
1, 3 ja 4 Pietarin tiedeakatemian museosta.
2 ja 5 Kazanin yliopiston museosta.

Muster:

1, 3 und 4 aus dem Museum der Akademie der
Wissenschaften zu St. Petersburg.
2 und 5 aus dem Museum der Universität zu
Kazan.

50/5

$\frac{206}{371}$ Ha

SMITHSONIAN INSTITUTION LIBRARIES

3 9088 00282462 1

chm. qGT1051.M6H4X
Mordvalaisten pukuja kuoseja.